İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

MAYIS-HAZİRAN 2023
CİLT: 97 • SAYI: 2023/3 ISSN 1304-737X

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
100. YIL
1878
İSTANBUL BAROSU

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

MAYIS-HAZİRAN 2023
CİLT: 97 SAYI: 2023/3 ISSN 1304-737X

Dergide yayımlanan yazılar yazarların, kişisel görüşünü yansıtır.
Gönderilen yazının hiçbir yerde yayımlanmamış olması gereklidir.
Yazılar yayımlansın ya da yayımlanmasın geri verilmez.
Yayımlanmayan yazılar için, gerekçe gösterme zorunluluğu
yoktur. Gönderilen yazılarda, Yayın Kurulu'nun saptadığı
yayın ilkeleri doğrultusunda biçimsel düzeltmeler yapılabilir.

Dergi'de yayımlanan tüm yazılarda *(12 Eylül Cuntası tarafından kapatılan)*
Türk Dil Kurumu'nun yayımladığı Yazım Kılavuzu esas alınır.

ABONELİK KOŞULLARI

Yıllık Abonelik Ederi 250.00 TL'dir.
Abonelik bedelinin, İstanbul Barosu'nun Vakıflar Bankası Beyoğlu Şubesi nezdindeki
TR 510001 5001 5800 7286 2874 96 no'lu hesabına yatırılması,
dekontun Derginin gönderileceği
adres eklenerek 0212 245 63 52'ye fakslanması gerekmektedir.
Bilgi için: guleryuzh@istanbulbarosu.org.tr 0212 393 07 57
(Dergi, İstanbul Barosu üyelerine ücretsizdir.)

Dergimizin bu sayısı İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile
2. 000 adet basılmıştır.

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ

Yerel Süreli Yayın
İki Ayda Bir Yayımlanır.

•

Sahibi
İstanbul Barosu Adına Baro Başkanı
Av. Filiz SARAÇ

•

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Burcu ÖZTOPRAK ALSULU

•

Yayından Sorumlu
Yönetim Kurulu Üyeleri
Av. Sinan NAİPOĞLU

•

YAYIN KURULU
Başkan
Av. Oya Şahin MCCARTHY

•

Genel Yazman
Av. Gökce IŞIK ÇOŞKUN

•

Üyeler
Av. Burhan ÖĞÜTCÜ
Av. Lütfi BAŞÖZ
Av. Humral TAN
Av. Hakan MURAN
Av. Gökce IŞIK ÇOŞKUN
Av. Kardelen KILIÇ
Av. Pınar ŞİŞMAN

•

Yönetim Yeri
İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. No: 2 Beyoğlu-İst.
Tel: (0212) 393 07 00 Faks: (0212) 293 89 60
istbarosudergisi@gmail.com
www.istanbulbarosu.org.tr

•

Yayıncı Sertifika No: 47929

•

Baskı
Ege Reklam ve Basım Sanatları San. Tic. Ltd. Şti.
Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1 347047 Ataşehir İSTANBUL
Tel: (0216) 470 44 70 Fax: (0216) 472 84 05
www.egebasim.com.tr

İÇİNDEKİLER

Yayın Kurulu'ndan 11

İstanbul Barosu Dergisi Makale Yazım Kuralları..... 13

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
Kapsamında Sınır Dışı Etme

Av. BÜYÜKTAŞ, Eren 23

Know-How Sözleşmesinin Hukuki Niteliği ve
Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması

Av. ÇELİK, Hamza..... 38

Kıymetli Evrakın Zıyaı ve İptali

Av. DEMİREL, Asena Gülce..... 48

Götürü Tazminat

Av. KARATAŞ, Meryem 65

Markanın Hükümsüzlüğü

Stj. Av. KILINÇ, Onur..... 77

Konut ve Çatılı İşyerleri Kiralarında Tahliye Taahhüdü

Av. OYUR, Berrin 87

İş Kanunları Birleştirilmelidir

Av. RÜZGAR, Orhan..... 108

Iş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Kaynaklı Manevi Tazminat
Davalarında Işverenin Sorumluluğu

Av. SARIGÜL, Harun..... 128

Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplanma Ve Karar Alma Usulleri

Av. TURSUN, Bedriye Erişmiş 172

"Alacaklısını Zarara Sokmak Kastıyla Mevcudunu Eksiltme Suçu"ndan
(İik. M.331/I) Dolayı Mahkûmiyet Kararı Verilebilmesi İçin, İcra Takibinin
Ne Zaman Kesinleşmiş Olması Gerekir?

Av. UYAR, Talih 192

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları 201
Anayasa Mahkemesi Kararları 213
Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararları 239
Yargıtay Kararları
Hukuk Genel Kurulu 251
Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 272
Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 274
Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 288
Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 294
Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 299
Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 307
Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 314
Ceza Dairesi Kararları 316
Kanun Yararına Bozma Kararları 325
Danıştay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu Kararları 339
Danıştay İdari Dava Dairesi Kurulu Kararları 355
Danıştay Kararları 361
Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararları 373

UYGULAMADA AVUKAT
Avukatlık Sözleşmesinin Sonlandırılması Halinde Ücrette Harçlandırılmış Dava Değerini Esas Alan Yargıtay Görüşü ve Müvekkilin Kötüniyeti 417
Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği'nde Yapılan Değişikliklerin Karşılaştırılması 425
Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği'nin Resmi Gazete Değişiklikleri Karşılaştırma Tablosu 430
Stajyer Avukatların Uygun Kredi Olanakları 444
Yeni Kurulan İdare Mahkemeleri 447

YİTİRDİKLERİMİZ, NAKİLLER VE AYRILMALAR
Yitirdiklerimiz 441
Nakiller 451
Ayrılmalar 456

KAVRAM DİZİNİ 457

YAYIN KURULU'NDAN

19 MAYIS'TA DERGİMİZ

Türk Kurtuluş Savaşı'nın başladığı gün olarak kabul edilen 19 Mayıs 1919'da "Bandırma" adlı vapurun bordasında bir avuç insan tüm bir ülkenin gelecek güzel günlerinin umutlarını ve bağımsızlık aşkını içlerinde taşıyarak yol alıyordu. Dört gün sürecek yolculuğun mürettebatı; Mustafa Kemal Paşa'nın yanı sıra Kurmay Albay Refet Bele, Kurmay Albay Kazım Dirik, Dr. Albay İbrahim Tali Öngören, Kurmay Bnb. Hüsrev Gerede gibi vatan sevgisiyle dolu isimlerden oluşmaktaydı.

1926 yılında "Gazi Günü" olarak kutlanmaya başlanan 19 Mayıs, 1935 yılından sonra "Atatürk Günü", 1938 yılından sonra "Gençlik ve Spor Bayramı", Atatürk'ün doğumunun 100. yılı vesilesi ile "Atatürk" yılı ilan edilen 1981 yılından itibaren ise "Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

Azim, cesaret ve özgürlük ile dolu çıkılan bu bağımsızlık rotasında ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü ve onun Türkiye umutlarını bu vesile ile bir kez daha anmanın mutluluğu içindeyiz

***

İstanbul Barosu Dergimizin yeni Yeni Kurulu olarak Ata'mızın umutları doğrultusunda bizler hevesle çalışmaktayız. Dergimizi daha da okunur ve avukatlık uygulamalarında faydalanılır kılmak için uğraşmaktayız. Yüksek yargı kararları okurlarımız tarafından önemsendiğinden, bu kararların özetlerine ve tam metnin kaynağına yer vermeyi sürdürüyoruz. Tüm hukuk alanlarındaki yargı kararlarının yanı sıra önemli "Kurul" kararlarına da ayrıca yer vereceğiz. Bu sayımızda "Uygulamada Avukat" bölümümüzde, özellikle stajyer ve yeni avukatların hukukunu yakından ilgilendiren bilgilere yer verdik.

Dergimiz içeriğinin, hukukun gelişmesine ve avukatlık uygulamalarına etkin katkı sağlaması bizim temel hedefimiz. Bu doğrultuda siz değerli okurlarımızın katkılarına ihtiyaç duymaktayız.

Öncelikle, dergimize yönelik tenkit ve önerilerimizi her dâim değerlendirmek istemekteyiz.

Ayrıca, şanlı Cumhuriyetimizin 100. Yılı vesilesiyle, Türk Medeni Hukuku, İdare Hukuku, Anayasa Hukuku ve Avukatlık Hukuku gibi alanlarda, 15 Temmuz 2023'e kadar istbarosudergisi@gmail.com adresimize ileteceğiniz özgün makalelerinizi beklemekteyiz.

Keyifli okumalar dileriz!

Yayın Kurulu

İSTANBUL BAROSU DERGİSİ
MAKALE YAZIM KURALLARI

İstanbul Barosu Dergisi'ne gönderilecek makalelerin, yayınlanabilmesi için belirli yazım kurallarına uygun olması gerekmektedir. Bu kurallar, hem makalelerin daha okunaklı ve anlaşılır olmasını sağlamak hem de derginin biçimsel görünümünü korumak amacıyla belirlenmiştir.

İstanbul Barosu Dergisi'ne makale gönderilmeden önce makaleler aşağıdaki yazım kurallarına göre hazırlanmalıdır. İstanbul Barosu Dergisi'nin yazım dili Türkçedir. Dergiye gönderilen yazıların, yazım düzeltmesi Yayın Kurulu tarafından yapılır. Makalelerin yazımında, noktalamasında ve kısaltmalarda Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu'nun en son baskısı esas alınır.

Yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmayan makaleler yayınlanmayacaktır.

Makalelerin Gönderilmesi

Makaleler, yazar tarafından İstanbul Barosu Dergisi'nde bulunan elektronik posta adresine gönderilmelidir. Ayrıca dergiye gönderilen makalenin ekinde mutlaka gönderen yazarın unvanı, adı ile soyadı, hangi baroya kayıtlı olduğu ve telefon numarası bulunmalıdır.

Dergiye gönderilen makalelerin daha önce herhangi bir yerde yayınlanmamış veya yayınlanmak üzere herhangi bir yayıncı kuruluşa gönderilmemiş olması gerekir.

Makale Değerlendirme Aşamaları

Makaleler amaç, konu, içerik, sunuş tarzı ve yazım kurallarına uygunluğu bakımından Yayın Kurulu tarafından incelenir. Makalelerin reddine sebep olabilecek durumlara örnekler şunlardır:

- Makalenin salt mevzuat metninden oluşması,
- Makale içeriğinde yer verilen mevzuat hükümlerinin bir veya birkaçının güncel olmaması,
- Makalenin intihal içermesi,
- Yazının hukuk alanına sağlayacağı katkının sınırlı kalması veya özgün nitelik taşımaması,
- Yazının nesnel niteliğinin olmaması ve sırf öznel görüşlerle kaleme alınmış olması,
- Yazının konusunun güncel olmaması,
- Yazının derdest bir dava hakkında olması,
- Yazının veya yazıdan türetilmiş benzer çalışmanın yazılı veya dijital ortamda önceden yayımlanmış olması,
- Makale metninde fahiş miktarda anlatım bozukluğu ve/veya yazım hatası bulunması.

İncelemeler sonucunda olumlu değerlendirilen makaleler için «Yayınlanabilir Onayı» verilir.

Değerlendirme olumlu sonuçlandığı takdirde, yazara bu yönde bilgi verilir. Şu kadar ki, makaleye verilen "Yayınlanabilir Onayı", makalenin hangi sayıda yayınlanacağına dair bir taahhüdü içermemektedir.

Yayın Kurulu, yazardan makalenin belli yönlerinin geliştirilmesini isteyebilir. Bu durumda Yayın Kurulu makale hakkındaki nihai kararını, yazar bu düzeltmeleri gerçekleştirdikten sonra verir. Düzeltme sonrası değerlendirme de ilk değerlendirme gibi olumlu yahut olumsuz olabilir.

Yayınlanması uygun bulunan makaleler, Yayın Kurulu'nun uygun bulduğu bir sayıya dahil edilerek hem basılı hem de elektronik ortamda yayınlanır.

Yayınlanmasına karar verilen makalelerde tespit edilen yazım hataları, imla hataları, yayın ilkeleri doğrultusunda biçimsel düzeltmeler ve gerek görüldüğünde sınırlı olarak esasa yönelik küçük

düzeltmeler yazara gönderilmesine gerek olmaksızın Yayın Kurulu tarafından düzeltilir.

Yayın Kurulu, gerekçe göstermeksizin makaleyi yayınlamama kararını yazara bildirebilir.

Ana Başlık

Yazı tipi Times New Roman, 16 Punto, düz, kalın, ortalanmış, tüm kelimelerin büyük harfle yazılması gerekmektedir. Başlığın derginin mizanpaj düzenini bozacak derecede uzun olmaması gerekir, uzun olması halinde Yayın Kurulu tarafından gerekli kısaltma yazara gönderilmesine gerek olmaksızın yapılabilir.

Alt Başlık

Yazı tipi Times New Roman, 12 Punto, italik, kalın, sola hizalanmış, üstten 12 nk boşluk, alttan 6 nk boşluk bırakılmalıdır. Her kelimenin ilk harfi büyük yazılmalıdır.

Makalede, Giriş dahil tüm başlıklar numaralandırılmalıdır. Başlıktan itibaren alt başlıklar aşağıdaki şekilde olmalıdır.

1.

1.1.

1.2.

1.2.1.

2.
2.1.

2.2.
2.2.1.
…
3.
3.1.
3.2.

3.2.1.

…

Dipnotlar

Dipnotlarda Times New Roman, 10 punto, satır aralığı 1 olmalıdır. Metin içinde dipnot numarası noktalama işaretlerinden sonra verilmelidir. Atıflar, metin içinde gösterilmez. İlk atıfta kaynağın tam künyesi verilmeli, aynı esere takip eden atıflar, aşağıda gösterilen örneklere uygun olarak kısaltılmış olarak verilir. (Age, agm, agk, ibid, id, loc. cit.) bir önceki kaynağa işaret eden kısaltmalar kullanılmaz. Eserlere yapılan atıflarda dipnotta önce yazar ad ve soyadı, sonra sırasıyla eser adı ve sayfa numarasına yer verilir. Kaynakça kısmında ise, önce yazar ad ve soyadı, sonra sırasıyla eser adı ve sayfa numarasına yer verilir. Dipnot ve kaynakçada atıflar aynı stilde olmalıdır. Metin içinde makalenizin başka bir bölümüne dikkat çekmek için dipnotta sayfa numarası verilmemelidir. Metin içinde atıf yapılmamış eserler, kaynakçada gösterilmemelidir. Atıf yapılan dijital kaynakların tam adresleri ve son erişim tarihleri verilmelidir.

Kimlik Bilgileri ve İletişim Bilgileri

Yazar adı, soyadı ve unvanı ana başlığın altında yer alacaktır.

Başlıklar ve Düzen

Makalenin tüm alanlarında "**Times New Roman**" yazı karakteri kullanılmalıdır.

Makalede alt başlık ve her alt başlıktan sonraki paragraf arasındaki satır aralığı "**1.5 satır**" aynı alt başlık arasındaki paragraflar makale alanlarında **satır aralığ**ı "**tek"** olmalıdır.

Makalenin Bölümlerine İlişkin Düzenleme

Giriş ve Başlık

Bu bölümde, çalışmanın amacı belirtilmeli ve daha sonra yöntem, süreçler ve kullanılan araçlar açıklanmalıdır.

Giriş başlığı öncesi 12 nk, sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin (paragraflar) arasında boşluk bırakılmamalıdır.

Tüm metin, Times New Roman yazı karakteri, 12 punto, düz ve iki yana yaslanarak yazılmalıdır.

Tüm makalede paragraf başları sola yaslanmış olmalıdır ve satır aralığı 1,5 satır olmalıdır.

Girişten Sonraki İkinci Başlık ve Diğer Başlıklar (Birinci Düzey Başlık)

Birinci düzey başlıklar 12 punto, düz, kalın ve sola hizalı yazılmalıdır.

Her kelimenin ilk harfi büyük yazılmalıdır. Birinci düzey başlık öncesi 12 nk, başlık sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin öncesi boşluk olmamalı, metin sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin, Times New Roman yazı karakteri, 12 punto, düz ve iki yana yaslı olarak yazılmalıdır.

Yazar makalesinde belirtmek isteği kadar birinci düzey başlık kullanılabilir.

İkinci Düzey Alt Başlık *(2.1. Alt Başlık)*

*İkinci düzey başlıklar 1*2 punto, italik ve sola hizalı olmalıdır. Her kelimenin ilk harfi büyük yazılmalıdır. İkinci düzey başlık öncesi 12 nk, başlık sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin (paragraflar) öncesi boşluk olmamalı, metin (paragraflar) sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır. Metin, Times New Roman yazı karakteri, 11 punto, düz ve iki yana yaslı olarak yazılmalıdır.

Yazar makalesinde belirtmek isteği kadar ikinci düzey başlık kullanılabilir.

Üçüncü Düzey Alt Başlık *(2.1.1. Alt Başlık)*

*Üçüncü düzey başlıklar 1*2 punto, italik ve sola hizalı olmalıdır. Her kelimenin ilk harfi büyük yazılmalıdır. Üçüncü düzey başlık öncesi 12 nk, başlık sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin öncesi boşluk olmamalı, metin sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin, Times New Roman yazı karakteri, 12 punto, düz ve iki yana yaslı olarak yazılmalıdır.

Yazar makalesinde belirtmek isteği kadar üçüncü düzey başlık kullanılabilir.

Metin Bölümü

Birinci düzey başlıklar 12 punto, düz, kalın ve sola hizalı yazılmalıdır. Her kelimenin ilk harfi büyük yazılmalıdır. Birinci düzey başlık öncesi 12 nk, başlık sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Metin öncesi boşluk olmamalı, metin sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır. Metin, Times New Roman yazı karakteri, 12 punto, düz ve iki yana yaslı olarak yazılmalıdır.

Tarih yazımında 19.05.1919 veya 29.10.1923 metodu kullanılmalıdır. Makalelerde başlıklar dışında bold, italik ve altı çizili yazı kullanılmamalıdır.

Tablolar ve Şekiller

Tablolar ve şekiller ilgili metnin içinde yer almalıdır.

Bütün tablo ve şekiller ayrı ayrı (*Tablo 1*) şeklinde numaralandırılmalıdır. Şekil ve Tablo başlıkları şeklin altında, ortaya hizalı bir şekilde yer almalıdır. Şekil ve tablolarda dipnot olarak kaynakça belirtilmelidir.

Tablolar ve şekiller metin içerisine resim (.jpeg, .png) olarak yerleştirilmelidir. Görüntü kalitesinde sorun yaşanması ihtimaline karşın tablo ve resimler makaleye ek olarak jpeg şeklinde ayrıca da gönderilmelidir.

Kaynakça ve Açıklamalar

Kaynakça başlığı, 12 punto, düz ve sola hizalı yazılmalıdır. İlk harfi büyük yazılmalıdır. Kaynakça başlığı öncesi 12 nk, başlık sonrası 6 nk boşluk bırakılmalıdır.

Kaynaklar, kaynakça bölümünde yazarın soyadına göre alfabetik olarak sıralanmalı ve metinde belirtilen tüm kaynakları içermelidir. Her kaynakta yazarlar, yayın yılı, başlık, yayınevi veya dergi

adı, sayfa numaraları ve diğer tanımlayıcı bilgiler yer alır. Kaynakça da sözlük, kitap, web sitesi gibi ayrıca başlıklandırılma yapılmamalıdır.

Bibliyografik kimlikte "Dergi" ve "Kitap" adları İtalik yazılmalıdır.

Kaynakça sayfası, yeni bir sayfada başlamalı ve metin kısımları paragraf başı yapmadan iki yana yaslanmalıdır.

Diğer Hususlar

- Aynı yazar veya yazarlara ait farklı makaleler aynı sayıda veya kural olarak ardışık sayılarda yayımlanmaz. Aynı yazar, yayımlanmak üzere dergiye tek bir makale gönderir. Yazısı yayımlanmasının sonrasında diğer bir makale göndermelidir.
- Dergide yayımlanan makalelerin, elektronik ortamda tam metin olarak yayımlanmaları da dâhil olmak üzere, tüm yayın haklarına İstanbul Barosu sahiptir. Yazılar için telif ücreti ödenmez.
- Dergimizin yayın ilkeleri ve yayın kuralları yazı gönderen yazar tarafından önceden kabul edilmiş sayılır.
- Yazar gönderdiği makalesini çekmek istediğini derhal aynı iletişim yoluyla bildirmelidir. Dizgiye girmiş yazı kural olarak yazar tarafından geri çekilemez.
- Kural olarak makalelere, yazarların soyadlarının alfabetik sıralaması dikkate alınarak Dergide yer verilir. Yayın Kurulu istisnai olarak, konunun güncelliği ve yazının önemine göre sıralamada değişiklik yapabilir.
- Dergide yayımlanan makalelerde ileri sürülen görüşler yazarların sorumluluğundadır. İstanbul Barosu makalelerde ileri sürülen görüşlerden dolayı herhangi bir sorumluluk üstlenmemektedir.
- Dergiye gönderilen yazılar bilimsel etik kurallarına uygun olmalı, benzerlik oranı %10'u aşmamalı ve yapay zekâ yazılımları (AI) kullanılmadan hazırlanmış olmalıdır.
- Makaleler Kaynakça dahil 6,000 kelimeyi (yaklaşık 20 sayfayı) aşmamalıdır.

YAZILAR

YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNU KAPSAMINDA SINIR DIŞI ETME

Av. Eren BÜYÜKTAŞ

GİRİŞ

Sınır dışı etme kavramı, ülkelerin egemenlik hakları ve temel hak ve özgürlüklerden biri olan seyahat özgürlüğü ile çatıştığı alanda bulunmaktadır. Anayasamızın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunulmamak kaydıyla yalnızca kanunla sınırlandırılabileceğini düzenlemiştir. Yalnızca kanunla sınırlama yapılabileceğine dair hükmün bulunması sebebiyle sınır dışı kavramının özelliklerini ve uygulanışını anlayabilmek için Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu incelemek gerekir.

Sınır dışı etme kavramı, usulünce uygulanmadığı müddetçe yabancılar üzerinde vahim sonuçlar doğurabilme potansiyeline sahiptir. Dolayısıyla yabancıların da insan oldukları göz önünde bulundurulup vahim sonuçların ortaya çıkmasının asgari seviyede olması gerekmektedir. Kanun'un usulüne göre uygulanması ile birlikte haksız uygulamaların önüne geçme amacı gerçekleştirilebilir.

Bu çalışmada Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında sınır dışı etme hükümleri incelenmiştir. Sınır dışı etme hükümleri kapsamında hangi yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınacağı, yabancıların nereye sınır dışı edileceği, sınır dışı etme kararlarına karşı nereye, nasıl başvurulacağı ve sınır dışı etme süreci boyunca yabancılara uygulanabilecek kısıtlamalara değinilmiştir

Çalışmada, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda 2019 yılında yapılan değişikliklere de yer verilmiştir. Söz konusu değişikler ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun kapsamının nasıl değiştiği de incelenmiş konulardan biridir.

I. SINIR DIŞI ETME KAVRAMI

Sınır dışı etme, devletlerin uluslararası hukukta genel kabul gören ülkesel egemenlik ilkesi bağlamında kullandıkları bir yetkidir.[1] Bu yetkinin kullanılması, aynı zamanda devletlerin kendi içindeki menfaatlerini korumaya yönelik bir tutumdur.[2] Sınır dışı etme, kişilerin isteklerine bakılmaksızın ülke dışına çıkarma şeklinde ifade edilebilir.[3] Bunun bir sonucu olarak sınır dışı etme aynı zamanda temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması özelliği de taşır.[4] Hukuk devletinde temel hak ve özgürlüklerin ancak kanun ile sınırlandırabileceğine ilişkin Anayasa'nın 13. maddesi gereği, sınır dışı etme kavramının iç hukukumuzda nasıl düzenlendiğini inceleyebilmek için 6458 sayılı ve 04.04.2013 tarihli Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na (YUKK)[5] göz atılmalıdır.

A. Sınır Dışı Etme Tanımı

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 52. maddesinde "Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine veya transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir" denilmektedir. Kanun'un yapmış olduğu bu tanım ile sınır dışı etmenin gerçekleşebilmesi için şunların gerekli olduğu anlaşılmaktadır; yabancı kişi ve sınır dışı etme kararı.

Sınır dışı etme yalnızca yabancılara ilişin olarak düzenlendiğinden Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına uygulanamayacaktır. Keza Anayasa'nın 23. maddesinin son fıkrasında vatandaşın sınır dışı edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. 5718 sayılı ve 27.11.2007 tarihli Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un[6] 4. maddesinin 1. fıkrası b bendine göre birden fazla vatan-

1 Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, "*Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi*", TBB Dergisi, Sayı. 108, 2013, s. 211, 212.

2 Aysel Çelikel; Günseli Öztekin Gelgel, Yabancılar Hukuku, Yenilenmiş 24. Baskı, 2018, İstanbul, s. 127.

3 Bayraktaroğlu Özçelik, s. 212.

4 Nuray Ekşi, "İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sığınmacı ve Mültecilerin Türkiye'den Sınır Dışı Edilmelerini Engelleyen Haller", İstanbul Barosu Dergisi, 2008, C. 82, S. 6, ss. 2806, 2807.

5 RG. 11/04/2013

6 RG. 12/12/2007

daşlığı bulunanların sahip olduğu vatandaşlıklardan birinin Türk vatandaşlığı olması halinde o kişi hakkında Türk hukuku uygulanacaktır. Bu bakımdan birden fazla vatandaşlığı bulunup bunlardan birisinin Türk vatandaşlığı olması halinde ilgili kişi sınır dışı edilemeyecektir.

Yabancının tanımı YUKK'un 3. maddesinde yapılmıştır. Bu tanıma göre yabancı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişidir. YUKK'da yapılmış olan yabancı tanımı kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti dışındaki ülke veya ülkelerin vatandaşları ve vatansız olanlar anlaşılmaktadır.

Yabancıların sınır dışı edilmesi için gereken diğer bir unsur da sınır dışı etme kararıdır. Sınır dışı etme kararının hangi durumlarda ve kimlere karşı alınabileceği yine YUKK'da düzenlenmiştir. Bu husus çalışmanın ileriki bir bölümünde derinlemesine incelenecek olduğundan burada üzerinde durulmayacaktır.

B. Sınır Dışı Etme Kararı Verilmesi

Sınır dışı etme kararı verilmesi usulü, YUKK'un 53. maddesinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. 53. maddenin 1. fıkrasına göre sınır dışı etme kararı, Genel Müdürlük veya resen valiliklerce alınabilir. Kanundaki bu hükme göre sınır dışı kararı alınması konusunda tek yetkili makam valiliklerdir.[7] Genel Müdürlük, YUKK'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin 1. Fıkrasının ğ bendi hükmü gereğince Göç İdaresi Genel Müdürlüğüdür.

Aynı maddenin 2. fıkrası sınır dışı etme kararının yabancıya ya da varsa avukatına tebliğ edileceğini hüküm altına almıştır. Bu hükümden hareketle sınır dışı etme kararlarının yazılı olması gerektiğini ve bunun bir usul şart olduğu sonucuna varılabilir.[8] Yazılılığın usul şartı olarak değerlendirilmesi neticesinde yüze karşı okunan başka bir deyişle tefhim edilen kararların geçerli olmayacağı kabul edilmelidir.

Fıkranın devamında avukat ile temsil edilmeyen, hakkında sınır dışı etme kararı alınmış olan yabancının ya da yasal temsilcisinin

7 Bayraktaroğlu Özçelik, s. 237.

8 Bayraktaroğlu Özçelik, s. 237.

kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirileceği hüküm altına alınmıştır. Bu husus, sınır dışı kararlarına karşı kanun yolunun etkili biçimde kullanılması için önemlidir. Sınır dışı etme kararında kararın veriliş gerekçesi de gösterilmelidir. Madde hükmünde yer almasa da bu hususun kararın içeriğinde gözetilmesi gerekir. Nitekim Türkiye'nin bu konu ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde ihlal kararı mevcuttur.[9]

C. Sınır Dışı Etme Kararlarına Karşı Başvurulabilecek Kanun Yolları

1. İdare Mahkemesine Başvuru

YUKK'un 53. maddesinin 3. fıkrasında sınır dışı etme kararı tebliğ edilen yabancının veya duruma göre yasal temsilcisinin ya da avukatının, bu karara karşı, yedi gün içerisinde idare mahkemesine başvurabileceği belirtilmiştir. Belirtmek gerekir ki idare mahkemesine başvurusu süresi, 24.12.2019 tarih ve 30988 sayılı resmî gazetede yayımlamış olan 7196 sayılı Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile on beş günden yedi güne düşürülmüştür. Böylelikle sınır dışı etme kararlarına karşı idari yargı yoluna gidilmesi halinde İdari Yargılama Usulü Kanunu geçerli olmakla birlikte YUKK'da yer alan özel düzenlemelerin de uygulama alanı bulduğunu göz önünde bulundurmak gerekecektir.[10]

Sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine yapılan başvurular aynı zamanda kararı vermiş olan makama da bildirilir. Sınır dışı kararı vermiş olan makama bildirimde bulunulması, idare mahkemesine yapılmış başvuru sonucu yürürlüğü durmuş olan sınır dışı etme kararını haksız olarak uygulanılmasının önüne geçilmesi amacı taşımaktadır. Aynı fıkra içerisinde idare mahkemesine başvurmuş olan yabancının başvurusu sonuçlanıncaya kadar sınır dışı edilemeyeceği de belirtilmektedir. Ancak madde hükmünde de belirtildiği üzere yabancı başvurusu sonuçlanmadan rızası ile Türkiye'den ayrılabilir.

---

9 Bkz. AİHM, Abdolkhani ve Karimnia v. Türkiye, No. 30471/08, 22/09/2009,

10 Cemil Güner, "Sınır Dışı Etme Kararı İle İlgili İdare Mahkemesi Kararlarının Kesinliği", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 75, Sayı. 1, ss. 90,91.

2. İdare Mahkemesi Kararlarına Karşı Yargı Yollarına Başvuru Sorunu

İdare mahkemesine yapılan başvurular on beş gün içerisinde sonuçlandırılır. İdare mahkemesinin sınır dışı ile ilgili verdiği kararlar kesindir. Sınır dışı etme kararlarının kesin olduğuna ilişkin Danıştay kararları mevcuttur. Ancak Danıştay tarafından sınır dışı etme kararlarına karşı idare mahkemelerinin vermiş olduğu kararların kesin olduğu gerekçesi ile temyiz isteminin reddi kararlarında karşı oylar da bulunmaktadır. 10. Danıştay Dairesi'nin 2016/2395 E., 2017/471 K. Sayılı ve 06.02.2017 tarihli kararında yabancılar hakkında tesis edilen sınır dışı etme kararları bakımından yargısal denetimin özel bir usule tabi olduğu, sınır dışı etme kararlarına karşı idare mahkemelerine başvurunun 15 gün içinde sonuçlandırılacağı, sınır dışı etme kararına karşı yapılan başvurular sonucunda verilen kararlara karşı temyiz incelmesinin kapalı olduğunu belirtmiştir. İdare mahkemesinin sınır dışı etme kararlarına karşı yapılan başvurular sonuncunda kesin olarak karar verileceğine ilişkin hüküm bulunduğu belirtilmiş olup Danıştay 10. Dairesi'nin kararında, YUKK'da usul veya ilişkin bir ayrım yapılmamış olması sebebi ile ilk derece mahkemelerin kararlarının kesin olarak kabul edilmesi gerektiğine hükmedilmiştir. Söz konusu Danıştay kararında usule ilişkin temyiz incelemesinin yapılmasının da kanunda yer alan düzenlemenin amacına uygun düşmeyeceği belirtilmiştir. Ancak ilgili kararın karşı oyunda ise; sınır dışı işlemlerine karşı açılan davalarda, idari yargılama usulü veya atıf nedenle Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerini gözeterek vermiş olduğu kararlarda, işlemin esası incelenerek hukuka uygunluk denetiminin yapılamaması nedeniyle etkin yargı yolunun işletilemediğinin açık olduğu, dolayısıyla da yargılama usulünde eksiklik olması halinde temyiz incelemesinin gerçekleştirilmesi gerektiği görüşü yer almaktadır. Yargı yolunun etkin şekilde işletilebilmesi ve taraf olunan uluslararası insan hakları sözleşmeleri ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bakımından adile yargılanma hakkının yerine getirilebilmesi için karşı oyda da belirtildiği şekilde yargılama usulüne ilişkin eksiklikler bulunması halinde temyiz incelemesinin mümkün olması gerekmektedir. Nitekim üst mahkemeye erişim hakkı aynı zamanda Türkiye'nin de tarafı bulunduğu AİHS'de düzenlen-

miş Adil Yargılanma Hakkı ile ilişkilidir. Üst derece mahkemelerine kanun yolunun kapatılması AİHM tarafından mahkemeye erişim hakkının özünü zedeler nitelikte kabul edilmektedir.[11]

Hemen belirtmek gerekir ki hakkında sınır dışı kararı alınmış olan yabancılara, YUKK madde 9/4 hükmü gereği eğer idari para cezalarını da ödemiş ve Bakanlıkça belirlenen ihlal sürelerini[12] aşmamış ise Türkiye'ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.

Kanun'un lafzından anlaşılacağı üzere sınır dışı etme kararları kişiseldir. Bu durumda tek bir karar alınarak birden fazla kişi sınır dışı etme uygulamasına tabi tutulamaz. Her sınır dışı etme kararının sınır dışı edilecek yabancı özelinde alınması gereklidir.

C. Hakkında Sınır Dışı Etme Kararı Alınabilecek ve Alınmayacak Kişiler

YUKK'un 54. ve 55. maddelerinde sınır dışı etme kararı alınabilmesi hususunda yabancılar arasında ayırıma gidilmiştir. Bu ayrı-

---

11 Bihter Aydın, "*Türk İdari Yargı Düzeninde Mahkemeye Erişim Hakkı*", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl. 2013, Cilt. 15, s. 278.

12 İçişleri Bakanlığı tarafından belirlenen ihlal süreleri bakımından idari para cezalarını ödeyen ve ödemeyen yabancılar bakımından ayrıma gidilmiş olup hakkında sınır dışı etme kararı alınmış ve idari para cezaları ödemiş olan yabancılar bakımından
3 aya kadar (3 ay dâhil değil) yasal kalış hakkı ihlalinde bulunan, hakkında sınır dışı etme kararı alınarak Türkiye'yi terk edebilmeleri için kendilerine tanınan süre içinde çıkış yapmak üzere sınır kapılarına gelen ve 492 sayılı Harçlar Kanunundan kaynaklanan idari para cezalarını ödeyen yabancılar bakımından;

3 ay - 6 ay arası ihlal : 1 ay süreli giriş yasağı,
6 ay - 1 yıl arası ihlal : 3 ay süreli giriş yasağı,
1 yıl - 2 yıl arası ihlal : 1 yıl süreli giriş yasağı,
2 yıl - 3 yıl arası ihlal : 2 yıl süreli giriş yasağı,
3 yıldan fazla ihlal : 5 yıl süreli giriş yasağı,

3 aya kadar (3 ay dâhil değil) yasal kalış hakkı ihlalinde bulunan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınarak Türkiye'yi terke davet edilenlerden kendilerine tanınan süre içinde çıkış yapmayan ve/veya 492 sayılı Harçlar Kanunundan kaynaklanan idari para cezalarını ödemeyen yabancılar,

492 sayılı Harçlar Kanunundan kaynaklanan idari para cezalarını ödeyip ödemediğine bakılmaksızın 3 aydan fazla (3 ay dâhil) yasal kalış hakkı ihlalinde bulunan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınarak Türkiye'yi terke davet edilen yabancılar bakımından;

3 aya kadar ihlal : 3 ay süreli giriş yasağı
3 ay - 6 ay arası ihlal : 6 ay süreli giriş yasağı
6 ay - 1 yıl arası ihlal : 1 yıl süreli giriş yasağı
1 yıl - 2 yıl arası ihlal : 2 yıl süreli giriş yasağı
2 yıldan fazla ihlal : 5 yıl süreli giriş yasağı

mı, birtakım yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınabilirken farklı bir grup yabancı ile ilgili olarak alınamayacağı şeklinde anlamamak gerekir. Nitekim devlet kendi menfaatlerini korumak için gerekli gördüğü ve şartların mevcut olduğu durumlarda yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alabilir.

1. Hakkında Sınır Dışı Etme Kararı Alınacak Yabancılar

YUKK'un 54. maddesinin 1. fıkrasında hakkında sınır dışı etme kararı alınacak yabancıları on dört bent halinde saymıştır. Bu sayım tahdididir. Nitekim temel hak ve özgürlüklerin yalnızca kanunla sınırlanabileceğine ilişkin Anayasa[13] 13. madde tahdidi olmayan bir şekilde düzenlemesine izin vermemektedir.

Hakkında sınır dışı kararı alınacak olan yabancıların fazla olması sebebiyle sınır dışı etme kararı alınacak yabancıları üç grup halinde düşünebiliriz. Üçlü bir ayırıma gidildiğinde gruplandırma şöyle olacaktır; güvenlik tedbiri olarak sınır dışı etme, kamu düzenini sağlamak amacıyla sınır dışı etme ve son olarak ülkeye giriş, ülkeden çıkış, ülkede bulunulan sürede ikame ve çalışma iznine ilişkin mevzuat hükümlerine aykırılık sebebiyle sınır dışı etme kararı alınması.[14] Böyle bir gruplandırma ile YUKK'da düzenlenmiş olan hakkında sınır dışı etme kararı alınacak yabancılar daha rahat incelenebilecektir.

Güvenlik tedbiri olarak sınır dışı etme grubunu a bendinde hüküm altına alınmış yabancılar oluşturmaktadır. YUKK'un 54. madde 1. fıkra a bendine göre; 5237 sayılı Kanunun (Türk Ceza Kanunu)[15] 59. maddesi kapsamında sınır dışı edilmesi gerektiği değerlendirilen yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınacaktır. TCK'nın 59. maddesi ise şöyledir; İşlediği suç nedeniyle hapis cezasına mahkûm edilen yabancı, koşullu salıverilmeden yararlandıktan ve her halde cezasının infazı tamamlandıktan sonra, durumu, sınır dışı işlemleriyle ilgili olarak değerlendirilmek üzere

13 RG.09/11/1982

14 Esra Dardağan Kıbar, "*Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısında Ve Başlıca Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Kurallar: Bir Karşılaştırma Denemesi*", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, 2012, s. 55.

15 RG. 12/10/2004

derhal İçişleri Bakanlığına bildirilir. TCK'da yapılan bu düzenleme ile idareye bir takdir yetkisi tanınmıştır. İdareye tanınmış olan takdir yetkisi Anayasa'nın 13. maddesi ihlali anlamına gelmemektedir. Zira YUKK'un 54. maddesi ile kanun koyucu, sınır dışı etme kararının hangi durumda alınabileceğini göstermiştir ve bu bakımdan bu hususla ilgili sınırlamayı kanun ile düzenlemiştir.

Kamu düzenini sağlamak amacıyla sınır dışı edilecek yabancılar grubunu YUKK 54/1. maddenin b, ç ve d bentleri oluşturmaktadır. Bu grup içerisinde bulunan yabancıları şu şekilde sırasıyla sayabiliriz; terör veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi, destekçileri, Türkiye'de bulunduğu süre zarfında geçimini meşru olmayan yollar ile sağlayanlar, kamu düzeni, kamu güvenliği ya da kamu sağlığı bakımından tehdit oluşturanlar.

Üçüncü ve son grup olan ülkede bulunulan sürede ikamet ve çalışma iznine ilişkin mevzuat hükümlerine aykırılık sebebiyle hakkında sınır dışı etme kararı alınacak yabancılar aynı zamanda en kalabalık grubu oluşturmaktadır. Bu grup yabancılar YUKK 54/1. maddede c, e, f, g, ğ, h, ı, i ve j bentlerinde sayılmışlardır. Bu yabancıların sınır dışı edilme sebebi temelde Türkiye'ye girmek veya Türkiye'de bulunmak için gereken belgelerde usulsüzlük yapılmış olmasıdır.

YUKK'un 54/1. maddesinin k bendi Kanun'un orijinal metninde yer almamaktadır. K bendi gereği, uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından tanımlanan terör örgütleri ile ilişkili olduğu değerlendirilen yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınacaktır. İlgili fıkra hükmü 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile getirilmiş ve 7070 sayılı Kanun'un 31. maddesi ile aynen kabul edilmiştir.

YUKK 54/2. maddesi de yine yukarıda belirtilen Kanun Hükmünde Kararname ve Kanun ile değiştirilmiştir. YUKK 54/2. maddesi b, d ve k bentlerinde gösterilmiş olan yabancıların uluslararası koruma statüsüne veya buna ilişkin bir başvuruya sahip olsa bile başvurunun her aşamasında sınır dışı edilebileceğini hüküm altına almıştır.

2. Hakkında Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacak Yabancılar

Hakkında sınır dışı etme kararı alınmayacak yabancılar YUKK'un 55. maddesinde gösterilmiştir. Genel olarak ifade etmek gerekirse madde hükmü insancıl bir yaklaşım göstermiş ve zor durumda olan yabancının daha kötü durumda kalmaması için birtakım düzenlemelerde bulunmuştur. Bu düzenlemeler YUKK 55. maddesi 1. fıkrasında beş bent halinde sayılmıştır. Buna göre; a bendinde sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar, b bendinde ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler, c bendinde hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar, ç bendinde mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurları, d bendinde tedavileri tamamlanıncaya kadar, psikolojik, fiziksel veya cinsel şiddet mağdurları hakkında sınır dışı etme kararı alınamayacaktır.

Belirtmek gerekir ki a bendinde yapılan düzenleme YUKK'nun geri gönderme yasağı başlığı taşıyan 4. maddesi ile uyum içerisindedir. Bu bakımdan Kanun'un kendi içerisinde tutarlı olduğunu söylemek mümkündür.

Yine 55. maddenin 2. fıkrası yukarıda sayılan durumlarda bulunan yabancılar hakkında değerlendirmenin ayrı ayrı yapılacağını belirtmiştir. İşbu düzenleme sınır dışı etme kararlarının şahsi olarak değerlendirileceğine ve sınır dışı etme kararlarının şahsi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Ayrıca aynı fıkrada 55. madde kapsamında değerlendirilen yabancılara birtakım yükümlülükler yüklenebilir. Hüküm altına alınmış olan yükümlülükler hem sınır dışı etme kararı alınamamasını kötü amaçlar için kullanılmasını engelleme amacı taşımaktadır hem de yabancıları korumaya yöneliktir.

II. SINIR DIŞI ETME KARARININ SONUÇLARI

Sınır dışı etme kararı ile birlikte hakkında sınır dışı etme kararı alınmış olan yabancı Türkiye sınırlarından çıkarılır. Türkiye sınırlarından çıkarılan yabancı YUKK'un 52. maddesinde düzenlendiği üzere menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye ya da üçüncü bir ül-

keye sınır dışı edilir. Sınır dışı etme kararının en önemli sonucu budur.[16]

Sınır dışı etme kararı ile birlikte ülkeye giriş yasağı kararı[17] da alınırsa sınır dışı etme kararı alınmış olan yabancı Türkiye'ye geri dönemez. Hakkında Türkiye'ye giriş yasağı alınmamış olan yabancı, ülkeye giriş mevzuatına uygun şekilde Türkiye'ye tekrar giriş yapabilir.[18]

A. Ülkeyi Terke Davet

YUKK'un 56. maddesi, yabancının sınır dışı edilmesine ilişkin kararda Türkiye'yi terk edebileceği asgari 15, azami 30 günlük bir süre belirtileceğini hüküm altına almıştır. Yabancıya tanınacak süre konusunda idarenin takdir yetkisi mevcuttur. Yine madde hükmünde bazı yabancılara Türkiye'yi terk etmesi için süre verilmeyeceği belirtilmiştir. Buna göre; kaçma ya da kaybolma riski bulunanlar, yasal giriş veya yasal çıkış ihlal edenler, sahte belge kullananlar, asılsız belge kullanarak ikamet izni alanlar ya da bu belgelerle ikamet izni almaya çalışanlar, kamu düzeni, sağlığı, güvenliği açısından tehdit oluşturanlar hakkında alınan sınır dışı etme kararlarında Türkiye'yi terk etmeleri için süre verilmeyecektir.

B. Sınır Dışı Etmek Üzere İdari Gözetim

Sınır dışı etme kararında Türkiye'yi terke davet edilmeyen yabancı hakkında idari gözetim prosedürü uygulanacaktır.[19] İdari gözetim prosedürüne ilişkin düzenleme YUKK'un 57. maddesinde yer almaktadır.

YUKK'un 57/1 hükmü gereği, hakkında sınır dışı etme kararı alınacak yabancılar kolluk tarafından yakalanmaları halinde derhal sınır dışı etme kararı alınması için valiliklere gönderilirler. Bu

16 Özçelik, s. 251.

17 Türkiye'ye giriş yasağı kararı için bkz. YUKK md. 9.

18 Özçelik. S. 251.

19 Döndü Kuşcu, "*Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Sınır Dışı Edilmelerine Karar Verilen Yabancıların İdari Gözetim Kararları*", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 37, 2017, s. 259.

yabancılardan, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında sınır dışı etme kararı valiliklerce alınır. Bu süre yani değerlendirme ve kararın alınması süresi toplamda kırk sekiz saati geçemez. Alınan idari gözetim kararının yabancının kendisine eğer varsa yasal temsilcisine ya da avukatına mutlak suretle bildirilmesi gerekir. Bu husus alternatif yükümlülükler bakımından da aynıdır.

YUKK'un 57/2 maddesinde 7169 Sayılı Kanun[20] ile değişiklik yapılmıştır. Yine 7169 Sayılı Kanun ile YUKK'ye 57/A maddesi hükmü eklenmiştir. YUKK 57/2 hükmü ile 57/A hükmünü birlikte ele almak gerekir. Zira YUKK 57/2 maddesi öncelikle idari gözetime tabi tutulacak yabancıları belirlemiş ardından da bu yabancıların idari gözetim dışında bir uygulamaya tabi tutulabileceğini belirtmiştir. İdari gözetimden farklı olarak düzenlenen alternatif yükümlülükler başlığı taşıyan 57/A maddesi ile yabancılar başkaca bir uygulamaya tabi tutulabilmektedir. Alternatif yükümlülüklere ilişkin bir sonraki başlıkta ayrıntılı açıklama yapılacaktır.

İdari gözetime ya da alternatif yükümlülüklere tabi tutulacak yabancılar yine YUKK 57/2 maddesinde gösterilmiştir. Bu madde hükmündeki düzenleme Türkiye'yi terke davet edilecek yabancılar ile büyük oranda aynıdır. Terke davet edilen yabancılara ek olarak idari gözetime veya alternatif yükümlülüğe tabi olacak yabancılar, kabul edilebilir mazereti olmadan Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan yabacılardır. İdari gözetime tabi tutulacak yabancılar, kırk sekiz saat içerisinde yakalamayı yapan kolluk tarafından geri gönderme merkezine götürülür.

İdari gözetim süresine ilişkin düzenleme YUKK'un 57/3. maddesinde düzenlemiştir. Anılan hükme göre geri gönderme merkezlerindeki idari gözetim süresi altı ayı geçemez. Bu süre ancak idari gözetime tabi tutulan yabancının işbirliği yapmaması ve ülkesiyle ilgili doğru bilgi vermemesi sebebiyle altı ay daha uzatılabilir.

İdari gözetime gerek duyulup duyulmadığı valiliklerce her ay değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucu idari gözetim kararının tebliğinde olduğu gibi yabancının kendisine eğer varsa yasal tem-

20 RG. 06/12/2019

silcisine ya da avukatına bildirilir. Yabancının idari gözetime tabi tutulmasına gerek olmadığına karar verilmesi halinde idari gözetim sonlandırılır ve idari gözetime alternatif yükümlülüklere tabi tutulurlar.

İdari gözetim kararlarına karşı yargı yolu açıktır. İdari gözetim kararlarına karşı başvurular sulh ceza hâkimliğine yapılır. Sulh ceza hâkimliğine yapılan başvurular idari gözetime tabi tutulmayı durdurmaz. Sulh ceza hâkimliği başvuruya ilişkin kararını beş gün içerisinde verir ve bu kararlar kesindir. Kararların kesin olması idari gözetimin her aşamasında idari gözetim kararının uygulanmasını gerektirecek hallerin değiştiği ya da ortadan kalktığı iddiası ile sulh ceza hâkimliğine başvurmaya engel değildir.

1. Alternatif Yükümlülükler

İdari gözetime alternatif yükümlülükler 7196 Sayılı Kanun ile getirilmiş YUKK'un 57/A maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrası alternatif yükümlülüklerin neler olduğunu düzenlerken 2. Fıkra ise yükümlülüklerin uygulanacağı süreyi düzenlemiştir.

Bu hükümlere göre YUKK 57/2 maddesinde sayılan ya da idari gözetim kararı sonlanan yabancılara; belirli adreste ikamet etme, bildirimde bulunma, aile temelli geri dönüş, geri dönüş danışmanlığı, kamu yararına hizmetlerde gönüllülük esasıyla görev alma, teminat ve elektronik izleme yükümlülüklerinden bir veya birkaçı yirmi dört ayı geçmemek üzere verilir.

C. Sınır Dışı Etme Kararlarının Yerine Getirilmesi

Hakkında sınır dışı etme kararı alınmış yabancının nasıl sınır dışı edileceği YUKK'un 60. maddesinde gösterilmiştir. 60. maddenin 1. ve 2 fıkralarında gösterildiği üzere yabancı sınır dışı edileceği sınır kapısına kolluk birimlerince götürülür. 1. ve 2. fıkra arasındaki temel fark yabancıların sınır kapısına geri gönderme merkezinden götürülüp götürülmeyeceği hakkındadır. Kural, geri gönderme merkezinde bulunan yabancının sınır kapısına götürülmesi şeklindedir. Ancak bazı durumlarda YUKK'un 60. madde 2. fıkrasında gösterildiği gibi, yabancılar geri gönderme merkezlerine sevk edilmesine gerek kalmadan kolluk birimlerince sınır kapılarına götürülüp sınır dışı edilebilecektir.

YUKK 60/3 hükmü sınır dışı masraflarına ilişkin bir düzenleme getirmiştir. Kural olarak sınır dışı masrafları sınır dışı edilecek yabancı tarafından karşılanır. Yabancı sınır dışı edilme masraflarını karşılayabiliyorsa sınır dışı etme masrafları yabancıdan alınır ve artan miktar yabancıda geri bırakılır. Eğer yabancı sınır dışı etme masraflarını hiç karşılayamayacak durumda ise sınır dışı masraflar Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nce karşılanır.

Yabancının mevcut parası sınır dışı seyahat masraflarının tamamını karşılamaya yetmiyorsa iki farklı durum söz konusu olur. 60. madde c bendinde yer alan bu iki duruma göre; yabancının seyahat masrafları karşılanır ve temel gereksinimleri için Genel Müdürlükçe belirlenen tutar kendisine bırakılır ya da yabancının mevcut parası temel gereksinimlerini karşılamaya yetmiyorsa seyahat masraflarının tamamı Genel Müdürlükçe karşılanır ve mevcut parası kendisine bırakılır.

Sınır dışı etme kararının uygulanması sırasında yabancının karşılayamadığı masraflar geri ödenmediği sürece bu yabancıların Türkiye'ye girişleri yasaklanabilir. Ayrıca yabancıların pasaport veya belgeleri, sınır dışı edilinceye kadar tutulabilir ve biletleri sınır dışı işlemlerinde kullanılmak üzere paraya çevrilebilir.

1. Gönüllü Geri Dönüş

Gönüllü geri dönüş başlığı altında YUKK 60/A maddesinde düzenlenmiş olan gönüllü geri dönüş hükümleri 7196 Sayılı Kanun ile 2019 yılında yapılan değişiklik ile gelmiştir. 60/A maddesi hükmü, 1. fıkra gereği, hakkında sınır dışı etme kararı alınmış olan ve menşe ülkesine gönüllü olarak dönmek isteyen yabancılar hakkında uygulanır. Yine aynı 1. fıkra hükmü gereği bu iki şartı sağlayan yabancılara Genel Müdürlüğün uygun görmesi halinde ayni ve maddi destek sağlanabilir.

60/A maddesi 2. fıkra hükmü ile 1. fıkrada belirtilmiş durumdaki yabancıların gönüllü geri dönüşleri ile ilgili olarak uluslararası kuruluşlar, kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışabileceği düzenlenmiştir.

SONUÇ

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında incelemiş olduğumuz sınır dışı etme konusunda Kanun'un son derece ayrıntılı düzenlemeler içerdiğini görmekteyiz. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasının yalnızca kanun ile gerçekleştirileceğine dair Anayasa'nın 13. maddesi yabancıların sınır dışı edilmeleri kapsamında uygulama alanı bulmuştur.

Ülkede yabancıların bulunması hususu ülkelerin egemenlik kavramları ile bağlantılı olduğundan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun bazı hükümlerinde devletin değerlendirme yapabilmesine olanak sağlanmıştır. Ancak bazı konularda değerlendirme yapılabilmesi temel hak ve özgürlüklerin keyfi şekilde sınırlandırılması şeklinde gerçekleşmemektedir.

Kanun sınır dışı etme kararlarının çerçevesini belirlerken aynı zamanda sınır dışı etme kararları verilmesinde ortaya çıkan kural ihlallerine karşı başvuru yollarını da göstermiştir. İdarenin yaptığı işlemlerin denetlenebilmesinin bir hukuk devleti sayılma kıstası olduğu düşünüldüğünde sınır dışı etme kararlarına karşı kanun yollarının Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda bulunması önemlidir.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun'u sınır dışı etme konusunda da insani hükümler içermektedir. Bu husus Kanun'un bütünlük taşıması bakımından önemlidir. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda sınır dışı etmeye yönelik değişiklikler ile de Kanun'un taşıdığı insani özellik desteklenmiştir.

KAYNAKÇA

Aydın, Bihter, "*Türk İdari Yargı Düzeninde Mahkemeye Erişim Hakkı*", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl. 2013, Cilt. 15, s. 271 – 296.

Bayraktaroğlu Özçelik, Gülüm, "Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi", TBB Dergisi, Sayı. 108, 2013, s. 211-258.

Çelikel, Aysel, Günseli Öztekin Gelgel, Yabancılar Hukuku, Yenilenmiş 24. Baskı, 2018, İstanbul.

Dardağan Kibar, Esra, "Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunu Tasarısında Ve Başlıca Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Yabancıların Sınır

Dışı Edilmelerine İlişkin Kurallar: Bir Karşılaştırma Denemesi", Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 11, Sayı: 2, 2012, ss. 53-74.

Ekşi, Nuray, "İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sığınmacı ve Mültecilerin Türkiye'den Sınır Dışı Edilmelerini Engelleyen Haller", İstanbul Barosu Dergisi, 2008, Cilt: 82, Sayı: 6, ss. 2803-2837.

Güner, Cemil, "Sınır Dışı Etme Kararı İle İlgili İdare Mahkemesi Kararlarının Kesinliği", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 75, Sayı. 1, ss. 85-114.

Kuşcu, Döndü, "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Sınır Dışı Edilmelerine Karar Verilen Yabancıların İdari Gözetim Kararları", Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 37, 2017, ss. 241-284.

KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ VE BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

Av. Hamza ÇELİK[1]

1. GİRİŞ

Know-how'un tam ve net olarak bir karşılığı olmamasına karşın bazı yazarlar know-how'u kısaca 'patentlenmemiş bilgi' adını vermektedirler. AB tarafından düzenlenen ve yürürlükte bulunan 316/2014 sayılı Teknoloji Transferi Anlaşmalarına İlişkin Tüzüğün 1.maddesine göre, know-how; gizli, esaslı ve belirlenmiş olan deneyim ve uygulama sonucunda ortaya çıkan teknik bilginin tamamı olarak nitelendirilmiştir. Know-how kavramı, mevzuatımızda ilk defa 14.07.2002 tarihli 24815 sayılı RG'de yayınlanarak yürürlüğe giren 2022/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinin 3.maddesinin f bendinde tanımlanmıştır. Buna göre know-how, sağlayıcının tecrübe ve denemeleri sonucu elde ettiği, patentli olmayan, uygulamaya yönelik, gizli, esaslı ve belirlenmiş bilgi paketi anlamına gelmektedir.

2. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİ NEDİR?

Know-how sözleşmesinin tam bir tanımı bulunmamasına karşın şöyle ifade edilebilmektedir; know-how verenin know-how alana sahibi olduğu gizli ya da gizli olmayan, mutlak bir hakla korunmayan, işletme faaliyeti veya araştırmaya dayalı ekonomik yarar sağlayıcı sınai nitelikte teknik, ticari, işletme, yönetim ya da organizasyon bilgi ya da deneyimlerini yani know-how'u kullanmak üzere bildirmeyi bir ivaz karşılığında borçlandığ**ı bir sözleşmedir**[2]. Know-how sözleşmeleri kanunun değil ekonomik hayatın geliştirdiği bir sözleşme türüdür zira know-how sözleşmesi TBK ve diğer

---

1 Avukat, İstanbul Barosu, Öğrenci, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı.

2 M. Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı* (İstanbul- Filiz Kitabevi, 2022, bs.6) s.10.

özel kanunlarda yer almaz[3]. Know-how sözleşmesi doktrinde ve uygulamadaki genel kabule göre kendine özgü isimsiz sözleşmelerdendir[4].

3. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Know-how sözleşmesi, TBK ve diğer özel kanunlarda düzenlenmediği için isimsiz bir sözleşmedir ya da diğer adıyla a-tipik sözleşmedir.

Know-how sözleşmesi, know-how alanın bedel ödemeyi, know-how verenin ise know-howu açıklamayı, kullanıma izin vermeyi ve gerekli malzemeleri vs. know-how alana teslim etmeyi taahhüt ettiği borçlandırıcı bir sözleşmedir[5]. Know-how sözleşmenin konusunu oluşturan know-how, mutlak hak olmadığı için know-how sözleşmesi sadece borçlandırıcı işlemi olarak işlev görmektedir[6].

Know-how sözleşmesinde know-how veren tarafın bilgi veya deneyimlerini know-how alanın ise bunun karşılığında bedel ödemesi bu sözleşmeyi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme (sinallagmatik) haline getirir[7].

Know-how sözleşmesi tarafların (know-how alan ve know-how veren) ivaz karşılığı yapılan bir sözleşme olduğu için know-how sözleşmesi ivazlı bir sözleşmedir.

Know-how sözleşmesi, TBK ve diğer özel kanunların hiçbirinde düzenlenmediği için isimsiz sözleşmedir[8]. Know-how sözleşmesini oluşturan unsurlar kısmen ya da tamamen kanunun öngördüğü sözleşme tiplerinin hiçbirinde bulunmadığı için know-how sözleşmesi isimsiz sözleşmeler başlığı altında irdelenen kendine özgü (sui generis) bir sözleşmedir[9].

---

3 Feyzanur Soylu, *İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması* (Ankara-Seçkin Yayıncılık, 2022) s.79.

4 Soylu, s.79.

5 Nihansu Barutçu, *Know-how Sözleşmesi ve Tarafların Hak ve Borçları, Yüksek Lisans Tezi* (Ankara-2021) s.32.

6 Tufan Öğüz, Know-how Sözleşmesi (İstanbul- Filiz Kitabevi, 2018, bs.29) s.35.

7 Gümüş, s.10: Aynı yönde bkz. Soylu, s.79: Yine aynı yönde bkz. Öğüz, s.35.

8 Gümüş, s.10: Aynı yönde bkz. Soylu, s.79: Yine aynı yönde bkz. Öğüz, s.35.

9 Öğüz, s.45.

Know-how sözleşmesi, iki tarafın (know-how veren ve know-how alanın) rızaları dâhilinde olduğundan rızai nitelikte bir sözleşme olduğu kabul edilir.

Know-how sözleşmesi geçerlilik şartına bağlı olmadan yapılabilmektedir. Ancak uygulamada yazılı sözleşme tercih edilmektedir. Patent ile düzenlenen know-how sözleşmeleri bakımından 22.12.2016 tarihli ve 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu madde 148/4'e göre, yazılı şekil şartı aranmaktadır.

Borçlunun borçlanmış olduğu edimi zaman içinde ani olarak bir defada yerine getirdiği borç sözleşmelerine ani(yalın) sözleşmeler denir, edimin ifasıyla sözleşme sona erer[10]. Know-how sözleşmelerinde know-how alanın tarafların arasındaki anlaşma uyarınca know-how verene vereceği bedeli toptan ödemesi durumu genellikle ani edimli sözleşmeler de söz konusu olmaktadır. Bu durumda know-how sözleşmesi ani edimli sözleşme niteliği taşımaktadır. Know-how verenin, know-how'u aktarma borcunu ifasıyla sözleşme sona erer. Know-how'u verenin know-how'u toptan ödeme değil de taksitler halinde ödendiği takdirde de bu durum sonucu değiştirmez. Buna karşılık, know-how'un açıklanmasının belirli süreye yayıldığı durumlarda know-how sözleşmesinin sürekli edim niteliği taşıdığı görülmektedir[11].

Know-how sözleşmesinin birden çok çeşidi vardır. Doktrinde ve yargı kararlarında know-how sözleşmesinin hukuki niteliği tek bir başlık altında değerlendirilmemiş, know-how sözleşmesinin hukuki niteliği çoğunlukla **s**omut olaya göre yorumlanmıştır. Know-how sözleşmesi değişken özelliğe sahip olsa da genel hatlarıyla hukuki koruma altına alınmayan tüm bilgi ve deneyim aktarımına dair sözleşmeler know-how sözleşmesi olarak değerlendirilir. Ancak bahse konu bilgi ve deneyim aktarımları, farklı şekillerde gerçekleştiğinden ve farklı menfaatler sözleşmede bir arada olabileceğinden know-how sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespitinde esas alınan tarafların hak ve borçları her zaman aynı olamaz. Dolayısıyla tüm know-how sözleşmeleri kendine özgü özellikler ihtiva eder. Bu ne-

10 Fikret Eren, Borçlar Hukuku Özel Hükümler (Ankara-Yetkin Yayınları, 2022, bs.10) s.16, N.50.

11 Barutçu, s.32.

denle, know-how sözleşmesinin hukuki niteliği herhangi bir genelleme altına alınamamaktadır[12].

4. KNOW-HOW SÖZLEŞMESİNİN BENZER SÖZLEŞMELERLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. Satım(satış) sözleşmesiyle karşılaştırılması

Satış sözleşmesi en temel sözleşme olarak kabul edilmektedir. Günlük hayatta en fazla kullanılan sözleşme türüdür. 6098 sayılı TBK'da satım sözleşmesi deyimi, satış sözleşmesi olarak değiştirilmiştir[13]. Bu nedenle yazımızda satış sözleşmesi olarak değineceğiz.

Know-how sözleşmesine konu olan bilgi ve tecrübelerin eşya niteliği taşımaması ve hak konusu olmamaları, satış sözleşmesinin konusunun ise taşınır veya taşınmazlar olması know-how sözleşmesini satış sözleşmesinden farklılaştırır[14]. Bununla beraber gerek Alman gerek İsviçre gerekse Türk hukukunda olmayan varlıkların da satış sözleşmesine konu olabileceğinden hareket ederek sahip olduğu iktisadi değer itibariyle know-how'u oluşturan bilgi ve tecrübelerin de satış sözleşmesine konu olabileceğini kabul eden yazarlar da vardır[15]. Kanaatimizce know-how sözleşmesinin konusu bilgi ve tecrübeler, satış sözleşmesinin konusunu ise taşınır ve taşınmazlar oluşturduğundan know-how sözleşmesi ile satış sözleşmesi konu bakımından farklıdır. İki sözleşme iki tarafa borç yükleyen, rızai, ivazlı ve şekil şartı aranmayan sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

4.2. Ürün (hasılat) kirası sözleşmesiyle karşılaştırılması

Ürün kirası sözleşmesi, TBK m.357/1'de düzenlenmiştir. Buna göre ürün kirası sözleşmesi, kiraya verenin kiracıya ürün veren bir şeyin veya hakkın kullanılmasını ve ürünlerin devşirilmesini be-

12 Çiçek Sabahat Çalgın, Know-how Sözleşmesi Yüksek Lisans Tezi (Ankara, 2020) s.34.

13 Fahrettin Aral/ Hasan Ayrancı. Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri (İstanbul-Yetkin Yayınları, bs.15, 2022) s.93.

14 Öğüz, s.37-38.

15 Cevdet Yavuz/Faruk Acar/Burak Özen, Borçlar Hukuku Özel Hükümler (İstanbul-BETA yayınevi, bs.11, 2022) C.1, s.56-57.: Yine aynı yönde bkz. Aral/ Ayrancı, s.94.

del karşılığında bırakmayı üstlendiği sözleşmedir. Bu hükme göre, ürün kirası sözleşmesinin konusunu ürün getiren taşınır, taşınmaz, bir ticari işletme veya hak oluşturur. Ürün kirası sözleşmesinin unsurlarından birisi de kullanmanın kiracıya devrinin süreyle sınırlı olması ve sürenin sonunda kiralanan şeyin kiraya verene geri verilmesidir[16]. Know-how sözleşmesinde ise know-how'un süreye bağlı olarak verilmesi mümkün değildir. Know-how süreye bağlı olarak verilse dahi know-how alana devredilen know-how'un sözleşmenin sona erdirilmesinden sonra geri verilmeleri nitelikleri gereği mümkün değildir. Doktrinde know-how sözleşmesinin ürün kirası sözleşmesinden ayrılan en önemli unsurun bu olduğu görülmektedir. İki sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen, rızai, ivazlı sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

4.3.İşgörme sözleşmelerinin (vekâlet, eser ve hizmet sözleşmeleri) Karşılaştırılması

İş görme sözleşmelerinde taraflardan birinin edimini bir iş görme, bir beşeri faaliyet teşkil eder. Bu sözleşme grubuna vekâlet sözleşmeleri, eser sözleşmeleri ve hizmet sözleşmeleri bu gruba girer[17]. Yazımızda know-how sözleşmesiyle iş görme sözleşmeleri olan vekâlet sözleşmeleriyle, eser sözleşmeleriyle ve hizmet sözleşmeleriyle karşılaştırılmasını ele alacağız.

4.3.1. Vekâlet sözleşmesiyle karşılaştırılması

TBK'nın 502. maddesine göre, vekâlet sözleşmesi vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir. Sözleşme veya teamül varsa vekil ücrete hak kazanır. Vekâlet **s**özleşmesinin asli unsurunu vekilin, vekâlet verene karşı iş borcu altına girmesi oluşturmaktadır. Bu borcu vekil garanti edemez. Diğer bir anlatımla vekil sonuç taahhüt edemez. Know-how verenin iş görme edimi, bilgi ve tecrübeleri know-how alan tarafından değerlendirilmesini sağlamaya yöneliktir. Bu sebeple, know-how sözleşmesinin iş görme sözleşmesi olarak, özellikle böyle bir edimi barındıran bir vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün

16 Öğüz, s.40.

17 Aral/ Ayrancı, s.76.

değildir[18]. İki sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik), rızai, ivazlı sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

4.3.2. Eser sözleşmesiyle karşılaştırılması

Eser sözleşmesi, TBK m.470 vd. da düzenlenmiştir. TBK m.470'e göre eser sözleşmesi; yüklenicinin bir eser meydana getirmeyi, iş sahibinin de bunun karşılığında bir bedel ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. Eser sözleşmesi yüklenicinin iş sahibine yapacağı eser bakımından garanti taahhüt ettiği sözleşmedir. Eser sözleşmesini, know-how sözleşmesinden ayıran en önemli nokta objektif olarak gözlemlenmesi mümkün olan sonuçlar doğurması yani sonuç doğurmanın kesin gözüyle bakılmasıdır. İki sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik),rızai, ivazlı sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

4.3.3. Hizmet sözleşmesiyle karşılaştırılması

Hizmet sözleşmesi, TBK m.393 vd. da düzenlenmiştir. TBK m.393'e göre hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir. Hizmet sözleşmesinde bulunan işçinin işverenin direktifleri altında iş görmesi hususu dikkate alındığında know-how verenin iş görme ediminin bulunduğu know-how sözleşmesinden farkı ortaya çıkmaktadır. Nitekim know-how veren için know-how sözleşmesi konusu bilgi ve tecrübelerin know-how alan tarafından değerlendirilmesi amacını taşıyan know-how alanın ve personelinin eğitilmesi veya know-how verenin personelinin know-how alanın işletmesinde çalışması tarzındaki işgörme ediminin know-how alana bağlılık ilişkisi içinde ve onun direktifleri altında yerine getirilmesi işin niteliğine uygun değildir[19]. İki sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen (sinallagmatik), rızai, ivazlı sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

18 Öğüz, s.42-43.

19 Öğüz, s.43.

4.4. Adi ortaklık sözleşmeleriyle karşılaştırılması

Adi ortaklık sözleşmesi, TBK m.620'de düzenlenmiştir. Buna göre adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir. Know-how sözleşmeleri ise tarafların (know-alan ve know-how verenin) müşterek amaç takip etmeleri değil, farklı yönlerdeki kendi menfaatlerini takip etmeleri söz konusudur. Dolayısıyla know-how sözleşmesini adi ortaklık sözleşmesi olarak nitelendirmek mümkün olmayacaktır[20]. İki sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen, rızai, ivazlı sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

4.5. Patent lisans sözleşmesiyle karşılaştırılması

Know-how sözleşmesi ile patent lisans sözleşmesi konuları itibarıyla farklılık arz eden sözleşmelerdir. Patent lisans sözleşmesi, lisans verenin patentten doğan haklarının kullanım hakkını lisans alana verdiği bir sözleşmedir. SMK m.82 uyarınca, teknolojinin her alanındaki buluşlara; yeni olması, buluş basamağı içermesi ve sanayiye uygulanabilir olması şartıyla patent verilir. SMK m.125/1 uyarınca ise, patent başvurusu veya patent, lisans sözleşmesine konu olabilir. Oysa know-how sözleşmesinin konusunu özel kanuni korumadan faydalanmayan bilgi ve deneyimler teşkil eder[21]. Başka bir fark ise patent lisans sözleşmesi sürekli borç niteliği taşımaktadır. Know-how sözleşmesi ise her zaman olmasa da bazı durumlarda ani edimli olarak ortaya çıkabilmektedir. Uygulamada patent lisans sözleşmesi ile know-how sözleşmesi çoğunlukla bir arada bulunmaktadır. Patentten yararlanılması için lisans alana know-how da devredilmektedir.

4.6. Eğitim (öğretim) sözleşmeleriyle karşılaştırılması

Eğitim verenin, kendisi veya eğitimci kadrosuyla eğitim alan kişiye uzlaştıkları yerde sürekli ya da geçici bir surette istenen bilgi ve becerinin eğitim alana verdiği, eğitim alanın ise bunun karşılığında eğitimciye belirli bir ücret ödeme borcu altına girdiği sözleşme

20 Öğüz,s.44.

21 Öğüz, s.90.

eğitim sözleşmesi[22] olarak tanımlanabilmektedir. Know-how sözleşmesiyle eğitim sözleşmesinin arasındaki benzer yön, iki sözleşmenin de bilgi aktarımı şeklinde olmasıdır. Yine bir diğer benzer yön ise iki sözleşmenin bir tarafının (eğitim sözleşmesinde eğitim alanın, know-how sözleşmesinde ise know-how alanın) belirli bir ücret ödemiş olmalarıdır. Bu iki sözleşme arasındaki temel fark ise eğitim sözleşmesinin ifasının sadece bilgi ve deneyimlerin aktarılması ile gerçekleşmesi, know-how sözleşmesinde ise aktarılan bilgilerin pratik olarak kullanılmasının sağlanması ön plandadır[23]. Yani know-how sözleşmesi sadece borçlandırıcı işlem taşıdığından dolayı know-how veren know-how alana know-how'u verdiği anda borcu bitmiş olacaktır. İki sözleşme arasındaki temel fark budur. İki sözleşme de tam iki tarafa borç yükleyen, rızai, ivazlı sözleşmeler olması bakımından benzer sözleşmelerdir.

4.7. Franchise sözleşmeleriyle karşılaştırılması

Franchise sözleşmesi, ödemeyi üstlendiği bir bedel karşılığında franchise verenin franchise alana kendi imaj, isim, marka ve işareti altında mevcut pazarlama ve organizasyon sistemlerini, ticari ve teknik deneyim ve bilgilerini kullanmak üzere mal ve hizmet edimlerinin satım ve sağlanmasına, pazar sürümlerinin arttırılmasına ilişkin belirli bir iş konseptinden yararlanma hakkını sürekli olarak devretmeyi üstlendiği isimsiz, kendine özgü (sui generis) bir sözleşmedir[24]. Yargıtay'a göre franchise sözleşmesi, bir ürün veya hizmetin imtiyaz hakkına sahip tarafın belirli bir süre şart ve sınırlamalar dâhilinde işin yönetim ve organizasyonuna ilişkin bilgi ve destek sağlamak üzere imtiyaz hakkına konu ticari işleri yürütmek amacıyla ikinci tarafa (franchise alana) verdiği imtiyazdan doğan uzun dönemli ve devamlı bir iş ilişkileri bütününe dayanan, birbirinden bağımsız iki taraf arasında kurulan bir sözleşmedir[25]. Franchise sözleşmesiyle know-how sözleşmesi birbirinin unsurlarını barındırır ancak franchise sözleşmesi konu itibarıyla daha geniş ve

22 Doktrinde bazı yazarlar, örneğin Tufan Öğüz, eğitim sözleşmesine *'know-how sözleşmesi'* adlı kitabında öğretim sözleşmeleri adını da vermektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Öğüz, s.85.

23 Öğüz, s.85.

24 Eren, s.982, N.3287.

25 Yargıtay 19.HD, 25.06.2001 T, 2001/819 E. , 2001/4917 K. (https://legalbank.net/arama/mahkeme-kararlari)

daha kapsamlıdır. Franchise sözleşmesi de know-how sözleşmesi gibi isimsiz, kendine özgü, tam iki tarafa borç yükleyen, rızai bir sözleşmedir[26].

5. SONUÇ

Know-how sözleşmesi TBK'da ve diğer özel kanunlarda yer almadığından isimsiz sözleşme olarak adlandırılır. Hukuki niteliği itibarıyla rızai, tam iki tarafa borç yükleyen, ivazlı, ani edimli bazen de sürekli borç doğuran, herhangi bir geçerlilik şartına bağlı olmayan, kendine özgü (sui generis) bir isimsiz sözleşme tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Know-how sözleşmesinin birden çok çeşidi vardır. Doktrinde ve yargı kararlarında know-how sözleşmesinin hukuki niteliği tek bir başlık altında değerlendirilmemiş çoğunlukla somut olaya göre yorumlanmıştır. Know-how sözleşmesi değişken özelliğe sahip olsa da genel hatlarıyla, hukuki koruma altına alınmayan tüm bilgi ve deneyim aktarımına dair sözleşmeler, know-how sözleşmesi olarak değerlendirilir. Ancak bahse konu bilgi ve deneyim aktarımları, farklı şekillerde gerçekleştiğinden ve farklı menfaatler sözleşmede bir arada olabileceğinden know-how sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespitinde esas alınan tarafların hak ve borçları her zaman aynı olamaz. Dolayısıyla tüm know-how sözleşmeleri kendine özgü özellikler ihtiva eder. Know-how sözleşmesinin kendine özgü nitelikte olduğunu benimseyen yazarlar, çoğunlukla, sözleşmeyi TBK'deki sözleşme tiplerine göre yorumlamaktadır. Know-how sözleşmeleri gerek TBK'da ve diğer kanunlarda olan isimli sözleşmelerle gerekse de TBK'da ve diğer özel kanunlarda yer almayan isimsiz sözleşmelerle hem benzerlikleri hem de farklılıkları bulunmaktadır. Hatta bazı sözleşmelerle aynı unsurları ihtiva etmekle iç içe geçmişlerdir.

KAYNAKÇA

Aral, Fahrettin/Ayrancı, Hasan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, (İstanbul, Yetkin Yayınları, 2022) , 15.bası.

Barutçu, Nihal, *Know-how Sözleşmesi ve Tarafların Hak ve Borçları, Yüksek Lisans Tezi,* (Ankara, 2021).

26 Eren, s.982, N.3287

Çiçek, Sabahat Çalgın, *Know-how Sözleşmesi Yüksek Lisans Tezi* (Ankara, 2020).

Eren, Fikret, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*(Ankara, Yetkin Yayınları,2022) 10.bası.

Gümüş, M.Alper, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı* (İstanbul, Filiz Kitabevi, 2022) 6.bası.

Öğüz, Tufan, *Know-how Sözleşmesi* (İstanbul- Filiz Kitabevi, 2018) 2.bası.

Soylu, Feyzanur, İsimsiz Sözleşmelerin Geçerliliği, Yorumu ve Boşluklarının Tamamlanması (Ankara, Seçkin Yayıncılık,2022).

Yavuz, Cevdet/Acar, Faruk/Özen, Burak, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, (İstanbul, BETA Yayıncılık, 2022) 11.basım.

Yargıtay 19.HD, 25.06.2001 T, 2001/819 E. , 2001/4917 K. (https://legalbank.net/arama/mahkeme-kararlari)

KIYMETLİ EVRAKIN ZIYAI VE İPTALİ

Av. Asena GÜLCE DEMİREL

GİRİŞ

Bu çalışmamın konusu kıymetli evrakın zıyaı ve iptali olup bu makalede "Hangi koşullarda bir senet zayi olmuş sayılır? Zayi olmuş kıymetli evrak hangi şartlarda iptale konu olabilir ve türlerine göre kıymetli evraklar hangi usullerle iptal edilir?" hususlarına değinilecektir.

Buna göre kıymetli evraklar içerdiği haklar senetten ayrı öne sürülemeyen senetlerdir. Bu nedenle bu senetlerdeki hakkın bedelini almak isteyen zilyet öncelikle evrakı elinde bulundurmak zorundadır. Söz konusu kıymetli evrak bazen yırtılabilir, yanabilir, kaybolabilir vb. Bu gibi durumlarda kıymetli evrakın zayi olmasından bahsederiz. Zayi olma halinde hakkı senetten ayrı öne süremeyecek olan hak sahibi yetkili mahkemelere giderek iptal davası açabilir. Öngörülen usullerde belirli prosedürlerden sonra senet iptal edilerek muaccel olan hakkın senetten ayrı öne sürülmesine ya da yeni bir kıymetli evrak düzenlenmesine imkân tanınmıştır.

I) GENEL

TTK madde 645'te kıymetli evrak kavramı açıklanmaktadır. Buna göre; *Kıymetli evrak öyle senetlerdir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemediği gibi başkalarına da devredilemez.* Bu tanımdan anlaşılacağı üzere kıymetli evrak söz konusu olduğunda hak senetten ayrı öne sürülememektedir. Ancak bazen hakkı öne sürmemizi sağlayacak senetler çalınabilir, yırtılabilir, okunmayacak hale gelebilir, yanabilir. Bu haller söz konusu olduğunda senedin zayi olduğundan bahsederiz.

Senedin zayi olması durumunda eğer ki hak kaybedilmiş sayılsa idi bu durum alacaklı için adalete aykırı ağır sonuçlara yol açar idi. Bu durumlar mevzu bahis olduğunda senedin tahsili ve hakkın takibi yapılabilmesi maksatlı özellikle hamili korumak için bazı

önlemlerin alınması şarttır.[1] Bunun için iptal davaları öngörülmüştür. İptal davaları belirli bir prosedür sonunda mahkeme kararı ile hakkın senetsiz kullanımına ve yeni bir senet düzenlenmesine olanak vermektedir.

Ancak burada vurgulanması gereken bir husus mevcuttur ki iptal kararı hakkı senetten çözer ve senedi zayi eden kişiye hakkını yalnızca asıl borçluya karşı öne sürme imkânı sağlar, bu hak başvuru borçlularına karşı öne sürülemez.[2]

TTK 764/2: *Poliçenin iptaline karar verilmiş olmasına rağmen, dilekçe sahibi kabul edene karşı poliçeden doğan istem hakkını ileri sürebilir.*

Yine belirtmek gerekir ki iptal davası açılıp bu husumet yokluğu dava neticelendikten sonra senedin zilyetliğini elinde bulunduran kişi iptal davasının haksız olduğunu ve gerçek hak sahibinin kendisi olduğunu öne sürer ise duruma göre sebepsiz zenginleşme, çekişmenin önlenmesi ve eğer ki yeni bir senet düzenlendi ise senedin istirdat davası açma hakları mevcuttur.[3]

Senedin zayi olması ve iptal davası yoluyla hak kaybının önüne geçilebileceği bilgileri verildikten sonra iptal davası açabilmek için belirli şartların mevcut olması gerektiği bilgisinin verilmesi elbette ki hâsıl olmuştur.

II) İPTAL DAVASI AÇMANIN ŞARTLARI

İptal davası açmanın şartları vardır. Bunlar:

1) Senedin zayi olması

2) İptali isteyen kişinin hakkın gerçek sahibi olması

3) Senette yer alan hakkın varlığını sürdürmesi

4) Hamilin senedin zilyetliğini tekrar kazanmasının mümkün olmaması

5) Senedin iptaline kanunen izin verilen senetlerden biri olması

---

1 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku s.36; Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.37 ; Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.91

2 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.37

3 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.38; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya s. 161, Kıymetli Evrak Hukuku

A) Senedin Zayi Olması

İptal davası açabilmenin ilk şartı senedin zayi olmasıdır. Senedin hak sahibine ibraz edilememesi ise objektif nitelikte olup bu kimse için mümkün olmamalıdır.[4] Bu durumu örneklendirmek gerekirse; borçlunun seyahate bulunması dolayısıyla, senedin kendisine ibraz olunamaması veya bir amanın senedi bulamaması, objektif anlamda bir imkânsızlık sayılamayacaktır.[5]

Senedin fotokopisinin, fotoğrafının veya başka bir kopyasının elde olması bu minvalde bir şey etki etmez çünkü bunların ibrazı ile ödeme yapılması kanunen mümkün olmayacaktır. Senedin zayi olması ile hasımsız olarak açılan iptal davasında senedin maddi varlığının ispatı aranmayıp olumlu kanaat oluşacak kadar bilgi verilmesi yeterli görülmektedir.[6]

Bu bilgiye paralel olarak Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2015/9453 E., 2015/12037 K., 16.11.2015 T. Kararında;

"Esasen hasımsız olarak açılan ve kesin hüküm niteliği de taşımayacak olan bu türden davalarda, davacının mahkemeye olumlu bir kanaat verecek kadar delil sunmasını yeterli saymak gereklidir. Aksinin kabulü ile davacının daha fazlasını ispata zorlanması, zayi nedeniyle kıymetli evrak iptali hükümlerinin uygulanmasını imkânsız hale getirecektir." diyerek bu senedin zıyaına karar vermiştir.

Burada önemli husus senedin zilyetliğinin istem dışı elden çıkmış olması gerekliliğidir. Bu noktada hamil kendi rızası dâhilinde senedi yırtar veyahut yakar ise bu irade ile yapılan bir eylem olacağından iptal davası açılması elbette ki mümkün olamaz.[7]

---

4 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.38; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya s. 158; Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku s.36; Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.91

5 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.67; Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası YL Tezi, s.76

6 Pulaşlı Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, s.91; Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku s.38

7 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.66

B) İptali İsteyen Kişinin Hakkın Gerçek Sahibi Olması

TTK 662/2: *Kıymetli evrakın zayi olduğu yahut zıyaın meydana çıktığı zamanda senet üzerinde hak sahibi olan şahıs, senedin iptaline karar verilmesini isteyebilir.*

Bu maddeden anlaşılacağı üzere senedin iptaline karar verilmesini talep edecek kişi senet üzerinde hak sahibi olan kişi olmalıdır.

Bundan hareketle senedin zilyetliğine bir dönem dahi sahip olan bir kişinin bu davayı açamayacağı açıktır ki eğer bu imkân tanınsa idi hırsızın dahi bu davayı açma imkânı olabilecek kadar davanın tarafı genişlerdi[8] ki bu da genel hukuk prensipleriyle bağdaşmayan sonuçlara yol açabilir bir düzenleme olurdu.

Senedin iptalini talep edebilecek mevcut hak sahipleri arasında senedin maliki, sınırlı ayni hak sahibi, senedi tahsil cirosu ile devralan banka, düzenlediği senedi kendi elinde iken zayi eden düzenleyen veya keşideci, senedi zayi eden kişinin külli halefleri (mirasçıları) yer alabilir. Ve fakat bu kişilerin iptal davasına taraf olabilmeleri için hukuki menfaatlerinin de olması gereklidir.[9]

Bundan hareketle Yargıtay 11.Hukuk Dairesi 2016/9880 E. 2018/2363 K. 03.04.2018 T. Kararında;

"Dava, zayi nedeniyle bono iptali istemine ilişkin olup, mahkemece, yazılı şekilde davacının hukuki yararı olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, dosya kapsamından, davacı bankanın iptali istenen bonoları tahsil cirosu ile devraldığı ve vekil hamil sıfatına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Tahsil cirosu, senedin bedelinin tahsili ile buna bağlı hakları koruyucu işlemleri yapmaya yönelik temsil yetkisinin kıymetli evraka özgü bir görünüş şekli olduğundan, vekil hamil konumundaki bankanın üçüncü şahıs elindeki senedin iadesini talebe veya zayi nedeniyle iptalini istemeye hakkı vardır. Bu durumda, mahkemece, davacının kıymetli evrakın iptali davası açmasında hukuki yararının bulunduğu gözetilerek karar verilmesi gerekir-

8 Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.11

9 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.39; Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.14

ken, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir."

Senet üzerinde asli zilyet olmayıp da senedi saklamak maksatlı geçici olarak elinde bulunduran kişi iptal davasına taraf olamayacağı gibi olması halinde aktif husumet ehliyeti bulunmayacağından iptal davasının reddine karar verilmesi isabetli olacaktır.

Buna ek olarak yalnızca kişisel hak varlığı nedeni ile örneğin aralarında satım sözleşmesi olan fakat sözleşme henüz ifa edilmediğinden ötürü senet düzenleyen tarafından hamiline henüz teslim edilmeden önce zayi edilmişse bu durumda senedi elinde bulundurmayan ancak hak sahibi olan kişinin iptal davası açmaya yetkili olamayacağını söylemek isabetli olacaktır.[10]

C) Senette Yer Alan Hakkın Varlığını Sürdürmesi

Senette yer alan hak eğer ki ödenmiş ise bu halde iptal davası açmaya gerek olmadığı aşikârdır. Buna ek olarak söz konusu hak senet zayi olmadan önce doğmamış olup doğma imkânı ortadan kalmışsa da sonuç aynı olur.[11] Buna örnek vermek gerekirse borçlu bir bono tanzim etmişse fakat lehtara vermeden bu senet zayi olmuş ise burada iptal davası açmakta hukuki bir yararın varlığından söz edemeyiz.[12]

Hak zamanaşımına uğramışsa bu husus iptal davası açılmasının önünde bir engel oluşturmaz. Bu durum senedin kıymetli evrak vasfını yitirmesine sebep olmayacağı ve hakkı sona erdirmeyeceği için iptal talebinde bulunabilir.[13] Bunlara ek olarak açık senetler söz konusu olduğunda da iptal hakkı ortadan kalkmaz.[14]

---

10 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.71

11 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku s.38; Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.92; Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.38

12 Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.92

13 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.38; Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.92; Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.67; Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası YL Tezi, s.107

14 Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.15

Son olarak eklemekte yarar vardır ki Yargıtay TTK m. 812'den hareketle[15] boş çek yapraklarının kaybı veya zıyaı halinde iptal davası açılmasına izin vermemektedir. [16]

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 2005/9416 E., 2006/10018 K., 09.10.2006 T., kararında;

"Davacı vekili, müvekkilinin dava dışı banka şubesine ait çek hesabından alınan çek karnesinden 24 adet çek yaprağının boş ve imzasız kaybedildiğini ileri sürerek, anılan çekler için ödeme yasağı konulmasını ve çeklerin iptal edilmesini talep ve dava etmiştir.

Mahkemece, keşide tarihi yazılmamış imzasız boş çek yaprağının kambiyo senedi niteliği taşımadığından çek iptali davası açma hakkının olmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmesi yerindedir." denilmektedir.

D) Hamilin Senedin Zilyetliğini Tekrar Kazanmasının Mümkün Olmaması

Bir kıymetli evrakın zayiatından bahsedebilmemiz için bu iktisabın geçici değil sürekli olarak mümkün olmaması gerekmektedir. Eğer ki hamilin senedin zilyetliğini tekrar elinde tutma imkânı varsa bu halde iptal davası açılması asla mümkün olmayacaktır. Böyle bir durum hâsıl olduğunda yapılması gereken iade davası açılmasıdır. Yargıtay da bu durumlarda iptal yerine istirdat davası açılması gerektiği konusunda doktrinle hemfikirdir. Senet zilyetliğinin geçici kaybı halinde iptal davası açılmasının mümkün olacağı bir senaryoda bu durum senedin esas maliki için hem zaman hem de para kaybına yol açacaktır. Alacaklı bu yolla alacağına kavuşabilecekken iptal davası açıldığı halde eğer mahkemece verilecek sürede senet ibraz edilirse, dava açılmış olmasına rağmen iptal kararı verilmesi elbette ki mümkün olmayacaktır. Buna ek olarak senedin kimde olduğu biliniyorsa bu davanın esastan ret olunacağı ise şüphesizdir. Ve fakat senedi elinde bulunduran kişinin kimliği

15 TTK m. 812: Sahte veya tahrif edilmiş bir çeki ödemiş olmasından doğan zarar muhataba ait olur; meğerki senette düzenleyen olarak gösterilen kişiye, kendisine verilen çek defterini iyi saklamamış olması gibi bir kusurun yüklenmesi mümkün olsun.

16 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.38

açık olmakla birlikte yeri tespit edilemiyor ise bu durumda iptal davası açmak olanaklı olacaktır.[17]

Söz konusu dava taşınırın iadesinin sağlanması için taşınır mahiyetinde bir davadır. Fakat medeni hukuka ilişkin taşınır davasında, taşınırın gasp, unutma, çalınma gibi rıza dışı elden çıkış hallerinde de yalnızca kötü niyetli değil iyi niyetli zilyede karşı da dava açılabileceği düzenlenmiştir. Hamiline yazılı bir senet eğer ki rıza dışı hak sahibinin elinden çıkarsa taşınır mal olmasına karşın senedin rıza dışı elden çıktığı def'i öne sürülemeyeceği gibi borçlunun hamiline senet bedelini ödeme zorunluluğu zaruri olacaktır.[18]

E) Senedin İptaline Kanunen İzin Verilen Senetlerden Biri Olması

Zayi olan bir senedin iptal davası yoluyla iptalinin talep edilebilmesi için bu senedin bir kıymetli evrak olması zorunluluğu mevcuttur. Türk Ticaret Kanunu'nda yalnızca kıymetli evrak niteliğindeki senetlerin iptalinin mümkün olduğu düzenlenmiştir ve bu düzenleme emredici mahiyettedir. Bu nedenle tarafların senetlerin üzerine koyacağı kayıtların bu hususta bir etkisi olacağından bahsedemeyiz.

Adi borç senetleri, limited şirketlerin pay senetleri, kooperatiflerin pay senetleri adi senetlerdir. Bu senetler kıymetli evrak olmadıklarından TTK kapsamında iptal davası ile bu senetlerin iptaline hükmolunamaz. Söz konusu adi senetlerin iptali ancak TBK'nın 105. maddesine göre mümkün olacaktır. [19]

Banka teminat mektupları ve kıymetli evrak statüsünde olacak şekilde tasarlanmış fakat kanunda belirtilen zorunlu unsurlara

17 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.68; Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.15; Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası YL Tezi, s.112-113

18 Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.93

19 Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası YL Tezi, s.119; Bilgili Fatih/Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku s.39, Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.68-70; Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.16-21

haiz olmayan senetler de kıymetli evrak olmadıklarından iptali TTK kapsamında iptal davası yoluyla mümkün değildir.[20]

Milli piyango biletlerinin zayi halinde iptali hususu ise kıymetli evrak olup olmaması bakımından tartışmalı nitelikte olmakla birlikte milli piyango biletlerinin iptalini imkânsız kılan Milli Piyango Teşkilatına Dair 3670 s. kanunun 10. Maddesi 04.04.1988 tarihli Kanun Hükmünde Kararname 320/58 ile ilga edilmiş olup günümüzde milli piyango biletlerinin iptali mümkün kılınmıştır. Bu değişiklikten hareketle bileti zayi eden hamilin de rahatlıkla mahkemeye başvurarak biletinin iptalini talep edebileceğini rahatlıkla söyleyebilmemiz mümkün kılınmıştır.[21]

III) MENFİ TESPİT DAVASI İPTAL DAVASI AYRIMI

Söz konusu zayi nedeniyle açılan iptal davaları İİK m. 72'deki senedin düzenlenmesine neden olan temel ilişkinin olmadığı ya da iradenin sakatlanarak senedin oluşturulduğu hallerde senedin iptali maksadıyla açılacak davalardan farklıdır. Bu davalar menfi tespit davası olarak geçip çekişmeli davalar olurken, iptal davaları çekişmesiz davalardır.[22]

İptal davalarında senet zayi olsa da içinde bulunduğu hak bakidir ve fakat menfi tespit davalarında senet varlığını korusa da senedin ihtiva ettiği hak mevcut değildir.

Zayi nedeniyle iptal davaları TTK'da düzenlenirken irade sakatlığı nedeniyle senedin iptali gerekmesinden ötürü ortaya çıkacak sebepsiz zenginleşme davaları TBK kapsamına girmekte ve bunun sonucunda açılacak menfi tespit davaları İİK'daki düzenlemelere tabii olmaktadır.[23]

---

20 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku s.39, Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.68-70; Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.16-21

21 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.70

22 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.43-44; Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.36-38; Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası YL Tezi, s.122; Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.72-74

23 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.43-44; Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.36-38; Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.72-74; Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası YL Tezi, s.122

Bir diğer husus da ziya nedeniyle iptal davaları senedi zayi eden kişi tarafından açılabilecekken menfi tespit davalarının borçlu tarafından açılabileceğidir.[24]

Son olarak bu iki dava ispat yükü açısından farklıdır. Zıya nedeniyle iptal davalarında hamil senedin zıyaını ve senetteki var olan hakkını ikna edebilecek kadar kâfi olmak kaydıyla ispatlarken menfi tespit davasında bahis konusu kıymetli evrakın düzenlenmesine neden ilişkinin doğmadığı, geçerli olmadığı ya da sona erdiği ispatlanmalıdır.[25]

IV) KIYMETLİ EVRAKIN TÜRLERİNE GÖRE İPTAL USULLERİ

TTK 651-653 maddeleri arasında genel olarak kıymetli evrakın iptaliyle ilgili bilgiler yer alırken, TTK 657'de nama yazılı kıymetli evrakın, TTK 661-669 maddeleri arasında hamiline yazılı kıymetli evrakın ve TTK 757-765 maddeleri arasında ise poliçenin[26] zıyaı ve iptali hükümleri düzenlenmiştir.[27]

A) Genel Hükümler

Genel hükümler TTK 651 ve TTK 652.maddelerinde düzenlenmişlerdir. Bunlara göre kıymetli evrak çalınma, kaybolma, yırtılma vb. herhangi bir sebepten mütevellit zayi olur ise senet üzerinde hak sahibi olan kişinin talebi üzerine mahkeme bu kıymetli evrakın iptaline karar verebilecektir ve bu karar neticesinde eğer ki kıymetli evrakın iptali talebi mahkemece olumlu karşılanırsa hak sahibi kişi senette var olan hakkını sebepsiz öne sürme hakkı kazanabileceği gibi yeni bir senet düzenlenmesini de talep edebilecektir. Ve son olarak genel hükümler TTK'da her senet türü için ayrı ayrı hükümlerin uygulanacağı hususuna düzenleme getirir.

TTK 651/1: *Kıymetli evrak zayi olduğu takdirde mahkeme tarafından iptaline karar verilebilir.*

---

24 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.36-38; Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.43-44; Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.72-74

25 Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali YL Tezi, s.24-25

26 Emre yazılı kıymetli evraklar poliçe hükümlerine göre iptal olunur.

27 Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.90

TTK 651/2: *Kıymetli evrakın zayi olduğu veya zıyaın ortaya çıktığı anda senet üzerinde hak sahibi olan kişi, senedin iptaline karar verilmesini isteyebilir.*

TTK 652/1: *İptal kararı üzerine hak sahibi hakkını senetsiz olarak da ileri sürebilir veya yeni bir senet düzenlenmesini isteyebilir.*

TTK 652/2: *Bunun dışında iptal usulü ve hükümleri hakkında, kıymetli evrakın çeşitli türlerine ilişkin özel hükümler uygulanır.*

B) Emre Yazılı Kıymetli Evrakların İptali

TTK 831/2'ye göre emre yazılı senetlerin iptalinde poliçelere ilişkin hükümler uygulanır. Bu maddeden hareketle emre yazılı senetlerin iptalinde 757 vd. maddelere gideceğimiz aşikârdır.

Poliçenin iptali hükümleri poliçe, bono ve nama, hamiline ya da emre fark etmeksizin tüm çek türlerine de uygulanır.[28]

Emre yazılı senet rıza dışı elden çıktığı ya da zayi olduğu hallerde ilk yapılacak işlem TTK önleyici önlemler başlıklı 757.maddesi kapsamında ödeme veya hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden, muhatabın poliçeyi ödemekten menedilmesini istemektir. Mahkeme, bu karar neticesinde vade muaccel olduğunda senede göre ifa edilmesi gereken bedeli tevdi etmeye izin vererek bir tevdi yeri gösterir.

Bundan sonra yapılacak işlem senedin rıza dışı elden çıktığı varsayımında senedin kimin elinde bulunduğunu bilip bilmemeye göre değişkenlik gösterecektir. Senedi elinde bulunduran kişi bilindiği koşulda TTK 758. madde hükümlerine gideriz. Buna göre; mahkeme dilekçe sahibine iade davası açması için uygun bir süre verir. Eğer ki dilekçe sahibi verilen süre içinde davayı açmazsa, mahkeme, muhatap hakkındaki ödeme yasağını kaldırır. Poliçeyi eline geçiren kişi bilinmiyor ise bu durumda da TTK 759 hükümlerine gidilerek hak sahibi emre yazılı senedin iptaline karar verebilmesini talep edebilir ve emre yazılı senedin kendi elinde iken zıyaa uğradığını inandırıcı bir şekilde gösteren delilleri mahkemeye sağ-

28 Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.103; Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.41; Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.42

lamak ve senedin bir suretini ibraz etmek veya senedin esas içeriği hakkında bilgi vermekle yükümlüdür.

Eğer ki iptal davası talep eden kişinin emre yazılı senedin zilyedi iken senedin zayi olduğu açıklamaları mahkeme tarafından gerçekçi olduğuna dair kanaat uyandırırsa emre yazılı senedi elinde bulunduran kişiye TTK 761 doğrultusunda en az 3 ay en çok bir yıl içinde senedi getirmesi aksi takdirde senedin iptaline karar verileceği TTK 760'a göre ihtar edilir.

Poliçenin getirilmesine ilişkin ilan Ticaret Sicil Gazetesi'ne 3 defa yapılmakla birlikte mahkeme uygun göreceği başka ilan önlemlerine de başvurabilmektedir.

Eğer ki elden çıkan emre yazılı senet mahkemeye sunulursa TTK 763.madde uyarınca iade davası açılması için uygun süre verilirken, senedin mahkemeye sunulmadığı ihtimale göre ise TTK 764.maddeye göre senedin iptaline karar verilir.

C) Hamiline Yazılı Kıymetli Evrakın İptali

TTK 661'de hangi tür hamiline yazılı senetlerin iptalinin istenebileceği düzenlenmiş olup TTK'da emre ve nama yazılı senetler için böyle bir kısıtlama öngörülmezken yalnızca hamiline yazılı senetler için TTK m. 661/1' de *"Pay senetleri, tahviller, intifa senetleri, münferit kuponlar hariç olmak üzere, kupon belgeleri, esas kupon belgelerinin yenilenmesine yarayan talonlar gibi hamile yazılı senetlerin iptaline hak sahibinin istemi üzerine mahkemece karar verilir."* ifadesine yer verilmiştir.

Hamiline yazılı kıymetli evrakın iptali için TTK 661/2'ye göre borçlunun yerleşim yeri veya pay senetleri hakkında anonim şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesi yetkili kılınmıştır.

Bundan sonraki hususlar emre yazılı kıymetli evrakın iptali prosedürüyle paralellik gösteriyor. Hamiline yazılı kıymetli evrakın iptalini isteyen kişi de aynı emre yazılı kıymetli evrakın iptalinin istenmesi prosedüründe olduğu gibi senedin zilyedi bulunduğu ve onu zayi ettiği yolundaki iddialarını TTK m. 661/3'te öngörüldüğü üzere mahkemece inandırıcı bulunacak biçimde ispatlamalıdır.

TTK m. 661/4'te bunu destekler nitelikte olarak *"Bir senet kupon tablosu veya talon içeriyorsa ve hamil yalnız kupon tablosunu veya talonunu kaybetmişse, istemin haklı olduğunun ispatı için senedin esas bölümünün ibrazı yeterlidir."* ifadesine yer vermiştir.

TTK m. 662'ye göre hamiline yazılı senetlerde de ödeme yasağı talep edilebilmesi *"Dilekçe sahibinin istemi üzerine mahkeme, senedin borçlusunu, aksine hareket ettiği takdirde iki defa ödemek zorunda kalacağını ihtar ederek bedelini ödemekten yasaklar."* İfadesinden anlaşılacağı üzere mümkün kılınmakla birlikte hamiline yazılı senetler için iptal talep edilmeden önleyici tedbir kararı istenemeyip iptal talebi ile ödeme yasağı kararı aynı anda istenebilmektedir.

Mahkeme, dilekçe sahibinin, senedin zilyedi bulunmuş ve onu zayii etmiş olduğuna dair yaptığı açıklamaları inandırıcı bulursa, belli olmayan hamili ilan yoluyla, senedi en az 6 ay olarak belirlenmek üzere belirli bir süre içinde ibraz etmeye çağırır ve aksi takdirde senedin iptaline karar verileceğini ihtar eder. Bu ilan ilanın Ticaret sicil gazetesinde en az üç defa yapılması gerekir. Mahkeme eğer ki gerekli görürse uygun görülecek diğer yollarla da ilanlar yapılabilir.[29]

Buradaki emre yazılı senetler ile hamiline yazılı senetler arasındaki fark ise senet zilyetliğini elinde bulunduran kişinin bilinip bilinememesi noktasında göze çarpar. Nasıl ki emre yazılı senet kimin zilyetliğinde bulunduğu belli ise iade davası açılabileceği kanunda öngörülmüş ise hamiline yazılı senetler konusunda böyle bir düzenleme öngörülmemiştir. Buna ek olarak hamiline yazılı senetlerde de senet bedelinin borçlu tarafından tevdiine ilişkin düzenleme yer almamaktadır.[30] Son olarak hamiline yazılı senetlerde iade için üst sınır belirlenmeksizin 6 aylık süre öngörülmesine rağmen emre yazılı kıymetli evrakların iadesi hususunda da hamiline yazılı senetlerin iadesinden farklı olarak belirlenen süre en az üç ay en çok bir buçuk yıl olmak suretiyle düzenlenmiştir.[31]

---

29 TTK 663-664. Maddelerde öngörülmüştür.

30 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.88

31 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.46

TTK m. 665'e göre iptali talep edilen senedin ibraz edilmesi halinde mahkeme, talep edene senedin iadesi davası açması için süre verir. Eğer ki iptali talep eden kişi bu süre içinde iade davası açmazsa mahkeme senedi geri vererek ödeme yasağını kaldıracaktır. TTK m. 666 ise söz konusu senedin ibraz edilmemesi haline bir düzenleme getirerek bu halde senedin iptal edilebileceğini öngörülmüştür. Senedin iptali kararı TTK 35. maddede öngörüldüğü üzere Ticaret Sicil Gazetesi'nde ve mahkemenin gerekli gördüğü hallerde başka araçlarla ilan edilmek zorundadır. Verilen iptal kararı üzerine ise iptali talep eden kişi giderleri kendisi karşılamak koşuluyla yeni bir senet düzenlenmesini talep edebileceği gibi muaccel olan borcun ifasını da senede gerek olmaksızın isteme hakkına TTK m. 666/3 uyarınca haiz bulunmuştur.

Hamiline yazılı senetlerin iptal edilebilirliğiyle alakalı ise iki istisna mevcut olup bunlardan ilki TTK 661/1'de öngörülen pay senetleri, tahviller, intifa senetleri, münferit kuponlardır. Kanun metnine göre yukarıda belirtilen hamiline yazılı senetler hariç olmak üzere hamiline yazılı senetlerin iptaline mahkemece karar verilebilir. İkinci istisna ise milli piyango biletlerinin iptalinin talep edilemeyeceği[32] istisnasıdır. Buna göre; orijinal milli piyango bileti ibraz edilmeksizin hak kazanılan ikramiyenin talebi olanaklı olmayacaktır.[33] Münferit kuponların iptali hususu ise kanunda TTK'nın 667. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir. Münferit kuponlar genellikle hamiline olarak düzenlenmiş olup bunların iptali için öngörülen usul çok daha basittir. İlgili maddeden hareketle münferit kuponların zayi olması halinde mahkeme hak sahibinin istemi üzerine, bedelin vadesi geldiğinde ya da vade gelmiş ise derhâl mahkemeye yatırılmasına karar verir. 3 yılın ardından eğer ki hiçbir hak sahibi başvurmamış ise bedel nihayet mahkeme kararı ile iptali talep eden dilekçe sahibine verilecektir. Buradaki esas farklılık ilan işlemlerinin yapılmasının öngörülmemiş olmasıdır.[34]

32 Milli piyango biletleri kıymetli evrakın asli unsurlarından olan kayıtsız ve şartsız olma ile tedavül edilebilme niteliklerine haiz olmadığından mütevellit kıymetli evrak olarak tanımlanmasından ziyade şans senedi olarak sıfatlandırılması daha yerinde olacaktır.

33 Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.98

34 Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.100

D) Nama Yazılı Kıymetli Evrakların İptali

Nama yazılı senetlerin iptali hususu TTK m. 657' de ele alınmıştır. Buna göre aksine özel hükümler bulunmadıkça nama yazılı senetler, hamile yazılı senetlere ilişkin hükümlere göre iptal olacaktır. Nama yazılı senetler devredilirken ciro veya bir temliknâme ile senedin teslim edilmesi gerekir ve senette borçlu olan kişi ödemeyi yapacağı sırada hamiline veyahut emre yazılı bir senedin borçlusundan çok daha fazla araştırma yükü altındadır. Bu nedenlerden ötürü nama yazılı senetlerin hem iyi niyetle edinilmesi zayıf bir ihtimal olmakla birlikte hem de devredilmesi imkânı zordur. Bu nedenlerden ötürü nama yazılı senetler için ayrıca bir iptal yöntemi düzenlenme olanağı bulmamıştır.[35] Fakat tarafların talebi üzerine bu yolun basitleştirilebilmesi imkânı ilgili maddede taraflara tanınmıştır.

TTK 657/2: Borçlu, senette ilanların sayısını azaltmak veya süreleri kısaltmak suretiyle iptal için daha basit bir usul öngörebileceği gibi, alacaklı kendisine senedin iptal ve borcun ödendiğini gösteren, resmen düzenlenmiş veya usulen onaylanmış bir belge verdiği takdirde, senet ibraz edilmeksizin ve iptaline karar verilmeksizin de geçerli olmak üzere ödemek hakkını da saklı tutabilir.

Hangi tür nama yazılı senetlerin iptal edilebileceği hususunu ele alırsak da nama yazılı senetlerde hamiline yazılı senetlerden farklı olarak kanunda iptali mümkün olmayan nama yazılı senetler yer almadığından mütevellit tüm nama yazılı senetlerin iptalinin mümkün olduğu sonucuna ulaşılabilmesi mümkündür.[36]

Yukarıda değinmiş olduğumuz üzere[37] poliçenin iptali hükümleri TTK'nın 757-765. maddeleri arası düzenlenmiştir. Bu hükümleri yalnızca emre yazılı poliçelerde uygulamayıp nama, emre, hamiline yazılı fark etmeksizin tüm poliçelerde uygulanacağını belirtmek

35 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.39 ; Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.101

36 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.91

37 Bkz. S.6

gerekir.[38] Buna bir örnek vermek gereği hâsıl olursa; poliçe emre değildir kaydı konularak nama poliçe halini alırsa bile poliçenin iptali hükümlerine göre iptal olacağı sonucuna varmamız şüpheye yer bırakmayacak şekilde mümkün olacaktır.[39]

İpotekli borç senedi ve irat senedinin iptali hususunda ise TMK 925/2'de ayrıca düzenlenmiş olup bu maddeye göre iptal kararı hamiline yazılı kıymetli evrakların iptaline göre yapılacak olup ibraz süresi hususuna bir farklılık getirilerek hamiline yazılı senetlerde 6 ay olarak belirlenen bu sürenin bu durumda 1 yıl olacağı düzenlenme alanı bulmuştur.[40]

V) İPTAL DAVASI AÇMAYA YETKİLİ MAHKEME

Kıymetli evrakın zıyaı durumunda iptal etmenin koşulları ve izlenecek usullere değinildikten sonra bu iptal davalarının hangi mahkemelerde açılacağı hususuna değinmek elzem olacaktır.

Mahkemelerin görevi ve yetkisi hususu kamu düzenine ilişkin olup kanunla belirlenir. Bu minvalde taraflar bir görevsizlik iddiası öne sürmese dahi mahkemelerin bu hususu re 'sen araştırması zaruridir.

Kıymetli evrakın iptalinde görevli olan mahkeme TTK'da Asliye Ticaret Mahkemesi olarak düzenlenmiştir meğerki o bölgede Asliye Ticaret Mahkemesi olmasın. Bu durumda ise kıymetli evrakın iptaline Asliye Hukuk Mahkemeleri, Asliye Ticaret Mahkemesi sıfatıyla karar verecektir.[41]

TTK 661 ve TTK 757 maddelerine göre iptal kararı verme yetkisi nama ve hamile yazılı senetlerde borçlunun ikametgâh yeri mahkemesi, kambiyo senetleri ve diğer ciro ile devri mümkün olan senetlerde ödeme yeri mahkemesi, hisse senetlerinde ise şirket merkezinin bulunduğu yer Asliye Ticaret Mahkemesidir.[42]

---

38 Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku s.39; Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.40

39 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.41; Pulaşlı Hasan, Kıymetli evrak Hukukunun Esasları, s.101

40 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.92

41 Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali YL Tezi, s.75-76

42 Bilgili Fatih/ Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, s.39

TTK 661

(1) Pay senetleri, tahviller, intifa senetleri, münferit kuponlar hariç olmak üzere, kupon belgeleri, esas kupon belgelerinin yenilenmesine yarayan talonlar gibi hamile yazılı senetlerin iptaline hak sahibinin istemi üzerine mahkemece karar verilir.

(2) Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri veya pay senetleri hakkında anonim şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir.

TTK 757

(1) İradesi dışında poliçe elinden çıkan kişi, ödeme veya hamilin yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesinden, muhatabın poliçeyi ödemekten menedilmesini isteyebilir.

SONUÇ

Kıymetli evrak TTK'da içerdiği hak senetten ayrı öne sürülemeyen senet olarak tanımlanmıştır. Senette bulunan hakkı elde etmek isteyen hak sahibi öncelikle senedi sunmalıdır ki bu bedeli alabilsin. Bu minvalde eğer ki hak sahibi senedi kaybederse, senet yırtılır veyahut yanar ise bu gibi durumlarda senet zayi olmuş sayılacaktır ve hak sahibi alacağına kavuşamayacaktır. Bu ise hak sahibi açısından katlanılması oldukça büyük bir zarara yol açacağından kanun koyucu senedin zayi olması, iptali istenen hakkın gerçek sahibi olunması, senette yer alan hakkın halen varlığını sürdürmesi, hamilin senedin zilyetliğini tekrar kazanmasının mümkün olmaması ve senedin kanunen iptaline izin verilen senetlerden olması şartlarının hepsini kapsadığı takdirde kıymetli evrakın iptalinin istenebileceğini düzenlemiştir. Nama, hamiline ve emre yazılı senetlerin hepsi farklı usullerde iptal olunacaktır. Bu usuller TTK ilgili maddelerinde düzenlenme olanağı bulmuştur. Nama yazılı senetlerin iptali hamiline yazılı senetlerin iptaliyle oldukça benzerlik göstermekle birlikte daha basit bir yolla iptali de tarafların talebi halinde mümkün kılınmıştır. Fakat özellikle belirtmekte fayda vardır ki söz konusu kıymetli evrakın iptali yalnızca senedin zayi olduğu hallerde mümkün olup irade sakatlanması vs. yollarla zorla düzenlenen senetlerin iptal edilmesi hususundan farklılık göstermektedirler. Nitekim irade sakatlanması veyahut temel iliş-

kinin ortadan kalması gerekçesiyle senedin iptal edilmesi talepli dava kanunumuzda iptal davası değil menfi tespit davası olarak adlandırılmaktadır.

KAYNAKÇA

Bahtiyar Mehmet, Kıymetli Evrak Hukuku, Beta Yayınları, 17. Bası, İstanbul, 2019.

Bilgili Fatih / Demirkapı Ertan, Kıymetli Evrak Hukuku, Dora Yayınevi, 11. Bası, Bursa, 2021.

Pulaşlı Hasan, Kıymetli Evrak Hukukunun Temel Esasları, Adalet Yayınları, 8. Bası, Ankara, 2020.

Ülgen Hüseyin / Helvacı Mehmet / Kendigelen Abuzer / Kaya Arslan, Kıymetli Evrak Hukuku Ders Kitabı, On İki Levha Yayıncılık, 8.Bası, İstanbul, 2013.

Bakırcı Halil Ahmet, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptali Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2021.

Şahin Funda, Kıymetli Evrakın Zayi Olması ve İptal Davası Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2019.

Yaman Adnan, Kıymetli Evrakın Ziyaı ve İptali Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2004.

GÖTÜRÜ TAZMİNAT

Av. Meryem KARATAŞ

I. GİRİŞ

Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. (TBK. m. 112) Borçlunun, sözleşmeyi ihlal etmesi, borcunu hiç ifa etmemesi veya gereği gibi ifa etmemesi durumunda, alacaklının bundan doğan zararını karşılaması amacıyla miktarın önceden belirlendiği ve asıl sözleşmeyle birlikte veya asıl sözleşmeye bağlı ayrı bir sözleşme ile düzenlenen anlaşmaların ifası götürü tazminattır.

Götürü tazminat, önceden tazminat miktarının belli veya belirlenebilir bir yöntem ile düzenlenmiş olması ve anlaşmanın her iki tarafı için de riski aza indirmesi sebebiyle, özellikle uluslararası inşaat ve sigorta sözleşmelerinde başvurulan bir uygulamadır.[1] Götürü tazminat, Türk Borçlar Kanunu'nda özel bir düzenlemeye gidilmemiş olsa da TBK m.50 ve devamı hükümleri emredici değil tamamlayıcı niteliktedir ve sui generis (kendine özgü) bir hukuki niteliktedir.[2] Ceza koşulu (sözleşme cezası), TBK m.179-182 hükümleri ile düzenlenmiş, borçluyu ifaya zorlama amacıyla yapılan, bir tür geciktirici koşula bağlı edim borcu olan, düzenleme şekli, varlığı ve devamı asıl sözleşmeye bağlı olan tali nitelikte bir anlaşmadır.[3] Götürü tazminat, baştan öngörülebilen (exante) bir tazminat miktarının veya belirleme yönetiminin kararlaştırılması ve ihtilafın risksiz bir şekilde çözülmesi amacını taşıması özellikleri ile ceza koşulundan ayrılan, tek tarafa borç yükleyen anlaşmalardır.[4]

---

1 PARLAK BÖRÜ, Şafak, Götürü Tazminat Kavramına Bir Bakış, TBB Dergisi, Sayı 129, 2017., s.196.

2 Ş. GÜNDÜZ, D., Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 179, İstanbul, 2019.

3 OĞUZMAN, M.Kemal; ÖZ, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, Vedat, İstanbul, 2013., s.519.

4 KAPANCI, K. Berk, Götürü Tazminat Anlaşması ve Bunun Ceza Koşulundan Ayırt Edilmesi, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013.s.658., Börü, s.198.

II. GÖTÜRÜ TAZMİNAT

A. Kavram

Borçlunun, sözleşmeye aykırı davranması veya borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmemesi sebebiyle doğan zararın borçlu tarafından tazmin edilmesi için öncelikle zararın miktarının TBK'nın 114. maddesinin 2.fıkrasının atfı ile TBK'nın 50.maddesi ve devamı hükümleri uygulanarak hesaplanması gerekmektedir.[5] Zararın hesaplanması, yargılama aşamasında sürenin uzaması veya uluslararası anlaşmalar bakımından yetkili yargı yerinin belirlenmesi gibi belirsizliklere ve taraflar için dezavantajlara sebep olmaktadır. Götürü tazminat anlaşması, borçlunun sözleşmeyi ihlal etmesi halinde alacaklının malvarlığında meydana gelecek azalmanın giderilmesi için ödenecek tazminatı önceden belirleyen, sui generis, tek tarafa borç yükleyen tali nitelikte anlaşmalardır.[6] Götürü tazminat, asıl sözleşme içinde belirlenebileceği gibi ayrı bir sözleşme ile de düzenlenebilir.[7]

Anayasanın 48. maddesine göre; herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Borçlar Hukukunda prensip sözleşme özgürlüğüdür. Herkes istediği kişi ile istediği sözleşmeyi yapma özgürlüğüne sahiptir[8]. Taraflar bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler. (TBK. m. 26) Bu bağlamda, taraflar sözleşmenin ihlali halinde alacaklının malvarlığında meydana gelen azalmanın giderilmesi için önceden belirleyecekleri bir tazminat miktarı hususunda anlaşmaları hukuken mümkündür. Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmemiş olmakla birlikte sözleşme serbestisi prensibi yönüyle götürü tazminat anlaşmaları kendine özgü yani sui generis niteliğinde anlaşmalardır. Götürü tazminat bedeli ile akdedilmiş anlaşmalarda kural olarak tazminat bedelinin hesaplanması için TBK. m.50 ve devamı hükümleri uygulama alanı bulmaz borçlu tarafından anlaşma ile belirlenen götürü tazminat alacaklıya ödenir.[9]

---

5 Ş. GÜNDÜZ, D., Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(179), 1489-1510

6 Kapancı, s.657., Börü, s.197.

7 Börü, s.197

8. Oğuzman ve Öz., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I., Vedat.,2013., s.24.

9 UZUN, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages (Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi, 2015., s.22.

Götürü tazminat için öğretide ve yargı kararlarında farklı ifadeler kullanılabilmektedir. Bazı çalışmalarda 'belirlenmiş tazminat' ifadesi kullanılmakta iken Yargıtay kararlarında 'kira tazminatı' olarak da kullanılmaktadır.[10]

B. Unsurları

Götürü tazminat anlaşmalarının tarafları, alacaklı ve borçlu olmak üzere, karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile sözleşmenin borçlu tarafından ihlal edilmesi halinde, alacaklının zararının karşılanması amacıyla, borçlu tarafından tazminat olarak alacaklıya ödenecek miktarın, önceden kararlaştırıldığı anlaşmalardır.

Götürü tazminat anlaşmaları, asıl sözleşmenin içinde düzenlenebileceği gibi, asıl sözleşmeye ek olarak ayrı bir sözleşme ile de oluşturulabilir. Götürü tazminat anlaşmasının şekil şartları, geçerliliği, devamı ve sona ermesi, asıl sözleşmenin şekil şartlarına, geçerliliğine ve hukuki durumuna bağlı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle asıl sözleşmenin hukuki niteliğine ve varlığına bağlı olan götürü tazminat anlaşmaları tali (yan) niteliğinde olan anlaşmalardır. Götürü tazminatın söz konusu olabilmesi için taraflar arasında geçerli bir sözleşmeye dayalı bir borç ilişkisi olmalı, borçlu tarafından sözleşmenin hangi yükümlülüklerinin ihlal edildiği hallerde götürü tazminatın muaccel olacağı belirlenmiş olmalı ve tazminatın miktarı belirli olmalı veya belirlenmesi için uygun bir yöntem gösterilmiş olmalıdır.[11]

Götürü tazminat anlaşmalarının geçerliliği asıl borç ilişkisini düzenleyen sözleşmenin geçerliliğine bağlıdır. Taraflar arasında akdedilen asıl sözleşmenin geçerliliği kanun veya taraflar arasında uyulması gereken bir şekil şartına bağlıysa götürü tazminat sözleşmesinin de aynı şekil şartına uygun olarak düzenlenmesi gerekir.[12]

Götürü tazminatın talep edilebilmesi için; taraflar arasında geçerli bir borç ilişkisi bulunmalı ve asıl sözleşmede düzenlenen ve götürü tazminat anlaşmasında ihlali halinde tazminatın muacce-

10 Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.24., Yargıtay 15.HD,T.18.09.1999,E.1990/300,K.1990/3422

11 Börü, s.159.

12. Kapancı, s.658.

liyet kazanacağı belirtilen yükümlülüğünün ihlal edilmiş olması gerekmektedir. Borçlunun kusurlu olduğunun alacaklı tarafından ispat edilmesine gerek kalmaksızın alacaklı götürü tazminatı talep edebilir. Borçlu, sorumluluktan kurtulabilmek için kusursuzluğunu ispat etmek durumundadır[13]. Borçlunun sözleşmeyi ihlal etmesinin sonucunda bir zarar meydana gelmiş olmalıdır ve sözleşme ihlali ile zarar arasında bir illiyet bağı bulunmalıdır.[14]

Götürü tazminat anlaşmasının tarafları, anlaşmanın bağlı olduğu asıl sözleşmenin tarafları olan alacaklı ve borçlu olmak üzere aynıdır. Asıl sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişiler, kural olarak götürü tazminat anlaşmasının da tarafı olamazlar. Götürü tazminat anlaşmasının borçlusunun üçüncü bir kişi olması durumunda, götürü tazminat anlaşması değil, TBK m.128/1'e göre üçüncü kişinin fiilini üstlenmeden bahsetmek gerekir.[15]

C. Hukuki Niteliği

Asıl sözleşmenin içeriğinden bağımsız olarak götürü tazminat anlaşmaları, tek tarafa borç yükleyen sözleşmelerdir. Asıl sözleşmenin yükümlülükleri borçlu tarafından ihlal edildiği takdirde, borçlu, götürü tazminat anlaşmasında kararlaştırılan tazminatı alacaklıya ödeme borcu altına girerken, alacaklının götürü tazminat anlaşması yönünden bir borcu bulunmamaktadır.[16]

Götürü tazminat anlaşmaları, Türk Borçlar Kanunu'nda yasal düzenlemesi olmaması ve kanunda düzenlenen sözleşme tipleri ile benzerliği bulunmaması sebebiyle kendine özgü, sui generis niteliğinde anlaşmalardır.

Götürü tazminat anlaşmaları, varlığını asıl sözleşmeden alan feri nitelikte anlaşmalardır. Kendine özgü anlaşmalar olması sebebiyle bir şekil şartı bulunmamaktadır. Ancak asıl sözleşmenin geçerliliği bir şekil şartına bağlı ise feri nitelikte olan bu anlaşma-

13. Kapancı, s.660

14. Kapancı, s.661

15. Börü, s.202

16. Börü, s.202., Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.45., Ş. GÜNDÜZ, D., Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(179), 1489-1510

ların da aynı şekil şartına bağlı olarak geçerlilik kazanacağı kabul edilmelidir. Asıl sözleşmeye bağlı olması sebebiyle asıl sözleşme geçerlilik kazanamazsa götürü tazminat anlaşması da bu geçersizlikten etkilenecektir. Bununla birlikte sözleşme yapma özgürlüğü çerçevesinde, tazminat anlaşmasının, asıl sözleşmenin geçersiz olması halinde de hüküm doğuracağı üzerinde anlaşma yapılabilir o halde tazminat anlaşması geçerliliğini sürdürecektir.[17]

Asıl sözleşme bakımından, sözleşmeden dönme halinde öğretide birçok farklı görüş bulunmaktadır. Sözleşmeden dönme halinde asıl borç ilişkisi geçmişe etkili biçimde ortadan kalkacağından, götürü tazminat anlaşması da asıl borç ilişkisine bağlı olarak geçmişe etkili olarak ortadan kalkacaktır.[18]

İfa yeri ve zamanı bakımında, tazminat anlaşmasının asıl borca bağlılığı sebebiyle, asıl borcun ifa yeri ile tazminat borcunun ifa yeri aynı olacaktır. İfa zamanı ise asıl borcun ihlal edilmesinden sonra olacaktır ve tazminat alacağı muacceliyet kazanacaktır. Alacağın devri söz konusu olduğunda, TBK m.189 uyarınca, henüz muaccel olmamış götürü tazminat alacağı, kural olarak asıl borç ilişkisi ile devralana geçer. Eğer tazminat alacağı muaccel olduysa, artık bağımsız bir varlık kazanacağından, devreden de kalır, devralana geçmez.[19]

Sona ermesi bakımında ise, asıl sözleşmenin kaderine bağlı olarak, asıl borcun ibra, ifa, zamanaşımı, takas, imkânsızlık sebeplerinden biri ile sona ermesi halinde, götürü tazminat anlaşması da sona erer. Ancak, götürü tazminat, borcun geç ifası halinde ortaya çıkan zararı tazmine yönelik olarak kararlaştırılmış ise, asıl borcun ifası ile götürü tazminat anlaşması sona ermez.[20]

D. İşlevi

Götürü tazminat anlaşmasının amacı, asıl sözleşmede belirlenen yükümlülükler ihlal edildiği veya borç hiç veya gereği gibi ifa edilmediği takdirde, alacaklının malvarlığında oluşan eksilmenin

17. Kapancı, s.662.
18. Börü, s.205.
19. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.46.
20. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.52.

giderilmesi için, alacaklıyı zararın hesaplanması külfetinden kurtararak, belirli bir tazminat miktarı ile belirsizliği ortadan kaldırmak, şeffaflığı ve hukuk güvenliğini sağlamaktır[21]. Götürü tazminat anlaşmaları, alacaklının, zararın miktarını ispat yükünden kurtararak, alacaklıya büyük bir avantaj sağlamaktadır.

Ceza koşulunun öncelikli amacı borcun ifa edilmesi için borçlunun üzerinde baskı yaratmak ve borçluyu ifaya zorlamak iken; götürü tazminat amaç yönünden ceza koşulundan ayrılmaktadır. Götürü tazminat anlaşmalarında temel amaç; zararın karşılanmasında alacaklıya kolaylık sağlayarak tarafları belirsizlikten kurtarmak ve şeffaflık ve güvenirlik sağlamaktır. Ceza koşulu için önem taşıyan baskı unsuru, götürü tazminatın öncelikli amacı olmasa da dolaylı olarak bu anlaşmaların da borçlu üzerinde baskı oluşturduğu kabul edilebilir.[22] Ancak baskı unsuru götürü tazminat anlaşmaları bakımından belirleyici unsur olarak kabul edilemez.

E. Türleri

Götürü tazminat anlaşmaları, sözleşme serbestisi bakımından çeşitli türlerde düzenlenebilir. Götürü tazminat türlerini birbirinden ayıran unsur, taraflardan birinin, gerçek zarar miktarını tespit etmesi durumunda götürü tazminat miktarı dışında bir bedelin ödenme imkânının olup olmamasıdır. Gerçek zarar miktarını tespit etme imkânı, birçok ihtimalde tarafların elinde olabilir; her iki tarafın da ispat imkânı olabilir veya alacaklı veya borçlunun tek taraflı ispat imkânı olabilir. Bu ihtimallerle birlikte, götürü tazminat anlaşmalarının türleri; nispi (aksi ispat edilebilen) götürü tazminat, kısmen nispi (asgari/azami) götürü tazminat ve mutlak (aksi ispat edilemeyen) götürü tazminat olmak üzere ayrılabilir.[23]

Mutlak (aksi ispat edilemeyen) götürü tazminat anlaşmaları, edimin mutlak bir şekilde, taraflarca kararlaştırılan tek değer üzerinden ifa edilen anlaşmalardır. Zarar miktarının, daha az veya daha fazla olduğu yönünde, alacaklı ve borçlunun bir talep hakkı bulunmamaktadır. Bu özelliği sebebiyle, bir sorumsuzluk anlaş-

21. Börü, s.207
22. Börü, s.208.
23. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.63.

ması niteliği taşımaktadır.[24] Bu sebeple, TBK m.115-116 emredici hükümleri uygulama alanı bulacaktır. Asıl sözleşmenin ihlal edilmesi durumunda, zararın tazmin edilmesi amacıyla ödenecek olan tazminat miktarı, net ve kesindir; böylelikle taraflara net ve şeffaf bir anlaşma yapma imkânı sağlamaktadır. Olası ifa engelleri bu şekilde ortadan kaldırılmış olur ve herhangi bir gecikme olmaksızın, tazminat ifa edilebilir.[25]

Nispi (aksi ispat edilebilen) götürü tazminat anlaşmalarında sözleşmenin ihlali durumunda ortaya çıkan zararın tazmini için kararlaştırılan bedel götürü olarak belirlenir ve anlaşma zararın kararlaştırılandan farklı olduğuna dair ispat imkânı tanır. Kararlaştırılan götürü tazminat, zararın farklı olduğu taraflarca ispat edilemediği halde ödenir. Bu şekilde tarafların, sözleşmeye dayalı bir karine oluşturdukları kabul edilebilir.[26] Tazminat borçlusu, sözleşmeye aykırılık sebebiyle ortaya çıkan zararın, kararlaştırılan götürü tazminat miktarından az olduğunu ispat edebilir veya tazminat alacaklısı, zararın, tazminat miktarından daha çok olduğunu ispat edebilir. Nispi götürü tazminat anlaşması, taraflara bu imkânı tanımaktadır. Tazminat borçlusu, hata ile kendini borçlu zannederek götürü tazminatı öderse, zarar miktarının daha az olduğunu ispat ederek, sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde, aşan bedel için talepte bulunabilir.[27] (TBK. m.78) Bu anlaşmalar bakımından sorumsuzluk anlaşmasından farklı olarak ispat yüküne ilişkin bir anlaşma olduğu kabul edildiğinde, TBK. m. 115-116 mutlak tazminat anlaşması özelliği taşımamaktadır.[28]

Kısmen nispi (asgari/azami) götürü anlaşmalarında götürü tazminat bedeli asgari veya azami sınır olarak kararlaştırılır. Asgari sınır belirlenmiş ise alacaklı aşkın zararını ispat ederek tazminat miktarında artış talep edebilir. İsviçre doktrininde, bu tür anlaş-

24. Ş. GÜNDÜZ, D., Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(179), 1489-1510., Börü, s.210, Kapancı, s.667.

25. Kapancı, s.667.

26. Börü, s.216-217.

27. Kapancı, s.669., Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.64.

28. Börü, s.212.

maların götürü tazminat olup olmadığı tartışmalıdır. Bazı yazarlar, asgari götürü bedelin ceza koşulu olarak değerlendirilmesi gerektiği kanaatindedir.[29]

Eğer anlaşmada, azami yani bir üst sınır kararlaştırılmış ise mutlak götürü tazminat anlaşmalarına paralel bir biçimde, sorumsuzluk anlaşması niteliğinde olduğu ve TBK. m. 115-116 hükümlerinin uygulama alanı bulacağı kabul edilmelidir.[30]

F. Uygulaması Yönünden Yasal Düzenleme

Götürü tazminat anlaşmaları, sözleşme serbestliğine dayanan, uygulama ile ortaya çıkmış, kendine özgü anlaşmalardır. Türk Borçlar Kanunu'nda yasal düzenlemesi bulunmamakla birlikte, genel hükümler uygulama alanı bulacaktır. Sorumsuzluk anlaşmaları türünde olan götürü tazminat anlaşmalarına ilişkin TBK. m. 115-116, tazminatın belirlenmesi gerektiği hallerde TBK m.114/II atfı ile m.50 ve devamı hükümleri uygulanmalıdır. Ceza koşulu ve götürü tazminat, farklı hukuki kurumlar olmakla birlikte ceza koşulunun düzenlendiği hükümlerin kıyasen götürü tazminat anlaşmalarına uygulanması yerinde değildir.[31]

III. GÖTÜRÜ TAZMİNATIN CEZA KOŞULUNDAN AYRILAN YÖNLERİ

Ceza koşulu (sözleşme cezası, akdi ceza), asıl borca ilişkin ek bir anlaşma olarak borçlunun borcunu hiç veya gereği gibi ifa etmemesi durumunda, alacaklıya karşı ekonomik değeri olan bir edimi ifa edeceğini taahhüt etmesidir.[32] Ceza koşulun başlıca üç temel amacı; teminat, tazminat ve sözleşmeden dönmedir.[33] Götürü tazminat ise, meydana gelebilecek zarar miktarının önceden tahmin edilerek hesaplanması ve götürü bedel olarak belirlenmesidir. Götürü tazminatın amacı, sözleşme ihlal edildiği takdirde, alacaklıyı,

29. Kapancı, s.670.
30. Börü, s.214.
31. Börü, s.216., Kapancı, s.670-671.
32. Börü, s.217., Kapancı, s.671., Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.73-74.
33. Nomer, Haluk N. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta.,2013., s.361.

zarar miktarının tespiti yönünde ispat yükünden kurtarmak ve tazminatın üst sınırını belirlemektir.[34]

Götürü tazminat kurumunun ağırlıklı olarak kabul edildiği Anglo-Amerikan hukukuna baktığımızda sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluğun borçlunun ifasını üstlendiği tüm edimler bakımından, garanti sorumluluğu olarak kabul edildiği söylenebilir.[35] Tazminat sorumluluğunun, borçlunun kusuruna dayanmaksızın kabul eden bu sistem, borçlunun, sözleşmeye aykırılık sebebiyle ödeyeceği tazminat miktarının belirli olması; borçluya ifa etme ve ya sözleşmeyi ihlal etme konusunda bir seçim hakkı tanımaktadır.[36] Bu yönü ile götürü tazminatın asıl amacı ceza koşulundan farklı olarak, borçluyu ifaya zorlamak değildir.

İsviçre hukukunda götürü tazminat anlaşması ve ceza koşulu arasındaki farklılıklar doktrin görüşleri ve yargı kararları ile tespit edilmektedir. İki kavram arasında farklılıkların tespitinde, farklı görüşler mevuttur. İsviçre Borçlar Kanunu m.163 hükmünün uygulaması bakımından, bazı yazarlar ceza koşuluna ilişkin hükümlerin götürü tazminata da uygulanabileceğini ifade etmektedirler.[37] Nitekim İsviçre Federal Mahkemesi, ceza koşulunu ve götürü tazminatı değerlendirdiği bir kararında *'götürü olarak belirlenmiş olan tazminat da CO 163 III hükmünün kıyasen uygulanması sonucunda, şayet aşırıysa indirilebilir. Bu durumda, götürü olarak belirlenen zararın, belirleyici ölçüde, fiilen mevcut olan zarardan fazla olması gerekir.'*[38] gerekçesi ile ceza koşuluna ilişkin hükmü götürü tazminat anlaşmasına uygulamıştır.

Türk hukuku doktrininde, iki kavramın paralel olduğu görüşü ile birlikte; diğer görüş iki kavramın farklı olduğu ve ceza koşuluna ilişkin hükümlerin kıyasen götürü tazminat anlaşmalarına

34. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.85.
35. KOCAAĞA, Köksal, İnşaat Sözleşmesinde İşi Zamanında Teslim Etmeyen Yüklenicinin Ödemesi Kararlaştırılan Meblağ Cezai Şart Mı Yoksa Götürü Tazminat Mıdır?, TBB Dergisi Sayı 74, 2008., s.150.
36. Ş. GÜNDÜZ, D., Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(179), 1489-1510.
37. Ş. GÜNDÜZ, D., Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(179), 1489-1510.
38. Kapancı, s.674-675.

uygulanamayacağı yönündedir.[39] Bizim de katılacağımız bu görüşe göre; en önemli fark kavramların amacı noktasında toplanmaktadır. Ceza koşulunda amaç, borçluyu ifaya zorlamak iken, götürü tazminat, muhtemel zararın miktarı ve hesaplanmasına yönelik belirli ve şeffaf bir alan sağlamaktır.[40] Yargıtay kararlarında, götürü tazminat kavramının *'kira tazminatı'* kavramı ile ifade edildiğini görebiliriz.[41]

Sözleşmede yer alan bir tazminat kaydının veya tazminat anlaşmasının, ceza koşulu mu yoksa götürü tazminat mı olduğunun belirlenmesinde, yorum yöntemi önem taşımaktadır.[42] Öncelikle anlaşmanın veya kaydın lafzına bakılır; taraflar bir nitelendirme yapmış olabilirler.[43] Ancak, lafzi yorum tek başına yeterli değildir; tarafların gerçek ve ortak iradelerinin neyi işaret ettiğine bakarak yorum yapmak gerekir.[44] Eğer sözleşmeye aykırılık halinde oluşacak zarar sözleşmede odak noktası ise götürü tazminat kavramı ağırlık kazanır.[45] Yorum yaparken, en önemli araç, kavramlar arasındaki amaç bakımından belirgin farklılıktır.

Bir diğer ayırt edici özellik sözleşmenin ihlali durumunda borçlunun alacaklının zarara uğramadığını ispat ederek tazminat ediminden kurtulup kurtulamayacağıdır. Eğer zararın olmaması sebebiyle, borçlu ifadan kurtulabiliyorsa, götürü tazminattan bahsetmek gerekir.[46] Ceza koşulunda ise, bir zarar meydana gelmese dahi, TBK. m.180 f.1 uyarınca ceza ediminin ifası gerekmektedir.[47]

---

39. Kara ve Develioğlu, Borçlar Hukuku ve Genel Hükümlerle ile İlgili İsviçre Federal Mah. Kararlarından Örnekler., Onikilevha., 2020., s.359.
40. Kapancı, s.675.
41. Kocaağa, s.153.
42. Kocaağa, s.149-150., Kapancı, s.675., Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.24.
43. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.100., Kapancı, s.678.
44. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.101.
45. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.102.,
46. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.105,
47. Uzun, Tuba Birinci, Götürü tazminat / Liquidated damages, Akdeniz Üni.,2015., s.105-106.

IV. SONUÇ

Götürü tazminat, İsviçre hukukunda ve Türk hukukunda yasal düzenlemeye kavuşturulmamış, yargı kararları ve doktrin görüşleri ile ortaya çıkan, uygulamada kabul görmüş bir hukuki kavramdır. Götürü tazminatın, ceza koşulundan ayrımı bakımından, doktrin ve yargı kararlarında farklı görüşler bulunmaktadır. Ceza koşulundan farklı olarak, götürü tazminat, zararın belirlenmesi konusunda taraflara avantaj sağlamakta ve alacaklıyı, meydana gelen zararın miktarı konusunda ispat yükünden kurtarmaktadır.

Götürü tazminat, asıl borç ilişkisinin hukuki statüsüne bağlı olarak feri bir anlaşmadır. Asıl borç sözleşmesi içinde kaydolarak veya ayrı bir anlaşma ile düzenlenebilir. Borçlunun, sözleşmeyi ihlal etmesi halinde, alacaklının malvarlığında oluşması muhtemel eksilmenin giderilmesi amacıyla, borçlunun zararı tazmin etmesi için önceden zarar miktarı belirlenerek taraflara şeffaflık ve kolaylık sağlayan anlaşmalardır. Götürü tazminatın, ceza koşulundan farklı olarak, öncelikli amacı, borçlunun borcunu ifa etmesi yönünde bir zorlama veya psikolojik baskı yaratmak değildir. Götürü tazminat, alacaklıyı, muhtemel zararının miktarını ispat etmesine gerek kalmaksızın, uzun ve masraflı bir tespit ve yargılama sürecine girmeden, zararını tazmin edebilmesini sağlamaktadır. Borçlu tarafından ise, borcu ifa etmek veya sözleşmeyi ihlal etmek arasında bir seçim hakkı tanıdığı kabul edilebilir. Bu anlaşmalar, özellikle uluslararası sözleşmelerde, yargı yeri uyuşmazlığı ile karşılaşmaksızın, tarafların şeffaf ve öngörülebilir bir akit yapmalarını sağlamaktadır.

Götürü tazminatın öncelikli amacı, borçluyu borcunu ifa etmeye zorlamak olmasa dahi, ceza koşulu ile benzer biçimde, dolaylı olarak benzer bir sonucu doğurduğu söylenebilir. Borçlu, borcunu ifa etmeyip götürü tazminat miktarını ödemek yerine, sözleşmeye uygun davranmak suretiyle borcunu ifa edebilir. Ancak, götürü tazminatın bu yönü, ceza koşulundaki kadar belirgin değildir.

Götürü tazminat anlaşmaları, sözleşme serbestisi prensibi kapsamında, uygulamayla ortaya çıkmış, sui generis nitelikte anlaşmalardır. Türk Borçlar Kanunu'nda, ceza koşuluna uygulanan hükümlerin kıyasen götürü tazminat anlaşmalarına uygulanması

mümkün değildir. Yasada, bu anlaşmalara ilişkin özel düzenleme olmaması sebebiyle, Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri uygulama alanı bulmaktadır.

KAYNAKÇA

KAPANCI, K. Berk, Götürü Tazminat Anlaşması ve Bunun Ceza Koşulundan Ayırt Edilmesi, Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2013.

KARA, Doğan; DEVELİOĞLU, H.Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler ile İlgili İsviçre Federal Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Onikilevha, İstanbul, 2020.

KOCAAĞA, Köksal, İnşaat Sözleşmesinde İşi Zamanında Teslim Etmeyen Yüklenicinin Ödemesi Kararlaştırılan Meblağ Cezai Şart Mı Yoksa Götürü Tazminat mıdır?, TBB Dergisi Sayı 74, 2008.

N. NOMER, Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Beta, İstanbul, 2013.

OĞUZMAN, M.Kemal; ÖZ, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-1, Vedat, İstanbul, 2013.

OĞUZMAN, M.Kemal; ÖZ, M.Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, Vedat, İstanbul, 2013.

PARLAK BÖRÜ, Şafak, Götürü Tazminat Kavramına Bir Bakış, TBB Dergisi, Sayı 129, 2017.

Ş. GÜNDÜZ, Deren, Türk Hukuku Bakımından Götürü Tazminat Kavramının Gerekliliği, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 179, İstanbul, 2019.

UZUN, Tuba Birinci, Götürü Tazminat / Liquidated damages (Doktora Tezi), Akdeniz Üniversitesi, 2015

MARKANIN HÜKÜMSÜZLÜĞÜ

Stj. Av. Onur KILINÇ

1. Giriş

Marka, günümüzde ticaret hayatında bir teşebbüsün mallarını ve/veya hizmetlerini emsallerinden ayırmak için kullandığı işarettir.[1] Mal ve/veya hizmetleri bir başkasından ayırt etme fonksiyonunun yanında marka, temsil ettiği malla ve/veya hizmetle özdeşleşerek onu ifade etme fonksiyonunu da haiz olmalıdır. Ayırt ediciliği olmayan bir işaret marka olma vasfından uzaktır. Veyahut üretilen bir işaretin daha önceden var olan bir işarete karışmaya mahal verecek ölçüde benzemesi ya da önceki işaretle tamamen aynı olması, önceki işaretin sahibi olan teşebbüsün ticari faaliyetlerine zarar verecektir. Zira sonradan ortaya atılan işaret, zaten mevcut bir işaretin ticari bilinirliğinden faydalanmış olacaktır.

SMK'nin 25. maddesi markanın hükümsüzlüğünü düzenlemektedir. SMK m. 25/1 uyarınca MK m. 5 ile düzenlenen *mutlak ret hallerinden* veya SMK. 6 ile düzenlenen *nispi ret hallerinden* birinin var olması halinde markanın hükümsüzlüğüne karar verilecektir. Çalışmamız SMK m. 25 kapsamında markanın hükümsüzlüğünü maddi hukuk ve usul hukuku bakımından incelemeye çalışacaktır.

2. Hükümsüzlük Halleri

2.1. Mutlak Ret Sebepleri

SMK m. 25 uyarınca SMK m. 5'te yer alan mutlak ret hallerinden birinin varlığı halinde markanın hükümsüzlüğüne karar verilir. SMK m. 5/1'de mutlak ret sebepleri düzenlenmiş devamında SMK m. 5/2 ve SMK m. 5/3'te mutlak ret sebeplerinin istisnaları düzen-

1 Ülgen, Hüseyin, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya, N. Füsun Nomer Ertan, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 445.

lenmiştir. Mutlak ret sebepleri özü itibariyle kamu düzenine ilişkin hükümsüzlük hallerini düzenler. Bu itibarla sınırlı sayı usulüyle düzenlenmişlerdir[2]. Mutlak ret sebepleri kapsamında başkasına ait önceki hak sahipliğinden ziyade işaretin marka olma niteliği, herkesin kullanıma açık olup olmadığı, dinî veya ahlâkî değerlerle ilgili olup olmadığı gibi, belirli kişiler veya çevrelerle sınırlandırılmayan, toplumun büyük kesimini veya çoğunluğunu ilgilendiren hususlar düzenlenmiştir.[3]

Marka hakkının kamu düzenine aykırı olamayacağı SMK m. 5/1-ı bendinde ayrıca düzenlenmiş olmakla birlikte mutlak ret sebeplerinin genel anlamıyla kamu düzenine korumak amacına yöneldiği az önce belirtilmişti. Kurum 18.08.2021 tarihinde güncellediği Marka İnceleme Kılavuzunda kamu düzenini *"Kamun'un (toplumun) her bakımdan genel çıkarlarını koruyucu hükümlerin tümü; bir ülkede kamu hizmetlerinin iyi yapılması, devletin güvenliğini ve düzenini, bireyler arasındaki ilişkilerde hukuku, huzuru ve ahlak kurallarına uygunluğu sağlamaya yarayan kurum ve kuralların tümü, toplumun huzur ve sükûnunun sağlanmasını, devletin ve devlet yapısının korunmasını hedef tutan, toplumun her alanındaki düzeninin temelini oluşturan bütün kurallar kamu düzenini oluşturmaktadır."*[4] şeklinde tanımlar.

Örneğin SMK m. 4 uyarınca ayırt ediciliği bulunmayan bir işaretin tescil edilmesi mümkün değildir.[5] Marka olma vasfının temel şartlarından birisi ayırt edilmeyi sağlamaktır. Ayırt edicilik unsurunu ikame etmeyen bir işaretin her nasılsa tescil edilmesi halinde hükümsüzlük davasının mutlak ret sebeplerinden SMK m.5/1-a'nın[6] bulunduğu gerekçesine dayandırılması mümkündür.

---

2 Bahadır, Zeynep, Markanın Hükümsüzlüğü ve İptali, Doktora Tezi, 2017, s. 47.

3 Bahadır, a.g.e. , s. 48.

4 Marka İnceleme Kılavuzu (Son Erişim: 26.09.2022).

5 Yargıtay 11. H,D., 09.11.2000 Tarih, E. 2000/6135, K. 2000/8767; Yargıtay H.G.K., 20.12.2000 Tarih, E. 2000/1804, K. 2000/1814.

6 Hüküm SMK m. 4 kapsamında olan işaretlerin tescil edilemeyeceğini düzenler. *(Bkz. 4 üncü madde kapsamında marka olamayacak işaretler)*.

2.1.1.Tescilden Sonra Ayırt Ediciliğin Kazanılması

SMK m. 5/2 uyarınca *"Bir marka, başvuru tarihinden önce kullanılmış ve başvuruya konu mal veya hizmetler bakımından bu kullanım sonucu ayırt edici nitelik kazanmışsa bu markanın tescili birinci fıkranın (b)[7], (c)[8] ve (d)[9] bentlerine göre"* reddedilmez. Bu hükmün esas amacı madde gerekçesinde düzenlenmiş olup esasen ayırt ediciliği bulunmayan bir işaretin kullanılarak ayırt ediciliğini yaratmış olmasıdır.[10] Ancak ayırt ediciliğin sonradan kazanılması hususu bahsedildiği üzere maddenin tüm bentleri için geçerli değildir. Mutlak ret kararının bu istisna kapsamına alınmış bentler bakımından verilmesinin asıl amacının işaretin diğer işaretlerden herhangi bir şekilde seçilemeyecek olması olduğu görülür. SMK 5/2 ile her nasılsa tescil edilmiş fakat ayırt ediciliği bulunmayan bir markanın zaman ve kullanımla ayırt ediciliğini sağlaması halinde varlığının devamı sağlanmıştır.

556 Sayılı KHK[11] döneminde verilmiş bir kararda[12] Yargıtay, bir markanın başlangıçta ayırt ediciliği haiz olmasıyla daha sonradan kullanımla ayırt edicilik vasfını kazanmasının birbirinden farklı olduğunu belirtmiştir. Karar devamında kullanım sonucu ayırt ediciliğin sağlanmasının sektörde kendini kabul ettirmek anlamına geleceğini bunun ise ayırt ediciliğe haiz olmaktan daha güçlü olduğunu belirtmiştir. Yine ticaret hayatında kendini kabul ettirmiş, kendisine bağlamış, kendisini onunla tanıtmış olma anlamında gelen ayırt ediciliğin kazanılması için *"bir işaretin belli bir mal veya hizmetle ilgili olarak yoğun bir reklam kampanyası eşliğinde uzun süre kullanılması ve bunun sonucunda o malla ilgili çevre-*

---

7 Herhangi bir ayırt edici niteliğe sahip olmayan işaretler.

8 Ticaret alanında cins, çeşit, vasıf, kalite, miktar, amaç, değer, coğrafi kaynak belirten veya malların üretildiği, hizmetlerin sunulduğu zamanı gösteren veya malların ya da hizmetlerin diğer özelliklerini belirten işaret veya adlandırmaları münhasıran ya da esas unsur olarak içeren işaretler.

9 Ticaret alanında herkes tarafından kullanılan veya belirli bir meslek, sanat veya ticaret grubuna mensup olanları ayırt etmeye yarayan işaret veya adlandırmaları münhasıran ya da esas unsur olarak içeren işaretler.

10 6769 sayılı SMK madde 5(2) gerekçesi.

11 22/12/2016 tarihli ve 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 191. Maddesiyle yürürlükten kaldırılmış Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.

12 Yargıtay 11. H.D., 28.01.2008 Tarih, E.2006/13826, K. 2008/588.

lerde bu işaretin belli bir işletmenin markası olarak algılanmaya başlanması gerekir. Bunun için marka olarak tescil ettirilmek istenen işaretin kullanım yoğunluğu, coğrafi olarak yaygınlığı ve kullanım süresi ile işaretin marka olarak algılanabilmesi için teşebbüs tarafından yapılan yatırım miktarının dikkate alınması" gerekeceği belirtilmiştir. Ayırt edicilik unsurunun uzun süre kullanımla sağlanacak olmasının günümüz koşullarında geçerliliğinin kaldığını söylemek yerinde olmayacaktır.[13] Bir videonun saatler içerisinde milyonlarca insan tarafından izlenmesine veyahut bazı sloganların birkaç gün içerisinde aynı anda milyonlarca insan tarafından telaffuz edilmesine imkân verecek kadar kuvvetli iletişim ağlarının olduğu günümüz şartlarında sürenin bir kıstas olması makul değildir. Çok kısa bir zamanda kuvvetli bir reklam kampanyasıyla veya talih eseri, bir teşebbüsün; markasını tüm ticari camiada ve tüketiciler nezdinde kabul ettirmesi mümkündür. Dolayısıyla markanın ayırt ediciliğinde kullanım süresinin bir kıstas olarak alınmasının geçerliliğinin kalmadığını ifade etmek gerekir.

2.1.2.Önceki Marka Sahibinin Muvafakati[14]

SMK m. 5/3'te bir marka tescil başvurusuna önceki marka sahibinin açıkça muvafakat ettiğini gösteren noter onaylı belgenin kuruma sunulması halinde başvurunun SMK 5/1-ç[15] hükmüne göre reddedilmeyeceği düzenlenmiştir. Bu bent başka bir markayla ayırt edilemeyecek kadar benzer bir işaretin yeniden tescil edilemeyeceğini düzenlemektedir.

SMK m. 5/3 muvafakatnamenin usul ve esaslarının yönetmelikte belirleneceğini öngörmüş ve Yönetmelik10. maddesinin birinci fıkrasında da muvafakatnamenin Kurum tarafından geçerli kabul edilen imzalı bir form şeklinde düzenlenmesini öngörmüştür. Bunun yanında hem SMK'da hem de Yönetmelik'te muvafakatnamenin noter onaylı olması gerektiği düzenlenmiştir.

13 Bahadır, a.g.e. , s. 14.

14 Gülüm, D. Naz, Marka Sahibinin Markanın Başkası Adına Tesciline Muvafakati, Yüksek Lisans Tezi, 2020,

15 Aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetlerle ilgili olarak tescil edilmiş ya da daha önceki tarihte tescil başvurusu yapılmış marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer işaretler.

Muvafakatin, Yönetmelik m. 10'da sayılan unsurları taşımakla birlikte Kurum tarafından düzenlenen matbu formla verilmemesi halinde de kabul edilmesi gerekmektedir[16]. Aksi takdirde işbu muvafakati içeren irade beyanının kanunla hiçbir şekle bağlanmamasına rağmen yönetmelik eliyle şekil zorunluluğuna tâbi tutulduğu sonucu çıkacaktır ki bu durumun normlar hiyerarşisine aykırı olacağı açıktır. Bununla birlikte WIPO tarafından yayımlanan rapor uyarınca muvafakat belgesinin 65 ülkeden yalnızca 6 tanesinde matbu formla verildiği görülmüştür[17].

2.2.Nispi Ret Sebepleri

Nispi ret nedenleri SMK'nın 6. maddesinde düzenlenmektedir. Bu hükümle kamu düzenini değil üstün hak sahibi üçüncü kişinin menfaatlerini korunması amaçlanmaktadır. Dolayısıyla ancak ilgilileri tarafından ileri sürülebilmeleri halinde kurum tarafından nazara alınabilirler.[18] SMK m. 5/1-Ç[19] ile SMK m. 6/1[20] benzer bir hükümsüzlük halini düzenler.[21] Ancak SMK m. 5/1-Ç bir mutlak ret sebebi olup ancak *"aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetlerin ayırt edilemeyecek kadar benzer"* olması halinde sonraki markanın hükümsüzlüğüne karar verileceğini düzenlemiştir. Diğer yandan SMK m.6/1 ise nispi ret sebebi olup *"benzer türdeki malların birbirine benzemesi"* halinde önceki marka sahibi tarafından ileri sürülmesi halinde sonraki markanın hükümsüzlüğüne karar verilebileceği düzenlenmiştir. İki işaretin ayniyetinin arttıkça kamu düzenini tehdit eder bir hâl alacağı ancak yüksek oranda ayniyet

16 Gülüm, a.g.e. , s. 102.

17 WIPO, SCT/22/5, s. 11, Gülüm, a.g.e. , s. 102

18 Yargıtay H.G.K., 05.10.2012 tarih, E. 2012/154, K. 2012/659; Yargıtay 11. H.D., 08.02.2000 Tarih, E. 1999/7314, K. 2000/1195; Yargıtay 11. H.D., 18.12.2000 tarih, E. 2000/8902, K. 2000/10152.

19 Aynı veya aynı türdeki mal veya hizmetlerle ilgili olarak tescil edilmiş ya da daha önceki tarihte tescil başvurusu yapılmış marka ile aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer işaretler.

20 Tescil başvurusu yapılan bir markanın, tescil edilmiş veya önceki tarihte başvurusu yapılmış marka ile aynılığı ya da benzerliği ve kapsadığı mal veya hizmetlerin aynılığı ya da benzerliği nedeniyle, tescil edilmiş veya önceki tarihte başvurusu yapılmış marka ile halk tarafından ilişkilendirilme ihtimali de dâhil karıştırılma ihtimali varsa itiraz üzerine başvuru reddedilir.

21 Bahadır, a.g.e. , s. 89.

arz etmemeleri halinde de üstün hak sahibinin menfaatlerinin korunacağı düzenlenmiştir.

2.2.1Nispi ret sebeplerinin istisnası: Sessiz Kalma yoluyla Hak Kaybı

SMK m. 25/6'de marka sahibinin sonraki tarihli bir markanın kullanıldığını bildiği veya bilmesi gerektiği halde bu duruma birbirini izleyen beş yıl boyunca sessiz kalmışsa markasını bir hükümsüzlük gerekçesi olarak ileri süremeyeceği düzenlenmiştir. Kendisine dava açılan kişi sessiz kalma halini def'i olarak ileri sürebilir. Bununla birlikte Yargıtay sessiz kalmak ile dava açmanın çelişkili davranma yasağını ihlal ettiğini dolayısıyla dava açmanın açıkça TMK m. 2 uyarınca hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olması halinde sessiz kalmanın itiraz niteliğini haiz olup mahkemece re'sen nazara alınacağına karar vermiştir.[22] Mutlak ret sebeplerinin kamu düzeninden olması ve kurum tarafından resen dikkate alınacak olması sebebiyle bu istisnanın uygulaması ancak nispi ret sebepleri bakımından söz konusu olabilecektir.[23] Ayrıca madde hükmünde marka sahibinin sessiz kalması sebebiyle hak kaybına uğraması sonraki marka tescilinin kötü niyetli olmamasına bağlıdır. Kötü niyetli bir marka tescili halinde önceki marka sahibi sessiz kalarak hak kaybına uğramayacaktır. Kötü niyetin marka başvurusunun yapıldığı anda bulunması yeterlidir. Başvuru anında bulunan kötü niyet sonradan ortadan kalksa bile sessiz kalınması herhangi bir hak kaybı yaratmamalıdır.[24]

Kötü niyetle yapılan marka başvurularının reddedileceği ayrıca SMK m. 6/9'da düzenlenmiştir. Ancak madde hükmünde neyin kötü niyet arz edeceği belirtilmemiştir. Kötü niyet kavramının dürüstlük kuralı üzerinden açıklanması gerekecektir. Dürüstlük kuralı uyarınca, bir kimseden davranışlarında dürüst namuslu ve makul olması beklenir.[25] Kötü niyetli marka tescilinde de dürüst,

22 Yargıtay H.G.K., 09.12.2020 Tarih, E. 2020/532, K. 2020/1011.

23 Çolak, Uğur: Türk Marka Hukuku, İstanbul, 2016, s.803.

24 Çağlar, Hayrettin, Marka Hukuku Temel Esaslar, Ankara, 2015, s. 159; Çolak,a.g.e. s. 795, 796.

25 Oğuzman, M. Kemal ve Nami Barlas, Medeni Hukuk, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 250.

namuslu olmayan bir tescil söz konusu olacaktır.[26] Bu ise marka sahibinin kendisine tanınmış tescil imkânını ve sağlanan hukuki korumayı asıl amacına aykırı kullandığını gösterecektir ki kötü niyetli marka tescili böyle söz konusu olabilir.[27]

Madde lafzında marka sahibinin, "*markasının kullanıldığını bilmesi veya bilmesi gerektiği*" hallerde ses çıkarmama halinde hak kaybına uğrayacağı düzenlenmiştir. Bilme ve bilebilecek durumda olma somut olaydan hareketle çıkarılabilirse aynı ülkede aynı sektörde yüksek montanda üretim yapan iki markanın birbirinden habersiz olduğu söylenemez.[28]

Önceki marka sahibinin, markasının kullanıldığına sessiz kalması gerekmektedir. Sessiz kalmak bir eylemsizlik bildirse de yukarıda bahsedilen kararda[29] önceki marka sahibinin belli aralıklarla noter vasıtasıyla ihtarname göndermesine rağmen dava açmaması sessiz kalmak olarak değerlendirilmiştir.

3. Hükümsüzlük Davası

Bir markanın hükümsüzlüğünden söz ediliyorsa; o markanın baştan itibaren tescil edilebilme koşullarını taşımadığının anlaşılması gerekmektedir- Zira SMK m. 27/1 uyarınca dava yoluyla hükümsüzlüğüne karar verilen markanın SMK uyarınca sağlanan koruma hiç doğmamış sayılacaktır. Ancak, bazı hallerde sonradan ortaya çıkan hükümsüzlük sebepleri de söz konusu olabilecektir. Mesela değişen değer yargıları nedeniyle markanın tescili sırasında var olmayan fakat sonradan ortaya çıkan kamu düzenine veya genel ahlâka aykırılık söz konusu olabilir[30].

Hükümsüzlük davasının niteliği bakımından bir netlik yoktur. Çekişmeli bir eda davası olduğu iddia edildiği gibi[31] bozucu yenilik

---

26 Tekinalp, Ünal, Fıkri Mülkiyet Hukuku, İstanbul, 2012. s. 428.

27 Akgün, Aliye, Kötüniyetli Marka Tesciline İlişkin Bir Yargıtay Kararı Üzerine Değerlendirme, İzmir, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, 2007, S. 2203.

28 Ülgen vd., a.g.e., s. 537.

29 Yargıtay H.G.K., 09.12.2020 Tarih, E. 2020/532, K. 2020/1011.

30 Arkan, Sabih, Marka Hukuku, C. II, Ankara,1998, s. 158.

31 Ülgen vd., a.g.e. ,s. 534.

doğurucu nitelikte bir dava olduğu[32]da söylenmektedir. HMK'nin 108 maddesi uyarınca *inşaî dava yoluyla, mahkemeden, yeni bir hukuki durum yaratılması veya mevcut bir hukuki durumun içeriğinin değiştirilmesi yahut onun ortadan kaldırılması talep edilir.* Markanın hükümsüzlüğü davası, markanın sicilden terkin edilmesi sonucunu doğuran ve terkin edilen marka için SMK uyarınca sağlanan korumayı hiç doğmamış kılan bir davadır. Ayrıca HMK m. 108/2'de *bir inşaî hakkın, dava yoluyla kullanılmasının zorunlu olduğu hâllerde, inşaî dava açılacağı* düzenlenmiştir. Mutlak veya nispi bir ret sebebinin varlığından bahisle ilgilinin mahkeme kararı olmaksızın markayı sicilden terkin ettirmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla inşaî davanın niteliklerinin markanın hükümsüzlüğü davasıyla tam olarak örtüşmesi sebebiyle; markanın hükümsüzlüğü davasının *bozucu yenilik doğrucu dava* niteliğinde olduğu görüşü daha isabetli gözükmektedir.

3.1. Görevli Mahkeme

SMK m. 156/1 uyarınca markanın hükümsüzlüğü davası Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi'nde açılacaktır. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi bulunmayan yerlerde ise Asliye Hukuk Mahkemeleri görevlidir.

3.2. Yetkili Mahkeme

SMK 156/5 uyarınca hükümsüzlük davası, davalının dava tarihindeki yerleşim yerinde açılır. Davalının Türkiye'de yerleşim yeri bulunmaması halinde SMK m. 156/4 uyarınca davanın açıldığı tarihte sicilde kayıtlı marka vekilin işyerinin bulunduğu yerdeki ve eğer vekillik kaydı silinmişse Kurum merkezinin bulunduğu yerdeki mahkeme yani Ankara Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi yetkilidir.

3.3. Süre

Markanın hükümsüzlüğü davası herhangi bir süreye bağlı kalınmaksızın açılabilir. Ancak hükümsüzlük sebebi olan ihlalin devam ediyor olması gerekir. Buna karşın SMK'nın 25(6) maddesi uya-

32 Şener, Oruç Hami, Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2016, s. 595.

rınca önceki marka sahibi, hükümsüzlüğünü talep ettiği sonraki tarihli markanın kullanıldığını biliyorsa veya bu kullanımı bilmesi gereken bir hâl söz konusu ise bu duruma birbirini izleyen beş yıl boyunca sessiz kalan önceki marka hakkı sahibinin, sonraki markanın hükümsüzlüğüne ilişkin talebi kabul edilmeyecektir.[33]

3.4. Taraflar

SMK m. 25/2 uyarınca markanın hükümsüzlüğü davasını; menfaati olanlar, Cumhuriyet savcıları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları açabilir. SMK m. 25/3 uyarınca ise *marka hükümsüzlük davası, dava tarihinde sicilde marka sahibi olarak kayıtlı kişilere veya hukuki haleflerine karşı açılır.* Markanın hükümsüzlüğü davalarında Kurum taraf gösterilmez.

4. Sonuç

SMK, Hükümsüzlük halleri ve hükümsüzlük talebi başlıklı 25. maddesinde markanın hükümsüz sayılacağı halleri düzenlemiştir. Madde hükmü, hükümsüzlük hallerini SMK'nın 5 ve 6. maddelerine atfen düzenlemiştir. SMK'nın 5 ve 6. maddeleri esasen marka tescilinde mutlak ve nispi ret sebeplerini düzenlemektedir. Dolayısıyla marka tescili esnasında bulunan ve her nasılsa gözden kaçmış veya marka tescil edildikten sonra ortaya çıkmış bir ret sebebinin varlığı halinde SMK m. 25 uyarınca hükümsüzlük davası açılabilecektir. Dolayısıyla herhangi bir mutlak veya nispi ret sebebine dayanan hükümsüzlük talebinin en başından beri marka olma vasfını taşımayan işaretlere yöneltilebileceği söylenecektir. Hükümsüzlük davasını menfaati olanlar, Cumhuriyet savcıları veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından dava tarihinde sicilde marka sahibi olarak kayıtlı kişilere veya hukuki haleflerine karşı açılır.

KAYNAKÇA

Ülgen, Hüseyin, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya, N. Füsun Nomer Ertan, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019

Bahadır, Zeynep, Markanın Hükümsüzlüğü ve İptali, Doktora Tezi, 2017

33 Bahadır, a.g.e., s. 165.

Gülüm, D. Naz, Marka Sahibinin Markanın Başkası Adına Tesciline Muvafakati, Yüksek Lisans Tezi, 2020

Çolak, Uğur, Türk Marka Hukuku, İstanbul, 2016

Tekinalp, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, İstanbul, 2012

Akgün, Aliye, Kötüniyetli Marka Tesciline İlişkin Bir Yargıtay Kararı Üzerine Değerlendirme, İzmir, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan,2007

Arkan, Sabih, Marka Hukuku, C. II, Ankara,1998

Şener, Oruç Hami,Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2016

Oğuzman, M. Kemal ve Nami Barlas, Medeni Hukuk, İstanbul, Vedat Kitapçılık,2014

KONUT VE ÇATILI İŞYERLERİ KİRALARINDA TAHLİYE TAAHHÜDÜ

Av. Berrin OYUR[1]

GİRİŞ

Bilindiği üzere 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) konut ve çatılı işyeri kiralarının dava yolu ile sona erdirilmesi özel olarak düzenlenmiştir. Çalışmamızda dava yolu ile kira sözleşmesinin sona erdirilmesine ilişkin düzenlemelerden kiracının tahliye taahhüdünü yerine getirmemesinden kaynaklı olarak kiraya verenin dava veya icra takibi yoluna başvurması suretiyle sözleşmeyi fesih hali ele alınacaktır.

Bu bağlamda öncelikle konut ve çatılı işyeri kiralarında sözleşmenin sona ermesi genel olarak incelenecek, ardından sözleşmenin dava yolu ile sonlandırılması hali sınırlı bir biçimde ele alınacak ve son olarak TBK m. 352/I uyarınca kiracının tahliye taahhüdünü yerine getirmemesi sebebiyle kiraya verenin dava yoluna başvurması veya icra takibi başlatmasının şartları, süresi, davanın tarafları ve sonuçları ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

I- KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRALARINDA SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Bilindiği üzere hem 818 sayılı Borçlar Kanunu[2] hem de 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunu'nda[3] (GKHK) kira sözleşmelerinin sona ermesine ilişkin hükümler bulunmaktaydı. Bununla birlikte 6570 sayılı GKHK'nın uygulandığı taşınmazlar söz konusu olduğunda 818 sayılı BK'da bulunan sona erme sebepleri ile ilgili hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağı konusunda sorunlar ortaya çıkmış idi. O dönemde GKHK'na tabi taşınmazlarla ilgi-

---

1 Avukat, İstanbul Barosu

2 RG: 22.04.1926 - 359.

3 RG: 18.05.1955 - 9013.

li kira sözleşmelerinde öncelikle bu kanunda sorunun çözümüne ilişkin bir hükmün bulunup bulunmadığı tespit edilmekte, eğer bu kanunda bir hüküm yok ise aynı sorun ile ilgili düzenlemiş BK'daki hükümler uygulama alanı bulmaktaydı. Konut ve çatılı işyeri kiralarına ilişkin hükümlerin, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu[4]'nun (TBK) içerisine alınmış olması ile tüm sona erme sebepleri tek bir kanun altında toplanmıştır. Buna karşın adi kira-konut ve çatılı işyeri kiralarına ilişkin ayrım devam etmektedir.

6098 sayılı TBK'da konut ve çatılı işyerine ilişkin kira sözleşmelerinin sona erme sebepleri 347-348. maddeleri arasında "bildirim yoluyla", 350-356. maddeleri arasında ise "dava yoluyla" olmak üzere iki başlık altında düzenlemiştir. TBK'ya, daha önce GKHK'da düzenlenmemiş olan bildirim yoluyla fesih imkânının getirilmesi ile konut ve çatılı işyeri kiralarında tahliye davası açılması tek yol olmaktan çıkarılmıştır. Ancak bu durum konut ve çatılı işyeri kiralarının sadece bildirim veya dava yoluyla sonlanacağı anlamına gelmemektedir. Zira TBK m. 347/3'teki *"Genel hükümlere göre fesih hakkının kullanılabileceği durumlarda, kiraya veren veya kiracı sözleşmeyi sona erdirebilir"* düzenlemesi ile TBK'nın genel hükümler bölümünde yer alan ve sözleşmeden doğan yükümlülüklerin ihlali sonucuna bağlı olarak da taraflara, sözleşmeyi sona erdirebilmeleri imkânı getirilmiştir[5].

Bu noktada genel hükümlere göre fesih imkânını oluşturan durumların, TBK'nın konut ve çatılı işyeri kiralarına uygulanan hükümlerinde düzenlenmemiş olması ve yine niteliği gereği bu hükümlere aykırılık oluşturmamasının gerekli olduğu hususuna dikkat edilmesi gerekmektedir[6]. Nitekim eğer feshi gerektiren durum konut ve çatılı işyeri kiralarına ilişkin olarak TBK m. 347'de düzenlenmiş ise bu hüküm uygulama alanı bulacaktır. Örneğin TBK m. 328 uyarınca belirsiz süreli bir kira sözleşmesi, sözleşmenin taraflarınca feshedilebilecek iken konut ve çatılı işyeri kiraları ile ilgili bir sözleşmenin söz konusu olması halinde ise TBK

4 RG: 04.02.2011 - 27836.

5 YAVUZ Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri, Özel Hükümler, İstanbul, 2018, s. 339; GÜMÜŞ Mustafa Alper, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Kira Sözleşmesi, İstanbul, 2011, s. 312-313.

6 YAVUZ, s. 339; GÜMÜŞ, s. 313.

m. 347/2 uyarınca fesih imkânı prensip olarak kiracıya ait olacak; kiraya verenin ise bu imkânı ancak on yılı aşmış kira ilişkilerinde istisnai olarak bulunacaktır.

Konut ve çatılı işyeri kiralarının bildirim yoluyla sona ermesi ise m. 347 vd. hükümlerinde düzenlenmiştir. 347. maddedeki düzenleme ile diğer sürekli sözleşmelerin aksine kira sözleşmesinin bitiminden 15 gün önce kiracı tarafından bildirimde bulunulmadıkça kira sözleşmesi zımnen uzamış sayılmakta ve kiraya verenin buna itiraz etme hakkı bulunmamaktadır[7]. Ancak aynı hükmün devamındaki düzenleme ile kiraya verene de on yılı aşan kira sözleşmelerinde istisnai olarak sözleşmeyi feshetme imkânı tanınmasıyla bu sürenin kiracı tarafından öngörülemeyen bir süre ile sözleşmeyi uzatmasının önüne geçilmesi istenmiştir.

Yine kiracının, sözleşmeyi zımnen uzatmasının önüne geçilebilmesi için de kiraya verene konut ve çatılı işyeri kiralarının dava yolu ile sona erdirilmesi imkânı da getirilmiştir. Dava yolu ile sona erme sebeplerini düzenleyen TBK m. 350-356 hükümlerinde, 350-351. maddelerinde kiraya verenden kaynaklanan; 352. maddesinde ise kiracıdan kaynaklanan sebeplerle dava yolu ile sözleşmenin sona erme halleri düzenlenmiştir.

II- DAVA YOLU İLE SONA ERME HALLERİ

6570 sayılı GKHK m. 7'de *"Kira şartlarına ve Borçlar Kanunu'nun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerine riayet edilse bile aşağıdaki yazılı hallerde kiralayan.....tahliye davası açabilirler"* hükmü ile düzenlenmiş olan nedenler neredeyse aynı olacak şekilde TBK'nın 350 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Ancak kiraya verene tanınan bu imkânlar kanunda sınırlı sayıda yer almaktadır. Numerus clausus olarak değerlendirilen dava yoluyla sona erme hallerinin sınırlılığı TBK m. 354'te açıkça *"Dava yoluyla kira sözleşmesinin sona erdirilmesine ilişkin hükümler, kiracı aleyhine değiştirilemez"* şeklinde düzenlenmiştir. Nisbi emredici nitelik taşıyan bu hükümden -hükmün amacı da göz önünde bulundurulduğunda- kiraya veren lehine yeni tahliye sebeplerinin öngörülmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bir konut

7 İNCEOĞLU Murat, Kira Hukuku, İstanbul, 2014, C. 2, s. 182.

veya çatılı işyeri kira sözleşmesinde, bozucu şarta veya bir olgunun gerçekleşmesine bağlı hükümlerin düzenlenmesi halinde TMK[8] m. 2'ye göre bir değerlendirme yapılması gerekmekte ve bu hükümlerin kiraya veren lehine olacak şekilde Kanundaki tahliye sebeplerini aşmak amacıyla düzenlendiğinin anlaşılması halinde sözleşmesinin söz konusu şartın ya da olgunun gerçekleşmesi ile sona erdiğini söylemek mümkün olmamalıdır.[9]

Açıklanan nedenlerle genel hükümler dışında konut ve çatılı işyeri kiralarının sona erme hallerini düzenleyen 347 vd. maddelerinde sayılan haller haricinde kira ilişkisinin sonlandırılmasına yönelik bir dava açılamayacak, şayet açılmış ise bu davaya bakılamayacaktır.[10] Keza kira sözleşmesinin sona ermesine ilişkin sebeplerin bulunması halinde ister kiracı isterse de kiraya veren sözleşmeyi bildirim yoluyla feshedemeyecek ve dava açmaları gerekecektir. Yine Kanun'da sayılan bu sebepler kamu düzenine ilişkin olduklarından tarafların bu hususta tahkim yoluna başvurmaları da mümkün olmayacaktır.[11]

Kanun'da düzenlenen bu halleri belirtmek gerekirse bunlar; gereksinim, yeniden inşa ve imar, yeni malikin gereksinimi gibi kiraya verenden kaynaklanan nedenler ile tahliye taahhüdü, kiracının konut sahibi olması, iki haklı ihtar gibi kiracıdan kaynaklanan nedenler olarak sayılmıştır. Bu çalışmanın odağında "Konut ve Çatılı İşyeri Kiralarında Sözleşmenin TBK m. 352/1 Uyarınca Kiracının Tahliye Taahhüdü Sebebiyle Dava Yolu ile Sona Erdirilmesi" olduğundan çalışmamızda bu fıkra ayrıntılı incelenmeye çalışılacaktır.

A. KİRACIDAN KAYNAKLANAN SEBEPLERLE DAVA YOLUYLA SONA ERME HALLERİ

TBK m. 352'de *"Kiracı, kiralananın teslim edilmesinden sonra, kiraya verene karşı, kiralananı belli bir tarihte boşaltmayı yazılı*

8 RG: 22.11.2001 - 24607.

9 İNCEOĞLU, s. 183-185.

10 YARGITAY 3 HD., 22.06.2021 T., 2021/3533 E., 2021/6986 K; Yargıtay 3 HD., 12.06.2019 T., 2017/8818 E., 2019/5342.

11 GÜMÜŞ, 322; ÖZTÜRK Mehmet, Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinin Sona Erme Halleri, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, Özel Sayı 2017, s. 1549-1595, 1559.

olarak üstlendiği halde boşaltmamışsa kiraya veren, kira sözleşmesini bu tarihten başlayarak bir ay içinde icraya başvurmak veya dava açmak suretiyle sona erdirebilir.

Kiracı, bir yıldan kısa süreli kira sözleşmelerinde kira süresi içinde; bir yıl ve daha uzun süreli kira sözleşmelerinde ise bir kira yılı veya bir kira yılını aşan süre içinde kira bedelini ödemediği için kendisine yazılı olarak iki haklı ihtarda bulunulmasına sebep olmuşsa kiraya veren, kira süresinin ve bir yıldan uzun süreli kiralarda ihtarların yapıldığı kira yılının bitiminden başlayarak bir ay içinde, dava yoluyla kira sözleşmesini sona erdirebilir.

Kiracının veya birlikte yaşadığı eşinin aynı ilçe veya belde belediye sınırları içinde oturmaya elverişli bir konutu bulunması durumunda kiraya veren, kira sözleşmesinin kurulması sırasında bunu bilmiyorsa, sözleşmenin bitiminden başlayarak bir ay içinde sözleşmeyi dava yoluyla sona erdirebilir." hükmü düzenlenmiştir.

Hükümden de anlaşılabileceği üzere konut ve çatılı işyeri kiralarında kira sözleşmesinin kiracıdan kaynaklanan sebeplerle dava yoluyla sona erdirilebilmesi için "kiracının yazılı taahhütte bulunmuş olması", "kiraya veren tarafından iki haklı ihtarda bulunulması" veya "kiracı veya birlikte yaşadığı eşinin oturmaya elverişli konutunun olması" sebeplerinden en az biri bulunmalıdır.

B- YAZILI TAHLİYE TAAHHÜDÜ NEDENİYLE SONA ERME

1. GENEL OLARAK

Daha önce ifade edildiği üzere TBK 347. maddesi uyarınca kiracı, sözleşmenin bitiminden en az on beş gün önce sözleşmeyi feshedeceğine ilişkin bir bildirimde bulunmadıkça sözleşme zımnen bir yıl uzamış olacaktır. Bu hüküm kiracıyı koruyan bir hüküm olmasına karşın TBK m. 352/1 gereğince kiracının, kiralananın kendisine tesliminden sonra kiraya verene karşı kiralananı tahliye edeceğine ilişkin taahhütte bulunması halinde kendisini koruyan bu hükümlerden vazgeçmiş olmaktadır.[12]

12 İNCEOĞLU, s. 423; ÖZTÜRK, s. 1578.

TBK m. 352/1'de *"Kiracı, kiralananın teslim edilmesinden sonra, kiraya verene karşı, kiralananı belli bir tarihte boşaltmayı yazılı olarak üstlendiği halde boşaltmamışsa kiraya veren, kira sözleşmesini bu tarihten başlayarak bir ay içinde icraya başvurmak veya dava açmak suretiyle sona erdirebilir."* hükmü düzenlenmiştir.

Doktrinde kiracının, kiraya verene karşı kiralananı tahliye edeceğine ilişkin verdiği taahhüdün hukuki niteliğine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş bu taahhüdün, kiracıya taahhüt ettiği tarihte taşınmazı tahliye etmeye yönelik bir yükümlülük getiren, kiraya verene ise tahliyeyi talep etme hakkı veren bir borçlandırıcı işlem olduğunu savunmaktadır. Ancak bu görüş taahhüdün borçlandırıcı işlem olarak kabulü halinde kiraya verenin, taahhüde uyulmaması durumunda açacağı tahliye davasında, kiracının herhangi bir irade beyanına gerek olmaksızın sözleşmenin sona ereceği gerçekliği karşısında eleştirilmekte ve kabul görmemektedir. Kanaatimizce de- daha sonra ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere- tahliye davasına ilişkin verilen mahkeme hükmünün bir tespit hükmünde olduğu hususu da göz önünde bulundurulmalı ve bu görüşün kabulü mümkün olmamalıdır. Zira kiraya verenin, açacağı tahliye davası ile mahkemece, kiracının irade beyanına gerek duyulmaksızın tahliyeye ilişkin koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği ve buna paralel olarak sözleşmesinin sona erip ermediğine ilişkin bir tespit hükmü kurması gerekecektir.

Öte yandan doktrinde ağırlıklı görüşün tahliye taahhüdünün bir ikale anlaşması yapma borcu yükleyen sözleşme olduğu yönünde toplandığı[13] görülmektedir. Her ne kadar tasarruf işlemi niteliğinde olması sebebiyle ikale anlaşmasının, bir ön sözleşme olarak nitelendirilmesi mümkün olmasa da tahliye taahhüdünün bir ikale anlaşması olduğunun kabulü daha yerindedir. Ancak bilindiği üzere ikale anlaşması bir tasarruf işlemi olduğundan burada kiraya verenin, koşulların gerçekleşmesi halinde bir ay içerisinde dava açmış olmasına ilişkin bir kanuni şarta ve vadeye bağlanan ikale anlaşması olduğu kabul edilmektedir[14]

13 İNCEOĞLU, s. 423-424.

14 İNCEOĞLU, s. 424.

2. ŞARTLARI

a. Tahliye Taahhüdünün Yazılı Olması

Kanunda tahliye taahhüdünün kiracı tarafından yazılı olarak verilmesi gerektiği düzenlenmiş olup bu şart geçerlilik şartıdır. Bu bakımdan kiracı adi yazılı olarak taahhüt verebileceği gibi tarafların bu yazılı şekil yerine daha ağır ve etkili olduklarına inandıkları resmi şekli de kararlaştırabilmeleri mümkündür.[15] Kanunda taahhüdün yazılı olması gerektiği belirtilmesine karşın gerek doktrin gerekse de uygulamada yargılama faaliyeti sırasında duruşma tutanağına veya icra takibinde icra tutanağına geçirilmek suretiyle verilen taahhütlerin de geçerli olduğu kabul edilmektedir.[16]

Öte yandan her ne kadar taahhüdün adi yazılı olması geçerlilik açısından yeterli olsa da resmi şekilde alınması uygulamada kiraya veren lehine kolaylıklar sağlayacaktır. Nitekim bir YİBK[17]'nda ifade edildiği üzere noter tarafından düzenlenmemiş veya imzası tasdik edilmemiş taahhüde ilişkin kiracının icra aşamasında imzaya itiraz etmesi halinde, kiraya veren itirazın kaldırılmasını icra mahkemelerinden isteyemeyecek ve muhakkak genel mahkemede tahliye davası açmak zorunda kalacaktır.

Tahliye taahhüdü, kiracı tarafından verildiğinden kiraya verenin imzasına gerek yoktur. Bununla birlikte bu taahhüt kiracının temsilcisi tarafından da verilebilir[18]. Bu hususta doktrinde genel yetkinin yeterli olduğunu savunan görüş[19] ağırlık kazanmasına karşın konut ve çatılı işyeri kiralarında kiracının kiralanandan tahliye edilmesi sonucunu doğurabilecek nitelikteki bir işlemin, TBK'nın temsile ilişkin hükümleri çerçevesinde, olağanüstü bir işlem olarak kabul edilmesi ve temsilcinin, tahliye taahhüdünde bulunabilmesi için kendisine özel bir yetki verilmiş olması gerektiğini savunan

15 EREN Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara, 2015, s. 422-423.

16 GÜMÜŞ, s. 331-332; İNCEOĞLU, s. 427.

17 YİBK., 04.12.1957 T., 6-5/57 (İNCEOĞLU, dp. 984). Aynı yönde Yargıtay 8 HD., 18.12.2019 T., 2019/6129 E., 2019/11471 K.

18 EREN, 423.

19 GÜMÜŞ, s. 332.

görüşler[20] de bulunmaktadır. Bu hususta Yargıtay da bir kararında[21] olağan ve normal işler için verilen vekâletnameye dayanarak müvekkilini tehlikeye sokan ve tekrar telafisi mümkün olmayan bir sakınca yaratacak şekilde kiraya verene karşı tahliye taahhüdü verilemeyeceğini, verilmiş ise bu taahhüdün geçerliliğinden söz edilemeyeceğini belirtmiştir.

Kiracı sayısının birden fazla olması halinde ise doktrinde genel kabul gördüğü üzere taahhüdün tüm kiracılar tarafından verilmiş olması gerekir.[22]

Tahliye taahhüdünün şarta bağlı olarak yapılıp yapılamayacağına ilişkin olarak ise doktrinde genel olarak şartın, tahliye tarihinin belirlenmesine engel olup olmadığı ile ilgili bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Şöyle ki şartın gerçekleşmesinin ardından belli bir zaman dilimi içerisinde (örneğin şartın gerçekleşmesinden sonraki 2 ay içerisinde) tahliyenin gerçekleşeceğinin belirtilmesi halinde olduğu gibi tahliye tarihinin belirliliğini ortadan kaldıran hallerde bu taahhüdün geçerli olmayacağı, buna karşın şartın gerçekleşmesi ile belli bir tarihte kiralananın tahliye edileceğinin belirtilmesi halinde ise taahhüdün geçerli olacağı kabul edilmektedir[23]. Bu hususta Yargıtay da tahliye taahhüdünün koşula bağlı olarak yapılabileceğine ilişkin kararlar vermektedir.[24]

Bu bağlamda son olarak kiralananın aile konutu olması halinde tahliye taahhüdünün nasıl verileceğine değinmek gerekecektir. Nitekim TMK m. 194/1 uyarınca kiracı eşin, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesinin feshedilmesi ya da bu konut üzerindeki hakları sınırlayabilmesi için diğer eşin açık rızası alınmış olması gerekir. Tahliye taahhüdünün de nihai olarak fesih ile aynı sonucu doğuran bir işlem olmasından ötürü kiracının verdiği yazılı taahhüdün ge-

20 İNCEOĞLU, 425.

21 Yargıtay 3 HD., 04.02.2002 T., 2002/414 E., 2002/1200 K. (İNCEOĞLU dp. 975, naklen).

22 EREN, s. 423; İNCEOĞLU, s. 426; GÜMÜŞ, 332.

23 GÜMÜŞ, s. 332-333; İNCEOĞLU, s. 426.

24 Yargıtay 6 HD., 18.06.2007 T., 2007/6086 E., 2007/7625 K.

çerliliği diğer eşin açık rızasına bağlıdır[25]. TMK m. 194/4 uyarınca kiraya verene yaptığı bildirim sonucu kira sözleşmesinin tarafı haline gelmiş ise bu durumda zaten her iki eşin tahliye taahhüdünde bulunmaları gerekecektir.

b. Tahliye Tarihinin Belirli Olması

6750 sayılı GKHK'nda kiralananın tahliye edileceği tarihe ilişkin bir ibareye yer verilmediğinden yürürlüğü döneminde Yargıtay içtihatları ve doktrin tarafından taahhüdün belirli bir tarihe ilişkin olarak verilmesi gerektiği kabul edilmekteydi.[26] Ancak Yargıtay'ın, tahliyenin yapılacağı yıl ve ayın gösterildiği, lakin günün gösterilmediği hallerde tahliye tarihini ayın son günü olarak yorumlayarak bu taahhütleri geçersiz saymadığı kararlar verdiği de olmuştur.[27] Bu hususa TBK'ya *"belli bir tarihte"* boşaltmayı üstlenmek şeklindeki ifade alınarak açıklık getirildiğinden artık geçmişte yapıldığı gibi *"kiraya veren ne zaman isterse"* şeklinde belli bir tarih öngörmeyen, tarihi belirsiz tahliye taahhütleri geçersiz olacaktır.

Tahliye taahhüdünde tarih gün, ay, yıl olarak belirtilebileceği gibi 2022 yılının Cumhuriyet Bayramı[28] ya da sözleşme süresinin sonu[29] gibi belirli bir tarihe işaret eden olay ya da özel günler olarak da belirtilebilir. Eş söyleyişle tarihi belirlenebilir nitelikte olan tahliye taahhütlerinin geçerli sayılması gerekecek; buna karşın taahhüdün verildiği sırada tarihin belirlenebilmesi mümkün olmadığında tarih daha sonra belirlense bile bu taahhüdün geçerli olmadığı sonucuna ulaşılacaktır.[30]

Kiracı tarafından verilen tahliye taahhüdünde tarih, kira sözleşmesinin bitiminden öncesine veya sonrasına ait bir tarih olabilir. Ancak kira sözleşmesinin bitiminden önceki bir tarihin belirlenmiş olması halinde, taahhüdün geçerli olabilmesi için kiraya verenin bu

25 İNCEOĞLU, s. 424.

26 Tarihin belli olması gerektiğine ilişkin güncel karar için bkz. Yargıtay 12 HD., 09.03.2020 T., 2020/1175 E., 2020/2309 K.

27 Yargıtay 12 HD., 09.01.1988 T., 1988/4122 E., 1988/5669 K.

28 GÜMÜŞ, s. 333.

29 İNCEOĞLU, s. 428.

30 İNCEOĞLU, s. 428.

taahhüde onay vermiş olması gerekmektedir. Zira kira sözleşmesinin bitimine denk gelen tahliye taahhüdü kiracıya tek taraflı olarak sözleşmeyi sonlandırma yetkisi veren yenilik doğuran bir hak iken, kira dönemi içerisine ait bir tarihin gösterildiği tahliye taahhüdünün ise tarafların sözleşmeyi sona erdirmek için akdettikleri bir sözleşme niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.[31]

c. Taahhüdün Kiralananın Tesliminden Sonra Verilmiş Olması

TBK m. 352/1'de açıkça *"Kiracı, kiralananın teslim edilmesinden sonra,..."* ifadesi ile taahhüdün kiralananın tesliminden sonra verilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Mülga GKHK'da taahhüdün verilme zamanına ilişkin bir düzenleme yer almamasına karşın Yargıtay kararlarında taahhüdün "tazyik ve ikrah" altında verilmiş olma ihtimalinin yüksek olması sebebiyle kira sözleşmesinin yapıldığı anda verilen taahhütlerin geçersiz olduğu yönünde içtihat birliğinin olduğu görülmektedir[32]. Bu bağlamda TBK'daki *"kiralananın tesliminden sonra"* tahliye taahhüdünün verilmiş olmasına ilişkin bu düzenleme isabetli bir düzenleme olmuştur.

Düzenlemenin amacı; kira sözleşmesinin yapıldığı sırada konut ve çatılı işyeri ihtiyacı duyan kiracıyı yaşayabileceği baskıdan korumak ve onun bu taahhüdü özgür ve serbest iradesi ile vermesini sağlamaktır. Aksi halde TBK'nın genel hükümlerine göre irade bozuklukları veya hükümsüzlüğe dayanılarak taahhüdün geçersizliğinin ileri sürülebilmesi mümkündür. Tüm bu nedenlerle uygulamada genel olarak kira sözleşmesinin düzenlendiği sırada ya da bundan çok kısa bir süre sonra verilen taahhütlerin karine olarak baskı altında verildiği kabul edilmektedir.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 04.10.1944 T., 20/28 sayılı kararından bu yana Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarının da bu yönde olduğu görülmektedir. Örneğin Yargıtay Hukuk Genel

31 ÖZKANOĞLU Neşe, *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmesinin Kiraya Veren Tarafından Sona Erdirilmesi,* Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019, s. 112.

32 Yargıtay HGK., 03.10.1990 T., 13-352/447; Yargıtay 6. HD., 27.01.2003 T., 206/334; Yargıtay 3. HD., 16.03.2009 T., 1430/4208.

Kurulu da bir kararında[33] *"İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 04.10.1944 Tarihli kararı uyarınca, kira ilişkisi kurulurken alınan tahliye taahhüdü geçersizdir. Ancak, sonradan tevali eden kira sözleşmelerinde alınan tahliye taahhüdü geçerlidir. Varsa kötü niyet kanıtlanmalıdır"* ifadeleriyle de konuya açıklık getirmiştir.

Maddenin anlamından açıkça sadece tahliye taahhüdünün kira sözleşmesinin yapılmasından sonra verilmesi değil taşınmazın tesliminin de sağlanmış olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda taşınmazın teslimi yapılmadığı sürece kiraya verenin, kiracıya baskı yapmaya devam edebilecek olması düşüncesinin belirleyici olduğu söylenebilir. Lakin taşınmaz tesliminin, kira sözleşmesinin düzenlenmesinden önce yapılmış olması halinde ise taşınmazın teslim tarihinin değil sözleşmenin imzalandığı tarihin esas alınması gerekecektir.[34]

Bununla birlikte tahliye taahhütlerinin ilk kira dönemi içerisinde alınmış olması şart olmayıp kira dönemlerinin uzamaları halinde alınmaları da mümkündür. Ancak uygulamada kiraya verenler, daha önce alınmış olan tahliye taahhütlerini, kiracı üzerinde bir tehdit unsuru olarak kullandıkları ve her dönem sonu için kiracılardan yeni taahhütler aldıkları görülmektedir. Bu hususta Yargıtay bir içtihadı birleştirme kararı[35] ile ilk tahliye taahhüdüne dayanarak dava açılmayıp sonraki taahhütlerden birine dayanılması halinde kiraya verenin kötü niyetli olup olmadığının tespitinde her somut olaya göre bir değerlendirme yapılması gerektiği ve bu nedenle içtihadı birleştirme yoluna gidilmesine gerek olmadığı belirtilmiştir.

Buna karşın Yargıtay'ın kural olarak kiraya verenin iyi niyetli olduğunu kabul ettiği, kiraya verenin iyi niyetli olmadığı iddiasının ise her türlü delille ispatlanabileceğini ifade ettiği görülmektedir. Ayrıca bazı kararlarında teslim şartının gerçekleşmiş olması halinde artık kiracının baskı altında olduğundan söz edilemeyeceği, dolayısıyla sonradan verilen taahhütlerin geçerli olduğuna hükmettiği

33 17.05.1989 T., 1989/6-264 E., 1989/350 K.

34 İNCEOĞLU, s. 430.

35 YİBK. 04.11.1985 T., 2/5

anlaşılmaktadır[36]. Ancak Yargıtay'ın bu görüşü kiracının, her kira dönemi için tahliye taahhüdünde bulunmasının bile hayatın olağan akışına aykırı olduğu ve baskı altında olduğuna işaret ettiği, dolayısıyla bu hususta bir karine kabul edilecek ise tersi yönde yani birden fazla tahliye taahhüdünün verilmiş olması halinde kiraya verenin bunları kiracıyı baskı altında tutarak aldığı karinesinin kabul edilmesi gerektiği gerekçesiyle eleştirilmektedir.[37] Belirtmek gerekir ki bu hususta Yargıtay'ın aksi yönde birden fazla kez alınan tahliye taahhütlerini TMK m.2'deki dürüstlük kuralına aykırı saydığı ve bu taahhütlerin geçersiz olarak değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin kararları da bulunmaktadır.[38]

Bu başlık altında son olarak tahliye taahhütlerinin boş tarihli olarak alınması haline de değinmek gerekecektir. Nitekim uygulamada kiraya verenlerin, boş tarihli ya da ileri tarihli tahliye taahhüdü aldıkları, daha sonra taahhüdün tarih kısmını istedikleri gibi doldurdukları ve icra takibine giriştikleri görülmektedir. Yargıtay HGK'nın güncel tarihli bir kararında, tahliye taahhüdüne ilişkin belgenin kiralananın tesliminden önceki bir tarihte boş olarak verildiği ve anlaşmaya aykırı olarak sonradan doldurulduğunun usul hukuku hükümleri çerçevesinde bu savunmaya dayanan kiracı tarafından ispatlanması gerekir.[39] Bu nedenle böylesi bir durumda kiracıların ise kira sözleşmesinin kurulmasından sonra noterden bir ihtarname çekerek taahhüdü, sözleşmenin kurulmasından önce boş tarihli ya da ileri tarihli olarak vermek zorunda kaldıklarını, bu yüzden söz konusu taahhüdün geçersiz olduğunu bildirmeleri halinde kiracı lehine olacaktır.

Buna karşın kiraya verenlerin ise kiracının noterden çekeceği ihtarnamenin önüne geçebilmek amacıyla tahliye taahhüdünü noterden aldıkları ve kira sözleşmesini ise eski tarihli olarak düzenledikleri görülmektedir. Ancak TBK m. 352/1'de sözleşmenin düzenlenmesi değil de kiralananın teslimi tarihi esas alındığından kira sözleşmesinin muvazaalı olarak eski tarihli yapılmış olması

36 Yargıtay 6 HD., 20.10.2005 T., 2005/7886 E., 2005/9632 K.

37 İNCEOĞLU, s. 431.

38 Yargıtay 13 HD., 09.06.2003 T., 3175/7504.

39 YARGITAY HGK. 28.09.2021 T., 2017/6-975 E., 2021/1108 K.

halinde dahi kiracının teslim tarihinin daha sonra gerçekleştirildiğini tanık dâhil her türlü delil ile ispatlaması mümkündür.[40] Dolayısıyla kiracının tahliye taahhüdünün fiili teslim tarihinden önce verildiğini ispatlamış olması durumunda kiraya verenin bu taahhüde dayanması mümkün olmayacaktır. Belirtmek gerekir ki Yargıtay'ın ise bu yöndeki ispatın senetle yapılması gerektiğine yönelik kararları da bulunmaktadır[41]. Ancak Yargıtay'ın vermiş olduğu bu kararlar, tahliye taahhüdünün ispatına yönelik tanık dinletmenin maddi olaya yönelik olması nedeniyle eleştirilmekte ve bu nedenle senetle ispat kuralının burada uygulanmaması gerektiği ifade edilmektedir.[42]

Ayrıca Yargıtay'ın bazı kararlarında da kiracının taahhütteki imzanın kendisinden sadır olduğunu kabul ettiği hallerde tahliye taahhüdünün boş olarak verildiği ve üzerinin sonradan doldurulduğu iddiasının sonradan dinlenmeyeceğine hükmettiği görülmektedir[43]. Lakin Yargıtay'ın verdiği bu kararlar da imzanın kiracı tarafından kabul edilmesinin, tahliye taahhüdünün kiraya veren tarafından ileri tarihli olarak doldurulduğunun ispat edilmesine engel teşkil etmediği gerekçesiyle eleştirilmekte; bu yöndeki içtihat farklılıklarının giderilebilmesi amacıyla tıpkı kefalet sözleşmelerinde olduğu gibi kira sözleşmesindeki taahhüdün alınmasında da nitelikli yazılı şeklin geçerlilik koşulu olarak aranmasının, eş söyleyişle tahliye tarihinin kiracının el yazısı ile belirtilmesinin Kanunda düzenleme altına alınmasının isabetli olacağı belirtilmektedir.[44]

3. TAHLİYE DAVASI VE İCRA TAKİBİ

a. Genel Olarak

Kiracının, taahhüt ettiği tarihte kiralananı kendiliğinden boşaltması halinde kira sözleşmesi sona ermiş olur. Buna karşın kiralananın boşaltılmaması ve tarafların açık veya örtülü bir biçimde

40 İNCEOĞLU, s. 432; GÜMÜŞ, s. 334.

41 Yargıtay 6 HD., 09.10.1995 T., 9270/9606; Yargıtay 6 HD., 06.06.1995 T., 5515/5729 (İNCEOĞLU, dp 1010).

42 İNCEOĞLU, s. 433.

43 Yargıtay 6 HD., 08.03.2010 T., 12238/2452.

44 İNCEOĞLU, s. 433.

tahliyeden vazgeçtiklerine ilişkin bir anlaşmaya varamamış olmaları halinde kiraya veren, TBK m. 352/1 doğrultusunda sözleşmeyi sona erdirmek için süresi içinde dava veya takip yoluna başvurmalıdır. Tahliye taahhüdünün verilmiş olmasının, taahhüt edilen tarihte kira sözleşmesini kendiliğinden sona erdiren bir etkisi bulunmadığından kiracının belirtilen tarihte kiralananı boşaltmaması halinde kiraya verenin ya bir ay içinde icra yoluna ya da dava yoluna başvurup tahliye talebinde bulunması gerekmektedir.

TBK m. 352/1'deki bu düzenleme ile kanun koyucunun diğer dava yolu ile sona erme hallerinden farklı olarak kiraya verene icraya başvurma yolunu da tanıdığı görülmektedir. Bunun nedeni mülga 6750 sayılı GKHK dönemindeki Yargıtay uygulaması ile yazılı tahliye taahhüdünün mevcudiyeti halinde sözleşme ilişkisinin sona erip ermediğinin mutlaka mahkeme tarafından denetlenmesine ihtiyaç duyulmadığı düşüncesidir.

Kiraya verenin, icra takibine başvurmuş olması halinde başlattığı takibin itiraza uğraması halinde ister İcra Mahkemesinden altı aylık süre içerisinde itirazın kaldırılmasını isterse de bir yıllık süre içerisinde genel mahkemelerde itirazın iptali davası açması mümkündür.

b. Tarafları

aa. Talep Eden

Tahliye davası kiraya veren tarafından açılabilecek; icra takibi de kiraya veren tarafından başlatılabilecektir. Kiraya veren sıfatına sahip olmayan malikin bu talebi ileri sürmesi mümkün değildir.[45] Kiraya verenlerin birden fazla kişi olması halinde ise paylı mülkiyete konu olan taşınmazlar bakımından pay ve paydaş çoğunluğunun, elbirliği mülkiyetine konu olan taşınmazlar bakımından ise oybirliği ile karar alınması gerekmektedir.[46] Yargılama aşamasında davacı tarafın teşkili bakımından gerekli olan bu şartın gerçekleşmemiş olması halinde dava hemen reddedilmeyip diğerlerinin muvafakatinin alınması için mahkemece süre verilmesi gerekecektir.

45 GÜMÜŞ, s. 333; ÖZTÜRK, s. 1580.

46 İNCEOĞLU, s. 434.

Bununla birlikte davanın bütün paydaşlar tarafından açılmış olmasının ardından paydaşlardan birinin davadan feragat etmesi halinde dahi davanın açılması anında söz konusu olan şart gerçekleşmiş olduğundan davaya devam edilecektir.

Ayrıca TBK m. 310/1 kapsamında kiralananın el değiştirmesi halinde yeni malik veya intifa hakkı sahibi de kiracının TBK m. 352/1 uyarınca vermiş olduğu tahliye taahhüdünden yararlanabilir ve bu sayede yazılı tahliye taahhüdüne dayanarak icra veyahut dava yoluna başvurabilir.[47] Zira burada yeni malik, şahsi hak niteliğinde olan kira sözleşmesinden doğan haklar nedeniyle eski malikin halefi konumundadır.

Tahliye taahhüdünün verilmesi, kiracının şerhin kendisine sağladığı, kira sözleşmesini sonraki maliklere karşı da ileri sürme imkânından feragat ettiği anlamına geldiğinden sözleşmesinin şerh edilip edilmemesi de bu sonucu değiştirmeyecektir.

bb. Talepte Bulunulan

Açılan davada davalı, icra takibinde ise talepte bulunulan kiracıdır. Kiracının birden fazla kişi olduğu durumlarda bu talebin tüm kiracılara karşı ileri sürülmesi gerekmektedir. TBK m. 323 uyarınca kira sözleşmesinin devredilmiş olması halinde önceki kiracının vermiş olduğu tahliye taahhüdü yeni kiracıyı da bağlayacaktır.[48] Kiraya verenin kira sözleşmesinin devrine onay vermiş olması bu hususta bir fark yaratmayacaktır. Ancak yeni kiracının tahliye taahhüdünden haberdar olmaması halinde eski kiracıya zararın giderilmesine yönelik tazminat talebinde bulunabilmesi mümkündür.[49]

Benzer şekilde miras hukukuna bağlı olarak kanuni halefiyet yoluyla mirasçıların kira sözleşmesinin tarafı olmaları halinde de yazılı tahliye taahhüdünün onları da bağlayacağı açıktır.

Buna karşın alt kira ilişkisinin kurulduğu hallerde kiraya veren, tahliye davasını kendisine karşı tahliye taahhüdünde bulunan asıl kiracıya karşı ileri sürebilecek; icra takibini de asıl kiracıya karşı

47 ÖZKANOĞLU, s. 112-113; İNCEOĞLU, s. 434.

48 GÜMÜŞ, s. 323.

49 İNCEOĞLU, s. 435.

başlatabilecektir. Unutulmamalıdır ki asıl kira ilişkisinin sona ermesi halinde alt kira ilişkisinin de sona ermesine yol açacaktır.[50]

cc. Talepte Bulunma Süresi

6570 sayılı Kanundan farklı olarak TBK'da talepte bulunma süresi açıkça bir ay olarak düzenlenmiştir. Maddenin açık lafzı gereği kiraya veren, tahliyenin taahhüt edildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde icra dairesine veya sulh hukuk mahkemesine başvurarak tahliyeyi talep etmelidir. Belirtilen bu bir aylık süre hak düşürücü süre olup sürenin geçmesi ile birlikte kiraya verenin sözleşmeyi sona erdirme hakkı ortadan kalkmaktadır.

Bununla birlikte TBK m. 353'te *"Kiraya veren, en geç davanın açılması için öngörülen sürede dava açacağını kiracıya yazılı olarak bildirmişse, dava açma süresi bir kira yılı için uzamış sayılır"* düzenlemesi yer almaktadır. Dolayısıyla en geç Kanunda belirtilen bu bir aylık hak düşürücü süre içerisinde kiracıya gönderdiği ihtarda kiraya veren, dava açma hakkını saklı tuttuğunu belirtmiş ise dava açma süresi bir kira yılı için uzamış sayılacaktır. Belirtmek gerekir ki kiracıya çekilecek bu ihtarın taahhüt edilen tahliye tarihinden sonra çekilmiş olması gerekir, bu tarihten önce çekilmiş bir ihtarın dava açma süresini uzatma fonksiyonu bulunmamaktadır.[51]

Dava açma süresinin başlangıç tarihine ilişkin olarak; belirli süreli kira sözleşmelerinde sürenin sonundan başlayan bir aylık sürede davanın açılması gerekir. Belirsiz süreli kira sözleşmelerinde ise sürenin başlangıcı genel hükümlere göre belirlenecek fesih dönemlerinden itibaren başlayacaktır. Buna göre aksine bir yerel adet bulunmadıkça bir aylık süre altı aylık kira döneminin sonundan itibaren başlayacaktır.

dd. Talepte Bulunma Hakkından Feragat

Çalışmamızda kiraya verenin, bir aylık süre içerisinde talepte bulunmadan önce kira bedelini herhangi bir çekince koymaksızın almış olmasının, onun talepte bulunma hakkından feragat etmiş

50 GÜMÜŞ, s. 332; İNCEOĞLU, s. 436.

51 İNCEOĞLU, s. 436.

olduğu anlamına gelip gelmediği hususunu açıklamak gerekecektir. Doktrinde, kiraya verenin sadece bir aylık kira bedelini çekincesiz almış olmasına feragatin sonuçlarının bağlanmasının isabetli olmayacağı, buna karşın altı aylık kira bedelinin peşin alınmasının kiraya verenin, talepte bulunma hakkından feragat ettiği şeklinde yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir.[52] Kanaatimizce de tek bir kira bedelinin alınmış olması zımni feragat anlamına gelmemeli ve böylesi bir durumda haktan feragat edildiği şeklinde ağır bir sonuca gidilmemelidir. Bu hususta Yargıtay'ın da aynı görüşte olduğu görülmektedir[53].

4. SONUÇLARI

Daha önce de ifade edildiği üzere doktrinde ağırlıklı görüş tahliye taahhüdünün hukuki niteliğinin bir ikale anlaşması olduğu yönündedir. Ancak bu anlaşma hem kanuni hem de vadeye bağlanmış olup kanuni şart kiraya verenin, taahhüt edilen tarihten itibaren bir ay içerisinde icra takibine başlaması ya da dava açması ile gerçekleşmiş olmaktadır.

TBK m. 352/1 uyarınca kira sözleşmesinin ne zaman sona ereceğine ilişkin olarak ise doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş sözleşmenin, mahkemenin tahliyeye yönelik vereceği kararın kesinleşmesi ile sona ereceğini, bu nedenle de mahkeme kararının yenilik doğuran bir karar olduğunu savunmaktadır. Yargıtay'ın da verdiği kararlarında bu görüş doğrultusunda mahkeme kararın kesinleşmesi ile sözleşmenin sona erdiğini kabul ettiği görülmektedir[54]. Bu görüşün kabul edilmesinin en önemli sonucu ise kendisini, mahkeme kararının kesinleşmesine kadar devam eden bir kira sözleşmesi söz konusu olduğundan bu ana kadar kiracıdan sadece kira bedelinin istenmesinin mümkün olmasında ve bu durumda kiraya verenin haksız işgal tazminatı talep edememesinde göstermektedir.[55]

---

52 İNCEOĞLU, s. 437.

53 YARGITAY 6 HD., 15.09.2003 T., 5903/5834.

54 YARGITAY 3 HD., 15.11.2007 T., 13778/17232.

55 İNCEOĞLU, s. 483-484.

Buna karşın doktrinde katıldığımız bir diğer görüş[56] ise davanın açılması veya icra takibinin başlatılması anında kira sözleşmesinin sona ereceğini, mahkeme kararının ise yalnızca şartların gerçekleşip gerçekleşmediğinin denetlenmesine ilişkin bir tespit kararı niteliğinde olduğunu savunmaktadır. Bu görüş, tahliye sebebinin gerçekleştiğini bilen bir kiracının kiralananda kalmaya devam etmesinin çoğu zaman kötü niyetli olan kiracıları ödüllendirmek anlamına geleceğini, dolayısıyla bu sonucun adil olmadığını ifade etmektedir. Belirtilmelidir ki borçlar hukukunda, bir sözleşme ilişkisinin mahkeme kararı ile sona ermesinin kabul edilmeyen bir çözüm tarzı olduğu bilinmektedir.

Bu son görüşün kabulü halinde kiraya verenin, davanın açılması ya da icra takibinin başlatılması anından itibaren kiracıdan, haksız zilyet konumunda olmasından ötürü haksız işgal tazminatını ve varsa başka zararların tazminini de isteyebilmesi mümkün olacaktır. Burada ödenecek olan ecrimisil bedeli, ödenmekte olan kira bedelinden az olmamalı; ayrıca kiraya verenin, taşınmazı bizzat kullanılamamasından kaynaklı ya da başka bir sözleşme yapma fırsatını kaçırmış olması dolayısıyla uğradığı zararları talep edebilmesi de mümkün olmalıdır.

5. CEZAİ ŞART

TBK m. 334/2'de *"Kiracının, sözleşmenin sona ermesi halinde, sözleşmeye aykırı kullanmadan doğacak zararları giderme dışında, başkaca bir tazminat ödeyeceğini önceden taahhüt etmesine ilişkin anlaşmalar geçersizdir"* hükmü düzenlenmiştir. Bu hükümden hareketle doktrinde bir görüş uygulamada görülen yazılı tahliye taahhütlerinin cezai şarta bağlanmasının geçersiz olduğunu, nitekim tahliye taahhüdüne uymamanın yaptırımının Kanunda tahliye olarak gösterildiğini, bunun dışında bir yaptırım öngörülmesinin mümkün olmadığını savunduğu görülmektedir.

Buna karşın bir diğer görüş ise hükmün amacının tahliye sebebini düzenlemek olduğunu ve tahliye taahhüdüne uyulmamasının yaptırımının tahliye ile sınırlamak olmadığını, dolayısıyla cezai şart öngörülmesine engel bir durumun da bulunmadığını savunmakta-

56 İNCEOĞLU, s. 437-438.

dır.[57] Bu görüş TBK m. 334/2'nin iade borcunun kapsamına ilişkin olduğunu, bir diğer ifadeyle kiralananın olağan eskime ve bozulmalardan sorumlu olunmamasına ilişkin olduğu belirtilmektedir. Buna karşın aynı görüş kiracının bir yandan tahliye taahhüdü verirken diğer yandan bu taahhüdü cezai şarta bağlamasının çoğunlukla hayatın olağan akışına uygun olmaması nedeniyle böylesi bir durumda karine olarak kiracının baskı altında bu taahhüdü verdiğinin kabul edilmesi gerektiğini de ifade etmektedir.

SONUÇ

Çalışmamızda "Konut ve Çatılı İşyeri Kiralarında Sözleşmenin TBK m. 352/1 Uyarınca "Kiracının Tahliye Taahhüdü Sebebiyle Dava Yolu ile Sona Erdirilmesi" ayrıntılı olarak incelenmiştir. Kiracının tahliye taahhüdünün hukuki niteliğine ilişkin olarak taahhüdün, borçlandırıcı bir işlem olduğuna ilişkin görüşler bulunmasına karşın doktrinde bizim de katıldığımız ağırlıklı görüşün bunun bir ikale anlaşması niteliğinde olduğu etrafında toplandığı görülmektedir.

Geçerli bir tahliye taahhüdünden söz edebilmek için ise taahhüdün, kiracı tarafından yazılı olarak verilmiş olması, tarihinin belirli olması ve kiralananın tesliminden sonra verilmiş olması gerekir.

Düzenlemenin amacının, konut ve işyeri ihtiyacı içerisinde bulunan kiracıyı yaşayabileceği baskıdan kurtarmak olduğundan uygulamada sıklıkla görülen sözleşmesinin düzenlenmesi sırasında ya da çok kısa bir süre sonra verilen taahhütlerin karine olarak kiracının baskı altında verildiği kabul edilmektedir. Kaldı ki TBK m. 352/1'de açıkça taahhüdün taşınmazın tesliminden sonra verilmesi gerektiği düzenlendiğinden teslimden önce kiracının verdiği taahhütler geçerli kabul edilmemelidir. Taşınmazın tesliminden sonra kira sözleşmesinin düzenlenmesi halinde ise Kanunun amacına uygun olarak taahhüdünün verilme zamanı, sözleşmenin düzenlenme tarihi olarak değerlendirilmelidir. Kanaatimizce de kiracının taahhüdün verilme zamanına ilişkin iddialarını tanık dâhil her türlü delil ile ispatlayabilmesi mümkün iken Yargıtay'ın bazı kararların-

57 İNCEOĞLU, s. 439.

da bu yöndeki ispatın senetle yapılması gerektiğine ilişkin kararları ise doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir.

Kiracının taahhüdünü yerine getirmemesi halinde kiraya veren, süresi içinde dava veya takip yoluna başvurmalıdır. Kanun koyucu diğer dava yolu ile sona erdirme hallerinden farklı olarak burada kiraya verene, icra yoluna başvurabilme imkânı da getirmiştir. Kiraya veren, icra takibine başvurmuş ise takibin itiraza uğraması halinde altı ay içerisinde İcra Mahkemesinden itirazın kaldırılmasını ya da bir yıl içerisinde genel mahkemelerde itirazın iptalini talep etmelidir.

TBK'da kiraya verenin tahliye talebinde bulunabilmesi süresi açıkça bir ay olarak düzenlenmiş olup bu süre hak düşürücü süre olduğundan sürenin geçmesi ile birlikte kiraya verenin sözleşmeyi sona erdirme hakkı ortadan kalkacaktır. Buna karşın TBK m. 353'te *"Kiraya veren, en geç davanın açılması için öngörülen sürede dava açacağını kiracıya yazılı olarak bildirmişse, dava açma süresi bir kira yılı için uzamış sayılır"* düzenlenmiştir. Bu nedenle kiraya verenin, bir aylık hak düşürücü süre içerisinde kiracıya gönderdiği ihtarda dava açma hakkını saklı tuttuğunu belirtmesi halinde dava açma süresi bir kira yılı için uzamış sayılacaktır.

Doktrinde TBK m. 352/1 uyarınca kira sözleşmesinin ne zaman sona ereceğine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Aksi yönde görüşler bulunmasına rağmen kanaatimizce tahliyeye ilişkin mahkeme hükmü, tespit niteliğinde bir karardır. Bu nedenle davanın kabulü halinde dava ya da icra takip tarihi sözleşmenin sona erme tarihi olarak değerlendirilmeli ve kiraya verenin bu tarihten itibaren kiracıdan haksız işgal tazminatını ve varsa başka zararların tazminini de isteyebilmesi mümkündür.

KAYNAKÇA

EREN Fikret: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara, 2015.

GÜMÜŞ Mustafa Alper : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Kira Sözleşmesi, İstanbul, 2011.

İNCEOĞLU Murat: Kira Hukuku, İstanbul, 2014, C. 2.

ÖZKANOĞLU Neşe: *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Kapsamında Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmesinin Kiraya Veren Tarafından Sona Erdirilmesi,* Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

ÖZTÜRK Mehmet: *Konut ve Çatılı İşyeri Kira Sözleşmelerinin Sona Erme Halleri,* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref ERTAŞ'a Armağan, C. 19, Özel Sayı 2017.

YAVUZ Cevdet: Borçlar Hukuku Dersleri, Özel Hükümler, İstanbul, 2018.

İŞ KANUNLARI BİRLEŞTİRİLMELİDİR

Av. Orhan RÜZGAR

GİRİŞ

Son yıllarda teknolojinin ve buna bağlı olarak sanayinin çok hızlı değişip ilerlemesi, yürürlükteki kanunları kısa süre içinde toplum ihtiyaçlarını karşılayamaz hale getirmektedir. Nitekim Ülkemizde sanayileşmenin başlaması ile işçi-işveren ilişkilerinin düzenlenmesine gerek duyulmuş ve bu nedenle 1936 yılında 3008 sayılı İş Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanun değişen ihtiyaçları karşılayamamış ve 1967 yılında 931 sayılı İş Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanun'un Anayasa Mahkemesi tarafından iptali üzerine 1971 yılında yürürlüğe giren 1475 sayılı İş Kanunu'nun da güncelliğini yitirmesi üzerine 2003 yılında 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu arada farklı iş kollarında çalışanların sayısı ve uyuşmazlıklar arttıkça bunlar için ayrı kanunlar çıkarılması yoluna gidilmiş ve basın mesleğinde çalışanlar için 1952 yılında kısaca Basın İş Kanunu denilen 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun ve 1967 yılında da 854 sayılı Deniz İş Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Tüm bunların doğal sonucu olarak işçi ve işverenlerin sendikalaşma ihtiyaçları ortaya çıkmış ve bu nedenle de 1963 yılında 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu yürürlüğe konulmuş, 1983 yılında bu Kanunlar yürürlükten kaldırılarak 2821 sayılı Sendikalar Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlar da kısa süre içinde güncelliğini yitirmiş ve 2011 yılında bu iki Kanun yerine 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu yürürlüğe konulmuştur. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu da işçi ve işveren ilişkilerini düzenleyen bir kanundur. Son günlerde Hava İş Kanunu'na ihtiyaç olduğu ortaya çıkmış ve konu gündeme getirilmeye başlanmıştır.[1]

---

1 TUNCAY, Aziz Can/SAVAŞ KUTSAL, Fatma Burcu/ÖZEL, Halil Mert. *Türkiye'nin Hava İş Kanununa İhtiyacı Var,* LEGAL İSGHD, C.19, Sayı 73, Yıl 2022, ss.3-42.

Bu kanunlar içinde işçi-işveren ilişkileri en kapsamlı şekilde 4857 sayılı İş Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi, işçi-işveren ilişkilerini düzenleyen mevzuat çok dağınık hale gelmiştir. Yaşam koşullarının zamanla değişmesi önlenemez bir gerçektir. Bu değişme ister istemez yeni iş kollarının ve yeni mesleklerin ortaya çıkmasına neden olmakta ve dolayısı ile yeni iş kanunlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Böyle olunca da aynı konuları düzenleyen kanun sayısı artmakta ve uygulamada güçlükler çekilmektedir. Daha önce, birleştirilmesi olanağının olmadığı ya da çok zor olduğu söylenen ve 5 ayrı kanunla düzenlenen sosyal güvenlik hakkı 5510 sayılı Kanunla birleştirilmiştir. Zaten birçok hükümlerinin birbirine benzediği ve hatta aynı olduğu iş kanunlarının birleştirilmesi daha da kolay olacaktır. Doğaldır ki bu birleştirme yapılırken işçi ve işverenlerin ve bunların kuruluşlarının görüşleri ve iş kollarının özellikleri dikkate alınarak farklı düzenlemeler yapılacaktır.

Biz bu çalışmada, yukarıda sayılan iş kanunları arasındaki benzer ve farklı hükümlerin en çok gündeme gelenlerinden bazılarına dikkat çekerek bu kanunların birleştirilme nedenlerini açıklamaya çalışacağız.

Bu çalışmanın asıl amacı, öyle sanıyorum ki ilk defa tarafımızdan gündeme getirilen bu konuya, kamuoyunun dikkatini çekmektir.

I- İŞÇİ VE İŞVEREN İLİŞKİLERİNİ DÜZENLEYEN YÜRÜRLÜKTEKİ KANUNLAR

A- 4857 Sayılı İş Kanunu

4857 sayılı İş Kanunu 2003 yılında yürürlüğe girmiştir.[2] İşçi ve işveren ilişkileri, diğer iş kanunlarına göre daha kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

B- 5953 Sayılı Basın İş Kanunu

Bu Kanun'un adı "Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun" dur. Bu

2 Resmi Gazete tarihi: 10.06.2003, Sayı:25134.

ad çok uzun olduğundan kamuoyunda "Basın İş Kanunu" olarak adlandırılmaktadır. Bu Kanun 1952 yılında yürürlüğe girmiştir.[3] 04.01.1961 t. ve 212 sayılı Kanunla birçok maddesinde değişiklik yapılmıştır. Bugünün ihtiyaçlarına cevap vermekten çok uzaktır. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un[4] 23'üncü maddesinde; medya hizmet sağlayıcılarının haber bültenlerinde çalıştırılacak basın kartlı personelin Basın İş Kanunu'na tabi olduğu belirtilmiştir.

C-854 Sayılı Deniz İş Kanunu

Bu Kanun 1967 yılında yürürlüğe girmiştir.[5] Çok az değişiklik yapılmıştır. Bazı hükümleri eski 1475 sayılı İş Kanunu ve yeni 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine benzemektedir. Bu Kanun hükümleri de bu günün ihtiyaçlarına cevap verememektedir.

D-6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

Bu Kanun 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.[6] Bu Kanunda işçi-işveren ilişkileri Kanun'un 6'ıncı Bölümünde 393'üncü madde ile başlayan ve 469'uncu madde ile sona eren *"Hizmet Sözleşmeleri"* başlığı altında düzenlenmiştir. Ancak bu konuda çok fazla ayrıntıya girilmediğinden uyuşmazlıkların çözümünde güçlükler yaşanmaktadır. .

II-İŞ KANUNLARINDAKİ BENZER VE FARKLI HÜKÜMLER

A-Benzer Hükümler

1-Kıdem Tazminatı

Bu tazminat 1475 sayılı eski İş Kanunu'nun 14'üncü maddesinde düzenlenmiş ve bu Kanun'un yürürlükte kalan tek maddesidir. 4857 sayılı İş Kanunu'nda ve Türk Borçlar Kanunu'nda kıdem tazminatına yer verilmemiş, Basın İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'nda varlığını korumuştur.

---

3 Resmi Gazete tarihi: 20.06.1952, Sayı:8140.

4 Resmi Gazete tarihi: 03.03.2011, Sayı:27863.

5 Resmi Gazete tarihi: 29.04.1967, Sayı:12586.

6 Resmi Gazete tarihi: 04.02.2011, Sayı:27836.

a- İş Kanunu ile Deniz İş Kanunu'nda Kıdem Tazminatına Hak Kazanma Koşullarındaki benzerlikler

İş Kanunu'na tabi olan işçi ile Deniz İş Kanunu'na tabi olan gemi adamının kıdem tazminatına hak kazanma koşullarındaki benzerlikler şunlardır (DİK m.20):

- Gemi adamının en az 1 yıllık çalışma süresine sahip olması.
- İş sözleşmesinin DİK'in 14'üncü maddesinin 1'inci bendinde gösterilen nedenler dışında, işveren tarafından feshedilmesi.
- İş sözleşmesinin 14'üncü maddenin 2'nci bendinde gösterilen nedenlerden dolayı gemi adamı tarafından feshedilmesi.
- İş sözleşmesinin 14'üncü maddenin 3'üncü bendinde gösterilen, gemi adamının çalışmasına engel olacak derecede hastalık veya sakatlığa uğraması.
- Sözleşmenin 14'üncü maddenin 4'üncü bendinde sayılan nedenlerden dolayı sona ermesi.
- Sözleşmenin muvazzaf askerlik hizmeti dolayısı ile gemi adamı tarafından feshedilmesi.
- Sözleşmenin bağlı bulunduğu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı ya da toptan ödeme almak amacıyla gem adamı tarafından feshedilmesi.
- Sözleşmenin gemi adamının ölümü ile sona ermesi.

b- 1475 s.lı İş Kanunu M.14'de yer alan fakat Deniz İş Kanunu'nda yer almayan kıdem tazminatına hak kazanma koşulları şunlardır:

- Kadın işçinin evlenmesi nedeniyle 1 yıl içinde işten ayrılması.
- İşçinin, 506 s.lı Kanun'un 60'ıncı maddesinin 1'inci fıkrasının (A) bendinin (a) ve (b) alt bentlerinde öngörülen yaşlar dışında kalan diğer şartları veya aynı Kanun'un geçici 81'inci maddesine göre yaşlılık aylığı bağlanması için öngörülen sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak kendi isteği ile işten ayrılması.

Bu koşulların kıdem tazminatına hak kazandırmasının gemi adamlarına tanınmaması gerçekten haksızlıktır.[7] 4857 s.lı İK'ya tabi işçiler, yukarıda sayılan 506 s.lı Kanun M.60/A-a-b' de belirtilen kadın ise 58, erkek ise 60 yaşını doldurmuş ve en az 7000 gün prim ödenmiş, ya da kadın ise 58, erkek ise 69 yaşını doldurmuş ve 25 yıldan beri sigortalı olması koşulu ile ya da geçici 81'inci maddeye göre kademeli geçişe tabi işçiler, prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresini doldurduklarında, yaş koşulu gerçekleşmese de işten ayrılmaları durumunda kıdem tazminatına hak kazanmaktadırlar.

Ancak Örneğin:

- Gemide çalışan (gemi adamı sayılan) kadın işçinin evlenmesi durumunda 1 yıl içinde işten ayrılması,
- 20 yıllık sigortalılık süresi ve 5975 gün primi ödenmiş gemide çalışan (gemi adamı sayılan) kadın işçinin 55 yaşını doldurmadan işten ayrılması,
- 25 yıllık sigortalılık süresi ve 5750 gün primi ödenmiş erkek gemi adamının 55 yaşını doldurmadan işten ayrılması,

Durumlarında, kıdem tazminatına hak kazanamamalarının adalet ve hakkaniyete aykırılığı çok açıktır.

Bunlardan başka, 1475 S.lı Kanun M.14/1-4'e:

Bağlı bulundukları *"kanunla"* ibaresinden sonra *"veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle"* ibaresi eklendiği halde, DİK'in M.20/1-4 fıkrasına bu ekleme yapılmamıştır.

c- Basın İş Kanunu'nda Kıdem Tazminatına Hak Kazanma Koşulları

Bu Kanundaki kıdem tazminatı düzenlemesi İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'ndaki düzenlemelerden çok farklıdır. Kıdem tazminatı, Bu Kanun'un 6'ıncı maddesinde düzenlenmiştir. Madde başlığı *"Aktin işveren tarafından feshi ve kıdem tazminatı"* dır. Gazetecinin kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için meslekte en az 5

7 BEDÜK, M. Nusret, *Deniz İş Sözleşmesi,* ss.294-295.

yıl çalışması gerekir (M. 6/1). Kıdem tazminatı, gazetecinin mesleğe ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanır (M. 6/2). Ancak bu 5 yıllık sürenin tamamında kıdem tazminatını ödemesi gereken son işveren işyerinde çalışılması gerekmez. Gazeteci, değişik işverenlerin işyerlerinde çalışsa da kıdem tazminatı son işveren tarafından ödenecektir.

Gazetecinin kıdem tazminatına hak kazanabilmesi için öncelikle iş sözleşmesinin Basın İş Kanunu'nda sayılan koşullara göre sona ermesi gerekir. Bu koşullar şunlardır:

- Meslekte 5 yıl çalışmış olması.
- Gazetecinin ölümü.
- Gazete yayının durdurulması.

  Bu durumda, gazeteciye 2 ay süre ile ücreti ödenir. Bu süre sonunda sözleşme kendiliğinden sona erer ve gazeteci kıdem tazminatına hak kazanır (M.17/4).

- Bir gazetenin veya süreli yayının veçhe (yön) ve karakterinde gazetecinin şeref ya da şöhretine veya manevi değerlerine zarar verecek şekilde açık bir değişiklik olması durumunda, gazeteci tarafından bildirim sürelerini beklemeden iş sözleşmesinin sonlandırılması (M.11).
- Gazetecinin hastalığının 6 aydan uzun sürmesi durumunda işveren tarafından iş sözleşmesinin sonlandırılması (M.12).

1475 S.lı İK'nın 14'üncü maddesinde kıdem tazminatına hak kazanma koşulları kapsamlı bir şekilde belirtildiği halde, Bu Kanunda böyle bir belirleme yapılmamıştır. Ancak, Basın İş Kanunu'ndaki bu boşluk Yargıtay kararları ile doldurulmaya çalışılmaktadır. Örneğin, ücreti zamanında ödenmeyen gazeteci, iş sözleşmesini haklı nedenle sonlandırabilecek ve kıdem tazminatına hak kazanacaktır.[8] Buna göre, Basın İş Kanunu'nda yer almayan fakat kıyas yolu ile gazetecinin kıdem tazminatına hak kazanma koşulları şunlardır:

---

8 Y.9.H.D., 14.04.2008 t., E:2007/14130-K:2008/8314, YKD, C.34, Sayı 10, Ekim 2008, ss.1950-1957.

- İşveren tarafından haklı neden olmadan iş sözleşmesinin sona erdirilmesi (4857 S.lı İK.m.25/II bentte gösterilen nedenler dışında).
- Gazeteci tarafından haklı nedenle iş sözleşmesinin sona erdirilmesi (4857 S.lı İK.m.24).
- Muvazzaf askerlik nedeniyle işyerinden ayrılması.
- Yaşlılık, emeklilik, malullük ya da toptan ödeme almak amacıyla işyerinden ayrılması.
- 506 S.lı K.nun geçici 81'inci maddesine göre yaşlılık aylığı bağlanması için gereken sigortalılık süresini ve prim ödeme gün sayısını tamamlayarak kendi isteğiyle işten ayrılması.
- Kadın gazetecinin evlendiği tarihten itibaren 1 yıl içerisinde kendi isteğiyle işten ayrılması.

d- Türk Borçlar Kanunu

Türk Borçlar Kanunu'nda kıdem tazminatı ile ilgili düzenleme yoktur. M.438/son'da, iş sözleşmesinin haksız feshi durumunda işçinin 6 aylık ücretini geçmeme koşulu ile hâkimin serbestçe belirleyeceği bir tazminata hükmedebileceği belirtilmiştir.

2- Bildirim (İhbar) Süreleri

a- İş Kanunu ve Deniz İş Kanunu'nda Bildirim Süreleri

4857 sayılı İK (m.17) ve 854 s.lı DİK (m.16) kapsamında çalışanlar için iş sözleşmesinin feshinde bildirim süreleri aynıdır. Yani:

- Çalışma süresi 6 aya kadar olanlar için 2 hafta.
- Çalışma süresi 6 ay 1.5 yıl arası olanlar için 4 hafta,
- Çalışma süresi 1.5 yıl 3 yıl arası olanlar için 6 hafta.
- Çalışma süresi 3 yıldan fazla olanlar için 8 hafta.

b- Basın İş Kanunu'nda Bildirim Süreleri

İş sözleşmesinin işveren tarafından feshinde (m.6):

- Çalışma süresi aralıksız en az 5 yıl olan gazeteciler için 3 ay.
- Çalışma süresi 5 yıldan az olan gazeteciler için 1 ay.

İş sözleşmesinin gazeteci tarafından feshinde (m.7).

- Gazeteci en az 1 ay evvel işverene yazılı bildirimde bulunarak iş sözleşmesini her zaman feshedebilir.

İş sözleşmesinin gazeteci tarafından feshinde çalışma süresi koşulu yoktur.

c- Türk Borçlar Kanunu'nda Bildirim süreleri

Bu Kanun'un 432'inci maddesinde belirlenen bildirim süreleri:

- Çalışma süresi 1 yıla kadar olan işçi için 2 hafta.
- Çalışma süresi 1-5 yıl arası olan işçi için 4 hafta.
- Çalışma süresi 5 yıldan fazla olan işçi için 6 hafta.

3- Yıllık İzine Hak Kazanma Koşulları ve İzin Süreleri

a- İş Kanunu'nda Yıllık İzine Hak Kazanma Koşulları ve İzin Süreleri

İş Kanunu'na tabi işçilerin yıllık ücretli izine hak kazanmaları için işyerinde en az 1 yıl çalışmış olmaları gerekir (m.53). Bu koşul yerine geldikten sonra yıllık izin süreleri şu şekilde düzenlenmiştir:

- Çalışma süresi 1 yıldan 5 yıla (5 yıl dâhil) olanlara en az 14 gün,
- Çalışma süresi 5 yıldan fazla 15 yıldan az olanlara en az 20 gün,
- Çalışma süresi 15 yıl ve daha fazla olanlara en az 26 gün,

İzin verilir.

Ancak, 18 yaşından küçük ve 50 yaşından büyük işçilere verilecek izin süresi 20 günden az olamaz.

b- Deniz İş Kanunu'nda Yıllık İzine Hak Kazanma Koşulları ve İzin Süreleri

Gemi adamının yıllık izine hak kazanabilmesi için, aynı işveren emrinde veya aynı gemide 1 takvim yılı içinde bir ya da birden fazla

iş sözleşmesi ile en az 6 ay çalışmış olması gerekir (m.40). Yıllık izin süreleri:

- Çalışma süresi 6 aydan 1 yıla kadar olan gemi adamları için en az 15 gün,
- Çalışma süresi 1 yılan fazla olan gemi adamları için en az 1 aydır.

Bu kanunda yıllık izine hak kazanma koşulu olan 6 ay çalışma süresinin tamamlanması için takvim yılının esas alınması hakkaniyete aykırı sonuç ortaya çıkarmaktadır. Çünkü 1 Temmuzda işe başlayan gemi adamı yıl sonunda izine hak kazandığı halde, 1 Ağustosta işe başlayan gemi adamının aynı takvim yılı içindeki çalışma süresi 5 ay olduğundan yıllık izine hak kazanması için gelecek yıl içinde 6 ay çalışması gerekmektedir. Yani bu gemi adamı 11 ay sonra 15 günlük izine hak kazanabilmektedir. Öğretide de takvim yılı esasından vazgeçilmesi gerektiği savunulmaktadır.[9]

c- Basın İş Kanunu'nda Yıllık İzine Hak Kazanma Koşulları ve İzin Süreleri

Bu Kanunda da yıllık ücretli izine hak kazanmak için en az bir yıl çalışma koşulu getirilmiştir (m.21). Ancak, bu hakkı kazanmak için aynı işyerinde çalışma koşulu yoktur. İzin süreleri günlük ve günlük olmayan yayınlarda çalışanlara göre farklı düzenlenmiştir. Buna göre:

- Günlük (mevkutede) yayınlarda en az 1 yıl çalışan gazeteciye 4 hafta,
- Meslekteki çalışma süresi 10 yıldan fazla olan gazeteciye en az 6 hafta,

Ücretli izin verilir.

- Günlük olmayan (mevkutede) yayınlarda çalışan gazetecilere her 6 aylık çalışma devresi için 2 hafta, ücretli izin verilir.

9 - BEDÜK, M.N. a.g.e. s.202-203.

d-Türk Borçlar Kanunu'nda Yıllık İzine Hak Kazanma Koşulları ve İzin süreleri

Bu Kanunda da yıllık ücretli izine hak kazanmak için en az 1 yıl çalışma koşulu getirilmiştir (m.422). Bunun dışında çalışma süresine göre düzenleme yapılmamıştır. Buna göre:

- En az 1 yıl çalışan işçinin yıllık ücretli izin hakkı 2 haftadır.
- 18 yaşından küçük ve 50 yaşından büyük işçilerin yıllık ücretli izin hakkı 3 haftadır.

4-Tatiller

a- Hafta Tatili

İş Kanunu m.46'ya göre işçiye, 7 günlük zaman dilimi içinde kesintisiz en az 24 saat dinlenme (hafta tatili) verilir. Çalışılmayan hafta tatili ücreti tam olarak ödenir.

Basın İş Kanunu m.19'a göre, gazetecinin 6 günlük fiili çalışma süresi sonunda 1 günlük ücretli izin verilmesi zorunludur. Eğer gazeteci sürekli gece çalışıyorsa hafta tatili 2 gündür. Ayrıca Ek m.1'de, hafta tatili çalışmasının fazla saatlerde çalışma sayıldığı belirtilmiştir.

Deniz İş Kanun m.41'de, liman hizmetlerinde ve şehir hattı gemilerinde gemi adamlarının 6 günden fazla çalıştırılmasının yasak olduğu, bunlardan hafta tatili günü çalıştırılanlara haftanın diğer bir gününde nöbetleşe izin verileceği öngörülmüştür. 42'inci madde ise, çalışılmayan hafta tatili günü için 1 günlük ücret ödeneceği belirtilmiştir.

Türk Borçlar Kanunu m.421'de, işverenin, işçilere her hafta kural olarak pazar günü ya da durum ve koşullara göre başka bir gün bir tam çalışma günü izin vermekle yükümlü olduğu öngörülmüştür. Diğer kanunlarda tatilden önce 6 günlük fiili çalışma yapılması koşulu olduğu ve ayrıca çalışılmayan tatil günü için 1 günlük ücret ödeneceği belirtilmişse de bu Kanunda böyle bir belirleme yoktur. Ancak, aynı kuralların kıyas yolu ile bu Kanun için de geçerli olduğu kabul edilmelidir.

b- Ulusal Bayram Ve Genel tatil Günleri

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'un 1'inci maddesine göre:

- Ulusal Bayram 29 Ekim günü olup, 28 Ekim günü saat 13'de başlar ve süresi 1.5 gündür.

Resmi Bayram günleri:

- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.
- 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı.
- 30 Ağustos Zafer Bayramı.

Dini Bayram günleri:

- Ramazan Bayramı.
- Kurban Bayramı.

Ayrıca:

- 1 Ocak Yılbaşı günü,
- 1 Mayıs Emek ve Dayanışma günü,
- 15 Temmuz Demokrasi ve Dayanışma günü de,

tatil günleridir.

İş Kanunu'nda, işçilerin yukarıda sayılan ve ulusal bayram ve genel tatil günü olarak kabul edilen günlerde çalışmasalar da 1 günlük ücret ödeneceği, tatil yapmayarak çalıştıkları takdirde çalışılan her gün için 1 günlük ücret daha ödeneceği öngörülmüştür (m.47).

Deniz İş Kanunu'nda, ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışma karşılığı olmaksızın 1 günlük ücret tutarı tatil ücreti ödeneceği öngörülmüştür. Ancak, çalışıldığı takdirde ayrıca 1 günlük ücret daha ödeneceğine dair bir hüküm yoktur. Doğaldır ki, bu günlerde çalışma yapılması halinde İK'da olduğu gibi 1 günlük ücret daha ödenmesi gerekir.

Basın İş Kanunu'nda ise ulusal bayram ve genel tatil günleri ile ilgili düzenleme yoktur. Fazla çalışmayı düzenleyen Ek m.1'de, bu günlerde yapılan çalışmanın fazla saatlerde çalışma sayılacağı belirtilmiştir.

Türk Borçlar Kanunu'nda da bu günler için düzenleme yapılmamıştır. Ancak, bu durum TBK kapsamındaki işçinin bu günlerde çalıştırılacağı anlamına gelmez. Zira dinlenme hakkı Anayasa tarafından çalışanlara tanınan bir haktır (m.50). Bu Kanun kapsamında çalışan işçilere de bu günler için çalışma karşılığı olmaksızın 1 günlük ücret ödenecek ve çalıştıkları durumda ise 1 günlük ücret daha ödenecektir.

5-Faiz

İş Kanunu m.34'de, gününde ödenmeyen ücretler için mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanacağı öngörülmüştür. Maddede sadece ücret denilmişse de bu ifade geniş anlamda ücreti de kapsamaktadır. Bu durumda İK'dan kaynaklanan ücret, fazla çalışma ücreti, hafta tatili ücreti ve ulusal bayram ve genel tatil ücretlerinin ödenmemesi durumunda da mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı uygulanacaktır. Ayrıca, kıdem tazminatına da mevduata uygulanan en yüksek faiz oranının uygulanacağı 1475 s.lı İK'nın 14'üncü maddesinde belirtilmiştir.

Basın İş Kanunu'nda ücret ve fazla çalışma ücretlerine günlük %5 faiz uygulanacağı düzenlemesi, Anayasa Mahkemesi'nin 19.09.2019 t. ve E:2019/48-K:2019/74 sayılı[10] ve 14.02.2020 t. ve E:2019/108-K:2019/101 sayılı[11] kararları ile iptal edildiğinden, bu alacaklara 3095 s'lı K'da belirlenen yasal faiz oranı uygulanacaktır. Bu Kanunda yer alan diğer tazminat ve alacaklara da özel faiz oranı uygulaması düzenlenmediğinden, BİK'dan doğan tüm tazminat ve alacaklara yasal faiz uygulanacaktır.

Deniz İş Kanunu'nda tüm tazminat ve alacaklar için özel bir faiz düzenlemesi yapılmadığından, bu Kanun'dan doğan tazminat ve alacaklara da 3095 s'lı K'da düzenlenen faiz oranı uygulanacaktır.

Türk Borçlar Kanunu'nda da faiz ile ilgili özel bir düzenleme yoktur. Bu bakımdan, bu Kanun'dan doğan tazminat ve alacaklara da 3095 s.'l ı K'da düzenlenen yasal faiz oranı uygulanacaktır.

10 Resmi Gazete tarihi:19.09.2019 Sayı:30953.

11 Resmi Gazete tarihi:14.02.2020 Sayı:31039.

III- ÖRNEKLER

Bu bölümde yürürlükteki iş kanunlarında yer alan bazı konuların, birleştirilen kanunda yer alması hakkında birkaç kısa örnek vereceğiz.

Kıdem tazminatı:

Aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde bir tam yıl çalışan işçiye her tam yıl için 30 günlük ücreti tutarında kıdem tazminatı ödenir. Bir yıldan artan süreler için aynı oran üzerinden ödeme yapılır. Ancak:

- 50'den az işçi çalıştırılan tarım ve orman işlerinin yapıldığı işyerleri veya işletmelerinde,
- Ev hizmetlerinde çalışanlar,
- Sporcular hakkında,
- Rehabilite edilenler hakkında,
- İşveren dâhil 3 kişinin çalıştığı işyerlerinde,
- Aile ekonomisi sınırları içinde kalan tarımla ilgili her çeşit yapı işlerinde,
- Bir ailenin üyeleri ve 3'üncü dereceye (3'üncü derece dâhil) kadar hısımları arasında dışarıdan başka biri katılmayarak evlerde ve el sanatlarının yapıldığı işlerde,
- Çıraklar hakkında,

Bu tazminat uygulanmaz.

Bildirim süreleri:

İş sözleşmeleri:

a- İşi 6 aydan az sürmüş olan işçi için bildirimin diğer tarafa yapılmasından başlayarak 2 hafta sonra,

b- İşi 6 aydan 1.5 yıla kadar sürmüş olan işçi için bildirimin diğer taraf yapılmasından başlayarak 4 hafta sonra,

c- İşi 1.5 yıldan 3 yıla kadar sürmüş olan işçi için bildirimin diğer tarafa yapılmasından başlayarak 6 hafta sonra,

d- İşi 3 yıldan fazla sürmüş işçi için bildirimin diğer tarafa yapılmasından başlayarak 8 hafta sonra feshedilmiş sayılır.

Ancak, bir veya değişik işverenler işyerinde çalışan gazeteciler için bu süreler:

- İşi 1 yıldan 5 yıla kadar süren gazeteciler için 1 ay,
- İşi 5 yıldan fazla süren gazeteciler için 3 aydır.
- İş sözleşmesinin gazeteci tarafından feshedilmesi istendiğinde 1 aydır.

Ayrıca:

- 50'den az işçi çalışan tarım ve orman işlerinde,
- Ev hizmetlerinde,
- İşveren dahil 3 kişinin çalıştığı işyerlerinde,
- Aile ekonomisi sınırları içinde kalan tarımla ilgili yapı işlerinde,
- Bir ailenin üyeleri ve 3'üncü dereceye kadar hısımları arasında dışarıdan başka biri katılmayarak evlerde ve el sanatlarının yapıldığı işlerde,

Çalışanlar hakkında aşağıdaki süreler uygulanır:

- İşi en az 1 yıl sürmüş olanlar için 2 hafta,
- 18 yaşından küçük 50 yaşından büyük olanlar için 3 haftadır.

İşveren bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshedebilir.

İş süreleri:

Günlük iş süresi 7,5 saat ve haftalık 45 saattir. Deniz ve Hava taşıma işleri ile gazeteciler için günlük iş süresi 8 saat ve haftalık 48 saattir. Maden işyerlerinin yer altı işlerinde çalışanların haftalık iş süresi 37,5 saattir.

Fazla çalışma:

Haftalık 45 saati aşan çalışmalar fazla çalışma sayılır ve fazla çalışılan saat ücretleri %50 zamlı ödenir. Deniz taşıma işlerinde çalışan gemi adamlarının fazla saatlerde çalışma ücretleri %25 zamlı ödenir.

Maden işyerlerinin yer altı işlerinde çalışan işçilerin haftalık 37,5 saati aşan fazla çalışma saat ücretleri ve gazetecilerin gece saat 24'den sonra yaptıkları fazla çalışma saat ücretleri %100 zamlı ödenir.

İş sözleşmesinin tarafların anlaşması ile sonlandırılması (İkale):

İş sözleşmesi işçi ve işverenin anlaşması ile her zaman sona erdirilebilir. Sözleşmenin sona erdirilme önerisi işçiden geldiği takdirde kıdem ve ihbar tazminatlarının, öneri işverenden geldiği takdirde kıdem ve ihbar tazminatları ile işi 3 yıla kadar sürmüş olan işçi için 2 aylık, işi 5 yıla kadar sürmüş olan işçi için 4 aylık, işi 5 yıldan 10 yıla kadar sürmüş olan işçi için 5 aylık, işi 10 yıldan 15 yıla kadar sürmüş olan işçi için 6 aylık ve işi 15 yıldan fazla sürmüş olan işçi için 8 aylık brüt ücreti tutarı tazminat ödenir.

Bu ödemelerin yapılmaması ya da taksitle ödeme anlaşması yapıldığında taksitlerden birinin ödenmemesi durumunda sözleşme sona ermemiş sayılır ve işçinin boşta geçen süre ücretleri ve diğer hakları ödenir.

İşçinin çalışma süresinin tespitinde, aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde geçen çalışma süreleri toplanır.

İş sözleşmesi bu maddeye göre sona eren işçi, bu kanunun işe iade ile ilgili … hükümlerinden yararlanamaz.

İzinler

1-Yıllık ücretli izin hakkı ve izin süreleri:

İşyerinde işe başladığı günden itibaren, deneme süresi de içinde olmak üzere, en az bir yıl çalışmış olan işçilere yıllık ücretli izin verilir.

İşçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi, hizmet süresi:

a) 1 yıldan 5 yıl kadar (5 yıl dâhil) olanlara on dört (14) günden,

b) 5 yıldan fazla 15 yıldan az olanlara yirmi (20) günden,

c) 15 yıl (dâhil) ve daha fazla olanlara yirmi altı (26) günden az olamaz.

Ancak 18 ve daha küçük yaştaki işçilerle 50 ve daha yukarı yaştaki işçilere verilecek yıllık ücretli izin süresi yirmi (20) günden az olamaz.

Günlük süreli yayınlarda meslekte çalışma süresi en az 1 yıl olmak koşulu ile çalışma süresi 10 yıla kadar olan gazetecilere yılda 4 hafta, 10 yıl ve daha yukarı olan gazetecilere 6 hafta ücretli izin verilir. Günlük olmayan süreli yayınlarda çalışan gazetecilere her 6 aylık çalışma dönemi için 2 hafta ücretli izin verilir.

Deniz ve hava taşıma işlerinde çalışanların yıllık ücretli izine hak kazanabilmeleri için bir takvim yılında en az 6 ay çalışmaları gerekir. Çalışma süresi en az 6 ay olanlara 15 gün ve 1 yıldan fazla olanlara 30 gün ücretli izin verilir.

Ayrıca:

- Ev hizmetlerinde,
- 50'den az işçi çalıştıran tarım ve orman işlerinde,
- İşveren dâhil 3 kişinin çalıştığı işyerlerinde,

Çalışanlara 1 yıllık çalışma süresini tamamlamaları halinde 2 hafta ücretli izin verilir. Bunlardan 18 yaşından küçük ve 50 yaşından büyük işçilerin yıllık ücretli izin süresi 3 haftadır.

2-Sözleşmenin sona ermesinde izin ücreti:

İş sözleşmesinin, herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücreti, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödenir. Bu ücrete ilişkin zamanaşımı iş sözleşmesinin sona erdiği tarihten itibaren başlar.

3- Mazeret izinleri:

İşçilerin evlenmelerinde, ana veya babalarının, eşlerinin, kardeş veya çocuklarının ölümünde 3 gün, eşinin doğum yapması halinde 5 gün ücretli izin verilir. Ancak evlenecek eşlerin aynı işyerinde çalışmaları halinde evlenme izini sadece birine verilir.

İşçilerin en az yüzde yetmiş oranında engelli veya süreğen hastalığı olan çocuğunun tedavisinde, hastalık raporuna dayalı olarak ve çalışan ebeveynden sadece biri tarafından kullanılması kaydıyla, bir yıl içinde toptan veya bölümler halinde on güne kadar ücretli izin verilir.

Faiz:

İşçilerin, bu kanundan doğan her türlü tazminat ve alacaklarının zamanında ödenmemesi durumunda, gecikme süresi için, ödenmeyen süreye göre 3095 sayılı Kanunda belirlenen faiz oranının dört (4) katı tutarında faiz uygulanır.

III-SONUÇ

Tekrar belirelim ki, bir makale çerçevesi içinde değerlendirilmesi çok zor olan bu çalışmanın amacı, bu konuya kamuoyunun dikkatini çekmektir. Teknoloji ve sanayideki hızlı değişimlerin yeni iş kollarını ve yeni meslekleri ortaya çıkardığı bir gerçektir. Örneğin, bugün internet ya da elektronik gazetecilik ve uzaktan çalışma (tele çalışma) yaygın hale gelmiştir. Ancak bu konularda, yeterli yasal düzenleme olmadığından, uyuşmazlıklar yargı kararları ile çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca kanun sayısının fazla oluşundan dolayı, dava konusunun hangi kanun kapsamına girdiği tartışmaları da mahkemeleri boş yere uğraştırmakta ve zaman kaybına neden olmaktadır. Bu bakımdan iş kanunlarının bir an önce birleştirilmesi gerektiği inkâr edilemez bir gerçek haline gelmiştir.

Nitekim giriş bölümünde de belirttiğimiz gibi, daha önce 5 ayrı kanunla düzenlenen sosyal güvenlik konusu, bu kanunların 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel sağlık Sigortası Kanunu adı altında birleştirilmesiyle Sosyal Güvenlikteki dağınıklık ve haksızlıklar giderilmiştir. Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmeleri ile ilgili düzenlemeler de 6356 sayılı Kanun'da birleştirilmiştir. Ayrıca 6570 sayılı

Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak bu konu Türk Borçlar Kanunu'nun Kira Sözleşmesi bölümünde düzenlenmiştir. Tüm bunlara işçi-işveren ilişkilerindeki uyuşmazlıklarda görevli mahkeme dağınıklığını gideren 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nu da eklediğimizde, artık birleştirme sırasının iş kanunlarına geldiği gerçeği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

İş kanunlarının birleştirilmesi işçi ve işverenlerin hak ve borçları konularındaki belirsizliği, dağınıklığı ve hak kayıplarını da önleyecektir. Yukarıdaki bölümlerde verdiğimiz örneklerde görüldüğü gibi, sırf başka bir kanun kapsamında olmasından dolayı, işçilerin gerek tazminat ve gerekse diğer haklarında adalete ve hakkaniyete aykırı durumlar ortaya çıkmaktadır. Aynı durum işverenler için de söz konusudur. Bunlara en çarpıcı örnek de faiz konusudur. Aynı alacak için işçinin sadece farklı kanun kapsamında olması farklı faiz uygulamasına ve hak kaybına neden olmaktadır. Diğer çarpıcı bir örnek de, Deniz İş Kanunu'ndaki yıllık izin düzenlemesidir. Bu konuda takvim yılının esas alınması ve tüm kanunlarda işçinin kullanmadığı yıllık izin ücretinin ödenmesi için iş sözleşmesinin feshi nedeni aranmadığı halde, bu Kanunda, gemi adamının işveren tarafından haklı nedenle (m.14/I) işten çıkarılması durumunda yıllık izin ücretine hak kazanamayacağı öngörülmüştür (m.40). Bu durum "Çalışanın dinlenme hakkını" düzenleyen Anayasa'nın 50'inci maddesine aykırıdır.

Bu kanunların içinde en kapsamlı düzenleme 4857 sayılı İş Kanunu'nda yapıldığından, birleştirme yapılırken bu Kanun temel alınmalı, deniz iş kolu, hava iş kolu ve gazetecilik gibi farklı iş kollarının özellikleri dikkate alınarak bu özelliklere göre değişik hükümler konulmalıdır. Özellikle İkale **(Bozma) sözleşmesine,** yeni gelişmeler de dikkate alınarak kesinlikle yeni kanunda ayrıntılı bir şekilde yer verilmelidir. Hepimiz biliyoruz ki gerek ekonomik ve gerekse ailevi nedenlerden dolayı işinden ayrılmak isteyen işçi, tazminat haklarını kaybetmemek, yine ekonomik nedenlerden dolayı işçi çıkarmak isteyen işveren tazminat ödememek için değişik yollar aramakta ve ister istemez tatsız olaylar ortaya çıkmakta ve konu yargıya taşınmaktadır. Hâlbuki neden ne olursa olsun, işyerinde çalışmak istemeyen işçi ve işçiyi çalıştırmak istemeyen işveren, bu konuyu kendi aralarında barışçı yollarla çözmelidirler. İkale **(Boz-**

ma) sözleşmesinin tarafların hak ve borçlarını gözetecek şekilde düzenlenmesi, bugün sadece şekil (formalite) koşulu yerine gelsin ve hatta "âdet yerini bulsun" diye kullanılan *"Arabulucuya zorunlu başvuru"* uygulamasını da azaltacak ve hatta sonlandıracağı gibi, işe iade davalarını ve dolayısı ile yargı yoluna başvuru sayısını da azaltacaktır. Son olarak belirtelim ki; ortada işçi-işveren ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıklar varsa, bu uyuşmazlıkların giderilmesi yolları tek bir kanun içinde düzenlenmelidir. Bu bakımdan, yürürlükteki iş kanunlarının, yeni iş kolları ve meslekler de dikkate alınarak birleştirilmesinin **Türk Borçlar Kanunu'nun** *"Hizmet Sözleşmeleri"* bölümünde yapılması en doğru çözüm olacaktır.

KAYNAKÇA

Akyiğit, Ercan. *Kıdem Tazminatı,* Seçkin Yayınevi, Ankara 1999.

Akyiğit, Ercan. İş Hukuku, 12. Basım, Seçkin yayınevi, Ankara 2018.

Akyiğit, Ercan. *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Yıllık Ücretli İzin,* Legal İSGHD, Yıl 2011, Sayı 29, ss.119-140.

Alpagut, Gülsevil. *Türk Borçlar Kanunu'nun Hizmet Sözleşmesinin Devri, Sona Ermesi, Rekabet Yasağı, Cezai Şart ve İbranameye İlişkin Hükümleri,* Legal İSGHD, C.8, Sayı 31, ss.913-999.

Bedük, Mehmet Nusret. *Deniz İş Sözleşmesi,* Ekin yayıncılık, Bursa 2012.

Centel, Tankut. İş Hukukunda Ücret, (Doçentlik tezi, yy ve t. yok)

Civan, Orhan Ersun. İş Hukukunda Uzaktan Çalışma, Legal İSGHD, Yıl 2010, Sayı 26, ss.527-573.

Çankaya, Osman Güven ve Şahin Çil. İş Hukukunda Üçlü İlişkiler, Yetkin yayınları, Ankara 2011.

Ekmekçi, Ömer. *Türk Borçlar Kanunu Tasarısının İş Sözleşmesine İlişkin Belli Başlı Hükümleri,* Sicil İş Hukuku Dergisi, Mart 2009, Sayı 13, ss.19-28.

Ekonomi, Münir. *Doğum veya Evlat Edinme Sonrası Çocuğun Bakımı ve Yetiştirilmesi Amacıyla Ücretsiz izin ve Kısmi Süreli Çalışma Hakları,* Legal İSGHD, C.14, Sayı 53, Yıl 2017, ss.22-57.

Eyrenci, Öner. *Tele-Çalışma ve İş Hukuku,* İş Hukuku Dergisi, C.1, Sayı 2, Nisan-Haziran 1991, ss.199-209.

Eyrenci, Öner, Savaş Taşkent ve Devrim Ulucan. *Bireysel İş Hukuku,* Yenilenmiş 3. Bası, Legal Yayınları, İstanbul 2006.

Gökçek Karaca, Nuray. *Gazetecinin Ücret Hakkı,* Legal İSGHD, C.16, Sayı 64, Yıl 2019, ss.1327-1350.

Güzel, Ali. İşverenin Değişmesi-İşyerinin Devri ve Hizmet Akitlerine etkisi, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul 1987.

Güzel, Ali. *Fabrikadan İnternete İşçi Kavramı ve Özellikle Hizmet Sözleşmesinin Bağımlılık Unsuru Üzerine Bir Deneme,* Kamu-İş, Yıl 1997, C.4, Sayı 2, ss.83-126.

Hekimler, Alpay. *Alman İş Hukukunda İş Sözleşmesinin Tarafların Anlaşması* -İkale- *Yoluyla Sonlandırılması,* Legal İSGHD, C.16, Sayı 61, Yıl 2019, ss.23-38.

Kandemir, Murat. İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Açısından Tele Çalışma, Legal Yayınları, İstanbul 2011.

Karacan, Hatice. *4857 Sayılı İş Kanununa Göre Fazla Çalışma,* Seçkin Yayınları, Ankara 2007.

Keser, Hakan. *Yargıtay Kararları Işığında İş Sözleşmesinin* İkale *(Bozma Sözleşmesi) ve Bildirim Süreli Fesih Yoluyla Sona Erdirilmesi Ayırımına İlişkin Bir Değerlendirme,* Legal İSGHD, C.14, Sayı 54, Yıl 2017, ss.633-670.

Narmanlıoğlu, Ünal. *Belirli Süreli İş Sözleşmesini Sona Erdiren Olgular ve İşlemler,* Legal İSGHD, C.19, Sayı 35, Yıl 2012, ss. 3-23.

Ocak, Uğur. İşçilik Alacakları, 2. Baskı, 2 Cilt, Ankara 2013.

Özer, Hatice Duygu. Çalışanların Mazeret İzinlerine Toplu Bakış, Legal İSGHD, C.19, Sayı 73, Yıl 2022, ss.43-111.

Özkaraca, Ercüment. İşyeri Devrinin İş Sözleşmelerine Etkisi ve İşverenlerin Hukuki Sorumluluğu, Beta Yayınları, İstanbul 2008.

Soyer, Polat. *Basın İş Kanununun Kapsamı ve Yargıtay Uygulaması,* Legal İSGHD, C.13, Sayı 50, ss.609-629.

Soysal, Tamer. *Tele Çalışma,* Legal İSGHD, 2006, Sayı 9, ss.133-165.

Sümer, Haluk Hadi. *Bireysel Basın İş Hukuku,* Mimoza Yayınları, Konya 2013.

Yıldız, Gaye Burcu. *Mevsimlik İş Sözleşmesi,* Legal İSGHD, 2010, Sayı 25, ss.43-58.

Tuncay, Aziz Can, Fatma Burcu Savaş Kutsal ve Halil Mert. *Türkiye'nin Hava İş Kanununa İhtiyacı Var,* Legal İSGD, C.19, Sayı 73, Yıl 2022, ss.3-42.

Uçum, Mehmet ve Hüseyin Karataş. *Başlıca Esasları Yönünden İş Kanunu-Basın İş Kanunu Karşılaştırması,* Legal İSGHD, 2007, Sayı 14, ss.575-60.

İŞ KAZASI ve MESLEK HASTALIKLARINDAN KAYNAKLI MANEVİ TAZMİNAT DAVALARINDA İŞVERENİN SORUMLULUĞU

Av. Harun SARIGÜL[1]

GİRİŞ

Manevi zarar şahsın kişisel değerlerinde isteği dışında, hukuka aykırı bir biçimde meydana gelen eksilmedir. Manevi zararın telafisi manevi tazminat yoluyla sağlanmaktadır. İş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle meydana gelen zararlar kuşkusuz işçinin yanı sıra işçinin ailesini, akrabalarını, çevresini, yakınlarını hatta işverenini ve iletişim araçları vasıtasıyla haberin ulaştığı hayatında hiç karşılaşmadığı tanımadığı kişileri dahi üzebilmektedir. Kişilerde meydana gelen her türlü üzüntünün manevi zarar oluşturup oluşturmadığı ve her manevi zararın tazmininin mümkün olup olmadığı hususları, ilk kısımda iş kazası ve meslek hastalığının kanuni tanımına da kısaca yer verilerek incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın ikinci kısımda ise TBK m.56 ve 58'de düzenlenen manevi tazminat taleplerinin iş kazası ve meslek hastalıklarında görünümünün irdelenmesi için manevi tazminat taleplerinin hangi yetkili ve görevli mahkemeye yapılacağı, tarafların kimler olabileceği ve işverenin sorumluluğunun kaynağı ve şartları yargı kararlarıyla birlikte incelenmeye çalışılacaktır.

Son kısmında ise iş kazası ve meslek hastalığından doğan manevi tazminat tutarlarına etki eden somut olay ile tarafların sübjektif halleri yargı kararları ve örneklerle irdelenmeye çalışılacaktır.

---

1 Avukat, İstanbul Barosu; Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi.

MANEVİ TAZMİNAT

I. GENEL OLARAK

İş (hizmet) sözleşmesi uyarınca işverenin, iş tehlikelerine karşı işçiyi koruma, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri alma yükümlülüğü; Anayasa, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'ndan (İSGK'dan) kaynaklanmaktadır. Anayasamızın 5, 12, 17, 20, 26 ve 56. maddelerinde, kişinin yaşam ve kişilik değerlerinin korunması ilkelerini ortaya konmuştur. Bu maddelere paralel olarak TBK, İSGK ve Türk Medeni Kanunu'nda (TMK'de) bu değerlere yapılan saldırılara karşı kişiyi koruyucu düzenlemeler getirilmiştir.

Geniş anlamda işin görülmesi sırasında istenmeyen şekilde meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı da işçinin ve/veya yakınlarının belirli şartlar altında işverenden maddi ve/veya manevi tazminat isteme hakları; işverenin ise iş kazaları ve meslek hastalıklarından dolayı oluşan zararları tazmin etme yükümlülüğü bulunmaktadır.

İş kazası kavramına kısaca değinilecek olursa 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 13. maddesinde iş kazasının tanımı yapılarak kazanın hangi hal ve şartlarda iş kazası olacağı tahdidi olarak sayılmıştır[2]. Bu maddeye göre iş kazası; *"Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, işveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş nedeniyle, bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş gelişi sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özre uğratan olaydır".*

Meslek hastalığı kavramına kısaca değinecek olursak yine 5510 sayılı Kanun'un 14. maddesinde meslek hastalığının tanımı yapıl-

2 GÜZEL, Ali/ OKUR, Ali Rıza/ CANİKLİOĞLU, Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, 14. Baskı, İstanbul, 2012, s.398.

mıştır; *"Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir".*

İş kazası ve meslek hastalığı sonucunda işçi bedensel veya ruhsal zarara uğrarsa veya işçi ölür ya da ağır bir bedensel zarara uğrarsa, işçi ve/veya yakınları işverenden manevi tazminat talebinde bulunabilirler[3]. Söz konusu durumlarda ortaya çıkan bu hak TBKm. 56[4]'da düzenlenmiştir. TBK m. 56 kişilik haklarının zedelenmesi halinde manevi tazminat hakkının düzenlendiği TBK m. 58[5]'e göre özel hüküm niteliği taşıdığından işbu çalışma konusunun temelini oluşturacaktır.

II. MANEVİ ZARAR KAVRAMI

Manevi zarar kişinin, şahsi değerlerinde isteği dışında ve hukuka aykırı bir biçimde meydana gelen eksilmedir. Bir kişinin kişilik haklarını oluşturan kişilik değerlerine (yaşam hakkına, bedensel bütünlüğüne, sosyal kişilik değerlerine) saldırı sonucu kişinin acı ve üzüntü duyması doğaldır[6]. Bu tür durumlar kişinin duygusal

3 BAŞMANAV, Yasemin, "İş Kazası ve Meslek Hastalığında Manevi Tazminat", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S. 40, 2013, s. 46-47.

4 "Manevi tazminat" başlıklı TBK m. 56, *"Hâkim, bir kimsenin bedensel bütünlüğünün zedelenmesi durumunda, olayın özelliklerini göz önünde tutarak, zarar görene uygun bir miktar paranın manevi tazminat olarak ödenmesine karar verebilir.*
Ağır bedensel zarar veya ölüm hâlinde, zarar görenin veya ölenin yakınlarına da manevi tazminat olarak uygun bir miktar paranın ödenmesine karar verilebilir" şeklindedir.

5 "Kişilik hakkının zedelenmesi" başlıklı TBK m. 58, *"Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.*
Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir." Şeklindedir.

6 EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14.Baskı, İstanbul, 2012, s. 482; ERLÜLE, Fulya, Türk Borçlar Kanununa Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Ankara, 2015, s.37-38; BAL, Özlem, Türk İş Hukukunda Manevi Tazminat, 1. Baskı, Ankara, 2010, s. 1-3; GÜNEREN, Ali, İş Kazası veya Meslek Hastalıklarından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, 3. Baskı, Ankara, 2018, s. 7 ve 1377; DEMİRAL, Erşen Gökçe, İş Kazaları, 1. Baskı, Ankara, 2017, s. 114;RUHİ, Canan/ RUHİ, Ahmet Cemal, İş Kazası ve Meslek Hastalığından Kaynaklanan Tespit ve Tazminat Davaları, 2. Baskı, Ankara, 2021, s. 87; ÇELİK, Ahmet Çelik, "Can Zararlarında Manevi Tazminata Ölçü Arayışı", www.tazminathukuku.com (Erişim Tarihi 30.11.2021), s. 1.

bütünlüğünde eksilmeye yol açar. Örneğin, bir işçinin iş kazası sonucu el, kol, bacak, göz gibi önemli bir organını kaybetmesi fizik bütünlüğünü eksiltir. Bu yüzden duyulan acı ve üzüntü de duygusal-ruhsal bütünlüğü eksiltir ve işçinin dengesini bozar. Kişide panik, korku, dehşet, yas, küçük düşme, iğrenme, moralsizlik gibi durumlara yol açan davranışlar da duygusal-ruhsal bütünlüğü eksiltebilir. Bu tür duygusal-ruhsal eksilmeler de kişide manevi zarara yol açmaktadır[7]. Kişinin bu tür eksilmeleri haksız fiillerden kaynaklanabileceği gibi sözleşmeye aykırılıktan da doğabilir[8].

Manevi zarar kavramını açıklayan sübjektif, objektif ve karma teori olmak üzere üç teori bulunmaktadır[9]. Sübjektif teoriye göre kişilik değerleri ihlal edilen kişi ihlal sonucunda fiziki ve manevi acılar duyup, elem, acı, ıstırap gibi duygulara bağlı olarak ruhsal dengesi bozulup, yaşama sevinci azalırsa manevi zarara uğramış olur[10].

Objektif teoriye göre ise kişilik değerlerinin herhangi birisinde meydana gelen eksilme objektif eksilmedir; ayrıca mağdurun acı çekmiş olmasına gerek yoktur[11]. Başka bir ifadeyle manevi zarar ancak objektif olarak kişilik haklarının zedelenmesi halinde söz konusu olur[12]. Örneğin; bir iş kazası sonucu işçinin ölümü halinde yaşam hakkı; parmak, ayak, göz veya burun gibi bir uzvunu kaybetmesi veya fonksiyonunu yapamaz gelmesi, ya da sakat kalması halinde bedensel bütünlük hakkı; şeref ve onura saldırılmasında duygusal bütünlük hakkı ihlal edilerek kişilik değerlerinde bir eksilme dolayısıyla objektif bir zarar meydana gelmektedir[13].

Karma teori uyarınca, objektif saldırı sonucu kişilik değerlerde meydana gelen bu eksilme yeterli değildir; ayrıca kişilik değeri ihlal edilen kişinin fiziki ve manevi acılar duyup, elem acı, ıstırap gibi duygular da yaşaması gerekmektedir. Yani karma görüşe göre

---

7 EREN, s. 482;GÜNEREN, s. 1377; ERLÜLE, s. 39 vd.

8 KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler Yeni Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış, 14. Baskı, Ankara, 2011, s. 422; EREN,s. 531.

9 ERLÜLE, s. 42 vd.

10 KILIÇOĞLU, s. 431.

11 EREN, s.531, ERLÜLE, s.43; BAL, s. 6.

12 DESCHENOUX-TERCIER, s.24. (naklen GÜNEREN, s. 1377)

13 GÜNEREN, s. 1377.

objektif teorinin yanında sübjektif teorinin de gerçekleşmesi gerekmektedir[14].

III. MANEVİ TAZMİNAT KAVRAMI

Manevi tazminat zarar görenin kişilik değerlerinde iradesi dışında meydana gelen manevi zararın giderilmesidir[15]. Manevi zarar kişinin malvarlığında bir azalmaya sebep olmadığı için gerçek anlamda bir zarardan söz edilemeyebilir; bu sebeple de doktrinde manevi tazminat, bedeni ve ruhi ıstıraplar için verilen bir taviz olarak da değerlendirilir[16]. Bu giderim, zarar verenden bir miktar paranın alınarak zarar görene ödenmesi ile sağlanabilir. Meslek hastalığı veya iş kazasından kaynaklanan manevi zarar giderimi, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma borcuna aykırı davranarak meslek hastalığı veya iş kazasına neden olan işverenden manevi tazminat adı altında bir miktar paranın alınarak iş kazasına uğrayan sigortalıya ve/veya yakınlarına veya bu nedenle yaşamını yitiren sigortalının hak sahiplerine ödenmesi şeklinde gerçekleşir. Böylece, zarar görenin kişilik değerlerine yapılan saldırı sonucu uğradığı manevi zarar, duyulan acı ve üzüntüler dindirilmiş veya hafifletilmiş, rahatlama duygusu verilerek ruhsal denge sağlanmış olur[17].

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda manevî tazminata ilişkin TBK m. 56ve 58. madde hükümleri bulunmaktadır. TBK'nin 56. maddesinde düzenlenen manevî tazminat, ölüm ve bedensel zararlar dolayısıyla uğranılan manevî zararlar için söz konusu olmaktadır. TBK m. 58'de düzenlenen manevi tazminat ise ölüm ve bedensel zararlar dışındaki diğer kişilik haklarının ihlâli dolayısıyla ortaya çıkan manevi zararları gidermeye yöneliktir. TBK m. 56'daki manevi zararlar için bir miktar para tazminat olarak talep edilebilecekken madde 58'deki manevi zararlar için bir miktar para, bu paraya ila-

14 ERLÜLE, s. 42 vd.

15 EREN, s. 745 vd, TANDOĞAN, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mesuliyet), Ankara, 1961, s., 330, KILIÇOĞLU, s. 287.
YHGK. 1.3.2006 T., 2996/2-14-2006/26 K. sayılı kararı için bkz. KARAHASAN, Reşit, Tazminat Hukuku – Manevi Tazminat, İstanbul, 2001, s. 65 vd.; karara.com (Erişim Tarihi: 24.10.2021)
NARTER, Sami, İş Sağlığı ve Güvenliği Hukukunda İdari, Cezai ve Hukuki Sorumluluk, 5. Baskı, Ankara, 2020 (5. Baskı), s. 902

16 NARTER,5. Baskı, s. 902.

17 DOĞAN, Murat/ ATAMULU, İsmail/ ŞAHAN, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara, 2021, ŞAHAN, s. 240.

veten veya para olarak belirlenen tazminatın yerine diğer bir giderim biçimi de belirlenebileceği de öngörülmüştür.

IV. MANEVİ TAZMİNATIN NİTELİĞİ, İŞLEVİ ve AMACI

Manevi tazminatın niteliği, işlevi ve amacı doktrinde uzun yıllardır tartışmalara neden olmaktadır. Bu konuda başlıca üç görüş öne çıkmaktadır[18].

Türk ve İsviçre doktrininde baskın olan görüş tatmin görüşüdür. Bu görüşe göre[19]; manevi tazminat zarar görenin veya yakınlarının uğradığı manevi zararı, acı ve üzüntüleri dindirecek, kaybedilen ruhsal dengeyi tekrar kuracak ya da en azından hafifletecek bir tatmin duygusu yaratmalıdır. Türk doktrininde bu görüşü paylaşan Tandoğan'a ve Karahasan'a göre; *"Manevi tazminatın amacı zarar vereni cezalandırmak değil, mağdurun malvarlığında çoğalma sağlanarak çekilen acıları yeterince dindirmek, kırılan yaşama arzusunu tazelemek, yaşama yeniden bağlanmak ile ruhsal dengeyi sağlamaktır"*[20]. Bu görüş, her olayda uygulanamayacağı özellikle tüzel kişilerin tatmin duygusuna sahip olmadığı gibi nedenler eleştirilmektedir[21]. Bu görüşteki bazı yazarlar ve Alman Federal Mahkemesinin kararları manevi tazminatın ayrıca caydırma (önleme) fonksiyonunun da olduğunu, böylece kişilik haklarının daha iyi korunduğunu belirtmektedir[22].

Ceza görüşüne göre ise manevi tazminat, zarar vereni cezalandırma ve mağdurun öç alma duygusunu tatmin etme amacıyla verilmelidir[23]. Ceza görüşü, manevi tazminat cezai nitelikte olsaydı borçlunun mutlak kusurlu olması gerektiği, manevi tazminatın kusursuz sorumluluk hallerinde de gündeme geldiğinden doktrinde eleştiriye uğramaktadır[24].

---

18 DEMİRAL, s.383; NARTER, 5. Baskı, s. 904;GÜNEREN, s. 1378.

19 TANDOĞAN, s.330-331, KARAHASAN, s. 66.

20 TANDOĞAN, s. 330-331; KARAHASAN, s. 66; ÇELİK, s. 3.

21 DEMİRAL, s.383.

22 GÜNEREN, s. 1378-1379.

23 DESCHENOUX-TERCIER, s. 60-61; OFTİNGER, VON BUREN, GİLLİARD, manevi tazminatın cezai nitelikte olduğu görüşündedir. (Naklen; GÜNEREN, s. 1379.); DEMİRAL, s.383.

24 OFTİNGER 8-not-12-13, VON TUHR-SIEGUARD, 16. No, Homberger ZSR N-F.49., s. 28(naklen; EREN, s. 57); ÇELİK, s. 3-4.

Diğer bir görüş olan tazminat (telafi) görüşüne göre; manevi tazminatın işlev ve amacı, manevi zararı aynen ya da nakden telafi etmektir. Aynen tazmin şekli uygulamada çok sınırlı durumlarda görülmektedir ancak objektif bir görüş olan bu görüşüne göre, zarara uğrayana ödenecek nakdi bedel, onun zararı acı ve üzüntü şeklinde hissedip hissetmemesine bakılmaksızın ödeneceğinden hem tüzel kişiler hem de ayırt etme gücü sahipliği durumuna bakılmaksızın herkes talep edebilir[25]. Bu görüşü savunan bazı yazarlar, manevi tazminatın asıl fonksiyonun meydana gelen zararı tazmin etmek olduğunu belirtmekle birlikte, ikinci fonksiyon önleyici ve caydırıcı niteliğinin de olduğu görüşündedirler[26]. Bu görüşü eleştirenler de manevi zarar karşılığı verilen nakdi parayla manevi zararın tamamen giderilmesinin mümkün olmadığını öne sürmektedirler[27].

Yargıtay, manevi tazminatın niteliği ve işlevine ilişkin uzun yıllar boyunca büyük ölçüde tatmin görüşünü ortaya koymuştur. Nitekim 02.06.1966 tarih ve 7/7 sayılı Yargıtay içtihadı birleştirme kararı[28] ve devamında vermiş olduğu kararlar da bu yöndedir. Yargıtay, son yıllardaki bazı kararlarında kişilik haklarının ihlâli nedeniyle tak-

---

25 REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, İstanbul, 2012,s.231-232;EREN, s. 750-752; GÜNEREN, s. 1380; ÇELİK, s. 5-6.

26 KIRCA, Çiğdem, "Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği", Yargıtay Dergisi, C.25, S. 3, 1999, s. 264; ÇELİK, s. 7-8.

27 SÜZEK, s.465; GÜNEREN, s. 1380; DEMİRAL, s.383.

28 *"…manevi zararın önemli olması gelir. Eli çizilen bir kimseye cismani zarara uğradı diye kural olarak manevi tazminat hükmedilmesi icap etmez. Demek ki, cismani zarara uğrayan kimsede veya ölenin yakınlarında önemli bir manevi zarar (elem, ızdırap) husule gelmeli, yani gerçekten manevi bir tatmin ihtiyacı doğmuş bulunmalıdır. Ölüm vuku bulmuşsa, sağlığında ölen ile davacı arasındaki münasebetin mahiyeti ve derecesi bu hususun takdirinde büyük rol oynar.*

… İsviçreli Hukukçulardan H. Becker (1942, madde 47, No. 8) ve K. Oftinger'in (1985 cilt: 1, Sh. 269) eserlerinde işaret ettikleri gibi hakim manevi tazminata hükmederken para değerini de düşünmelidir. Hükmettiği meblağ, bir sadaka niteliği taşımamalı, kısmen de olsa bir manevi tatmin fonksiyonu ifa etmelidir. Mamarif diğer tarafın müzayaka haline düşmesine, onun mahvına da meydan vermemelidir.

Esasen manevi tazminat, ne bir ceza, ne de gerçek manasında bir tazminattır. Ceza değildir; çünkü davacının menfaati düşünülmeksizin, sorumlu olana hukukun ihlalinden dolayı yapılan bir kötülük değildir. Mamelek hukukuna ilişkin bir zararın karşılanması amaç edinmediği için de, gerçek manasında bir tazminat, mağdurda veya zarara uğrayanda bir huzur hissi, bir tatmin duygusu tevlit etmelidir (H. Becker, m. 47, No. 1)". Kararın tamamı için bkz. turkhukuksitesi.com (Erişim tarihi, 25.10.2021).

Söz konusu kararın bugün için çok geride kaldığı ve soyut ibareler taşıdığı ve artık somut olaylar için yol gösterici olmadığına ilişkin eleştiri için bkz. ÇELİK, s. 1 vd.

dir edilecek manevi tazminatın Alman Federal Mahkemesinin son yıllardaki görüşü gibi, tatmin amacı yanında önleme ve caydırma amacı bulunduğunu öne çıkarmaktadır[29], YHGK.'nin 23.06.2004 T., 2004/13-291 E. 2004/370 K. sayılı kararı[30]da bu yöndedir. İş kazalarına ilişkin olarak Yargıtay 10. HD. ve kapatılan Yargıtay 21. HD.'nin son yıllardaki kararlarında manevi tazminatın tatmin duygusunun yanında caydırıcılık yönünü önemle vurgulamaktadır[31].

Manevi tazminatta, malvarlığı hukukuna ilişkin bir zararın karşılanması amaç edinmediğinden, tazminat olarak iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan çalışana veya hak sahiplerine verilecek nakdi tutar, doktrindeki baskın görüşe göre ne tazmi-

---

29 GÜNEREN, s. 1380.

30 YHGK.23.06.2004 T., 2004/13-291 E. 2004/370 K. Sayılı kararı; *"...Zira, Özel Hastane işleteni, öncelikle tacir sıfatıyla basiretli bir tacir gibi davranması gereği yanında, yaptığı hizmetin yaşama hakkını yakından ilgilendiren kamusal nitelik taşıyan sağlık hizmeti olması nedeniyle de hastanın ve özel durumlarda yakınlarının zarar görmemesi için gerekli olan sadakat ve özeni göstermek durumundadır. Bu özen, başta doktor ve diğer yardımcı personeli seçme ve denetleme açısından yüksek oranda gösterilmeli, diğer şartların hazırlanmasında da aynı ilke unutulmamalıdır. Davacılardan ölenin eşi H. Y. in emekli kamu görevlisi olduğu dosya kapsamı ile belirgindir. Eşinin diğer davacıların da anne ve kardeşlerinin sağlığını riske atmamak, daha iyi ve özenle bakılmasını sağlamak adına ve bu saikle getireceği mali yüke rağmen özel hastaneyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır. Bu güvene layık olunmaması da hasta sahipleri açısından yaralayıcı olacaktır.*
Manevi tazminat, gelişmiş ülkelerde artık eski kalıplarından çıkarılarak caydırıcılık unsuruna da ağırlık verilmektedir. Gelişen hukukta bu yaklaşım, kişilerin bedenine ve ruhuna karşı yöneltilen haksız eylemlerde veya taksirli davranışlarda tatmin duygusu yanında caydırıcılık uyandıran oranlarda manevi tazminat takdir edilmesi gereğini ortaya koymakta; kişi haklarının her şeyin önünde geldiğini önemle vurgulamaktadır.
*Bu ilkeler gözetildiğinde; aslolan insan yaşamıdır ve bu yaşamın yitirilmesinin yakınlarında açtığı derin ızdırabı hiçbir değerin telafi etmesi olanaklı değildir. Burada amaçlanan sadece bir nebze olsun rahatlama duygusu vermek; öte yandan da zarar veren yanı da dikkat ve özen göstermek konusunda etkileyecek bir yaptırımla, caydırıcı olabilmektir".*Kararın tamamı için bkz. Legal Hukuk Dergisi, S.22, 2004/Ekim, s. 2876-2881.

31 Yarg. 10. HD.27.04.2021 T., 2020/7071 E., 2021/6006 K. Sayılı kararı şu şekildedir; *"...Hakimin bu takdir hakkını kullanırken, ülkenin ekonomik koşulları tarafların sosyal ve ekonomik durumları paranın satın alma gücü, tarafların kusur durumu olayın ağırlığı olay tarihi gibi özellikleri gözönünde tutması, bunun yanında olayın işverenin sağlığı ve güvenliği önlemlerini yeterince alınmamasından kaynaklandığı da gözetilerek gelişen hukuktaki yaklaşıma da uygun olarak tatmin duygusu yanında caydırıcılık uyandıran oranda manevi tazminat takdir edilmesi gerektiği açıkça ortadadır..."* Aynı yönde diğer kararlar için bkz. Yarg. 10. HD.23.02.2021 T., 2020/11028 E., 2021/2009 K., Yarg. 10. HD. 01.10.2020 T., 2020/6881 E., 2021/5293 K., Yarg. 21. HD. 16.06.2020 T., 2019/5666 E., 2020/2378 K.. Kararların tamamı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim tarihi, 25.10.2021).

nat ne de cezadır. Manevi tazminattaki amaç; zarara uğrayanların huzurunu ve tatmin duygusunu sağlamaktır, ruhsal acı ve üzüntünün dindirilmesini sağlamaya çalışmaktır[32]. Bu nedenle takdir edilecek tazminatın sınırı, elde edilmek istenen tatmin duygusunu sağlayacak kadar olmalıdır zenginleşme aracı olmamalıdır[33]. Bununla birlikte yukarıda değinildiği gibi gelişen hukuktaki yaklaşım da dikkate alınarak, bedensel bütünlüğe ve yaşama karşı yöneltilen haksız eylemlerde veya kusurlu davranışlar karşısında tatmin duygusu yanında caydırıcılığı da sağlayan, hakkaniyete uygun derece manevi tazminata takdir edilmesi durumunda da manevi tazminatın, işverene iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini arttırıcı yönde olumlu bir fonksiyonu olacağı da kuşkusuzdur.

İŞ KAZASINDAN DOĞAN MANEVİ TAZMİNATLARDA İŞVERENİN SORUMLULUĞU ve MANEVİ TAZMİNAT DAVALARININ ÖZELLİKLERİ

I. İŞ KAZASINDAN DOĞAN MANEVİ TAZMİNATLARINDA TARAF SIFATI

Taraf sıfatı ya da husumet kavramı açılan davada taraf olarak yer alan davacı (aktif taraf sıfatı) ve davalının (pasif taraf sıfatı) dava konusu sübjektif hak ile olan ilişkisini ifade etmektedir. Bir başka anlatımla husumet, tarafların maddi hukuk bakımından da dava konusu hak ya da hukuka ilişkinin tarafı olup olmadıklarını açıklayan bir kavram olarak tanımlanabilir[34]. Taraf sıfatı dava şartı olmadığından, kural olarak dava şartlarından sonra ancak diğer itirazlardan önce re'sen incelenmektedir. Bir yargılamada taraflardan birisinin taraf sıfatı yok ise hâkim, davanın esasına ilişkin bir inceleme yapmaksızın davanın taraf sıfatı (husumet) yokluğundan reddine karar verir. Hâkimin verdiği karar yine esasa ilişkin bir karardır dolayısıyla maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmektedir[35].

32 İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara,1984, s. 339; GÜNEREN, s. 1383.

33 RUHİ/RUHİ, s. 92.

34 ATALI/ ERMENEK, s. 143.

35 GÜNEREN, s. 1388; ATALI/ ERMENEK, s. 143-144.

A. Davacı Sıfatı (Aktif Husumet)

TBK m. 56'dan hareketle kural olarak iş kazası ve meslek hastalıklarından kaynaklı olarak manevi tazminat davasını;

- İş kazası ve meslek hastalığı sonucu bedensel ve ruhsal bütünlüğün zedelenmesi durumunda, işçinin kendisi ve ağır bedensel zararlar halinde işçinin zarar gören yakınları,
- İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen işçinin yakınları açabilir.

1. İşçinin Ölümü Nedeniyle Açılacak Davada Davacı Sıfatı

a. Genel Olarak

TBK m. 56'ya tekabül eden mülga 818 sayılı Kanun'un m. 47'de "yakınları" deyimi yerine "aile" kavramı kullanılmıştır. Maddede yer alan "aile" kavramı, "ölenle arasında eylemli ve gerçek bir bağlılık ilişkisi bulunan yakınları" olarak anlamak gerektiği hususunda doktrin ve uygulama görüş birliği içerisindeydi dolayısıyla kanun koyucunun yeni düzenlemede "aile" deyimi yerine "yakınları" deyimini kullanması yerindedir[36].

Maddede yer alan yakınlar deyimi, ölenle aralarında eylemli ve gerçek bir bağlılık ve ilişki bulunan kişileri kapsar. Burada aranan aile veya miras hukuku açısından kan veya kayın hısımlığı değil, içsel ve duygusal yakınlıktır. Böyle olunca, davacı sıfatının belirlenmesinde yakın veya uzak akrabalık bağları yerine, çok yakın ve içtenlik taşıyan duygusal bir bağlılığın varlığı aranmalıdır[37]. Örneğin, ölen işçinin sevgilisi de manevi tazminat talebinde bulunabilir[38].

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu bedensel zarara uğrayan işçi, bu zarar karşılığı işverenden maddi ve manevi tazminat aldıktan sonra aynı sebeple ölürse, işçinin yakınları kaza ile ölüm arasında uygun illiyet bağı bulunması durumunda duydukları acı

36 GÜNEREN, s. 1412; KAYACAN, s. 115.

37 Yarg. 4. HD. 5.3.1979 T., 1979/9973 E., 1979/2900 K. sayılı ilamı için bkz. SÜZEK, Sarper, İş Hukuku (Genel Esaslar – Bireysel İş Hukuku), 14. Baskı, İstanbul, 2017, s.466; GÜNEREN, s. 1412-1413.

38 RUHİ/RUHİ, s. 90.

ve üzüntüden dolayı işveren ve/veya diğer sorumlulardan manevi tazminat talep edebilirler[39].

b. Anne-Babanın ve Kardeşlerin Manevi Tazminat Hakkı

Manevi tazminat isteyeceklerin en başında ana ve baba gelir. İş kazası ve meslek hastalığı sonucu çocuğun cinsiyeti, yaşı, anne-babanın evlat sayısı manevi tazminatın takdirinde etkili değildir. Ana-baba açısından ölen her evladın acısı aynıdır. Onların derin elem ve ıstırap yaşadıkları hususunun olağan yaşam deneyimlerine göre ispatına da gerek yoktur[40].

Anne ve babanın üvey olması durumunda ise ölenle aralarında manevi tazminatı gerektirecek ölçüde içsel ve duygusal yakınlığın varlığı durumunda onlar da manevi tazminat talep edebilirler[41]. Üvey anne veya baba maddi tazminat talep etmeseler bile sırf bu yüzden manevi tazminat talepleri reddedilmemektedir[42].

Kardeşler de TBK m. 56'da belirtilen yakınlar kapsamındadır ve ölen işçinin kardeşleri de ölüm dolayısıyla acı ve elem duymaları doğaldır[43]. Bunla beraber kardeşin işçi ile yaşamı süresi içinde bir ilişkisi olmaması, aralarında içten duygu ve sevgi bağının kalmaması, ona karşı suç işlemesi[44]ya da ilgisiz bulunması halinde manevi tazminat talebi reddedilebilir veya bu gibi durumlar tazmina-

39 YHGK. 16.11.1994 T., 1994/489 E, 1994/688 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s.1414-1415; RUHİ/RUHİ, s. 90; SÜZEK, s.467.

40 ORHUNÖZ, Ergun, Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat, İzmir, 1999, s. 32; SÜZEK, s. 466; GÜNEREN, s. 1415;

41 Yarg. 21. HD.29.4.2014 T., 2004/3967 E., 2004/4231 K. sayılı kararında annesi küçük yaştayken ölen işçinin, üvey annesiyle uzun yıllar bir arada kalıp iyi bir şekilde bakılmasıyla duygusal bağın kurulduğu ve yakını durumuna geldiği belirtilerek üvey annenin manevi tazminat talep hakkı olduğu belirtilmiştir. İlgili karar içi bkz. GÜNEREN, s. 1417.

42 Yarg. 4. HD.20.10.1982 T., 1982/7323 E., 1982/9166 K. sayılı kararı için bkz. ORHUNÖZ, s. 33.

43 Yarg. 9. HD.3.5.1973 T., 1979/43886 E., 1979/14345 K. sayılı ÇENBERCİ, Mustafa, İş Hukuku Şerhi, 4. Baskı, Ankara, 1978, s. 1027. (naklen: NARTER, 5. Baskı, s. 912)

44 Yarg. 21. HD.23.3.2009 T., 2009/1603 E., 2009/4320 K. sayılı kararında ölen kardeşini sağlığında silahla etkili eylemde bulunmaktan cezalandırılan kardeşin (davacının), manevi tazminat hak etmediğine karar vermiştir. Karar için bkz. GÜNEREN, s. 1420-1421.

tın miktarını belirlerken göz önünde tutulur[45]. Kardeşler arasında önemli olan duygusal yakınlıktır, duygusal yakınlığın bulunmadığı davalı tarafça savunulup ispat edilmedikçe kardeşe manevi tazminat ödenmelidir[46].

Manevi zararlar her zaman ölüm anında doğmadığından ölüm tarihinde küçük olan kardeşler de daha sonra manevi tazminat talebinde bulunabilirler. Nitekim manevi tazminat sadece çekilen acılara değil, çekilecek acılara karşı da takdir olabilir dolayısıyla küçük kardeşler olay tarihinde yaşları itibariyle ölümün anlamını kavrayamamış olmasalar veya acı çekme durumunda olmasalar dahi, büyüdüklerinde kardeş kaybı nedeniyle acı duyacakları bir gerçeğidir[47]. Bu durumun aksine ölüm anından önce doğmamış kardeş, ölüm nedeniyle manevi zarara uğradığı düşünülmediğinden manevi tazminat talep edememektedir.[48]

Ölenin evli olması ve/veya kardeşleriyle, anne-babasıyla birlikte yaşamaması[49], onlara maddi açıdan destek olmaması[50] manevi tazminat takdir edilmesine engel değildir. Bu durumun aksine Yargıtay bazı kararlarında birlikte oturmayan kardeşlerin manevi tazminat taleplerini reddetmektedir.[51]

c. Eş ve Çocukların Manevi Tazminat Hakkı

Evlilik bağı aradaki duygusal bağın varlığı konusunda bir karine oluşturduğundan ölen işçinin eşinin de manevi tazminat talep etmesi doğaldır. Ancak ölen işçi yıllardır eşinden ayrı yaşıyorsa, aradaki ilişki kopmuşsa artık duygusal yakınlıktan söz edilemez.

---

45 SÜZEK, s. 466-477.

46 GÜNEREN, s. 1424.

47 Yarg. 4. HD.12.10.1983 T., 1983 /7784 E., 1983 /8331 K. sayılı kararı için bkz. KARAHASAN, s. 355.

48 Yarg. 21. HD. 10.5.1999 T., 1999 /3000 E., 1999 /3176 K. ve Yarg. 10. HD. 9.2.1978 T., 1999 /7431 E., 1999 /799 K sayılı kararları için bkz. GÜNEREN, s. 1425.

49 Yarg. 21. HD. 7.12.2015 T., 2015 /16244 E., 2015 /21803 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1425

50 Yarg. 21. HD. 23.1.2003 T., 2002 /11088 E., 2013 /243 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1425

51 Yarg. 21. HD. 06.3.2006 T., 2006 /152 E., 2006 /1979 K. sayılı kararı için bkz. Çalışma ve Toplum Dergisi, S. 10, 2006/3, 37-40 (Naklen NARTER, 5. Baskı, s. 912)

Örneğin boşanma davası sürerken işçi ölmüşse veya sağ kalan eş, ölen eşi sağlığında dövmesi veya hakareti nedeniyle mahkemece cezalandırılmışsa duygusal yakınlıktan söz edilemeyeceğinden manevi tazminat talebi kural olarak reddedilecektir[52].

Aralarında resmi nikâh bağı olmadan birlikte yaşayanların duygusal yakınlığı varsa manevi tazminat alacaklısı olabilecekleri Yargıtay'ca kararlaştırılmıştır[53]. Bazı Yargıtay kararlarında[54] *"İşçinin nikâhsız eşinin ortak yaşamı sürdürmeyeceği ve haneyi terk ederek yeni bir yaşamı tercih edeceği ve bu nedenle bakım ihtiyacının nikâhlı eşte olduğu gibi desteğin bakiye ömrünün sonuna kadar devam etmeyeceği varsayımıyla sırf işçi ile eş arasında resmi bir nikâh olmadığından bahisle indirim yapılmaktadır."* Bu durum bir kısım yazarlar tarafından eleştirilmektedir[55].

Çocuklar ölen işçinin doğal olarak en yakını ve ailesidir dolayısıyla ölenle fiili ve gerçek yakınlığı, duygusal bağı olduğu aksi iddia ve ispat edilemedikçe kabul edilmelidir.[56] Çocukların ölen işçi babalarıyla yeterince ilgilenmemeleri, ona destek olmamaları manevi tazminat talep etmelerine engel olmayıp bu tür durumlar sadece tazminat miktarı açısından dikkate alınmaktadır.[57]

Çok küçük olan veya babasının ölümünden sonra doğan çocuklar (tam ve sağ doğmak koşuluyla cenin de dâhil) manevi tazminat talep edilebilir.[58] Buna karşılık, iş kazasından sonra ana rahmine düşen çocuk sağ ve tam doğsa bile hak ehliyetini, TMK m. 28 uyarınca sağ ve tam doğmak koşuluyla ana rahmine düştüğü anda kazandığı için manevi tazminat talebinde bulunulamaz.[59]

---

52 SÜZEK, s. 466; NARTER, 5. Baskı, s. 910; GÜNEREN, s. 1418.

53 Yarg. 9. HD. 16.1.1966 T., 1966 /12216 E., 1966 /270 K. ve YHGK. 25.11.1970 T., 1970/31 E., 1970/645 K. sayılı kararları için bkz. ÇENBERCİ, s.1028; SÜZEK, s. 466;

54 Yarg. 21. HD. 23.1.2003 T., 2002 /11088 E., 2013 /243 K. sayılı karar için bkz. BAL, s. 124-125.

55 BAL, s. 125; NARTER, 5. Baskı, s. 911.

56 GÖKCAN, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Ankara, 2010, s. 801; GÜNEREN, s. 1421.

57 Yarg. 4. HD. 24.09.2012 T., 2011/11166 E., 2012/13394 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1421.

58 Yarg. 9. HD. 5.12.1967 T., 1967/8571 E., 1967/11541 K., Aynı dairenin 30.6.1970 T., 1970/2600 E., 19707353 K., sayılı kararı için bkz. KARAHASAN, s. 693

59 Yarg. 21. HD. 26.4.2004T.,, 2004/2966 E., 2004/4093 K., Aynı dairenin 8.2.2000 T., 1999/325 E., 2000/793 K.,Yarg. 15. HD. 22.10.1974 T., 1974/809 E., 1974/1207 K., sayılı kararları için bkz. GÜNEREN, s. 1422-1423.

d. Nişanlı ve Evlatlığın Manevi Tazminat Hakkı

TBK m. 56 uyarınca ölüm nedeniyle manevi tazminat talep edebilmek için ölen işçiyle çok yakın ve duygusal bir bağlılığın bulunması gerekmektedir dolayısıyla evlatlık veya nişanlı gibi yakınlar da manevi tazminat talebinde bulunabilirler, Yargıtay uygulaması da bu yöndedir.[60]

Üvey evlat olanlar, manevi tazminat talebinde bulunduklarında ölen ebeveyn ile maddi, manevi bağlılık ve duygusal yakınlığın araştırılması, üvey evladın ölüm nedeniyle acı ve üzüntü duyduğunun ispatlanması gerekmektedir.[61]

Kural olarak ölen kişinin nişanlısının elem ve acı duyduğunu ve aralarında karşılıklı içtenlik taşıyan duygusal bir bağın bulunduğunu ispatlaması gerekmektedir. Özellikle, görücü usulü ile nişanlanmalarda, nişanlanmanın evlilikle sonuçlanmayacağının belirgin olduğu durumlarda (örneğin nişan bozulması, hediyelerin iade davası veya hırsızlık, etkili eylem veya hakaret gibi nedenlerle nişanlılardan birisinin şikâyeti üzerine diğeri hakkında soruşturma yapılması ya da ceza davası açılması, nişanın bir arada olmayı meşrulaştırmak amacıyla danışıklı olarak yapılması vs.) manevi tazminat davasının reddini gerekmektedir.[62]

e. Diğer Yakınların Manevi Tazminat Hakkı

İş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle ölen işçinin; büyükanne, büyükbaba, teyze, hala, enişte, dayı, yenge, amca, kuzen, kayınvalide ve kayınpeder, yeğen gibi akrabalarının üzülmeleri doğaldır. Ancak, bu üzüntü manevi tazminat davası açmak için yeterli değildir. Manevi tazminat hakkında önemli olanın duygusal yakınlık olduğu ve ölüm nedeniyle beden ve ruh sağlıklarının derinden sarsılmış olması gerektiği için sadece ailevi ilişkisi bulunan bazı yakınlara bu hakkın verilmesi uygun görülmemektedir. Bu nedenle, söz konusu kişilerin dava açtıkları takdirde kanıt sunarak manevi zararlarını ispat etmeleri gerekmektedir.[63] Yargıtay'a göre, bu ispat

60 SÜZEK, s. 467; GÜNEREN, s. 1426.

61 ORHUNÖZ, s. 234.

62 ORHUNÖZ, s. 36.

63 Yarg. 21. HD. 13.2.2018 T., 2018/404 E., 2018/1141 K., sayılı kararında *"davacı-*

yükü yerine getirilmeden yakınlık kavramı çok geniş yorumlanarak ölen ile sık sık görüşmeleri ve aynı yerde oturmaları gibi gerekçeler ile manevi tazminata hükmedilemez.[64]

Ölenin akrabası olmadığı halde ölenle gerçek ve fiili bağ ve yakınlık içerisinde bulunanlar da (çok yakın arkadaş, sevgili vs.) ölenle duygusal yakınlık ilişkisini ve ölüm nedeniyle üzüntü ve ıstırap duyduğunu ispat etmeleri halinde manevi tazminat talep edebilirler.[65]

2. Bedensel ve Ruhsal Bütünlüğün Zarar Görmesi Sebebiyle Açılacak Davalarda Davacı Sıfatı

TBK m. 56'da bahsedilen bedensel bütünlük kavramı sadece fiziki bütünlüğü değil, ruhsal bütünlüğü de kapsamaktadır. Dolayısıyla işçide fiziksel bir zarar meydana gelmese dahi sadece ruhsal zararlar da manevi tazminat konusu oluşturabilir.[66] İş kazası veya meslek hastalığının sonucunda ölüm meydana gelmemiş ise davacı olarak esasen kazaya yahut hastalığa uğrayan ve manevi zarar gören işçinin kendisidir. Kural olarak işveren, koruma ve gözetme borcuna aykırı davranarak işçinin bedensel bütünlüğünü (fiziksel veya ruhsal) ihlal etmişse manevi tazminat isteme hakkı sadece zarara uğrayan işçiye aittir. Ancak TBK m. 56/2 uyarınca ağır bedensel zararın varlığı halinde, zarara uğrayan işçinin yakınları da manevi zarar görmeleri durumunda manevi tazminat talebiyle işçi ile birlikte davacı tarafta bulunabilecektir.[67]

---

lar dede ve babaanne ile müteveffa sigortalı ... arasında eylemli ve gerçek bir bağ bulunduğunun kanıtlanamaması dikkate alındığında dede ve babaannenin manevi tazminat istemlerinin reddine karar verilmesi gerekirken..." şeklinde karar verilmiştir. Aynı yönde bir başka karar için bkz. Yarg. 21. HD. 3.10.2017 T., 2017/4601 E., 201/7189 K., kararların tamamı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi 5.11.2021).

64 Yarg. 4. HD. 17.11.2006 T., 2006/12490 E., 2006/12432 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1427-1428.

65 Yarg. 11. HD. 17.2.1983 T., 1983/592 E., 1983/699 K. sayılı kararı için bkz. GÖKCAN, s. 802-803.

66 NARTER, 5. Baskı, s. 906; GÜNEREN, s. 1389.

67 KAYACAN, Altan, İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının İş Hukuku Bakımından Sonuçları, 1. Basım, Ankara, 2021, s. 114.RUHİ/RUHİ, s. 89,

a. İşçi

TBK m. 56'da bahsedilen bedensel bütünlüğün zedelenmesi kavramı her zaman sürekli iş göremezlik kaybı kavramı ile örtüşmemektedir. Bir kişinin fiziksel veya ruhsal bütünlüğüne etki eden her olay onun bedensel bütünlüğünün bozulmasına sebep olmakla birlikte sürekli iş göremezlik kaybının oluşmasına neden olmayabilir. Dolayısıyla iş kazası veya meslek hastalığı sonucunda SGK'ca ya da itiraz halinde Yüksek Sağlık Kurulunca veya Adli Tıp Kurumunca sürekli iş göremezlik yönünden oransal olarak tespit edilebilen sürekli iş göremezlik kaybı hiç olmasa (%0 olsa) bile, somut olayın özelliğine göre (geçici iş göremezlik durumu, hastanede ve evde istirahatte kaldığı dönem) işçi manevi açıdan zarara uğramışsa uygun bir manevi tazminata hak kazanır[68] Yargıtay'ın yerleşik içtihatları da bu doğrultudadır.[69]

b. Ağır Bedensel Zarar Gören İşçinin Yakınları

TBK m. 56'nın aksine mülga 818 sayılı Kanun'un 47. maddesinde ağır bedensel zararın varlığı halinde zarara uğrayan kişinin yakınlarının manevi tazminat alabileceği hususu düzenlenmemiştir. Öğretide bu husus o zamanlarda tartışılmakla birlikte Yargıtay, ağır bedensel zarar durumunda kişinin çok yakınlarının (anne, baba, eş, çocuk ve kardeş gibi) da hukuken korunan ruhsal ve sinirsel sağlık bütünlüklerinin bozulduğu ispat edildiği takdirde yansıma yoluyla değil doğrudan zarar gördükleri gerekçesiyle onlara da manevi tazminat vermekteydi.[70] TBK m. 56/2 hükmü ise Yargıtay'ın son yıllardaki istikrar kazanan görüşünün kanundaki düzenlemesi olarak nitelendirilebilir.[71]

İlgili fıkrada bahsedilen bedensel zararın ağır olup olmadığını hususunda kesin bir ölçüt koymak mümkün değildir. İş kazasına veya meslek hastalığına uğrayan sigortalının el, kol, bacak, göz, böbrek, cinsel uzuv vb. gibi önemli organlarını kaybetmesi ya da

68 GÜNEREN, S. 1389.

69 Yarg. 21. HD. 02.12.2019 T., 2019/2903 E., 2019/7343 K. sayılı kararı için bkz. kararama.yargitay.gov.tr

70 NARTER, 5. Baskı, s. 907; GÜNEREN, s.1392-1393; YHGK. 26.4.1995 T., 1995/122 E., 1995/430 K. sayılı karar için bkz. GÜNEREN, s.1396-1397.

71 NARTER, 5. Baskı, s. 908.

yatalak kalması gibi daha ağır bir zarara uğraması halinde bedensel zararın ağır olduğunun kabulü gerekir. Bu tür durumlarda bedensel bütünlüğü ağır zarara uğrayan kişi yakınlarının hukuken korunan ruhsal ve duygusal kişilik değerlerinin ağır bir şekilde zarar gördüğü, olaydan doğrudan manevi zarar (yansıma yoluyla değil) gördükleri, manevi zararla haksız eylem arasında illiyet bağı bulunduğu kabul edilir[72].

Manevi tazminat isteyebilecek kişiler, ağır bedensel zarara uğrayanın yakınlarıdır. Bu konuda kan veya kan dışı hısımlık önemli değildir. Yakınlar, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ağır bedensel zarara uğrayan işçi ile aralarında samimi ve gerçek bir duygu bağı olan ve bu zarar nedeniyle ruh ve beden sağlıkları derinden etkilenmiş olan kişilerdir. Bu kişiler, ağır bedensel zarara uğrayanın eşi, ana ve babası, çocukları, sevgilisi ve kardeşleri gibi yakınlarıdır.[73]

Yargıtay genel olarak sigortalının uğradığı "ağır bedensel zarar" kavramını değerlendirirken somut olayın ağırlığını ve özelliğini gözeterek işçinin %40-45 oranından daha fazla sürekli iş göremezliğe uğradığı olayları ağır bedensel zarar olarak kabul etmektedir ve bu tür durumlarda yakınlarının sosyal ve duygusal kişilik değerlerinin zarar gördüğünü kabul ederek manevi tazminat isteyebileceklerine karar vermektedir.[74] Bu duruma karşılık Yargıtay farklı bir kararında[75], iş kazası sonucu %26 oranında sürekli iş göremez duruma düşen sigortalıda meydana gelen kırıklar ve yaşamını zorlaştıran arazlar olayın özelliğine göre ağır bedensel zarar niteliğinde kabul ederek işçinin eş ve çocuğuna manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

72 GÜNEREN, s.1393.

73 RUHİ/RUHİ, s. 90; NARTER, 5. Baskı, s. 908; KAYACAN, s. 114; GÜNEREN, s.1393.

74 Örneğin, Yarg.21. HD.18.1.2014 T., 2013/10693 Es., 2014/23947 K. sayılı ilamında, iş kazası sonucu göz mide ve yemek borusundan %41 oranında ağır bedensel zarara uğrayan sigortalının yakınları olan eşi ve babasına; Aynı dairenin 16.1.2013 T., 2012/7491 E., 2013/530 K. sayılı ilamında ise %100 oranında bedensel zarara uğrayan sigortalının kardeşlerinin manevi tazminat isteyebileceği görüşünü yansıtmıştır. Kararlar ve ayrıntılı bilgi için bkz. GÜNEREN, s.1393, 1403-1404.

75 GÜNEREN, s. 1400-1401.

3. İşçi ve Manevi Tazminat Talep Edebilecek Yakınlarının Mirasçıları

Manevi tazminat hakkının mirasçılara geçmesi hususunda TBK'de açık bir düzenleme yoktur bu nedenle doktrinde tartışmalıdır. Doktrindeki bir görüşe göre, manevi tazminat talep hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Bu nedenle bu hak mirasçılara intikal edemez. Farklı bir görüşe göre ise manevi tazminat hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olmayıp tamamen malvarlığı niteliğinde bir alacak hakkıdır. Kişiye sıkı sıkıya bağlı olan hak, ihlal edilen kişilik değerleri olup talep edilen manevi tazminat değildir. Bu nedenle, bu hak her alacak hakkı gibi hiçbir kısıtlamaya tâbi olmadan zarar görenin dava açmadan ölmesi halinde mirasçılarına geçmelidir.[76]

Karma görüş olarak nitelendirilen, baskın olan, Yüksek Mahkemenin benimsediği ve TMK m. 25/4 hükmünde[77] de belirtilen üçüncü görüşe göre ise zarar gören ölmeden önce manevi tazminat talep iradesini açıklamışsa bu hak mirasçılarına intikal eder. Söz konusu irade açıklaması ile manevi tazminat hakkı alacak hakkına dönüşür. Bunun için zarar görenin manevi tazminat davası açması veya böyle bir dava açmak için vekâletname vermesi veya tazminat sorumlusuna herhangi bir yolla (noter kanalı, bir mail veya mektup göndererek) manevi tazminat isteminde bulunması gerekir[78]. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu[79] ve özel daireler[80] uygulamada karma görüş doğrultusunda içtihatlar oluşturmuştur.

---

76 EREN, s.798-799; KILIÇOĞLU, s. 192; GÜNEREN, s. 1405; NARTER, 5. Baskı, s. 908; ERLÜLE, s. 440.

77 TMK m. 25/4 hükmü *uyarınca "manevi tazminat istemi ... miras bırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez"* hükmü öngörülerek karma görüş benimsenmiştir.

78 REİSOĞLU, s. 265; DOĞAN/ATAMULU, s. 241; GÜNEREN, s. 1405.

79 YHGK. 3.4.1963 T., 1963/4-80 E., 1963/42 K., sayılı kararı şu şekildedir; *"...Manevi tazminat isteme hakkı, kural olarak zarar görene ait bir haktır. Ancak, zarar gören ölmeden önce dava açmış veya dava açma iradesini izhar etmiş ise, manevi tazminat isteme hakkı mirasçılarına intikal eder. Mirasçılar açılmış davaya devam edebilirler veya dava henüz ikame edilmemiş ise, bizzat dava açabilirler..."* Kararın tamamı için bkz. Kazancı İçtihat Programı (Erişim Tarihi 5.11.2021) GÜNEREN, s.1407

80 Yarg. 17. HD. 28.05.2019 T., 2016/17852 E., 2019/6941 K.; Yarg. 4. HD. 12.05.2016 T., 2015/6375 E., 2016/6618 K. numaralı kararları için bkz. kararara ma.yargitay.gov.tr; Yarg. 21. HD. 21.2.2007 T., 2006/18030 E., 2007,2541 K., Yarg. 4. HD. 4.7.2005 T.,2004/12974 E., 2005/7368 K., numaralı kararları için bkz. Kazancı İçtihat Programı (Erişim Tarihi 5.11.2021)

Manevi zarara uğrayan işçi tarafından açılan maddi tazminat davasında manevi tazminat hakkı saklı tutulmamışsa ve yargılama sırasında işçi vefat etmişse, Yargıtay'a göre mirasçılar ıslah yoluyla bile manevi tazminat talebinde bulunamazlar.[81] Yargıtay'ın bazı kararlarında, işçi manevi tazminat hakkını saklı tutmuş ise de manevi tazminat ile ilgili harcandırılmış bir dava açmadan, talebini somutlaştırmadan yani manevi tazminat davası açma hakkını kullanmadan vefat etmişse mirasçıları manevi tazminat talep edemeyecektir.[82]

4. Manevi Tazminat Alacağını Devralanlar (Temlik Alacaklısı)

Manevi tazminat hakkının, manevi zarara uğrayan kişi bakımından devredilip devredilemeyeceği konusunda doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır[83]. İsviçre Hukuk doktrininde ve uygulamasında manevi tazminat talebinin kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığı ve diğer malvarlığı talepleri gibi devre konu olabileceği kabul edilmektedir[84].

TMK m.25/4 hükmü uyarınca; *"Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez..."* olduğundan yürürlükteki hukuk bakımından manevi tazminat alacağının karşı tarafça kabul edilmedikçe devredilmesinin mümkün olmadığı söylenebilecektir. Manevi tazminat hakkının devrini tamamen zarar verenin keyfine bırakan bu yasal düzenleme doktrinde eleştirilmektedir[85].

---

81 Konu ile ilgili kararlar için bkz. Yarg. 21. HD. 12.10.2015 T., 2015/5987 E, 2015/18074 K. sayılı kararı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi 5.11.2021); GÜNEREN, s.1407

82 Yarg. 21. HD. 12.10.2015 T., 2019/1503 E, 2019/7437 K. sayılı kararı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi 5.11.2021).

83 Söz konusu görüşler için bkz. SEROZAN, Rona, Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım, Prof. Dr. Haluk Tandoğan›ın Hatırasına Armağan, BATİDER, Ankara, 1990, s. 94; ERLÜLE, s. 444 vd.; GÜNEREN, s. 1411-1412; EREN, s. 789; TANDOĞAN, s. 335

84 OFTINGER/STARK, s. 437; SCHNYDER, BaslerKomm., Art. 47, N. 7; KELLER/GABI-BOLLIGER, s. 123, ROBERTO, Haftpflichtrecht, N. 920; HONSELL, § 10, N. 5; REY, N. 446; BGE 63 II 158 vd.; BGE 81 II 389 vd. 34(naklen ERLÜLE, s. 445-446).

85 EREN, s. 753.

B. Davalı Sıfatı (Pasif Husumet)

1. Genel Olarak

Manevi tazminat davasının davalısı, haksız fiil ile zararın oluşmasında kusuru bulunan herkes olabilir[86]. İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan manevi tazminat alacağına ilişkin talep sorumluluk süjesi olan işverene karşı yöneltilmelidir. Bununla birlikte bireysel iş hukuku anlamında sorumlulukta dava müteselsil sorumluluk çerçevesinde işverenin yanında somut olayın özelliğine göre; işveren vekiline, asıl işverene, sigorta şirketine, bir mal varlığının veya işletmenin aktif ve pasifi ile devredilmesi halinde devralan kişiye ve kusurlu 3.kişilere yöneltilebilir.[87]

Manevi tazminat davası, hukuken sorumlu bulunan alacağın asıl borçlusuna karşı açılmalıdır. Dava, gerçek borçludan başka bir kişiye yöneltilirse dava sıfat yokluğu (pasif husumet) nedeniyle reddedilir.[88]

2. Davalı Sıfatı Olanlar

a. İşverenin Davalı Sıfatı

İşçinin kişiliğinin korunması başlıklı TBK m. 417[89] vd. ve m. 56 gereği, iş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan manevi tazminat davası işverene karşı açılabilir. Söz konusu davada işverenlik sıfatı kural olarak iş kazasının veya meslek hastalığının meydana geldiği tarih dikkate alınarak saptanacaktır. İş kazasından kaynaklanan manevi tazminat davasının kaza tarihinde veya meslek hastalığıyla ilgili çalışmanın gerçekleştiği dönemdeki işçinin işvereni veya işverenleri olanlara yöneltilmesi gerekir.[90]

---

86 KAYACAN, s. 115; RUHİ/RUHİ, s. 90.

87 DEMİRAL, s. 290-291; GÜNEREN, s.1430; KAYACAN, s. 115.

88 TANRIVERDİ, Süha, Medeni Usul Hukuku Cilt I, Ankara, 2016, s. 512-513; DEMİRAL, s. 291.

89 TBK m. 417 uyarınca *"İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.*
İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.
İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir."

90 DEMİRAL, S. 290; GÜNEREN, s. 1430-1431.

b. Asıl İşveren ve Alt İşverenin Davalı Sıfatı

5510 sayılı Kanun'un m. 12/6 fıkrasının ilk cümlesi alt işvereni *"Bir işverenden, işyerinde yürüttüğü mal veya hizmet üretimine ilişkin bir işte veya bir işin bölüm ve eklentilerinde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği sigortalıları çalıştıran 3. kişi"* olarak tanımlamıştır. 5510 sayılı Kanun'un m. 12/6[91] ve 4857 sayılı Kanun'un m. 2/6[92] uyarınca gerek işçinin iş ve sosyal güvenlik hukukundan doğan haklarını gerek Sosyal Güvenlik Kurumu'nun prim alacaklarını güvence altına almak amacıyla işin yapılmasında yararı bulunan asıl işvereni de alt işverenle birlikte sorumlu tutulmuştur.

Söz konusu hükümler uyarınca her iki işveren iş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan manevi tazminat alacağından müteselsilden sorumludur, zarara uğrayanlar her iki işverenden talepte bulunabileceği gibi herhangi birisinden de talep bulunabilir. Bu sorumluluk, kusursuz sorumluluk olduğundan asıl işveren, alt işveren işçisinin uğradığı kazanın veya meslek hastalığının meydana gelmesinden kusuru olmasa bile, alt işverenle birlikte müteselsilden sorumlu olacaktır.[93]

c. Bir İşletmeyi Devreden ve Devralan İşverenlerin Davalı Sıfatı

4857 sayılı İş Kanunu m.6[94]'daki iş yeri devri hükümlerine paralel düzenlenen, malvarlığının veya işletmenin devralınması baş-

---

91 İlgili fıkra, *"...Sigortalılar, 3. bir kişinin aracılığı ile işe girmiş ve bunlarla sözleşme yapmış olsalar dahi asıl işveren bu kanunun işverene yüklediği yükümlülüklerden dolayı alt işveren ile birlikte sorumludur"* şeklindedir.

92 İlgili fıkra, *"Bu ilişkide asıl işveren, alt işverenin işçilerine karşı o işyeri ile ilgili olarak bu Kanundan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden alt işveren ile birlikte sorumludur"* şeklindedir.

93 GÜNEREN, s. 1431.

94 4857 sayılı İş Kanunu'nun İşyerinin veya bir bölümünün devri başlıklı 6. maddesine göre; *"İşyeri veya işyerinin bir bölümü hukukî bir işleme dayalı olarak başka birine devredildiğinde, devir tarihinde işyerinde veya bir bölümünde mevcut olan iş sözleşmeleri bütün hak ve borçları ile birlikte devralana geçer.*
Devralan işveren, işçinin hizmet süresinin esas alındığı haklarda, işçinin devreden işveren yanında işe başladığı tarihe göre işlem yapmakla yükümlüdür.
Yukarıdaki hükümlere göre devir halinde, devirden önce doğmuş olan ve devir tarihinde ödenmesi gereken borçlardan devreden ve devralan işveren birlikte sorumludurlar. Ancak bu yükümlülüklerden devreden işverenin sorumluluğu devir tarihinden itibaren iki yıl ile sınırlıdır".

lıklı TBK m. 202[95] uyarınca, işverene ait bir işletmede çalışırken iş kazası veya meslek hastalığı sonucu manevi zarara uğrayanlar, devralan tarafından devrin alacaklılara TBK m. 202'deki şekilde bildirme veya ilan tarihinden itibaren iki yıl içinde müteselsil sorumluluk çerçevesinde hem devreden eski işveren, hem de devralan yeni işveren hakkında, dilerse sadece bunlardan birisi hakkında manevi tazminat davası açabileceği gibi davasını iki yıl ile sınırlı olmaksızın zamanaşımı süresi içinde sadece devralana da açabilirler.[96]

d. İşletmelerin Birleşmesi veya Şeklinin Değiştirilmesi Halinde Davalı Sıfatı

TBK m. 203[97] gereği birleşen veya şekli değişen işletmelerin birisinde iş kazası geçiren veya meslek hastalığına tutulan işçi veya yakınları ya da ölümü halinde hak sahipleri birleşme sonucu oluşan yeni işletmeden manevi tazminat alacağını isteyebilir ve bu konuda dava açabilir.

e. İşçisini Ödünç Veren İşveren ve Özel İstihdam Bürosu İle Ödünç Alan İşverenin Davalı Sıfatı

4857 sayılı İş Kanunu'nda, geçici iş ilişkisi olarak nitelendirilen ödünç iş ilişkisi uyarınca işçisini ödünç veren işveren, işçiyi gözet-

---

95 TBK m. 202; *"Bir malvarlığını veya bir işletmeyi aktif ve pasifleri ile birlikte devralan, bunu alacaklılara bildirdiği veya ticari işletmeler için Ticaret Sicili Gazetesinde, diğerleri için Türkiye genelinde dağıtımı yapılan gazetelerden birinde yayımlanacak ilanla duyurduğu tarihten başlayarak, onlara karşı malvarlığındaki veya işletmedeki borçlardan sorumlu olur.*
Bununla birlikte, iki yıl süreyle önceki borçlu da devralanla birlikte müteselsil borçlu olarak sorumlu kalır. Bu süre, muaccel borçlar için, bildirme veya duyuru tarihinden; daha sonra muaccel olacak borçlar için ise, muacceliyet tarihinden işlemeye başlar.
Borçların bu yoldan üstlenilmesinin sonuçları, dış üstlenme sözleşmesinden doğan sonuçlarla özdeştir.
Bildirme veya ilanla duyurma yükümlülüğü devralan tarafından yerine getirilmedikçe, ikinci fıkrada öngörülen iki yıllık süre işlemeye başlamaz" şeklindedir.

96 GÜNEREN, s. 1431-1432.

97 TBK m. 203; *"Bir işletme, başka bir işletme ile aktif ve pasiflerin karşılıklı olarak devralınması ya da birinin diğerine katılması yoluyla birleştirilirse, her iki işletmenin alacaklıları, bir malvarlığının devralınmasından doğan haklara sahip olup, bütün alacaklarını yeni işletmeden alabilirler*
Bir tek kişiye ait olup da kollektif veya komandit ortaklık hâline dönüştürülen bir işletmenin borçları hakkında da aynı hüküm uygulanır" şeklindedir

me borcundan dolayı ödünç alan işverenle birlikte müştereken ve müteselsilen sorumlu olduğundan iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle zarara uğrayan kişiler bunlardan birisi hakkında veya her ikisi hakkında müştereken ve müteselsilen manevi tazminat davası açabilir[98]. Ancak 6715 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle işçi, özel istihdam bürosu tarafından bir işverene ödünç verilmişse özel istihdam bürosu ile ödünç alan işveren arasında müteselsil sorumluluk yoktur.

f. İşveren Vekilinin Davalı Sıfatı

Doğrudan temsil yetkisinin doğal sonucu olarak işveren adına yaptığı işlemler nedeniyle işveren vekilinin işçilere karşı özel hukuktan doğan bir hukukî sorumluluğu yoktur. Bu nedenlerle iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle açılan manevi tazminat davasında olayın meydana gelmesinde kişisel bir kusuru bulunmayan işveren vekilinin bu sıfatla hukukî sorumluluğuna gidilemez, şayet somut olayda kişisel bir kusurunun bulunduğu saptanırsa kusuru oranında sorumlu olur.[99]

g. Kusurlu 3. Kişilerin Davalı Sıfatı

İş kazasının meydana gelmesinde kusuru bulunan üçüncü kişiler (tüzel kişi ortakları, işverenin yöneticileri veya çalıştırdığı diğer kişiler vs.) varsa zarar görenlerce, söz konusu kişi veya kişilere de manevi tazminat davası yöneltebilir. Örneğin ekipman kiralanması ve kiralanan ekipmanlardan dolayı iş kazası veya meslek hastalığı meydana gelmesi durumunda kiraya veren üçüncü kişidir ve manevi tazminat talebi bu kişiye de yöneltilebilir.[100]

Bu durumda, davalılar ihtiyari dava arkadaşıdır. 7036 sayılı Kanun m. 5 uyarınca davacı işveren, davalı olarak gösterilmez ve dava sadece kusurlu üçüncü kişi veya kişilere yöneltirse, bu dava görev yönünden iş mahkemesinde görülemeyecektir.

98 RUHİ/RUHİ, s. 90; GÜNEREN, s. 1432-1433.

99 SÜZEK, s. 189 vd.; KAYACAN, s. 118-119.

100 KAYACAN, s. 115-116.

h. Sigorta Şirketinin Davalı Sıfatı

Olay tarihinde geçerli ihtiyarî mali sorumluluk sigortası mevcut olup poliçe manevi tazminatı kapsıyorsa bu poliçeyi düzenleyen sigorta şirketi poliçe limiti ile sınırlı olarak mali sorumluluğu dolayısıyla sorumludur ve davalı sıfatı bulunduğu kabul edilmelidir.[101] Manevi tazminat mali sorumluluk sigorta poliçesi (ZMSS) kapsamı dışında olduğundan poliçesini düzenleyen sigorta şirketinin davalı sıfatı yoktur.[102]

II. İŞVERENİN MANEVİ TAZMİNAT SORUMLULUĞU

A. SORUMLULUĞUN HUKUKİ DAYANAĞI

İş (hizmet) sözleşmesi uyarınca işverenin iş tehlikelerine karşı işçiyi koruma, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri alma yükümlülüğünün yasal dayanakları; Anayasa, TBK ve İSGK' dan kaynaklanmaktadır. Anayasamızın 5, 12, 17, 20, 26 ve 56. maddelerinde kişinin yaşam ve kişilik değerlerinin korunması ilkelerini ortaya koymuştur; bu maddelere paralel olarak Türk Borçlar Kanunu, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'nda bu değerlere yapılan saldırılara karşı kişiyi koruyucu düzenlemeler getirmiştir.

TBK m. 417[103] uyarınca işveren, işçisini gözetmek ve korumakla yükümlüdür. 6331 sayılı İSGK m.4'te işverenin çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olduğu belirtilmiş, yapmak ve uymakla yükümlü olduğu düzenlemeler gösterilmiştir. 5.maddede ise işverenin anılan yükümlülüklerle gerçekleştireceği koruma sırasında uyacağı ilkeler ifade edilmiştir. 10. maddede iş-

---

101 Yarg. 17. HD. 15.2.2012 T., 2011/1086 E., 2012/1262 K. ve Yarg. 21. HD. 4.10.2011 T., 2011/3566 E., 2011/7534 K. sayılı kararları için bkz. GÜNEREN, s. 1435.

102 YHGK. 21.9.1979 T., 1978/11-235 E., 1979/1269 K. sayılı kararları için bkz. GÜNEREN, s. 1435-1435

103 TBK m. 417 uyarınca *"İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.*
İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.
şverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir."

yerinde sağlık ve güvenlik sağlanırken işverenin yapacağı risk değerlendirme çalışmasında dikkate almakla yükümlü olduğu tedbirler belirtilmiştir.

Anayasanın yukarıda belirtilen maddeleri, TBK m. 417/2 hükmü ile 6331 sayılı İSGK'nin 4, 5 ve 10. maddeleri ve buna uygun olarak çıkarılan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri işverenin sorumluluğunu somutlaştırmaktadır. Bu sebeple, mevzuatta yer alan teknik iş kurallına uyulmaması işverenin kusurlu davranışı olarak değerlendirilmektedir. Bunun dışında işveren yazılı olmayan ve ancak teknolojinin gerekli kıldığı tüm önlemleri de almak zorundadır. İşveren bu önlemlere aykırı davranması durumunda kusurlu addedilerek doğan zararları karşılamalıdır[104]. İşverenin sorumluluğu kusura dayanan sorumluluktur. Bu sorumlulukta kusur yoksa sorumluluk da yoktur kuralı geçerlidir[105].

İşverenin mevzuata ve sözleşmeye aykırı davranışı onun kusurudur. TBK m. 417/3 uyarınca; *"Kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir."* Bu düzenleme uyarınca, işçinin vücut bütünlüğünün zedelenmesine veya ölümüne kusuruyla neden olan işveren sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine göre doğan zararları gidermekle yükümlüdür. Bu durumda, TBK m. 112[106] ve 114/2'nin[107] göndermesiyle aynı Kanun'un özel düzenleme niteliğindeki TBK m. 56. uyarınca manevi tazminatla sorumlu olacağı açıktır. Böylelikle işveren, kanundan ve sözleşmeden doğan bu yükümlülüğü yerine getirmediği takdirde, işçinin ve yakınlarının manevi zararlarından sorumlu olacaktır. Sorumluluk oran ve miktarının belirlenmesi için ise hâkim; işçi, işveren ve varsa 3. kişilerin kusurunu irdeleyen kusur bilirkişi raporu almak zorundadır.[108]

---

104 GÜNEREN, s. 1458-1459.

105 YHGK. 12.2.2014 T., 2013/586 E., 2014/95 K., sayılı kararı için bkz. kararara ma. yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi 6.11.2021).

106 TBK m. 112, *"Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür"* şeklindedir.

107 TBK m. 114/2, *"Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır"* şeklindedir.

108 GÜNEREN, s. 1459-1460.

İşvereni, iş kazası ve meslek hastalığı dolayısıyla ortaya çıkan zarar nedeniyle hukuki sorumluluktan kurtaracak şey, işverenin eylemleri ile ortaya çıkan zarar arasındaki illiyet bağının kesilmesidir.[109] Kusursuz sorumlulukta olduğu gibi, kusur sorumluluğunda da illiyet bağı mücbir sebep ve zarar görenin veya 3. kişinin ağır kusuru nedeniyle kesilebilir.[110]

İşverenin kusurlu olmadığı durumlarda da manevi tazminat sorumluluğu bulunmaktadır. Özellikle, kusursuz sorumluluğun söz konusu olduğu durumlarda (örneğin adam kullananın sorumluluğu, kaçınılmazlık durumları gibi) kusuru olmasa bile illiyet bağı bulunmak koşuluyla manevi tazminattan sorumludur[111].

B. İŞ KAZASI ve MESLEK HASTALIKLARINDA MANEVİ TAZMİNATIN KOŞULLARI

İş sağlığı ve güvenliği önlemlerini gereğince almadığından dolayı meydana gelen iş kazası ve meslek hastalığı sonucu zarara uğrayanlar tarafından manevi zararın işverenden talep edilebilmesi için özel koşullar yanında genel koşulların da bulunması gerekir.[112] Genel koşullar kusur istisna edilirse, kusur sorumluluğu ile kusursuz sorumluluk hallerinde aynıdır ve bunlar "*Eylem, zarar, illiyet bağı ve hukuka aykırılık*"tır.

İşverenin iş kazası ve meslek hastalıkları nedeniyle manevi tazminatla sorumlu tutulmasının koşulları kısaca şunlardır;

1- İş sözleşmesiyle bir işverene bağlı olarak çalışan işçinin, bünyesel rahatsızlığı dışında dışarıdan gelen ve istenilmeyen bir olay (kaza) sonucu veya yükümlülük süresi içinde meslek hastalığı nedeniyle ölmesi veya beden bütünlüğünün zarar görmesi gerekir.

---

109 TANDOĞAN, s. 74.

110 *"...Kusur sorumluluğunda, üç halde illiyet bağı kesilebilir. Bunlar, mücbir neden ile zarar görenin veya 3. kişinin ağır kusurudur. Öğretide, illiyet bağını kesen nedenlerin bütün sorumluluk halleri için geçerli olduğu vurgulanmaktadır. Kusurlu olmadığı halde işvereni, meydana gelen zarardan sorumlu tutmak adalet ve hakkaniyet duygularını incitir..."* YHGK. 20.3.2013 T., 2012/1121 E., 2013/386 K., sayılı karar için bkz. (Erişim Tarihi 6.11.2021).

111 GÜNEREN, s. 1460.

112 02.06.1966 gün ve 7/7 sayılı içtihadı birleştirme kararı için bkz. turkhukuksitesi.com (Erişim tarihi, 25.10.2021).

2- Ölüm veya bedensel zarar sonucunda işçi veya yakınlarında bir manevi zarar oluşmalıdır. İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölüm halinde yakınlarında, bedensel zedelenme halinde işçinin kendisinde manevi zarar oluşur. İşçinin beden bütünlüğünün zedelenmesi nedeniyle, yakınların manevi zarara uğradıklarının kabulü için bedensel zararın ağır olması gerekir.

3- İş kazası veya meslek hastalığı ile manevi zarar arasında uygun illiyet bağı bulunmalıdır[113] ve illiyet bağı mücbir sebep ve işçinin veya üçüncü kişinin ağır kusuru ile kesilmemelidir.[114]

4- İşverenin sorumluluğu için kusuru olmalıdır ancak kusuru bulunmayan işverenin sorumluluğu için olayın kaçınılmazlık sonucu oluşması ya da adam kullanan sıfatının bulunması gerekir[115] Zararın oluşmasında işçi ve işverenin sorumluluğu olmayıp kaçınılmazlık sonucu oluştuğu saptanırsa işveren manevi zarardan hakkaniyet ölçüsünde sorumlu tutulur.

5- İşçinin beden bütünlüğünün zedelenmesi veya ölmesi hukuka aykırı olmalıdır. Hukuka aykırılık, doğrudan doğruya zararlı bir sonucu yasak eden ya da zararlı sonucu önlemek için belirli davranışları emreden veya yasak eden hukuk kurallarına aykırılıktır. İşverenin iş tehlikelerine karşı işçisini gözetme ve koruma hususundaki yasal düzenlemelere (TBK m. 417, İSGK m. 4, 5, 10) aykırı davranması hukuka aykırılığı oluşturur.

---

113 Yarg. 21. HD. 19.11.2007 T., 2007/17984 E., 2007/20727 K. sayılı kararı, "*... Davacı, yer altı kablolarındaki arızayı bulmak amacıyla yapılan çalışma sırasında meydana gelen tüp patlaması sonucu birlikte çalıştıkları bir işçinin öldüğünü, iki işçinin de yaralandığını, kendisinin de şok geçirerek depresyona girdiğini böylece beden tamlığının bozulduğunu belirtmektedir.*
...Mahkemece olay tarihi olan 18.4.2006 tarihinden hemen sonra alınmayıp bir süre sonra alınmış bulunan ve sebebi gösterilmeksizin sadece depresyon tanısı konulan... Sağlık Kurulu raporları itibariyle davacıdaki depresyon rahatsızlığı ile meydana gelen eylem arasında uygun illiyet bağı kurulmadan yukarıda anılan koşullar, hiçbir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde belirlenmeden manevi tazminata hükmedilmesi doğru görülmemiştir". Kararın tamamı için bkz. kararara ma. yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi 6.11.2021).

114 KAYACAN, s. 123.

115 GÜNEREN, s. 1465.

6- Somut olayın özellikleri, manevi tazminat verilmesi gerektirdiğini haklı göstermelidir. Bu son koşul üzerinde bundan sonraki bölümde ayrıntılı olarak durulacaktır.[116]

III. MANEVİ TAZMİNAT DAVALARININ ÖZELLİKLERİ

Kişi, bir alacak hakkını dava yoluyla tam olarak talep edebileceği gibi, HMK m. 109 kapsamında talep konusunun niteliği itibariyle bölünebilir olması durumunda alacağın bir kısmını da talep etme, HMK m. 107 kapsamında ise davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde ise belirsiz alacak davası açma imkânı vardır.[117]

Öğretide manevi tazminat davasının belirsiz veya kısmi dava olarak açılması kalan kısım için geriye kalan haklar saklı tutulsa dahi ek dava ve taleplerde bulunulması veya kısmi davada istenen manevi tazminat davasının ıslah yoluyla arttırılıp artırılamayacağı konuları tartışmalıdır.[118] Bazı yazarlara göre manevi tazminat davasında tazminat miktarını hâkim belirleyeceğinden davacının talep sonucunu tam olarak belirleyebilmesi kendisinden beklenmemelidir diyerek manevi tazminat davalarının kısmi ve belirsiz alacak davası olarak da açılabileceğini belirtmektedirler.[119]

Uygulamada ve özellikle Yargıtay kararlarında[120] manevi zarara

---

116 02.06.1966 gün ve 7/7 sayılı içtihadı birleştirme kararı için bkz. turkhukuksitesi.com (Erişim tarihi, 25.10.2021).

117 Kısmi dava ve belirsiz alacak davası konulara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. ATALI, Murat/ ERMENEK İbrahim, Medeni Usul Hukuku,3. Baskı, Ankara, 2021, s. 135 vd.

118 GÜNEREN, s. 1438

119 NARTER, 3. Baskı, s. 764; PEKCANITEZ Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZEKES Muhammed, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 12. Bası, Ankara, 2016, s.307; ÇİL, Şahin, İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, (9. Hukuk Dairesi 2010-2011 Yılları, Ankara, 2011; s. 113.

120 Manevi tazminatın bölünemeyeceğine yönelik Yarg. 10.HD.'sinin 16.03.2021 T., 2020/7279 Es., 2021/3385 K., sayılı kararı şu şekildedir *"...Hukuka aykırı bir eylem yüzünden çekilen elem ve üzüntüler, o tarihte duyulan ve duyulması gereken bir haldir. Başka bir anlatımla üzüntü ve acıyı zamana yaymak suretiyle, manevi tazminatın bölünmesi, bir kısmının dava konusu yapılması kalanın saklı tutulması olanağı yoktur. Niteliği itibariyle manevi tazminat bölünemez. Bir defada istenilmesi gerekir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 25.9.1996 gün ve 1996/21-397-637 E-K, 13.10.1999 gün ve 1999/21-684-818 E- K ve 01.03.2006 gün ve 2006/2-14–26 K. sayılı kararı da bu doğrultudadır. Öte yandan somut olayda düzenlenen ibraname içeriği de dikkate alındığında manevi tazminata karşılık yapılan ödemeyi*

yönelik *"Hukuka aykırı bir eylem yüzünden çekilen acı ve üzüntüler o tarihte duyulan ve duyulması gereken bir durumdur."* şeklindeki nitelendirmesiyle manevi tazminat taleplerinin niteliği itibariyle tamamının bir defada istenmesi gerektiği, kural olarak sonradan ek dava açılamayacağı ileri sürülmüştür aksi ise manevi tazminatın bölünmezliği ilkesine aykırı olacağı belirtilmiştir[121]. Bununla birlikte bu görüşe göre duyulan acı ve üzüntünün karşılığı dava yoluyla belirtilip karşı tarafa bildirildiğinden ayrıca hâkime manevi tazminatın takdirinde çok geniş takdir yetkisi verilip hâkimin takdir yetkisi de bölünemeyeceğinden manevi tazminat talebi niteliği itibariyle bölünemezdir.[122]

HMK m. 106'ya göre tespit davası yoluyla mahkemeden bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunması şartıyla (somut bir hukuki ilişki bakımından henüz şartları oluşmadığı için eda davası açılamıyorsa) belirlenmesi talep edilebilir. Tespit davası adeta eda davasının öncüsü niteliğindedir. Aslında belirsiz, tam ve kısmi olarak ayırmadan bakıldığında her dava türünün özünde külli bir tespit fonksiyonu vardır.[123] Bazı yazarlara[124] göre manevi tazminat davaları da tespit davası niteliğinde açılabilirken doktrindeki baskın görüşe ve Yargıtay'ın uygulamasına göre açılamamaktadır.[125]

HMK m. 150/7 uyarınca, "*Hangi sebeple olursa olsun açılmamış sayılan davadaki talep dahi vaki olmamış sayılır."* düzenlemesi uyarınca açılmamış sayılan manevi tazminat davasındaki tazminat talebi açılmamış sayılma kararı ile talep edilmemiş sayılacağından davacı taraf, sonraki davalarda açılmamış sayılan davadaki miktar ile bağlı kalmayacaktır. Nitekim Yargıtay yeni sayılabilecek bir ka-

kabul eden davacıların manevi tazminatın bölünmezliği ilkesi kapsamında, manevi tazminat isteminin bakiye kısmı yönünden alacağının devam edeceğini kabul etmek mümkün değildir…". Karar içi bkz. kararara ma.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 29.10.2021)

121 NARTER, 5. Baskı, s. 902; BAL, s. 154.

122 KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü C. 2, 1. Baskı, İstanbul, 2001, s. 1528; GÜNEREN, s. 1438- 1440.

123 PEKCANITEZ/ ATALAY/ ÖZEKES, s. 306; NARTER, 3. Baskı, s. 770, ATALI/ ERMENEK s. 136.

124 NARTER, 3. Baskı, s. 770.

125 GÜNEREN, s. 1440; Konuyla ilgili Yarg. 21. HD.16.02.2015 T'li 2014/26303 E., 2015/2554 K. Sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1454-1455.

rarında, davacı tarafından açılan manevi tazminat davasının açılmamış sayılması halinde, açılmamış sayılan davadaki istekle bağlı kalınmaksızın manevi tazminat takdiri gerekeceği belirtilmiştir.[126]

YHGK. maddi tazminat davası derdestken, o davaya konu edilmeyen manevi tazminat isteminin ıslah yoluyla ileri sürülemeyeceği görüşündedir.[127] Yargıtay 21. Hukuk Dairesinin son yıllardaki uygulamasında[128] ise maddi tazminat davası derdestken, o davada davacı tarafından başvuru ve peşin ilam harcı yatırılmak suretiyle manevi tazminat talebinde bulunulmuşsa usul ekonomisi, davaların en çabuk ve en az masrafla giderilmesinin yararlı olacağı düşüncesiyle bu dilekçeyi maddi tazminat davası ile birleştirme istemli ek dava kabul ederek manevi tazminat davası talebiyle ilgili delillerin toplanıp sonuca gidilmesi gerektiğine karar vermektedir. Ancak başvuru harcı yatırılmamışsa nispi harç yatırılsa dahi manevi tazminat davası ek dava olarak kabul edilmemektedir.[129]

Manevi tazminat alacağı olan kişinin, manevi tazminat alacağına karşılık bir miktar (kısmi) para alması ve bu konuda açılmış veya açılacak dava hakkını saklı tutması manevi tazminatın bölünmezliği ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır.[130] Yargıtay'ca bu tür durumlarda da manevi tazminat tutarı takdir edildikten sonra kısmî ödeme mahsup edilerek mahkemece hüküm kurulması gerekmektedir.[131] Yargıtay, 2005 tarihli (daha önceki tarihli) başka

126 Yarg. 21. HD.18.02.2014 T'li 2013/18320 E., 2014/2605 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1455-1456.

127 YHGK. 16.6.2016 T.'li 2014/1193 E.,2016/800 K. sayılı kararının tamamı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 30.10.2021).

128 Yarg. 21. HD.11.04.2019 T'li 2018/3449 E., 2019/2821 K.; Yarg. 21. HD. 27.06.2019 T'li 2018/5073 E., 2019/4779 K. Sayılı kararları için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 30.10.2021)

129 Yarg. 21. HD.6.2.2017 T'li 2015/22414 E., 2017/579 K.; Sayılı kararı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr; Manevi tazminatta ıslaha ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. NARTER, 5. Baskı, s. 921 vd.; GÜNEREN, s. 1441 vd.

130 GÜNEREN, s. 1442.

131 YHGK. 9.5.2007 T., 2007/21-269 E., 2007/269 K. Sayılı kararı şu şekildedir; *"...Yapılan yargılama sırasında, alacaklının (davacının) kısmi tediyeyi kabul etmesi, manevi tazminatın bölünmezliği ilkesinin ihlalini doğurmayacağı gibi, bu ödemenin tam ibra niteliğinde bulunmadığının da anlaşılmış olması karşısında, yerel mahkemece, manevi tazminat miktarı takdir ve tayin edilip, kısmi ödeme mahsup edilerek hüküm kurulmasında yasaya aykırı yön bulunmamaktadır...."*. Kararın tamamı için bkz. omerfatihkama.av.tr (Erişim Tarihi: 30.10.2021)

bir kararında[132] ise yapılan ödemenin manevi tazminata karşılık olan kısmıyla manevi zararın giderildiğini ve manevi tazminatı bir kere istendikten sonra ıslah edilemez, bölünemez olduğunu belirterek bir daha dava konusu yapılamayacağı hükmüne varmıştır.

Manevi tazminat alacağı olan kişinin, manevi tazminat alacağına karşılık bir bedel alması ve sorumlu kişiyi ibra etmesi durumunda, manevi tazminatın bölünmezliği ilkesi uyarınca aldığı tutarın azlığına dayanarak ek manevi tazminat isteminde bulunmaz.[133] Hatta velayet altındaki manevi tazminat hak sahibi olan çocuklar adına yasal temsilci babanın yapmış olduğu ibra sözleşmesinde bile çocuklar reşit olduktan sonra manevi tazminat davası açamazlar.[134]

Kişide olay anında meydana gelen bedensel zararın zaman içinde gelişerek artış gösterme ihtimali vardır. Bu tür durumda ortaya çıkan veya artan iş göremezlik zararı veya diğer zararlar için ayrıca manevi tazminat istenilmesi olanaklıdır[135]. Nitekim YHGK bir kararında[136] *"...Maluliyet oranında bir artma olduğu takdirde, artan miktar için ayrı bir dava açılabilir. Artan maluliyet farkı için ayrıca manevi tazminat da istenebilir..."* demektedir.

IV. İŞ KAZASINDAN DOĞAN MANEVİ TAZMİNATLARINDA GÖREVLİ ve YETKİLİ MAHKEMELER ve YARGILAMA USULÜ

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu, iş mahkemelerinin kuruluş nedenle iş kazası veya meslek hastalığından doğan manevi

132 YHGK. 26.05.2015 T., 2005/21-665 E., 2015/712 K. sayılı kararı için bkz. BAL, s. 154 vd.

133 *"...somut olayda 31.07.2012 tarihli ibraname ile davacının 26.06.2012 tarihli iş kazası nedeniyle ve manevi zararlarına karşılık olarak 2.000,00-TL aldığı anlaşılmaktadır. Yukarıda da açıklandığı üzere acıyı zamana yaymak suretiyle manevi tazminatın bölünmesi, bir kısmının dava konusu yapılması ve kalanın saklı tutulması olanağı yoktur. Diğer bir deyişle manevi tazminat istemi bölünemez. O halde eldeki davada Mahkemece davacının yargılama konusu olay nedeniyle manevi zararlarına karşılık 2.000,00TL aldığının anlaşılması karşısında manevi tazminat isteminin reddi karar verilmesi gerekirken..."*Yarg. 21. HD. 23.2.2016 T'li 2015/16522 E., 2016/2692 K.; sayılı kararın tamam için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 30.10.2021)

134 GÜNEREN, s. 1443.

135 GÜNEREN, s. 1442; Yarg. 21. HD. 4.2.2008 T'li 2007/9735 E., 2007/1518 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s.1457

136 YHGK. 12.3.2008 T., 2008/12-245 E. 2008/249 K. Sayılı kararı için bkz. NARTER, 5. Baskı, s. 923.

tazminat davalarında görevli mahkemenin tespiti için görev, yetki ve yargılama usulünü düzenlemektir. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesi[137] incelendiğinde iş ve sosyal güvenlik hukuku mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklardan doğan davalar iş mahkemelerinin görevli olduğu görülmektedir. Bu nedenle iş kazasından doğan manevi tazminat davaları da iş mahkemelerinde görülmektedir. İş mahkemeleri ise özel (ihtisas) hukuk mahkemelerinden birisi olduğundan, iş mahkemeleri olmayan yargı çevrelerinde iş kazası veya meslek hastalıklarından doğan uyuşmazlıklar iş mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemelerinde görülmektedir.[138]

HMK m. 1 gereği görev, dava koşulu olup kamu düzenindendir. Görevli mahkemede dava açılmaması halinde, HMK m. 20 uyarınca[139] görevsiz mahkeme, davanın iş mahkemesine gönderilmesine karar verir ve davacı iki haftalık süre içerisinde görevsizlik kararı veren mahkemeye başvurarak dosyanın görevli mahkemeye gönderilmesine talep etmelidir.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 6. maddesi[140], iş mah-

137 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 5. maddesine göre, iş mahkemeleri; 5953 sayılı Kanun'a tabi gazeteciler, 854 sayılı Kanun'a tabi gemi adamları, 4857 sayılı İş Kanunu'na veya Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen hizmet sözleşmelerine tabi işçiler ile işveren veya işveren vekilleri arasında, iş ilişkisi nedeniyle sözleşmeden veya kanundan doğan her türlü hukuki uyuşmazlıklarına, idari para cezalarına itirazlar ile 5510 sayılı Kanunun geçici 4. maddesi kapsamındaki uyuşmazlıklar hariç olmak üzere Sosyal Güvenlik Kurumu veya Türkiye İş Kurumunun taraf olduğu iş ve sosyal güvenlik mevzuatından kaynaklanan uyuşmazlıklara ve diğer kanunlarda iş mahkemelerinin görevli olduğu belirtilen uyuşmazlıklara ilişkin dava ve işlere bakar.

138 DEMİRAL, s. 386.

139 HMK m.20/1; *"Görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden, (...) (1) süresi içinde kanun yoluna başvurulmayarak kesinleşmiş ise kararın kesinleştiği tarihten; kanun yoluna başvurulmuşsa bu başvurunun reddi kararının tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde dava açılmamış sayılır ve görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkemece bu konuda resen karar verilir.(1)(2)*

140 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 6. maddesine göre, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarih- teki yerleşim yeri mahkemesi ile işin veya işlemin yapıldığı yer mahkemesidir. Davalı birden fazla ise bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. İş kazasından doğan tazminat davalarında, iş kazasının veya zararın meydana geldiği yer ile zarar gören işçinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 6. maddesine aykırı olarak yapılan yetki sözleşmeleri geçersizdir.

kemeleri görev alanına giren (iş kazası ve meslek hastalığından doğan manevi tazminat davaları dâhil) davalarda yetkili mahkemelerin nereler olabileceğini düzenlemiştir. Davacı, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi ile işin veya işlemin yapıldığı yer mahkemesinde, iş kazasının veya zararın meydana geldiği yer mahkemesinde[141] ya da zarar gören işçinin yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir.

Yetkiye ilişkin söz konusu madde incelendiğinde davacıya seçimlik verildiği aksine sözleşme yapılması durumunda geçersiz olduğu belirtilerek yetkinin kesin olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle iş mahkemelerinde açılacak iş kazası veya meslek hastalıklarından kaynaklanan manevi tazminat davalarını 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 6. maddesi kapsamında açmak davanın usulden reddedilme ihtimalini azaltacaktır. Bununla beraber Yargıtay, yetki kurallarının işçi lehine yorumlanması gerekliliğini belirterek 6. madde kapsamı dışınca ayrıca haksız fiilden doğan yetki kurallarına gidilmesinde herhangi bir aykırılık görmediğini belirtmiştir.[142]

Dava, yetkili mahkemede açılmamışsa ve davalı tarafın itirazı halinde yetkisiz mahkeme dosyanın yetkili iş mahkemesine gönderilmesine karar verirse ve HMK m. 20 uyarınca davacı iki hafta süre içerisinde yetkisizlik veren mahkemeye başvurarak dosyanın yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmelidir.

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 7. maddesine göre iş mahkemelerinin yargılama usulü basit yargılama usulüdür[143] dolayısıyla iş kazaları ve meslek hastalıklarından doğan uyuşmazlıklarda da basit yargılama usulü uygulanacaktır. Aynı kanunun 3. maddesine göre iş kazası ve meslek hastalıklarından kaynaklanan

141 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 6. Maddesi 3. Fıkrasında düzenlenen *"İş kazasından doğan tazminat davalarında, iş kazasının veya zararın meydana geldiği yer ile zarar gören işçinin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir."* hüküm sadece iş kazasından kaynaklanan davalara ilişkin olduğundan meslek hastalıklarından davalarda uygulanmayacaktır. Meslek hastalığından kaynaklanan yetkili mahkemeler için diğer fıkra hükümleri uygulanacaktır. Detaylı ilgi için bkz. GÜNEREN, s. 1387.

142 Yetki kuralları ve paragrafta belirtilen, Yarg. 15.09.2014 T., 2014/11828 Es., 2014/17436 K. numaralı kararı için bkz. DEMİRAL, s.388-389;

143 Basit yargılama usulüne ilişkin ayrıntılı bilgiler için bkz. RUHİ/RUHİ, s. 90 vd.; ATALI/ERMENEK, s. 171 vd.

manevi tazminat davalarında ve bununla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları hakkında zorunlu arabuluculuk şartı uygulanmamaktadır.

İŞ KAZASINDAN DOĞAN MANEVİ TAZMİNAT TUTARININ BELİRLENMESİ

İş kazası veya meslek hastalığı neticesinde işçinin beden bütünlüğünün zedelenmesi veya ölümü sebebiyle işverenin manevi tazminat sorumluluğuna gidilirken TBK m. 56 ile 2.6.1966 gün ve 7/7 sayılı Yargıtay içtihadı birleştirme kararı uyarınca olayın özelliklerini gözeterek TMK'nın m. 4'te öngörülen hak ve nefaset kuralları ışığında hüküm kurulmalıdır.[144]

Her manevi tazminat hak sahibinin ve vakıanın kendine has koşulları bulunduğundan manevi zararın belirlenmesinde maddi zararın belirlenmesindeki gibi somut ölçütlere başvurmak mümkün değildir. Örneğin bir futbolcunun el parmağının kopmasıyla ressamın el parmağının kopması aynı elem ve üzüntüyü doğurmayacaktır. Benzer bir şekilde 60 yaşında bir işçinin saçlarının yanmasıyla 18 yaşında bir işçinin saçlarının yanması, ruhlarına aynı zararı vermeyecektir.[145]

I. MANEVİ ZARARIN AĞIRLIĞI

Herhangi bir acı ve elem manevi tazminat için yeterli olmadığından manevi zararın belli bir ağırlıkta olması ve önemli olması zorunludur. Bu zorunluluk tazminatın istisnai nitelikte olmasından kaynaklanmaktadır. Acı ve elem bir kişinin normal olarak katlanabileceği acılardan fazla (istisnai), niteliği ve süresi yönünden önemli, istek sahibinin tüm varlığını kavrayan güçte olmalıdır. Olağan, süresiz, ruh ve beden huzurunu bozmayan bir acı manevi tazminat talebi için yeterli değildir.[146] Günlük iş yaşamında sıklıkla karşılaşılan çizikler, ufak tefek sıyrıklar, yanıklar gibi zararlar kişiye kural olarak manevi tazminat isteme hakkı vermez.[147]

---

144 GÜNEREN, s.1474.

145 RUHİ/RUHİ, s. 93; Manevi zarar, maddi zararların aksine tam olarak hesaplanmasının mümkün olmadığı, bu durumun da yargı kararlarında ölçüsüzlüğe yol açtığına ve manevi tazminatlarında maddi tazminatlar gibi belirli bir standart ve ölçüye göre hesaplanmasına ilişkin ayrıntılı bilgi ve görüş için bkz. ÇELİK, s. 1 vd.

146 OSER/SCHÖNENBERGER, s. 431 (naklen GÜNEREN, s. 1474).

147 DEMİRAL, s. 392.

Manevi zararla birlikte, manevi tazminatı gerektiren özel şartların bulunması gerekmektedir. Manevi zararın niteliği, zarar gören nezdinde meydana getirdiği ruhsal çöküntü, olayın özelliği gibi diğer şartlar tazminatı gerektirmelidir[148].Olayın özelliklerine örnek olarak; olayın alelade ya da olağan dışı, acı ve kederi daha fazla artıran bir şekilde gerçekleşmesi, ölümün yakınlarının gözü önünde hunharca gerçekleşmesi veya yakınlarının görmeden gerçekleşmesi, zarar görenin sorumluyu affetmesi, ölen ya da zarar görenle sorumlu arasındaki yakın bağlılığın varlığı, ölenle zarar gören arasındaki ilişkinin yakınlık derecesi, çekilen bedensel ya da ruhsal acının büyüklüğü ve süresi, vs. haller verilebilir.[149]

Yargıtay bir kararında[150], iş kazası sonucu iş göremezlik oranı %0 olarak tespit edilen işçinin hastanede kaldığı ve raporlu olduğu günler vücut bütünlüğünün zedelenmesi, duyduğu acı ve üzüntü nedeniyle kendisine uygun bir manevi tazminat takdir edilmesi gerektiğine karar verirken; başka bir kararında[151] ise *"Çocuklarının trafik kazasında 7 gün iş ve güçten kalır şekilde yaralanması sebebiyle dava açan anne ve babaya manevi tazminat gerekmediği, çünkü çocuğun ağır bir şekilde yaralanmadığı, yaralanmanın derecesi gözetildiğinde anlık bir heyecan ve üzüntünün Yasanın koruduğu değerler yönünden kişilik haklarına saldırı oluşturacak düzeye ulaşmadığına karar vermiştir".*

II. KUSUR DURUMLARI (ORTAK KUSUR)

Manevi tazminat her şeyden önce işverenin kusuruna yani kusurun ağırlık derecesine göre belirler.[152] Kusurun tespitiyle ilgili bilirkişi raporunda iş kazası veya meslek hastalığı sonucu işçinin ölmesi veya cismani zarara uğramasında işçinin kendi kusurunun da olması halinde hâkim tarafından tazminatta indirime gidilir.[153]

148 GÜRSOY, Kemal Tahir, Manevi Zarar ve Tazmini, AÜHFD, Ankara, 1973, s. 17-18 (naklen, GÖKCAN, s. 813).

149 GÖKCAN, s. 81.

150 Yarg. 21. HD. 7.3.2017 T., 2016/6375 E., 2017/1729 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1475.

151 YHGK.27.12.2006 T., 2006/4-800 E., 2006/821 K. sayılı kararı için bkz. GÜNEREN, s. 1474-1475.

152 DEMİRAL, s. 392; NARTER, 5. Baskı, s. 915; GÜNEREN, s.1476.

153 Yarg. 21. HD. 2.7.2020 T., 2019/6428 E., 2020/3016 K. sayılı kararı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi 6.11.2021); Aynı yönde bir başka karar, Yarg. 21. HD. 12.4.2005 T., 2005/1248 E., 2005/3703 K. sayılı kararı, BAL, s. 138.

İşçinin de oluşan zararda kusuru olması veya işçinin kusuru zarar ile işverenin fiili arasındaki illiyet bağını kesmiş olması durumunda TBK m. 52[154] uygulama alını bulur işveren manevi tazminattan sorumlu dahi olmayabilir.[155]

III. OLAYIN KAÇINILMAZLIK (KÖTÜ TESADÜF) SONUCU OLUŞMASI

İş kazası veya meslek hastalığı, tamamen kaçınılmaz (kötü tesadüfi) bir olay sonucu meydana gelmişse kusur herhangi bir tarafa yüklenemez ancak kusursuz sorumluluk ilkelerinden biri olan hakkaniyete göre zararın bir miktar da olsa işverence karşılanması gerekmektedir.[156]

Doktrin ve uygulamada[157] bu tür durumlarda zararın %40'lık bölümü işçiye %60'lık bölümü de işverene yükletilerek manevi zarar tazmin edilmektedir. Yani işverenin ve işçinin kusuru olmayıp olay %100 kaçınılmazlık sonucu meydana gelmişse, yapılan işin ağırlıklı faydası işverene ait olduğundan bu iş nedeniyle doğan riske de onun katlanması gerektiğinden işveren sorumlu tutulmaktadır.[158] Kaçınılmazlık iş kazası ve meslek hastalığının oluşmasında

---

154 TBK m. 52 *gereği "Zarar gören, zararı doğuran fiile razı olmuş veya zararın doğmasında ya da artmasında etkili olmuş yahut tazminat yükümlüsünün durumunu ağırlaştırmış ise hâkim, tazminatı indirebilir veya tamamen kaldırabilir.*
Zarara hafif kusuruyla sebep olan tazminat yükümlüsü, tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim, tazminatı indirebilir".

155 GÜNEREN, s. 1477.

156 NARTER, 5. Baskı, s. 915.

157 Yarg. 21. HD. 20.2.2020 T., 2019/5246 E., 2020/975 K. sayılı kararı şu şekildedir; *"..Olayın kaçınılmazlıktan kaynaklanması hâlinde sorumluluğun işçi ve işveren arasında % 50'şer oranında paylaştırılması uygun gibi görünebilirse de, işçinin işverene karşı daha güçsüz oluşu, nimet - külfet dengesi, işçiyi koruma ve sosyal devlet ilkesi gibi nedenler karşısında işverene daha fazla sorumluluk verilmesi hakkaniyet gereğidir.*
Sonuç itibariyle iş kazasının meydana gelmesinde tamamen kaçınılmazlığın etkili olduğu durumlarda, hakim tarafından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 51. maddesi çerçevesinde tazminat belirlenirken hakkaniyet ilkeleri gözetilerek işverenin % 60, işçinin ise % 40 kusurlu olduğunun kabulü adil bir çözüm olacaktır. (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 07/03/2019 gün ve 2015/21-983 - 2019/252 Esas ve Karar sayılı ilamı bu yöndedir.)". Karar için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 6.11.2021)

158 ERLÜLE, s.400; İşverenin kusurlu bulunmadığı bu gibi hallerde tarafların ekonomik ve sosyal durumları, İş kazası ve meslek hastalığının ortaya çıkış şekli, trajik sonuçlar, duyulan acı, ıstırabın büyüklüğü, tedavilerin uzun sürmesi gibi özel haller dikkate alınarak manevi tazminat kararı verilebilmektedir. BAL, s.138.

kısmen de etkisi olabilmektedir, bu durumlarda da hâkim kaçınılmaz olayları indirim sebebi olarak kabul etmelidir.[159]

Somut olaya diğer bir işçinin (üçüncü kişi) kısmi kusuru da neden olmuş ise bu kusur işverenin kusuruna eklenerek tazminat miktarı buna göre hesaplanmalıdır.[160]

IV. İŞÇİNİN İŞ GÖREMEZLİK ORANI

İşçinin bedensel ve ruhsal bütünlüğüne zarar veren iş kazası, işçinin iş göremezlik oranını artırdıkça uğrayacağı elem ve ıstıraba daha fazla uğrayacağı hayatın olağan akışına uygundur. Çünkü işçinin ruhsal bütünlüğüyle ekonomik-sosyal bütünlüğü birbirine bağlıdır[161]. Bu nedenle manevi tazminat davasında manevi tazminat tutarının belirlenmesinde dikkat edilen bir diğer husus da iş göremezlik oranı olmalıdır.[162]

Sürekli iş göremezlik oranının yüksekliğinin manevi tazminat tutarının yüksek tutulmasını gerektirecek bir etken olduğu tartışmasızdır. Örneğin; iş göremezlik oranı %5 olan bir işçinin duyduğu elem ve acı ile iş göremezlik oranı %80 olup bakıma muhtaç duruma gelenin duyduğu ve duyacağı elem ve acının aynı değildir. Oran yükseldikçe elem ve acı daha derinden ve çok hissedileceğinden manevi tazminat tutarının yüksek tutulması hakkaniyet gereğidir.[163]

Usulüne uygun saptanmış ve kesinleşmiş sürekli iş göremezlik oranı olmadan manevi tazminata karar verilmesi Yargıtayca bozma nedenidir[164]. Ayrıca sürekli iş göremezlik oranını sonradan yükselmesi durumunda aradaki fark için manevi tazminat davası açılabilir.[165]

---

159 YHGK. 07.03.2019 T., 2015/983 E., 2019/ 252 K. sayılı kararı, kararara.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 6.11.2021)

160 NARTER,5. Baskı, s. 916.

161 DEMİRAL, s. 392; RUHİ/RUHİ, s. 94.

162 DEMİRAL, s. 392; GÜNEREN, s. 1482.

163 GÜNEREN, s. 1482.

164 Yarg. 21. HD. 15.10.2015 T., 2015/4705 E., 2015/18593 K. sayılı kararı, kararara.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 6.11.2021)

165 Yarg. 21. HD. 18.2.2014 T., 2014/867 E., 2014/2531 K. sayılı kararı, kararara.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 6.11.2021)

V. PARANIN SATIN ALMA GÜCÜ

TBK m. 56 uyarınca belirlenecek manevi tazminat ruhsal dengeyi sağlayacak uygun bir miktarda olmak durumundadır. Hâkimin uygun karar vermesi, toplumun sosyal ve ekonomik yapısı ve özellikle tarafların gerçek durumlarının gerektirdiği hakkaniyete uygun sonucu bulmasıdır. Takdir hakkı, öznellikten kurtularak objektif temellere dayandığı ölçüde kamuoyunda ve vicdanlarda hak ettiği güveni sağlayacaktır.[166]

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu manevi tazminat hakkı doğanlar için tazminatın miktarı belirlenirken olay nedeniyle duydukları ve duyacakları elem ve acıyla birlikte özellikle paranın değeri ve satın alma gücü dikkate alınmalıdır. Çekilen acıyı karşılamaktan uzak, sembolik olarak tanımlanabilecek tutarda takdir edilecek manevi tazminatın hak ve adalet duygularını zedeleyeceği açıktır. Böyle bir sonuç, TBK m. 56'da öngörülen gayeye de ters düşecektir[167]. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir.[168]

VI. TARAFLARIN SOSYAL ve EKONOMİK DURUMLARI

Tarafların sosyal ve ekonomik durumları hâkim tarafından tazminata hükmedilirken göz önünde bulundurulması gereken önemli hususlardan biridir. Manevi tazminat takdir edilirken tarafların ekonomik ve sosyal durumları araştırılmalı, tazminatı miktarı tatmin duygusunu sağlamaya yönelik caydırıcı olmalıdır; ancak işveren ve işletmesinin tazminat miktarını kaldırabilecek tutarda da olmalıdır. Örneğin, tazminat işvereni ve işletmesini ekonomik bakımdan çöküntüye uğratmaması gerekir.[169]

Nitekim TBK m. 52/2 gereği işveren zarara hafif kusuruyla sebep olmuşsa ve manevi tazminatı ödediğinde yoksulluğa düşecek olur ve hakkaniyet de gerektirirse hâkim tazminat miktarını düşürebilir.

---

166 GÜNEREN, s. 1486.

167 DEMİRAL, s. 393; GÜNEREN, s. 1486.

168 YHGK. 11.11.1981 T., 1981/9-397 E., 1981/721 K., saylı kararı, GÜNEREN, s. 1488-1489.

169 NARTER, 5. Baskı, s. 916; RUHİ/RUHİ, s. 42

VII. TAZMİNATIN TATMİN DUYGUSU OLUŞTURACAK MİKTARDA OLMASI

Manevi tazminat miktarı belirlenirken bedensel zarardan veya ölümden kaynaklı olarak manevi zarara uğrayan tarafların manevi zararlarının boyutunu göz önünde bulundurarak bu zarara bir nebze de olsa tatmin duygusu oluşturabilecek şekilde tazminat miktarını belirlemelidir.[170] Yargıtay kararları[171] da bu yöndedir.

VIII. TAZMİNATIN CAYDIRICI TUTARDA OLMASI

Manevi tazminatın caydırıcılık uyandıracak tutarda olması manevi tazminatın cezalandırıcı olduğu görüşüyle yakından ilgilidir. Nitekim Türk Ceza Kanunu'nun yerleşik ilkelerinden biri olan cezaların caydırıcılığı ilkesi ile yakından ilgilidir[172]. Bu ilkeyle iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almamış olan işvereni bir daha aynı hatayı yapmasına engel olacak bir ceza ile caydırma fikrini taşır, bu nedenle hükmedilecek manevi tazminat miktarı caydırıcı tutar-

170 RUHİ/RUHİ, s. 92-93; DEMİRAL, s. 393.

171 Yarg. 21. HD. 23.5.2000 T., 2000/2770 E., 2000/4189 K. sayılı kararı şu şekildedir;*"...6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 56.) maddesinde düzenlenen manevi tazminatta kusurun gerekmediği, ancak takdirde etkili olabileceği, 22.06.1966 tarih ve 1966/7 Esas 1966/7 Karar sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında açıkça vurgulanmıştır. Bu kararın gerekçesinde, taktir olunacak manevi tazminatın tutarını etkileyecek özel hal ve şartlar da açıkça gösterilmiştir. Bunlar, her olaya göre değişebileceğinden, hâkim bu konuda takdir hakkını kullanırken, ona etkili olan nedenleri de karar yerinde objektif ölçülere göre isabetli bir biçimde göstermelidir. Yine BK 47 (TBK 56). maddesi hükmüne göre; hâkimin özel halleri göz önünde tutarak, manevi zarar adı ile hak sahibine verilmesine karar vereceği tutar adalete ve hakkaniyete uygun olmalıdır. Bu para tutarı, aslında ne tazminat ne de cezadır. Çünkü mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanmasını amaç edinmediği gibi, kusurlu olana yalnız hukukun ihlalinden dolayı yapılan bir kötülük de değildir. Aksine, zarara uğrayanda bir huzur duygusu uyandırmayı, aynı zamanda ruhi ızdırabın dindirilmesini amaç edindiğinden, tazminata benzer bir fonksiyonu da vardır. O halde bu tazminatın sınırı, onun amacına göre belirlenmelidir. Takdir edilecek miktar, mevcut halde elde edilmek istenilen tatmin duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olmalıdır. Manevi tazminat, duyulan elem ve ızdırabın kısmen ve imkân nispetinde iadesini amaçladığından hâkim, ...nun 4. maddesi gereğince hak ve nesafete göre takdir hakkını kullanarak, manevi tazminat miktarını tespit etmelidir. Hâkim belirlemeyi yaparken somut olayın özelliğini, zarar görenin ekonomik ve sosyal durumunu, paranın alım gücünü, maluliyet oranını, beden gücü kaybı nedeniyle duyulan ve ileride duyulacak elem ve ızdırabı gözetmelidir...."*Kararın tamamı için bkz. kararara ma.yargitay.gov.tr (Erişim Tarihi: 6.11.2021)

172 NARTER, 5. Baskı, s. 917.

da olmalıdır.[173] Yargıtay da özellikle son yıllardaki kararlarında bu görüştedir.[174]

IX. TAZMİNAT DAVASININ GEÇ AÇILMASI

İş kazası ve meslek hastalığından kaynaklanan manevi tazminat davaları TBK m. 417/3 gereğince sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabi olduğundan zamanaşımı 10 yıldır.[175] Manevi tazminatın talep zamanı da manevi tazminatın takdirinde önem taşımaktadır. Yargıtay, manevi tazminata sebep olan olayın üzerinden üç yıl geçtikten sonra açılan davada tazminatın bu kadar uzun süre sonra talep edilmesi sebebiyle miktarın takdir edilenden daha az olması gerektiğini belirtmiştir[176]. Nitekim TBK m. 56 uyarınca tazminat miktarında geniş bir yetkisi bulunan hâkim davanın neden geç açıldığına ilişkin dosyada herhangi bir bilgi, belge yoksa açıklattırılması gerektiğine ilişkin Yargıtay kararı[177] da bulunmaktadır.

---

173 RUHİ/RUHİ, s.93; GÜNEREN, s. 1378-1379.

174 Yarg. 10. HD. 27.04.2021 T., 2020/7071 E., 2021/6006 K. Sayılı kararı şu şekildedir; "*...Hakimin bu takdir hakkını kullanırken, ülkenin ekonomik koşulları tarafların sosyal ve ekonomik durumları paranın satın alma gücü, tarafların kusur durumu olayın ağırlığı olay tarihi gibi özellikleri göz önünde tutması, bunun yanında olayın işverenin sağlığı ve güvenliği önlemlerini yeterince alınmamasından kaynaklandığı da gözetilerek gelişen hukuktaki yaklaşıma da uygun olarak tatmin duygusu yanında caydırıcılık uyandıran oranda manevi tazminat takdir edilmesi gerektiği açıkça ortadadır...*" Aynı yönde diğer kararlar için bkz. Yarg. 10. HD.23.02.2021 T., 2020/11028 E., 2021/2009 K., Yarg. 10. HD. 01.10.2020 T., 2020/6881 E., 2021/5293 K.,Yarg. 21. HD. 16.06.2020 T., 2019/ 5666 E., 2020/2378 K. sayılı kararların tamamı için bkz. karararama.yargitay.gov.tr (Erişim tarihi, 25.10.2021); YHGK.'nin 23.06.2004 T., 2004/13-291 E. 2004/370 K. sayılı kararı için bkz. Legal Hukuk Dergisi, S.22, 2004/Ekim, s. 2876-2881.

175 DEMİRAL, s. 395.

176 BAL, s. 141.

177 Yarg. 10. HD. 17.6.1975 T., 1975/1693 E., 1975/3839 K. sayılı kararı şu şekildedir; "...Hiç şüphesiz, tazminata ilişkin davaların geç açılmasından ötürü yargıçta keder ve acının derinliği ve yoğunluğu konusunda kuşku uyanmışsa, manevi tazminat miktarının daha az olarak belirlenmesine engel yoktur; giderek takdir hakkının bu yolda kullanılmasının gerekliliği dahi söylenebilir. Lakin manevi tazminat hakkını hiç kabul etmemek başka şey, onu kabul edip de miktarın denkliğe uygun biçimde belirlemek büsbütün başka şeydir. Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın ve bu doğrultuda herhangi bir araştırma yapılmaksızın davanın yazılı düşüncelerle reddedilmesi aykırı olup bozma nedenidir. Karar için bkz. ORHUNÖZ, s., 220-221

Kuşkusuz davanın geç açılması kişilerin olaydan derin acı ve elem duymadıklarının kanıtı olarak değerlendirilemez. Davacı çeşitli nedenlerle davasını zarar doğurucu olaydan çok sonra açmış olabilir. Örneğin; dava açma hakkına sahip olduklarını bilmemeleri nedeniyle geç ancak zamanaşımı süresi içinde dava açmaları olasılığı da vardır. Bunun gibi zarar verici olaydan hemen sonra bir vekile maddi ve manevi tazminat davası açmak üzere vekâletname verilmiş olmasına rağmen vekilden kaynaklanan sebeplerle dava geç açılmış da olabilir. Kanaatimce de bu tür durumlarda acı ve elemin azaldığı gerekçesiyle indirime gidilmesi hukuka aykırıdır.[178]

Yargıtay, meslekte kazanma güç kaybı olduğu durumlarda bunun oranı kesinleşmeden gerçek manevi zararın saptanamayacağını belirtmiştir ve bu nedenle de manevi tazminata hükmedilemeyeceğinden manevi tazminat davasının bu tür hallerde haklı nedenle geç açılabileceği yönünde kararlar da vermektedir.[179]

X. OLAYIN GERÇEKLEŞME ŞEKLİ

02.06.1966 gün ve 7/7 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da bahsedildiği gibi feci bir olay ile normal şartlar altında meydana gelmiş olan olay bir tutulamayacağından manevi zararın doğmasına neden olan olayın gerçekleşme şekli elem ve üzüntüyü daha çok arttırıp azaltabileceğinden manevi tazminat miktarını belirlerken göz önünde tutulmalıdır. Örneğin, işyerindeki asit kazanına düşerek ölen işçinin hak sahibi yakınlarına veya işyerinde çıkan yangında ağır yaralanan ve vücudunda ölünceye kadar kalıcı lekeler ve izler kalan kişiye, ruhsal bütünlüklerinin daha ağır zarara uğradığını kabul edilerek manevi tazminat takdir edilirken daha yüksek tutarlar verilmelidir.[180]

XI. İŞÇİNİN YAŞI

Genç yaşta ölen bir işçinin eş ve çocuklarının geçireceği manevi sarsıntı onların statülerindeki değişikliğin hayatlarına yansıması; yaşlı bir dönemde meydana gelen ölüm olayının yakınları üzerin-

178 GÜNEREN, s. 1494; NARTER, 5. Baskı, s. 918.

179 Yarg. 21. HD. 15.6.2000 T., 2000/4703 E., 2000/4801 K. sayılı kararı için bkz. BALCI, Mesut, İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Doğan Tazminat Davaları, Ankara, 2008, s. 557 (naklen NARTER, 5. Baskı, s. 918.)

180 GÜNEREN, s. 1496. DEMİRAL, s.394; ÇELİK, s. 13-14.

de bırakacağı acı ve sarsıntı ile aynı derecede olamayabilecektir.[181] Aynı şekilde olay sonucu işçiye özellikle bedensel bir zarar gelip sakat kalması durumuyla aktif ömrünün önemli bir kısmını ya da tamamını yitirmiş bir kimsenin durumu benzer değerde değildir. Genç yaşta sakat kalan işçi ömrünün geri kalan büyük bir bölümünü büyük bir eziklik ve ruhi kompleks ile geçirecektir, iş durumu, özel hayatı etkilenecektir, evlilik yapsa bile dilediği gibi olamayabilecektir.[182] Hâkim, ölüm halinde, genç yaşta olmayı hususi hal olarak göz önünde bulundurmalı ve tazminatı ona göre takdir etmelidir, Yargıtay'ın uygulaması da bu yöndedir.[183]

SONUÇ

İş hukukunun doğması ve gelişmesinin en temel nedeni iş ilişkilerinde nispeten güçsüz konumda olan işçinin korunması amacıdır. Bu nedenle manevi zarara uğrayan korumasız işçi veya yakınlarının manevi zararının tazmini önemli bir husustur.

Yargıtay, özellikle son yıllarda manevi tazminatın tatmin duygusunun yanında caydırıcılık yönünü önemle vurgulamaktadır. Bu durum şüphesiz eskiye nazaran mağdurları tatmin duygusunu daha fazla artırmakta ve bunun yanında manevi tazminatın toplumsal açıdan da muhtemel iş kazaları veya meslek hastalıklarını önleme ve caydırmasına hizmet etmektedir.

İşçinin yakınları, işçinin ağır bedensel zararlarda veya işçinin ölümü halinde diğer şartların varlığı halinde manevi tazminat talebinde bulunabilmektedir. Kanun koyucu söz konusu mağdur (işçi) yakınlarının kimler olduğunu belirlememiştir ve özellikle işçiye çok yakın olmayan kan, kayın veya kan hısımlarının kimler olduğu hususunda uygulamada özellikle "yakınlık" ilişkisinin ispatı ve değerlendirme açısından mahkemelerin farklı uygulamaları olabilmektedir. En azından yargı kararlarıyla "yakınlık" kavramının daha objektif ve somut şekilde belirlenmesi kanımızca gerekmektedir.

181 ORHUNÖZ, s. 83.

182 ORHUNÖZ, s. 84.

183 DEMİRAL, s. 395; NARTER, 5. Baskı, s. 920.

Yargıtay, manevi tazminatın bölünmezliği ilkesi gereği tazminat tutarının tek kalemde istenmesi, talebin kısmi veya belirsiz dava olarak görülemeyeceğini belirtmesine karşın bilindiği üzere manevi zararlar; ani gelişmeyen, sonuçlanmayan ve zararın boyutu-miktarı objektif olarak ölçülemeyen, kişiden kişiye göre değişebilen bir niteliği olduğundan söz konusu uygulaması kanımızca hakkaniyete ve amaca uygun değildir. Manevi tazminat davaları da en azından kısmi olarak açılabilmelidir.

KAYNAKÇA

ATALI, Murat/ ERMENEK İbrahim, Medeni Usul Hukuku, 3. Baskı, Ankara, 2021.

BAL, Özlem, Türk İş Hukukunda Manevi Tazminat, 1. Baskı, Ankara, 2010.

BAŞMANAV, Yasemin, "İş Kazası ve Meslek Hastalığında Manevi Tazminat", İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S. 40, 2013, s. 37-65.

ÇELİK, Ahmet Çelik, "Can Zararlarında Manevi Tazminata Ölçü Arayışı", www.tazminathukuku.com (Erişim Tarihi 30.11.2021).

ÇİL, Şahin, İş Hukuku Yargıtay İlke Kararları, (9. Hukuk Dairesi 2010-2011 Yılları, Ankara, 2011; s. 113.

DEMİRAL, Erşen Gökçe, İş Kazaları, 1. Baskı, Ankara, 2017.

DOĞAN, Murat/ ATAMULU, İsmail/ ŞAHAN, Gökhan, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara, 2021.

EREN, Fikret. Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 14.Baskı, İstanbul, 2012.

ERLÜLE, Fulya, Türk Borçlar Kanunu'na Göre Bedensel Bütünlüğün İhlalinde Manevi Tazminat, 2. Baskı, Ankara, 2015.

GÖKCAN, Hasan Tahsin, Haksız Fiil Sorumluluğu ve Tazminat Hukuku, Ankara, 2010.

GÜZEL, Ali/ OKUR, Ali Rıza/ CANİKLİOĞLU, Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, 14. Baskı, İstanbul, 2012.

GÜNEREN, Ali, İş Kazası veya Meslek Hastalıklarından Kaynaklanan Maddi ve Manevi Tazminat Davaları, 3. Baskı, Ankara, 2018

İNAN, Ali Naim, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara,1984.

KARAHASAN, Reşit, Tazminat Hukuku – Manevi Tazminat, İstanbul, 2001.

KAYACAN, Altan, İş Kazası ve Meslek Hastalıklarının İş Hukuku Bakımından Sonuçları, 1. Basım, Ankara, 2021.

KILIÇOĞLU, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler Yeni Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış, 14. Baskı, Ankara, 2011.

KIRCA, Çiğdem, "Manevi Tazminatın Fonksiyonu ve Niteliği", Yargıtay Dergisi, C.25, S. 3, 1999, s. 242- 270.

KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü C. 2, 1. Baskı, İstanbul, 2001.

Legal Hukuk Dergisi, S.22, 2004/Ekim, s. 2876-2881

NARTER, Sami, İş Kazası ve Meslek Hastalığında Hukuki ve Cezai Sorumluluk. Baskı, Ankara, 2017 (3. Baskı).

NARTER, Sami, İş Sağlığı ve Güvenliği Hukukunda İdari, Cezai ve Hukuki Sorumluluk, 5. Baskı, Ankara, 2020 (5. Baskı).

ORHUNÖZ, Ergun, Ölüm ve Cismani Zararlarda Manevi Tazminat, İzmir, 1999.

PEKCANITEZ Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZEKES Muhammed, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 12. Bası, Ankara, 2016.

REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, İstanbul, 2012.

RUHİ, Canan/ RUHİ, Ahmet Cemal, İş Kazası ve Meslek Hastalığından Kaynaklanan Tespit ve Tazminat Davaları, 2. Baskı, Ankara, 2021.

SEROZAN, Rona, Manevi Tazminat İstemine Değişik Bir Yaklaşım, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, BATİDER, Ankara 1990, s. 67 vd.

SÜZEK, Sarper, İş Hukuku (Genel Esaslar – Bireysel İş Hukuku), 14. Baskı, İstanbul, 2017.

TANDOĞAN, Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdi Mesuliyet), Ankara, 1961.

TANRIVERDİ, Süha, Medeni Usul Hukuku Cilt I, Ankara, 2016

ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU TOPLANMA VE KARAR ALMA USULLERİ

Av. Bedriye ERİŞMİŞ TURSUN*

GİRİŞ

14.02.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6201 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirketlere ilişkin düzenleyici hükümler bulunmaktadır. Anonim şirket; bir unvana sahip, ana sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan ve borçlarından dolayı yalnız mal varlığı ile sorumlu bulunan ortaklıktır.[1] Biz de tüzel kişiliği olan bu ticari kurumun ticaret hayatında varlık gösteren, 3. kişilerle ilişki doğuran eylem ve işlemlerde bulunan şirketin yürütme organı olan Yönetim Kurulunu toplanma ve karar alma usullerini değerlendireceğiz. Yönetim kurulunu TTK'nın çizdiği çerçeve ve doktrinin de sınırlarını belirlemeye çalıştığı ilkeler dâhilinde inceleyeceğiz.

Anonim şirketin esas temsilcisi ve yöneticisi "Yönetim Kurulu" dur. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu anonim şirket yönetim kurulunu hem yapısal hem de işlevsel yönden kurumsal yönetim kurallarını da gözeterek yeni hükümlerle düzenlemiş; bunu yaparken profesyonel yönetimi ve tam şeffaflığı özenle dikkate almıştır.[2] TTK 359. maddesinde her anonim şirketin gerek esas sözleşmeyle belirlenen gerekse de genel kurul tarafından seçilmiş bir yönetim kurulunun bulunacağı emredici hükümle düzenlenmiştir.

Her anonim şirketin "yönetim kurulu" bulunmak zorundadır. Bu zorunluluk anonim şirketin ekonomik hayatta varlığını sürdürebilmesi, karar alabilmesi, sözleşme yapabilmesi, şirket dışı iş ve işlemlerde şirketi temsil edilebilmesi ve ekonomik ilişkiler kurabilmesi için vazgeçilmez unsur olmasından kaynaklanmaktadır. Yönetim Kurulu dışa karşı yapacağı iş ve işlemlerin dayana-

* İstanbul Kültür Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1 YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2006 ,s.58.

2 ALTAŞ, Soner, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Yapısı, http://archive.ismmmo.org.tr.

ğı olan "Yönetim Kurulu Kararları"nı almak için "Nasıl toplanır?", "Toplantı yapılabilmesi için en az kaç kişinin bulunması gerekir?", "Toplantı yöntemleri nelerdir?", "Karar alma yöntemleri nelerdir?", "Karar alma yeter sayısı kaçtır?" gibi soruları bu çalışmamızda cevaplandırmaya çalışacağız.

I. ANONİM ŞİRKETLERDE ORGANLAR

Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketleri düzenlediği kısım ve ilgili bölümlerde anonim şirketlerin organizasyon yapısı düzenlenmiş ve buna ilişkin üç kuruma yer vermiştir. Bunlar sırasıyla *"Yönetim Kurulu", "Denetleme/Denetçiler" ve "Genel Kuruldur.*[3]" Bu üç kurum Anonim Şirketin vücudu gibidir. Bu üç yapı işlevleri ve görevleri yönüyle birbirinden ayrılır. Doktrindeki hâkim görüşe göre "denetçiler" kurumu anonim şirketin bir organı olmamakla birlikte varlığının ayrılmaz parçasıdır. Bunun yanında yönetim kurulu ve denetim kurulunun anonim şirketin organı olduğu konusunda şüphe olmadığı konusunda fikir birliği bulunmaktadır.

Kanunda, yönetim kurulu ve genel kurulun çalışması usulünde *"işlevler ayrılığına dayalı eşitlikçi model"* benimsenmiştir.[4] Çünkü her iki organın görev ve yetki alanları münhasıran ve açıkça düzenlenmiş; birinin diğerinin alanına müdahale edemeyeceği yönünde düzenlemeler yapılmıştır. Özellikle genel kurulun, yönetim kuruluna müdahale edemeyeceği, yönetim kurulunun işlevini yerine getirirken hareket serbestisine sahip olabilmesi amaçlanmıştır.

II. ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM KURULU TEŞEKKÜLÜ

TTK m.359'da düzenlendiği üzere: Yönetim Kurulu, en az bir kişiden oluşan, şirket esas sözleşmesiyle atanan veya şirket genel kurulu tarafından seçilen yönetim organıdır. Yönetim kurulu üyeleri gerçek veya tüzel kişi olabilir. Tüzel kişiler yönetim kurulunda kendilerini bir gerçek kişiyle temsil ederler. Kamu tüzel kişilerini temsil etmek üzere yönetim kurulu üyesi ikiden fazla olan şirketlerde üyelerin tamamının aynı tüzel kişiliğe sahip olmaması şar-

3 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku ,C. 1, Ankara 2013, s.390.

4 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku ,C. 1, Ankara 2013, s.395.

tıyla, aynı kamu tüzel kişisinden birden fazla gerçek kişi yönetim kuruluna seçilebilir.

Yönetim kuruluna seçilen üyelerin tam ehliyetli olması gerekmektedir. Yönetim üyeliğini sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir. (Yönetim kurulu üyesinin müflis, kısıtlı, üyelik için gereken şartlarını kaybetmiş olması gibi) Yine TTK m.360 gereği *"esas sözleşmede öngörülmek şartıyla belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa da yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir.* Yönetim kurulu üyesi olabilmek için 6762 Sayılı TTK'dan farklı olarak 6102 Sayılı TTK sahipliği şartını kaldırmıştır. Böylece pay sahibi sayısından fazla üyeden oluşan yönetim kuruluna imkân tanınmış ve yapay çözümlere başvurulmadan uzman ve profesyonel yönetim kurullarının teşekkül etmesinin yolu açılmıştır.[5] Yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl için seçilir ve esas sözleşmede aksine hüküm yoksa aynı kişiler yeniden seçilebilir.

III. ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİM VE TEMSİL "YÖNETİM KURULU"

Öncelikle "Yönetim Kurulu" teriminin içindeki "kurul" kelimesini incelediğimizde "Bir işi yapmak, yönetmek veya bir kurum ve kuruluşu temsil etmek için görevlendirilmiş kişilerden oluşmuş topluluk, heyet, konsey, asamble."[6] (TDK) şeklinde tanımlanmıştır. Yani kelime temel anlamıyla zaten yönetim ve temsil anlamlarını içermektedir. Hal böyle olunca "yönetim kurulu" kavramı pekişmiş bir şekilde temsil ve yönetim anlamlarını kapsamaktadır.

TTK 359. madde "Anonim şirketler yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur." şeklinde düzenleme yaparak anonim şirketler için yönetim kurulunun işlevine öncelikli olarak işaret etmiştir.

Hukuksal açıdan kurulmakla hak ehliyetini elde eden bir anonim şirket, fiil ehliyetini yani şirketin yönetim ve temsilini gerçek ve tüzel kişilerden oluşan yönetim kurulu aracılığı ile kullanabilir.[7]

---

5 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, s.413.

6 www.tdk.gov.tr

7 GÜRPINAR, Bünyamin, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu, atfen 1 HİRŞ, E.E, Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1946, s. 302)

Kanuni açıdan kurularak hak ehliyeti kazanan anonim şirketler, yönetim kurulunun oluşumuyla fiil ehliyeti kazanırlar. Çünkü şirketin dışarıyla olan ekonomik ilişkilerini ve 3.kişilerle olan ilişkilerini anonim şirketi temsilen yönetim kurulu yürütür. Yönetim kurulu bu ilişkileri yürütürken yönetim kurulu toplantılarında alınan kararlara dayanır. Yani öncelikle iç ilişkide kararlar alır; aldığı bu kararlara istinaden şirket dışı işleri yürütür ve işlemler yapar.

A. YÖNETİM KURULU TOPLANTILARI VE KARAR ALINMASI

1. Yönetim Kurulu Toplantıları

Anonim şirketler en az bir kişiyle kurulabilen şirketlerdir. Bu şirketlerin yönetim kurulunun bir kişiden oluşması mümkün olduğundan tüm kararların kurul toplantılarıyla olmayacağı organik olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bir kişiyle kurulsa bile pay sahibi olmayan kişilerin de dâhil olduğu bir yönetim kurulunun oluşturulması daha profesyoneldir. Müzakere edilerek alınan kararların daha sağlıklı ve isabetli olması yönüyle de daha yararlıdır. Bununla birlikte yönetim kurulunun, kanunun kendisine yüklediği görevlerin tamamını yerine getirmek için bir karar almasına gerek yoktur.

Bazı işlerin icrası karar alınmadan da gerçekleştirilebilir. Dolayısıyla *"yönetim kurulu ortaklık işleri gerektirdikçe"* toplanır.[8]

2. Toplantıya Çağrı Usulleri

Toplantıya çağrı usulü TTK 392. maddede düzenlenmiştir. Bu hüküm uyarınca üyenin toplantı talebini başkana iletmesi usulünden başka bir usul düzenlememiştir. Çağrı konusunda herhangi bir usul ve kural koyulmaması, '' şekil *kurallarıyla toplantı yapılmasını güçleştirmeme gerekçesi"*[9] yanında tek çeşit basmakalıp usul yerine *"her şirketin kendi ihtiyaçlarına ve özelliklerine göre kendi usulünün belirlenmesinin daha isabetli olacağı*" görüşünden kaynaklanmaktadır.[10]

---

8 AKDAĞ GÜNEY, Necla,Anonim Şirketler Yönetim Kurulu ,İstanbul 2016, s.247.

9 TEKİNALP,Ünal, Sermaye Ortaklıkları Hukuku , Nr. 12-92. Atfen KIRCA,İsmail,Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 482.

10 KIRCA,İsmail,Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 482.

Yeni TTK'de başkanın veya yokluğunda vekilinin, toplantıya çağrılması veya başkan veya vekilinin üyeleri toplantıya çağırması herhangi bir şekle tabi tutulmamıştır. Yönetim kurulunun çalışma esasları, toplanma ve karar alma usulleri, toplanma aralıkları, gündemin belirlenmesi, üyelerin çağrılmasına ilişkin usuller esas sözleşmeyle düzenlenebileceği gibi yönetim kurulunun hazırlayacağı bir iç önergeyle de düzenlenebilir.

Öğretide yönetim kurulunun çalışma ve karar alma usullerinin esas sözleşmede düzenlenmesinin yönetim kurulunun hareket alanını daraltacağı düşünüldüğünden, bunların yönetim kurulunun kendisinin belirleyeceği bir iç önergeyle hazırlanması daha uygun görülmüştür.[11] Ayrıca kanunda yönetim kurulunun toplanma ve toplantı çağrı usulünün düzenlenmemesi, tek tip ve işlerin yürütülmesine engel olacak koşullar yerine her şirketin kendi ihtiyaçlarına göre kendi usulünü hazırlamasına imkân vermiştir.[12]

Yönetim kurulunu toplantıya çağırmaya başkan veya yokluğunda başkan vekili yetkilidir. Ayrıca TTK 392/7'de düzenlendiği üzere üyelerden biri başkandan veya yokluğunda başkan vekilinden yönetim kurulunun toplanmasını isteyebilir. Bu talep yazılı olmalıdır. Yazılı olma dışında üyenin toplantı talebinde bulunma hakkı hiçbir koşul ve şarta bağlanmamıştır. Yönetim Kurulu üyesinin toplantı talep hakkı sınırlandırılamaz engellenemez. Bu hak ve yetki yönetim kurulu üyesinin özen ve bağlılık yükümlülüğü ve şirketi sorumlu bir yönetici gibi idare ve temsil ile yakından alakalıdır.[13]

Yönetim kurulu toplantılarına katılmak, toplantılarda oy kullanmak, görüş açıklamak her üye için hem bir yükümlülük hem de bir haktır.[14] Çünkü yönetim kurulu üyesi görevini yerine getirirken bir takım hak kazanmakla birlikte bir takım sorumluluk da üstlenmektedir. Bu sebeple temsil yetkisi olan üye, sorumluluk aldığı işle ilgili toplantı ve müzakere talep etme, soru sorma ve inceleme gibi

11 AKDAĞ GÜNEY,Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu; KIRCA,İsmail, Anonim Şirketler Hukuku

12 KIRCA,İsmail,Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 367.

13 AKDAĞ GÜNEY,Necla, Anonim Şirket Yönetim Kurulu,İstanbul 2016, s.248.

14 UYSAL, Levent,6762 TTK Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu-I

haklardan yoksun bırakılamaz. Toplantı talep etme hakkı ve hatta görevi bu sorumluluğun doğal uzantısıdır.

Yönetim kurulu başkanının, yokluğunda vekilinin isteği ya da bir üyenin yazılı talebiyle yapılacak toplantıya çağrı usulüne ilişkin herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir. İstenilen yol kullanılabilir yeter ki ispatı mümkün olabilsin. Tebligat, e-posta, kep adresi, telefon, faks, mesaj gibi yollardan herhangi biri kullanılarak çağrı yapılabilir.

Toplantı için yapılan çağrıda, toplantının yeri, günü, saati ve konusu açık ve net olmalıdır. Ayrıca toplantının günü, saati ve yeri belirlenirken diğer üyelerin ve katılımcıların ulaşımları ve istisnai durumları göz önüne alınmalıdır. Toplantının konusuna ilişkin dokümanlar da toplantı öncesinde değerlendirilebilmesi açısından katılımcılara toplantı öncesi makul sürede ulaştırılmalıdır.

Katılımcılara toplantı konusunu önceden bildirmek, üyelerin katılımını kolaylaştıracak istisnai durumları göz önünde bulundurarak toplantı yeri, toplantı gün ve saatini belirlemek TMK 2. maddesindeki "dürüstlük kuralının bir gereğidir.

Toplantı tarihleri ve usulleri esas sözleşmede düzenlenmişse yönetim kurulunun yeni bir çağrı yapmasına gerek yoktur. Çünkü esas sözleşmedeki tarihlerin tüm üyelerce bilindiği varsayılır.*"Tüm yönetim kurulu üyelerinin bir arada olduğu durumlarda çağrısız yönetim kurulu toplantısı yapılabilir."*[15]

3. Toplantı Yeter Sayısı

TTK 390. maddede düzenlendiği üzere esas sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa, yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğuyla toplanır. Şunu belirtmek gerekir ki esas sözleşmede, kanunda belirtilen asgari sayı olan salt çoğunluk ilkesinin altında bir toplantı yeter sayısı kararlaştırılamaz. Yani esas sözleşmede toplantı sayısı ağırlaştırılabilir ancak hafifletilemez. Bu hüküm "kurul" sözcüğünün ruhuna da uygundur. Kurul olarak karar alma, en azından üye tam sayısının salt çoğunluğunun bir araya gelerek şirket menfaati-

15 KIRCA,İsmail,Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 487,Venli/Rizzi:BaslerKommentar,ORII,Art. 713Nr.5.

ne uygun olacak şekilde müzakerelere katılma, fikir beyan etme ve en yararlı karara ulaşma açısından daha doğru olduğu öğretide de kabul edilmektedir.

Toplantı nisabını düzenleyen 390. maddenin gerekçesi incelendiğinde *"Hüküm toplantı nisabının esas sözleşme ile hafifletilmesine izin vermemektedir. Bunun başlıca iki ana sebebi vardır: (1) Yönetim kurulunun azınlığı oluşturan sayıda üyenin varlığı ile toplanabilmesi bir taraftan "kurul" anlayışına aykırı düşer, diğer taraftan azınlıkta kalan üyelerle toplanabilen bir yönetim kurulunun içerideki üyelerinin çoğunluğu ile karar verebilmesi genel kurulun seçimi ile oluşan organ kavramı ile bağdaşmaz. Meselâ, dokuz üyeden oluşan bir yönetim kurulunun, üç üye ile toplanıp iki üye ile karar alabilmesi bu yönden kabulü güç bir sonuçtur. Toplantı nisabı ile ilgili, doğrudan bir hüküm içermeyen Alm. POK paragraf 77 (1), c.2 aynı düşünceye yöneliktir. Toplantı nisabının hafifletilmesine bir kanunî sınır çizilmesi ise çok zordur. (2) Tasarı sisteminde bir önerinin imzalanması yolu ile (m. 390/4) ve elektronik ortamda yönetim kurulunun karar almasına olanak tanınmıştır. Bu olanaklar mevcutken, azınlıkta kalan üyelere yönetim kurulu olarak toplanma iznini vermek tutarlı bir çözüm olarak değerlendirilemez."*[16] şeklinde açıklanmıştır.

Gerekçe incelendiğinde kurul anlayışına sadık kalmak istemiyle birlikte, azınlıkta kalan üyelerle toplanıp karar alınabilmesi, genel kurulda seçilen üye sayılarının çoğunluğu ile karar alınması prensibine uygun düşmeyeceği gerekçesiyle toplantı nisabının kanunda düzenlenenin altında olacak şekilde esas sözleşmede belirlenmeyeceği emredici olarak düzenlenmiştir.[17]

4. Karar Yeter Sayısı

Yönetim kurulunun karar yeter sayısı toplantı yeter sayısıyla birlikte TTK'da düzenlenmiştir. Yönetim kurulu üye sayısının çoğunluğuyla toplanıp, toplantıya katılanların çoğunluğuyla karar alır. Karar yeter sayısının hesaplanmasına ilişkin olarak TTK hazır bulunan üyelerin çoğunluğunu esas almıştır. Esas sözleşmeyle tıpkı

16 www.ticaretkanunu.net.

17 AKDAĞ GÜNEY, Necla,Anonim Şirketler Yönetim Kurulu ,İstanbul 2016, s.251.

toplanma sayısının ağırlaştırılabildiği gibi karar alma yeter sayısı da ağırlaştırılabilir. Burada dikkat edilmesi gerek karar nisabının da hafifletilmeyeceğidir. Kanunun niyet inşası toplanma sayısı gibi karar alma sayısının da kanundan belirtilen asgari nisabın altına inilmemesi yönündedir.

Hazır bulunan üyelerin çoğunluğu kararlaştırılmış ise *buradaki "hazır bulunma kavramı sadece toplantının başında hazır bulunup listeyi imzalamak olarak değil, oy verildiği esnada hazır bulunma şeklinde anlaşılmalıdır*."[18] Yani toplantının başında hazır bulunan çoğunluk karar alma esnasında da bulunmalı ve toplantı ve karar yeter sayısı her karar için ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Ayrıca üye tam sayısının çoğunluğu hesaplanırken çeşitli sebeplerle boşalan üyelikler de hesaba katılmalıdır. Yani esas sözleşmede kararlaştırılan üye tam sayısının çoğunluğu dikkate alınarak toplanma ve karar alma çoğunluğu hesaplanmalıdır.[19]

Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu toplantısının yapılabilmesi için en az, üye tam sayısının çoğunluğunu oluşturan üyelerin hazır bulunması gerekiyor.

(6102 s. TTK m.390) Yönetim kurulu, kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır. Örneklendirilecek olursa yönetim kurulu üye sayısına göre, toplantı için asgari üye sayısı ve karar için aynı yöndeki asgari oy sayısı aşağıdaki gibidir:

"*1-2 kişilik yönetim kurulu, üyelerin tamamı ile toplanıp tamamı ile karar alır. 3 kişilik yönetim kurulu en az 2 üye ile toplanıp, en az 2 üyenin oyu ile karar alır*[20] *10 kişilik y*önetim kurulu en az 6 üye ile toplanıp, en az 4 *üyenin oyu ile karar alır. 13 kişilik yönetim kurulu en az 7 üye ile toplanıp, en az 4 üyenin oyu ile karar alır. 19 kişilik yönetim kurulu en az 10 üye ile toplanıp, en az 6 üyenin oyu ile karar alır. 25 ki*şilik yönetim kurulu ise en az 13 üye ile toplanıp, en az 7 *üyenin oyu ile karar alır.*"

18 AKDAĞ GÜNEY, Necla,Anonim Şirketler Yönetim Kurulu, İstanbul 2016, s.252;Atfen,-Böckli,S 13 Rn.118a)

19 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 201.

20 TAN, Hümral, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Nisabı, hümraltan.com.

"Üye tam sayısının tek rakamdan oluştuğu hallerde üye tam sayısının çoğunluğu, yarıya bölmek suretiyle oluşan buçuğun tama iblağ edilmesiyle, çift rakamdan oluştuğu durumlarda yarıya bir eklenmesiyle elde edilen rakamdır."[21]

Öneriler için kabul edilen toplanma ve karar yeter sayıları önemli konu önemsiz konu ayrımı yapılmaksızın tüm konular için geçerlidir.

Daha önce de değinildiği üzere esas sözleşmeye tüm konular için ya da belirli konularda toplantı ve/veya karar yeter sayısı ağırlaştırılabilir.

Görüşülen konuyla ilgili yapılan oylama sonucu oylar eşit çıkarsa oylanan konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da eşit oy çıkarsa öneri reddedilmiş sayılır. Başkanın oyunun imtiyazı söz konusu değildir. Ayrıca iki toplantıda da eşit çıktığı için reddedilen konunun tekrar önerilmesinin önünde hiçbir kanuni engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte öneri karar şeklinde yazılarak elden dolaştırma yöntemiyle de her zaman onaya sunulabilir. Bu sebeple eşit çıkan oylamayla ilgili başkana veya başka bir üyeye imtiyazlı oy hakkı tanınmasında herhangi bir hukuki yarar görülmemiştir.

5. Oy Kullanımı

Anonim şirketlerde yönetim kurulu toplantılarında alınan kararlarda başkan dâhil her üyenin bir oy hakkı bulunmaktadır.

Bu konuyla ilgili kanunda açık bir hüküm olmamakla beraber toplantı karar ve yeter sayıları bakımından üye sayısı esas alındığından, bir üyenin birden fazla oya sahip olması mümkün değildir.

Yönetim kurulunda müzakere edilen konular açık olarak oylanır. Oylamanın açık olarak yapılmasını emreden bir düzenleme bulunmamakla beraber yönetim üyelerinin sorumlulukları bakımından bu durum bir zorunluluk teşkil eder.[22] Çünkü yönetim kurulu üyelerinin, şirket aleyhine alınan ve şirkete zarar veren, kasten

21 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 501.

22 AKDAĞ GÜNEY, Necla,Anonim Şirketler Yönetim Kurulu, İstanbul 2016, s.253; Atfen,Wernli/Rizzi, BSK-OR-II,Art. 713 Rn. 9.

veya ihmalen alınan bir kararda oylarının yönü ve kusurları oranında sorumlu tutulmaktadırlar.

Doktrinde bu durum farklılaştırılmış teselsül olarak adlandırılmıştır. Farklılaştırılmış teselsül, iç ilişkide kural olarak ileri sürülebilecek olan kusurun derecesine ilişkin değerlendirmenin dış ilişkide ileri sürülebilmesi imkânıdır. Farklılaştırılmış teselsül gereğince, yönetim kurulu üyeleri, aynı oranda kusura sahip olmadıklarını ileri sürmek suretiyle tam teselsülden kurtulacak ve sadece kendi kusurları ölçüsünde tazminata mahkûm edilebileceklerdir. Farklılaştırılmış teselsül ile aynı zarardan (mêmedommage) sorumlu olan yönetim kurulu üyelerinin her birinin, dış ilişkide bireysel indirim sebeplerini ileri sürebileceği; zararın ancak kusuru ölçüsünde ve durumun gereklerine göre kendisine yükletilebilecek miktarından sorumlu olacağı benimsenmiştir.[23] Yönetim kurulu üyeleri kontrolleri dışında kalan kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar ve yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamayacaklardır. Düzenlemenin açık ifadesine göre, bu halde gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek dahi yönetim kurulu üyelerinin sorumlu olduğu iddia edilemez.[24] Bu bilgiler ışığında şirkete zarar veren bir yönetim kurulu kararına ret oyu veren üyenin sorumluluğu doğmayacaktır. Sorumluluğun doğru değerlendirilebilmesi için bu aleniyete ihtiyaç vardır. Bu sebeple oylamalar açık yapılmaktadır.

Yönetim Kurulu üyeleri görevlerini şahsen yerine getirmektedirler. Hem toplantıya katılma hem oy kullanma açısından vekâlet verme aynı yönetim kurulunun üyeleri arasında dahi mümkün değildir. Bu yasağa rağmen aynı yönetim kurulunun üyeleri birbirlerinin yerine vekâleten oy vermeleri sonucu çıkacak kararın hükümsüzlüğüne sebep olurlar.

Yönetim kurulu kararları ortaklara ve üçüncü kişilere açıklanıp bunlar lehine hak oluşturmadıkça yeni bir yönetim kurulu kararıyla kaldırılabilirler.

---

23 HELVACI, Mehmet, PROF. DR. OĞUZ İMREGÜN'E SAYGI SEMPOZYUMU, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2013/2 Hakemli Dergi , s. 84.

24 YASAMAN, Hamdi, PROF. DR. OĞUZ İMREGÜN'E SAYGI SEMPOZYUMU, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2013/2 Hakemli Dergi , s. 99.

B. YÖNETİM KURULUNUN KARAR ALMA USULLERİ

Anonim şirketlerde yönetim kurulu, kendisine yüklenen görev ve işlerin tamamı için toplantı yapmaya veya karar almaya mecbur değildir. Bazı işlerin yapılması için karar almaya gerek yoktur. Dolayısıyla yönetim kurulu, ortaklık işleri gerektirdikçe toplanır.[25] Bu genel düzenlemelerle birlikte TTK 375. madde birinci fıkra f bendi gereği yılda en az bir defa toplanmalıdır. Bu hüküm emredicidir. Bunun dışında toplantıların yapılıp yapılmayacağı hangi usulle ve hangi sıklıkta yapılacağı, hangi kararlar için toplantı yapılması gerektiği kanunda düzenlenmemiştir. Bu konuları esas sözleşmede düzenlenmediyse yönetim kurulunun kendi inisiyatifine bırakmıştır. Bununla birlikte yönetim kurulu iki temel şekilde karar alma yolunu işletir.

Bunlardan ilki bir konunun müzakere edilerek karar alınmasını yani toplantı usulüyle karar alınmasını, ikincisi toplantı yapılmaksızın başkan veya üyelerden biri tarafından hazırlanan önerinin onaya sunulması şeklinde karar alınmasıdır.

1. Toplantı Yoluyla Karar Alma

Yönetim kurulunun toplantı suretiyle müzakere ederek karar alması şüphesiz ki şirket yararınadır. Ayrıca birden fazla kişiyle olmak kaydıyla yapılacak toplantılar kurul vasfına da daha uygun düşmektedir. Çünkü tartışarak bir sonuca varılması, sonucun (kararın) isabet oranını arttıracaktır.[26] Kanunda toplantı yapılabilmesi ve karar alınabilmesi için asgari oranlar belirtilmiştir. Daha önce de belirttiğimiz üzere yönetim kurulunun üye sayısının çoğunluğuyla toplanabilen yönetim kurulu toplantıya katılanların çoğunluğuyla karar alabilecektir. Bu oranlar düzenlenirken konu ayrımı yapılmaksızın tümü için aynı asgari oran öngörülmüştür yeter ki esas sözleşmede daha ağır oranlar öngörülmesin. Esas sözleşmeyle tüm konular için daha ağır toplanma ve karar alma usullerinin düzenlenebileceği kanunda açıkça anlaşılmaktadır. Toplantı tamamen fiziki toplantı şeklinde olabileceği gibi tamamen elektronik ortam üzerinden de yürütülebilir. Hatta bir kısım üyenin fiziki olarak

25 AKDAĞ GÜNEY, Necla,Anonim Şirketler Yönetim Kurulu ,İstanbul 2016, s.247.

26 KIRCA,İsmail,Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 2013, s. 481.

katıldığı toplantıya geriye kalan katılımcılar elektronik ortamdan katılabilir. Elektronik ortamda toplantı imkânı günümüz teknolojisinin iş hayatına sağladığı çok büyük yararlardan bir tanesidir. Özellikle yabancı ortaklı sermaye şirketlerinin temsilcilerinin yönetim kurulunda toplantılara katılması çok büyük bir kolaylık sağlamaktadır. Çünkü TTK 390. /2 maddesinde yönetim kurulu üyelerinin hiçbir istisna tutulmaksızın toplantıya bizzat katılmasını ve bizzat oy kullanmasını emredici şekilde düzenlemiştir. Emredici düzenleme yabancı ortaklı sermaye şirketlerinin yönetim kurulu üyelerinin toplantılara ve alınacak kararlara katılabilmesi açısında çok büyük yarar sağlamaktadır.

a- Fiziki Toplantı

Yönetim kurulu, esas sözleşmesinde belirlenen bir tarih veya tarih aralıkları varsa o tarihlerde, esas sözleşmede bu yönde bir düzenleme yoksa başkan veya yokluğunda vekilinin çağrısı üzerine veyahut üyelerden birinin talebi üzerine yine başkanın kabulü ve çağrısı üzerine toplantı yapmaktadır.

Toplantı çağrı veya davette belirtilen gün ve saatte yapılır. Toplantının konusu üyelere toplantıdan önce bildirilmelidir. Çünkü üyelerin toplantı konusunu toplantı esnasında öğrenmesi kurulun toplanma ve müzakere etme amacına ters düşer. Katılımcılar toplantıdan önce toplanma nedenini ve buna ilişkin bilgi ve belgeleri görüp değerlendirip toplantıya bir fikirle gitmesi ve müzakere esnasında toplantıya katkı sunması toplantı yapmaktan beklenen yarara daha uygun olacak ve söz konusu toplantıdan daha isabetli kararlar çıkacaktır.

Toplantıya fiziki olarak katılmayla elektronik ortamda katılma arasında uygulanan kanuni esaslar bakımında hiçbir fark bulunmamaktadır. Hem toplanma asgari sayısı hem karar alınma usulü ve karar almada uygulanacak nisaplar arasında bir fark bulunmamaktadır. Sadece aşağıda açıklayacağımız üzere elektronik ortamda toplantı yapabilmek için esas sözleşmeyle birlikte şirketin teknik alt yapısında birtakım düzenlemeler yapmak gerekmektedir.

b-Elektronik Ortamda Toplantı

TTK 390. maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde toplanma ve karar nisaplarının elektronik ortamda yapılacak toplantılarda da geçerli olduğunu belirterek elektronik toplantıyla fiziki toplantıyı aynı usul ve esaslara tabi tutmuş, kararların geçerliliği anlamında da hiçbir ayrıma tabi tutmamıştır.

Yine TTK 1527. maddede elektronik toplantıyla ilgili ayrıntılı düzenlemeler getirmiştir. Bu madde uyarınca elektronik toplantı yöntemini kullanabilmek için öncelikle şirket esas sözleşmesine elektronik toplantı yapılabileceğine ilişkin madde koyulmalıdır. Anonim şirketler söz konusu kanun maddesinde sermaye şirketi olarak anılmaktadır. Sermaye şirketlerinin hem genel kurul ve yönetim kurulu toplantısını hem de müdürler kurulu toplantısını bu yöntemi kullanmak suretiyle yapabileceklerini düzenlemiştir.

Bu hükme göre yönetim kurulu toplantıları tamamen elektronik ortamda yapabileceklerini, bir kısım üyenin fiziken hazır bulundukları toplantıya ger kalan katılımcı üyelerin elektronik ortamda katılabileceğini açıkça belirtmiştir. Toplantıların ister tamamen elektronik ortamda gerçekleşsin ister bir kısmı elektronik yolla katılan bir toplantı olsun gerek esas sözleşmede ön görülen toplantı ve karar nisaplarıyla gerekse de kanunda düzenlenen asgari toplantı ve karar nisaplarının aynen uygulanacağını da vurgulamıştır.

TTK 1527. maddesinin üçüncü fıkrasında elektronik toplantı yöntemini kullanabilmek ve elektronik ortamda oy kullanabilmek için bu amaca özgülenmiş bir internet sitesine sahip olması, katılımcı üyenin bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam teçhizatının toplantıya katılmaya ve oy verebilmeye elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi şarttır. Bu şartın yanında oy kullananların kimliklerinin saklanması şartı da getirilmiştir.

Ayrıca bu yöntemi kullanmak isteyen şirketlerin elektronik toplantı için gerekli bütün alt yapıyı oluşturmak ve bu yöntemi kullanacak üyeye gerekli bütün araçları sağlamak zorundadır.

Elektronik ortamda yapılacak yönetim kurulu, müdürler kurulu, ortaklar kurulu ve genel kurul toplantılarına ilişkin usul ve

esasların düzenlenmesi amacıyla Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca "Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ" yayınlanmıştır. Bu tebliğde elektronik ortamda toplantı yapabilmek ve oy kullanabilmek için gerekli şartlar ve düzenlemeler ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Bu tebliğe göre sermeye şirketleri kapsamında olan anonim şirket yönetim kurulu üyeleri Elektronik Toplantı Sistemi üzerinden katılmak istediklerini bildirmeleri üzerine yönetim kurulu ve müdürler kurulu toplantılarına elektronik olarak katılabilirler. Üyelerden herhangi biri fiziki katılmayı talep etmedikçe toplantı tamamen elektronik ortamda gerçekleştirilebilir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca düzenlenen tebliğin 6. maddesi Elektronik Toplantı Sitemini kullanmak için ilk yapılacak düzenlemenin esas sözleşmede yönetim kurulu ve müdürler kurulu toplantılarına ilişkin TTK1527. maddesi uyarınca şirket sözleşmesinde *"Şirketin yönetim kurulu/müdürler kurulu toplantısına katılma hakkına sahip olanlar bu toplantılara, Türk Ticaret Kanununun 1527'nci maddesi uyarınca elektronik ortamda da katılabilir. Şirket, Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ hükümleri uyarınca hak sahiplerinin bu toplantılara elektronik ortamda katılmalarına ve oy vermelerine imkân tanıyacak, Elektronik Toplantı Sistemini, kurabileceği gibi bu amaç için oluşturulmuş sistemlerden de hizmet satın alabilir. Yapılacak toplantılarda şirket sözleşmesinin bu hükmü uyarınca kurulmuş olan sistem üzerinden veya destek hizmeti alınacak sistem üzerinden hak sahiplerinin ilgili mevzuatta belirtilen haklarını Tebliğ hükümlerinde belirtilen çerçevede kullanabilmesi sağlanır."* hükmünün yer alması zorunludur.[27]

Bu hükmün herhangi bir ekleme veya düzenleme yapılmadan şirket esas sözleşmesine aynen aktarılması zorunludur.

Yine bu tebliğ gereğince Elektronik Toplantı Sistemini kullanmak isteyen şirket üstlenmiş olduğu her türlü işlemi ve yükümlü-

27 mevzuat.gov.tr

lüğü yerine getirmek amacıyla destek hizmeti satın alabilir. Hizmet sağlayıcı şirketler bu teknik raporu, Bakanlığın uygun görüşünü aldıktan sonra kayıtlı bulundukları ticaret sicili müdürlüğüne tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür. Yükümlülük yerine getirilmeden şirketler destek hizmeti veremez.

Şirketler, TTK 1527. maddesinin üçüncü fıkrasına göre kendilerinin kuracakları Elektronik Toplantı Sisteminin, Gümrük ve Ticaret Bakanlığının yayınladığı tebliğe ve ilgili mevzuata uygunluğunu, mevzuatta belirtilen kurumlara tespit ettirmek ve söz konusu kurumlar tarafından hazırlanacak teknik raporu ticaret sicili müdürlüğüne tescil ve ilan ettirmek zorundadır.

"*Elektronik Toplantı Sistemi, toplantı yerinden elektronik ortamda ses ve görüntü aktarımını sağlayacak, mesajlaşma gerçekleştirecek, birden çok güvenli elektronik imzanın seri ve paralel olarak atılabilmesini destekleyecek, sisteme erişim taleplerine mümkün olan en kısa sürede cevap iletebilecek ve bu Tebliğ hükümlerinde belirtilen güvenli elektronik imzayla imzalanacak işlemleri destekleyecek alt yapıya sahip olmalıdır.*"[28]

aa- Elektronik Toplantının Faydaları

Günümüz gelişen teknolojisi göz önüne alınarak anonim şirketlerde müdürler kurulu ve yönetim kurulu toplantılarının elektronik ortamda yapılabilmesine imkân sağlamaktadır. Çünkü Elektronik toplantı sistemi gelişen teknolojiyle hem çevrimiçi toplantıya olanak sağlamakta hem de güvenli elektronik imza ile karar imzalanabilmektedir. Anonim şirketlerde yönetim kurulu toplantılarının çevrimiçi olarak yapılabilmesi, özellikle yabancı sermayeli şirketlerde fiziken bir araya gelmenin oluşturduğu zorlukları ortadan kaldıracaktır.[29]Çünkü yönetim kurulu üyelerinin bir kısmı yurtdışında yaşayan ya da yerleşik olan şirketlerin fiziki toplantı yapabilmesi ve bir araya gelebilmesi önemli zorluklar ve sorunlar meydana getirmektedir. Özellikle de bizzat toplantıya katılma ve bizzat oy kullanma yükümlüğünün bulunduğu mevzuatımızda toplantının

28 Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ,m.15,mevzuat.gov.tr.

29 TTK 1527. Madde Gerekçesi,Tebliğ,m.15,mevzuat.gov.tr.

yapılabilmesi ve karar alınabilmesi önemli ölçüde zorlaşmaktadır. Toplantıya bizzat katılmak ve karar verebilmek için bizzat oy kullanmak fiziki toplantı zorluğuyla karşılaşınca yönetim kurulunun asıl işlevi olan müzakere edilerek isabetli karar alınabilmesini engellemektedir. Tüm bu durumlar değerlendirildiğinde teknolojinin çok hızlı ilerlediği günümüzde çevrimiçi toplantı yapabilme ya da fiziki toplantıya çevrimiçi katılabilme imkânı çok yerinde ve yararlı olmuştur. Elektronik sistem üzerinden oy kullanabilmek de elektronik toplantının fiziki toplantıya karşı herhangi bir farkının kalmadığını ve zaman kazandırma ve bir araya gelebilme zorluklarını ortadan kaldırması yönüyle çok daha faydalı görünmektedir.

2. Öneriye Yazılı Onay Almak Yoluyla Karar Alma

Bu karar alma yöntemi TTK 390. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre üyelerden hiçbiri toplantı yapılmasını talep etmediği takdirde, yönetim kurulu kararları üyelerden birinin belirli bir konuda hazırladığı karar şeklindeki önerinin, üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınması şartıyla alınabilir. Bu yöntemin bazı usul şartları var. Bunlardan ilki hazırlanan önerinin tüm üyelere sunulmuş olması gerekmektedir. Bu koşul alınan kararların geçerlilik şartıdır. Ayrıca hazırlanan önerinin kabul/evet veya ret/hayır şeklinde oylanmaya uygun şekilde kaleme alınması gerekmektedir. Üyelerin oylayarak üye tam sayısının çoğunluğunun onayladığı kararların geçerlilik kazanabilmesi için onay imzalarının bulunduğu karar kâğıtlarının tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması gerekmektedir. Ya da kabul edenlerin imzasını taşıyan tek bir karar metnine dönüştürülerek karar defterine geçirilmesi gerekmektedir.

Her ne kadar kanunda öneriye yazılı onay almak şeklinde düzenlenmişse de öğretide "elden dolaştırma yoluyla karar alınması" ve "toplantı yapılmaksızın karar alınması"[30] şeklinde de tanımlanmaktadır. Bu usulle karar almanın kanuni olarak bir zorunluluğu bulunmamakla beraber özellikle acele olarak alınması gereken

30 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, Atfen, Terminoloji konusunda bkz. Teoman: Yönetim Kurulu Toplantı Yapılmaksızın Karar Alınması, s.1149.

kararlar[31]ve şirketin olağan işlerini konu alan kararlar[32] için yarar sağlamaktadır.

Elektronik toplantı ve karar alma usulünün kanunca düzenlendiği günümüzde elden dolaştırma yöntemiyle karar alma usulünün eski anlamını kaybedeceği düşünülse de "Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ"in 10. maddesi 4. fıkrasındaki düzenleme bu görüşün yerinde olmadığını ortaya çıkarmıştır. Çünkü söz konusu tebliğin 10,4 hükmü, üyelerden biri tarafından oylamaya sunulmak üzere hazırlanan önerinin Elektronik Toplantı Sistemi üzerinden elektronik imzayla da onaylanabilmesine imkân tanımıştır. Bu düzenleme işleri kolaylaştıran bir yöntem olan elden dolaştırma yöntemini daha da önemli ve kullanışlı hale getirmiştir.

Öneriye yazılı onay alınması yoluyla karar alma yönteminin kullanılmasına, konu yönüyle mevzuatta hiçbir sınırlama öngörülmemiştir. Yani yönetim kurulu üyeleri şekil şartlarını yerine getirdiği müddetçe elden dolaştırma yoluyla karar alma yöntemini her konuda kullanabilir. Doktrindeki bazı görüşler bu konudaki sınırsızlığın şirket esas sözleşmesiyle sınırlanabilmesi gerektiği görüşündedir.[33] Özellikle şirket için hayati önem taşıyan konularla ilgili bu yöntemle karar alınmasının engellenebilmesi gerekmektedir.

Yine doktrinde bu yöntemle ilgili üyenin öneriyi bizzat mı yoksa başkan veya vekili aracılığıyla mı sunacağıyla ilgilidir. Bir görüşe göre, tıpkı toplantı yapılması isteminin başkan aracılığıyla diğer üyelere bildirildiği gibi öneri yoluyla oylamaya sunulacak kararın da başkan aracılığıyla sunulması gerekmektedir. Diğer görüşe göre ise kanunun metninden anlaşılacağı üzere üyenin bizzat öneriyi oylamaya sunabilmesi gerekmektedir. Bizce de kanunun lafzında açıkça anlaşılacağı üzere bu hak ve yetki üyenin bizzat kullanabileceği ve kullanması gerekmektedir.

---

31 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013; Atfen, 6762 sayılı kanun için Hükümetçe hazırlanan Gerekçe, TBMM Zabıt Ceridesi, 1956 C.13, S. Sayısı 198.

32 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, Atfen, Fortmoser/Meier-Hayoz/Nobel: Aktienrecht, s31 Nr. 47.

33 TEOMAN, Ömer; KIRCA. İsmail

Yönetim kurulu üyelerinden biri tarafından onaya sürülen öneri yazı olmak zorundadır. Bu düzenleme 6762 sayılı TTK yer almamıştır. 6201 Sayılı Kanun'a TBMM Genel Kurulunda kabul edilen bir önergeyle *"Uygulayıcıların isteklerine uygun olarak, bir öneriye diğer* üyelerin katılması *suretiyle karar alınması usulünde söz konusu önerinin tüm yönetim kurulu* üyelerine sunulduğunun *yazılı belge ile kanıtlanması şartı hükme açıkça yazılarak, olası* kötüye kullanımların önüne geçilmesi *amaçlanmıştır. Ayrıca* tüm üyelere sunulmuş *olması mezkûr kararın geçerlilik* şartıdır. Geçerlilik *şartlarının yazılı delille ispatı gerekir."*[34] Gerekçesiyle eklenmiştir. Bu gerekçe de önerinin elden dolaştırma yöntemiyle imzalanması usulünün kötüye kullanımlarını ve hileye başvurularak karar çıkarılmasını engellemek için herkese sunulduğunun ispatını istemiştir. Bu ispatı da önerinin yazılı onaya sunulmasıyla yapılabileceğini belirterek yazılılık koşulunu yazılı delil üzerinden gerekçelendirmiştir. Önerinin tüm üyelere sunulduğunun ispatlanması için yazılılık koşulu getiren kanun koyucu onaylayan üyelerinin imzasının tek kâğıtta olabileceğiyle birlikte ayrı ayrı imzalanarak onaylanan kâğıtların yönetim kurulu karar defterine yapıştırılmasını da kabul etmiştir.

Öneriye sunulan kararın yönetim kurulu üyelerince ne kadarlık bir zaman diliminde onaylanacağı kanunda düzenlenmemiştir. Ancak öğretide onaya sunulan öneriye belirli bir süre koşulu koymak da-ha doğru bulunmuştur. Süre belirtilmeden sunulan önerilerin ise işin aciliyeti ve gerekliliği göz önünde bulundurularak somut olaya uygun süre içinde önerinin onaylanması gerekmektedir. Öneriye sessiz kalınması önerinin reddedilmesi anlamına gelmektedir. Zira onay için açık şekilde imza gerektiği kanunda da düzenlenmiştir. Ayrıca onay için gereken sürenin sonuna kadar üyelerden birinin bile talep etmesi durumunda toplantı şeklinde karar alınması gerekmektedir. Bu sebeple onay süresi geçene kadar yeterli onay imzası alınmışsa bile beklenmelidir.[35]

---

34 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, s.490, Atfen,23. Dönem,5. Yasama Yılı,51.Birleşim, TBMM Tutanak Dergisi, C.90, s.57

35 KIRCA, İsmail, Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Ankara 2013, s.493,Atfen,Wernli/Rizzi: BaslerKommanter,OR II, Art. 713Nr. 19,22.

SONUÇ

Anonim şirketlerde fiil ehliyetini simgeleyen Yönetim Kurulunun hareket kabiliyetini ortaya koyan en somut somut veri yönetim kurulunun aldığı kararlarıdır. Kanunda özellikle 390. maddede düzenlenen yönetim kurulunun toplanma ve karar alma usulleri çok fazla sınırlandırılmadan, dürüstlük kuralları göz önünde bulundurulmak ve kötü niyetli, hileli kullanımları önleyebilecek asgari birtakım şartlar getirilmiştir. Bu şartlar her karar alma usulüne göre ayrı belirlenmiştir. Toplantı yapmak için üye tam sayısının çoğunluğunu, kararın verilebilmesi için de toplananların çoğunluğu koşulunu aramıştır. Bu koşulu elektronik yolla yapılacak toplantılarda da aramıştır. Elden dolaştırma usulüyle karar alınmada ise önerinin tüm üyelere sunulması şartını aramış bu koşulun sağlanması ve ispatlanabilmesi için de önerinin yazılı olarak sunulması şartını getirmiştir. Bütün bunların yanında önerinin imzaya sunulması yoluyla karar almada toplantı usulüyle karar alınmasından farklı bir kabul nisabı aramıştır. Bu yolla alınacak kararların üye tam sayısının çoğunluğuyla kabul edilmesi yani imzayla onaylanmasını şart koşmuştur. Bütün bunları düzenleyen kanun esas sözleşmeyle tüm bu nisapların hafifleştirilmesini değilse de ağırlaştırılması yönünde karar alınabileceğini de kabul etmiştir. Tüm bu toplantı ve kararlara ilişkin esaslar yerine getirilirken TMK m.2'de düzenlenen dürüstlük kuralının ihlal edilmeden, üyelere külfet getiren kararlar alınırken kendilerine koruma alanı sağlayacak kadar hak ve yetkiler verilmesini temel almıştır.

KAYNAKÇA

KIRCA, İ./ ŞEHRİALİ ÇELİK, F H./ MANAVGAT, Ç.: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara 2013

AKDAĞ GÜNEY, Necla, Anonim Şirketler Yönetim Kurulu, İstanbul 2016

HELVACI, Mehmet, PROF. DR. OĞUZ İMREGÜN'E SAYGI SEMPOZYUMU, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2013/2 Hakemli Dergi, s. 84.

YASAMAN, Hamdi, PROF. DR. OĞUZ İMREGÜN'E SAYGI SEMPOZYUMU, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2013/2 Hakemli Dergi, s. 99.

ALTAŞ, Soner, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Yapısı, http://archive.ismmmo.org.tr.

UYSAL, Levent, 6762 TTK Kapsamında Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğu-I

YILMAZ, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınları, Ankara 2006

Ticaret Şirketlerinde Anonim Şirket Genel Kurulları Dışında Elektronik Ortamda Yapılacak Kurullar Hakkında Tebliğ, mevzuat.gov.tr.

GÜRPINAR, Bünyamin, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu, atfen 1 HİRŞ, E.E, Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1946

TAN, Hümral, Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Toplantı ve Karar Nisabı, hümraltan.com.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

"ALACAKLISINI ZARARA SOKMAK KASTIYLA MEVCUDUNU EKSİLTME SUÇU"NDAN (İİK. m.331/I) DOLAYI MAHKÛMİYET KARARI VERİLEBİLMESİ İÇİN, İCRA TAKİBİNİN NE ZAMAN KESİNLEŞMİŞ OLMASI GEREKİR?

Av. Talih UYAR[1]

I- Bilindiği gibi, İİK'nın 331. maddesinde "*alacaklısını zarara sokmak kastıyla mevcudunu (malvarlığını) eksiltme*" eylemi '*suç*' sayılarak cezalandırılmıştır.

"*Borç için hapis"* yani 'sadece borcunu ödeyemediği için bir kimsenin hürriyetinin kısıtlanması', bugünün modern hukuk anlayışına uygun düşmemektedir. Bir kimsenin borcunu ödememesinin "*suç*" sayılması doğru değilse de "*borcunu ödememek için, hileli yollara başvuran, ticari işlerinde* büyük bir hafiflik ve ihmal gösteren" borçluların durumlarının aynı anlayış ve toleransla değerlendirmesi de isabetli olmaz. Bu gibi durumlarda 'hapis cezası' ön-görmek, yanı bu tür eylemleri "*suç" saymak,* modern ceza hukukuna ters[2] düşmez.

Bu suç "*seçimlik hareketli bir suç"* olduğundan, '*maddede belirtilen hareketlerden bir ya da bir kaçının gerçekleşmesi ile*' tamamlanır. Örneğin, borçlu, 'alacaklısını zarara sokmak kastıyla', haciz yolu ile takipten sonra, mallarını kısmen ya da tamamen danışıklı işlem (muvazaa) ile başkasına devretmiş ise, bu suç oluşur.[3]

---

1 İzmir Barosu Avukatlarından (Yaşar Ünv. Huk. Fak. Öğr. Görv.).

2 **UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C.** İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 3. Baskı, 2014, C:3, s:4778 vd.-**POSTACIOĞLU, İ.** 538sayılı Kanunun İcra ve İflas Kanuna Getirdiği Yenilikler,1965,s:49- **BERKİN, N.M.** İcra Hukuku Rehberi,1980, s: 21;478,- **TÜRKEŞ,Ş.** İcra ve İflas Suç ve Cezaları, 1977s:15 vd.

3 Ayrıntılı bilgi için bknz: **UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C.** age. s:4778 vd.-**UYAR,T.** İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller(İcra-İflas Suçları),1987,s:33 vd; **UYAR Talih**, "*Takip Hukukunda Alacaklısını Zarara Sokmak Kastıyla İİK md. 331*", Ankara Barosu Dergisi, 2010, sayı: 1, s: 175-186, https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33777/374080, 23.4.2023.

II- Borçlular hakkında bu maddeye göre takibat yapılabilmesi, *alacaklının* şikâyetine bağlıdır.[4] (İİK 331/V)

Şikâyetin nereye yapılacağına dair İİK'da açıklık yoktur. Ancak **doktrindeki** egemen görüşe[5] ve yerleşmiş **Yargıtay içtihatlarına** göre[6] bu şikâyetin, doğrudan doğruya 'icra takibinin bulunduğu yerdeki icra mahkemesine' yapılması gerekir.[7]

İİK.m.331'deki bu suçun oluşmuş sayılması için; şikâyet tarihinde, alacaklının borçlu hakkında yapmış (başlatmış) olduğu icra takibinin de kesinleşmiş olması gerekli midir? Yoksa davanın açıldığı icra ceza hâkimi, suçun dayanağı olan icra takibine borçlu tarafından süresi içinde itiraz edilmiş olması nedeni ile takibin durmuş olduğunu görürse; sanık(lar) hakkında *"CMK m.223/8gereğince davanın düşmesine"* mi karar verecek yoksa "*icra takibinin kesinleşmesini, kendi yargılamasında 'bekletici mesele' mi yapıp, icra takibinin kesinleşmesi üzerine 'mahkûmiyet', aksi takdirde 'beraat' kararı mı verecektir?"*

III- Hatırlanacağı üzere, suç konusu olayla ilgili olarak, şikâyetçi-alacaklı tarafından, gerek 'borçlu' ve gerekse 'üçüncü kişi' hakkında, asliye hukuk mahkemesinde '*tasarrufun iptali davası*' (İİK m. 277 vd.; TBK m. 19) açılmışsa, bu davanın sonucuna göre; eğer tasarrufun iptali davası davacı-alacaklı lehine sonuçlanmış ve verilen karar kesinleşmişse, icra ceza mahkemesince, yargılama sonunda; 'sanıkların (davalıların) mahkûmiyetine', aksi takdirde 'sanıkların (davalıların) beraatine' karar verilmektedir.[8] Gerçekten yüksek mahkeme bu konuda,

√ *"Alacaklısını zarara uğratmak maksadıyla mevcudunu eksiltmek suçuna iştirakin mümkün olduğunu-Suça konu tasarru-*

---

4 **UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C.** age. s: 4815.

5 ÇETİN, E.H. İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü, 3.Baskı, 2012,s: 559-**OSKAY,M./KOÇAK, C./DEYNEKLİ,A./DOĞAN,A.**İİK. Şerhi, C:5, 2007,s:6463-ÖZMEN,İ. İcra Mahkemesinin Görevine Giren Suçlar,2007, s:43 -**COŞKUN, M.** İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü, 2021, s: 30- **KÜRTÜL, M.**Açıklamalı- Örnekli - İçtihatlı İcra ve İflas Suçları , 2. Baskı, 2014, s: 28.

6 Bknz: 16.HD. 4.3.2008 T. E: 1529, K: 1287; 4.10.2007 T. E: 4377, K: 4912; 17. HD. 22.2.2007 T.E: 2016/5087, K: 536(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

7 **UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C.** age. S:4815 vd.

8 **UYAR,T./UYAR,A./UYAR,C.** Tasarrufun İptali Davaları,7. Baskı,2021,s: 1540.

fun iptaline ilişkin dosyanın sonucunun kesinleşmesi beklenilmeden eksik kovuşturma ile karar verilemeyeceğini",[9]

√*"Suça konu tasarrufun iptaline ilişkin dosyasının sonucunun kesinleşip kesinleşme-diğinin araştırılması gerektiğini",*[10]

√ *"Suça konu tasarrufun iptaline ilişkin dosyanın sonucunun kesinleşmesi beklenil-meden eksik kovuşturma ile karar verilmesinin hatalı olduğunu"*[11] belirtmiştir.

IV-Doktrinde, bazı eserlerde;[12] "*alacaklıyı zarara sokmak kastı ile mevcudu eksiltme suçunda şikâyet hakkının doğması için, icra takibinin kesinleşmesi gerekir. İcra takibi kesinleşmeden yapılacak takip, henüz doğmamış hakkın kullanımı niteliğinde olacağından ve icra takibinin sonradan kesinleşmesinde bu şikâyeti süresinde ve usulüne uygun yapılmış bir şikâyet konumuna getirmeyeceğinden 'kovuşturma koşulunun gerçekleşmemesi nedeni ile sanık hakkında açılan davanın düşmesine karar verilmesi' gerekir."(CMK. m. 223/8).* denilmiştir.

Yüksek Mahkemede, -maalesef- ısrarla; *"bu suçtan dolayı şikâyette bulunabilmesi için alacaklının icra takibinin kesinleşmiş olmasını"* aramakta ve "*şikâyet hakkının doğması için bu suçun niteliği gereği icra takibinin kesinleşmesi gerektiğini ve icra takibi kesinleşmeden yapılacak olan şikâyetin henüz doğmamış bir hakkin kullanılması niteliğinde olacağı ve usulüne uygun bir şikâyet bulunmayacağı"* görüşündedir. Yüksek mahkeme bu konuda,

√*"İcra takibi kesinleşmeden yapılacak olan şikâyetin henüz doğmamış bir hakkın kullanımı niteliğinde olacağını- İcra takibinin devamına dair verilen karar henüz kesinleş-meden İİK'nın 331. maddesine aykırılık suçundan dolayı şikâyette bulunulamayacağını, aksi halde, kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğini ve sanıklar hakkında açılan davanın CMK'nın 223/8. mad-*

9 Bknz:12. HD. 22.10.2019 T. E:6418, K:15394 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

10 Bknz: 12. HD. 27.06.2019 T. E: 5741, K: 11400(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

11 Bknz: 12. HD. 22.05.2019 T. E: 4429, K: 8787(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

12 **ERCAN, İ.** Uygulamacılar İçin İcra ve İflas Suçları El Kitabı, 3. Baskı, 2021, s:168-KÜRTÜL,M. age.s:28.

desi gereğince (sanıkların 'beraatine' değil) 'düşmesine' karar verilmesi gerek-tiğini",[13]

√*"Sanıkların üzerlerine atılı İİK'nın 331. maddesine aykırılık suçunun soruşturma ve kovuşturmasının şikâyet şartına bağlı olduğunu, İİK'nın On altıncı Bab'ında düzenlenen bir kısım suçlar bakımından şikâyet hakkının doğması için bu suçların niteliği gereği icra takibinin kesinleşmesi gerektiğini, icra takibi kesinleşmeden yapılacak olan şikâyetin henüz doğmamış bir hakkın kullanımı niteliğinde olacağını ve yapılan şikâyeti, 'usulüne uygun bir şikâyet' konumuna getirmeyeceğini"*[14]

√*"Sanıkların üzerine atılı 2004 sayılı İİK'nın 331. maddesine aykırılık suçunun soruşturma ve kovuşturmasının şikâyet şartına bağlı olduğu, İİK'nın On altıncı Bab'ında düzenlenen bir kısım suçlar bakımından şikâyet hakkının doğması için bu suçların niteliği gereği icra takibinin kesinleşmesi gerektiğini, icra takibi kesinleşmeden yapılacak olan şikâyetin, henüz doğmamış bir hakkın kullanımı niteliğinde olacağını ve yapılan şikâyeti, usulüne uygun bir şikâyet konumuna getirmeyeceğinden, sanıklar hakkında açılan davanın CMK'nın 223/8. maddesi gereğince 'düşmesine' karar verilmesi gerekeceğini*[15]

√*"İİK›nın 331/1. maddesine aykırılık suçunun kovuşturulması şikâyete bağlı olmakla, şikâyet hakkının doğması da suçun niteliği gereği icra takibinin kesinleşmesine bağlıyken, icra takibi kesinleşmeden şikâyette, bulunulması soruşturma ve kovuşturma şartını sağlamadığı için, 'davanın düşmesi kararı' verilmesi gerektiğini*[16] belirtmiştir.

V-İİK m.331'de öngörülmüş olan bu suç;

a) Maddenin birinci fıkrasında düzenlenmiş olan suç bakımından ("*borçlunun alacaklısını zarara uğratmak maksadı ile yaptığı eksiltme eylemlerinin gerçekleştiği tarih "*ile" *hayali borç ikrarında bulunduğu tarih,"*

13 Bknz: 12. HD. 28.06.2022 T. E: 2021/11026, K: 7933(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

14 Bknz: 12. HD. 19.01.2021 T. E: 2020/8074, K: 514(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

15 Bknz: 12. HD. 21.09.2020 T. E: 3382, K: 7275(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

16 Bknz: 12. HD 08.06.2020 T. E: 1753, K: 3949(www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

b) Maddenin dördüncü fıkrasında düzenlenmiş suç bakımından ise; *"taşınmaz rehini kapsamında bulunan eklentilerin, taşınmazdan çıkarıldığı tarih"* 'suçun işlendiği tarih' sayılır.

İİK m.331'de 'suç' olarak öngörülen fiillerden dolayı şikâyet hakkı; *"fiilin öğrenildiği tarihten üç ay"* ve *"herhalde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle"* düşer.[17] (İİK m. 347) Uygulamada; borçluların haklarında yapılan özellikle ilamsız takiplere itiraz edip durdurmalarından sonra, alacaklıların itirazın kaldırılması/iptali davası açıp takibin kesinleşmesini beklemeleri hayli zaman aldığından, bu sırada İİKm.347'deki-3 aylık /1 yıllık- "şikâyet süresi" geçtiğinden, yüksek mahkemenin -yukarıda sunduğumuz- içtihatları doğrultusunda şikâyetçi-alacaklının hareket imkânı bulunmamakta ve yapılan şikâyetler, maalesef, yüksek mahkemece yerinde görülmemekte, *"düşme kararı* "verilmektedir**. Yüksek mahkeme**, bu konuda,

√ *"Sanıkların üzerine atılı 'Alacaklıyı Zarara Uğratmak İçin Mevcudu Eksiltme' suçunun takibi şikâyete bağlı olup, dava konusu taşınmazın satışının yapıldığı anlaşılmakla, İİK m. 347'de düzenlenen şikâyet hakkı, 'fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle düşer' hükmü karşısında, şikâyetçi vekilinin suça konu olayda bir yıllık süre geçtikten sonra şikâyette bulunması nedeniyle, sanıklar hakkında şikâyet hakkının düşürülmesi gerektiğini",*[18]

√ *"Alacaklısını zarara uğratmak suçundan, sanığın mahkûmiyetine karar verilebilmesi için, İİK'nın 347. maddesinde öngörülen bir yıllık şikâyet süresi içerisinde şikâyette bulunulması gerekeceğini",*[19]

√ *"Alacaklısını zarara uğratmak suçundan sanığın mahkûmiyetine karar verilebilmesi için, İİK. 347. maddede öngörülen bir yıllık şikâyet süresi içerisinde şikâyette bulunulması gerekeceğini",*[20]

---

17 UYAR,T. /UYAR,A./UYAR,C. İcra ve İflas Kanunu Şerhi C:3,s: 4816 vd.

18 Bknz: 12. HD. 08.04.2019 T. E: 2219, K: 5810 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

19 Bknz: 16. HD. 05.06.2012 T. E: 1699, K: 4915 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

20 Bknz: 16. HD. 02.05.2012 T. E: 1390, K:3927 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

√*"Alacaklısını zarara sokmak kastiyle mevcudunu eksiltmek suçundan dolayı borçlu-sanık hakkında 'suçun işlendiği tarihten itibaren' en geç bir yıl ve 'suçun işlenildiğinin öğrenilmesinden itibaren' üç ay içinde, icra mahkemesine dilekçeyle şikâyette bulunulması gerekeceğini; bu süreler geçtikten sonra şikâyette bulunulması halinde icra mahkemesince 'şikâyetçinin, şikâyet hakkının düşürülmesine' şeklinde karar verilmesi gerekeceğini",*[21]

√ *"Alacaklısını zarara sokmak kastiyle mevcudunu eksiltmek suçundan dolayı borçlu-sanık hakkında 'suçun işlendiği tarihten itibaren' en geç bir yıl ve 'suçun işlenildiğinin öğrenilmesinden itibaren' üç ay içinde, icra mahkemesine dilekçeyle şikâyette bulunulması gerekeceğini; bu süreler geçtikten sonra şikâyette bulunulması halinde, icra mahkemesince 'şikâyetçinin, şikâyet hakkının düşürülmesine' şeklinde karar verilmesi gerekeceğini",*[22]

√ *"İİK.'nun 331/I e göre 'borçlunun takip talebinden iki yıl önceki tasarrufları' suça konu olabilirken, 'fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle şikâyet hakkının düşeceğine' yönelik aynı Kanunun 347. maddesindeki düzenlemenin birbirine çelişik olması nedeniyle, dava açma şartlarından olan şikâyet süresini özel olarak düzenleyen İİK.'nun 347. maddesindeki düzenlemeye önem ve öncelik verilerek, Kanunun 331/I maddesindeki '... Takip talebinden sonra veya bu talepten sonra iki yıl...' şeklindeki ibarenin, İİK.' nun 347. maddesine uygun şekilde 'bir yıl' olarak anlaşılması gerekeceğini",*[23]

√*"Alacaklısını zarara sokmak kastiyle mevcudunu eksiltmek suçundan dolayı borçlu-sanık hakkında 'suçun işlendiği tarihten itibaren' en geç bir yıl ve 'suçun işlenildiğinin öğrenilmesinden itibaren' üç ay içinde icra mahkemesine dilekçeyle şikâyette bulunulması gerekeceğini; bu süreler geçtikten sonra şikâyette bulunulması halinde, icra mahkemesince 'şikâyetçinin, şikâyet hakkının düşürülmesine' şeklinde karar verilmesi gerekeceğini",*[24]

---

21 Bknz: 16. HD. 01.11.2011 T. E: 5218, K:6868 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

22 Bknz: 16. HD. 01.11.2011 T. E: 5223, K:6864 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

23 Bknz:16. HD. 11.07.2011 T. E: 2770, K: 4217 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

24 Bknz: 16. HD. 11.07.2011 T. E: 2774, K: 4219 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

√*"Alacaklısını zarara sokmak kastiyle mevcudunu eksiltmek suçundan dolayı borçlu-sanık hakkında 'suçun işlendiği tarihten itibaren' en geç bir yıl ve 'suçun işlenildiğinin öğrenilmesinden itibaren' üç ay içinde, icra mahkemesine dilekçeyle şikâyette bulunulması gerekeceğini; bu süreler geçtikten sonra şikâyette bulunulması halinde, icra mahkemesince 'şikâyetçinin, şikâyet hakkının düşürülmesine 'şeklinde karar verilmesi gerekeceğini",*[25]

√*"Alacaklısını zarara sokmak kastiyle mevcudunu eksiltmek suçundan dolayı borçlu-sanık hakkında 'suçun işlendiği tarihten itibaren' en geç bir yıl ve 'suçun işlenildiğinin öğrenilmesinden itibaren' üç ay içinde icra mahkemesine dilekçeyle şikâyette bulunulması gerekeceğini; bu süreler geçtikten sonra şikâyette bulunulması halinde, icra mahkemesince 'şikâyetçinin, şikâyet hakkının düşürülmesine' şeklinde karar verilmesi gerekeceğini,"*[26]

√ *"İİK.'nun 331/I e göre 'borçlunun takip talebinden iki yıl önceki tasarrufları' suça konu olabilirken, 'fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle şikâyet hakkının düşeceğine' yönelik aynı Kanunun 347. maddesindeki düzenlememenin birbirine çelişik olması nedeniyle, dava açma şartlarından olan şikâyet süresini özel olarak düzenleyen İİK.'nun 347. maddesindeki düzenlemeye önem ve öncelik verilerek, Kanunun 331/I maddesindeki '... Takip talebinden sonra veya bu talepten sonra iki yıl...' şeklindeki ibarenin İİK.' nun 347. maddesine uygun şekilde 'bir yıl' olarak anlaşılması gerekeceğini",*[27]

√*"Alacaklısını zarara uğratmak maksadıyla mevcudunu eksiltmek suçundan dolayı yapılacak olan şikâyetlerin, 'suçun öğrenildiği tarihten itibaren üç ay içinde ve her halükarda bir yıl içinde yapılması' gerekeceğini"*[28]belirtmiştir.

---

25 Bknz: 16. HD. 28.03.2011 T. E: 2010/8942, K: 1549 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

26 Bknz: 16. HD. 25.10.2010 T. E: 5103, K: 6311 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022)

27 Bknz:16. HD. 05.07.2010 T. E: 3030, K: 4769 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

28 Bknz: 16. HD. 02.11.2009 T. E: 5424, K: 7198 (www.e-uyar.com E.T: 14.11.2022).

Bu nedenle *"şikâyet tarihinde, takibin kesinleşmiş olması"* koşulu aranmamalı," şikâyet tarihinde takibin kesinleşmiş olmadığının görülmesi halinde, takibin kesinleşmesi - tıpkı açılmış olan 'tasarrufun iptali davası'nın sonucunun (kesinleşmesinin) beklenmesi gibi -*'bekletici mesele' yapılmalıdır.*

Şikâyetçi-alacaklıyı, takibin kesinleşmesini sağlamadan 'şikâyetçi' olduğu (dava açtığı)için, onu nasıl suçlayabiliriz?

Borçlunun, hakkında yapılan *'haciz yoluyla ilamsız takibe* itiraz etmesi üzerine, takibin kesinleşmesi zorunlu olarak bir süre alacak ve bu arada "3 aylık / 1 yıllık şikâyet süreleri" geçecektir...

Hakkında icra takibi kesinleşmemiş olan borçluya, İİK m.331'e aykırı davranmış olması nedeniyle 'mahkûmiyet kararı' vermeyelim, ancak bu nedenle, bu borçluyu da ödüllendirmeyelim... *Bu durumda en mantıklı davranış; icra ceza mahkemesinin 'icra takibinin kesinleşmesini beklemek,'* ondan sonra *'mahkûmiyet kararı vermek'* olmalıdır... Böyle yapılmayıp, şikâyet tarihinde, icra takibinin kesinleşmemiş olması nedeniyle '*düşme kararı'* verilmesi, adil bir çözüm sekli olmayacaktır.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARI

TAPU TAHSİS BELGESİNİN NİTELİĞİ
MÜLKİYET
•
YARGILAMADA MAKUL SÜRE

Tapu tahsisi belgesi bir tapu senedi olmayıp, sadece kişinin söz konusu araziyi elinde bulundurduğunu belgelemektedir. Bu belgenin verilmesi belge sahibine mülkiyet hakkı tanındığı anlamına gelmemekte ve yetkililere tapu senedi verme zorunluluğu getirmemektedir. AİHM, maddî mülkiyetin yanı sıra, varlık teşkil eden bazı hak ve çıkarlar da bu hüküm uyarınca "mal varlığı hukukuna" girebileceğini ve dolayısıyla "mülk" olarak görülebileceğini değerlendirmektedir. Yetkililer, başvuranlar ile yakınlarının evlerinde ve uzun zamandır kurdukları sosyal ve ailesel ortamda rahatça oturmalarına izin vermişlerdir. Oysa şehir planlaması ile ilgili yapılardaki ve gerekli kaynakların tahsisindeki eksiklikler hiç şüphesiz yetkili mercilerin sorumluluğundadır. Dahası, başvuranların bu mülklerle ilgili vergileri ödedikleri ve ücretli kamu hizmetlerinden yararlanmalarına izin verildiği yönündeki iddialarına Hükümet itiraz etmemiştir. Dolayısıyla AİHS 1 nolu Ek Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir "mülk" oluşturduğu kanaatine doğmaktadır.

AİHM, bir yargılama süresinin makul olup olmadığının, davanın koşullarına göre ve başta davanın karmaşıklığı olmak üzere, AİHM tarafından benimsenen kıstaslar ile başvuran ve yetkili mercilerin tutumları ve ihtilafın ilgili şahıslar bakımından önemi dikkate alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır.

(AİHM, Başvuru No: 37899/04, T. 26.4.2011)[1]

1 Kararın tam metni için; "Danıştay Yayınları No: 92, Yayın İşleri Müdürlüğü/2017, sayfa: 146-157".

ÖZET: 10.10.1988 tarihinde Başvuran (Mehmet Anat) 54 nolu parselin 400 m2'lik bölümünün mülkiyetini elde etmek amacıyla Eyüp Asliye Hukuk Mahkemesi (bundan böyle 'mahkeme' olarak anılacaktır) önünde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne dava açmıştır. Başvuran, otuz yıldan fazla bir süredir bu araziden inşa edilen bir gecekonduda ikamet ettiğini ve buraya üç yüz kadar meyve ağacı diktiğini ileri sürmüştür. 10.4.1991 tarihinde, Eyüp Belediyesi 2981 sayılı Kanun'a dayanarak başvurana 400 m2'lik arazi için bir tapu tahsis belgesi (bundan böyle 'belge' olarak anılacaktır) vermiştir. Diğer başvuranlara da aynı şekilde bir belge verilmiştir. 30.5.1997 1997 tarihinde mahkeme başvuranın talebini haklı bulmuş ve bunun üzerine 54 nolu parselin 400 m2'lik bölümü tapu siciline başvuran adına tescil edilmiştir. 11.9.1997 tarihinde bir Islah İmar Planı kabul edilmiştir. Bununla birlikte, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi bu planı 3.8.1988 tarihli genel şehir planlamasına uygun olmadığı gerekçesiyle kabul etmemiştir. 22.12.1997 tarihinde, Yargıtay ilk derece mahkemesinin kararını onamıştır. 1.4.1998 tarihinde Yargıtay, 22 Aralık tarihli kararını yeniden incelemiş ve verilen belgenin tapu senedi olmayıp, sadece bir zilyedlik belgesi olduğu gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.

Yargıtay, bu belgenin verilen kişiye gerçek bir hak değil, sadece kişisel bir hak tanıdığını açıklamıştır. Yargıtay, başvuranın ancak bir Islah İmar Planı'nın kabul edilmesinden ve söz konusu arazi ile ilgili olarak bireysel bir parsel oluşturulmasından sonra bu belgeye dayanarak ihtilaflı arazinin tapu sicilinde kendi adına tescilini elde edebileceğini, oysa durumun böyle olmadığını hatırlatmıştır.

19.6.1998 tarihinde mahkeme, Yargıtay'ın 1.4.1998 tarihli kararına uyarak, başvurucunun kullanmakta olduğu arazinin mülkiyetini elde etme talebini reddetmiştir. 2.11.1998 tarihinde, Yargıtay bu kararı onamıştır.

19.2.1999 tarihinde Yargıtay 2.11.1998 tarihli kararını yeniden incelemiş ve başvuranın kararın düzeltilmesi talebinde bir Islah İmar Planı'nın kabul edildiğini ısrarla belirttiğini ve komşularına verilen tapu senetlerini sunduğunu kaydetmiştir. Yargıtay bu nedenle 19.6.1998 tarihli kararı bozmuş ve konunun yeniden incelenmesi için dosyayı mahkemeye iade etmiştir. 27.4.1999 tarihin-

de, mahkeme 19.6.1998 tarihli kararında ısrar ederek, bu talebi reddetmiştir.

13.10.1999 tarihinde Yargıtay Hukuk Genel Kurulu mevcut davada kazanılmış bir hak bulunmadığı gerekçesiyle 27.4.1999 tarihli kararı bozmuştur.

18.2.2000 tarihinde İstanbul Büyük Şehir Belediyesi yeni bir genel şehir planlamasını kabul etmiştir. Bu plana göre; 54 nolu parsel gecekondu ile mücadele bölgesinde yer almıştır. Bu nedenle, 28.12.2001 tarihinde genel şehir planlamasına uygun olarak gecekondu ile mücadele amacı taşıyan detaylı bir Islah İmar Planı kabul edilmiştir. Bu plana göre ihtilaflı araziler, mülkiyete açık sosyal konut yapımı için tahsis edilmiştir. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'nin 1.3.2001 tarihinde belediye meclisi tarafından kabul edilen 26.2.2001 tarihli kararında, başvuranlara verilen belgelerin iptal edilmesine, gecekonduların boşaltılmasına ve her birine 19.500 TL. bedel karşılığında bir sosyal konut tahsis edilmesine hükmedilmiştir. Belediye ayrıca ilgili şahıslara yıkılan evlerin moloz fiyatına tekabül eden … tutarları vermeyi kararlaştırmıştır.

28.12.2001 tarihinde mahkeme Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun kararına uymuş ve başvuranlar lehine İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'nin tapu senedini iptal etmiştir. Mahkeme bu kararını, ihtilaflı arazilerin başvuran tarafından sunulan 8.5.1999 tarihli detaylı Islah İmar Planı'na dahil olduğunu ve konut yapımı için tasarlanmış bir alanda yer aldığını belirten 25.9.2001 tarihli bilirkişi raporuna dayandırmıştır. Bilirkişi raporunda ayrıca 40 nolu parselin bölünmesi sonucu elde edilen üç parselin tapu senetleri bulunduğu kaydedilmiştir.

30.4.2002 tarihinde Yargıtay, dava konusu arazi ile ilgili Islah İmar Planı'na uygun olarak bir bireysel parsel oluşturulmadığı gerekçesiyle 28.12.2001 tarihli kararı bozmuştur. Yargıtay sadece böyle bir belge verilmesinin bir arazinin tapu sicilinde sahibi adına tescil edilmesi için yeterli olmadığını hatırlatmıştır. Söz konusu belge, ancak Islah İmar Planlaması çalışmaları yapıldıktan ve bireysel parseller oluşturulduktan sonra tapu siciline mümkün kılacaktır. Yargıtay ayrıca, 18.2.2000 tarihli Genel Şehir Planlaması'na göre ihtilaflı arazinin gecekondu ile mücadele bölgesi üzerinde yer

aldığını ve bu nedenle İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'nin bu belgeyi iptal etme ve başvurana bir sosyal konut tahsis etme kararı verdiğini kaydetmiştir. 24.12.2002 tarihinde mahkeme bu karara uymuş ve Islah İmar Planı'na uygun olarak bireysel parsellerin oluşturulmadığı gerekçesiyle başvuranın talebini reddetmiştir.
13.5.2003 tarihinde, Yargıtay bu kararı onamış ve 10.10.2003 tarihinde, kararın düzeltilmesi talebini reddetmiştir.

Diğer başvuranlar; 22.5.2001 tarihinde diğer başvuranlar, kullandıkları arazilerin tapu siciline kendi adlarına tescil edilmesi için asliye hukuk mahkemesi önünde dava açmıştır. 22.10.2002 tarihinde mahkeme, başvuran *Mehmet Anat* için gösterilen gerekçeler doğrultusunda bu talepleri reddetmiştir. Yargıtay … 13.5.2003 tarihli kararında, temyiz edilen kararı tüm hükümleriyle onamıştır.

İdare mahkemeleri önünde görülen, Başvuranların evlerinden tahliye edilmesi ve bu evlerin yıkılması yönünde alınan 26.2.1991 tarihli kararın iptaline ilişkin davada; 4.5.2001 tarihinde başvuranlar, evlerinden tahliye edilmeleri ve bu evlerin yıkılması yönünde alınan kararın iptali için idare mahkemesi önünde dava açmıştır. … mahkeme, ilgili şahısların talebini reddetmiştir. Mahkeme, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi'nin şehir planlamasına uygun olarak evlerin tahliye edilmesine karar verdiğini ve ilgili şahıslara evlerin moloz değeri ödendikten sonra sosyal konut tahsis edildiğini not etmiştir.

AİHS'NİN 6. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında: Başvuranlar, Asliye Hukuk Mahkemesi önünde görülen davaların süresinin, AİHS'nin 6. maddesinin 1. paragrafında öngörülen "**makul süre**" ilkesine aykırı olduğunu iddia etmektedir. İlk olarak başvuranlar; Mustafa, Ali, Bedia ve Bediz ile ilgili olarak, değerlendirilmesi gereken dönem iki dereceli yargılama için yaklaşık iki yıl sürmüştür. Dosyadaki unsurlara bakan ve içtihadında ortaya çıkan kıstaslar ışığında değerlendiren AİHM, bu sürenin AİHM'nin 6. Maddesi anlamında makul sayılabileceği kanaatine varmaktadır. Bunun sonucunda, adı geçen başvuranlarla ilgili olarak bu şikâyet açıkça dayanaktan yoksun olduğundan AİHS'nin 35. maddesinin 3 ve 4. paragrafları uyarınca reddedilmelidir. Başvuran Mehmet Anat ile ilgili olarak ise; Başvuran ulusal mahkemelerin on beş yıl süren

yargılama sırasında çoğu kez birbirinden farklı kararlar almasının adalete olan güvenini sarstığını ifade etmektedir. AİHM, bir yargılama süresinin makul olup olmadığının, davanın koşullarına göre ve başta davanın karmaşıklığı olmak üzere, AİHM tarafından benimsenen kıstaslar ile başvuran ve yetkili mercilerin tutumları ve ihtilafın ilgili şahıslar bakımından önemi dikkate alınarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. AİHM, konuyla ilgili yerleşik içtihadını dikkate alarak, mevcut davada ihtilaflı yargılama süresinin aşırı olduğuna ve "makul süre" ilkesine uymadığına hükmetmektedir. Dolayısıyla, 6. maddenin 1. Paragrafı başvuran Mehmet Anat açısından ihlal edilmiştir.

1 Nolu Ek Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiası hakkında: Başvuranlar, 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesine atıfta bulunmakta ve mülkiyet dokunulmazlığı haklarının ihlal edildiğinden şikayetçi olmaktadır. Bu bağlamda başvuranlar, evlerinin yıkıldığını, ağaçlarının kesildiğini ve arazilerinin kamulaştırıldığını hatırlatmaktadır. Başvuranlar, Mehmet Anat'ın kırk beş yıldan beri ve diğerlerinin otuz üç yıldan beri bu arazilere sahip olduklarını ve ellerinde tapu tahsis belgesi bulunduğunu, arazi bedelini ve ilgili vergileri ödediklerini ifade etmektedir. Son olarak başvuranlar, aynı belgeye sahip birçok kişinin tapu senedi aldığını ve bu nedenle kendilerinin bu kişilere kıyasla bir ayrımcılık mağduru olduklarını savunmaktadır. AİHM, 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesinin ilk bölümündeki "mülkiyet" kavramının, maddî mülkiyet ile sınırlı olmayan ve iç hukuktaki resmî sınıflandırmadan bağımsız, kendine has bir anlamı olduğunu hatırlatmaktadır. Buna göre, maddî mülkiyetin yanı sıra, varlık teşkil eden bazı hak ve çıkarlar da bu hüküm uyarınca "mal varlığı hukukuna" girebilir ve dolayısıyla "mülk" olarak görülebilir. Her davada, incelenmesi gereken husus, bir bütün olarak ele alındığından dava şartlarının, başvurana, 1 Nolu Ek Protokol'ün 1. maddesi tarafından güvence altına alınmış olan ciddî bir çıkar sağlayıp sağlamadığıdır. Öte yandan, "Mülk" kavramı "mevcut mülkler" ile sınırlı olmayıp, başvuranın, üzerinde mülkiyet hakkını fiilen kullanabilmeye yönelik makul ve "yasal bir beklentiye" sahip olduğunu iddia edebileceği, alacaklar da dahil olmak üzere tüm mal varlıklarını kapsayabilir.

Önce arazilerle ilgili olarak AİHM, bu arazilerin kamu malı olması dolayısıyla başvuranların kazandırıcı zamanaşımı yoluyla bir mülkiyet hakkı beklentisinde olamayacaklarını not etmektedir. Dolasıyla, başvuranlar bu noktada tahliyeye kadar uzun bir süre kullanmalarını gerekçe gösteremezler. Başvuranlara verilen belgeye gelince, AİHM söz konusu belgeye dayanarak mülk sahibi olmanın koşulları bulunduğunu, yani bunun şartlı bir hak olduğunu not etmektedir. Bu bağlamda AİHM ilgili şahısların bu belgeye dayanarak bir tapu senedi verilmesi için gerekli koşulları yerine getirip getirmediğinin ulusal mahkemeler tarafından incelendiğini ve mahkemelerin bireysel parsellerin Islah İmar Planı'na uygun olarak oluşturulmadığı gerekçesiyle bu talebe olumsuz cevap verdiklerini gözlemlemektedir.

AİHM, bir mahkemenin şu ya da bu kararı vermesine neden olan unsurlar hakkında değerlendirme yapma yetkisi olmadığını, zira bunun kendisini dördüncü derece hâkimi olarak görmesi anlamına geleceğini hatırlatmaktadır.

İç hukukun incelemelerinden de anlaşılacağı gibi, tapu tahsis belgesi bir tapu senedi olmayıp, sadece kişinin söz konusu araziyi elinde bulundurduğunu belgelemektedir. Bu belgenin verilmesi belge sahibine mülkiyet hakkı tanındığı anlamına gelmemekte ve yetkililere tapu senedi verme zorunluluğu getirmemektedir. Gerçekten de 2981 sayılı Kanun'un 10. maddesinde bu belgenin Islah İmar Planı gerçekleştirildikten sonra hak sahiplerine verilecek tapu senedi için esas teşkil ettiği belirtilmektedir. AİHM, başvuranların sadece bu belgeye dayanarak, arazilerinin ellerinden alınması ile alacaklı duruma geldikleri yönünde haklı bir beklenti içine giremeyecekleri sonucuna varmaktadır. Yetkililer, başvuranlar ile yakınlarının evlerinde ve uzun zamandır kurdukları sosyal ve ailesel ortamda rahatça oturmalarına izin vermişlerdir. Oysa şehir planlaması ile ilgili yapılardaki ve gerekli kaynakların tahsisindeki eksiklikler hiç şüphesiz yetkili mercilerin sorumluluğundadır. Dahası, başvuranların bu mülklerle ilgili vergileri ödedikleri ve ücretli kamu hizmetlerinden yararlanmalarına izin verildiği yönündeki iddialarına Hükümet itiraz etmemiştir… dolayısıyla 1 nolu Ek Protokol'ün 1. maddesi anlamında bir "mülk" oluşturduğu kanaatine

varmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu hüküm şikâyetin bu bölümü için uygulanabilir.

Bu gerekçelere dayalı olarak, AİHM OYBİRLİĞİYLE; 1. Yargılama süreci hakkındaki başvurunun (yalnızca *Mehmet Anat* adına yapılan) kısmının Kabul edilebilir, bunun dışında kalanların kabul edilemez olduğuna; 2. AİHS'nin 6. maddesinin başvuran *Mehmet Anat* açısından ihlal edildiğine, 3. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek ve her türlü vergiden muaf tutulmak üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevî tazminat olarak 12.000 (on iki bin) Euro ve yargılama giderleri için 1.000 (bin) Euro ödenmesine, b) Yukarıda belirtilen söz konusu sürenin sona erdiği tarihten ödenmesinin yapılmasına kadar geçen süre için, söz konusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz uygulanmasına; 4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin reddine; karar vermiştir.

AİLE KONUTU
•
MÜLKİYET VE ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLALİ

Tapuda şerh olmamasına rağmen, aile konutunun korunması amacıyla bir dairenin satışının iptal edilmesinin hak ihlali oluşturmadığı hakkında.

(AİHM, Başvuru No: 58628/16, T: 31.08.2021)[1]

ÖZET: Başvuru, Türk Medeni Kanun'un (TMK) aile konutunun korunmasına ilişkin 194. maddesi uyarınca bir dairenin satışının iptal edilmesi ile ilgilidir. Başvuran satın aldığı bir taşınmazın, aleyhine açılan bir dava neticesinde aile konutu olarak nitelendirilmesinden dolayı tapu kaydının iptal edilmesi sebebi ile mülkiyet hakkının, Yargıtay'ın yargılama sürecinde yerleşik içtihatlarından saptığı gerekçesiyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedir. Başvuran, adli makamları, tapusunu iptal etmekle suçlamakta ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi anlamında mülkiyetine saygı hakkını kullanmasına yönelik yasaya aykırı ve orantısız bir müdahalenin söz konusu olduğunu ve md. 6/1 kapsamında Yargıtay kararının gerekçesiz oluşundan şikâyet etmektedir. Hükümet, bu iddiayı kabul etmemiştir.

AİHM ilk olarak; Devletin aile konutlarına özel statü verebileceğini ve bu statünün korunması için yeterli bir yasal çerçeve oluşturabileceğini değerlendirmiştir. Devletin aile konutu konusunda özel bir statü belirlediğini belirten AİHM, aile konutunun korunması amacıyla satış sözleşmesini gerçekleştirmek için başvuranın kendisine düşen tüm yasal koşulları yerine getirmesi gerektiğini ve tapuda aile konutu şerhinin olmamasının bu gerekliliği ortadan kaldırmayacağını değerlendirmiştir. Ayrıca AİHM, başvura-

1 http://hudoc.echr.coe.int/tur?i=001-212077; Bu karar: T.C. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı, *"Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Bülteni (Seçme Kararlar)"*, Ağustos-Eylül 2021, Sayı:6, s. 10-15'de özetlenmiştir, https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/25112021163656Bulten6.pdf, (Son erişim: 15.04.2023).

nın TMK'nın 1023. maddesine göre satış işleminin iptali nedeniyle mağdur olduğunu düşünüyorsa iyi niyet iddiasıyla tazminat talep edebileceğini belirtmiştir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında AİHM, yerel mahkemelerin aile konutu ile ilgili TMK'nın 194. maddesini uyguladığını ve bu uygulama sırasında açıkça bir keyfilik bulunmadığını belirterek, başvuranın mülkiyet hakkına yönelik şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

AİHM, ikinci olarak, Yargıtay'ın TMK'nın 194. maddesine dayanarak kararında yeterli gerekçe sunduğunu, başvuranın itirazlarına, yargılamanın sonunda özellikli ve açık cevaplar aldığını değerlendirmiş ve başvuranın adil yargılanma hakkına yönelik şikâyetinin de açıkça dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

MÜLKİYET HAKKININ İHLALİ

•

YENİDEN YARGILAMA YAPILMASI

Başvuru, ilgili mevzuat uyarınca hak sahibi olarak tespit edilen depremzedeye kalıcı konut tahsis edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu kendisine ne prefabrik ne de kalıcı betonarme konut teslim edildiğini iddia ederken İdare, başvurucuya kalıcı konut teslim edildiğini savunmuştur. İdare tarafından hak sahiplerinin borçlanmalarını yapmaları ve bilahare konutlarını teslim almaları için herhangi bir ilan ve duyuru yapıldığına ilişkin bilgi ve belge sunulamamış ancak başvurucunun da aralarında bulunduğu 95 kişiye ev tesliminin yapıldığı açıklanmıştır. Başvurucuya teslim edilen konutun tapu kaydının başvurucu adına düzenlenip düzenlenmediği araştırılmadığından mülkiyet hakkının korunmasına yönelik usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği değerlendirilmelidir. Tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır.

(AYM, Başvuru No: 2019/7113, T. 5.10.2022)[1]

Özet: Diyarbakır ve çevresinde 6/9/1975 tarihinde meydana gelen depremde Lice ilçesi Güldiken köyünde bulunan başvurucuya ait ev yıkılmıştır. Deprem nedeniyle evi hasar görenler 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun hükümleri uyarınca hak sahibi kabul edilmiştir. Diyarbakır Valiliğinin (İdare) oluşturduğu komisyonca hazırlanan, hak sahibi olarak kabul edilenlere ait isim listesinde başvurucunun da ismi yer almakta-

1 Kararın tam metni için; Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, "https://kararlarbilgibankasi. anayasa.gov.tr/BB/2019/7113", (son erişim: 23.04.2023).

dır. Başvurucu 7269 sayılı Kanun uyarınca hak sahibi olduğunu belirterek adına konut veya kredi verilmesi istemiyle 8/12/2014 tarihinde İdareye başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun talebine İdarece herhangi bir cevap verilmemiştir.

Başvurucu: İdarece düzenlenen hak sahipliği listesinde adının bulunduğunu ancak İdarece bugüne kadar herhangi bir ilan ya da duyuru yapılmadığı gibi kendisine herhangi bir konut teslimi de yapılmadığını öne sürerek Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) idari işlemin iptali istemiyle 23/2/2015 tarihinde dava açmıştır. Davalı İdarenin 13/3/2015 tarihli cevap dilekçesinde başvurucuya konutunun yapılarak dağıtımının yapılmış olduğu ifade edilmiştir.

Mahkeme:26.52015 tarihli ret kararının gerekçesinde; (i) Hak sahiplerinin borçlanmalarını yapmaları ve bilahare konutlarını teslim almaları için herhangi bir ilan ve duyuru yapıldığına ilişkin İdarece bilgi ve belge sunulamadığı ancak 2014/619 esas sayılı Mahkeme dosyasında; İdare tarafından gönderilen bilgi ve belgelerin incelenmesinden toplamda 7115 konutun tamamlanıp hak sahiplerine teslim edildiği ve konutların tapularının hak sahiplerine verildiği, 2013 yılında yapılan tespitlerde konutlarda hak sahiplerinin oturduğu belirtilmiştir. (ii) Öte yandan Güldiken köyü ile ilgili olarak toplam 122 kişinin hak sahibi olarak tespit edildiği, bunlardan başvurucunun da aralarında bulunduğu 95 kişiye ev tesliminin yapıldığı açıklanmıştır. (iii) Buna göre hak sahibi olarak tespit edildikten sonra birçok kişiye ev teslimi yapılmışken hak sahiplerinin borçlanmalarını yapmaları ve bilahare konutlarını teslim almaları için ilan yapılmadığını kabul etmenin mümkün olmadığı vurgulanmıştır. (iv) 15/6/1988 tarihli ve 19816 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Arşiv Hizmetleri Hakkında Yönetmelik'in (Arşiv Yönetmeliği) 5. maddesine göre kurum arşivlerinde en fazla 10-14 dört yıl süre saklanması gereken belgelerin ibraz edilemediğinden hareketle hak sahiplerinin borçlanmalarını yapmaları ve bilahare konutlarını teslim almaları için ilan yapılmadığı şeklinde İdarenin sorumlu olduğu sonucunun çıkarılmasının hakkaniyete uygun olmadığına işaret edilmiş ve ispat yükü başvurucuya yöneltilmiştir.

Netice itibarıyla, Diyarbakır 2. İdare Mahkemesi kararında; Güldiken köyünde evi hasar gören başvurucuya deprem konutunun teslim edildiği vurgulanarak dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı izah edilmiştir.

Danıştay: Başvurucunun temyiz talebi üzerine karar Danıştay Ondördüncü Dairesince (14. Daire) 10/11/2015 tarihli BOZMA Kararının gerekçesinde; (i) Olayda, hak sahiplerinin borçlanmalarını yapmaları ve bilahare konutlarını teslim almaları için herhangi bir ilan ve duyuru yapıldığına ilişkin davalı İdarece bilgi ve belge sunulamadığından ve 7269 sayılı Kanun'un 40. maddesine göre hak sahibi olduğu anlaşılan ve ayrıca süresi içinde talep ve taahhütname vermediği yönünde herhangi bir iddiada da bulunulmayan başvurucunun hak sahipliğinin devam ettiği sonucuna varılmıştır. (ii) Öte yandan Güldiken köyünde yaptırılan konutlardan boş-işgal ve su basman durumunda olanlara ait isim listesinde, başvurucu adına; iskanlı, ahşap kârgir türü, «*hasar durumu: ahşap karkas mevcut bölme ve duvarlar yarım*" şeklinde konut tahsisinin yapıldığının belirtildiği ancak afet sebebiyle borçlanmaları yapılan hak sahiplerine yapılacak konutların kalıcı (betonarme, kârgir) konut olması gerektiği dikkate alınarak, anılan listede yer alan kayıt ve ifadelerin başvurucuya kalıcı konut tahsisi yapıldığını kesin bir şekilde ortaya koyamadığı vurgulanmıştır.

Netice itibarıyla, Danıştay 14'üncü Daire kararında; başvurucu adına kayıtlı olduğu iddia edilen afet konutunun kalıcı konut olup olmadığı hususunda bilgi, belge ve tapu kayıtları istenildikten ve bu konuda bir inceleme yapıldıktan sonra karar verilmesi gerektiği açıklanmıştır.

Mahkemece bozma kararına karşı direnilerek aynı gerekçeyle 31/3/2016 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu: Başvurucunun temyiz talebi üzerine karar, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca (İDDK) 9.2.2017 tarihinde onanmıştır. Başvurucunun karar düzeltme talebi de Danıştay İDDK tarafından 17.10.2018 tarihinde reddedilmiştir.

Bireysel Başvuru: Başvurucu 6/3/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuş ve 7269 sayılı Kanun kapsamında hak sahibi

oldukları hâlde kalıcı nitelikte konut tahsisi yapılmaması nedeniyle mülkiyet ve adil yargılanma hakları ile diğer bazı anayasal güvencelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Bakanlık görüşü: Başvurucunun hak sahipliğinin kanun gereği çok uzun süre önce sona ermiş olması sebebiyle başvurucunun Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca İdare Mahkemesi ve Danıştay tarafından ilgili mevzuat uyarınca dava konusu işlemin incelendiği ve hukuka aykırılık görülmediği ifade edilmiş, adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkı yönünden yapılacak değerlendirmede ilgili mevzuat hükümlerinin dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Anayasa Mahkemesi Değerlendirme: Anayasa madde 35; Mülkiyet Hakkı, "*"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz"* şeklindedir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi benzer şikâyetleri *Mehmet Harman* (B. No: 2017/34154, 3/7/2019) ve *Sedat Şanlı (B. No: 2018/6812)* kararlarında incelemiştir *Sedat Şanlı* kararında benzer şikâyeti zaman bakımından yetkisi kapsamında görmüştür. Anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

Mehmet Harman Kararı: Deprem sebebiyle hak kazanıldığı hâlde konut tahsisi yapılmadığı iddiasıyla yapılan *Mehmet Harman* başvurusuna ilişkin kararda, hak sahipliğinin konutun mülkiyetinin kazanılacağı yolunda meşru beklenti doğurabilmesi için ilgili mevzuatta aranan koşulların taşınması gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu kararda, hak sahipliği koşullarının devam ettiğini ispat eden bir belge sunulmadığını kabul eden idari yargı mercilerinin kararlarının açıkça keyfî veya bariz bir takdir hatası da içermediği tespit edilerek mevcut bir mülk veya meşru beklentinin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Sedat Şanlı Kararı: İdarenin başvurucuya konut teslimi yapıldığı yönündeki savunması ve yargılama sırasında yapılan tespit göz önüne alındığında başvurucunun 7269 sayılı Kanun›da konut tahsisi için öngörülen şartları yerine getirdiğinin kabulü gerektiği

ve başvurucunun 35. madde kapsamında korunması gereken bir menfaatinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sözü edilen kararda, konutu edinme yönünde 7269 sayılı Kanun hükümlerine dayalı olarak meşru bir beklentisi olan başvurucunun bu beklentisinin karşılandığından söz edilebilmesi için mülkiyet belgesi niteliği taşıyan tapu kaydının kendisine verilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Kararda sonuç olarak başvurucuya teslim edilen konutun tapu kaydının başvurucu adına düzenlenip düzenlenmediği araştırılmadığından mülkiyet hakkının korunmasına yönelik usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği değerlendirilmiştir.

Söz konusu iki kararın dayandığı temel maddi olgular incelendiğinde *Mehmet Harman* kararında, İdare tarafından başvurucuya konut teslim edildiği ileri sürülmemişken *Sedat Şanlı* kararında İdarece, başvurucunun murisine konut teslim edildiği kabul edilmiştir. Somut olayda ise başvurucu kendisine ne prefabrik ne de kalıcı betonarme konut teslim edildiğini iddia ederken İdare, *Sedat Şanlı* kararında olduğu gibi başvurucuya kalıcı konut teslim edildiğini savunmuştur. Buna göre mevcut başvuruda *Sedat Şanlı* karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. Başvuruda tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir.

Hüküm: Açıklanan gerekçelerle; A. Adli yardım talebinin KABULÜNE, B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,** C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE,** D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 2. İdare Mahkemesine (E.2016/463) **GÖNDERİLMESİNE,** E. Başvurucunun tazminat talebinin **REDDİNE**, F. 9.900 TL vekâlet

ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE,** G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**, H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına **GÖNDERİLMESİNE** 5.10.2022 tarihinde **OYBİRLİĞİYLE** karar verildi.

BİRDEN ÇOK İŞLEME KARŞI TEK DAVA DİLEKÇESİYLE İPTAL DAVASI AÇILMASI

•

YARGILAMADA USUL EKONOMİSİ

•

ADİL YARGILANMA HAKKI

Tek bir işlemle tesis edilen birden fazla disiplin cezası için ayrı ayrı 68 dava açmak zorunda bırakılmasına ilişkin değerlendirmenin başvurucunun mahkemeye erişim imkânını ortadan kaldırarak başvurucu üzerinde ağır bir külfete yol açmaktadır. Başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfet, hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olup; müdahale ölçülü değildir. Davaların en az giderle sonuçlandırılması yargının görevidir.

(AYM, Başvuru No: 2019/38387, T. 15.3.2023)[1]

ÖZET: Başvuru, dilekçenin reddi kararı üzerine yenilenen dava dilekçesinde aynı yanlışlıkların bulunduğu belirtilerek davanın reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu hakkında yapılan disiplin soruşturması sonucu Edirne Valiliği İl Polis Disiplin Kurulu Başkanlığı'nın 14.2.2019 tarihli tek işlemi ile 68 kez, ayrı ayrı 1 günlük aylıkta kesme cezası verilmiştir. Başvurucu işlemin iptali talebiyle Edirne İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 10/4/2019 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 5. maddesi gereğince dilekçenin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun âmirinden izin almaksızın görevli olduğu il sınırları dışına 68 defa çıktığından bahisle hakkında disiplin cezası tesis edildiği ve her bir olayın birbirinden bağımsız olması nedeniyle talepler arasında maddî veya hukukî yönden bağlılık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunmadığının vurgusu yapılmış-

1 Kararın tam metni için; Resmî Gazete: 20.4.2023 / 32169, (son erişim: 23.04.2023).

tır. Buna göre her bir aylıktan kesme cezasına ayrı olmak üzere iki ayrı dava açılması gerektiği belirtilmiştir.

Mahkeme; 8.5.2019 tarihli kararıyla 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin son fıkrası gereği davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucu tarafından dilekçe red kararı üzerine düzenlenen dava dilekçesinde aynı yanlışlığın tekrarladığını, 68 ayrı disiplin cezasına karşı başvurucunun yeniden aynı dilekçe ile dava açtığını belirtmiştir. Yapılan başvuru İstanbul Bölge İdare Mahkemesi … tarafından … kesin olarak reddedilmiştir.

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen, B. No. 2012/791, 7/112013, para. 52). Somut olayda tek işlemle tesis edilen birden fazla disiplin cezasına karşı açılan davasında dilekçenin Mahkemece reddedilmesi üzerine aynı yanlışlıkların yeniden yapıldığı gerekçesiyle davanın reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmektedir.

Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı Hakkında: Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddede belirtilen koşullara uygun olmadığı taktirde Anayasa'nın 36. Maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Başvurucunun disiplin cezasının iptali istemiyle açtığı davada dilekçenin reddine karar verilirken 2577 sayılı Kanun'un 15. maddesinin (5) numaralı fıkrasına dayanıldığı görülmektedir. Anılan maddede, dilekçenin reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı taktirde davanın reddedileceği öngörülmektedir. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanunî dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan bir hak olduğu söylenemez.

İptali istenilen işlemleri niteliği dikkate alındığında tek bir dava açılacak tek bir dava ile de incelenebileceği açıktır. Nitekim iptali istenen disiplin cezaları tek bir işlemle tesis edilmiş olup cezaların arasında maddî ve hukukî yönden bağlılık ve sebep-sonuç ilişkisi bulunmaktadır. Ancak Mahkeme, başvurucunun mahkemeye erişebilmesi noktasındaki ciddî itirazlarını karşılamada yenilenen davada eksikliklerin tamamlanmadığı sonucuna ulaşmış ve bu durum başvurucunun mahkemeye erişim hakkını ciddî biçimde etkilemiştir. Buna göre tek bir işlemle tesis edilen birden fazla disiplin cezası için ayrı ayrı 68 dava açmak zorunda bırakılmasına ilişkin değerlendirmenin başvurucunun mahkemeye erişim imkânını ortadan kaldırarak başvurucu üzerinde ağır bir külfete yol açmaktadır. Üstelik yukarıda da değinildiği üzere Anayasa'nın 141. maddesinin dördüncü fıkrasına göre davaların en az giderle sonuçlandırılması yargının görevidir. Dolayısıyla başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçlarla orantısız olduğu ve müdahalenin ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir. Başvuruda tespit edilen adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir.

Hüküm: Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE, ... OYBİRLİĞİYLE** karar verildi."

KADININ EVLENDİKTEN SONRA TEK KENDİ SOYADI KULLANABİLMESİ

•

EŞİTLİK İLKESİ

Türk Medeni Kanunu'nda; kadının evlenmeden önceki soyadını kullanabilmesi için bu yönde talepte bulunması ve anılan soyadını kocasının soyadının önünde kullanması şartlarına bağlanmıştır. Başvuruda, soyadının kadının kimliği ile kişiliğinin bir parçasını oluşturduğu, itiraz konusu kuralla kadının evlenmeden önceki soyadını kullanma hakkına getirilen sınırlamanın meşru bir amacının bulunmadığı, erkeğin doğumla kazandığı soyadını ömrü boyunca kullanması mümkün iken aynı hakkın kadına tanınmamasının eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı ileri sürülmüştür. Anayasa'daki eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı, nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen insan haklarına saygılı devlet ilkesi insan hakları alanında yaşanan gelişim ve dönüşüm dikkate alınmak suretiyle belirli yasal düzenlemelerin değiştirilmesini veya yürürlükten kaldırılmasını gerektirebilmektedir.

03.10.2001 tarihli değişiklikle ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu öngören Anayasa'nın 41. maddesine; " ve eşler arasında eşitliğe dayanır" ibaresinin eklenmesinin gerekçesi; dönem içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar, kamuoyunun beklentileri ve yeni siyasi açılımlar doğrultusunda Anayasa'nın yenilenmesi gerekliliğinin ortaya çıktığı, ayrıca Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde ekonomik ve siyasi kriterlerin karşılanması ile bu alanda

gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının ön şartı olarak Anayasa'da bazı değişikliklerin yapılmasının da kaçınılmaz olduğu, teklif ile toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek çağdaş demokratik standartlara ve evrensel normlara uygun olan, insan hakları ile hukukun üstünlüğünü ön plana çıkaran bir Anayasa değişikliğinin hedeflendiği belirtilmiştir.

Türk hukukunda aile ismi ile eş anlamda kullanılan soyadının, kişinin kimliğini belirleme işlevi yanında, ailesini ve soyunu belirleme, kişiyi başka ailelerin bireylerinden ayırt etme işlevleri de bulunmaktadır, görüşü de karşı oylarda ileri sürülmüştür.

(AYM, E. 2022/155, K. 2023/38, T. 22.2.2023)[1]

Özet: Evlenmeden önceki soyadının kullanılmasına izin verilmesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan İstanbul 8. Aile Mahkemesi, 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) 187. Maddesinin; Anayasa'nın 2., 10., 17., 20., 90. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali için başvurmuştur.

İlk İnceleme: İtiraz konusu TMK md. 187; Kadının Soyadı, "*Kadın, evlenmekle kocasının soyadını alır; ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Daha önce iki soyadı kullanan kadın, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir*" ***şeklindedir.***

Davanın konusu, davacının evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmasına izin verilmesi talebine ilişkindir. Bu itibarla söz konusu maddenin ikinci cümlesinin bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Maddenin birinci cümlesinin esasının incelenmesine ve ***İkinci cümlesinin itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulan-***

1 Kararın tam metni için; Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası, "https://normkararlarbilgibankasi. anayasa.gov.tr/ND/2023/38?EsasNo=2022%2F155", (son erişim: 28.04.2023) ve R.G.: 28.4.2023/32174.

ma imkânı bulunmadığından bu cümleye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

Esasın İncelenmesinde Anlam ve Kapsam: İtiraz konusu maddedeki kural uyarınca kadın, evlenmenin gerçekleşmesiyle birlikte kocasının soyadını alacak ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadının önünde evlenmeden önceki soyadını da kullanmaya yönelik talepte bulunabilecektir. Başka bir deyişle kadının evlenmeden önceki soyadını kullanabilmesi bu yönde talepte bulunması ve anılan soyadını kocasının soyadının önünde kullanması şartlarına bağlanmıştır. Bu itibarla kurala göre kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra tek başına kullanabilmesi mümkün değildir.

İtirazın Gerekçesi: Başvuruda, soyadının kadının kimliği ile kişiliğinin bir parçasını oluşturduğu, itiraz konusu kuralla kadının evlenmeden önceki soyadını kullanma hakkına getirilen sınırlamanın meşru bir amacının bulunmadığı, erkeğin doğumla kazandığı soyadını ömrü boyunca kullanması mümkün iken aynı hakkın kadına tanınmamasının eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) söz konusu farklı muamele nedeniyle ihlal kararları verdiği, ayrıca bireysel başvuru alanında Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararlarının da bulunduğu ancak değiştirilmeyen kuralın idare tarafından uygulanmaya devam edildiği, bu durumun ise Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2., 10., 17., 20., 90. ve 153. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'ya Aykırılık Sorunu: Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilen kanun önünde eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez (AYM, E.2017/47, K.2017/84, 29/3/2017, § 18; E.2020/95, K.2022/3, 26/01/2022, § 25).

Eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı, nihayetinde nesnel ve makul bir temele dayanıyorsa söz konusu farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir. Ölçülülük ilkesi, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun bir dengenin bulunması gereğini ifade eder. Diğer bir ifadeyle bu ilke, farklı muamelenin öngörülen nesnel amaç ile orantılı olmasını gerektirmektedir (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 65; E.2021/1, K.2021/32, 29/4/2021, § 32).

4721 sayılı TMK'nın yürürlüğe girmeden önceki dönemde eşlerin evlilik birliğindeki konumlarının her yönden eşit şekilde düzenlendiğini söylemek oldukça güçtür. Nitekim mülga 17.2.1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin 152. maddesinde "*Koca birliğin reisidir. Evin intihabı karı ve çocukların münasip veçhile iaşesi, ona aittir.*", 153. maddesinin ikinci fıkrasında "*Kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviridir. Eve, kadın bakar.*" ve 154. maddesinin birinci cümlesinde "*Birliği koca temsil eder.*" denilmekteydi. Ayrıca mülga Kanun'un 21. maddesinde erkek eşin ikamet adresinin kadın eşin ikamet adresi sayılacağı, 98. maddesinde evlenme başvurusunun erkeğin ikametinin bulunduğu yerdeki idareye yapılacağı, 263. maddesinin ikinci cümlesinde ise evlilik birliğinin devam ettiği süre içinde ana ve babanın velayete ilişkin hususlarda anlaşamamaları durumunda babanın oyunun geçerli olacağı belirtilmişti.

Diğer yandan mülga Kanun'un 153. maddesinin birinci fıkrasında 14/5/1997 tarihli ve 4248 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle yapılan değişiklikten önce kadının kocasının aile ismini taşıyacağı öngörülmüştü. Anılan fıkrada yapılan değişiklikte ise kadının evlenmekle kocasının soyadını alacağı ancak evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yapacağı yazılı başvuruyla kocasının soyadı önünde, önceki soyadını da kullanabileceği, daha önce iki soyadı kullanan kadının bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabile-

ceği belirtilmişti. Söz konusu değişikliğin gerekçesinde ise kadının evlenmeden önce mesleki yaşamda tanınmış olması hâlinde veya bazı düşüncelerle eski soyadını kaybetmek istememesi durumunda kocasının soyadı ile bekârlık soyadını da kullanabilmesine imkân tanınmasının bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı ifade edilmişti.

Sosyal, ekonomik, demografik ve teknolojik gelişmeler gibi nedenler zaman içinde belirli yasal değişikliklerin gerçekleştirilmesi ihtiyacını ortaya çıkarabilmektedir. Ayrıca Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen *insan haklarına saygılı devlet ilkesi* de insan hakları alanında yaşanan gelişim ve dönüşüm dikkate alınmak suretiyle belirli yasal düzenlemelerin değiştirilmesini veya yürürlükten kaldırılmasını gerektirebilmektedir. Başka bir ifadeyle yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla toplumsal hayatta olumlu etkiler yaratan ve belirli bir alanda düzenin sağlanmasını mümkün kılan hükümler zamanla toplumsal gereksinimlere cevap vermede yetersiz kalabilmekte, ayrıca insan hakları bağlamında kabul gören evrensel değerlerin yeterli ölçüde hayata geçirilebilmesini temin etmekten uzaklaşabilmektedir. Nitekim 4721 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde canlı varlıklar gibi kanunların da zamanla yaşlandığı, günün ihtiyaçlarına gereği gibi cevap vermede zorlandığı vurgulanmış ve 1028. maddesiyle 743 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış ve yapılan değişikliklerin büyük çoğunluğunun da kadın-erkek eşitliğinin sağlanması amacına yönelik olduğu ifade edilmiştir.

Bu itibarla tarihsel süreç içinde kadın-erkek eşitliğini hayata geçirmeye yönelik hukuki gelişmelerin yaşandığı, bu kapsamda eşitlik ilkesine aykırı olduğu değerlendirilen bazı hükümlerin iptal edildiği, ayrıca mülga 743. sayılı Kanun'un eşitlik ilkesine aykırı olduğu değerlendirilen hükümlerine 4721 sayılı Kanun'da yer verilmediği ve evlilik hukukunun eşitlik ilkesi bağlamında büyük ölçüde yeniden düzenlendiği anlaşılmıştır. Buna karşılık 4721 sayılı Kanun'da kadının soyadı konusu yeniden düzenlenmemiş, mülga 743 sayılı Kanun'un 153. maddesinin birinci fıkrasındaki hükme 4721 TMK'nın itiraz konusu kuralın da yer aldığı 187. maddesinde aynen yer verilmiştir.

2525 sayılı Soyadı Kanun'un 1. maddesinde soyadını taşımak bir *yükümlülük* olarak öngörülmüştür. Bununla birlikte Anayasa'nın

20. maddesinin birinci fıkrasında herkesin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Bireyin yaşamıyla özdeşleşen ve kişiliğinin ayrılmaz bir unsuru hâline gelen, birey olarak kimliğin belirlenmesinde en önemli unsurlardan biri, vazgeçilmez, devredilmez ve kişiye sıkı surette bağlı bir kişilik hakkı olan isim hakkının da kişinin özel hayatının bir unsuru olduğu açıktır. Dolayısıyla cinsiyet, doğum kaydı gibi kimlik bilgileri ve aile bağlarıyla ilgili bilgiler ile bunlarda değişiklik ve düzeltme yapılmasını isteme hakkının yanı sıra isim ve soyadı hakkı da Anayasa'nın 20. maddesi kapsamındadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hacı Ahmet Eskikanbur*, B. No: 2015/2944, 9/1/2019, § 27; *Turgay Karaca*, B. No: 2018/34343, 27/1/2021, § 29). Bu itibarla kişiliğin bir parçası olan soyadını taşımak yalnızca bir *yükümlülük* değil aynı zamanda Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında bir *hak* niteliğindedir. Nitekim AİHM de anılan hakkın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesi kapsamında yer aldığını kabul etmiştir (Ünal Tekeli/Türkiye, B. No:29865/96, 16/11/2004, § 42).

Anayasa'nın 41. maddesinin ailenin Türk toplumunun temeli olduğunu öngören hükmün yer aldığı birinci fıkrasına 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle "*ve eşler arasında eşitliğe dayanır.*" ibaresi eklenmiştir. Anılan Kanun'un genel gerekçesinde Anayasa'nın uygulamada olduğu dönem içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar, kamuoyunun beklentileri ve yeni siyasi açılımlar doğrultusunda yenilenmesi gerekliliğinin ortaya çıktığı, ayrıca Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde ekonomik ve siyasi kriterlerin karşılanması ile bu alanda gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasının ön şartı olarak Anayasa'da bazı değişikliklerin yapılmasının da kaçınılmaz olduğu, teklif ile toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek çağdaş demokratik standartlara ve evrensel normlara uygun olan, insan hakları ile hukukun üstünlüğünü ön plana çıkaran bir Anayasa değişikliğinin hedeflendiği belirtilmiştir. Söz konusu maddenin gerekçesinde ise kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik bir düzenlemenin öngörüldüğü ifade edilmiştir. Diğer yandan Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrasında herkesin cinsiyet nedeniyle ayrım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu belirtilmekteyken anılan maddeye 7/5/2004 tarihli ve 5170 sayılı Kanun'un

1. maddesiyle eklenen ikinci fıkrada kadınların ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu ve devletin bu eşitliğin yaşama geçirilmesiyle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Söz konusu Kanun'un genel gerekçesinde dünyada gelişen yeni demokratik açılımlara uyum sağlanması, bu açılımlara uygun bir şekilde temel hak ve hürriyetlerin evrensel düzeyde kabul edilmiş standart ve normlar ile Avrupa Birliği kriterleri seviyesine çıkarılması amacıyla kanunlarda düzenlemeler yapılması ihtiyacının Anayasa'da da değişiklikler yapma zorunluluğunu doğurduğu ifade edilmiştir. Anılan maddenin gerekçesinde ise cinsiyet temelinde ayrımcılığı yasaklayan uluslararası sözleşmelere işaret edilmiş ve söz konusu değişiklikle yeterli ölçüde temsil edilemeyen cinsiyet lehine belirli avantajlar sağlayan önlemlerin sürdürülmesinin veya kabul edilmesinin eşitlik ilkesine aykırı olmayacağının öngörüldüğü belirtilmiştir.

Bu itibarla evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da kullanılması yönünden kadın ile erkeğin karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda bulundukları sonucuna ulaşılmıştır. Erkek evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da tek başına kullanabildiği hâlde kuralla kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra ancak kocasının soyadının önünde kullanabileceği öngörüldüğünden karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda olan eşler arasında cinsiyet temelinde farklı muamelenin yapıldığı açıktır. Kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da kullanmasına izin verilmemesinin hak ihlaline yol açtığı ileri sürülmek suretiyle AİHM ve Anayasa Mahkemesine birçok bireysel başvuru yapılmıştır. Bu kapsamda AİHM kadının evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanmasına izin verilmemesinin Sözleşme'nin 8. maddesi bağlamında 14. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir (Ünal Tekeli/Türkiye). Öte yandan kadının soyadına ilişkin davalarda önemli bir içtihat geliştiren Yargıtay da Anayasa Mahkemesi gibi kadının evlenmeden önceki soyadının kullanmasına izin verilmemesinden kaynaklanan uyuşmazlıkta Anayasa'nın 90. maddesinin beşinci fıkrası gereğince uluslararası sözleşme hükümlerinin uygulanması gerektiğini kabul etmiştir. Bu bağlamda Yargıtay, kadının evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra tek başına kullanmasına izin verilmemesinin Sözleşme'nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak 14. maddesine aykırı olduğu sonucuna

ulaşmış; kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra tek başına kullanabilmesi için haklı bir nedenin bulunmasına gerek olmadığını da ayrıca vurgulamıştır (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2014/889, K.2015/2011, 30/9/2015).

Anayasa'nın Başlangıç kısmında kuvvetler ayrılığının devlet organları arasında medeni bir iş bölümü ve iş birliği olduğu belirtilmektedir. Buna göre eşler arasında eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesi yönünden de devlet organları ve idare makamlarının iş birliği içinde bulunmaları anayasal bir zorunluluktur

Söz konusu AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararları kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra tek başına kullanabilmesine sınırlı bir imkân tanımıştır. Zira kadın-erkek eşitliğine ilişkin yapılan anayasal değişiklikler ile yargısal içtihatlardaki tüm gelişmelere rağmen varlığı korunan ve idare makamlarınca uygulanmaya devam edilen kural nedeniyle kadının herhangi bir külfete katlanmak zorunda kalmaksızın evlenmeden önceki soyadını tek başına kullanabilmesi mümkün olmamıştır.

Benzer durumda olanlara farklı muamele yapılmasının nesnel ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığının veya farklı muamele öngörülebilmesinin hangi dereceye kadar mümkün olacağının değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belirli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Anayasa koyucunun eşitlik ilkesinin eşler arasındaki görünümüne verdiği önem gözetildiğinde eşler arasında cinsiyet temelli farklı muamele bağlamında kanun koyucunun son derece sınırlı bir takdir yetkisinin bulunduğu da açıktır.

Nüfus kayıtlarındaki karışıklığın önlenmesi ve soy bağının sağlıklı bir şekilde tespit edilmesinde kamu yararı bulunmaktadır. Bununla birlikte bireylerin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numaralarının bulunması ve nüfus hizmetlerinin bilişim teknolojilerinden faydalanılmak suretiyle sunulduğu gözetildiğinde söz konusu kamu yararının sağlanmasının yegâne yolunun kadının evlendikten sonra kendi soyadını ancak eşinin soyadının önünde kullanması olduğu söylenemez. Bu nedenle nüfus kayıtlarının düzeninin sağlanması amacının kuralla öngörülen farklı muamelenin makul nedeni olarak kabul edilmesi mümkün değildir.

Kaldı ki ortak soyadının aile bağlarını korumanın zorunlu unsuru olduğunun, bu manada eşlerin ortak soyadı taşımamaları hâlinde aile bağlarının hiçbir şekilde korunamayacağının söylenmesi de zordur.

Buna göre aile bağlarının korunup güçlendirilmesi amacının da kuralla öngörülen farklı muamelenin makul nedeni olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra ancak eşinin soyadının önünde kullanabileceğinin öngörülmesinin başka bir nedeni ise tespit edilememiştir. Bu itibarla evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da tek başına kullanılması bağlamında kadın ve erkek arasında kuralla öngörülen farklı muamelenin nesnel ve makul bir temele dayanmaması sebebiyle eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna (*9 kabul ve 6 (5+1) karşı oy ile*) ulaşılmıştır.

İptal Kararının Mevzuata Etkisi: 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasında kanunun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü' nün belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa bunların da Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir. 4721 sayılı TMK'nın md. 187'nin birinci cümlesinin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan anılan maddenin ikinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptali gerekir.

Hüküm: 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesinin; (A)- Birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE oyçokluğu ve Kararın Resmî Gazete 'de yayımlanmasından başlayarak **DOKUZ AY SONRA** YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE oybirliğiyle, **(B)-** İkinci cümlesinin 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince ***İPTALİNE,*** iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası ve Kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine oybirliğiyle, 22.2.2023 tarihinde karar verildi.

Birinci Karşı Oy: Aşağıda açıklanan gerekçelerle (beş üye tarafından) karara iştirak edilmemiştir.

Anayasa'nın 12. maddesinde, Anayasa koyucu kişiyi temel hak ve hürriyetlerle donatırken, bu hak ve hürriyetlerin kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı olan ödev ve sorumluluklarından ayrı düşünülemeyeceği vurgulanmıştır. 41. maddesinde de '*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar*' denilmiştir. Aileyi Türk toplumunun temeli olarak tanımlayan Anayasa'nın 41. maddesinde ailenin birey ve toplum hayatındaki önemine işaret edilmiş, Devlete ailenin korunması için gerekli düzenlemeleri yapması ve teşkilatı kurması konusunda ödevler yüklenmiştir.

Soyadı, belli bir ailenin bireylerini diğer ailenin bireylerinden ayırmaya yarayan ve kuşaktan kuşağa geçen addır. Bir kimsenin kimliğinin belirlenmesinde en önemli unsur olan soyadı, vazgeçilemez, devredilemez, kişiye sıkı surette bağlı bir kişilik hakkıdır. Türk hukukunda aile ismi ile eş anlamda kullanılan soyadının, kişinin kimliğini belirleme işlevi yanında, ailesini ve soyunu belirleme, kişiyi başka ailelerin bireylerinden ayırt etme işlevleri de bulunmaktadır. Bu işlevleri nedeniyle yasa koyucu, nüfus kayıtlarının düzenli tutulması, resmî belgelerde karışıklığın önlenmesi, soyun belirlenmesi, ailenin korunması gibi sebeplerle soyadı kullanımını yasal düzenlemelerle kural altına almaktadır. (AYM, E.2009/85, K.2011/49, 21/10/2011).

İtiraz konusu kural ile aile ismi olarak kullanılan soyadının kuşaktan kuşağa geçmesi, böylece de Türk toplumunun temeli olan ailenin birlik ve bütünlüğünün devamı sağlanmış olmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi soyadı kullanımı ile ilgili başvuruları, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde yer alan 'özel hayatın ve aile hayatının korunması' ilkesi kapsamında incelemiş ve kararlarında, nüfusun eksiksiz ve doğru olarak kaydedilmesi, aile adlarının istikrarına verilen önem, kişisel kimlik saptaması veya belli bir ismi taşıyanların belli bir aile ile bağlantılarının kurulabilmesi gibi kamu yararının gerekleri uyarınca, soyadı değiştirme imkânına yasal sınırlamalar getirilebileceği; ulusal yasa koyucunun bu sınırlamaları da kendi devletiyle ilgili tarihi ve siya-

sal yapısına bağlı kalarak seçmesinde takdir hakkının bulunduğunu belirtmiştir. (AYM, E.2009/85, K.2011/49, 21/10/2011).

Dolayısıyla, yasa koyucunun aile soyadı konusundaki takdir hakkını, aile birliği ve bütünlüğünün korunması ve aile bağlarının güçlendirilmesi başta olmak üzere, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi zorunluluklar nedeniyle, eşlerden birisine öncelik tanıyacak biçimde kullanmasının hukuk devletine ve eşitlik ilkesine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Kaldı ki itiraz konusu kuralda kadının başvurusu durumunda önceki soyadını kocasının soyadının önüne ekleyerek kullanabileceği belirtilerek, kişilik hakkı ile kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulması da sağlanmıştır. (AYM, E.2009/85, K.2011/49, 21/10/2011). Ayrıca belirtmek gerekir ki kadının evlenmekle kocasının soyadını almasının cinsiyet ayırımına dayanan bir farklılaşma yarattığı savı da yerinde değildir. Zira yasa koyucu bir soyadı kullanılmasını gerekli görmüş, bu bağlamda da takdir hakkını itiraz konusu kuralda belirtilen yöntem yönünde ve kocadan yana kullanmıştır. Kaldı ki çoğunlukça da kabul edildiği üzere durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları gerekli kılabilir. Hal böyle olunca yasa koyucunun takdir yetkisi kapsamında aile soyadı olarak kocanın soyadına öncelik vermesinin eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu söylenemez. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural Anayasa'ya aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

İkinci Karşı Oy: Aşağıda açıklanan gerekçelerle (bir üye tarafından) karara iştirak edilmemiştir.

İnsanın insan olması dolayısıyla doğuştan bir değeri ve haysiyeti vardır. Bu onun tabiî bir hakkıdır. Bu hak dolayısıyla herhangi bir niteliğe veya ölçüye dayanılarak insanlar arasında ayrım yapılamaz. İnsanlar arasında kanunların uygulanması açısından da hiçbir fark gözetilemez. İnsanlar arasındaki eşitliğin temellerinden birini de böylece kanunlar önünde eşitlik ilkesi sağlar. Devletin organları ve idari makamları bütün işlemlerinde insanlar arasında ayrım yapmadan Devlet faaliyetlerini yürütmek zorundadır.

Anayasa'nın 12. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin niteliği belirlenmekle, bu maddenin ilk fıkrasında, bunların bir devlet "lütfu" olmadığı; kişiliğin, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez

bir unsurunu oluşturduğu vurgulanmıştır. Devlet, kişiye ayrılmış bu alana ilke olarak hiçbir müdahalede bulunmamak, bu özel alan sınırları içine girmemekle yükümlüdür. Anayasa'nın 41. maddesinde ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve eşler arasında eşitliğe dayandığı hükmüne yer verilmiştir. Bunun bir uzantısı olarak ülkemizde bu yönde politikalar geliştirilmiş, kadına yönelik pozitif ayrımcılık söylemleriyle önemli adımlar atılmıştır.

Milletlerin ayırıcı vasıflarının, değer yargılarının, inanç ve düşünce kalıplarının aktarılması ve kuşaklar arası bağın sürdürülmesini sağlayan aile, üstlendiği rol ve işlevleri ile geçmişten günümüze hemen her toplumun özelliklerini yansıtmaktadır. Bu bakımdan ailenin toplumdaki etkinliği ve algılanışı da toplumdan topluma değişmektedir. Toplumun temel ögesi olan aile, sevgi, saygı, hoşgörü ve benzeri insani ve ahlaki değerlerin, gelenek, görenek, dil, din ve diğer özelliklerin yaşandığı ve gelecek nesillere aktarıldığı kutsal bir kurumdur.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ulusal yasa koyucunun bu sınırlamaları da kendi devletiyle ilgili tarihi ve siyasal yapısına bağlı kalarak seçmesinde takdir hakkının bulunduğunu belirtmiş olması kapsamında yasa koyucunun aile soyadı konusundaki takdir hakkını, aile birliği ve bütünlüğünün korunması ve aile bağlarının güçlendirilmesi başta olmak üzere, kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi zorunluluklar nedeniyle, eşlerden birisine öncelik tanıyacak biçimde kullanmasının hukuk devletine aykırı bir yönü bulunmamaktadır. Kaldı ki itiraz konusu kuralda kadının başvurusu durumunda önceki soyadını kocasının soyadının önüne ekleyerek kullanabileceği belirtilerek, kişilik hakkı ile kamu yararı arasında adil bir dengenin kurulması da sağlanmıştır.

İnsan olarak kadın ve erkek eşdeğer olsa da cinsiyetin yol açtığı farklılıklar açısından aynı olduklarını iddia etmek mümkün değildir. Bu konuda modern dünyanın öne çıkardığı ana unsur eşitliktir. Türk kültüründe ise bunun karşılığı eşdeğerlilik ve tamamlayıcılıktır. Kadın ve erkek hem biyolojik açıdan hem de sosyokültürel konumları/rolleri açısından eşdeğerdirler. Modern dünyada, ailede iyi bir ilişkinin, taraflardan her birinin eşit haklarının ve yükümlülüklerinin olduğu eşitler ilişkisiyle mümkün olabileceği tezi

benimsenmiştir. Bu düşüncenin oluşmasında, eşitliğin tarafların birbirlerine saygılı davranmasında etkili olacağı ve onun iyiliğini isteyeceğine olan inanç vardır.

Sonuç itibarıyla kadın ve erkeğin anatomik, fizyolojik, psikolojik ve cinsiyet farklılıkları sosyal anlamda da eşitliği imkânsız kalan bir özelliğe sahiptir. Kısacası kadın-erkek arasında yaratılış gerçekliği olarak yapısal eşitsizlik vardır. Bu durum, genel olarak toplumda konumları itibarıyla kadın ve erkeğin eşitliğine engel olarak görülmektedir. Dolayısıyla üzerinde söz söylemeye fırsat bile verilmeden kabullenilmesi gereken dogmatik bir değer olarak öne sürülse de ailede kadın/erkek eşitliği, modern hurafelerden birisidir ve ne ailede ne de toplumda huzuru, adaleti ve mutluluğu sağlayabilecek bir özelliğe sahiptir. O halde kadın ve erkeğin konumunu belirleyen değerin, eşdeğerlilik ve tamamlayıcılık olduğu söylenebilir. Bunu sağlayan ise, kadın ve erkeğin birbirlerine karşı birtakım üstünlüklere sahip olmalarıdır. Kadın ve erkek genel olarak kanunlar karşısında eşittirler, ancak toplumdaki rolleri itibarıyla eşdeğer olmaları ön plana çıkar.

Kadın ve erkekten hangisinin soyadının aile soyadı olarak kullanılacağı meselesi de tarafların toplumdaki rollerine bağlı olarak taraflarca belirlenebilir. Çoğunluk kararında da belirtildiği gibi kadının evlendikten sonra kocasının soyadını alması, ailenin ortak bir soyadına sahip olmasını mümkün kılan tek seçenek değildir. Bu bağlamda taraflara içlerinden birinin soyadını veya bunun dışında bir adı ortak soyadı olarak belirleme imkânının tanınması ya da ortak soyadının eşlerin evlenmeden önceki soyadlarının birleşiminden oluşacağının öngörülmesi de mümkündür. Ancak buna, toplumdan gelecek taleplere göre (buna bireysel başvuruda *"soyadı"* konusunda verilecek ihlal kararları da dahil) yasama organınca karar verilmelidir. Toplumsal taleplerin yargı kararlarıyla yönlendirilmesi doğru değildir. Toplumsal talepler, toplumun gelişmesi ve değişmesi doğrultusunda doğal ortamı içinde ortaya çıkmalıdır.

Kadının evlenmekle kocasının soyadını almasının cinsiyet ayrımına dayanan bir farklılaşma yarattığı savı da yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda yerinde değildir. Durum ve konumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kural-

ları gerekli kılabilir. Belirtilen gerekçelerle yasa koyucunun takdir yetkisi kapsamında aile soyadı olarak kocanın soyadına öncelik vermesi eşitlik ilkesine aykırılık oluşturmamaktadır. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olmadığı düşüncesiyle çoğunluğun iptal yönündeki görüşüne katılınmamıştır.

YARGITAY İÇTİHADI BİRLEŞTİRME BÜYÜK GENEL KURULU KARARLARI

İFA ZAMANI GELMEMİŞ ALACAK
•
MUACCEL OLMAYAN BİR ALACAK İÇİN AÇILAN DAVA
•
HUKUKİ YARAR YOKLUĞU

İfa zamanı gelmemiş bir alacak için açılmış davada esastan ret kararı verilmesi ve dolayısıyla yargılama giderlerinden olan vekâlet ücretinin tayininde davalı yararına nispi vekâlet ücreti verilmesi gerektiği yönündeki kararlar ile ifa zamanı gelmemiş bir alacak için açılmış davada mahkemece usulden ret kararı verilmesi ve dolayısıyla hükmedilecek vekâlet ücretinin maktu olması gerektiği yönündeki kararlar arasında içtihat aykırılıklarının bulunduğu, bu aykırılıklar devamlılık arz etmese dahi mevcut kararların uygulamada karışıklığa yol açabileceği değerlendirilerek, içtihatların birleştirilmesi gerektiğine, ön sorun bulunmadığına oy çokluğuyla karar verilmiş ve aşağıdaki (özet) karar oluşturulmuştur.

Taraflarca kararlaştırılmamış veya işin mahiyetinden aksi anlaşamıyorsa her borç doğduğu anda muaccel olur (TBK m. 90). Ancak taraflar ifa zamanını açık veya örtülü olarak belirleyebilir, bu süreyi daha sonra uzatabilir, değiştirebilir ya da kaldırabilirler. Her halükârda borcun istenebilir hâle gelebilmesi için muaccel olması, yani kararlaştırılmış ifa zamanının gelmiş olması gerekmekte; alacaklı, ancak borcun muaccel olmasıyla borçludan ifayı isteyebilmekte ve ifanın yerine getirilmemesi hâlinde borçluyu dava edebilir hâle gelmektedir. İfa zamanı gelmemiş (vadesi gelmemiş, muaccel olmayan, müeccel) bir alacak için açılmış dava, erken açılmış dava niteliğinde olduğundan, bu davanın açılmasında henüz hukukî yarar bulunmamaktadır. O nedenle, HMKının 114/1-h bendinde dava şartlan arasında sayılan hukukî yararın

bulunmadığı durumda, davanın esastan değil, HMKının 115/2. maddesi gereği usulden reddine karar verilmesi gerekir.

(YİBBGK, E. 2019/5, K. 2022/1, T. 18.02.2022)[1]

ÖZET: A. İfa 1. Genel Olarak: Türk Borçlar Kanunu ile ifa kavramı tanımlanmış değildir. İfa, borçlanılan edimin; konu, zaman ve yer olarak tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesi, alacaklının tatmin edilerek borcun sona erdirilmesidir… Tam ve doğru gereği gibi bir ifa ile borç sona erer; alacaklı tatmin edilir, borçlu borcundan kurtulur. Borcun tam ve doğru bir şekilde ifasına, borcun gereği gibi ifası denir. Borcun gereği gibi ifası borçlanılan edimin, ifa tarz ve unsurlarına (modalitelerine), yani ifanın taraflarına, yer ve zamanına, miktar ve niteliğine uygun olarak eksiksiz bir şekilde yerine getirilmesidir. Bu şart ve unsurlara uygun olmayan bir ifa, ifa olarak tanımlanamaz. Bu taktirde **"borcun ifa edilmemesi"** söz konusu olur (*Eren, Fikret/Dönmez, Ünsal: Eren Borçlar Hukuku Şerhi, Ankara 2022, Cilt III, s. 1909; Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2008, s. 867*) …

Borçlunun yerine getirmekle, yani ifa etmekle yükümlü olduğu borç konusu borcun kaynağına göre değişir… Haksız fiillerden ve sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlarda ifa, verme borcu dışında, yapma ya da yapmamaya da ilişkin olabilir. Bunlar arasında, verme borçları ifanın en yaygın konusunu oluşturur. **Verme borçları arasında ise, para borçları en yaygın borç türüdür. Bu nedenle** çoğu zaman ifa yerine **"**ödeme**" ya da "tediye" kavramı kullanılmaktadır** (*Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2012, s. 522*) … **İfa, borcu sona erdiren ve dolayısıyla alacak hakkını ortadan kaldıran bir olay olup, hukukî niteliği itibariyle bir def'i değil, bir itirazdır. Borç ilişkisinden dolayı birden fazla borç doğmuşsa, ifa sadece konusu olan borcu sona erdirir. Bu** durumda, ifa ile borç ilişkisinden doğan bütün borçlar son bulmaz. Bu durumda, ifa dar anlamda borcu sona erdirir. İfa-

1 Yargıtay Kararları Dergisi; Cilt 48, Sayı 9, Eylül 2022, s. 1821-1837 ve Resmî Gazete, 04.11.2022 tarih 32003 sayından kararın tamamına ulaşılabilir.

nın borç ilişkisini sona erdirebilmesi için ise, bu ilişkiden doğan tüm aslî ve fer'î borçların ifa edilmesi gerekir…

2. İfa İlkeleri: İfanın konusu edimden ibarettir. Edim nasıl borcun konusunu teşkil ediyorsa, ifanın da konusu olmaktadır. Diğer söyleyişle, borçlu neyi borçlanmışsa onu ifa etmelidir. O halde kural olarak, alacaklısına borçlandığı şeyden başka bir şey vererek borcundan kurtulamaz. Bu hususa 'edime uygun ifa ilkesi' denilmektedir (*Akman, Sermet/ Burcuoğlu Haluk/Altop Atilla; Tekinay Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1993, s. 761*). … Sözleşme hükümlerine bağlı kalan taraflar, borçlanan tarafın sözleşmeye sadık kalacağına güvenirler. 'Dürüstlük kuralına uygun ifa ilkesi' sadece borçlu yönünden değil, alacaklı yönünden de geçerlidir. Alacaklı alacağını dürüstlük kuralına aykırı olarak talep edemez. Dürüstlük kuralına uygun ifanın hukukî dayanağı 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 2. maddesidir (Antalya Gökhan: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2019, Cilt V, s. 44). Edimin bölünmeksizin tam olarak ifa edilmesi kuralı ise**, "bütünlük ilkesi"**ni ifade eder. Borcun ifası sadece nitelik bakımından uygun ifayı değil, aynı zamanda nicelik olarak da uygun ifayı ifade eder. Edimin bir bütün halinde ifası gereklidir **(***Antalya, Cilt V, s. 45***).** Borcun konusu mahiyeti itibariyle bölünebilir cinsten olsa bile aynı ilke geçerlidir. Bu kural para borçları için olduğu kadar diğer borçlar için de geçerlidir… Bu husus 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 84. Maddesinde '*Borcun tamamı belli ve muaccel ise, alacaklı kısmen ifayı reddedebilir…*' şeklinde düzenlenmiştir.

B. İfa Zamanı 1. Genel Olarak: Türk Borçlar Kanunu'nun 90-98 maddeleri ifa zamanını düzenlemektedir. Bu maddelerden **90**-94. maddeler özellikle sürelerin belirlenmesine, borcun muacceliyetine, 96. madde erken ifaya, 97-98. maddeler ise iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde karşılaşılan özel sorunların çözümüne ayrılmıştır. Türk Borçlar Kanunu'nun zamana ilişkin hükümleri, düzenleyici hüküm niteliğinde olduklarından, taraflar bunların aksini kararlaştırabilirler…TBK'nın 90-96. madde hükümleri her türlü borç ve edimin ifasında uygulanır… Hatta bu hükümler aksine bir düzenleme olmadıkça zaman faktörünün rol oynadığı bütün hukukî fiillerde uygulama alanı bulur. Türk Borçlar Kanunu'nun '**İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukukî**

ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç doğumu anında muaccel olur.' şeklindeki 90. maddesine göre, borç doğumu anında muaccel olur ve ilke olarak hemen ifası talep edilebilir. Hemen ifanın zaman yönünden anlamı, borçlunun edimi yerine getirmek için dürüstlük kuralına göre ihtiyaç duyduğu zamanın göz önünde tutulması ve buna göre belirlenmesidir (*Eren, s. 907; Eren/ Dönmez, Cilt III, s. 2042*). Kural bu iken, aynı madde içeriğinde istisna da düzenlenmiştir… sürenin belirli bir zaman aralığını ifade eden bir kavram olduğunu belirtmekte fayda vardır. İfa zamanı mutlak veya nispî olarak tayin edilebilir. İfa zamanının mutlak olarak tayini belli bir zaman ölçüsüne dayanır ve bir tarih, bir takvim günü esas alınır. İfanın nispi tayininde ise bunun aksinde kesin bir gün tespit edilmez, daha çok bir olay veya durum göz önünde bulundurulur.

Vade ile ilgili bir başka ayrım olağan vade, belirli vade ve kesin vade kavramları arasında söz konusudur. **Belirli vade,** borcun muaccel olduğu zamanı ve bunun yanında borcun ifa edilmemesi halinde alacaklının ihtarına gerek olmaksızın mütemerrit duruma düşeceği zamanı ifade ederken, **kesin vade** söz konusu olduğunda borçlu ihtara gerek olmaksızın mütemerrit duruma düşer. Bu husus TBK'nın 117. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiş olup ikinci fıkra hükmüne göre ise 'Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlenmişse, bugünün geçmesiyle" borçlu mütemerrit olur. … **İhtar kural olarak şekle tabi olmayıp, yapılmadığı itirazı vaki olursa aksinin ispatı, niteliği gereği alacaklıdan beklenir. İfa zamanı … bir başka yönde de borcun borçlu tarafından ifa edilebileceği anı (borcun borçlu tarafından ifa edilebileceği anı**, borcun ifa edilebilirliği) gösterir. Bu anlamda ifa zamanına '***borcun muaccel***iyeti' veya '***borcun muaccel olduğu zaman***' denir… **Alacak hakkı borç ilişkisi kurulduğu anda doğduğu halde, talep hakkı, ancak borcun muaccel olduğu anda doğar.**

2- Muaccel Borç – Müeccel Borç: …TBK'nın 90. maddesine göre, taraflarca vade kararlaştırılmamışsa ve işin mahiyetinde de aksi anlaşılmıyorsa her borç doğduğu anda muaccel olur. **Süreye bağlanmamış borç doğumu ile muaccel olur, yani istenebilir**…

İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde her iki tarafın da borçlarını aynı anda ifa etmeleri aranır. İki tarafı da borç altına sokan bir sözleşmede ifayı isteyen kişi, sözleşmenin şartları veya mahiyeti gereğince özel bir vadeden yararlanma hakkına sahip bulunmadığı sürece kendi borcunu ifa etmiş veya ifasını teklif etmiş olmak zorundadır (TBK m. 97). Aksi taktirde karşı taraf bunu ifadan kaçınmak için savunma olarak ileri sürebilir ki buna **"ödemezlik def'i"** adı verilir... İfasının talep edilebilmesi ve ifa edilebilir olabilmesi için, belirli bir sürenin geçmesine bağlı olan borçlara **"müeccel borç"** adını alır. Borcun ifası için geçmesi gereken bu süreye **"vade" denir.** Süreye bağlı borç yani müeccel borç, vadede belirtilen sürenin geçmesiyle muaccel olur, yani istenebilir (*Antalyalı, Cilt V, s. 87*). **Bu noktada muacceliyet ile alacağın vadesi kavramlarının da birbirinden farklı olduklarının altını çizmek gerekir.** Zira vade, borçlunun borçlandığı edimi yerine getirmek zorunda olduğu zaman dilimini ortaya koyar. Muacceliyet ise sadece alacaklının edimi talep ve dava hakkına paralel olarak borçlunun edimi yerine getirmek zorunda olduğu anın ifadesidir...

3- İfa Zamanının Önemi: ... **Borçlunun temerrüde düşmesi** için borcun 'muaccel' olması zorunludur. ... Borçlu borcunun ifaya hazır olduğu halde, alacaklı bunu kabulden kaçınırsa temerrüde düşmüş olur. O halde alacaklının temerrüdü için de borcun ifa zamanının gelmiş olması zorunludur (Kılıçoğlu, s. 533). Türk Borçlar Kanunu'nun 149/1. maddesine göre; "Zamanaşımı, alacağın muaccel olmasıyla işlemeye başlar". O halde, borç ilişkisinden doğan alacak hakkının tabi olduğu zamanaşımı süresi, buna ilişkin borcu muaccel olmasıyla birlikte işlemeye başlar; bu sürenin tamamlandığı anda, borç zamanaşımına uğrar. Buna göre, **borç için öngörülen zamanaşımı süresi, borç ilişkisinin doğduğu anda değil, bu ilişkiden doğan borcun muaccel olduğu (*ifa zamanının geldiği*) andan itibaren işlemeye başlayacaktır.**

Borcun ifa zamanı belli ise, alacaklı borçluyu vaktinden önce ifada bulunmaya zorlayamaz. Alacaklı, edimin bir kısmından vazgeçmek suretiyle de böyle bir yetkiye sahip değildir... TBK'nın 96. maddesinde "Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir. Ancak,

kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz" şeklinde düzenlenmiştir.

C. Dava Şartları: Dava şartları, bir davanın esası hakkında incelemeye geçilebilmesi için gerekli olan şartlardır. Bir başka deyişle, mahkemenin, davanın esası hakkında yargılama yapabilmesi (davayı esastan inceleyebilmesi) için varlığı veya yokluğu gerekli olan hallere, dava (yargılama) şartları denir. Davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi için varlığı gerekli hallere, **olumlu dava şartları** denir (örneğin; görev, hukukî yarar gibi); yokluğu gerekli hallere ise **olumsuz dava şartları** denir (örneğin; kesin hüküm gibi) … HMK'nın 114. maddesinde dava şartlarının neler olduğu belirtilmiş, 115. maddesinde de dava şartlarının incelenmesi düzenlenmiştir.

D- Hukukî Yarar: Davacının dava hakkına sahip olması, dava açabilmesi için yeterli değildir. Bundan başka, davacının dava açmakta hukukî bir yararının bulunması gerekir; yani dava hakkı hukukî yarar ile sınırlıdır. Buna hukukî korunma (himaye) ihtiyacı da denir. Yani davacının mahkemeden hukukî korunma istemesinde, korunmaya değer bir yararı olmalıdır, aksi halde devletin mahkemelerini (davası ile) gereksiz yere uğraştıramaz. Hukukî yarar dava açıldığı anda var olmalıdır; ilerideki (müstakbel) bir yarar yeterli değildir. Bu nedenle, muaccel olmayan (müeccel) alacak için dava açılamaz; açılırsa, dava hukukî yarar yokluğundan (usulden) reddedilir. Fakat bu, alacağın muaccel hale gelmesinden sonra yeniden dava edilmesine engel değildir. Aynı şekilde, açıldığı sırada belli olmayan, şüpheli veya ileride doğacağı beklenen bir yarar da hukukî yarar sayılmaz (*Kuru/Arslan, /Yılmaz, s. 244; Tanrıver, Süha: Medenî Usul Hukuku, Cilt I, Ankara 2016, s. 456*).

Dava açıldığı sırada var olmayan 'hukukî yararın' dava sırasında tamamlanması, mahkemenin 'hukukî yarar' eksikliğinin tamamlanmasını beklemesi söz konusu olamaz. Çünkü, hukukî yarar dava şartı eksikliği ilgili tarafa belli bir süre verilerek taraf eylemi ile tamamlanabilecek bir dava şartı değildir. Örneğin muaccel olmayan bir alacak için açılmış bir alacak davasında davacının davayı açmakta güncel bir yararı bulunmadığından, alacak muaccel

oluncaya kadar süre verilemez veya dava ertelenemez. Yine hukukî yararı bulunmayan davacıya hâkim tarafından süre verilerek talep sonucunu hukukî yararı olan başka bir talep sonucuna dönüştürmesi beklenemez. Hukukî yarar eksikliği belli bir süre verilerek giderilebilecek dava şartı değildir. Hukukî yararın bulunması dava şartı, sadece dava açılırken değil, nihaî karar verilinceye kadar mevcudiyetini devam ettirmelidir. Bu dava şartının eksikliğinin taraflarca ileri sürülmesi veya resen mahkemece tespiti üzerine davanın usulden reddine karar verilmesi gerekir… Dava şartı yokluğundan dolayı davanın usulden reddi kararına karşı, nihaî karar olması nedeniyle kanun yoluna başvurulabilir (HMK m. 341). Böyle bir karar, ancak ilişkin olduğu dava şartının yokluğu hakkında kesin hüküm teşkil eder (HMK m. 303). Bu nedenle, dava şartı yokluğundan reddedilen dava, noksan dava şartı tamamlandıktan sonra yeniden açılabilir ve davalı bu yeni davaya karşı kesin hüküm itirazında bulunamaz. Çünkü ilk karar, davanın esası hakkında verilmiş olmayıp, yalnız belli bir dava şartının yokluğuna ilişkindir.

Sonuç: İfa zamanı gelmemiş (vadesi gelmemiş, muaccel olmayan, müeccel) bir alacak için açılmış davada, mahkemece ifa zamanının henüz gelmediği gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilmesi gerektiğine dair, 18.02.2022 tarihinde oy birliğiyle karar verilmiştir.”

MUDİLERİN OFF SHORE ALACAKLARI
•
NİSBİ VE MUTLAK ZAMANAŞIMI SÜRELERİ
•
ZAMANAŞIMININ BAŞLANGICI

TMSF tarafından el konulan bankalarda OFF SHORE hesabı sahibi mudilerin OFF SHORE alacaklarının tahsiline yönelik açtıkları davalarda zamanaşımının başlangıcının tespitinde haksız fiilin gerçekleşme tarihi olan OFF SHORE hesabına aktarma tarihinin esas alınması gerektiği hakkında.

(YİBGK, E. 2021/7 K. 2022/2 T. 22.4.2022)[1]

ÖZET: "İçtihadı birleştirmenin konusu; mudilerin off shore alacaklarının tahsiline yönelik açtıkları davalarda zamanaşımının başlangıcının tespitine ilişkindir. Özel Dairece, mudiler tarafından off shore hesaplarındaki paraların aktarma işlemini yapan Türk bankalarından (ve yöneticilerinden) tahsili için açılan davalarda zamanaşımının başlangıcı ile ilgili Dairenin yerleşmiş içtihadından dönme konusunda çoğunluk görüşünün oluştuğu gerekçesiyle Yargıtay Kanunu›nun 15/2-c maddesi gereğince içtihadı birleştirme talep edilmiştir. (…)

Özel Dairece, içtihadı birleştirmeye konu davalarda 818 sayılı BK›nın 60. maddesindeki zamanaşımı sürelerinin başlangıcında zararın doğduğunun öğrenildiği tarihin esas alındığı anlaşılmaktadır. Oysa 818 sayılı BK›nın 60. maddesinde öngörülen zamanaşımı sürelerinin başlangıç tarihleri birbirinden farklılık arz etmektedir. (….)

818 sayılı BK'nın 60. maddesinde haksız fiilden doğan tazminat istemlerinde farklı başlangıç noktalarına bağlı olarak üç farklı zamanaşımı süresi ön görülmüştür. Bunlar zararın ve failinin öğrenildiği tarihten itibaren bir yıllık nispi zamanaşımı süresi; herhâl-

1 Kararın tam metnine erişim için bakınız: RG. 08.10.2022/31977, (son erişim: 30.4.2023).

de zarar verici fiilin gerçekleşmesinden itibaren azami nitelikteki on yıllık mutlak zamanaşımı süresi ve haksız fiil aynı zamanda suç teşkil eden bir eylem ise ve ceza kanununda daha uzun zamanaşımı süresi öngörülmüşse suç teşkil eden fiilin işlendiği (veya fiilin tamamlandığı) tarihten itibaren işlemeye başlayacak olan ceza davası zamanaşımı süresidir. (.....)

Böylece nispi zamanaşımı süresinin başlaması için zarar verici fiilin değil, zararın varlığını, niteliğini ve temel unsurlarını belirleyecek bilgilerin dava açacak derecede öğrenilmiş olması gerekmektedir. Dolayısıyla nispi zamanaşımı süresi sübjektif nitelikteki öğrenme olgusuna bağlı olduğundan içtihadı birleştirme konusu olan davalarda her somut olay bazında zararın öğrenilme tarihi mahkemece ayrıca tespit ve takdir edilecektir. 818 sayılı BK'nın 60. maddesi ile ayrıca zararın ve failin öğrenildiği tarihten itibaren işlemeye başlayan bir yıllık nispi zamanaşımı süresine, zarar verici fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıllık mutlak bir üst sınır getirilmiştir. Buna göre, on yıl içinde zarar ve fail öğrenilemediği için bir yıllık süre işlemeye başlamamış olsa dâhi, içtihadı birleştirmeye konu davalarda ölüm ve bedensel zararlarda olduğu gibi gecikmeli zararın söz konusu olmadığı da gözetildiğinde, haksız fiilin meydana geldiği tarihten itibaren on yıl geçmişse, tazminat davası açma hakkı ortadan kalkacaktır. Burada on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin başlangıç tarihi, zararın doğduğu tarih değil zarar verici fiilin gerçekleştiği tarihtir. Başka bir deyişle zararın doğması daha sonra olsa dâhi, zarar verici fiilden itibaren on yıl geçmişse, zamanaşımı süresi dolmuştur. (....) Eğer zarar verici fiil (veya olay) devam eden bir durum arz ediyorsa on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin başlangıcının da fiilin başlangıç anı değil bitiş anı olması gerekir. (...)

Zararın doğduğunun öğrenilmesi bir yıllık nispi zamanaşımı süresinin başlangıcı için önemli ise de Kanundaki "her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene " şeklindeki kesin ifade karşısında, on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin başlangıcının zararın doğduğu tarih değil, zarar verici fiilin gerçekleştiği tarih olduğu aşikârdır. (...)

Kanun koyucu, bir hakkın ilanihaye talep edilmesinin hukukî istikrar ve güvenlik açısından uygun olmayacağı, toplumdaki huzur ve barış düzenini bozacağı gerçeğinden hareket ederek zamana, alacak hakkını zayıflatan bir etki tanımış; böylece azami belli bir süre boyunca riski failde (sorumlu şahısta), bu süre dışında meydana gelecek zararlarda ise riski zarar gören üzerinde bırakarak riski, çatışan menfaat sahipleri arasında paylaştırmıştır. Dolayısıyla on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin başlangıcında zararın doğduğu tarihin değil de haksız fiilin gerçekleştiği tarihin esas alınmasıyla alacaklı ile borçlu arasında adil bir denge kurulmuştur. (…)

Bu kapsamda Özel Dairece içtihadı birleştirmeye konu davalarla ilgili olarak ilk zamanlarda bu davaların erken açıldığına karar verilmiş olması, mutlak zamanaşımı süresinin başlangıç tarihini, zararın doğduğu tarihe ötelemesi mümkün değildir. (….) Öte yandan zararın doğduğu tarihin ceza davası zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak da kabul edilmesi mümkün değildir. (….)

TMSF tarafından el konulan Türkiye'de mukim bankaların veya bunların yöneticisi veyahut da hakim ortakları tarafından yurt dışında off shore bankacılığı yapmak üzere kurdukları bankaların; esasında gerçek anlamda off shore bankacılığı yapmak için kurulmadıkları, Türk bankacılık ve vergi mevzuatından kurtulmak amacıyla paravan bir şirket olarak kuruldukları, para transferlerinin fiktif (gerçekten öyle olmadığı hâlde öyle sayılan, itibari) olarak gerçekleştirildiği gibi hususlar ile off shore hesabı bulunan mudilerin bankayı vasıta kılmak suretiyle dolandırıldıkları gözetildiğinde haksız fiilin gerçekleşme tarihi olarak paranın off shore hesabına aktarma tarihinin esas alınması gerekmektedir. (…)

SONUÇ: Mudilerin off shore alacaklarının tahsiline yönelik açtıkları davalarda zamanaşımının başlangıcının tespitinde off shore hesabına aktarma tarihinin esas alınması gerektiğine dair, 22.04.2022 tarihinde yapılan ikinci oturumda üçte ikiyi aşan oy çokluğu ile karar verilmiştir. (Karşı Oy bulunmaktadır).

YARGITAY KARARLARI

YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

AVUKATLIK VEKÂLET ÜCRETİ BAKIMINDAN ZAMANAŞIMI

Davacı avukat tarafından en son yapılan işlemin 02.02.2006 tarihinde icra dairesince satışın düşürülmesine ve satış defterinin kapatılmasına karar verilmekle sona erdiği, dolayısıyla bu tarih itibariyle vekâlet ücreti alacağının muaccel hâle gelip zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı açıktır. Dava tarihi olan 15.06.2011 tarihine kadar BK'nın 126. maddesindeki beş yıllık süre dolmuş ve tüm alacak iddiaları zamanaşımına uğramıştır. Avukatın üzerine aldığı işler sonuçlandıktan sonra gerçekleşen azlin zaten muaccel hâle gelmiş bu işler yönünden zamanaşımının hesabında etkisi bulunmamaktadır.

(YHGK, E. 2017/674, K. 2020/955, T. 25.11.2020)[1]

ÖZET: Taraflar arasındaki "*alacak*" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, İstanbul Anadolu 20. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen davanın zamanaşımı nedeniyle reddine ilişkin karar davacı vekilinin temyizi üzerine Yargıtay (kapatılan) 13. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir. Direnme kararı davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı vekili 15.06.2011 tarihli dava dilekçesinde; avukat olan müvekkilinin, davalıların vekili sıfatıyla Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2001/1144 E., Kadıköy 2. Sulh Hukuk Mahkemesinin 2003/165 E. sayılı dava dosyaları ve Kadıköy 1. İcra Dairesinin 2003/1 sayılı satış dosyasında görev aldığını, üzerine düşen

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://kararara ma.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

edimleri ifa etmesine rağmen 15.06.2006 tarihinde haksız şekilde azledildiğini ileri sürerek 18.800,00TL vekâlet ücreti alacağının 14.100,00TL'sinin davalı ... 'tan, 4.700,00TL'sinin ise davalı ... 'tan, azil tarihinden itibaren faiziyle tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalılar vekili cevap dilekçesinde, iddiaya konu alacağın zamanaşımına uğradığını, müvekkillerinin herhangi bir borcu bulunmadığını, bu nedenlerle davanın reddi gerektiğini savunmuştur.

Mahkeme; İstanbul Anadolu 20. Asliye Hukuk Mahkemesinin 19.11.2013 tarihli ve 2012/571 E., 2013/608 K. sayılı kararı ile; vekâlet ücreti alacağına ilişkin davanın beş yıllık zamanaşımına tabi olduğu, zamanaşımı süresinin alacağın muaccel olduğu tarihte işlemeye başlayacağı, eldeki davaya konu edilen işlerde vekâlet ücreti alacaklarının azilden çok önce doğduğu ve davacının bu dosyalarda müvekkilleri yönünden yapacağı bir işlemin kalmadığı tarihten itibaren beş yıllık sürenin de dava tarihi itibariyle dolduğu gerekçesiyle davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Yerel Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

Bozma Kararı: Yargıtay (kapatılan) 13. Hukuk Dairesince 23.03.2015 tarihli ve 2014/29575 E., 2015/9014 K. sayılı kararı ile; "... Dava, vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan alacağın tahsili istemine ilişkindir. Davacının, 17.11.2000 tarihli vekâletname ile davalılar vekili iken davalılar tarafından 15.6.2006 tarihinde vekillikten azledildiği ve azilnamenin davacıya 22.6.2006 tarihinde tebliğ edildiği hususunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Hemen belirtmek gerekir ki, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 147. maddesi (mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 126.maddesi) gereğince vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan alacaklar, 5 yıllık zamanaşımı süresine tabi olup, bu sürenin geçmesi ile zamanaşımına uğrarlar. Eldeki davada, davacının azledildiğini öğrendiği 22.6.2006 tarihinden itibaren başlayan 5 yıllık zamanaşımı süresinin, dava tarihi olan 15.6.2011 tarihi itibariyle dolmadığı anlaşılmaktadır. O halde, davaya konu edilen vekalet ücreti alacağının zamanaşımına uğraması söz konusu olmadığından; mahkemece işin esası incelenip, sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde

zamanaşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmiş olması, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir ...” gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı: Mahkemece 25.12.2015 tarihli ve 2015/377 E., 2015/480 K. sayılı kararı ile; zamanaşımının kanun gereği alacak hakkının doğduğu anda başlayacağı, vekâlet ücreti alacağının ancak vekâlete konu iş sonuçlandırıldığında muaccel hâle geleceği, Özel Dairenin kabul ettiği şekilde azille zamanaşımının başlayacağına ilişkin hiçbir yasal düzenlemenin bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir. Direnme kararı süresi içinde davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu: Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; somut olayda vekâlet ücreti iddiasına konu alacaklar yönünden zamanaşımı süresinin hangi tarihte işlemeye başlayacağı, burada varılacak sonuca göre zamanaşımının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır. Taraflar arasındaki uyuşmazlık avukatlık sözleşmesinden kaynaklanmaktadır. 1136 sayılı Avukatlık Kanun'un “Avukatlık Sözleşmesinin Kapsamı” başlıklı 163. Maddesi; “*Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsaması gerekir. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Yasaya aykırı olmayan şarta bağlı sözleşmeler geçerlidir. Avukatlık ücret tavanını aşan sözleşmeler, bu Kanunda belirtilen tavan miktarında geçerlidir. İfa edilmiş sözleşmenin geçersizliği ileri sürülemez. Yokluk halleri hariç, avukatlık sözleşmesinin bir hükmünün geçersizliği, bu sözleşmenin tümünü geçersiz kılmaz*.” hükmünü taşımaktadır.

Kanun maddesinde açıklanan unsurlar dikkate alındığında avukatlık sözleşmesi; avukat ile iş sahibi arasında, avukatın hukuki yardımda bulunmayı üstlendiği, iş sahibinin de kural olarak yapılan iş karşılığında avukata ücret ödeme borcu altına girdiği tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak tanımlanabilir. Avukatlık sözleşmesinin önemli bir unsuru olan avukatlık ücreti ise Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinde düzenleme altına alınmış ve avukatın hukuki yardımının karşılığı olan meblağ veya değeri ifade ettiği belirtilmiştir. Kanun'un 169. maddesi gereği “*Avukat,*

üzerine aldığı işi kanun hükümlerine göre ve yazılı sözleşme olmasa bile sonuna kadar takip eder" ve Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin 2. maddesine göre de "*tarifede yazılı avukatlık ücreti, kesin hüküm elde edilinceye kadar olan dava, iş ve işlemler ücreti karşılığıdır*".

Açıklandığı üzere avukatlık sözleşmesi 1136 sayılı Avukatlık Kanunu›nda düzenlenmiş ise de bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacak zamanaşımı süresi ile ilgili olarak Avukatlık Kanunu'nda herhangi bir hüküm yer almamaktadır. Ancak, avukatlık sözleşmesinde bir ücret karşılığında hukuki yardımda bulunma edimi üstlenildiğinden, bu sözleşmenin iş görme amacı güden sözleşmelerden olan ve Borçlar Kanunu'nda düzenlenen "*Vekâlet Sözleşmesi*"nin özel bir türü niteliğinde olduğu açıktır. Eldeki dava yürürlük tarihi itibariyle 818 sayılı Borçlar Kanunu'na (BK) tabi olup anılan Kanun'un 126. maddesine göre vekâlet sözleşmeleri beş yıllık zamanaşımına tabidir.

Hukukta normların yürürlüğü, hakların kazanılması ve kaybedilmesi, yaptırımların uygulanması belirli sürelere bağlanmıştır. Ancak hukukun her dalında sürelerin türleri ve nitelikleri farklı olup değişik sonuçlar doğurmaktadır. Özel hukukta teknik bir kavram olan zamanaşımı, bir hakkın kazanılmasında veya kaybedilmesinde kanunun kabul etmiş olduğu sürenin tükenmesi anlamına gelmektedir. Başka bir anlatımla zamanaşımı, kanunun belirlediği süreler içerisinde hakkın kullanılmaması sebebiyle dava ve icra kabiliyetini, karşı tarafın def'î ile kaybettiren ve haklar üzerinde etki yapan kanuni sukut sebebidir.

Muacceliyet bakımından; kanun veya sözleşme farklı bir düzenleme getirmediği veya işin niteliği aksini gerektirmediği takdirde borç doğumu anında muacceldir (BK, m.74). Muacceliyet kavramı, alacaklı tarafından talep ve dava edilebilir hâle gelmiş olma anlamını taşıdığından, öncelikle doğmuş bir alacağın varlığı gerekir. Bu anlamda, kural olarak, ifa anının gelmesine borcun muaccel olması denilebilir. Alacaklı ancak bundan sonra alacağını dava edebilir ve alacak için zamanaşımı süresi de bu andan itibaren işler. Bir iş görme sözleşmesi olan avukatlık sözleşmesinde de ücret, aksine bir anlaşma olmadığı takdirde, işin tamamlanması (*hukuki*

yardımın konusu bir dava ise, davanın kesin hükme bağlanması, bir icra takibi ise takibin sonuçlanması veya aciz vesikasına bağlanması suretiyle) ile muaccel olur. Bununla birlikte avukatın üzerine aldığı iş sonuçlanmadan haksız azil, haklı istifa, vekilin ölümü veya ehliyetini kaybetmesi sebebiyle sözleşme sona ererse, muacceliyet sona erme ile birlikte gerçekleşir.

Eldeki uyuşmazlığa konu dava ve işlerin kesinleşme ve sair suretle tamamlandığı, davacı avukat tarafından en son yapılan işlemin 02.02.2006 tarihinde icra dairesince satışın düşürülmesine ve satış defterinin kapatılmasına karar verilmekle sona erdiği, dolayısıyla bu tarih itibariyle vekâlet ücreti alacağının muaccel hâle gelip zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı açıktır. Dava tarihi olan 15.06.2011 tarihine kadar BK'nın 126. maddesindeki beş yıllık süre dolmuş ve tüm alacak iddiaları zamanaşımına uğramıştır. Avukatın üzerine aldığı işler sonuçlandıktan sonra gerçekleşen azlin zaten muaccel hâle gelmiş bu işler yönünden zamanaşımının hesabında etkisi bulunmamaktadır. Hâl böyle olunca Yerel Mahkemenin zamanaşımı nedeniyle davanın reddi yönünde verdiği direnme kararı haklı ve yerindedir. Usul ve yasaya uygun direnme kararının onanması gerekir. Açıklanan nedenlerle, Davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddi ile hükmün **ONANMASINA,** Gerekli temyiz ilâm harcı peşin alındığından başka harç alınmasına yer olmadığına, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 440/III-1. maddesi uyarınca karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere, 25.11.2020 tarihinde oy birliğiyle ve kesin olarak karar verildi.

AVUKAT İLE MÜVEKKİLİ ARASINDA YAZILI VEKÂLET SÖZLEŞMESİ BULUNMADIĞINDA VEKÂLET ÜCRETİ

Avukatlık sözleşmesi, vekâlet sözleşmesinin özel bir türü olmakla birlikte avukatlık ücreti bu sözleşmeyi vekâlet sözleşmesinden ayıran en önemli unsur olup, avukatlık sözleşmesinde asıl olan vekâlet görevinin bir ücret karşılığında yapılmasıdır. Avukatlık Kanunu'nun ''Avukatlık ücreti'' başlıklı 164. maddesi uyarınca; avukatın iki çeşit ücret alacağı bulunmaktadır. Bunlar, avukat ile iş sahibi/müvekkili arasındaki sözleşme ilişkisinden doğan "akdî avukatlık ücreti" ile yargılama sonunda haklı çıkan taraf yararına Tarife hükümlerine göre hükmedilen ve yargılama gideri niteliğinde olan avukatlık ücretidir (karşı taraf vekâlet ücreti). Yargılama giderlerinden olan ve davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilen ''karşı taraf vekâlet ücreti'' Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre harcın yatırıldığı değer üzerinden belirlenmekte ise, Avukatlık Kanunu'nun 164/4. maddesinde düzenlenen yüzde on ile yüzde yirmi arasında takdir edilecek akdi vekâlet ücretinin de davanın müddeabihi, başka bir anlatımla davada harcın yatırıldığı değer üzerinden saptanması gereklidir.

(YHGK, E. 2018/940, K. 2021/350, T. 25.03.2021)[1]

ÖZET: Taraflar arasındaki "*alacak*" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, İstanbul 6. Asliye Hukuk Mahkemesince verilen davanın kabulüne ilişkin karar taraf vekilleri tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir. Direnme kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı vekili dava dilekçesinde; müvekkilinin davalı aleyhine Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan tapu iptali ve tescil davasını davalının vekili olarak mesleki bilgi ve birikimi ile gerekli

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

özeni göstererek takip ettiğini, 24.07.2008 tarihinde 2003/377 E., 2008/259 K. numarası ile davalı lehine sonuçlanan davada kararın 14.07.2010 tarihinde kesinleştiğini, karar kesinleştiği hâlde davalının bu davaya ilişkin vekâlet ücretini ödemediğini, müvekkilinin davalıya duyduğu güven nedeniyle yazılı vekâlet sözleşmesi imzalamadığını belirterek fazlaya dair hakları saklı kalmak kaydıyla akdi vekâlet ücreti alacağından şimdilik 50.000 TL'nin 14.07.2011 tarihinden işleyecek faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Davacı vekili 12.03.2013 harç tarihli ıslah dilekçesinde; kısmi alacak davası şeklinde açtığı davasını kısmi eda ile birlikte külli tespit davası olarak ıslah ettiğini belirterek faizin başlangıç tarihinin 14.07.2010 olarak değiştirilmesini, alacaklı olduğu miktarın 6100 sayılı HMK'nın 107. maddesinin 3. fıkrası uyarınca tespitini, tespit edilen alacağından fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 50.000TL'sinin 14.07.2010 tarihinden itibaren işleyecek faizi ile davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davacının ilgili Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2003/377 E., sayılı davasında iki davalının vekili olduğunu, Avukatlık Kanunu'nun 165. maddesi gereğince her iki müvekkilin vekâlet ücretinden müteselsilen sorumlu olduğunu, müteselsil sorumluluk gereği huzurdaki davanın diğer müvekkil ... 'ye ihbar edilmesi gerektiğini, davacının davanın devam ettiği yedi yıl süresince müvekkili ile yazılı ücret sözleşmesi yapmadığını, davanın konusu olan Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2003/377 E., sayılı tapu iptali tescil davasında asıl dava değerinin 2.000 TL, birleşen dava değerinin de 7.000 TL olarak gösterildiğini ve bu değerin taraflarca tezyit edilmediği (arttırılmadığı) gibi yapılan keşifte de herhangi bir değer tespitinde bulunulmadığını, avukatlık ücretinin dava değeri üzerinden tespit edilmesi gerektiğini, davacının taşınmazın değeri üzerinden avukatlık ücreti talep edemeyeceğini belirterek davanın ... 'ye ihbar edilmesini, yazılı bir anlaşma olmadığından asgari ücret tarifesine göre dava değeri üzerinden ödenmesi gereken vekâlet ücretinin maktu 500TL olarak hükmedilmesini, kalan kısmın reddini savunmuştur.

Mahkeme: İstanbul 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 25.07.2013 tarihli ve 2011/432 E., 2013/332 K. sayılı kararı ile; taraflar arasında yazılı avukatlık sözleşmesinin bulunmadığı, tapu iptali tescil davasında dava değerinin 2.000 TL gösterildiği ve bu miktar üzerinden kararın kesinleştiği, davacının kesinleşen dava dosyasında davalı - karşı davacı vekili olarak karar kesinleşene kadar gerçek dava değerinin belirlenmesi ve buna göre harcın tamamlanması için hiçbir beyan ve talebinin olmadığı, hakkaniyet gereği vekâlet ücretinin kararın kesinleştiği tarihte taşınmazın rayiç değeri üzerinden avukatlık asgari ücret tarifesine göre belirlendiği, kısmi ıslah niteliğinde olan ıslah talebi de dikkate alınarak davanın kabulüne, davacının vekâlet ücreti alacağının 79.153,16 TL olduğunun tespitine, taleple bağlı kalınarak 50.000 TL vekâlet ücretinin 14.07.2010 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle davalıdan tahsiline, fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmasına karar verilmiştir. Yerel Mahkemenin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde taraf vekilleri temyiz isteminde bulunmuştur.

Bozma Kararı: Yargıtay (Kapatılan) 13. Hukuk Dairesinin 30.10.2014 tarihli ve 2014/6468 E., 2014/33394 K. sayılı kararı ile; "... (1)- Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davacının tüm temyiz itirazlarının reddi gerekir. (2)- Davalının temyiz itirazlarının incelenmesinde; Davacının, avukat olarak takip ettiği Beykoz 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2008/26 esas sayılı dosyada dava değeri 7.000 TL olarak gösterilmiş, bu dosyanın birleştiği Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2003/377 esas sayılı dosyada asıl davada harca esas değer 2.000 TL karşı davada 30.000 TL olarak gösterilmiştir. Dava değerlerinin ıslah edilmediği taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesi bulunmadığı uyuşmazlık konusu değildir. Mahkemece, davacı avukatın harcı yatırılmış değerler üzerinden avukatlık ücreti talep edebileceği kabul edilerek hüküm kurulması gerekirken, yanlış değerlendirme sonucu yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir ..." gerekçesiyle karar bozulmuştur.

Direnme Kararı: İstanbul 6. Asliye Hukuk Mahkemesinin 12.10.2015 tarihli ve 2015/304 E., 2015/411 K. sayılı kararı ile;

önceki karar gerekçelerinin yanında Avukatlık Kanunu 164. maddesi ve hakkaniyet kuralı ile sonuca varıldığı, avukat ile müvekkili arasında yazılı vekâlet sözleşmesi bulunmadığında, değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde harcı yatırılmış bedel baz alınarak vekâlet ücreti hesaplanacağına dair Avukatlık Kanunu ve Harçlar Kanunu'nda herhangi bir hüküm bulunmadığı gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir. Direnme kararı süresi içinde davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu: Direnme yolu ile Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; taraflar arasında yazılı avukatlık ücret sözleşmesinin bulunmadığı olayda, davacı avukatın davalının vekili olarak takip ettiği tapu iptali ve tescil davası yönünden davalıdan isteyebileceği akdi vekâlet ücretinin dava değeri olarak harç değeri üzerinden mi, yoksa mahkeme kararının kesinleştiği tarih itibariyle dava konusu taşınmazın rayiç bedeli üzerinden mi hesaplanacağı noktasında toplanmaktadır.

Vekâlet sözleşmesi, mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (BK) 386 vd., 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) ise 502 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Vekâlet sözleşmesi, diğer iş görme sözleşmelerinde olduğu gibi ve hatta onlardan daha da geniş ölçüde tarafların karşılıklı güvenine dayanır, vekilin borçlarını sadakat ve özenle ifa etmesi gerekir. Sadakat borcu, avukatın vekâletin ifası sırasında ve sonrasında kendisine duyulan güvene uygun olarak müvekkilinin menfaatlerini koruma yükümlülüğünü ifade eder. Vekilin iş görme ile hedeflenen sonucun başarılı olması için hayat deneylerine ve işlerin normal akışına göre gerekli girişim ve davranışlarda bulunması ve başarılı sonucu engelleyebilecek davranışlardan kaçınması ise özen borcunun konusunu oluşturur. Vekâlet sözleşmesinin özel bir türü niteliğinde olan avukatlık sözleşmesi, başka bir anlatımla avukat ile iş sahibi /müvekkili arasındaki hukuki ilişki özel kanun niteliğindeki 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda düzenlendiğinden, avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda öncelikle Avukatlık Kanunu, burada bir boşluk olması hâlinde de somut olayda uygulanması gereken ve dava tarihinde yürürlükte bulunan TBK'nın vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümleri ile genel nitelikli hükümlerinin uygulanacağı kuşkusuzdur.

Öte yandan, avukatların avukatlık sözleşmesi ile yükümlendiği özen borcu genel bir vekâlet sözleşmesi için Borçlar Kanunu'nun öngördüğü vekilin özen borcuna göre daha ağır ve kapsamlıdır. Nitekim bu doğrultuda, Avukatlık Kanunu'nun 34. maddesindeki "*Avukatlar, yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler*" şeklindeki düzenleme de avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti olması nedeniyle öngörülmüştür. Avukatın, açıklanan mevzuat hükümleri ve taraf olduğu vekâlet sözleşmesi dairesinde üzerine düşen yükümlülükleri ifa etmemesinin sözleşmeye aykırılık teşkil ettiği tartışmasızdır. Avukatlık ücretine ilişkin Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlık ücreti" başlıklı 164. maddesi mevcuttur. Bu madde uyarınca; avukatın iki çeşit ücret alacağı bulunmaktadır. Bunlar, avukat ile iş sahibi/müvekkili arasındaki sözleşme ilişkisinden doğan avukatlık ücreti ile yargılama sonunda haklı çıkan taraf yararına Tarife hükümlerine göre hükmedilen ve yargılama gideri niteliğinde olan avukatlık ücretidir. Her iki ücretin kaynağı farklı olup, uygulama ve yargısal kararlarda bunlardan ilkine sözleşmeden doğduğu için "*akdi vekâlet ücreti*", ikincisine ise kaynağını kanundan aldığı ve yargılama sonunda dava ya da takibin karşı tarafından tahsiline karar verildiği için "*yasal vekâlet ücreti*" ya da "*karşı taraf vekâlet ücreti*" denilmektedir. Yasal (karşı taraf) vekâlet ücreti, bir davada avukatla temsil edilmesi koşuluyla yargılama sonunda haklı çıkan taraf lehine Tarife hükümlerine göre hükmedilen vekâlet ücretidir. Karşı taraf vekâlet ücreti, haklı olduğu davada kendisini mahkemeler önünde avukat ile savunmak zorunda kalan kişinin yapmış olduğu masrafın, haksız olan karşı taraftan alınarak zararın giderilmesini hedeflemektedir.

Akdi vekâlet ücretini belirlemede kural olarak serbesti söz konusu ise de bu serbestinin kanun tarafından getirilen bazı sınırları vardır. Tarafların avukatlık ücretini serbestçe belirleyebilmesinde "tavan sınır" Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin ikinci fıkrasında; avukatlık ücretine getirilen "taban sınır" ise 164. maddenin dördüncü fıkrasında düzenlenmiştir.

Somut olay değerlendirildiğinde; Avukatlık Kanunu'nun 164/4. maddesindeki yüzde on ile yüzde yirmi oranlarının belirleneceği "müddeabihin" davada harcı yatırılan değer, başka bir ifade ile harçlandırılmış olan dava değeri olarak kabulü gerekir. Her ne kadar sözü edilen hükümde "ilamın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değeri"nden bahsedilmekte ise de bu ifadenin "müddeabihin değeri" olarak yorumlanması ve kabul edilmesi gerektiği Yargıtay'ın yerleşik uygulama ve içtihatlarıyla benimsenmiştir. Nasıl ki yargılama giderlerinden olan ve davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilen "*karşı taraf vekâlet ücreti*" Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre harcın yatırıldığı değer üzerinden belirlenmekte ise, Avukatlık Kanunu'nun 164/4. maddesinde düzenlenen yüzde on ile yüzde yirmi arasında takdir edilecek "*akdi vekâlet ücretinin*" de, davanın müddeabihi, başka bir anlatımla davada harcın yatırıldığı değer üzerinden saptanması gereklidir.

Davacı avukatın sadakat ve özen yükümlülüğü gereğince basiretli davranarak müvekkili ile yazılı ücret sözleşmesi imzalamadığı, yüklendiği avukatlık görevinin kutsallığına yakışır biçimde gerekli dikkat ve özeni göstermek suretiyle avukatlık ücret sözleşmesini yazılı şekilde düzenlemediği, iş sahibini ödeyeceği akdi vekâlet ücreti konusunda bilgilendirmediği gibi, davanın dayanağı Beykoz 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu iptali tescil istemiyle harca esas dava değeri 2.000 TL gösterilerek açılan ve mahkemece bu tutar üzerinden verilen kararın kesinleştiği davada doğruluk ve dürüstlük kuralı gereğince müddeabihin değeri konusunda müvekkilini uyarmadığı, davalı-karşı davacı vekili olarak davasını takip ettiği müvekkilinin menfaatlerini gözeterek tapusunun iptali istenen taşınmazların gerçek değerinin tespiti için mahkemeden talepte bulunmadığı, davada harca esas değer üzerinden noksan harcın tamamlattırılmasına yönelik itirazlarını bildirmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda avukat olarak üzerine düşen edimlerini yerine getirmeyen davacının kendi kusurundan hak elde edemeyeceği açık olup; mahkemece davada talep edilen akdi vekâlet ücretinin, kanun yolu denetiminden geçerek 14.07.2010 tarihinde kesinleşen tapu iptali ve tescil davasındaki müddeabihin başka bir ifadeyle harç dava değerinin üzerinden hesaplanması ve hasıl olacak sonuca göre karar verilmesi gerektiği kabul edilmelidir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda yapılan görüşmeler sırasında; davacı avukatın vekil olarak müvekkilinin istek, irade ve talimatları yönünde hareket etmek zorunda olduğu, davalı-karşı davacı avukatı olarak takip ettiği davada dava değerini arttırmadığından, davada bildirilen dava değeri üzerinden avukatlık ücreti talep edebileceğini kabul etmenin, Avukatlık Kanunu'nun 164/4. maddesindeki hükme (*davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilamın kesinleştiği tarihteki değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktara*) ve hakkaniyete uygun olmadığı, mahkemece hükmün kesinleştiği tarihteki müddeabihin değeri üzerinden Avukatlık Kanunu'nun 164/4. maddesinde belirtilen orandan daha azına hükmedildiği belirtilerek direnme kararının onanması gerektiği görüşü ileri sürülmüş ise de, bu görüş yukarıda açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğunca benimsenmemiştir.

Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki belge ve delillere, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenlerle direnme kararı bozulmalıdır. Açıklanan nedenlerle; Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı, 6217 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na eklenen "Geçici Madde 3" atfıyla uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince **BOZULMASINA,** İstek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, Aynı Kanun'un 440. maddesi uyarınca kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 25.03.2021 tarihinde oy çokluğu ile karar verildi.

AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ
•
TÜKETİCİ MAHKEMESİ

Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder. Avukat hukuki bilgi ve tecrübelerini mesleğinin ifası doğrultusunda müvekkiline sunar. Bu hizmetin özü vekâlet sözleşmesine dayalıdır. Avukatın sunduğu hizmet, müvekkilinin tüketici sıfatını taşıması ve bu suretle vekâlete ilişkin hukuki münasebetin tüketici işlemi vasfında olması durumunda, TKHK hükümlerine tabi olacak, taraflar arasında doğan ihtilaflar da tüketici mahkemeleri (miktar sınırına göre tüketici hakem heyetleri) önünde çözümlenecektir.

(YHGK, E. 2019/14, K. 2021/399, T. 01.04.2021)[1]

ÖZET: Taraflar arasındaki "*İtirazın İptali*" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, Ankara 2. Tüketici Mahkemesince verilen davanın görevsizlik nedeniyle usulden reddine ilişkin karar davacılar vekilinin temyizi üzerine Yargıtay (kapatılan) 13. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonunda bozulmuş, Mahkemece Özel Daire bozma kararına karşı direnilmiştir. Direnme kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacılar vekili 24.05.2016 tarihli dava dilekçesiyle; müvekkillerinin 25.08.1999 tarihinde geçirdikleri trafik kazasında müşterek çocuklarını kaybettiklerini, kendilerinin de yaralandıklarını, kaza neticesinde ortaya çıkan maddi ve manevi zararların tazmini için dava açılması ve dava sürecinin yürütülmesi, faillerinin cezalandırılması için suç duyurusunda bulunulması ve dava sürecinin yürütülmesi amacıyla davalı avukata vekâlet verdiklerini ancak davalının görevlerini yerine getirmeyerek ihmal ettiğini, müvekkillerini maddi ve manevi zarara uğrattığını, vekâletname verilmesinin üzerinden yaklaşık iki yıl geçtikten sonra 17.08.2001 tarihin-

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://kararara ma.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

de tazminat davasının açıldığını ancak takip edilmemesi nedeniyle dosyanın işlemden kaldırıldığını, bu kararın 22.09.2005 tarihinde kesinleştiğini, altı yıl gibi bir sürede nerede ise hiçbir şey yapılmadığını, sigortadan alınan tazminat bedelinin müvekkillerine ödenmediğini, ara kararlarının yerine getirmediğini, yargılamanın uzadığını, davalının kusurlu davrandığını, zararlarının tazmini yönünde başlattıkları icra takibine de haksız şekilde itiraz edildiğini ileri sürerek itirazın iptaline ve takibin devamına karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı; Mahkemece davalıya dava dilekçesi tebliğ edilmeksizin dosya üzerinden karar verilmiş olup bu nedenle ilk yargılama aşamasında davaya cevap verilememiş, bozma sonrası yapılan yargılamada davanın reddine karar verilmesi istenmiştir.

Mahkeme; Ankara 2. Tüketici Mahkemesinin 31.05.2016 tarihli ve 2016/684 E., 2016/699 K. sayılı kararı ile; bir kamu mesleği olan avukatlığın ticari amaç taşımadığı için 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) anlamında satıcı veya sağlayıcı kavramları içerisinde değerlendirilemeyeceği, avukatlığın yargı organının kurucu unsurlarından biri olduğu sabitken avukatlık sözleşmesinin tüketici işlemi kapsamında muamele göremeyeceği, TKHK'da bahsi geçen vekâlet sözleşmelerinin 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 502 vd. maddelerinde düzenlenen genel vekâlet sözleşmelerinden ibaret olduğu, genel vekâlet sözleşmelerinin hukuki niteliği itibariyle avukatlık sözleşmesine benzer tarafları olsa da avukatlık sözleşmesinin yapısı, amacı, tabi olduğu yasa hükümleri ve en önemlisi de avukatlık mesleğinin hukuki statüsü gereği genel vek7letten farklılaştığı, aksine kabulün hem TKHK hem de 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun amacına ve ruhuna aykırılık teşkil edeceği gibi yazılı yargılama usulü çerçevesinde görülmesi gereken bir uyuşmazlığın basit yargılama kurallarıyla çözümlenmesinin usul hukuku bakımından da sakınca doğuracağı gerekçesiyle 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (HMK) 30, 114/1-c ve 115. maddeleri çerçevesinden davanın görev yönünden usulden reddine, talep h7linde dosyanın asliye hukuk mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Mahkemenin kararına karşı süresi içinde davacılar vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

Bozma Kararı: Yargıtay (kapatılan) 13. Hukuk Dairesinin 11.10.2016 tarihli ve 2016/20372 E., 2016/17995 K. sayılı kararı ile; "... 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 3. maddesine göre tüketici; ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi, tüketici işlemi; mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi ifade eder. 6502 sayılı yasanın 73. maddesi bu kanunun uygulanması ile ilgili her türlü ihtilafa tüketici mahkemelerinde bakılacağını öngörmüştür. Bir hukuki işlemin sadece 6502 sayılı yasada düzenlenmiş olması tek başına o işlemden kaynaklanan uyuşmazlığı tüketici mahkemesinde görülmesini gerektirmez. Bir hukuki işlemin 6502 sayılı yasa kapsamında kaldığının kabul edilmesi için taraflardan birinin tüketici olması gerekir. Somut olayda davacılar trafik kazasından dolayı uğradıkları zarar nedeniyle davalı avukata vekâletname vermişlerdir. Davacılar bu hukuki işlem içerisinde tüketici konumunda olduğundan, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin tüketici işlemi olduğunun kabulü gerekir. -u itibarla uyuşmazlığın Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında kaldığına göre davaya bakmaya Tüketici Mahkemesi görevlidir. Bu durumda mahkemece işin esasına girilerek, hüküm tesisi gerekirken, genel mahkemelerin görevli olduğundan bahisle, görevsizlik kararı verilmesi, usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir ..." gerekçesi ile karar bozulmuştur.

Direnme Kararı: Mahkemece 21.03.2017 tarihli ve 2016/1617 E., 2017/441 K. sayılı kararı ile; ilk karar gerekçeleri tekrar edilmek suretiyle direnme kararı verilmiştir. Direnme kararı davacılar vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu: Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan ihtilâfın 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında olduğunun kabul edilip edilemeyeceği, buradan varılacak sonuca göre somut olay bakımından genel mahkemelerin mi tüketici mahkemelerinin mi görevli olduğu noktasında toplanmaktadır. Uyuş-

mazlığın çözümünde öncelikle genel mahkeme ile özel mahkeme arasındaki ilişkinin hukuki mahiyeti üzerinde durulmasında yarar vardır. Bu ilişkinin bir görev ilişkisi olduğu ve görevle ilgili kuralların kamu düzenine ilişkin bulunduğu konusunda öğreti ve uygulamada duraksama bulunmamaktadır. Mahkemelerin görevi kıyas veya yorum ile genişletilemez ya da değiştirilemez. Kanunda açıklık bulunmayan durumlarda görev genel mahkemelere aittir (05.12.1977 tarihli ve 4/4 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı). 23.05.1960 tarihli ve 11/10 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da belirtildiği gibi, ayrık hükümlerin dar olarak yorumlanması yoruma ilişkin temel bir kuraldır. HMK'nın 1. maddesinde "Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar kamu düzenindendir." şeklinde düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 114/1-c maddesi, mahkemenin görevli olmasının dava şartı olduğunu, 115. maddesi de mahkemece dava şartının mevcut olup olmadığının davanın her aşamasında kendiliğinden araştırılacağını, mahkeme dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verileceğini hükme bağlamıştır. 23.02.1995 tarihinde 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile tüketici mahkemeleri kurulmuş ve hukuk sistemimize yeni bir özel mahkeme dâhil olmuştur.

Mülga 4077 sayılı Kanun'un 23. maddesinde tüketici mahkemelerinin görevi belirlenirken "*Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak her türlü ihtilaflara*" tüketici mahkemelerince bakılacağı ifadesi kullanılmıştır. Yürürlük tarihi (28.05.2014) itibariyle eldeki davada uygulanması gereken 6502 sayılı Kanun'da ise "*Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir.*" şeklindeki 73/1. maddeyle görev kapsamı belirlenmiş; 83/2. maddede "*Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez.*" düzenlemesiyle görev kapsamının 4077 sayılı Kanun'dan daha geniş tutulduğu vurgulanmıştır.

Tüketici işleminin tanımı TKHK'nın 3. maddesinin (l) bendinde "*Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil*

olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de d7hil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi" ifade edeceği şeklinde yapılmıştır. Madde metninden de anlaşılacağı üzere kanun koyucu tüketici işlemlerinin hangi sözleşmelere temas edebileceğini tahdidi olmaksızın sıralamış ve böylece 4077 sayılı Kanun'un dar yorumla uygulanmasından doğan tereddütlere de bir açıklama getirmiştir. … aynı maddenin (ı) ve (i) bendinde tanımlanan "*satıcı*" ve "*sağlayıcı*" kavramlarına ilişkin tanımlardan gelir. Gerek satıcı-sağlayıcı sıfatı gerekse tüketici kavramı için belirleyici kıstas "*ticari ve mesleki amaç*" tır.

Eldeki davada davacıların mesleki ve ticari amaçla hareket etmedikleri konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Yerel Mahkemenin Özel Daireyle arasındaki anlaşmazlık, açıklanan madde hükmünde yer alan "vekâlet" sözleşmesine yönelik örneklemenin avukatlık sözleşmelerini kapsamayacağı, avukatlık mesleğinin TKHK anlamında satıcı yahut sağlayıcı tanımı kapsamında değerlendirilemeyeceği yönündeki görüşten kaynaklanmaktadır. Vekâlet sözleşmesi TBK'nın 502. maddesine göre "*vekilin vekâlet verenin bir işini görmeyi veya işlemini yapmayı üstlendiği sözleşmedir*" ve "*Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan iş görme sözleşmelerine de uygulanır*". Avukatlık sözleşmesi ise, her iki tarafa borç yükleyen, ücret karşılığında ivazlı nitelikte olan, belli bir hukuki yardımın yapılmasını öngören ve sözleşmenin bir tarafının mutlaka avukatın oluşturduğu sözleşme türüdür ve vekâlet sözleşmesi niteliğindedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1. maddesine göre avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslektir. Avukat, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil eder. Avukatlığın amacı, hukukî münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukukî mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmî ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır ve avukat bu amaçla hukukî bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlan-

masına tahsis eder (1136 s. K., m.2). Yargının kurucu unsurlarından olmakla birlikte, Anayasa Mahkemesinin 01.03.1985 tarihli, 1984/12 E., 1985/6 K. sayılı kararında da belirtildiği üzere, avukatlık mesleği kamu hizmeti olarak addedilmiş olsa da her şeyden önce bir serbest meslek olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Avukat hukuki bilgi ve tecrübelerini mesleğinin ifası doğrultusunda müvekkiline sunar. Bu hizmetin özü vekâlet sözleşmesine dayalıdır. Avukatlık mesleğinin kamu hizmeti olması yahut avukatların kamu görevlisi gibi cezalandırılmaları avukatlık sözleşmesini TKHK'nın 3. maddesinin (l) bendindeki vekâlet sözleşmesi olarak ifade edilen kapsam dışına çıkarmaz. Kanun'un 3/1 hükmü uyarınca sağlayıcı sıfatında belirleyici olan mesleki amaç kıstasıdır ve bu doğrultuda avukat verdiği hizmette tüketici hukuku anlamında sağlayıcı sıfatını haizdir. Nitekim kanun koyucu gerek tüketici işlemi gerekse sağlayıcı tanımında "*kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere*" ifadesine yer vererek kamu hizmeti görmekle yükümlü olan kamu tüzel kişilerinin dahi sağlayıcı olarak kabul edilmesi gerektiği yönündeki iradesini açıkça ortaya koymuştur.

Hâl böyle olunca avukatın sunduğu hizmet, müvekkilinin tüketici sıfatını taşıması ve bu suretle vekâlete ilişkin hukuki münasebetin tüketici işlemi vasfında olması durumunda, TKHK hükümlerine tabi olacak, taraflar arasında doğan ihtilaflar da tüketici mahkemeleri (miktar sınırına göre tüketici hakem heyetleri) önünde çözümlenecektir. Somut olay incelendiğinde; davacıların geçirdikleri trafik kazası sonucu yaralanmaları ve kızlarının hayatını kaybetmesi nedeniyle hukuken yapılması gereken takip ve işleri yürütmek üzere vekil kıldığı davalı avukata karşı, sebep olduğunu iddia ettikleri zararın tazmini yönünde başlattıkları takibe vaki itirazın iptali davasında görevli mahkeme tüketici mahkemeleridir.

Hukuk Genel Kurulundaki görüşmeler sırasında avukatlık sözleşmelerinin 6502 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilemeyeceği, aksi yöndeki kabulle avukatın satıcı/sağlayıcı olarak değerlendirilmesinin avukatlık mesleğinin vasfına uygun olmayacağı, direnme kararının haklı ve yerinde olmakla onanması gerektiği yönünde ileri sürülen görüş açıklanan nedenlerle Kurul çoğunluğu tarafından benimsenmemiştir.

Sonuç itibariyle Özel Daire kararına uymak gerekirken hatalı değerlendirmeyle direnme kararı verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Direnme kararı bu nedenle bozulmalıdır. Açıklanan nedenlerle; Davacılar vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 429. maddesi gereğince **-BOZULMASINA,** aynı Kanun'un 440/III-3. maddesi uyarınca karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere 01.04.2021 tarihinde oy çokluğu ile kesin olarak karar verildi.

YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

FİİLİ AYRILIK NEDENİYLE BOŞANMA
•
ÇELİŞKİLİ HÜKÜM KURULMASI
•
YETERSİZ GEREKÇE İLE HÜKÜM KURULMASI

Gerekçede, her iki tarafın da daha önce birbirlerine karşı boşanma davası açtığı ve boşanma davalarından sonra ayrı yaşamaya hakları olduğundan davacı-davalıya bir arada yaşamayı istememesinin kusur olarak yüklenemeyeceği belirtilirken devamında davacı-davalının boşanma davasında kendi boşanma davası reddedilmesine rağmen bir arada yaşamayı istememesi nedeniyle kusurlu olduğu belirtilerek gerekçe içinde çelişki yaratılmasının hatalı olduğu,

Mahkemece hüküm ve gerekçe ile gerekçenin kendi içinde çelişkisi yaratılmadan HMK'nin 297. maddesine uygun biçimde gerekli unsurları içeren bir karar verilmesi gerektiği hakkında.

(Y2.HD, E. 2022/9378, K. 2022/10685, T. 20.12.2022)[1]

ÖZET: "(.....) davacı erkeğin boşanma davası ile davalı-davacı kadının birleşen ve karşı evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedenine dayalı boşanma davaları birlikte görülmüş; davacı-davalı erkeğin davasının kabulüyle tarafların boşanmalarına, davalı-davacı kadının karşı davasının açılmamış sayılmasına, birleşen davasının ise reddine karar verilmiştir. Hüküm davalı-davacı kadın tarafından temyiz edilmiştir. (.....)

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

HMK'nin 297. maddesine göre hükümde tarafların iddia ve savunmalarının özetini, anlaştıkları ve anlaşamadıkları hususları, çekişmeli vakıalar hakkında toplanan delilleri, delillerin tartışılması ve değerlendirilmesini, sabit görülen vakıalarla bunlardan çıkarılan sonuç ve hukuki sebepleri yer almalı ve sonuç kısmında da taraflara yüklenen borç ve tanınan hakların, sıra numarası altında; açık, şüphe ve tereddüt uyandırmayacak şekilde gösterilmesi gereklidir. HMK'nin 298/2. maddesinde ise gerekçeli karar, tefhim edilen hüküm sonucuna aykırı olamaz hükmü mevcuttur. (.....)

Somut olayda, mahkemece kararın gerekçesinde "her iki tarafın da daha önce birbirlerine karşı boşanma davası açtığı, boşanma davalarından sonra ayrı yaşamaya hakları olduğundan davacı-davalı ...'e bir arada yaşamayı istememesinin kusur olarak yüklenemeyeceği belirtilirken, devamında davacı-davalı ...'in Adana ...Aile Mahkemesinde görülmüş olan ..... sayılı boşanma davasında kendi boşanma davası reddedilmesine rağmen bir arada yaşamayı istememesi nedeniyle kusurlu olduğu belirtilerek gerekçe içinde çelişki yaratılmıştır.

Ayrıca belirtilen gerekçenin bir bölümünde davalı-davacı erkeğin kusurlu olduğu kabul edilmesine rağmen hüküm kısmında davalı-davacı kadının birleşen davasının reddine karar verilmesi de gerekçe ile hüküm arasında çelişki yaratılmasına neden olmuştur. O halde mahkemece, hüküm ve gerekçe ile gerekçenin kendi içinde çelişkisi yaratılmadan, HMK'nin 297. maddesine uygun biçimde, gerekli unsurları içeren bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesi hatalı olmuş, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda gösterilen sebeple **BOZULMASINA,** bozma sebebine göre diğer temyiz itirazlarının şimdilik incelenmesine yer olmadığına, istek halinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 3. HUKUK DAİRESİ

AVUKATIN ÖZEN BORCU
•
MÜVEKKİL YARARINA HAREKET ETMESİ
•
HAKLI AZİL

Davacıların davalılar adına takip ettiği ve azil tarihinden önce tamamlanan işler nedeniyle vekâlet ücretine hak kazanabileceği gözetilerek tamamlanmış işler bakımından vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken davanın tümden reddine karar verilmesinin doğru görülmediği,

Avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti olması nedeniyle avukatın üzerine aldığı işi özenle ve müvekkili yararına yürütüp sonuçlandırmakla görevli olduğu gibi müvekkilinin kendisi hakkındaki güveninin sarsılmasına neden olacak tutum ve davranışlardan da titizlikle kaçınmak zorunda olduğu hakkında.

(Y3.HD, E. 2022/1687, K. 2022/6240, T. 28.6.2022)1

ÖZET: "Dava, vekalet ücreti alacağının tahsili istemine ilişkindir. Avukatın, vekil olarak borçları Türk Borçlar Kanunu'nun 505 (Mülga Borçlar Kanunu 389. madde) ve devamı maddelerinde gösterilmiş olup, vekil adı geçen Kanun'un 506. maddesine (Mülga Borçlar Kanunu 390. madde) göre müvekkiline karşı vekaleti sadakat ve özen ile ifa etmekte yükümlüdür. Vekil, sadakat borcu gereği olarak müvekkilinin yararına olacak davranışlarda bulunmak, ona zarar verecek davranışlardan kaçınmak zorunluluğundadır.

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

"Özen borcu" ile ilgili Avukatlık Kanununun 34. maddesinde mevcut olan, "Avukatlar, yüklendikleri görevleri, bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmekle yükümlüdürler." şeklindeki hüküm ise, avukatlık mesleğinin bir kamu hizmeti olması nedeniyle, Türk Borçlar Kanununun 506. maddesinde düzenlenen vekilin özen borcuna göre çok daha kapsamlı ve özel bir düzenlemedir.

Buna göre avukat, üzerine aldığı işi özenle ve müvekkili yararına yürütüp sonuçlandırmakla görevli olduğu gibi, müvekkilinin kendisi hakkındaki güveninin sarsılmasına neden olacak tutum ve davranışlardan da titizlikle kaçınmak zorundadır. Aksi halde avukatına güveni kalmayan müvekkilin avukatını azletmesi halinde azlin haklı olduğunun kabulü gerekir.

Gerçekten de avukat, görevini yerine getirirken gerekli özen ve dikkati göstermemiş, sadakatle vekaleti ifa etmemiş ise, müvekkilinin vekilini azli haklıdır. Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinde, "Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir. Şu kadar ki, avukat kusur veya ihmalinden dolayı azledilmiş ise ücretin ödenmesi gerekmez." hükmü mevcut olup, bu hükme göre azil işleminin haklı nedene dayandığının kanıtlanması halinde müvekkil avukata vekalet ücreti ödemekle yükümlü değildir. Dairemizin kökleşmiş içtihatlarına göre haklı azil halinde, ancak azil tarihi itibariyle sonuçlanıp kesinleşen işlerden dolayı vekalet ücreti talep edilebilir. Buna karşılık haksız azil halinde ise avukat, hangi aşamada olursa olsun, üstlendiği işin tüm vekalet ücretini talep etme hakkına sahiptir.

Somut olayda; mahkemece, davacı avukatların özen borcunu gereği yerine getirmediği, azlin haklı olduğu yönündeki kabulünde bir usulsüzlük bulunmamaktadır. Bu durumda, davacıların, davalılar adına takip ettiği ve azil tarihinden önce tamamlanan işler nedeniyle vekalet ücretine hak kazanabileceği gözetilerek, tamamlanmış işler bakımından vekalet ücretine hükmedilmesi gerekirken, davanın tümden reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Yukarıda birinci bentte açıklanan nedenlerle davalıların tüm, davacıların sair temyiz itirazlarının reddine, ikinci bentte açıklanan nedenlerle hükmün HUMK'nın 428. maddesi gereğince davacılar yararına **BOZULMASINA (....)** Oybirliği ile karar verildi".

AVUKATIN TEMYİZ SÜRESİNDE KARARI TEMYİZ ETMEMESİ
•
MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT
•
İLLİYET BAĞI

Temyiz etmiş olsa dahi ceza dosyasında yer alan ve davacıların imzasını taşıyan yazılı belgelerin aksinin ispatına yönelik yeni delil bulunmadığından ceza dosyasında verilen sonucun değişmeyeceği davacıların manevi tazminat istemleri yönünden illiyet bağı kesilmiş olduğunun gözetilmesi gerektiği hakkında.

(Y3.HD. E. 2022/1315, K. 2022/3978, T. 25.4.2022)[1]

ÖZET: "(.....) Somut olay incelendiğinde; davalının, davacıları Kadıköy 1.Ağır Ceza Mahkemesinde görülen davada müdafii olarak savunduğu, verilen ceza kararını temyiz etmeyerek kararın kesinleşmesine sebebiyet verdiği Dairece verilen 07/10/2020 tarihli ve 2020/4448 E. 2020/5578 K. sayılı kararla sabit ise de, alınan bilirkişi raporunda da vurgulandığı üzere, mahkeme kararı yasal süresi içinde temyiz edilmiş olsa dahi ceza dosyasında yer alan ve davacıların imzasını taşıyan yazılı belgelerin aksinin ispatına yönelik yeni delil bulunmadığından ceza dosyasında verilen sonucun değişmeyeceği, davacıların manevi tazminat istemleri yönünden illiyet bağı kesilmiş olduğu gözetilerek, bu yöne ilişkin talebin de reddine karar verilmesi gerekirken, hatalı değerlendirme ile davacılar lehine manevi tazminata hükmedilmiş olması, doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Yukarıda birinci bentte açıklanan nedenlerle davalının diğer temyiz itirazlarının reddine, ikinci bentte açıklanan nedenlerle hükmün HUMK'nın 428. maddesi gereğince davalı yararına **BOZULMASINA,** (....) oybirliği ile karar verildi."

---

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

KİRAYA VERENİN KİRALANANI KULLANIMA ELVERİŞLİ HALDE BULUNDURMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Kiralananın kullanıma elverişsiz hale gelmesi veya kullanımının önemli ölçüde azalması davacı kiracının kasıtlı olmayan bir eylemi ile meydana gelmiş olsa dahi, davalı kiraya verenin TBK'nın 301. maddesi gereğince kiralananın kullanıma elverişli halde bulundurulması yükümlüğünden kurtulamaz. Davalının kasıtlı olarak kiralanan alandaki elektriği kesme eylemi nedeniyle davacının abonelerine belirli bir süre kaliteli iletişim hizmeti veremediğinin ve bu hali ile zarar görmüş olduğunun kabulü gerekmektedir.

(Y3.HD., E. 2020/9509, K. 2020/7092, T. 25.11.2020)1

ÖZET: Davacı; davalı ... Yöneticiliği ile aralarında apartmanın çatısına GSM baz istasyonu kurulmasına yönelik 13.03.2000 başlangıç tarihli ve 5 yıl süreli kira sözleşmesi yapıldığını, 12.03.2010 tarihinde apartman yöneticisi tarafından baz istasyonunun elektriğinin kesilmesi nedeniyle devre dışı kaldığını, bunun üzerine sisteme müdahale ve bakım onarım için giden teknik ekip elemanlarının sisteme giden elektriği bizzat kestiğini beyan eden yönetici ... tarafından içeri alınmadığını, davalı kiraya verenin iş bu tutumuyla müvekkili şirket ile imzalamış olduğu sözleşmeye aykırı hareket ettiğini, baz istasyonunun davalının eylemi nedeniyle 17 gün süreyle çalışamadığını belirterek davalı tarafından yapılan haksız müdahalenin önlenmesine ve şimdilik 5.000 TL tazminata hükmedilmesine karar verilmesini istemiştir.

Davalı; davacı ile yapılan sözleşmenin süreli olduğunu ve birçok kez davacı firma ile sözleşmenin yenilenmeyeceği konusunda telefonla görüşüldüğünü ve bununla ilgili davalı apartman yönetiminin kararının hem telefon hem de faks yoluyla davacı firmanın Adana'daki yetkilisine bildirildiğini, dolayısı ile kira sözleşmesinin sözleşmeye uygun şekilde feshedildiğini savunarak davanın reddini dilemiştir.

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

Mahkeme: Davalının kira sözleşmesinin uzama tarihinden 1 ay önce sözleşmede kararlaştırıldığı gibi baz istasyonunun kaldırılmasını talep ederek sözleşmeyi feshettiği, fesih nedeniyle davacının, davalı apartmanda fuzuli işgalci olduğu gerekçesi ile tazminat talebinin reddine karar verilmiştir. Karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dairemizin 15/05/2018 tarihli ve 2018/2" E., 2018/5185 K. sayılı ilamı ile; "Sözleşme henüz ayakta iken tarafların ortak iradesi ya da mahkeme kararı ile ortadan kaldırılmadan davalı kiraya verenin baz istasyonunun elektriğini tek taraflı bir işlemle kesmesi haksız olup, dava tarihinde yürürlükte bulunan 818 sayılı Borçlar Kanun'unun 249. maddesinde düzenlenen (TBK. 301) kiralananı sözleşmede amaçlanan kullanıma elverişli bir durumda teslim etmek ve sözleşme süresince bu durumda bulundurmak yükümlülüğünü kiraya verenin yerine getirmediği anlaşılmıştır. Bu durumda davacı, kusursuz olduğunu kanıtlayamayan davalıdan kâr kaybı zararı adı altında bir miktar paranın kendisine ödenmesini isteyebilecektir. Davacının tazminat talebi konusunda bilirkişi incelemesi yaptırılarak sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken hukuki olmayan gerekçe ve yetersiz bilirkişi raporuna göre davanın reddine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir" gerekçesiyle bozulmuştur Mahkemece bozma ilamına uyulmak suretiyle yapılan yargılama sonucunda; iletişim trafiğinin değerlendirilmesi suretiyle zararın hesaplanamayacağı, oluşabilecek zarar kaleminin istasyonun düşmesi ile iletişimin aynı kaliteye getirilmesine yönelik çalışmaların zarar niteliğinde sayılabileceği, bu zararın hesaplanabilmesi için operatörün uyguladığı çözüm yönünde masraflarını ispatlar nitelikte bilgi ve belge vermesi gerektiği, davacı tarafından dosyaya bildirilen deliller kapsamında herhangi bir zararının olmadığı kanaati hasıl olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir.

Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 112.maddesine (BK m. 96) göre borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yüküm olduğu gibi TBK 114. maddesine (BK m.98) göre de borçlu, genel olarak her türlü kusurdan sorumludur. Borçlunun sorumluluğunun kapsamı, işin özel niteli-

ğine göre belirlenir. İş özellikle borçlu için bir yarar sağlamıyorsa, sorumluluk daha hafif olarak değerlendirilir. Haksız fiil sorumluluğuna ilişkin hükümler, kıyas yoluyla sözleşmeye aykırılık hâllerine de uygulanır.

Kiralananın kullanıma elverişsiz hale gelmesi veya kullanımının önemli ölçüde azalması davacı kiracının kasıtlı olmayan bir eylemi ile meydana gelmiş olsa dahi, davalı kiralayan TBK'nın 301. maddesi gereğince kiralananın kullanıma elverişli halde bulundurulması yükümlüğünden kurtulamaz. Tüm bu açıklamalara göre, davalının kasıtlı olarak kiralanan alandaki elektriği kesme eylemi nedeniyle davacının abonelerine belirli bir süre kaliteli iletişim hizmeti veremediğinin ve bu hali ile zarar görmüş olduğunun kabulü gerekmektedir.

Zarar kapsamının net olarak belirlenememesi hallerinde mahkemece, TBK'nın 51. Maddesine (BK m. 43) göre durumun gereği ve kusurun ağırlığı göz önünde bulundurularak davacı lehine uygun bir tazminat belirlenmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir. Yukarıda açıklanan nedenlerle hükmün HUMK'nun 428. maddesi gereğince davacı yararına **BOZULMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 6100 sayılı HMK'nun geçici madde 3 atfıyla 1086 sayılı HUMK'nın 440.maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren 15 günlük süre içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 25/11/2020 gününde oy birliğiyle karar verildi.

SÜRELİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE TAHLİYE
•
KİRAYA VERENİN İHTİYACININ GERÇEK VE SAMİMİ OLDUĞUNU KANITLAMASI

Süreli kira sözleşmelerinde ihtiyaç iddiasına dayalı davalarda tahliyeye karar verilebilmesi için ihtiyacın gerçek, samimi ve zorunlu olduğunun kanıtlanması gerekir. Devamlılık arz etmeyen geçici ihtiyaç tahliye nedeni yapılamayacağı gibi henüz doğmamış veya gerçekleşmesi uzun bir süreye bağlı olan ihtiyaç da tahliye sebebi olarak kabul edilemez. İlaveten; Tahliye davalarında bir yıllık kira bedeli tutarı, kira tespiti davalarında tespit olunan kira bedeli farkının bir yıllık tutarı üzerinden Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinin üçüncü kısmı gereğince hesaplanacak miktarın tamamı, avukatlık ücreti olarak hüküm olunur.

(Y3.HD., E. 2019/4504, K. 2019/9283, T. 26.11.2019)[1]

ÖZET: Taraflar arasında görülen tahliye davasının mahkemece yapılan yargılaması sonucunda, davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına yönelik olarak hüküm verilmiştir. Süresi içinde davacı ve davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı, davalının 01.08.2012 başlangıç tarihli, 1 yıl süreli ve aylık 9.000 TL kira bedelli sözleşme ile kiracı olduğunu, davacının konut vasfındaki taşınmaza kendisinin oturmak istediğini belirterek konut ihtiyacı nedeniyle kiralananın tahliyesine karar verilmesini istemiştir.

Davalı, ihtiyacın samimi olmadığını, davacının davadan önce gönderdiği ihtarlarda taşınmazı satacağını bildirdiğini, davanın açılmasından sonrada satış için internet sitelerine ilanlar konulduğunu ve alıcıların taşınmaza bakmaya geldiğini savunarak davanın reddini dilemiştir.

---

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://kararara ma.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

Mahkemece, davanın konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına ancak davanın süresinde açılmadığından davalı lehine maktu vekalet ücretine karar verilmiş, hüküm davalı ve davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davacının temyiz itirazlarının reddi gerekir.

Davalının temyiz itirazlarına gelince; 6098 sayılı TBK'nun 350/1. maddesi hükmüne göre ihtiyaç iddiasına dayalı olarak açılacak tahliye davalarının belirli süreli sözleşmelerde sürenin sonunda, belirsiz süreli sözleşmelerde bu kanunun 328. maddesinde fesih bildirimi için öngörülen sürelere uyularak belirlenecek tarihten başlayarak bir ay içinde açılması gerekir. TBK'nun 353. maddesi uyarınca kiraya veren, daha önce veya en geç davanın açılması için öngörülen sürede dava açacağını kiracıya yazılı olarak bildirmişse dava, bildirimi takip eden uzayan bir kira yılı sonuna kadar açılabilir. Dava açma süresi kamu düzenine ilişkin olup, davalı ileri sürmese bile mahkemece kendiliğinden göz önünde bulundurulması gerekir.

İhtiyaç iddiasına dayalı davalarda tahliyeye karar verilebilmesi için ihtiyacın gerçek, samimi ve zorunlu olduğunun kanıtlanması gerekir. Devamlılık arz etmeyen geçici ihtiyaç tahliye nedeni yapılamayacağı gibi henüz doğmamış veya gerçekleşmesi uzun bir süreye bağlı olan ihtiyaç da tahliye sebebi olarak kabul edilemez. Davanın açıldığı tarihte ihtiyaç sebebinin varlığı yeterli olmayıp, bu ihtiyacın yargılama sırasında da devam etmesi gerekir.

Somut olayda; Taraflar arasında imzalanan 01.08.2012 başlangıç tarihli ve bir yıl süreli kira sözleşmesinin varlığı hususunda uyuşmazlık bulunmamaktadır. Davacı 11.08.2014 keşide, 13.08.2014 tebliğ tarihli ihtarnamesi ile davalının taşınmazı tahliye etmesini istemiş, 18.12.2014 tarihinde de davasını yasal süresinde açmıştır. Bu nedenle davacının süresinde tahliye davasını açmadığı gerekçesi doğru değil ise de davacı tarafından gönderilen ihtarlarda dava konusu taşınmazı satmak istediğini bildirdiği ve davanın açıldığı 18.12.2014 tarihinden sonra 27.12.2014 tarihli ve 09.01.2015 tarihli internet ilanları ile dava konusu taşınmazın

satışa çıkarıldığı tespit edilmiştir. İhtiyaç nedeniyle tahliyeye karar verilebilmesi için ihtiyaç iddiasının hükmün kesinleşmesine kadar devam etmesi gerektiğinden kiralananın satışa çıkarılmış olması nedeniyle davacının ihtiyaç iddiasının samimi olmadığından yargılama masrafı ve vekalet ücretinin davalı lehine ve nispi olarak takdiri gerekirken maktu vekalet ücretine hükmedilmiştir.

Bu durumda, aylık 9.000 TL üzerinden harç tamamlanarak ve ön inceleme tutanağı imzalanmasından sonra tahliyenin gerçekleştiği gözetilerek, yukarıda açıklanan yasal düzenlemeler uyarınca, davalı lehine bir yıllık kira bedeli tutarı olan 108.000 TL üzerinden hesaplanacak nispi vekalet ücretine hükmolunması gerekirken; 930 TL vekalet ücreti takdir edilmesi doğru görülmemiştir. Ancak, bu yanılgının düzeltilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, HUMK'nun 438/VII. maddesi gereğince hüküm fıkrasında yer alan; "Davalı kendisini vekil ile temsil ettirdiğinden Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi (md. 9) gereğince hesaplanan 930 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalıya verilmesine," ifadesinin çıkartılarak, yerine "9 maddesi gereğince 11.390 TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalıya ödenmesine" ifadesinin yazılarak hükmün düzeltilerek onanmasına karar verilmesi gerekmiştir.

Açıklamalar gereğince davacının temyiz itirazlarının REDDİNE ve davalının temyiz itirazlarının kabulü ile yukarıdaki ifadeyle hükmün fıkrasının düzeltilmesine ve düzeltilmiş bu şekliyle **ONANMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istenmesi halinde temyiz eden davalıya iadesine, 6100 Sayılı HMK'nun geçici 3 atfıyla 1086 Sayılı HUMK.nun 440.maddesi gereğince kararın tebliğinden itibaren 15 günlük süre içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 26.11.2019 tarihinde oybirliği ile karar verildi.

GENEL HÜKÜMLERE TABİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE VE KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE SONA ERME

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu 327. maddesinde yer alan düzenlemeye göre genel hükümlere tabi kira sözleşmelerinde kira sözleşmesinin başlangıcı ve süresi belli ise kira sözleşmesinde sürenin dolması ile kira sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Kiraya veren sözleşmenin bitim tarihinden itibaren bir ay içinde dava açarak süre bitimi nedeniyle tahliye talep edebilir. Belirli süreli kira sözleşmelerinde belirlenen sürenin dolması halinde taraflar arasında açık bir anlaşma olmaksızın kira ilişkisi sürdürülürse kira sözleşmesi süresiz olarak uzar. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu 347. maddesinde yer alan düzenlemeye göre ise konut ve çatılı işyeri kiralarında kiracı, belirli süreli sözleşmelerin süresinin bitiminden en az on beş gün önce bildirimde bulunmadıkça sözleşme aynı koşullarla bir yıl uzamış sayılır. Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez. Ancak on yıllık uzama süresi sonunda kiraya veren, bu süreyi izleyen her uzama yılının bitiminden en az üç ay önce bildirimde bulunmak koşuluyla, herhangi bir sebep göstermeksizin sözleşmeye son verebilir.

(Y3.HD., E. 2019/5939, K. 2019/10515, T. 24.12.2019)[1]

ÖZET: Taraflar arasında 10.06.2012 başlangıç tarihli bir yıl süreli kira sözleşmesi bulunduğunu, davalının kira bedellerini ödemeyerek iki haklı ihtara sebebiyet verdiğini belirterek davalının iki haklı ihtar nedeniyle kiralanandan tahliyesine karar verilmesini istemiştir. Davalı, davanın reddini dilemiştir.

Sulh Hukuk Mahkemesince, davanın kabulüne dair verilen hük-

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://kararara ma.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

mün davalı tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 6. Hukuk Dairesi'nin 26.03.2015 tarih 2015/2959 Esas, 2015/3055 Karar sayılı ilamı ile, " ... *Mahkemece yapılacak iş, kiralananın üstün vasfı tespit edilip somut olaya uygulanacak yasa hükmü belirlendikten sonra oluşacak sonuca göre karar verilmesi gerektiği* " gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

Bozma üzerine yeniden yapılan yargılama sonucunda Mahkemece, davanın kabulüne dair verilen hükmün davalı tarafından temyizi üzerine; Dairemizin 31/10/2018 tarih, 2018/5611 Esas-2018/10870 Karar sayılı ilamı ile "... Mahallinde yapılan keşif sonucunda alınan ve hükme esas teşkil eden bilirkişi raporunda; ... dava konusu taşınmazın nitelik ve yüz ölçümü itibariyle belirtilen bölümleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde dava konusu kiralanan taşınmazın galip vasfının çatısız olduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece, bu yönde bir değerlendirme yapılmak suretiyle sonucuna göre karar verilmesi ..." gerekçesiyle hüküm bozulmuştur.

Bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda bu defa; Mahkemece davacı taraf dava dilekçesinde iki haklı ihtar nedenine dayanarak tahliye isteminde bulunmuş ise de hukuki nitelendirme hâkime ait olduğundan, davanın TBK 315. maddesi gereğince temerrüt sebebi ile tahliye istemine ilişkin olduğu gözetilerek, davaya dayanak icra takipleri ile kiracının temerrütte düştüğü anlaşıldığından davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm davalı tarafından temyiz edilmiştir.

01/07/2012 tarihinde yürürlüğe giren 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 818 Sayılı Borçlar Kanunu ve 6570 Sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmış, bu Kanunlardaki kira ilişkisinden kaynaklanan ihtilaflara ilişkin düzenlemeler, Kanunun dördüncü bölümünde sıralanmıştır. Kiralanan yerin gayri musakkaf vasıfta (*üstü kapalı olmayan/ çatısız*) olması halinde 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 299. maddesi ve devamı maddelerinde düzenlenen genel hükümlere tabi yerlere ilişkin kira sözleşmesi hükümleri, kiralanan yerin musakkaf vasıfta olması halinde ise aynı kanunun 339. ve devamı maddelerinde düzenlenen konut ve çatılı işyeri kira sözleşmelerine ilişkin kanun maddeleri uygulanacaktır.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu 327. maddesinde yer alan düzenlemeye göre genel hükümlere tabi kira sözleşmelerinde kira sözleşmesinin başlangıcı ve süresi belli ise kira sözleşmesinde sürenin dolması ile kira sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Kiraya veren sözleşmenin bitim tarihinden itibaren bir ay içinde dava açarak süre bitimi nedeniyle tahliye talep edebilir. Belirli süreli kira sözleşmelerinde belirlenen sürenin dolması halinde taraflar arasında açık bir anlaşma olmaksızın kira ilişkisi sürdürülürse kira sözleşmesi süresiz olarak uzar. Genel hükümlere tabi kira sözleşmelerinde belirli süreli kira sözleşmesinin süresiz hale gelmemesi için kiraya veren kira süresi bitmeden veya dava açma süresi içinde kira sözleşmesini yenilemeyeceğine dair ihtarname tebliğ ettirirse kira sözleşmesi yenilenmeyeceği gibi süresiz hale de gelmez. Bu durumda her zaman süre bitimi nedeniyle tahliye davası açılabilir.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu 347. maddesinde yer alan düzenlemeye göre ise konut ve çatılı işyeri kiralarında kiracı, belirli süreli sözleşmelerin süresinin bitiminden en az on beş gün önce bildirimde bulunmadıkça sözleşme aynı koşullarla bir yıl uzamış sayılır. Kiraya veren, sözleşme süresinin bitimine dayanarak sözleşmeyi sona erdiremez. Ancak on yıllık uzama süresi sonunda kiraya veren, bu süreyi izleyen her uzama yılının bitiminden en az üç ay önce bildirimde bulunmak koşuluyla, herhangi bir sebep göstermeksizin sözleşmeye son verebilir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 315. maddesi hükmü uyarınca temerrüt nedeniyle tahliyeye karar verilebilmesi için istenen kira bedelinin veya yan giderin muaccel (istenebilir) olması ve kira bedeli ile yan giderin verilen sürede ödenmemiş bulunması, ihtarnamede verilen süre içerisinde kira bedelinin ödenmemesi halinde akdin feshedileceğinin açıkça belirtilmesi gerekir. Kiracıya verilecek süre konut ve çatılı işyeri kiralarında en az otuz gün, ürün kiralarında en az altmış gün, diğer kira ilişkilerinde ise en az on gündür.

Somut olayda; kiraya verenin kiracıya gönderdiği temerrütte dayanak ödeme emirlerinde, talep edilen kira parasının otuz gün içinde ödenmesinin yazılması ve bu süre içinde de ödeme yapılmış olması nedeniyle temerrüt olgusunun gerçekleştiğinden söz edile-

mez. Ancak, davacı ile davalı arasında uyuşmazlık bulunmayan, 10/06/2012 başlangıç tarihli bir yıl süreli kira sözleşmesi ve kiralananın çatısız iş yeri olması niteliğine göre, davalı aleyhine süre bitimine dayalı işbu davanın 13/06/2013 tarihinde açılmasında bir usulsüzlük bulunmamaktadır. Mahkemece bu durumda, davacı tarafından süre bitimi nedenine göre süresinde açılan davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe le davanın kabulüne karar verilmesi doğru değil ise de sonucu itibariyle doğru olan kabule ilişkin hüküm yönünden yeniden yargılama yapılması gerekmediğinden, gerekçenin düzeltilerek onanması HUMK 438/7. maddesi gereğidir.

Açıklanan nedenlerle davalı tarafın temyiz itirazlarının reddine ve hükmün gerekçesinin düzeltilmesine ve düzeltilmiş bu şekliyle **ONANMASINA**, peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz eden tarafa iadesine, 6100 sayılı HMK'nun Geçici Madde 3 atfıyla 1086 sayılı HUMK'nun 440. maddesi gereğince karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere, 24/12/2019 gününde oy birliğiyle karar verildi.

YARGITAY 4. HUKUK DAİRESİ

ÇOCUĞUN YETİŞTİRME GİDERLERİ
•
DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATI

Kaza tespit tutanağı ile Uyuşmazlık Hakem Heyetinin kabulü arasında açık çelişki olduğundan hakem heyetince "İTÜ" veya "Karayolları Fen Heyeti" gibi kuruluşlardan oluşturulacak heyetten denetime açık, ayrıntılı ve kusur oranlarının belirtildiği rapor aldırılarak hükme esas alınan aktüer bilirkişi raporunda yetiştirme gideri yapılıp yapılmadığı belirsiz olduğundan, anne baba çalışıyorsa anne ve babadan ayrı ayrı %5'er, anne çalışmıyorsa sadece babadan %5 oranında yetiştirme gideri düşülecek şekilde hazırlanan ek rapora göre karar verilmesi gerektiği gözetilmelidir.

(Y4.HD., E. 2021/11436, K. 2022/5226, T. 17.03.2022)1

ÖZET: Davacı vekili; davalı sigorta şirketine trafik sigortalı … plakalı araç sürücüsünün yaya halde bulunan davacıların desteği E.T.'ye çarpması sonucu meydana gelen trafik kazasında davacıların desteğinin vefat etmesi ve talep edilen destekten yoksun kalma tazminatının davalı şirket tarafından ödenmemesi üzerine fazlaya ilişkin haklar saklı kalmak kaydıyla, her bir davacı için 500.000 TL. olmak üzere 1.000.000 TL. destekten yoksun kalma tazminatı temerrüt tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsili talep edilmiş, talep tutarı 98.564,00 TL'ye yükseltilmiştir… Sigorta Tahkim Komisyonu Uyuşmazlık Hakem Heyetince, … 98.564,00 TL. destekten yoksun kalma tazminatının davalıdan tahsiline karar verilmiş, … İtiraz Hakem Heyetince davalı vekilinin itirazının reddine karar verilmiş; İtiraz Hakem Heyeti kararı, davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Kararları Dergisi, Cilt 48, Sayı: 9, Eylül 2022, s. 1884-1886.

Dava, trafik kazasında ölüm nedeni ile maddî tazminat istemine ilişkindir. Somut olayda hakem heyetince alınan, Kaza Tespit Tutanağı ile yayanın aracın önüne aniden fırlaması şeklinde gerçekleşen kazada; - davacıların desteği olan yaya E.T.'nin zorunlu hallerde taşıt yolu üzerinde trafiği tehlikeye düşürecek davranışlarda bulunmak kapsamında olan KTK md. 68/c hükmünü ihlal ettiği, - davalı sigorta şirketine sigortalı ... araç sürücüsü M.D.'nin aracının hızını yol, hava trafik vs. şartlara göre ayarlamamak eylemine uyan KTK md. 52/16 hükmünü ihlal ettiği, - Sigorta Tahkim Komisyonu Uyuşmazlık Hakem Heyetince yeniden kusur bilirkişi raporu alınmaksızın davalıya sigortalı araç sürücüsünün %75 oranında kusurlu olduğu kabul edilerek karar verilmiştir.

Bu hali ile aynı kazaya ilişkin düzenlenen kaza tespit tutanağı ile Uyuşmazlık Hakem Heyetinin kabulü arasında **açık çelişki** mevcuttur. O halde hakem heyetince İTÜ veya Karayolları Fen Heyeti gibi kuruluşlardan oluşturulacak heyetten; - denetime açık, ayrıntılı ve kusur oranlarının belirtildiği rapor aldırılarak, sonucuna göre karar vermek gerekirken, yerinde olmayan gerekçeyle yazılı biçimde karar verilmiş olması usul ve yasaya uygun düşmediğinden kararın bozulması gerekmiştir.

Türk Medenî Kanunu'nun 185. madde hükmü gereğince, anne-baba birlikte çocukların bakımından sorumludur. Aynı Kanun'un 327. maddesinde ise '*Çocuğun bakımı, eğitimi, korunması için gerekli giderler anne ve baba tarafından karşılanır*' denilmektedir. Her bana ve annenin çocuğunu belli bir yaşa kadar büyütmek, yetiştirmek ödevi olup çocuğun ölümü nedeni ile artık yapılması gerekmeyecek yetiştirme giderlerinin belirlenecek destekten yoksun kalma tazminatından düşülmesi (anne ve babadan birinin ya da her ikisinin çalışıp çalışmadığına ve hayatta olup olmadığına ilişkin ayrıksı durumlar da göz önüne alınarak) gerekmektedir. Dairenin geleneklerine göre kural olarak; anne ve baba çalışıyorsa anne ve babadan ayrı ayrı %5'er, anne çalışmıyorsa, sadece babadan %5 oranında yetiştirme gideri düşülmesi gerekmektedir.

Eldeki davada, hükme esas alınan bilirkişi raporu ... hüküm kurmaya elverişli değildir. Hakem Heyetince açıklanan yönler gözetilerek, küçüğe yapılacak bakım ve yetiştirme giderlerinin bilir-

kişiden alınacak ek rapor ile belirlenerek hesaplanan destekten yoksun kalma tazminatından indirilerek karar verilmesi gerekirken, eksik inceleme ve araştırma sonucu hüküm kurulmuş olması doğru değildir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle davalı vekilinin temyiz itirazının kabulü ile kararın **BOZULMASINA**, ...

GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK ve BAKICI MASRAFLARI
•
SGK SORUMLULUK KAPSAMI

Trafik kazası sonucu oluşan bedensel zarar nedeniyle açılan maddî tazminat davasında; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu md. 54'de bedensel zarar kapsamına giren zarar türleri tahdidi (sınırlı sayıda) değil, tadâdidir (örneksemedir). Daire uygulamaları gereği geçici iş göremezlik, bakıcı gideri ve SGK sorumluluğunda olmayan (belgesiz) tedavi giderleri de TBK kapsamında tazmini gerekir. Zorunlu Mali Sorumluluk Sigorta Genel Şartları A.5-b gereğince tedavinin devam ettiği döneme ait geçici bakıcı giderinin sigorta kapsamında olmadığı kabul edilse de Genel Şartlarla, Kanun hükmü değiştirilemeyeceğinden, geçici iş göremezlik ve geçici bakıcı giderlerinden sigortacının sorumlu olması gerekir. SGK'nın hangi sağlık giderlerinden sorumlu olduğu kanunla belirlenmiş olup, normlar hiyerarşisinde daha altta olan genel şartlar ile kanun kapsamının genişletilip genişletilemeyeceği aşikardır.

(Y4.HD, E. 2022/4226, K. 2022/12736, T. 20.10.2022)[1]

ÖZET: Taraflar arasındaki tahkim yargılaması sonucunda Sigorta Tahkim Komisyonu Uyuşmazlık Hakeme Heyeti tarafından verilen başvurunun kabulüne dair verilen karara karşı davalı vekilince itiraz edilmesi üzerine İtiraz Hakem Heyetince verilen itirazın kısmen kabulüne dair verilen kararın … temyiz edilmesi üzerine … gereği düşünüldü:

Davacı vekili sigorta tahkim komisyonuna başvurusunda; 29/06/2016 tarihinde davacının yolcu olduğu araç ile davalıya trafik sigortalı aracın karıştığı çift taraflı trafik kazasında davacının yaralanarak malul kaldığını beyanla, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere 500,00 TL. sürekli iş göremezlik tazminatı, 250,00

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 04.05.2023).

TL. geçici iş göremezlik, 250,00 TL. bakıcı gideri ve zorunlu tedavi gideri 6.000,00 TL.'nin ... mevduata uygulanan en yüksek avans faizi ile birlikte davalıdan tahsilini talep etmiş, dava değerini 100.976,00 TL. olarak ıslah etmiştir.

Uyuşmazlık Hakem Heyetince ... başvurunun kabulüne, 100.976,00 TL.'nin ... yasal faizi ile birlikte davalı ... Sigorta A. AŞ'den alınarak başvuran taraf U.P.'ya verilmesine karar verilmiş; karara karşı ... itiraz edilmesi üzerine İtiraz Hakem Heyetince; davalı ... Sigorta A. Ş.'nin itirazının kısmen kabulü ile Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetinin ... kararının kaldırılmasına, başvuru sahibinin Sigorta Tahkim Komisyonunun ... başvuru talebinin kısmen kabulü ile 75.210,00 TL. sürekli iş göremezlik, 6.000,00 TL. olmak üzere 81.210,00 TL. tazminatın 13/04/2018 tarihinden işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak başvuru sahibine ödenmesine, geçici iş göremezlik ve bakıcı giderine yönelik talebin reddine karar verilmiş, itiraz hakem heyeti kararı davacı vekili ve davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davalı vekilinin tüm, davacı vekilinin aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan yerinde görülmeyen sair temyiz itirazlarının reddine karar verilmek gerekmiştir.

Davacı vekilinin diğer tüm itirazlarına gelince; ...6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 54. maddesinde bedensel zarar kapsamına giren zarar türleri örnekseme yoluyla sayılmış olup, Dairemiz uygulamaları gereği geçici iş göremezlik, bakıcı ve SGK sorumluluğunda olmayan (belgesiz) tedavi giderleri de anılan kanun hükmü kapsamında tazmini gereken zararlarındandır. Diğer yandan, davalı savunması haklı kabul edilerek, 01/06/2015 tarihinde yürürlüğe giren Zorunlu Malî Sorumluluk Sigorta Genel Şartları'nın A.5-b maddesi gereği, zarar görenin tedavisinin devam ettiği döneme ilişkin geçici bakıcı gideri zararının sağlık giderleri içinde yer aldığı ve zorunlu malî sorumluluk sigorta kapsamında olmadığı kabul edilmişse de, 6111 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile değişik Karayolları Trafik Kanunu'nun 98. maddesinde Sosyal Güvenlik Kurumu'nca karşılanacak sağlık hizmeti bedellerinin neler olduğu açıklanıp sınırlandırılmıştır. 98. maddesi gereği SGK Başkanlığı'nın sorumlu olduğu sağlık giderleri, trafik kazaları nedeniyle üniversitelere bağ-

lı hastaneler ve diğer resmi ve özel sağlık kuruluşlarında yapılan tıbbî tedaviye ilişkin sağlık hizmet bedellerinden ibarettir.

SGK'nın hangi sağlık giderlerinden sorumlu olduğu kanunla belirlenmiş olup, normlar hiyerarşisinde daha altta olan genel şartlar ile kanun kapsamının genişletilip genişletilemeyeceği aşikardır.

Açıklanan maddî ve hukukî vakıalar karşısında; TBK'nın 54. maddesi ile KTK'nın 98. maddesi hükümleri birlikte değerlendirildiğinde**,** kazadaki yaralanmadan kaynaklanan geçici iş göremezlik ve geçici bakıcı gideri ilişkin zarardan sorumluluk zarara neden olanlar ile bu kişilerin sorumluluğunu poliçe ile üstlenen sigorta şirketine ait olduğundan, davacı için hesap edilen geçici iş göremezlik ve bakıcı giderinin de hüküm altına alınması gerekir.

Yukarıda nedenlerle davacı vekilinin sair ve davalı vekilinin tüm temyiz itirazlarının **REDDİNE** ve davacı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile itiraz hakem heyetinin **BOZULMASINA** ... oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 5. HUKUK DAİRESİ

TEZYİDİ BEDEL DAVASI

•

AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ

•

ÖNCEKİ TAPU MALİKİ YÖNÜNDEN USULÜNE UYGUN BİR KAMULAŞTIRMA YAPILMAMIŞ OLMASI

•

NET GELİR ESAS ALINARAK DEĞER BİÇİLMESİ

Afet bölgesi içinde ve dışında tespit olunan imar ve iskân alanları içindeki taşınmaz mallardan Hazineye, özel idareye, belediyeye, köy tüzel kişiliğine veya katma bütçeli dairelere ait olanlardan (Vakıflar Genel Müdürlüğü taşınmaz malları ile, Hazineye, özel idare ve belediyeye ait taşınmaz mallardan bir kamu hizmetine tahsis edilenler hariç) ihtiyaca tekabül eden miktarı, İmar ve İskân Bakanlığının isteği üzerine bedelsiz olarak bu işe tahsis ve temlik olunur.

Afet sahaları içinde ve dışında yeniden kurulacak iskân yerleri (Şehir, kasaba, köy) ile mevcut iskân sahalarına yapılacak eklemeler için, yukarıdaki hükümler dairesinde arazi temini mümkün olmayan hallerde (Normal gelişme alanlarına öncelik verilmek şartıyla) arazi ve bina satın alınabileceği gibi, kamulaştırma mevzuatı dahilinde, kamulaştırma da yapılabilir.

(Y5.HD, E. 2022/10914, K. 2023/1174, T. 15.2.2023)[1]

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

ÖZET: "(…) I. DAVA: Davacı vekili dava dilekçesinde; dava konusu Sakarya ili, ... ilçesi, ... köyü, 1645, 1704, 1656, 1720 ve 1722 parsel sayılı taşınmazların ... adına kayıtlı iken, Sakarya 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2000/797 Esas sayılı kararı uyarınca mülkiyetinin davacı müvekkiline ait olduğuna karar verildiğini, davacı tarafından açılan Sakarya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2000/733 Esas sayılı tezyidi bedel davasının, davacının tapuda malik olmaması nedeniyle reddine karar verildiğini, yine Sakarya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2007/344 Esas sayılı dosyasında davacı yönünden usulüne uygun bir kamulaştırma bulunmaması nedeniyle davanın reddine karar verildiğini, davalı idare tarafından kamulaştırma yapılmadan fiilen el atılan taşınmaz bedelinin işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP: Davalı idare vekili cevap dilekçesinde özetle; husumetin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığına yöneltilmesi gerektiğini, uzlaşma dava şartının yerine getirilmediğini, kamulaştırma işlemlerinin tamamlandığı tarihte dava konusu taşınmazın maliki olmayan davacı tarafından açılan davanın hukuki menfaat yokluğundan reddine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI: İlk Derece Mahkemesi›nin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davanın kabulüyle hükmedilen tazminat bedelinin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden alınarak davacılara verilmesine karar verilmiştir.(….)

IV. İSTİNAF: (…) arazi niteliğindeki taşınmaza olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net gelir esas alınarak değer biçilmesinin 2942 Sayılı Kanun'un değerlendirmeye ilişkin hükümlerine aykırılık teşkil etmediğini, davacı tapu maliki değil ise de, 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (4721 Sayılı Kanun) 705. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca dava açma hakkının bulunduğunu, önceki tapu maliki yönünden usulüne uygun bir kamulaştırma yapılmadığını, dava konusu taşınmazların tapusunun idare adına tescilinin 7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirler ve Yapılacak Yardımlara Dair Kanun'un (7269 Sayılı Kanun) 21. maddesine dayandığını, davalı idare vekilinin is-

tinaf sebebi olarak ileri sürdüğü hususların yerinde görülmediğini, böylece mahkeme kararının usul ve esas yönünden hukuka uygun olduğu anlaşıldığından istinaf başvurusunun 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 Sayılı Kanun) 353. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin bir numaralı alt bendi uyarınca esastan reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ: (....) Bölge adliye mahkemelerinin nihai kararlarının bozulması 6100 Sayılı Kanun'un 371. maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

Dava konusu parsellere ait kadastro tutanaklarında 30.09.1960 tarihinde ... oğlu ... adına tapulama ile tespit ve tescil edildiği, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğünün 16.11.1999 tarihli kararı ile 17.08.1999 tarihinde meydana gelen deprem felaketi sonucu konutları yıkılan ve ağır derecede hasar gören veya nakillerine karar verilen hak sahibi ailelere, 7269 Sayılı Kanun uyarınca konut ve kamu tesisleri yapılmak üzere seçilen yeni yerleşim yerlerinde mülkiyeti şahıslara ait olan taşınmazların kamulaştırılmasına karar verildiği ve dava konusu taşınmazlar için düzenlenen kıymet takdir raporları ile belirlenen bedellerin bankaya bloke edildiği; ancak tapu maliki ...'in 30.03.1967 tarihinde vefat etmesi nedeniyle kamulaştırma evraklarının noter kanalıyla tebliğ edilmediği, mirasçıları adına kamulaştırma nedeniyle ödeme yapıldığına dair belge de bulunmadığı, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğünün 10.08.2000 tarih ve 10537 Sayılı yazısı uyarınca dava konusu taşınmazların 7269 Sayılı Kanun'un 21. maddesine göre ayrıca ferağ şartı aranmaksızın 15.08.2000 tarihinde resen Hazine adına tescillerinin sağlandığı, önceki malik ... yönünden usulüne uygun bir kamulaştırma işlemi bulunmadığı anlaşılmıştır.

Sakarya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2000/733 Esas, 2001/892 Karar sayılı dosyasında eldeki dosya davacısı ... tarafından Bayındırlık vc İskan Bakanlığına karşı açılan kamulaştırma bedelinin arttırılması davasının, davacının dava açma ehliyeti olmadığından reddine karar verildiği, kesinleşme şerhinin bulunmadığı, Sakarya 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2000/797 Esas, 2006/57 Karar sayılı dosyasında ... tarafından 25.09.2000 tarihinde Hazine ve ... mirasçılarına karşı açılan 4721 Sayılı Kanun'un 713. mad-

desinin ikinci fıkrası uyarınca tapu iptali ve tescil davasının kabulüyle dava konusu taşınmazların ...'e aidiyetine karar verildiği ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 2007/4032 Esas, 2007/4278 Karar sayılı ilamı ile onanarak 20.09.2007 tarihinde kesinleştiği, Adapazarı 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2007/344 Esas, 2007/393 Karar sayılı dosyasında ... tarafından Bayındırlık ve İskan Bakanlığına karşı açılan kamulaştırma bedelinin arttırılması davasının, davacının kamulaştırmanın yapıldığı tarihte dava konusu taşınmazların zilyedi olduğu, usulüne uygun yapılmış bir kamulaştırma bulunmadığından davacının kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açması gerektiği gerekçesiyle davanın reddine karar verildiği ve temyiz edilmeksizin 03.01.2008 tarihinde kesinleştiği, davacının dava konusu taşınmazlara Sakarya 3.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2000/797 Esas, 2016/57 Karar sayılı 20.09.2007 tarihinde kesinleşen kararı ile malik olduğu, tapuda davacı adına tescil işlemi yapılmamış ise de 4721 Sayılı Kanun'un 705. maddesinin ikinci fıkrası hükmüne göre mülkiyet tescilden önce kazanıldığından dava konusu taşınmazlara kamulaştırma işlemlerine başlandığı tarihten önce malik olduğu kanaatine varılmakla aktif dava ehliyetinin bulunduğu anlaşılmıştır.

Arazi niteliğindeki dava konusu taşınmazlara 2942 Sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi maddesi uyarınca olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net gelir esas alınarak değer biçilmesi yerindedir.

Dava konusu taşınmazın hükme esas alınan bilirkişi kurulu raporunda belirtilen özelliklerine ve dosya kapsamına göre uygulanan kapitalizasyon faiz oranı ve objektif değer artış oranı uygun görülmüştür.

Temyizen incelenen karar, tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, uyuşmazlığa uygulanması gereken hukuk kuralları ile hukuki ilişkinin nitelendirilmesine, dava şartlarına, yargılama ve ispat kuralları ile kararda belirtilen gerekçelere göre usul ve kanuna uygun olup temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

SONUÇ: Açıklanan sebeplerle; Davalı idare vekilinin yerinde görülmeyen tüm temyiz itirazlarının reddiyle usûl ve kanuna uygun Bölge Adliye Mahkemesi kararının 6100 Sayılı Kanun'un 370. maddesinin birinci fıkrası uyarınca **ONANMASINA**".

YARGITAY 9. HUKUK DAİRESİ

UZUN YOL ŞOFÖRLERİNİN ÇALIŞMA SÜRELERİ
•
SADECE GÖRGÜYE DAYALI TANIKLAR İLE İSPAT
•
GARANTİ ÜCRET
•
PRİM ESASINA GÖRE ÇALIŞANLARIN FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ

Tır şoförlerinin tek başlarına araç kullanmaları halinde yolculuk sırasında onlara refakat etmeyen üçüncü kişilerin, şoförün günlük çalışma düzeni hakkında görgüye veya bilgiye dayalı tanıklığının bulunmasının mümkün olmadığı, Tır şoförünün kendisi ile aynı düzende çalıştığını bildiren başka tır şoförünün anlatımının dahi görgüye dayalı olmadığı, bu şoförlerin fazla çalışma hafta tatili ile ulusal bayram genel tatil günlerinde çalışma iddiasının tanık delili ile ispatında sadece görgüye dayalı tanık anlatımı ile sonuca gidilebileceği hakkında.

(Y9.HD, E. 2022/2550, K. 2022/3399, T. 15.3.2022)[1]

ÖZET: "Uyuşmazlığın giderilmesi talebine konu ilk uyuşmazlık, tır şoförü olarak çalışan işçiler yönünden fazla çalışma, hafta tatili ve ulusal bayram genel tatil günlerinde çalışma iddiasının ispatı noktasındadır.

Fazla çalışma yaptığını iddia eden işçi bu iddiasını ispatla yükümlüdür. İşçinin imzasını taşıyan bordro sahteliği ispat edilinceye kadar kesin delil niteliğindedir. Bir başka anlatımla bordronun

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

sahteliği ileri sürülüp ispatlanmadıkça, imzalı bordroda görünen fazla çalışma alacağının ödendiği varsayılır.

Fazla çalışmanın ispatı konusunda iş yeri kayıtları, özellikle işyerine giriş çıkışı gösteren belgeler, iş yeri iç yazışmaları, delil niteliğindedir. Ancak, fazla çalışmanın bu tür yazılı belgelerle ispatlanamaması durumunda tarafların dinletmiş oldukları şahit beyanları ile sonuca gidilmesi gerekir. Bunun dışında herkesçe bilinen genel bazı vakıalar da bu noktada göz önüne alınabilir. İşçinin fiilen yaptığı işin niteliği ve yoğunluğuna göre de fazla çalışma olup olmadığı araştırılmalıdır.

İşyerinde çalışma düzenini bilmeyen ve bilmesi mümkün olmayan tanıkların anlatımlarına değer verilemez.

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 255. maddesi uyarınca aksine ciddi ve inandırıcı delil ve olaylar bulunmadıkça asıl olan tanıkların gerçeği söylemiş olmalarıdır. Ancak, işveren aleyhine dava açan kişiler davacı tanığı olarak dinlenmiş ise, bu tanıkların beyanlarına ihtiyatla yaklaşılması gerekir. Fazla çalışma iddiasının ispatında salt husumetli tanıkların beyanları ile sonuca gidilemez. Husumetli tanık beyanları, ancak diğer destekleyici delil veya olgularla desteklendiği takdirde dikkate alınabilir (Hukuk Genel Kurulu'nun 25.02.2015 tarihli ve 2013/9-1449 E.-2015/856 K., 29.06.2016 tarihli ve 2015/22-1444 E.-2016/869 K. ile 08.03.2017 tarihli ve 2015/22-1050 E.-2017/433 K. sayılı kararları da aynı doğrultudadır). Bu çerçevede, işin ve işyerinin özellikleri, davalı tanıklarının beyanları, iş müfettişinin düzenlediği tutanak veya raporlar ile aynı çalışma dönemi ile ilgili olarak söz konusu alacakların varlığına ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararları gibi hususlar yan delil ya da olgular olarak değerlendirilebilir.

Fazla çalışmanın ispatı konusunda anlatılan ilkeler, hafta tatili ve ulusal bayram ve genel tatil günlerinde yapılan çalışmalar açısından da geçerlidir.

Dairemizce kabul gören genel ilkelere göre somut olay değerlendirilecek olursa Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. ve 11. Hukuk Dairelerinin farklı kararlarına konu olaylarda, davacıların gerek yurt içinde gerekse yurt dışında uzun yol tır şoförü olarak aynı dönemlerde çalıştıkları uyuşmazlık dışıdır. Daireler arasındaki temel

uyuşmazlık, fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram genel tatil çalışmasının ispatında tanık delilinden hangi biçimde yararlanılacağı noktasındadır.

Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi, davacı tanıklarının davacı ile birlikte sefere çıkan kişiler olmadığı ve husumetli oldukları gerekçesiyle davalı tanıklarının anlatımına üstünlük tanınması gerektiği görüşünde olduğu halde;

9. Hukuk Dairesince karayolu taşımacılığında günde maksimum 9 saat araç kullanılmasına dair sınır bulunduğu, ayrıca davacının yükleme boşaltma esnasında 2 saat çalışma yaptığı da dikkate alınarak davacı tanıklarının anlatımına göre sonuca gidilmiştir. Uyuşmazlığın giderilmesi talebine konu davalarda dinlenen tanıklar aynı olup her ne kadar davacı tanıklarının husumetli olduğu ifade edilmiş ise de tanıkların tamamının husumetli tanık olmadığı dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, somut olaylarda tanıkların husumetli olup olmamaları uyuşmazlığın çözümünde esasa etkili bir durum değildir.

Bazı tır şoförlerinin çalışma biçimi, fazla çalışma ile hafta tatili ve ulusal bayram genel tatil günlerinde çalışma iddiasının ispatında farklı bir değerlendirme yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

Bilindiği gibi gerek yurt içinde gerekse yurt dışında 'uzun yol' olarak nitelenen mesafelerde tır şoförlüğü yapan işçiler çoğu zaman yalnız seyahat etmektedir. Bu işçilerin gerek fazla çalışma gerekse hafta tatili ile ulusal bayram genel tatil günlerinde çalışma iddiasını, günlük ve haftalık çalışma sürelerini ispata elverişli araç takip sistemleri, takograf kayıtları gibi teknik takibi içeren yazılı kayıtlar ile ispat edebileceği noktasında tereddüt bulunmamaktadır. Çözümü gereken husus bu tür kayıtların bulunmaması halinde, tanık anlatımı ile ispatın mümkün olup olmadığıdır. Tanık, uyuşmazlık hakkında bilgi ve görgüsü bulunan üçüncü kişidir.

Tır şoförlerinin yurt içinde veya yurt dışında uzun mesafelerde tek başlarına araç kullanmaları halinde, bu yolculuk sırasında onlara refakat etmeyen üçüncü kişilerin, şoförün günlük çalışma düzeni hakkında görgüye veya bilgiye dayalı tanıklığının bulunması mümkün değildir.

Tır şoförünün kendisi ile aynı düzende çalıştığını bildiren bir başka tır şoförünün anlatımı dahi görgüye dayalı değildir. Örneğin Türkiye'den yurt dışına günlerce süren bir nakliye işinde araçta tek başına seyahat eden tır şoförünün günün hangi saatlerinde dinlendiği, hangi saatlerinde aracı kullandığının, uzaktan bilinebilmesi işin doğası gereği mümkün olamaz. Belirtmek gerekir ki; uzun yol tır şoförünün çalışma düzeninin ispatında, karayolları trafik kurallarına göre azami araç kullanma süresi veya dinlenme süresinden yola çıkılarak 'herkesçe bilinen genel bazı vakıalar' kapsamında bir sonuca gidilmesi de yerinde olmaz. Karayolları trafik kuralları emredici nitelikteki düzenlemeler olup, herkes tarafından uyulması zorunlu olan azami sınırları belirler. Oysa, uzak mesafeler arasında yaklaşık yirmi gün veya bir ay araç kullanan bir şoförün gidiş ve dönüş tarihi belirli olmakla birlikte, bu süre içindeki zaman dilimini ne şekilde kullanacağı oldukça kişisel bir tercihtir. Böyle bir şoförle birlikte yolculuk yapmayan tanığın anlatımı da görgüye dayalı olmayıp sadece bir tahmine dayalıdır. Bu itibarla, tır şoförünün günlük çalışma düzeninin hiç değişmediği, örneğin şoförün sabah işyerinden ayrılıp akşam yahut gece dönüş yaptığı çalışma biçimleri hariç olmak üzere, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında 'uzun yol tır şoförlüğü' yapan işçilerin çalışma düzeninin ispatında sadece görgüye dayalı tanık anlatımına itibar edilebileceği kabul edilmelidir (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin, 07.07.2020 tarih 2016/19496 esas 2020/7108 karar; 17.12.2019 tarih, 2016/14142 esas, 2019/22557 karar sayılı kararları; Yargıtay (Kapatılan) 22. Hukuk Dairesi'nin 02.07.2020 tarih, 2017/6734 esas, 2020/8463 karar; 11.09.2019 tarih 2017/23387 esas, 2019/15885 karar sayılı kararları bu doğrultudadır).

Uyuşmazlık konusu bölge adliye mahkemeleri kararlarına konu davalarda, davacıların tamamının uzun yol tır şoförü olarak gerek yurt içinde gerekse yurt dışında çalıştığı anlaşılmaktadır. Açıklanan ilke ve esaslara göre değerlendirme yapıldığında, bu şoförlerin fazla çalışma, hafta tatili ile ulusal bayram genel tatil günlerinde çalışma iddiasının tanık delili ile ispatında, sadece görgüye dayalı tanık anlatımı ile sonuca gidilebileceği kabul edilmiş olup, Sakarya Bölge Adliye Mahkemeleri arasındaki uyuşmazlığın açıklanan farklı gerekçe ile giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci uyuşmazlık, garanti ücrete ilaveten sefer ya da kilometre başına prim esasına göre çalışan tır şoförlerinin fazla çalışma ücretinin hesaplanması ile ilgilidir.

Dairemiz uygulamasına göre işçiye garanti ücrete ilaveten satışa, ürün miktarına, sefer sayısına veya gidilen kilometreye göre prim ödenen hallerde fazla çalışma ücretinin hesaplanma şekli değişmektedir. Bu halde, işçinin garanti ücreti ile satışa, ürün miktarına, sefer sayısına veya gidilen kilometreye göre değişen ücreti birbirinden ayrılmalı; garanti ücret üzerinden fazla çalışma ücretinin hesabında garanti ücretin %150 zamlı saat ücreti dikkate alınmalı; diğer kısmın hesabında ise %50 zamlı saat ücreti esas alınmalıdır. Böylece, aynı dönem içinde işçiye ödenen sefer primlerinin fazla çalışma ücretinin zamsız kısmını karşıladığı kabul edilerek, sefer priminin sadece zamlı kısmı üzerinden hesaplama yapılmış olmaktadır. Yapılacak hesaplama sonucunda garanti ücret üzerinden hesaplanan fazla çalışma ücreti ile prim üzerinden hesaplanan fazla çalışma ücretinin toplamı, işçinin hak kazandığı toplam fazla çalışma ücretini gösterir.

Uyuşmazlığın giderilmesine konu dava dosyalarında, fazla çalışma ücretinin hesaplanmasında farklı yöntemlerin izlendiği görülmektedir. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin 12.10.2021 tarih, 2019/3654 esas 2021/1808 karar sayılı kararı ile aynı Dairenin 16.06.2021 tarih, 2019/3652 esas 2021/1264 karar sayılı kararlarında davacının fazla çalışma ücretinin hesaplanmasına yönelik istinaf başvurusu ile ilgili açık bir gerekçe bulunmamakta olup sadece belirlenen ücret miktarına yönelik değerlendirme yapılmıştır. Diğer taraftan Bölge Adliye Mahkemesi Başkanlar Kurulunca "hesaplama yöntemine doğrudan açık istinaf bulunmadığı Yargıtay Dairelerinin birleşmesinden sonra sefer sayısına veya gidilen kilometreye göre hesaplama yapılarak sabit ücret üzerinden % 150 zamlı saat ücretine göre, ödenen prim miktarına % 50 zam kısmına göre hesaplama yapılacağı belirtilmiş ise de, birleşmeden önceki daire uygulamaları dikkate alınarak ilk derece mahkemelerinin % 50 üzerinden hesaplama yapması, karar tarihi itibariyle hukuki güvenlik ve sürpriz karar yasağı kapsamında açık istinaf olmadığından başvuru esastan red kararı veren dairelerce aynen bırakılmıştır" şeklinde görüş bildirilmiştir.

Bu itibarla, Dairemizce her ne kadar garanti ücrete ilaveten sefer primi ile çalışan tır şoförlerinin fazla çalışma ücretinin hesaplanmasında yukarıda açıklanan ilke ve esaslar çerçevesinde değerlendirme yapılmakta ise de, somut olayda özellikle Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesinin kararlarında bu konu ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmamış olması ve açık bir gerekçeye yer verilmemesi sebebiyle, fazla çalışma ücretinin hesaplanması noktasında giderilmesi gereken açık bir uyuşmazlık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

SONUÇ: 1-) Başvuru konusu uyuşmazlıkta gerek yurt içinde gerekse yurt dışında uzun yol tır şoförü olarak görev yapan işçilerin fazla çalışma ve hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil günlerinde çalışma iddiasının tanık delili ile ispat edilebilmesi için tanık anlatımlarının görgüye dayalı olması gerektiğine ve uyuşmazlığın bu şekilde giderilmesine,

2-) Garanti ücrete ilaveten sefer primi ile çalışan tır şoförlerinin fazla çalışma ücretinin hesaplanması ile ilgili olarak, uyuşmazlık konusu bölge adliye mahkemelerinin bir kısmı tarafından karar gerekçesinde açıkça bu konuya yer verilmediğinden giderilmesi gereken bir uyuşmazlığın bulunmadığına ve bu sebeple uyuşmazlığın giderilmesine yer olmadığına,

3-) Bölge Adliye Mahkemelerinin, 4857 Sayılı İş Kanunu'ndan kaynaklanan uyuşmazlıkları incelemekle görevli ilgili hukuk dairelerine bildirilmesi için karardan bir suretin Hakimler ve Savcılar Kurulu Genel Sekreterliğine gönderilmesine, 15.03.2022 günü oybirliği ile kesin olarak karar verildi.".

GEMİADAMININ SÜREKLİ OLARAK GEMİDE ÇALIŞMASINA ENGEL BİR HASTALIĞA YAKALANMASI
•
İŞVERENCE YILLIK İZİN KULLANILDIĞINA DAİR BELGE SUNULMAMASI

Mahkemece, fesih tarihi itibariyle davacı gemiadamının sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığı olup olmadığı hususunda gerekli araştırma ve inceleme yapılarak, gerektiğinde bu hususta bilirkişi raporu da alınarak sonuca gidilmedir. Davalı işverence yıllık izinlerin kullanıldığına yönelik belge sunulmamasıyla birlikte iki ayda 15 gün izin kullanıldığı yönündeki tanıkların ifadelerinin, davacıya sorularak sonuca gidilmelidir.

(Y9.HD., E. 2016/25809, K. 2020/7546, T. 14.09.2020)[1]

ÖZET: Davacı, davalıya ait gemide gemi adamı olarak çalıştığını, sağlık sorunları nedeniyle iş sözleşmesini haklı olarak feshettiğini ancak işverence hak kazandığı tazminat ve ücretlerinin ödenmediğini ileri sürerek kıdem ve ihbar tazminatı ile fazla çalışma ve yıllık izin ücreti alacağının tahsilini, istemiştir.

Davalı, zamanaşımı def'ini öne sürüp, davacının iki dönem çalışması olduğunu, ilk dönem sonunda emekli olduğunu ve bu dönem için tazminat ödemesi yaptıklarını ancak ikinci dönem istifa ile sona erdiğinden tazminat hakkı olmadığını, fazla çalışma yapmadığı gibi izinlerini de kullandığını, taleplerin haksız olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, davacının davalıya ait gemide çalışırken emekliliğe hak kazanıp çalışmasına devam ettiği ve sağlık sorunları olması nedeni ile iş sözleşmesini haklı olarak feshettiği, işverence yapılan ödeme düşümü ile bakiye kıdem tazminatı alacağı olduğu, ihbar tazminatı hakkı olmadığı, fazla çalışma ücreti alacağının da ispatlanamadığı ancak yıllık izin ücreti alacağı gerekçesi ile davanın kıs-

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://kararara ma.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

men kabulüne karar verilmiştir. Kararı davalı vekili temyiz etmiştir.

Davalının aşağıdakilerin kapsamı dışında kalan temyiz itirazları yerinde değildir:

Taraflar arasında, iş sözleşmesinin davacı tarafça haklı nedenle sona erdirilip erdirilmediği hususunda, uyuşmazlık vardır. Davacı, iş sözleşmesini sağlık sorunları nedeniyle haklı olarak feshettiğini iddia ederken davalı taraf, ileri sürülen sağlık sorununun usulünce ortaya konulmadığını ve istifanın söz konusu olduğunu savunmuştur. Mahkemece yeterli olmayan gerekçe ile kıdem tazminatı hüküm altına alınmıştır. Davacı, gemi adamı olup tabi olduğu 854 sayılı Deniz İş Kanunu'nun 14. ve 20. madde hükümlerine göre, haklı nedenle fesih için, gemiadamının herhangi bir sebeple sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığa yakalanması veya engelli hale gelmesi, gerekir. Dosyadaki belge ve bilgilere göre, davacı 02/07/2012 tarihli fesih yazısında sağlık nedenleri gerekçe göstermiş ve ekinde iki adet "MR sonuç belgesi" sunmuştur. Bu belge içeriklerinden davacının anılan Kanun hükmüne dahil olduğu anlaşılamamaktadır. Mahkemece, fesih tarihi itibariyle davacının sürekli olarak gemide çalışmasına engel bir hastalığı olup olmadığı hususunda gerekli araştırma ve inceleme yapılarak, gerektiğinde bu husus da bilirkişi raporu da alınarak sonuca gidilmedir.

Taraflar arasındaki diğer uyuşmazlık, davacının yıllık izinlerini kullanıp kullanmadığı, hususunda toplanmaktadır. Mahkemece, davalı işverence yıllık izinlerin kullanıldığına yönelik belge sunulmaması nedeniyle davacının tüm çalışma süresinde yıllık izin kullanmadığı kabul edilmiştir. Davalı taraf belge sunmamakla birlikte davacının izinlerini kullandığını savunmuş ve davalı tanıkları yanında davacı tanıkları da iki ayda bir 15 günlük sürelerde izin kullandıklarını açıklamışlardır. Mahkemece özellikle davacı tanıklarının ifadeleri karşısında 6100 sayılı HMK'nın 31. maddesi gereği davacıya bu husus sorularak açıklattırılmalı ve beyanı değerlendirilerek sonuca gidilmelidir. Eksik inceleme ve araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması hatalı olup bozmayı gerektirmiştir. Temyiz olunan kararın, yukarıda yazılı sebeplerden dolayı **BOZULMASINA,** peşin alınan temyiz harcının istek halinde ilgiliye iadesine 14/09/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

YARGITAY 11. HUKUK DAİRESİ

SÜRASTARYA FATURASINA SÜRESİNDE İTİRAZ

Dava, konteynerlerin geç teslim edilmesinden kaynaklanan demuraj (sürastarya) ücreti alacağının tahsili için başlatılan icra takibine, itirazın iptali istemine ilişkindir. Davacı tarafından düzenlenen ve ticari defterlerine de kaydedildiği anlaşılan faturaya davalının süresinde bir itirazda bulunmadığından, takibin devamına karar verilmesi gerekir.

(Y.11. HD, E. 2019/2850, K. 2020/2239, T. 02.03.2020)1

ÖZET: Davacı vekili, müvekkilinin davalıya Türkiye- Libya arası taşıma hizmeti verdiğini, varış yerinde çekilmeyen konteynerler nedeniyle tahakkuk ettirilen ardiye ve demuraj ücretlerinin müvekkili tarafından ödendiğini, bu ücretler için davalıya kesilen fatura bedellerinin tahsili için davalıya aleyhine başlatılan icra takibine itiraz edildiğini ileri sürerek itirazın iptalini ve icra inkâr tazminatının tahsilini talep ve dava etmiştir.

Davalı vekili, müvekkilinin ihracat yapan firma olduğunu, ithalatçı firmanın malı teslim alması karşısında müvekkilinin demuraj ücretinde sorumlu tutulamayacağını, dava dışı " … Denizcilik" tarafından davacıya kesilen faturanın 7.210 usd olmasına rağmen davacının 9.685 usd talep etmesinin hukuka aykırı olduğunu savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiştir.

Dava, konteynerlerin geç teslim edilmesinden kaynaklanan demuraj (sürastarya) ücreti alacağının tahsili için başlatılan icra takibine itirazın iptali istemine ilişkindir.

Mahkemece, dava dışı fiili taşıyan "… Denizcilik"in 7.120 usd bedelli demuraj faturasının bir forwarder firma olan davacı tarafından ödediği, davalı şirketin, davacı aracılığıyla ithal ettiği malı

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

asıl taşıyan dava dışı denizcilik şirketine ait konteyner içerisinde belirlenen gemiye yüklemesini yaptığı ve tahliye limanına götürülmesini sağlayarak konteyneri gemiden tahliye ettirdiği, ancak konteynerlerin alıcı tarafından teslim alınmadığı ve ana konşimentoda, taşıtan/ yükletenin davalı, gönderilenin diğer dava dışı "…Furniture Company" ve taşıyanın; dava dışı "… Denizcilik" olduğu ve konişmento demuraj tarifesinin mevcut olduğu, davacı şirketin, "… Denizcilik"in demuraj faturasından dolayı muhatap alınarak, taşıyan olarak kabul edildiği … dava konusu taşımada davalı şirketin taşıtan sıfatını haiz olduğu, fiili taşıyana davacının yapmış olduğu ödemeyi, taşıtana rüc'u edebileceği gerekçesiyle davanın kısmen kabul edildiğine … karar verilmiştir. Karar, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı şirketin davalı şirkete 9.685,00 usd fatura düzenlediği, gönderdiği ve davalının ticari defterine kayıt edildiği anlaşılmıştır. Bu durum karşısında, takip dayanağı faturaya davalı tarafından süresinde itiraz edildiği iddia ve ispat edilemediğine göre, TTK'nın 21/2 uyarınca davalı faturaya muhtevasını kabul etmiş sayılır.

Somut olayda; davacı tarafından düzenlenen ve usulüne uygun olarak tutulan ticari defterlerine de kaydedildiği anlaşılan faturaya davalının süresinde bir itirazda bulunmadığı ve itirazsız faturayı ticari defterlerine kaydettiği anlaşılmakla mahkemece faturada belirtilen tutar üzerinden yapılan takibe itirazın iptali ile 9.685,00 USD üzerinden takibin devamına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde eksik inceleme ve yanlış değerlendirme ile davanın kısmen kabulü ile 7.120,00 USD üzerinden takibin devamına karar verilmesi doğru görülmemiş, bozulması gerekmiştir.

Mahkemece, alacağın yargılamayı gerektirdiği ve likit olmadığı gerekçesiyle davacının icra inkâr tazminat talebinin reddine karar verilmiş ise de dava konusu takip fatura alacağından kaynaklandığından likit niteliktedir. Bu nedenle yasal olmayan gerekçe ile icra inkâr tazminatı isteminin reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bu yönden de davacı yararına bozulması gerekmiştir.

Açıklanan nedenlerle davacı vekilinin temyiz itirazının kabulü ile kararın davacı yararına **BOZULMASINA,** ödediği peşin temyiz harcının isteği halinde temyiz edene iadesine, 02/03/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

GEMİ MALİ MESULİYET SİGORTACISININ (P&I KULÜP) PASİF HUSUMET YOKLUĞU

Asil donatan hakkında karar verildikten sonra, izafeten acentası hakkında yeniden karar verilmesine gerek yoktur. Dava dışı sigortalının römorkörünün yardımıyla rıhtımda yer değiştiren geminin limandaki tahliye bandına (konveyör) % 20 oranında kusur ile çarpıp zarar vermesinde, gemi mali mesuliyet sigortacısının pasif husumet ehliyeti (davalı sıfatı) bulunmamaktadır.

(Y11.HD, E. 2020/328, K. 2020/3966, T. 08.10.2020)[1]

ÖZET: Taraflar arasında görülen davada İstanbul 17. Asliye Ticaret Mahkemesince bozmaya uyularak verilen 03.10.2019 tarih ve 2019/66- 2019/391 sayılı kararın Yargıtayca incelenmesinin davacı vekili ve davalı "M/V …" gemisinin donatanı "... Shipping Co. Ltd." vekili tarafından süresi içinde temyiz edilmiştir.

Asıl davada davacı vekili, müvekkili ile dava dışı sigortalı "… Fabrikaları A.Ş". arasında ticari risk sigorta poliçesi düzenlendiğini, davalı "… Denizcilik Grup ve Tic .Ltd. Şti"nin işletmeciliği ve armatör acenteliğini yaptığı "…" isimli geminin 2 nolu kargo dokunda dava dışı sigortalının römorkörü yardımı ile aynı dok boyu üzerinde 80 m ileriye şifting yaptığı (shifting- kaydırarak yer değiştirme) sırada geminin baş bodoslamasından 2 nolu boşaltma dokunun konveyörününe çarpması neticesinde maddi hasar meydana geldiğini, diğer davalı P&I Kulüp "… Insurance Company"nin, "M/V …" isimli geminin mali mesuliyet sigortacısı olduğunu, davalı ... şirketinin Türkiye temsilcisi aracılığı ile geminin sefere devam etmesi amacıyla 100.000 USD'ye kadar olan zararı tazmin etmek için garanti mektubu vereceğini taahhüt etmesine rağmen garanti mektubunun verilmediğini, meydana gelen hasar nedeniyle müvekkilince 75.223,83 USD karşılığı 102.830,97 TL ödeme yapıldığını, birleşen davada ise dava konusu geminin Türkiye acentesinin asıl

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 23.04.2023).

davada davalı "… Denizcilik Grup ve Tic. Ltd. Şti." olmayıp "… Gemi Acenteliği"nin olduğunu öğrendiklerini ileri sürerek asıl ve birleşen davanın kabulü ile 75.223 USD'nin fiili ödeme günündeki kur üzerinden 16.03.2005 ödeme tarihinden itibaren faizi ile birlikte müştereken ve müteselsilen davalılardan tahsiline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Asıl davada davalılar, davaya cevap vermemiştir. Birleşen davada, davalı vekili davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, Dairemiz bozma ilamına uyularak; bozma ilamında işaret edildiği üzere; "P&I Kulüp ... Insurance Company"nin pasif husumet ehliyetinin bulunmadığı, "M/V …" gemisi donatanı "… Shipping Co. Ltd." hakkındaki davanın ise; 24.02.2005 tarihinde "M/V …" gemisi 2 nolu kargo dokunda römorkörün yardımıyla aynı dok üzerinde 80 metre ileri şifting yaptığı esnada geminin baş bodoslamasının 2 nolu tahliye dokunun konveyöre çarpması neticesinde maddi hasar meydana geldiği bilirkişi raporu ile sabit olup, konveyörde meydana gelen hasarın giderilmesi 139.809,34 TL maliyeti olduğu, tamiri için 41 ton demir profil kullanılması gerektiği çıkacak hurda demirin satış bedeli olan 10.250,00 TL'nin düşüldükten sonra hasar maliyetinin 129.559,34 TL olduğu,% 10 muafiyet tenzili koşuluyla dolar kuru nazara alınarak 25.000,00 USD muafiyet indirimi yapıldıktan sonra davacının maddi kaybının 75.394,70 USD olduğu ve buna göre sigortalı "… Fabrikaları A.Ş."ye 16.03.2005 tarihinde nakden 75.223,83 USD ödenen tazminatın kadri maruf (takdir edilene miktar) olduğu, mahkemece hükme ve denetime elverişli bulunarak kararda esas alınan bilirkişi raporunda sigortalı ve 3 numaralı davalı olan "M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi"ne % 20 oranda kusur izafe edilmekle anılan davalının kusur oranına göre hesap edilen 15.044,76 USD'nin anılan 3 numaralı davalıdan alınarak davacıya ödenmesine karar vermek gerektiği, birleşen dava bakımından ise davalı asil "M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi" hakkında esas davada karar verildiğinden izafeten acente hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı gerekçesiyle asıl davada "… Denizcilik Grup Ltd. Şti." hakkındaki açılmamış sayılma kararı temyiz edilmeyerek kesinleşmekle bu davalı hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığına, "P&I Kulüp … Insurance Company" hak-

kındaki davanın pasif husumet yokluğu nedeni ile reddine, "M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi" hakkındaki davanın kısmen kabulü ile kusur oranına göre hesap edilen 15.044,76 USD 'nin ödeme tarihinden (16.03.2005) itibaren 3095 sayılı Yasa'nın 4/a maddesi uyarınca uygulanacak faizi ile birlikte fiili ödeme günündeki (16.03.2005) Merkez Bankası efektif satış kuru TL karşılığının davalıdan alınarak davacıya ödenmesine, fazlaya dair talebin reddine, birleşen davada; davalı asil hakkında karar verilmekle yeniden karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir. Kararı, davacı vekili ve davalı "M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi" vekili temyiz etmiştir.

"M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi" vekilinin temyiz itirazları yerinde değildir. Açıklanan nedenlerden dolayı, davacı vekili ve davalı "M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi" vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün **ONANMASINA,** aşağıda yazılı bakiye 1.040,74 TL temyiz ilam harcının temyiz eden davalı "M/V …" donatanı "… Shipping Co. Ltd. Şirketi"nden alınmasına, aşağıda yazılı bakiye 20,00.- TL temyiz ilam harcının temyiz eden asıl ve birleşen davada davacıdan alınmasına, 08.10.2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

SOYADININ AVUKATLIK MESLEĞİ İLE BİRLİKTE UZUN SÜRELİ KULLANILMIŞ OLMASI
•
SINAİ HAK DOĞURAN KULLANIM
•
REKLAM YASAĞI YÖNETMELİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliğine göre avukatlık hizmetlerinin hiçbir unvan altında marka tesciline konu olamayacağı hakkında.

(Y11.HD, E. 2013/7232, K. 2013/21869, T. 2.12.2013)[1]

ÖZET: "(.....) Mahkemece, davacının, hukuk hizmetleri konusunda tanınmış ve ayırdedicilik kazanmış ismi nedeniyle soyadını da oluşturan "B....." markası (45. sınıf hukuk hizmetleri «sınai ve fikri mülkiyet hakları konusunda danışmanlık hizmetleri dâhil") bakımından davalının 2008/07734 nolu maddesinin hükümsüzlüğüne karar verilmiştir.

Dairemizin 13.03.2006 tarih ve 2004/2724- 2006/2496 E.K sayılı ilamında da belirtildiği üzere, dava konusu soyadının avukatlık mesleği ile birlikte uzun süreli kullanılmış olması 556 sayılı KHK anlamında sınai hak doğuran bir kullanım sayılmaz.

Türkiye Barolar Birliği Reklam Yasağı Yönetmeliğinin 6 /son maddesinde "Avukatlık Hizmetleri"nin hiçbir unvan altında marka tesciline konu olamayacağı düzenlenmiştir. Dosyada mevcut davacı delilleri de davacının avukatlık ve diğer mesleki faaliyetlerine ilişkin olup, bu faaliyetleri içinde hukuki danışmanlık hizmeti verilmiş olması da hükümsüzlüğü istenen markanın kapsadığı 45. sınıf hukuki hizmetlere ilişkin sınai mülkiyet hakkı doğuran bir hak kapsamında nitelendirilemez. Kaldı ki; davalı şirketçe tescil olunan markayı oluşturan "B....." ibaresi şirketin ticaret unvanının kılavuz sözcüğüdür.

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

Davacının, tanınmış bir kişi olarak 556 sayılı KHK'nın 8/5 maddesine dayalı şahsiyet hakkının varlığından bahisle önleme hakkının salt "B……." soyadından kaynaklandığı öne sürülüp iddia ve ispat edilemediğine, davacının "……." olan isminin bir bütün olarak marka tesciline konu edilmediği de dikkate alındığında dava konusu markanın davacının kişi adı olduğundan bahisle 556 sayılı KHK'nın 8/5 ve 42'inci maddelerine dayalı olarak hükümsüz kılınması da mümkün değildir.

Bu bakımdan davalı aleyhine açılan hükümsüzlük davasının reddi gerekirken yazılı gerekçe ile kısmen kabulüne karar verilmesi doğru olmamış, hükmün bu nedenle davalı yararına bozulması gerekmiştir.".

YARGITAY 13. HUKUK DAİRESİ

SİMSARLIK SÖZLEŞMESİ
•
AVUKATLIK MESLEĞİ İLE BAĞDAŞMAYAN İŞLER

Avukatlık Kanunu'nun, Avukatlıkla Birleşmeyen İşler Başlıklı 11. Maddesinde aylık ücret gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görev sigorta prodüktörlüğü tacirlik ve esnaflık veya meslekin onuru ile bağdaşması mümkün olmayan her türlü işin avukatlıkla birleşemeyeceğinin belirtildiği, Simsarlık hizmetini üstlenen davalıların avukat olduğu ve Avukatlık Kanunu'nun 11. maddesiyle simsarlığın avukatlıkla birleşmeyen işlerden sayılması nedeniyle hukuka aykırı olduğu, Sözleşme TBK m.27 hükmü gereği kesin hükümsüz olup tarafların aldıklarını geri vermeleri gerektiği hakkında.

(Y13.HD, E. 2017/4038, K. 2019/11484, T. 25.11.2019)[1]

ÖZET: "(….) Avukatlık Kanunu m.11 bir yasaklayıcı hüküm olup, buna göre avukat, aylık, ücret, gündelik veya kesenek gibi ödemeler karşılığında görülen hiçbir hizmet ve görevle uğraşamaz; sigorta prodüktörlüğü, tacirlik, esnaflık veya mesleğin onuru ile bağdaşmayan başka herhangi bir iş yapamaz. Kanunun diğer maddelerinde, hükmün ihlali idari yaptırıma bağlanmıştır. (….)

Avukatlık Kanunu'nun 2. maddesinde de avukatlığın amacı, hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamak olarak belirtilmiştir.

1 Kararın tam metnine için bakınız: Yargıtay emsal karar arama, www.yargitay.gov.tr, (son erişim: 30.4.2023).

Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder. Adaletin sağlanmasında bu denli etkili olan ve yargı organları önünde temsil etme yetkisini tek başına elinde tutan avukatların işinin ehli olması bu durumun getirdiği bir zorunluluktur. Bu da avukatın emeğini ve mesaisini adalete adamasını ve başka kazanç kapıları aramamasını gerekli kılar. Avukatların kazanca değil adalete olan adanmışlığı kamunun hukuk sistemine olan güvenini arttıracağından toplum barışının sağlanmasında da etkili rol oynamaktadır.

Bu nedenledir ki Kanunun 11.maddesiyle avukatın adalet amacından ayrılarak mesleğinin dışında herhangi bir görev veya hizmet dolayısıyla para kazanması nitelikli avukat sayısını ve avukatın kamu gözündeki güvenilirliğini azaltacağından yasaklanmıştır. Şu hâlde yasaklayıcı hükmün takip ettiği amacın gerçekleşmesi ancak, yasaklanan işlemin geçersiz sayılmasıyla sağlanabildiğinden yasağın aynı zamanda işlemi de geçersiz kıldığını kabul etmek gerekir.

Sonuç olarak somut olayda taraflar arasında imzalanan simsarlık sözleşmesi simsarlık hizmetini üstlenen davalıların avukat olması ve Avukatlık Kanunu'nun 11. maddesiyle simsarlığın avukatlıkla birleşmeyen işlerden sayılması nedeniyle hukuka aykırı olduğundan TBK m.27 hükmü gereği kesin hükümsüz olup, tarafların aldıklarını geri vermeleri gerekir. Mahkemece, bu husus göz ardı edilerek yazılı şekilde karar verilmiş olması; usul ve yasaya aykırı olduğundan, bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Yukarıda 1. bentte açıklanan nedenlerle kararın **BOZULMASINA,** oybirliğiyle karar verildi.".

CEZA DAİRESİ KARARLARI

YARGITAY 1. CEZA DAİRESİ

KASTEN ÖLDÜRME
•
KASTEN YARALAMA SONUCU ÖLÜM MEYDANA GELMESİ
•
FAİLİN HEDEF ALDIĞI VÜCUT BÖLGESİ
•
DAMAR KESİLMESİNDEN KAYNAKLANAN DIŞ KANAMA

Kasten yaralama suçu sonunda mağdurun ölmesi halinde diğer unsurlarının da bulunması durumunda neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama suçu gerçekleşecektir.

(Y1.CD, E. 2010/7158, K. 2011/3028, T. 11.05.2011)[1]

ÖZET: "Sanığın, tesadüfen karşılaştığı maktulden sigara istediği, sigara kullanmayan maktulün sanığın bu isteğini geri çevirdiği, bunun üzerine sanığın, maktulün sağ kasık bölgesine ele geçirilemeyen bıçakla bir kez vurarak, eylemini devam ettirmeden kaçtığı, maktulün büyük damar kesilmesinden kaynaklanan dış kanama sonucu öldüğü olayda, hedef alınan vücut bölgesi, engel halin bulunmayışı ve ölüm nedeni dikkate alındığında, sanığın eylemine bağlı olarak ortaya çıkan kastının öldürmeye yönelik olduğuna dair kesin ve inandırıcı delillerin bulunmadığı, eyleminin "kasten yaralama sonucu ölüme neden olma" suçunu oluşturduğu gözetilmeden, 12 ile 16 yıl aralığında hapis cezası öngören TCK.nun 87/4. maddesi uyarınca, aynı Kanunun 61.maddesine göre, suçun işleniş biçimi, suçun işlendiği zaman ve yer dikkate alınarak üst sınır-

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 11.05.2023).

dan cezalandırılması yerine, suçun niteliğinde yanılgıya düşülerek, "kasten öldürme" suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi, "

Failin hedef aldığı vücut bölgesi, engel halinin bulunmayışı ve ölüm nedeni dikkate alındığında, sanığın eylemine bağlı olarak ortaya çıkan kastının öldürmeye yönelik olduğuna dair kesin ve inandırıcı delillerin bulunmadığı, eyleminin "kasten yaralama sonucu ölüme neden olma" suçunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla fail kasten öldürme suçunun cezası ile kasten yaralama sonucu ölüm meydana gelmesi suçunun cezası ile cezalandırılacaktır.

SONUÇ: Hedef alınan vücut bölgesinin yeri, suç aleti bıçağın öldürmeye elverişliliği, mağdurdaki yaranın niteliği ve engel halin varlığı dikkate alındığında, sanığın, öldürme kastının eylemine bağlı olarak ortaya çıktığı anlaşıldığı halde, "öldürmeye teşebbüs" suçundan cezalandırılması yerine, suçun niteliğinde hataya düşülerek, yazılı şekilde "kasten yaralama" suçundan cezalandırılması, Bozmayı gerektirmiş, müdahil vekilinin temyiz itirazları bu sebeple yerinde görüldüğünden, hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi **BOZULMASINA,** 08.03.2011 gününde oybirliği ile karar verilmiştir.

YARGITAY 1. CEZA DAİRESİ

KASTEN ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS
•
KASTEN YARALAMA
•
HAYATİ TEHLİKEYE SEBEBİYET VERME
•
HEDEF ALINAN VÜCUT BÖLGESİ

Fail suçu işlemek için elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlamış ancak elinde olmayan sebeplerle eylemini tamamlayamamışsa kasten yaralama değil kasten öldürmeye teşebbüs durumu söz konusu olacaktır.

Y1.CD, E. 2010/5523, K. 2011/1326, T. 08.03.2011)[1]

ÖZET“ Dosya kapsamına göre; sanık Ali’nin, önceden tanıştığı mağdur Sıdıka’ya evlenme teklif ettiği, ancak mağdurun bu teklifi kabul etmediği, bir süre sonra teklifini tekrarlayan sanığın mağdurdan yine aynı cevabı aldığı, olay günü, mağdurun iş görüşmesi yapmak için sanığın da tesadüfen bulunduğu bara gittiği, burada işyeri sahibi tanık Nihat’la konuşmaya başladığı, bu sırada sanığın, yerinden kalkarak mağdura doğru yöneldiği, omzundan tutup kendisine doğru çevirdiği, mağdurun hayati önemi bulunan sağ göğüs bölgesine, kolunda sakladığı namlu kısmı 13 cm. Uzunluğundaki bıçakla bir kez vurduğu, mağdurun sağ göğüs üst kısmından aldığı darbenin toraksa nafiz olduğu, pnömotoraksa ve hayati tehlikeye sebebiyet verdiği, tanık Nihat ve bar çalışanlarının üzerine atlayıp bıçağı almaları sonucu, sanığın eylemini tamamlayamadığı olayda, hedef alınan vücut bölgesinin yeri, suç aleti bıçağın öldürmeye elverişliliği, mağdurdaki yaranın niteliği ve engel halin varlığı dikkate alındığında, sanığın, öldürme kastının eylemine bağlı olarak ortaya

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, “https://karararama.yargitay.gov.tr/”, (son erişim: 11.05.2023).

çıktığı anlaşıldığı halde, "öldürmeye teşebbüs" suçundan cezalandırılması yerine, suçun niteliğinde hataya düşülerek, yazılı şekilde "kasten yaralama" suçundan cezalandırılması, BOZMAYI gerektirmiş (...)"

SONUÇ: Anılan kararda failin, mağdurun hayati bölgelerine isabet eden saldırısı, kullanılan suç aletinin öldürme fiiline elverişli olması ve mağdurda hayati tehlike oluşturacak nitelikte yaralar meydana getirmesi sebepleriyle sanığın, öldürme kastının eylemine bağlı olarak ortaya çıktığı anlaşıldığı halde, "öldürmeye teşebbüs" suçundan cezalandırılması yerine, suçun niteliğinde hataya düşülerek, yazılı şekilde "kasten yaralama" suçundan cezalandırılması, Bozmayı gerektirmiş, hükmün tebliğnamedeki düşünce gibi **BOZULMASINA,** 08.03.2011 gününde oybirliği ile karar verilmiştir.

YARGITAY 6. CEZA DAİRESİ

HIRSIZLIK • YAĞMA
•
TEHDİT UNSURU SİLAH
•
TEMEL CEZANIN FAZLA TAYİNİ

Hırsızlık eylemi tamamlanmadan yani mal henüz alınmadan fail cebir veya tehdide başvurursa hırsızlık olarak başlayan suç, dönüşen haliyle tamamlanmış yağma suçunu oluşturur.

(Y6.CD, E. 2013/31901, K. 2016/2207, T. 24.03.2016)1

ÖZET "1.) Yakınanın çiftliğinde bulanan hayvanları aracına yükleyip ayrılacağı sırada, olay yerine gelen tanıkların müdahalesi ile araçta bulunan silahı alıp gelen tanıklara doğrultarak "gelmeyin hayvanları vermeyeceğim" şeklinde sözler sarf eden sanığın eylemi hırsızlık olarak başlayıp, dönüşen haliyle tamamlanmış yağma suçunu oluşturduğu düşünülmeden, eyleminin teşebbüs aşamasında kaldığından bahisle yazılı şekilde uygulama yapılması,

2.) Suç tarihi itibariyle silahlı yağma eyleminin yakınanın çiftliğinin müştemilatında gerçekleştiren sanık hakkında, TCK'nın 149. maddenin 1. fıkrasının (a) bendi ile uygulama yapılması ile yetinilmesi yerine koşulları bulunmadığı halde aynı madde ve fıkranın (d) bendine de yer verilerek temel cezanın fazla tayini, (...)

Bozmayı gerektirmiş, o yer Cumhuriyet savcısı ile sanık ... savunmanının temyiz itirazları bu bakımdan yerinde görülmüş olduğundan, hükmün açıklanan nedenlerle isteme aykırı olarak **BOZULMASINA**, 5320 sayılı Yasanın 8/1. maddesi aracılığı ile

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 11.05.2023).

1412 sayılı CMUK'nun 326/son maddesi uyarınca kazanılmış hakkın korunmasına, 24.03.2016 tarihinde oybirliğiyle karar verildi"

SONUÇ: Anılan kararda failin araçta bulunan silahı alıp gelen tanıklara doğrultarak "gelmeyin hayvanları vermeyeceğim" şeklinde sözler sarf eden sanığın eylemi hırsızlık olarak başlamışsa da tamamlanmış haliyle yağma suçunu oluşturduğu gözetilmeden hüküm kurulması **BOZMAYI** gerektirmiştir. Karar oybirliğiyle verilmiştir.

YARGITAY 10. CEZA DAİRESİ

UYUŞTURUCU MADDE TİCARETİ
•
ADLİ ARAMA KARARI
•
ETKİN PİŞMANLIK

Adli arama kararı olmadan detaylı arama yapılacağı sırada, sanığın aracının aranmasına rızası olduğunu söylemesi üzerine araçta yapılan aramada sanığın kendi suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardım etmesi etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilmesi sonucunu doğurur.

(Y10.CD, E. 2015/6018, K. 2016/739, T.11.03.2016)1

ÖZET: "Yakalama ve geçici olarak muhafaza altına alma tutanağı içeriği ve tüm dosya kapsamı dikkate alındığında, Asayiş Araştırma Büro Amirliği'ne getirilen sanığa ait ....plakalı araçta, adli arama kararı olmadan detaylı arama yapılacağı sırada, sanığın aracının aranmasına rızası olduğunu söylemesi üzerine araçta yapılan aramada, dikiz aynasının üst tarafında aydınlatma lambası içerisinde 19 adet paketçik halinde 0,732 gram eroin, 0,016 gram 6-MAM ve 0,045 gram morfin içeren uyuşturucu maddenin ele geçirildiğinin anlaşılması karşısında, sanığın kendi suçunun ortaya çıkmasına hizmet ve yardım ettiği anlaşıldığından, sanık hakkında etkin pişmanlıkla ilgili TCK'nın 192. maddesinin 3. fıkrasının uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi,"

SONUÇ: Failin kendi suçunun açığa çıkması için kolluk birimlerine yardımcı olması, suçun ortaya çıkması için kendi hareketleri ile bilgi aktarımı ile kolluğa yardımcı olması sebepleriyle sanığın, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanması gerekirken bu hükmün uygulanmaması **BOZMAYI** gerektirmiş, kararın bozulmasına 11.03.2016 gününde oybirliği ile karar verilmiştir.

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 11.05.2023).

YARGITAY 15. CEZA DAİRESİ

DOLANDIRICILIĞA TEŞEBBÜS
•
BEDELSİZ KALMIŞ SENEDİ KULLANMA SUÇU

Bedelsiz kalmış senedin ödenmesine rağmen, fail borçlusuna iade edilmemiş senedi kullandığı takdirde bedelsiz kalmış senedi kullanma suçu oluşmaktadır.

(Y15.CD, E. 2014/13188, K. 2014/12514, T. 23.06.2014)1

ÖZET: "Katılanların sanıktan 31.000 TL karşılığında adi sözleşme ile bir taşınmaz aldıkları, bu alım karşılığında 1.000 TL peşin, geri kalan borç için 14.000 ve 16.000 TL için ayrı ayrı iki adet bono tanzim edildiği, bono bedellerinin daha sonra ödendiği, sanığın da tanıklar huzurunda senedi katılana ibraz ettiği, yine tanıklar huzurunda senedin yırtılmak suretiyle imha edildiği, daha sonra sanığın avukatı aracılığıyla , katılanlara 19/09/2006 tarihinde bir ödeme ihtarnamesi yazısı gönderdiği, bu yazıda, senet bedelinin üç gün içinde ödenmemesi halinde icraya konulacağının yazıldığı, bu yazıyı alan katılanların, yanlarına tanık Ertuğrul'u da alarak sanığın yanına gittikleri, sanığın, taşınmazın bedelinin daha yüksek olduğunu, 8.000 TL daha verilmesi halinde senedi verebileceğini, imha edilen senedin kendisi tarafından oluşturulan sahte senet olduğunu söylediği, bunun üzerine katılanların 5.000 TL ödemeyi kabul ettikleri, ama bu paranın henüz sanığa ödenmediği, sanığın bu şekilde senet bedeli ödenmesine rağmen, kendisinin oluşturduğu sahte senedi katılana verip gerçek olan senetmiş gibi imha ettirerek, asıl senedin kendisinde kalmasını sağladığı, daha sonra elinde kalan senedi icraya koymadan katılanlara karşı kullanmaya çalıştığı, böylece haksız menfaat temin etmeye çalıştığının iddia edildiği olayda, Eylemin, dolandırıcılığa teşebbüs ve bir hukukî

1 Kararın tam metni için; Yargıtay Karar Arama, "https://karararama.yargitay.gov.tr/", (son erişim: 11.05.2023).

ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla dolandırıcılığa teşebbüs suçu kapsamında kalmadığı dikkate alınarak, TCK'nın 156. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 05/02/2013 tarih ve 2012/11-1086 Esas ve 2013/40 Karar sayılı kararında da vurgulandığı üzere, bedelsiz senedin kullanıldığını iddia eden kişinin bunu yazılı delille ispatlaması gerektiği dikkate alınarak ve katılanların da, yaptığını belirttiği ödemelere ilişkin yazılı bir delil sunamadığı gibi sanığın savunmasının aksinin kanıtlanamadığı anlaşılmakla, suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle 5271 sayılı CMK'nın 223/2-a maddeleri kapsamında sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi,"

SONUÇ: Bedelsiz senedin kullanıldığını iddia eden kişinin bunu yazılı delille ispatlaması gerektiği dikkate alınarak ve katılanların da, yaptığını belirttiği ödemelere ilişkin yazılı bir delil sunamadığı gibi sanığın savunmasının aksinin kanıtlanamadığı anlaşılmakla, suçun unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle 5271 sayılı CMK'nın 223/2-a maddeleri kapsamında sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi, Bozmayı gerektirmiş Sanık müdafinin ve o yer Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan, hükmün bu nedenlerle, 5320 sayılı Kanunun 8/1. maddesi gereğince uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 321. maddesi uyarınca **BOZULMASINA,** 23/06/2014 tarihinde oybirliğiyle karar verilmiştir.

KANUN YARARINA BOZMA KARARLARI

I

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi'nden

ESAS NO : 2022/10480

KARAR NO : 2023/224

MAHKEMESİ: Asliye Hukuk (Aile) Mahkemesi

Taraflar arasında, İlk Derece Mahkemesinde görülen evlat edinme davasında davanın kabulüne karar verilmiştir.

İstinaf incelemesinden geçmeden kesinleşen İlk Derece Mahkemesi kararının kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hakimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacılar dava dilekçesinde; 2018 yılı Şubat ayında evlendiklerini, davalıların çocukları ...`ya bakmadıklarını, evlendikleri günden beri çocuğa kendilerinin baktığını, çocuğun kendilerini anne ve baba olarak bildiğini iddia ederek davalıların nüfus kaydında görünen ...`yı evlat edinmeleri için evlat edinme kararı verilmesini talep ve dava etmişlerdir.

II. CEVAP

Davalılar dosyaya cevap dilekçesi sunmamışlar, ön inceleme duruşmasında yaklaşık üç sene önce boşandıklarını, ...`ya doğduğu günden bu yana davacıların baktığını, çocuğun davacılara evlat olarak verilmesinin çocuğun yararına olacağını beyan etmişler ve davanın kabulüne karar verilmesini talep etmişlerdir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davacıların 19.02.2018 tarihinde evlendikleri, bu evliliklerinden müşterek çocuklarının bulunmadığı, davacıların 30 yaşını doldurdukları, evlat edinilmek istenen kişi ile davacılar arasında

18 yaştan fazla bir fark olduğu, evlat edinilmek istenilen çocuk ...'nın bir yıldan fazla bir süredir davacılar tarafından bakıldığı, yasanın aradığı bir yıllık bakım gözetim süresinin dolduğu gerekçesi ile davanın kabulü ile evlat edinilmek istenen ...`nın davacılar tarafından birlikte evlat edinilmesine karar verilmiş, İlk Derece Mahkemesi kararı istinaf incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiştir.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ

A. Kanun Yararına Temyiz Yoluna Başvuran

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararının kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

B. Temyiz Sebepleri

Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü 25.11.2022 tarihli kanun yararına temyiz dilekçesinde 12.03.2020 tarihinde açılan davada, davacı ...'nın doğum tarihinin 01.02.1984, diğer davacı ...'nın doğum tarihinin ise 02.11.1990 olduğu, birlikte evlat edinmek isteyen davacıların 19.02.2018 tarihinde evlendikleri, dolayısıyla davacıların her ikisinin de dava tarihi itibarıyla otuz yaşını doldurmadıkları gibi beş yıldan beri evli de olmadıkları, böylece davacıların beş yıldan beri evli olma ya da otuz yaşını doldurmuş olma şartlarını taşımadıkları dikkate alınarak davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın kabulüne karar verilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek kararın kanun yararına temyizen incelenerek bozulmasını talep etmiştir.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, evlat edinme koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasında toplanmaktadır.

2. İlgili Hukuk

1.6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu`nun (6100 sayılı Kanun) 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

2.Temyiz talebi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, 6100 sayılı Kanun`un 363 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca karar kanun yararına bozulur ve bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

3.4721 sayılı Türk Medeni Kanunu`nun (4721 sayılı Kanun) 305 inci maddesinin birinci fıkrası, 306 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkrası, 308 inci maddenin birinci fıkrası

3. Değerlendirme

1.Eşlerin birlikte evlat edinme şartları 4721 sayılı Kanun`un 306 ıncı maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddenin ikinci fıkrasında eşlerin en az beş yıldan beri evli olmaları ya da otuz yaşını doldurmuş bulunmalarının gerektiği, aynı maddenin üçüncü fıkrasında eşlerden birinin, en az iki yıldan beri evli olmaları veya kendisinin otuz yaşını doldurmuş bulunması koşuluyla diğerinin çocuğunu evlat edinebileceği düzenlenmiştir.

2. Somut olaya bakıldığında davacı ...`nın 02.11.1990 doğumlu olduğu, dava tarihi olan 12.03.2020 tarihinde otuz yaşını doldurmadığı, yine tarafların 19.02.2018 tarihinde evlendikleri ve dava tarihinde beş yıldan beri evli olmadıkları anlaşılmaktadır.

3. O halde davacılardan ...`nin, 4721 sayılı Kanun`un 306 ncı maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen otuz yaşını doldurma şartını ya da tarafların beş yıldan beri evli olma şartını taşımadıkları göz önüne alınmadan mahkemece davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulüne karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olup, bozmayı gerektirmiştir.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere KANUN YARARINA **BOZULMASINA**,

Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğininAdalet Bakanlığına gönderilmesine, 17.01.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

II

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nden

ESAS NO : 2021/27112

KARAR NO : 2022/12389

Taraflar arasındaki tasarrufun iptali davasının yapılan yargılaması sonunda; kararda yazılı nedenlerden dolayı davanın kabulüne dair verilen karara yönelik olarak Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü tarafından kanun yararına bozma talep edilmesi üzerine dosya içerisindeki kağıtlar incelenerek gereği düşünüldü.

KARAR

Davacı vekili; davacı banka ile dava dışı borçlu ... İnşaat Şti. arasında 06.11.2015 tarihinde genel kredi ve teminat sözleşmesi imzalandığını, davalı ...'ın bu sözleşmeye müteselsil kefil olarak imza attığını, dava dışı borçlu ... İnşaat Şti'nin kredi sözleşmesinden kaynaklı borcunu ödemediğini, bunun üzerine borçlu ve kefil hakkında Alanya 1. İcra Müdürlüğü'nün 2017/2462 sayılı dosyası ile icra takibi başlatıldığını, davalı borçlu hakkında başlatılan takibin kesinleştiğini, haczi kabil malının bulunmadığını, ancak davalı ...'ın borcun doğum tarihinden sonra 21.04.2016 tarihinde 13706 ve 13707 yevmiye numaralı işlemler ile dava konusu taşınmazlardaki hisselerini, alacaklılarından mal kaçırmak amacıyla yakın akrabası olan davalı ...'a satıp devrettiğini, bu devirlerin iyiniyet ve bedel gözetmeksizin bağış niteliğinde olduğunu belirterek, dava konusu taşınmaz hisseleri ile ilgili tasarruf işlemlerinin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

Davalılar; davaya cevap vermemiştir.

Mahkemece, iddia, savunma, toplanan delillere göre; davanın kabulü ile, davalı ... tarafından Alanya Tapu Müdürlüğü 21.04.2016 tarih, 13706 yevmiye nolu resmi senetle İshaklı köyü, 68 parseldeki hissesinin tamamının ...'a satışına ilişkin tasarruf işlemi ile davalı ... tarafından Alanya Tapu Müdürlüğü 21.04.2016 tarih, 13707 yevmiye nolu resmi senetle Kellerpınarı mahallesi, 689 ... 8 parsel,

zemin kat, 4 nolu bağımsız bölümdeki 1/4 hissesinin ...'a satışına ilişkin tasarruf işleminin iptaline, Alanya 1. İcra Müdürlüğü'nün 2017/2462 sayılı takip dosyasındaki alacak ve fer'ileri ile sınırlı olmak üzere davacıya cebri icra yetkisi tanınmasına, karar verilmiş, hükmün Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü tarafından HMK'nın 363. (HUMK'un 427.) maddesi gereğince kanun yararına bozulması talep edilmiştir.

Dava; İİK.nun 277 ve devamı maddelerine göre açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir.

İİK'nın 283/II maddesine göre iptal davasında; dava konusu mal veya hak, lehine tasarruf yapılmış olan 3. kişinin elinde ise iptal davasının konusu olan o mal veya hak üzerinde cebri icraya devam edilmesi, lehine tasarruf yapılan kişi o mal veya hakkı elinden çıkarmış ise o zaman 3. kişinin o mal veya hakkın değeri oranında tazminata mahkum edilmesi gerekir.

Üçüncü kişinin mal veya hakkı dava sırasında elinden çıkarması veya elinden çıkardığının dava sırasında öğrenilmesi halinde davanın ıslahına gerek olmadan davacı alacaklı davaya bedel davası olarak devam edilmesini isteyebilir veya devralan 4.kişiyi davaya dahil ederek davaya devam edebilir.

Somut olayda, dosya içerisindeki güncel tapu kayıtları incelendiğinde; dava konusu taşınmazlardan Antalya İli, ... İlçesi, ... Mahallesi, 689 ..., 8 Parselde kayıtlı zemin kat 4 nolu bağımsız bölümün ¼ hissesinin davalı borçlu ... adına kayıtlı iken 21.04.2016 tarihinde 15.000,00 TL bedelle davalı 3. kişi ...'a devredildiği, 14.07.2017 tarihinde ise sözü edilen taşınmazın tamamının dava dışı ... tarafından satın alındığı anlaşılmakta ise de taşınmazın ¼ hissesinin dava dışı ...'a devrine ilişkin resmi tapu devir senetleri dosya kapsamında olmadığından, bu hissenin davalı ... tarafından dava dışı ...'a mı, yoksa önce dava dışı başka kişilere devredilip en son ...'a mı devredildiği anlaşılamamaktadır.

Bu durumda, mahkemece öncelikle sözü edilen tasarruf konusu 4 nolu bağımsız bölümün ¼ hissesinin davalı ...'a devrinden sonraki devirlere ilişkin resmi tapu devir senetlerinin dosyaya kazandırılması, daha sonra davacı alacaklı tarafından devir silsilesine göre 4. ya da 5. kişi konumundaki ...'ın (devir silsilesi içinde başka dava

dışı kişiler varsa o kişilerin de) kötü niyetli olduğunun ileri sürülmesi halinde bu kişilerin davaya dahil edilip edilmeyeceği hususunda seçimlik hakkının hatırlatılması, davaya dahil ettiği takdirde 4. ya da 5. kişilere tebligat yapılarak taraf teşkilinin sağlanması, aksi halde 3. kişi ... yönünden davanın tazminata dönüştüğü kabul edilerek tarafların iddia ve savunmaları dinlenip, delilleri toplandıktan sonra hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması doğru görülmediğinden 6100 sayılı HMK'nun geçici 3/2 maddesi delaletiyle 1086 sayılı HUMK'nun 429. maddesi gereği kanun yararına bozma isteminin kabulüne karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü'nün temyiz itirazlarının kabulüyle 6100 sayılı HMK'nin 363. maddesi (1086 Sayılı HUMK'nin 427. maddesi) uyarınca hükmün, hukuki sonuçlarına etkili olmamak kaydı ile **KANUN YARARINA BOZULMASINA**, bozma kararının bir örneğinin Resmi Gazetede yayınlanmak üzere Adalet Bakanlığı'na gönderilmesine, 17.10.2022 gününde oy birliğiyle karar verildi.

III

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nden

ESAS NO : 2023/3809

KARAR NO : 2023/3580

Taraflar arasında, İlk Derece Mahkemesinde görülen alacak davasında davanın reddine karar verilmiştir.

İlk Derece Mahkemesince kesin olarak verilen kararın kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiş olmakla; Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; davalının, işyerinde 11.07.2019-25.09.2020 tarihleri arasında konfeksiyon işçisi olarak çalıştığını, 25.09.2020 tarihinde gerekçe göstermeden istifa ederek işyerinden ayrıldığını, davalının ihbar önellerine uymadığını belirterek ödenmeyen ihbar tazminatı alacağının davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

II. CEVAP

Davalı asıl; davaya cevap vermemiştir.

III. İLK DERECE MAHKEMESİ KARARI

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararıyla; 4857 sayılı ... Kanunu'nun (4857 sayılı Kanun) 24 üncü maddesinin (II) numaralı bendinin (a) alt bendi koşullarının davalı işçi yönünden oluşup oluşmadığı, işçinin yaptığı işin sağlığını doğrudan etkileyip etkilemediği, buna göre ... sözleşmesini sona erdirmesinde zorunluluk bulunup bulunmadığı yönünden ... Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezinden 31.08.2022 tarihli sağlık kurulu raporu aldırıldığı, aldırılan rapor ile davalının ağır efor gerektirecek bir ... yapmadığı takdirde işyerinde çalışmasına engel bulunmadığı, hastalığının uzun süre maske takarak çalışmasına engel olduğu tespit edilmiş olduğundan davalı tarafından ... sözleşmesinin sonlandırılmasının haklı nedene dayandığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

IV. KANUN YARARINA TEMYİZ

A. Kanun Yararına Temyiz Yoluna Başvuran

İlk Derece Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararının kanun yararına temyizen incelenmesi Adalet Bakanlığı tarafından istenilmiştir.

B. Temyiz Sebepleri

Adalet Bakanlığı; davalı asılın süresinde cevap dilekçesi sunmayarak ileri sürülen vakıaların tamamını inkar ettiği kabulü dışında ilk celsede sağlık sorununun bulunduğunu ileri sürmesinin savunmanın genişletilmesi yasağı kapsamında olduğunu, bu doğrultuda yapılacak inceleme ve değerlendirmenin sonucuna göre bir karar

verilmesi gerekirken yazılı şekilde verilen kararın usul ve kanuna aykırı olduğunu belirterek İlk Derece Mahkemesi kararının kanun yararına bozulması istemi ile başvuruda bulunmuştur.

C. Gerekçe

1. Uyuşmazlık ve Hukuki Nitelendirme

Uyuşmazlık, istifanın haklı bir nedene dayalı olduğunun yöntemince ispatlanıp ispatlanamadığına ilişkindir.

2. İlgili Hukuk

1. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun (6100 sayılı Kanun) 363 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca ilk derece mahkemelerinin kesin olarak verdikleri kararlar ile istinaf incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlarına karşı, yürürlükteki hukuka aykırı bulunduğu ileri sürülerek Adalet Bakanlığı tarafından kanun yararına temyiz yoluna başvurulur.

2. Temyiz talebi Yargıtayca yerinde görüldüğü takdirde, 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca karar kanun yararına bozulur ve bu bozma, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmaz.

3. 4721 sayılı ... Medeni Kanunu'nun "İspat yükü" kenar başlıklı 6 ncı maddesi şöyledir:

"Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür."

4. 6100 sayılı Kanun'un "İspat yükü" kenar başlıklı 190 ıncı maddesinin birinci fıkrası şu şekildedir:

"İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakıaya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir."

5. 6100 sayılı Kanun'un 128 inci maddesi, 317 nci maddesinin ikinci fıkrası, 318 ve 322 nci maddeleri.

6. 6100 sayılı Kanun'un "İddia ve savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı " kenar başlıklı 319 uncu maddesi aşağıda yazılı şekildedir:

"İddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı davanın açılmasıyla; savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar."

7. 4857 sayılı Kanun'un 17 nci maddesi ve 24 üncü maddesinin (II) numaralı bendinin (a) alt bendi.

3. Değerlendirme

1. Somut uyuşmazlıkta davacı işveren, 11.07.2019-25.09.2020 tarihleri arasında işyerinde konfeksiyon işçisi olarak çalışan davalı işçinin 25.09.2020 tarihli dilekçe ile aynı gün sebep bildirmeden istifa ettiğini ve haklı bir nedeni bulunmayan davalının ihbar tazminatı ödemekle yükümlü olduğunu iddia etmiştir.

2. Davacının ihbar tazminatı istemli dava dilekçesi, davalı asıla 17.04.2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Davalı asıl, yasal süresi içinde davaya cevap dilekçesi sunmamış; 25.05.2021 tarihli ön inceleme duruşmasında, kalp rahatsızlığı olduğunu, uzun süre maske takarak çalışamadığını, gece çalışması yapmasının istendiğini, bu çalışmayı yaptıktan sonra istifa ettiğini, kalp rahatsızlığından dolayı sağlık raporu olduğunu ancak uzun süre maske kullanamadığına ilişkin bir raporu bulunmadığını belirtmiştir. Bu aşamadan sonra davalı asıl tarafından 07.....2021 havale tarihli dilekçe ekinde, 31.05.2021 tarihli ... Üniversitesi tarafından hazırlanan sağlık kurulu raporu sunulmuştur.

3. Mahkemece 26.04.2022 tarihli elden takipli müzekkere ile devlet hastanesinden, davalının aortik kapak yetmezliği, mitral stenoz rahatsızlığının davacı işyerinde konfeksiyon işçisi olarak çalışmasına ve uzun süre maske takmasına engel olup olmadığı ve davalı tarafından yapılan işin rahatsızlığı artırıp artırmayacağı sorulmuştur. 24.05.2022 tarihli Edirne Sultan 1. Murat Devlet Hastanesi sağlık kurulu raporunda, kardiyoloji bölümünde hafif mitral stenoz klas 1 tespit edildiği belirtilerek nihai kararın verilmesi için davalı işçinin ... Üniversitesi Tıp Fakültesine sevkinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Davalı asılın sevki üzerine ... Üniversitesi tarafından hazırlanan 31.8.2022 tarihli sağlık kurulu raporunda; davalının ağır efor gerektirecek ... yapmadıkça işyerinde çalışabileceği, yapılan işten etkilenmeyeceği ve ... sebebiyle hastalığının ilerlemeyeceği, ancak uzun süre maske takamayacağı açıklanmıştır.

4. Mahkemece 31.08.2022 tarihli ... Üniversitesi sağlık kurulu raporuna itibar edilerek, davalı tarafından ... sözleşmesinin 4857 sayılı Kanun'un 24 üncü maddesinin (II) numaralı bendinin (a) alt bendi uyarınca sağlık nedeniyle haklı nedenle feshedildiği kabul edilmiş ve davacı işverenin ihbar tazminatı isteminin reddine karar verilmiş ise de varılan sonuç aşağıda açıklanacağı üzere dosya içeriği ile örtüşmemektedir.

5. ... mahkemelerinde uygulanacak yargılama usulü basit yargılama usulüdür. 6100 sayılı Kanun'un 317 nci maddesinin ikinci fıkrasına göre basit yargılama usulünde cevap süresi, dava dilekçesinin tebliğinden itibaren iki haftadır. Ancak durum ve koşullara göre cevap dilekçesinin bu süre içerisinde hazırlanması çok zor veya imkânsız olduğu durumlarda başvuran davalıya, mahkemece iki haftayı geçmemek üzere ek süre verilebilecektir. Aynı Kanun'un "Delillerin ikamesi" başlıklı 318 inci maddesinde ise tarafların; dilekçeleriyle birlikte tüm delillerini açıkça ve hangi vakıanın delili olduğunu da belirterek bildirmek, ellerinde bulunan delillerini dilekçelerine eklemek ve başka yerlerden getirilecek belge ve dosyalar için de bunların bulunabilmesini sağlayan bilgilere dilekçelerinde yer vermek zorunda oldukları hükme bağlanmıştır.

6. İlgili Hukuk kısmının (6) ncı paragrafında hükmüne yer verilen 6100 sayılı Kanun'un 319 uncu maddesine göre savunmanın genişletilmesi yasağı, cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesi ile başlar.

7. Somut uyuşmazlıkta davalı asıl, dava dilekçesinin tebliğinden itibaren iki haftalık süre içerisinde cevap dilekçesini sunmadığı gibi delillerini de bildirmemiştir. Ayrıca davalı asılın cevap süresinin uzatılması noktasında bir talebi de olmamıştır. Davacı tarafın, süresinde sunulmayan delillere karşı açık bir muvafakati bulunmamaktadır. Süresinde cevap verilmemesi, 6100 sayılı Kanun'un 322 nci maddesinin birinci fıkrası ve 128 inci maddeleri uyarınca davanın reddinin talep edildiği anlamına gelmekle birlikte süresinde bildirilmeyen ve davacı tarafın açık muvafakati bulunmayan delillerin dikkate alınmasına imkan bulunmamaktadır.

8. Dairemiz uygulamasına göre işçinin haklı bir nedene dayanmadan ve bildirim öneli tanımaksızın ... sözleşmesini feshi, isti-

fa olarak değerlendirilmelidir. İstifa iradesinin karşı tarafa ulaşmasıyla birlikte ... ilişkisi sona erer (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, ...12.2022 tarihli ve 2022/14896 Esas, 2022/16046 Karar sayılı karar). Davalı asıl, ... sözleşmesini imza ve içeriğine itiraz etmediği istifa dilekçesi ile sonlandırmış olup istifasının haklı nedene dayandığını ispatla yükümlüdür. İspat, davalının yasal süresi içerisinde davaya sunacağı cevap ve bildireceği deliller ile mümkündür. Somut uyuşmazlıkta ise davalı asıl süresinde davaya cevap vermemiş, delillerini bildirmemiştir.

9. Şu halde istifanın haklı nedene dayandığı davalı asıl tarafından yöntemince ispatlanamamış olup Mahkemece süresinden sonra yapılan savunmaya ve sunulan delile itibar edilerek ihbar tazminatı talebinin reddi hatalı olmuştur.

V. KARAR

Açıklanan sebeplerle;

Adalet Bakanlığının 6100 sayılı Kanun'un 363 üncü maddesinin birinci fıkrasına dayalı kanun yararına temyiz isteminin kabulü ile kararın sonuca etkili olmamak üzere **KANUN YARARINA BOZULMASINA,**

Dava dosyasının İlk Derece Mahkemesine, kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine, 13.03.2023 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.

DANIŞTAY İÇTİHADI BİRLEŞTİRME GENEL KURULU KARARLARI

BAŞVURU YOLU VE SÜRESİ GÖSTERİLMEYEN İŞLEMLERIN İPTALİ

•

ZIMNİ RED İŞLEMİ

•

ÖZEL VE GENEL DAVA AÇMA SÜRESİ

•

MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKI

Zımni ret işlemleri üzerine açılan davalarda, dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay dava daireleri ve kurulları kararlan arasındaki aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesi hakkında, Yazılı olarak bildirilen özel veya genel dava açma süresine tabi idari işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği doğrultusunda içtihadın birleştirilmesi hakkında

(DİBGK, E. 2021/2, K. 2022/1, T. 15.3.2022)[1],

ÖZET: "(….) Yazılı olarak bildirilen ve dava açma süresinin belirtilmediği idari işlemlerle ilgili Danıştay dava daireleri ile kurulları tarafından verilen kararların incelenmesi neticesinde; başvuru yolu ve süresi gösterilmeyen işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, dava açma süresinin hesaplanması açısından üç farklı yorum ile karşılaşılmaktadır.

Birinci yorum; özel dava açma süresine tâbi bir işlemin iptali istemiyle açılan davada, işlemde başvuru yolları ve dava açma süresi gösterilmemiş olsa dahi, özel dava açma süresinin işletilmesi gerektiği yönündedir. Bu yoruma göre verilen kararlarda, Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası ile getirilen yükümlülüğün idarî işlemi tesis eden idarelerce yerine getirilmemiş olmasının özel dava açma süresi içerisinde dava açılması yükümlülüğünü ortadan

1 Kararın tam metni için bakınız: kararın tamamı için R.G. 19.06.2022/31871, (son erişim: 30.4.2023).

kaldırmadığı görüşü benimsenmiştir. Bu yorum sınırlı sayıda kararda yapılmıştır.

İkinci yorum ise; özel dava açma süresine tâbi bir işlemde, başvuru yollarının ve dava açma süresinin gösterilmemiş olması durumunda, özel dava açma süresinin değil genel dava açma süresinin işletilmesi gerektiği; aynı şekilde genel dava açma süresine tâbi bir idarî işlemin iptali istemiyle açılan davada, işlemde başvuru yolları ve dava açma süresi gösterilmemiş olsa da genel dava açma süresinin işletilmesi gerektiği yönündedir. Danıştay idari Dava Daireleri Kurulu, Danıştay İkinci Dairesi, Danıştay Altıncı Dairesi, Danıştay Sekizinci Dairesi, Danıştay Onuncu Dairesi, Danıştay Onikinci Dairesi tarafından verilen kararlarda bu yorumun paylaşıldığı görülmektedir.

Bu yoruma göre verilen kararlarda, özel düzenlemelerle, genel dava açma süreleri dışında ayrı dava açma sürelerinin öngörülmüş olması hâlinde, idare tarafından idarî işlemlerin tâbi oldukları dava açma süreleri gösterilmedikçe özel dava açma sürelerinin işletilmesine olanak bulunmadığı, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tâbi olmasına rağmen, bu hususun işlemde açıklanmaması hâlinde, dava konusu işlemin tebliğ tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği görüşü kabul edilmiştir.

Üçüncü yorum ise; başvuru yolu ve süresi belirtilmeyen işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda, yazılı bildirim tarihinden itibaren özel ve genel dava açma süresi işletilmeyerek, bu süreler geçtikten sonra da açılmış olan davaların süresinde açıldığının kabul edilmesi yönündedir. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu, Danıştay Dördüncü Dairesi, Danıştay Beşinci Dairesi, Danıştay Yedinci Dairesi, Danıştay Dokuzuncu Dairesi, Danıştay Onüçüncü Dairesi tarafından verilen kararlarda bu yoruma iştirak edilmiştir.

Bu yoruma göre verilen kararlarda ise, Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, Devletin, her türlü işlemlerinde, bu işlemlere karşı başvurulacak yargı yeri veya idari makamlar ile başvuru süresinin gösterilmesinin zorunluluk hâline getirildiği, Anayasa'nın bağlayıcılığı karşısında, bu zorunluluğa yasama, yürütme ve yargı organlarının, idare makamlarının ve diğer kamu kurum

ve kuruluşlarının uymakla yükümlü olduğu, Anayasa Mahkemesi kararlarında da Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrasının bu konuda kanunî bir düzenleme yapılmadan doğrudan uygulanması gerektiğinin kabul edildiği, Anayasa'nın 125. maddesinde, idarî işlemlere karşı açılacak davalarda sürenin, yazılı bildirim tarihinden başlayacağı belirtilmişse de dava açma süresini başlatacak olan yazılı bildirimin, Anayasa'nın 40. maddesinin âmir hükmü gereğince başvuru yolu ve süresini de gösteren yazılı bildirim olduğu, bunun dışındaki yazılı bildirimlerin Anayasa'nın 40. maddesinin âmir hükmüne uygun olmadığı ve bu bildirimin dava açma süresini işlemeye başlatmayacağı görüşü benimsenmiştir.

Özel dava açma süresine tâbi olan bir idarî işlemde başvuru yolu ve süresi belirtilmediği halde, açılan iptal davasında özel dava açma süresinin uygulandığı birinci yorumun, mahkemeye erişim hakkını zorlaştıran aşırı katı bir yorum olduğunu söylemek mümkündür. Danıştay dava daireleri ile kurulları tarafından verilen kararlar arasında daha ziyade ikinci ve üçüncü yorumun ağırlık kazandığı görülmektedir.

Avrupa İnsan Haklan Mahkemesinin 36533/04 başvuru numaralı Mesutoğlu-Türkiye kararında usul kurallarının nasıl yorumlanması gerektiği hususunda özetle; mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığı, bazı sınırlamalara tabi olabildiği, bununla birlikte getirilen kısıtlamaların hakkın özünü ortadan kaldıracak ölçüde, kişinin mahkemeye erişimini engellememesi gerektiği, mahkemeye erişim hakkına getirilen bu tür sınırlamaların ancak meşru bir amaç güdüldüğü takdirde ve hedeflenen amaç ile başvurulan araçlar arasında makûl bir orantı olması hâlinde Sözleşme'nin 6/1. maddesi ile bağdaşabileceği, bu ilkelerden hareketle, dava açma hakkının doğal olarak yasayla belirlenen şartları olmakla birlikte, mahkemelerin yargılama usullerini uygularken bir yandan davanın hakkaniyetine hâlel getirecek kadar abartılı şekilcilikten, öte yandan kanunla öngörülmüş olan usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak kadar aşırı bir esneklikten kaçınılması gerektiği belirtilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin, Yaşar Çoban Başvurusu (B.No:2014/6673, Karar Tarihi: 25/07/2017) ile ilgili verdiği ka-

rarında; "mahkemeler, dava açma süresi öngören kanun hükümlerini yorumlarken sınırlamanın istisna olduğu ilkesini gözeterek aşırı şekilcilikten kaçınmalı ve yorum kurallarının imkân verdiği ölçüde davayı ayakta tutma yolunda bir yaklaşım benimsemelidir. Bununla birlikte mahkemelerin, sürenin varlık sebebini anlamsız kılma pahasına yorum kurallarının sınırlarını zorlayarak kanunda öngörülen dava açma süresini bertaraf etmesi hukuki güvenlik ve istikrar ilkesinin zedelenmesine neden olabilir. Bu nedenle süreye ilişkin kanun hükümlerinin yorumunda hukuki güvenlik ve istikrar ilkesi ile mahkemeye erişim hakkı arasındaki hassas denge gözetilmelidir." değerlendirmesi yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru usulü kapsamında vermiş olduğu kararlarda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde ve etkili başvuru hakkını düzenleyen 13. maddesinde, Anayasa'nın 40.maddesinin ikinci fıkrasında yer alan şekilde bir güvence öngörülmediğinden, Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kalan söz konusu güvencenin bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, bu durumun, mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialar incelenirken -Anayasa'nın bütünlüğü ilkesi gereği- anılan hükmün dikkate alınmasına engel olmadığı vurgulanmıştır. (Özbakım Özel Sağlık Hiz. Inş. Tur. ve Tic. Ltd. Şti. Başvurusu, B,No:2Q14/13156; Eczacıbaşı Yapı Gereçleri San. ve Tic. A.Ş. Başvurusu, B.No:2015/16697)

Nitekim, Anayasa Mahkemesinin, Anayasa'nın 40. maddesine aykırı olarak işlemde başvuru yolu ve süresi belirtilmediği için mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvurular üzerine verdiği kararları incelendiğinde; mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında yaptığı değerlendirmede esas aldığı olgulardan birisi, dava açma süresinin oldukça kısa olması ve işlemde bu kısa sürenin belirtilmediği durumda kişinin mahkemeye erişim için gerekli olan hazırlıkları yapamayıp bu süreyi kaçırmasıdır. Dava açmak için öngörülen sürenin, davanın açılmasını imkânsız hale getirmemesi ve aşırı derece zorlaştırmaması, dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıkların yapılmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım alınmasına yetecek düzeyde olması gerekir. Bir diğer olgu, mevzuatın oldukça karışık

olması ve bu karışıklığın hangi sürede hangi kanun yoluna başvurulacağı konusunda kişileri yanıltmasıdır. Ayrıca karışık olan mevzuatın, yargı mercileri tarafından aşırı şekilci (katı) yorumlanması ya da hukuk uygulayıcılarında bile kafa karışıklığına yol açabilecek düzeyde mevzuatın farklı yorumlanması da mahkemeye erişimi engelleyen bir olgu olarak değerlendirilmiştir. (Mohammed Aynosah Başvurusu, B.No:2013/8896; Özbakım Özel Sağlık Hiz. Inş. Tur. ve Tic. Ltd. Şti. Başvurusu, B.No:2014/13156; Nurşah Suna Başvurusu, B.No:2016/13347)

Bu itibarla, yargısal prosedürün başvuru yapmayı zorlaştırmaması, açık, anlaşılabilir ve ulaşılabilir nitelikte olması önem taşımaktadır.

2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu, 20/01/1982 tarih ve 17580 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, dava açma süresini düzenleyen 7. maddesinde Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten bu yana herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Dolayısıyla anılan maddede düzenlenen genel dava açma sürelerinin, yeterli açıklıkta, anlaşılabilir olduğu ve idari yargıda uzun süredir uygulandığı dikkate alındığında, bilinirliği konusunda bir tereddüt bulunmayan bu süreler ile ilgili olarak mevzuatta bir karışıklık yaşandığından söz etmek mümkün değildir.

2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinde gösterilen genel dava açma sürelerinden başka, özel düzenlemeler ile idari dava açma süreleri de belirlenmekte olup, idari yargı düzeninde oldukça fazla ve dağınık olan bu süreler nedeniyle mevzuatın yorumunda karışıklık yaşanabilmektedir. Mevzuatta yaşanan bu dağınıklıktan dolayı, uyuşmazlığın özel dava açma süresine tabi olup olmadığı hususu, ancak somut olayın özelliğine göre mevzuatı yorumlayan yargı mercilerinin kararlarıyla ortaya çıkmaktadır, özel dava açma süreleri açısından mevzuatta var olan karışıklığın hangi sürede hangi kanun yoluna başvurulacağı konusunda kişileri yanıltması olası bulunduğundan, işlemde başvuru yolu ve süresi belirtilmemişse, bu sürelerin ilgililerce bilinmesinin beklenemeyeceği de bir gerçektir.

Bu çerçeveden bakıldığında önemli olan husus, hakkında işlem tesis edilen ilgililerin mahkemeye erişim hakkını kısıtlayan ya da engelleyen somut olguların bulunmaması, şayet birtakım olgular

var İse bu olguların mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmamasıdır.

Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca idarenin üstlendiği yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda yargı organına düşen görev, ilgililerin başvuru yolu ve süresinin gösterilmemesi nedeniyle uğradığı mağduriyetin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmasını önlemek olacaktır. Esasında, kişinin mağduriyetinin kaynağı, başvuru yolu ve süresini işlemde belirtmeyen ilgili idare olup, kişinin yargısal bir prosedürün uygulanması ya da eksik uygulanması sonucu oluşan bir mağduriyeti söz konusu değildir. Dolayısıyla kişinin idareden kaynaklanan bu mağduriyetinin giderilmesi, yargısal bir prosedürün hiç uygulanmaması şeklinde olmamalıdır.

Anayasa'nın 40. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca idarî işlemde başvuru yolu ve süresini belirtmekle yükümlü bulunan idarelerin, bu yükümlülüğü yerine getirmemesinin tüm sonuçlarının ilgili kişilerin üzerine bırakılması nasıl adil bir çözüm değilse, Anayasa'nın 125. maddesi ve 2577 sayılı Kanun'un 7. maddesinin genel dava açma sürelerine dair âmir hükümlerine aykırı olacak şekilde yazılı bildirim tarihinden itibaren dava açma süresinin başlatılmaması da adil bir çözüm değildir. Kişilerin, kendilerine yazılı bir bildirim yapıldığı hâlde, idarî işlemin iptali istemiyle istedikleri zaman dava açabilecekleri şeklinde bir hakka sahip olmadıklarını bilmesi gerekir. Zira, dava açma süresi, kamu düzenine ilişkin bir konu olup, sürenin başlangıcının kişilerin takdirine bırakılması mümkün değildir.

Gerek Anayasa'da gerekse kanunlarda ilgililere, kendilerine yazılı olarak bildirilen idarî işlemlere karşı istedikleri zaman dava açabilecekleri gibi bir serbestlik tanınmamıştır. Dolayısıyla kendisine yazılı olarak bildirilen bir idarî işlemin iptali istemiyle dava açmayı düşünen bir kişinin, mutlaka bir dava açma süresinin olduğunu, kendisine istediği zaman dava açabileceği yönünde bir hakkın tanınmadığını öngörmesi, dava açmak istiyorsa bir an önce hazırlıklarını yapması ve süresi içinde davasını açması gerekir.

Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere, idari işlemlerin belirli bir süre sınırlaması olmaksızın, süreklilik arz

edecek şekilde veya makul olmayacak ölçüde uzun bir süre dava konusu edilebilme olasılığının bulunmasının, kamu hizmetlerinin işleyişini aksatacağı ve idarede bulunması gereken istikrarı bozacağı kuşkusuzdur. Dolayısıyla hukuki güvenlik ve idari istikrarın sağlanabilmesi amacıyla dava açma sürelerinin, idarenin işlem ve eylemlerinin özelliklerine göre belli bir süre ile sınırlandırılabileceği, ayrıca süresiz/sınırsız dava açma tehdidinden ötürü, idareye güven doğrultusunda alınan izinlere ve ruhsatlara dayanılarak yüksek maliyetlere katlanılmak suretiyle gerçekleştirilen yatırımlar nedeniyle maddi ve manevi zararların ortaya çıkabileceği, bu zararların tazmin edilmesi için adli ve idari davalar açılarak bozulan hukuk düzeninin yeniden oluşturulması yoluna gidileceği, bunun da hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağı, idari istikrar ve hukuki güvenlik ilkelerinin ihlal edileceği açıktır.

Bu itibarla, Anayasa'nın 40. maddesi hükmü uyarınca, özel dava açma süresine tâbi olmasına rağmen, bu hususun işlemde ya da yazılı bildirimde açıklanmaması hâlinde, dava konusu işlemin tebliğ tarihinden itibaren özel dava açma süresinin değil, genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği yorumunun, hukuki güvenlik ve idari istikrar ilkesi ile mahkemeye erişim hakkı arasındaki hassas dengeyi sağlayan bir özellik taşıdığı; ilgililere aşırı bir külfet yüklemediği, vergi mahkemelerinde 30 gün, Danıştayda ve idare mahkemelerinde 60 gün olan genel dava açma süresinin ilgilinin dava açmak için gerekli araştırma ve hazırlıklarını yapmasına, gerekiyorsa hukuki ve teknik yardım almasına yetecek düzeyde olduğu; açık, anlaşılabilir ve ulaşılabilir olan genel dava açma sürelerinin mahkemeye erişimi zorlaştıran ya da engelleyen kısa süreler olarak nitelendirilemeyeceği, özel dava açma süresi yerine genel dava açma süresinin uygulanması sayesinde ilgilinin, işlemde başvuru yolu ve süresinin gösterilmemesinden dolayı uğradığı mağduriyetin, mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadan önleneceği değerlendirilmiştir.

Açıklanan nedenlerle, idarî işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde özel ve genel dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay dava daireleri ile kurullarının kararları arasında var olan içtihat aykırılığının, içtihatların birleştirilmesi yoluyla bağlayıcı bir çözüme kavuşturulması ve

içtihadın, "özel dava açma süresine tâbi bir idarî işlemde, dava açma süresinin gösterilmemiş olması durumunda, vergi mahkemelerinde 30, Danıştay ve idare mahkemelerinde 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği; aynı şekilde genel dava açma süresine tâbi bir idarî işlemde dava açma süresi gösterilmemiş olsa da, 30 ve 60 günlük genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği" yönünde birleştirilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ: Açıklanan nedenlerle,

1- Zımni ret işlemleri üzerine açılan davalarda, dava açma süresinin işletilmesi veya işletilmemesi konusunda Danıştay dava daireleri ve kurulları kararlan arasındaki aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığına oyçokluğuyla,

2- Yazılı olarak bildirilen özel veya genel dava açma süresine tabi idari işlemlerde dava açma süresinin belirtilmediği hallerde genel dava açma süresinin uygulanması gerektiği doğrultusunda içtihadın birleştirilmesine oyçokluğuyla karar verilmiştir." (Karşı Oy bulunmaktadır.)

İHTİYATİ HACİZ İŞLEMİNİN İPTALİ
•
VERGİ İNCELEMESİ SONUÇLANIP TARHİYATLAR YAPILDIKTAN SONRA BORÇLU HAKKINDA İHTİYATİ HACİZ İŞLEMİ TESİSİ

Vergi incelemesi sonuçlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra borçlu hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 13. maddesinin 1. bendine göre ihtiyati haciz işlemi tesis edilemeyeceği doğrultusunda içtihadın birleştirilmesi hakkında Vergi incelemesi sonuçlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra borçlu hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 13. maddesinin 3. bendine göre ihtiyati haciz işlemi tesis edilip edilemeyeceği konusunda içtihatların birleştirilmesine gerek bulunmadığı hakkında.

(DİBGK, E. 2021/6, K. 2022/2, T. 27.5.2022)[1]

ÖZET: "Danıştay Üçüncü ve Dokuzuncu Daire kararlarında, 6183 sayılı Kanun'un 9. maddesi ve 13. maddesinin 1. bendine göre, ancak vergi incelemesinin devam ettiği durumlarda yapılan ilk hesaplamalara göre teminat istenebileceği, ihtiyati haciz ve ihtiyati tahakkuk kararı alınabileceği, inceleme sonuçlanıp, tarhiyat yapıldıktan sonra ihtiyati tahakkuk ve ihtiyati haciz kararı alınamayacağı belirtilmişken; Danıştay Dördüncü ve Yedinci Daireleri ile Vergi Dava Daireleri Kurulu kararlarında, Kanun'un 9. maddesi uyarınca ilgiliden teminat istenebilmesi ve dolayısıyla ilgili hakkında Kanun'un 13. maddesinin 1. bendi uyarınca ihtiyati haciz kararı alınabilmesi için vergi incelemesine başlanmış ve ilk hesaplamaların yapılmış olmasının gerekli ve yeterli olduğu, zira maddede ilk hesaplamalardan sonraki bir aşamada teminat istenemeyeceğine dair bir sınırlama öngörülmediği gibi inceleme tamamlanmadan ilk hesaplamalara göre istenebilecek olan teminatın, inceleme ta-

1 Kararın tam metnine erişim için bakınız: RG. 12.11.2022/32011, (son erişim: 30.4.2023).

mamlandıktan sonra hesaplanan tutarlar üzerinden de istenebileceği, bu durumda, geçici bir koruma tedbiri olan teminat isteme, ihtiyati tahakkuk ve ihtiyati haciz işlemlerine kanunda belirtilen koşulların varlığı halinde cebren takip safhasına kadar her zaman başvurulabileceğinden, inceleme tamamlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra ihtiyati haciz kararı alınabileceği yolunda değerlendirme yapılmıştır.

6183 sayılı Kanun'un 1. maddesinde, Devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait maddede sayılan alacaklara bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

İdareler, vadesinde ödenmeyen kamu alacağını cebren tahsil imkanına sahiptir. Alacağın cebren tahsiline ilişkin hükümlerin yer aldığı anılan Kanun›un 54 ve devamı maddelerinde, kamu alacağının cebren tahsilinin, teminatın paraya çevrilmesi veya kefilin takibi, borçlunun mallarının haczedilerek paraya çevrilmesi, ya da borçlunun iflasının istenmesi suretiyle yapılacağı kurala bağlanmıştır.

Kanun, kamu alacağının cebren tahsil ve takibine ilişkin hükümlerin yanısıra, kamu alacağının tahsilinin tehlikeye girmesini önlemek amacıyla alacak henüz tahsil aşamasına gelmeden önce alınacak tedbirlere ilişkin hükümleri de içermektedir.

Amme alacağının korunmasına ilişkin düzenlemeler, 6183 sayılı Kanun'un 9-36. maddelerinde yer almaktadır.

Kanun'un "Genel Esaslar" başlığını taşıyan Birinci Kısmının "Amme Alacaklarının Korunması" başlığını taşıyan İkinci Bölümünde:

I- Teminat hükümleri, 9 ilâ 12. maddelerinde,

II- İhtiyati haciz hükümleri, 13 ilâ 16. maddelerinde,

III-İhtiyati tahakkuk hükümleri, 17 ilâ 20. maddelerinde yer almaktadır.

Amme alacaklarının korunması tedbirlerinden ihtiyati haciz, Kanun'un 13. maddesinde düzenlenmiş, maddede sayılan hallerden herhangi birinin varlığı halinde hiçbir müddetle sınırlı olmaksızın alacaklı amme idaresinin mahallî en büyük memurunun kararıyla, haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümlere göre, derhal

tatbik olunacağı kurala bağlanmıştır.

İhtiyati haczin amacı, kamu alacağını Kanun›un 13. maddesinde sayılan sebeplerden birinin bulunması halinde, tahsil edilebilir hale gelinceye kadar güvence altına almak olup kamu alacağının korunmasında en etkili yöntemlerden biridir. Ancak, kesin hacizden farklı olarak ihtiyati hacze konu mal varlığı satılarak paraya çevrilemez. Yalnızca geçici bir önlemdir.

İhtiyati haciz kararı, 13. maddede sayılan hallerle sınırlı olarak, inceleme aşamasında olan vergilendirme işlemleri ile ilgili olabileceği gibi, tarhiyat yapıldıktan sonra tahakkuk aşamasında ya da Kanun'un 62. maddesine göre tesis edilecek haciz işleminden önce olmak kaydıyla tahsil aşamasında da alınabilir. Ancak 13. maddenin 1, 2, 3 ve 5. bentlerinde yazılı ihtiyati haciz sebeplerinden birine dayanılarak ihtiyati haciz kararı alınabilmesi için öncesinde

17. maddeye göre ihtiyati tahakkuk yapılması zorunludur.

13. maddede, ihtiyati haczin maddede sayılan hallerden herhangi birinin bulunması halinde hiçbir müddetle mukayyet olmaksızın alacaklı amme idaresinin mahalli en büyük memurunun kararıyla, haczin ne suretle yapılacağına dair olan hükümlere göre, derhal tatbik olunacağı belirtilmiştir.

Yetkili makamca alınan ihtiyati haciz kararı, 6183 sayılı Kanun'un hacze ilişkin hükümlerine göre uygulanır. Maddede, kararı uygulayacak olan idarece zaman kaybetmeden haczin tatbik edilmesini sağlamak amacıyla ihtiyati haciz kararının derhal uygulanması öngörülmüştür.

13. maddede, ihtiyati haciz sebeplerinin varlığı halinde "ihtiyati haczin hiçbir müddetle mukayyet olmaksızın» uygulanacağı kurala bağlandığından, ihtiyati haciz belli bir süre için konulmayıp kaldırılmadığı müddetçe devam edecektir.

Kanunda ihtiyati haciz nedenleri yedi bend halinde sayılmıştır. 13. maddenin 1. bendinde, 9. madde gereğince teminat istenmesini gerektiren hallerin varlığı, ihtiyati haciz nedeni olarak belirtilmiştir.

İçtihatları birleştirmeye konu kararların dayanağı göz önünde

bulundurulduğunda,9. maddenin birinci fıkrasının yorumu önem taşımaktadır. Dolayısıyla, inceleme bu çerçevede yapılacaktır.

6183 sayılı Kanun'un 9. maddesinin birinci fıkrasında, 213 sayılı Kanun'un 344. maddesi uyarınca vergi zıyaı cezası kesilmesini gerektiren haller ile 359. maddesinde sayılan hallere temas eden bir amme alacağının salınması için gerekli muamelelere başlanmış olduğu takdirde vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplara göre belirtilen miktar üzerinden tahsil dairelerince teminat isteneceği kurala bağlanmıştır.

13. maddenin 1. bendinin atıfta bulunduğu 9. maddenin 1. fıkrası hükmüne göre teminat istenebilmesi için, maddede sayılan hallere temas eden bir kamu alacağının salınması için gerekli işlemlere başlanmış olması, ayrıca vergi incelemesine yetkili memurlarca yapılan ilk hesaplamalara göre teminat altına alınacak alacak konusunda bir miktar belirlenmesi ve bu miktarla sınırlı olarak inceleme elemanının talepte bulunması gerekmektedir.

Kamu alacağının güvence altına alınmasını amaç edinen bir güvenlik tedbiri olan ihtiyati haciz kararı yargı kararı olmadan doğrudan mülkiyet hakkını kısıtlayan bir tedbir olması nedeniyle uygulamasında özenli davranılması gerekir.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 139. maddesine göre vergi incelemeleri esas itibarıyla incelemeye tâbi olanın iş yerinde yapılacağından, iş yeri ve mükellef hakkında en doğru tespitleri yapabilecek ve onun mâli, iktisadî ve ticarî durumunu en iyi şekilde değerlendirebilecek olan inceleme elemanıdır. Bu nedenle 13. maddenin 1. bendinin atıfta bulunduğu 9. maddenin 1. fıkrasında belirtilen ve ihtiyati haciz kararı alınması için ön işlem mahiyetinde olan teminat tutarının belirlenmesi ve talep konusunda fiilen vergi incelemesini yapan inceleme elemanına yetki tanınmıştır. İnceleme elemanının vergi incelemesini tamamlayıp vergi inceleme raporunu, tarhiyatı yapacak olan vergi dairesine göndermekle bu hususlara ilişkin görev ve yetkileri sona ermektedir. İstenecek teminat miktarını belirleme ve teminat istenmesi yönünde talepte bulunma yetkisini, incelemeyi yapan yetkili memurdan başkasının kullanması mümkün bulunmadığı gibi, inceleme elemanı da inceleme tamamlandıktan sonra bu yetkisini artık kullanamaz.

Cebren tahsil ve takibe yönelik olmayıp, henüz tahsil edilebilir aşamaya gelmeyen kamu alacağının güvence altına alınması amacıyla alınacak ihtiyati haciz kararının uygulanmasıyla borçluların mülkiyet haklarına getirilecek sınırlama göz önünde bulundurulduğunda, ulaşılan sonucun bu yönüyle de yerinde olduğu değerlendirilmiştir.

İnceleme sonuçlandıktan sonra 13. maddenin 1. bendine göre ihtiyati haciz kararı alınamayacağından, şartların varlığı halinde 13. maddenin diğer bentlerine göre ihtiyati haciz kararı alınabileceğinde ise tereddüt bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, vergi incelemesi sonuçlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra borçlu hakkında ihtiyati haciz işlemi tesis edilip edilemeyeceği konusunda Danıştay Üçüncü ve Dokuzuncu Daireleri kararları ile Danıştay Dördüncü, Yedinci Daireleri ve Vergi Dava Daireleri Kurulu kararları arasında var olan içtihat aykırılığının içtihatların birleştirilmesi yoluyla bağlayıcı bir çözüme kavuşturulması ve içtihadın, "vergi incelenmesi sonuçlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra borçlu hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 13. maddesinin 1. bendine göre ihtiyati haciz işlemi tesis edilemeyeceği" yönünde birleştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

SONUÇ

Açıklanan nedenlerle,

1) Vergi incelemesi sonuçlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra borçlu hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 13. maddesinin 1. bendine göre ihtiyati haciz işlemi tesis edilemeyeceği doğrultusunda içtihadın birleştirilmesine, 13/05/2022 tarihli birinci toplantıda karar yeter sayısı sağlanamadığından ikinci toplantıda mevcudun oyçokluğuyla;

2) Vergi incelemesi sonuçlanıp tarhiyat yapıldıktan sonra borçlu hakkında 6183 sayılı Kanun'un 13. maddesinin 3. bendine göre ihtiyati haciz işlemi tesis edilip edilemeyeceği konusunda Danıştay Vergi Dava Daireleri ve Kurulu kararları arasındaki aykırılığın içtihadın birleştirilmesi yoluyla giderilmesine yer olmadığına oybirliğiyle; 27/05/2022 tarihinde karar verildi." (Usul ve Esasa yönelik karşı oylar bulunmaktadır).

DANIŞTAY İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU KARARLARI

İDARÎ YARGIDA FUZULİ İŞGAL ve ECRİMİSİL

Ecrimisil, işgal nedeniyle alınan bir tazminattır. Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıflara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzel kişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden, komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisil istenebilir. Ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinenin işgalden dolayı bir zarara uğramış olması gerekmeyecek ve fuzuli şagilin kusuru aranmayacaktır. Ecrimisil bedelinin belirlenmesinde, emsal ecrimisil ve kira bedellerinin yanında taşınmazın emlak vergisine esas asgari değerinin de dikkate alınması ve emlak vergi değeri alınan parsel, cadde veya sokağın uygun olup olmadığı hususlarının araştırılması gerekir.

(DİDDK, E. 2021/1176, K. 2022/285, T. 03.02.2022)[1]

ÖZET: Davada; Hazineye ait taşınmazın 700,00 m2'si üzerinde beton zemin ve güneşlenme alanı yapılmak suretiyle 26.10.2012-15.09.2017 tarihleri arasında fuzulen işgal edildiğinden bahisle 424.180,83 TL. ecrimisil istenilmesine ilişkin 07.08.2017 tarih ver 149767 sayılı ecrimisil ihbarnamesinin iptali istenilmiştir.

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdarî Dava Dairesinin … kararıyla; dava konusu işlemin ecrimisi tutarı yönünden hukukî sebebini oluşturan 336 sayılı Millî Emlak Genel Tebliği'ne dayanak olarak 2886 sayılı Kanun'un 75. maddesi, Geçici 3. maddesi ve Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelik ile bu Yönetmeliğin hukukî dayanağı olarak 2886 sayılı Kanun'un 74. maddesi, 4706 sayılı Kanun ve 178 sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesinin gösterildiği; ... 2886 sayılı Kanun'un 74. maddesinde, Hazinenin özel

1 Kararın tam metni için; "T.C. Danıştay Kararlar Dergisi"; Yıl: 2022, Sayı: 10, Danıştay Yayınları, Sayfa:76-81.

mülkiyetinde ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, mülkiyetin gayri aynî hak tesisi esaslarının Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirleneceğine yer verilmiş olup, gerek bu maddede, gerek dayanak gösterilen diğer yasa kurallarında idareye isteyebileceği en az ecrimisil tespiti yetkisinin verilmediği; … İdarenin; alt düzenleyici işlemlerle istenebilecek en az ecrimisil tutarının belirlenmesi için ölçüt yetkisi verilmemekle birlikte Hazinenin özel mülkiyetindeki ve Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin işgal edildiğinin tespiti durumunda; ecrimisil tutarının tespitinde esas alınacak objektif ölçütleri belirleyebileceği; … Ancak yasal bir dayanağı olmadığından ecrimisil işleminin iptal davası yoluyla konu unsuru yönünden hukuka uygunluğunun denetiminde yargı yerinin, idarenin genel düzenleyici tasarrufuyla önceden belirlediği asgarî ecrimisil tutarını işgalciden istemesi nedeniyle işlemin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşmasına olanak bulunmadığı; Kaldı ki ecrimisilin işgal nedeniyle alınan bir tazminat olduğu, ecrimisi tutarının hesaplanmasında taşınmazın, mevkii, kullanım şekli, altyapı, ulaşım kolaylığı, elde edilen gelir ve taşınmazın kullanıcısına katkısı gibi tüm faktörlerin etkili olduğu dikkate alındığında, ecrimisilin fahiş olduğu iddiasının emsal bir taşınmaza göre değerlendirilmesi yolunun seçilmesi ve bu emsalin taşınmaza en yakın özellikleri taşıyan nitelikte olması gerektiği kuşkusuz olup, genel bir verginin matrahını oluşturan, binanın, arsanın, arazinin değerini esas alıp, bu nedenle taşınmazın kullanım niteliğini, diğer bir ifadeyle malikine sağladığı, sağlayabileceği ekonomik faydayı dikkate almayan vergi değerinin, tek başına ecrimisilin belirlenmesinde ölçüt olamayacağı gerekçesi eklenmek suretiyle, davacının istinaf başvurusunun reddi, davalı idarenin istinaf başvurusunun kısmen reddi, kısmen kabulü, dava konusu işlemin 305.287,90 TL.'lık kısmının iptali, 97.683,88 TL.'lık kısım yönünden davanın reddi ve 21.209,05 TL.'lık kısım için de karar verilmesine yer olmadığı yolunda ilk kararında ısrar etmiştir.

Danıştay İdarî Dava Daireleri Kurulu: 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun dava konusu işlemin tesis edildiği tarihte yürürlükte olan haliyle 75. maddesinin 1. fıkrasında, Devletin özel mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmaz malları ve Vakıflar Genel Müdürlüğü ile idare ve temsil ettiği mazbut vakıf-

lara ait taşınmaz malların, gerçek ve tüzel kişilerce işgali üzerine, fuzuli şagilden, bu Kanun'un 9. maddesindeki yerlerden sorulmak suretiyle, idareden taşınmaz ve değerleme konusunda işin ehli veya uzmanı üç kişiden oluşan komisyonca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere tespit ve takdir edilecek ecrimisilin isteneceği ve ecrimisil talep edilebilmesi için, Hazinenin işgalden dolayı bir zarara uğramış olmasının gerekmeyeceği ve fuzuli şagilin kusurunun aranmayacağı hükmüne yer verilmiştir.

20.08.2011 tarih ve 28031 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 336 sıra sayılı Millî Emlak Genel Tebliği'nin 5. maddesinin 3. bendinde ise, '*Hazine taşınmazlarının gerçek veya tüzel kişilerce işgale uğradığının tespit edilmesi halinde; tespit tarihinden itibaren on beş gün içinde taşınmaz tespit tutanağına dayanılarak bedel tespit komisyonunca tespit tarihinden geriye doğru beş yılı geçmemek üzere, tarımsal amaçlı kullanımlar için taşınmazın emlak vergisine esas asgari değerinin yüzde bir buçuğundan; belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve planlı alanlarda tarım dışı kullanımlar için ise taşınmazın emlak vergisine esas asgari değerinin yüzde üçünden az olmamak üzere ecrimisil tespit ve takdir edilir*." düzenlemesi yer almaktadır.

Hukuki Değerlendirme: Uyuşmazlıkta, davalı idare tarafından, kıymet takdir kararında, taşınmaza en yakın cadde olan ... caddesinin emlak vergi değerinin %3'ü belirlendikten sonra bu bedel üzerinden ecrimisil birim değeri tespit edilerek kıymet takdirinin yapıldığı; Mahkeme kararına esas alınan bilirkişi raporunda ise, dava konusu taşınmazın emlak vergi değeri dikkate alınmadan, emsal kira ve ecrimisil bedellerinin günün ekonomik koşulları da dikkate alınarak uygulandığında düşük kaldığından bahisle 2012 yıl için 25,00 TL./m2 bedel belirlenerek, ecrimisil bedelinin tespit edildiği, İdare Mahkemesince, anılan bilirkişi raporu dikkate alınarak işlemin kısmen iptaline, kısmen de davanın reddine karar verildiği anlaşılmaktadır. Ecrimisil bedelinin belirlenmesinde, emsal ecrimisil ve kira bedellerinin yanında taşınmazın emlak vergisine esas asgari değerinin de dikkate alınması ve emlak vergi değeri alınan parsel, cadde veya sokağın uygun olup olmadığı hususlarının araştırılması gerektiği açık olup, bu husus gözetilmeden, eksik incelemeye dayalı bilirkişi raporu esas alınmak suretiyle, ... İstan-

bul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi ısrar kararının temyize konu davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine ilişkin kısmında hukuki isabet bulunmamaktadır.

Karar Sonucu: Davalı idarenin temyiz isteminin kabulüne; Dava konusu işlemin kısmen iptali, davanın kısmen reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararına yönelik davacının istinaf başvurusunun reddine, davalı idarenin istinaf başvurusunun kısmen kabulüne, kısmen reddine, dava konusu işlemin kısmen iptaline, davanın kısmen reddine ilişkin İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesinin 21.01.2021 tarih ve E. 2020/2083, K. 2021/237 sayılı ısrar kararının temyize konu davalı idarenin istinaf başvurusunun reddine yönelik kısmının **BOZULMASINA**, Kesin olarak, … **OYÇOKLUĞU** ile karar verildi.

DANIŞTAY KARARLARI

DANIŞTAY ÜÇÜNCÜ DAİRE

MATRAH ARTIRIMI

.

ARTIRIMI, YETKİSİZ KİŞİNİN YAPMASI

Meslek mensuplarının mükellef adına işlem yapabilmelerinin taraflar arasında düzenlenmiş yazılı bir sözleşmeye bağlandığı, bu sözleşmenin yıllık olarak yeniden düzenlenip vergi dairesine de bildirilmesi gerektiği, sözleşmenin genel kapsamlı olmayıp verilen yetkileri açıkça gösterecek şekilde düzenlenmiş olması gerektiği hakkında.

(D3.D, E. 2018/5633, K. 2022/574, T. 10.02.2022)[1]

ÖZET: Davacı şirket adına yetkisiz kişi tarafından gerçekleştirilen matrah artırımının şirketi borç altına sokması mümkün olmadığından, matrah artırımının iptali talebinin reddi yolundaki işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı hakkında.

İlk Derece Mahkemesi Kararının Özeti : ... Meslek mensuplarının mükellef adına işlem yapabilmelerinin taraflar arasında düzenlenmiş yazılı bir sözleşmeye bağlandığı, bu sözleşmenin yıllık olarak yeniden düzenlenip vergi dairesine de bildirilmesi gerektiği, sözleşmenin genel kapsamlı olmayıp verilen yetkileri açıkça gösterecek şekilde düzenlenmiş olması gerektiği, ... matrah artırımı yönünde verilmiş bir yetkinin gerek sözleşme kapsamında yer almaması gerek daha sonra bu hususta meslek mensubuna verilmiş yazılı bir yetki belgesinin bulunmaması karşısında, davacı şirket için borçlandırıcı bir muamele olan matrah artırım işleminin yetkili olmayan meslek mensubunca yapılmış olduğu ve şirket yetkililerinin bizzat bu yönde başvurusunun bulunmadığı anlaşıldı-

1 Kararın tam metni için; Danıştay Karar Arama, "https://kararara ma.danistay.gov.tr//", (son erişim: 05.05.2023).

ğı dolayısıyla şirket adına yetkisiz kişi tarafından gerçekleştirilen matrah artırımının şirketi borç altına sokması mümkün olmadığından anılan matrah artırımının iptal isteminin reddedilmesinde hukuka uyarlık görülmediği gerekçesiyle dava konusu işlem iptal edilmiştir.

... Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.

Karar Sonucu: ... temyiz isteminin reddine, ... oybirliği olarak karar verildi.

DANIŞTAY ALTINCI DAİRE

İDARÎ İŞLEMLERDE YETKİ UNSURU

Parselasyon ve geri dönüşüm işlemlerinin büyükşehir belediyesince onaylanması gerekir. Kanunla verilmiş bir yetkinin ilçe belediyesine devri mümkün değildir.

İdare Hukukunda yetki, idareye Anayasa ve yasalarla tanınmış olan karar alma gücünü ifade eder ve idari işlemlerin en temel öğesini oluşturur. Bir kamu düzeni sorunu olan yetki, yasa koyucu tarafından hangi makam veya merciye verilmiş ise, ancak o makam veya merci tarafından kullanılabilir. Bu bakımdan yasanın açık izni olmadıkça yetkili makam veya merciin yetkisini devretmesi olanaklı değildir. Aktarılan nitelikleri gereği, idare hukukunda yetkisizlik kural, yetkili olmak istisnadır.

(D6.D, E. 2018/4485 K. 2021/13447, T. 08.12.2021)[1]

Özet: Tapu ve Kadastro … Bölge Müdürlüğü, Bölge İnceleme Kurulu'nun 11.08.2011 tarih ve 2011/36 sayılı kararı ile bu karar uyarınca geri dönüşüm işlemlerinin tescil edilmesine ilişkin Yıldırım Tapu Müdürlüğü'nün 11.08.2011 tarih ve 15737 yevmiye numaralı işlemi ve bu işlemin bildirilmesine ilişkin 07.09.2011 tarih … sayılı işlemin iptali istenilmiştir.

İlk Derece Mahkemesi: Yıldırım Belediye Encümeni'nin 23.01.2004 tarih ve 120 sayılı kararıyla yapılan düzenlemenin tümünü ilgilendiren parselasyon işleminin iptaline yönelik Bursa 2. İdare Mahkemesi'nin … kararının gereğinin yerine getirilmesinin ilk aşamasının kadastral parsellere dönüş cetvellerinin hazırlanması, onaylanması ve tapu kayıtlarında değişiklik olmuşsa eski hale dönüş yapılarak ilgilisince parselasyon öncesi hukuki duruma yeniden gelinmesinin sağlanması olduğundan, Bursa 2. İdare Mah-

1 Kararın tam metni için; "T.C. Danıştay Kararlar Dergisi"; Yıl: 2022, Sayı: 10, Danıştay Yayınları, Sayfa:225-230.

kemesi kararının gereği geri dönüşüm cetvellerinin tescili amacıyla tesis edilen dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

Danıştay: 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. maddesinin, 1. fıkrasının, (b) bendinde; 'Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye(…) sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek, nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe (…)belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak.' büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

Hukuki Değerlendirme: İdare hukuku açısından yetki; kişileri, eşitlik kuralını, temel hak ve hürriyetleri kamusal para ve malları doğrudan ilgilendiren ve kamu gücü kullanımının aracı olan idari işlemin, idari teşkilat içerisindeki herkes tarafından değil, yalnızca Anayasa ve kanunlarla idare adına açıklama yetkisine sahip kılınmış kişilerce, yani hukuk kurallarıyla belirlenmiş ve sınırlanmış idari makamlar tarafından yapılabilme yeteneği olup idare hukukunda yetki kamu düzenine ilişkin bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi'nin 08.11.2012 tarih ve E. 2012/27, K. 2012/173 sayılı kararında da; '*İdare Hukukunda, yetki, idareye Anayasa ve yasalarla tanınmış olan karar alma gücünü ifade eder ve idari işlemlerin en temel öğesini oluşturur. Bir kamu düzeni sorunu olan yetki, yasa koyucu tarafından hangi makam veya merciye verilmiş ise, ancak o makam veya merci tarafından kullanılabilir. Bu bakımdan yasanın açık izni olmadıkça yetkili makam veya merciin yetkisini devretmesi olanaklı değildir. Aktarılan nitelikleri gereği, idare hukukunda yetkisizlik kural, yetkili olmak istisnadır*' değerlendirmelerine yer verilmiştir.

Yetkinin bizzat yetkili makam tarafından kullanılmasının bir istisnası olarak ifade edilen '**yetki devri'** müessesesi ise; yasayla bir makama verilen karar alma yetkisinin, diğer bir makama aktarıl-

ması olup, doktrin ve yargısal içtihatlarla, yetki unsurunun nitelikleri dikkate alınarak geliştirilen bir takım koşul ve kurallara tabi tutulmuştur. Bu koşullardan biri de 'yetki devrinin yasada açıkça öngörülmüş olmasıdır.' Diğer bir ifadeyle, kanun hükmü ile bir işi yapmaya yetkili kılınan idarenin kanunda öngörülmediği sürece bu yetkisini başka bir idareye devretmesinin mümkün olmamasıdır.

Yukarıda yer alan açıklamalar ve Anayasa Mahkemesi kararı doğrultusunda uyuşmazlık incelendiğinde; Yıldırım Belediye Encümenince alınan 11.11.2008 tarih ve 2534 sayılı karar her ne kadar geri dönüşüm işlemi olarak adlandırılmışsa da bu işlemin niteliği itibariyle parselasyon olduğu ve onay için Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na gönderilmediği, buna dayanak olarak da Bursa Büyükşehir Belediye Meclisi'nin; parselasyon planlarını onaylamak ve uygulanmasını denetlemek yetkisinin ilçe belediyelerine devrinin uygun olduğu yolunda almış olduğu büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe belediyelerince yapılacak parselasyon işlemlerinin büyükşehir belediye encümenince onaylanması gerektiğinin 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinde açıkça düzenlenmiş olması ve yine kanunda anılan yetkinin bir başka makama devrinin mümkün olduğuna ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş olması karşısında, büyükşehir belediyesince yasanın açık hükmüne aykırı olarak bu hususta yetki devrine yönelik karar alınması mümkün değildir.

Bu itibarla, dava konusu tescil işlemlerinin sebep unsurunu oluşturan parselasyona ilişkin Yıldırım Belediye Encümeni'nin 11.11.2008 tarihli kararının büyükşehir belediye encümenince onaylanmamış olması nedeniyle yetki ve şekil unsurları yönünden hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşıldığından, bu karara dayanılarak yapılan tescil işlemlerinde hukuka uyarlık, davanın reddine ilişkin İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Karar Sonucu: Davacının temyiz isteminin kabulüne; Davanın … reddine ilişkin Bursa 2. İdare Mahkemesince verilen … kararının **BOZULMASINA**, … oyçokluğuyla karar verildi.

DANIŞTAY YEDİNCİ DAİRE

BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ
•
SÖZLEŞMELİ AVUKATIN VEKÂLET ÜCRETİ

Sözleşmeli avukatlar tarafından vekâleten takibi yapılan ve lehe sonuçlanan davaların sonucunda mahkemelerce davacı bankaya ödenmesine hükmedilen vekâlet hükümlerinin sözleşme hükümlerine uygun olarak avukatlara dağıtıldığı, bu vekâlet ücretleri üzerinde bankanın herhangi bir tasarruf hakkının bulunmadığı ve bu nedenle vergiye tabi olmadığı anlaşılmıştır. Sözleşmeli avukatlar tarafından takip edilen davaların kazanılan vekâlet ücretlerinden; banka tarafından nakden veya hesaben alınmayanlar, vergi kapsamına girmez.

(D7.D, E. 2018/2442 K. 2022/285, T. 27.01.2022)[1]

ÖZET: İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin 31.01.2018 tarih ve E. 2017/5852, K. 2018/316 sayılı kararının taraflarca temyizen incelenerek bozulması istenilmiştir. Davacı, Bankanın taraf olduğu dava ve takipler nedeniyle lehine hükmedilen vekâlet ücretlerinin, banka ver sigorta muameleleri vergisi matrahına dahil edilmediğinden bahisle, vergi inceleme raporuna istinaden 2011 yılının Ocak ila Aralık dönemleri için uygulanmak suretiyle kesilen vergi zıyaı cezalarının iptali istemiyle dava açılmıştır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde yürürlükte bulunan değişik haliyle '*Banka ve sigorta şirketlerinin 10/06/1995 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir…*' hük-

1 Kararın tam metni için; "T.C. Danıştay Kararlar Dergisi"; Yıl: 2022, Sayı: 10, Danıştay Yayınları, Sayfa:511-514.

müne yer verilmiştir.

Hukuki Değerlendirme: 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesi uyarınca banka ve sigorta muameleleri vergisi açısından vergiyi doğuran olayın, yapılan muamele sonucunda banka lehine para kalmasıyla gerçekleşeceği, vergilendirme yapılabilmesi için banka tarafından yapılmış bir muamele olması, muamele sonucu para kalması ve lehe kalan paranın nakden ve hesaben tahsil edilmesi gerekmektedir.

Olayda, sözleşmeli avukatlar tarafından vekâleten takibi yapılan ve lehe sonuçlanan davaların sonucunda mahkemelerce davacı bankaya ödenmesine hükmedilen vekâlet hükümlerinin sözleşme hükümlerine uygun olarak avukatlara dağıtıldığı, bu vekâlet ücretleri üzerinde bankanın herhangi bir tasarruf hakkının bulunmadığı ve bu nedenle vergiye tabi olmadığı anlaşıldığından kararın cezalı tarhiyatlar yönünden davanın reddine dair hüküm fıkrasında hukuki isabet bulunmamıştır. Davalı idarenin tekerrüre ilişkin temyiz istemi yönünden ise, işin esası hakkında bozma kararı verildiğinden, cezanın tekerrüre isabet eden kısmının iptalinde sonucu itibarıyla isabet bulunmamaktadır.

Karar Sonucu: Davalı idarenin temyiz isteminin reddine, davacının temyiz isteminin ise kabulüne; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 5. Vergi Dava Dairesinin 31.01.2018 tarih ve E. 2017/5852, K. 2018/316 sayılı kararının iptaline ilişkin hüküm fıkrasına yönelik TEMYİZ **İSTEMİNİN REDDİNE**, Kararın, davanın reddine ilişkin hüküm fıkrasının ise **BOZULMASINA** …

DANIŞTAY DOKUZUNCU DAİRE

KARAR ve İLAM HARÇLARINDA MÜTESELSİL SORUMLULUK

Müteselsil sorumluluğun istisnai bir sorumluluk türü olduğu söylenebilir. Karar ve ilam harcına hükmedilen mahkeme kararında, yargılama giderlerinden, aleyhine hüküm verilenlerin müteselsilen sorumlu oldukları belirtilmemişse her biri kendi payına düşen miktardan sorumlu olacaktır.

(D9.D, E. 2021/1567 K. 2021/5427, T. 11.11.2021)[1]

ÖZET: Dava, Davacı adına, İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesinin … kararıyla hükmedilen karar ve ilam harcının tahsili için düzenlenen … ödeme emrinin iptaline ilişkindir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 55. maddesinde, amme alacağını vadesinde ödemeyenlere 15 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumunun bir ödeme emri ile tebliğ olunacağı; 58. maddesinde de kendisine ödeme emri tebliğ olunan şahsın böyle bir borcu olmadığı veya kısmen ödediği veya zamanaşımına uğradığı iddiası ile tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde alacaklı tahsil dairesine ait davalara bakan vergi mahkemesi nezdinde dava açabileceği düzenlenmiştir. 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun 2. maddesinde; yargı işlemlerinden bu Kanuna bağlı, 1 sayılı Tarife'de yazılı olanların yargı harçlarına tabi olduğu, 28. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde; "*karar ve ilam harçlarının dörtte birinin peşin, geri kalanının, kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceği, aynı Kanun'un 37. maddesinde, bu kanunda ödeme zamanı gösterilen harçlardan süresinde ödemeyenlerin, ilgili mahkeme ve daireler tarafından, sürenin sonundan itibaren on beş gün içinde*

1 Kararın tam metni için; "T.C. Danıştay Kararlar Dergisi"; Yıl: 2022, Sayı: 10, Danıştay Yayınları, Sayfa: 531-537.

bir yazı ile o yerin vergi dairesine bildirileceği ve harçların vergi dairesince tahsil olunacağı, yazıda; harcı nevi ve mahiyeti, miktarı, mükellefin soyadı ve adı ve en son ikamet adresinin açık olarak gösterileceği" ifade edilmiştir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Yargılama giderlerinin kapsamı" başlıklı **323**. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, başvurma, karar ve ilam harçları yargılama giderleri içerisinde sayılmış, "Yargılama giderlerinden sorumluluk" başlıklı **326**. Maddesinde; *"(1) Kanunda yazılı haller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir. (2) Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme, yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırır. (3) Aleyhine hüküm verilenler birde fazla ise mahkeme yargılama giderlerini, bunlar arasında paylaştırabileceği gibi, müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verebilir*." hükmüne ve "Yargılama Giderlerine Hükmedilmesi" başlıklı **332**. maddesinde de "*(1) Yargılama giderlerine, mahkemece resen hükmedilir. (2) Yargılama gideri tutarı, hangi tarafa ve hangi oranda yükletildiği ve dökümü hüküm altında gösterilir. (3) Hükümden sonraki yargılama giderlerini hangi tarafın ödeyeceği, miktarı ve dökümü ile bu giderlerin hangi tarafa yükletileceği mahkemece ilamın altına yazılır*." düzenlemelerine yer verilmiştir.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun, "Müteselsil Borçluluk" başlıklı **162**. maddesinde "*birden çok borçludan her biri, alacaklıya karşı borcun tamamından sorumlu olmayı kabul ettiğini bildirirse, müteselsil borçluluk doğar. Böyle bir bildirim yoksa, müteselsil borçluluk ancak kanunda öngörülen hallerde doğar*." hükmü bulunmaktadır.

Hukuki Değerlendirme: 6098 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen 162. maddesi hükmü dikkate alındığında, tarafların kendi aralarında rızai olarak müteselsil sorumluluk öngörmesi dışında, açık bir kanun hükmü bulunmadıkça müteselsil sorumluluk hükümlerinin uygulanamayacağı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla müteselsil sorumluluğun istisnai bir sorumluluk türü olduğu söylenebilir. Yukarıda yer verilen Kanun maddelerinin incelenmesinden de görüleceği üzere, aleyhine hüküm verilenlerin birden fazla olma-

sı durumunda, karar ve ilam harçlarından müteselsilen sorumlu olacaklarına ilişkin açık bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Dolayısıyla, karar ve ilam harcına hükmedilen mahkeme kararında, yargılama giderlerinden, aleyhine hüküm verilenlerin müteselsilen sorumlu oldukları belirtilmemişse her biri kendi payına düşen miktardan sorumlu olacaktır.

Dosyanın incelenmesinden, dava dışı … tarafından, davacının da aralarında bulunduğu on dört şahsa karşı açılan itirazın iptali … davası sonucunda, … Mahkemesinin … kararıyla … karar ve ilam harcının davalılardan … tahsiline karar verildiği, söz konusu kararın davacıya tebliğ edilmesine karşın davacı tarafından harcın bir aylık süre içinde ödenmemesi üzerine; harç tahsil müzekkeresinin, hükmedilen harcın tamamı üzerinden tesis edilip harç tahsil biçimi "müteselsilen" olarak belirtilerek Mahkemesince, borcun tahsili için vergi dairesine gönderildiği, vergi dairesi tarafından da harç tahsil müzekkeresi uyarınca dava konusu ödeme emrinin düzenlenip tebliğ edildiği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, söz konusu karar ve ilam harcının, aleyhine harca hükmedilenlerden eşit olarak tahsili yoluna gidilmesi gerekirken, tüm yargı harcının davacıdan istenilmesinde hukuka uygunluk bulunmadığından, davayı reddeden Vergi Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunu reddeden Bölge İdare Mahkemesi kararında isabet görülmemiştir.

Karar Sonucu: Açıklanan nedenlerle: Davacının temyiz isteminin kabulüne; İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 6. Vergi Dairesinin … kararının **BOZULMASINA, OYBİRLİĞİYLE** karar verildi

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULU KARARLARI

"Tasfiye edilmiş şirketin yönetim kurulu üyeleri olan ilgili kişilerin kişisel verilerinin, şirket borcu kapsamında kısa mesaj gönderme ve arama suretiyle veri sorumlusu avukat tarafından hukuka aykırı olarak işlenmesi" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/07/2022 tarihli ve 2022/655 sayılı Karar Özeti

Karar Tarihi : 07/07/2022

Karar No : 2022/655

Konu Özeti : Tasfiye edilmiş şirketin yönetim kurulu üyeleri olan ilgili kişilerin kişisel verilerinin şirket borcu kapsamında kısa mesaj gönderme ve arama suretiyle veri sorumlusu avukat tarafından hukuka aykırı olarak işlenmesi

İlgili kişilerin vekillerinin Kuruma intikal eden şikâyet dilekçesinde özetle; ilgili kişilerin ortağı olduğu ve tasfiyesi gerçekleşmiş limited şirkete ait olduğu iddia edilen bir borç nedeniyle veri sorumlusu avukatın ve bünyesinde çalışanların ilgili kişilerle kısa mesaj gönderme ve arama yoluyla iletişim kurduğu ve bu kapsamda kişisel verilerinin işlendiği, konuya ilişkin yapılan başvuruya veri sorumlusunun verdiği cevap yazısında, ilgili kişilerin ortağı oldukları şirketin bir telekomünikasyon şirketine- veri sorumlusu bu şirketin vekilliğini yürütmektedir- olan borcundan ötürü icra takibi başlatılması nedeniyle Ticaret Sicil Gazetesi'nden ilgili şirketin ortaklarının kimlik bilgilerine, bilinmeyen numaralar hizmeti sunan operatörler aracılığıyla ise telefon numaralarına ulaşıldığı, yapılan başvuru neticesinde veri sorumlusunca ilgili telefon numaralarına erişimin engellendiği ve bu numaranın başka bir kişi ile paylaşımının mümkün olmadığı, işlenen verilerin ise geri dönülemez şekilde yok edilmiş olduğu yönünde açıklamada bulunulduğu, buna karşın şirket ortaklarının şirket borçlarından dolayı şahsi sorumluluklarının bulunmaması sebebiyle yapılan veri işlemenin hukuki bir temeli olmadığı, kendilerini arayan veri sorumlusu çalışanlarına defaten şirketin tasfiye edildiği, alacağın zamanaşımı-

na uğradığı ve aranmak istemedikleri belirtilse de şikâyete konu fiillerin devam ettirildiği ayrıca aydınlatma yükümlülüğünün her bir veri işleme faaliyeti yönünden yerine getirilmediği ifade edilerek 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmiştir.

Söz konusu iddialara ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde veri sorumlusu avukattan savunması istenilmiş olup, Kuruma intikal eden cevabi yazıda özetle;

Somut olaya konu telekomünikasyon şirketinin vekili olması nedeniyle ilgili şirketin borcuna ilişkin başlatılan icra takibi gereğince borcun tahsili amacıyla Ticaret Sicil Gazetesi üzerinden yapılan sorguda şirket ortağı olarak ilgili kişilerin adlarına ulaşıldığı, ilgili kişilere ait telefon numarası bilgilerinin ise icra dosyası borçlusu olan şirketin ortağı olmaları sebebiyle Bilgi Teknoloji Kurumu tarafından yetkilendirilmiş rehberlik hizmeti sağlayan kuruluşlardan biri olan bilinmeyen numaralar hizmeti sunan operatörler kullanılarak elde edildiği,

Benzer şekilde Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından sunulan Ulusal Hukuk Ağı Projesi (UHAP) sistemi üzerinden sorgu ücreti ödemek suretiyle ad, soyadı ve/veya T.C. kimlik numarası ile GSM numaralarına erişilebildiği,

İlgili kişilerin telefon numaralarına ulaşılmasının ardından şirket borcundan dolayı ortakların sorumlu olduğu iddiasında bulunulmadığı, yalnızca yönetim kurulu üyelerine borç bildiriminde bulunulduğu,

Şikâyetçilerin söz konusu telefon numaralarının bir defaya mahsus olmak üzere Avukatlık Kanunu'nun 35/A maddesi gereğince uzlaşı sağlamak amacıyla arandığı,

İlgili kişilere ait başvurunun veri sorumlusuna ulaşması ile kişisel verilerinin silindiği ve sistemler üzerinden geri dönülemez biçimde yok edildiği,

Danıştay 10. Dairesinin 2014/6559 esas ve 2015/874 sayılı kararında avukatlık mesleğini icra eden davacı avukatın davalıların iletişim bilgilerini öğrenmek için yapılan başvurusunun reddinin "hak arama özgürlüğünün ihlali" nedeniyle hukuka aykırı olduğu

yönünde hüküm tesis edildiği, bu karar göz önünde bulundurulduğunda hukuk ofisinin müvekkillerin hukuki menfaatlerini korumak adına borçlunun iletişim bilgilerine ulaşma çabasının hak arama hürriyeti kapsamında değerlendirilmesi gerektiği,

Vekâleten görülen işlerde karşı tarafa ait ad, soyadı, T.C. kimlik numarası, adres bilgisi, nüfus kayıt bilgileri, anne-baba adları, aylık kazançları, eğitim durumları ve telefon numaralarının işlendiği; yargısal faaliyette ise özellikle gizlilik kararı verilmemişse mahkemelerde ve icra müdürlüklerinde olan tüm dosyaların vekâlet ilişkisi olsun olmasın Avukatlık Kanunu gereğince tüm avukatlar tarafından incelenebildiği hatta avukat olsun olmasın tüm vatandaşların yargı faaliyetinin Türk Milleti adına yürütülmesi sebebiyle duruşmalara katılabildiği ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin yapılan incelemede, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/07/2022 tarih ve 2022/655 sayılı Kararı ile;

6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendinde ilgili kişinin, "kişisel verisi işlenen gerçek kişi", (d) bendinde kişisel verinin, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi", (e) bendinde kişisel verilerin işlenmesinin, "kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem", (ı) bendinde veri sorumlusunun, "kişisel verilerin işleme amacını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek ve tüzel kişi", (ğ) bendinde veri işleyenin, "veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlandığı,

Somut olayda, ilgili kişilere ait kişisel verilerin işlenmesinde işleme amacını (borcun tahsili amacıyla ilgili kişilerle iletişim kurulması/ bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması/ veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için vb.); işleme vasıtalarını (UHAP sistemi ara-

cılığıyla/ bilinmeyen numaralar hizmeti sunan operatörler aracılığıyla vb.) ve işlenen verilerin ne kadar süre (borç tahsil edilinceye kadar/ silme, yok etme talebinde bulunulması halinde vb.) ile nasıl saklanılacağına (veri sorumlusunun işyerinde fiziken/ bilgisayarlarında vb.) karar vermesi hususunda avukatın veri sorumlusu olarak hareket ettiği,

Kanun'un "Genel İlkeler" başlıklı 4'üncü maddesinde, kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işleneceği hükme bağlandıktan sonra, kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkelere yer verildiği, buna göre, kişisel verilerin ancak; a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma, c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ile d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkelerine uygun işlenebileceği,

Kanun'un 5'inci maddesinin kişisel verilerin işlenme şartlarını düzenlediği, maddenin (1) numaralı fıkrasında, kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceğinin, (2) numaralı fıkrasında ise, kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda olan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin veya bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için veri işlemenin zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olmak kaydıyla sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması, ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla veri sorumlusunun meşru menfaati için veri işlenmesinin zorunlu olması hallerinde ilgili kişinin açık rızası olmaksızın kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğunun hükme bağlandığı,

Avukatlık Kanunu'nun 2'nci maddesinde avukatlığın amacının; hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlen-

mesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamak olarak tanımlandığı,

Avukatlık Kanunu'nun 35/A maddesinde avukatların dava açılmadan veya dava açılmış olup da henüz duruşma başlamadan önce kendilerine intikal eden iş ve davalarda, tarafların kendi iradeleriyle istem sonucu elde edebilecekleri konulara inhisar etmek kaydıyla, müvekkilleriyle birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebileceğinin düzenlendiği,

Somut olayda, ilgili kişilerin vekilinden alınan şikâyet dilekçesinde şirketin borçlu sıfatını haiz olduğu; ilgili kişilerin ise ad, soyadı, T.C. kimlik numarası, adresi, telefon numarası gibi verilerinin hiçbir hukuka uygunluk sebebi olmaksızın işlendiği, şirketin fesih edildiği, zaten limitet şirket ortaklarının borçtan şahsi sorumluluğu bulunmadığı ve borcun zaman aşımına uğradığı iddiaları bulunulduğunun anlaşıldığı,

Öncelikle kişisel verilerin işlenmesinde işleme sebepleri olarak kabul edilen Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan hallerin aynı zamanda birer "hukuka uygunluk sebebi" olarak karşımıza çıktığı, bu sebeplerin söz konusu veri işleme faaliyetini Kanuna aykırı olmaktan çıkardığı, diğer bir ifade ile fiile hukuk dünyasında uygun bir zemin yarattığı, kişisel verilerin korunması mevzuatında yer alan "sebep" kavramından farklı olarak borcun varlığı yahut talep edilip edilemeyeceği hususlarının farklı maddi hukuk dallarının değerlendirme alanına girdiği,

Borç zamanaşımına uğramış olsa bile bunun bir def'i olduğu ve taraflarca ileri sürülmedikçe borcun talep edilebileceği, talep edilebilirlik olgusunun bile başlı başına bir veri işleme sebebi olduğu, bir borcun varlığı açısından ise borcun bir limited şirkete ait olduğu, ilgili kişilerin borçlu olmadığını belirttiği ancak bu kişilerin yönetim kurulu üyesi olduğu düşünüldüğünde iletişim kurulması muhtemel tarafların kendileri olduğunun hayatın olağan akışına uygun düştüğü,

Veri sorumlusu avukat açısından Ticaret Sicil Gazetesi'nde ortak olarak görülen ilgili kişilerin kişisel verilerinin, şirketin iflasından sonra borcun tahsil edilebilmesini sağlamak amacıyla ta-

raflarla uzlaşı kurulmasını teminen Avukatlık Kanunu'nun 35'inci maddesi hükmü gereğince işlendiği, hali hazırda avukatların görevlerini ifa ederken Avukatlık Kanunu'nun 2'nci maddesine uygun olarak taraflarına tevdi edilen işleri yerine getirmek amacıyla – somut olayla telekomünikasyon şirketi ile arasında bulunan vekâlet ilişkisinden kaynaklanan borcun tahsil edilmesi amacıyla – karşı taraflara ve müvekkillerine ilişkin verileri işlemesinin makul bir beklenti olacağı,

UHAP sisteminde avukatlara sistem üzerinden dava açma, icra dosyası açma, dilekçe gönderme, beyan/talep yollama, T.C. kimlik numarası ile telefon numarası sorgulaması ve T.C. kimlik numarasına kısa mesaj gönderimi vb. imkânlar sağlandığı, bu imkânların kullanılması sırasında tıpkı tevzi bürolarında olduğu gibi bir davanın açılması / talebin gönderilmesi / beyanda bulunulması vb. amaçlarla gerekli olan taraflara ait verilerin sorgulanmasının/edinilmesinin söz konusu olduğu,

Bilinmeyen numaralara ilişkin sunulan rehberlik hizmetlerinin ise telefon işletmecilerinin numara veri tabanlarına erişerek elde edilen bilgilerin gerekirse işlenerek kullanıcılara ulaştırılması amacına hizmet ettiği,

Yukarıda belirtilen yöntemlerin birer işleme sebebi olmayıp veri toplama yöntemi olduğu, bu anlamda bahsi geçen platformların mevzuata aykırı bir kullanımı (yetkisiz erişim/hatalı bilgi girişi/veri sızıntısı vb.) söz konusu olmadıkça ve aksi ispat edilmedikçe veri toplamanın yönteminin karine olarak hukuka uygun kabul edileceği ve bu anlamda hem UHAP hem bilinmeyen numaralar servislerinin avukatların açık ve yetkileri oranında veri elde edebilecekleri platformlar olarak kabul edilebileceği,

İlgili kişilerin vekilinin Kuruma sunduğu dilekçede yer alan veri sorumlusu adına arama gerçekleştiren çağrı merkezi çalışanlarına şirketin tasfiye edildiği ve bir daha aranmak istemediklerinin belirtilmesine rağmen ısrarla taciz boyutuna varacak şekilde arka arkaya aramalar yapıldığı iddiası ile ilgili olarak ise geçmiş tarihli birçok Kurul Kararında, araç ve amaç arasındaki dengede ölçüsüz bir durum ortaya çıkarması ve veri sorumlusunun sahip olduğu hakkı kötüye kullanması sonucunu doğurması sebepleriyle söz

konusu davranışın genel ilkelerden biri olan hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma şartına aykırılık taşıyacağı yönünde değerlendirmede bulunulduğu, bununla birlikte Kuruma iletilen şikâyette aramalara ilişkin bir kayda yer verilmediği ve dolayısıyla ilgili kişilerin vekili tarafından iddia edilen "defaten/ısrarla" arama yapılması durumunun sunulan bilgi ve belgelerden anlaşılamaması sebebiyle söz konusu veri işleme faaliyetinin Kanun'un 4'üncü maddesi gereğince hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak gerçekleşmediğinin ispat edilemediği,

İlgili kişinin veri sorumlusu tarafından Kanun'un 10'uncu maddesi kapsamında aydınlatılmadığı iddiasına ilişkin olarak, ilgili kişilerin vekilinden alınan dilekçede, ilgili kişilerin Kanun'un 10'uncu maddesi uyarınca aydınlatılmadığına ilişkin bir iddia bulunmamakla birlikte veri sorumlusuna yapılan başvuruda da aydınlatma hususuna ayrıca değinilmediğinin görüldüğü; bunun yanı sıra Kuruma intikal ettirilen dilekçede veri sorumlusunun gerçekleştirdiği her bir veri işleme faaliyeti yönünden aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmediği hususunun Kurulca resen değerlendirilmesinin talep edildiği,

Bu kapsamda avukatların uzlaşma amacıyla karşı tarafla iletişim kurduğu anda kendini tanıtması, veriyi nereden temin ettiğinin, ne amaçla iletişim kurduğunun karşı tarafa bildirilmesi hayatın doğal akışı içerisinde değerlendirilebilecekken verilerin ne kadar süreyle işleneceği, hangi yöntemler kullanılarak dosyalandığı/saklandığı gibi hususların bildirilmesinin bu akış içerisinde mümkün olmayacağı, aynı hususun borçlu ilgili kişilere icra takibi başlatılması ya da dava açılması sürecinde müvekkilden elde edilen karşı taraf bilgilerinin yine vekâlet ilişkisinin yürütülmesi amacıyla işlenmesinde aydınlatma yükümlülüğünün bir veri sorumlusundan uygulanması gereken şekilde yerine getirilmesinin beklenemeyeceği değerlendirilmekle birlikte bu hususun avukatın aydınlatma yükümlülüğünden muaf olduğu anlamına gelmediği; avukatın, vekâlet ilişkisi kurduğu kişiyi-yani müvekkilini- Kanun'un 10'uncu maddesi hükmü gereğince aydınlatma yükümlülüğü bulunduğu ve bu veri işleme faaliyetini gerçekleştirirken öğrendiği diğer bilgiler açısından zaten Avukatlık Kanunu gereğince sır saklama yükümlülüğü altında olduğu değerlendirmelerinden hareketle;

İlgili kişilerin borcun doğduğu/icra takibinin başlatıldığı dönemde münfesih şirketin yönetim kurulunda yer aldığı, bu hususun da Ticaret Sicil Gazetesi'nde aleni bir şekilde paylaşıldığı, veri sorumlusu avukatın Avukatlık Kanunu ve sair mevzuat çerçevesinde vekâlet ilişkisi içerisinde bulunulan müvekkile ait alacağın tahsili amacıyla ilgili kişilerin ad, soyadı, T.C. kimlik numarası, adresi, telefon numarası gibi verilerini UHAP/bilinmeyen numara servisleri vb. mevzuata uygun faaliyet yürüten yasal platformlar üzerinden edinmesinin ve işlemesinin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereğince veri sorumlusunun vekâlet ilişkisinden doğan hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması şartına ve (e) bendi gereğince alacaklının hak arama hürriyetinin tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması şartına dayandığı dikkate alınarak bu iddia açısından Kanun kapsamında yapılacak bir işlem olmadığına,

Veri sorumlusunca gerçekleştirildiği iddia edilen "defaten/ısrarla" arama yapılması durumunun ise Kuruma sunulan dilekçe ve eklerinde yer alan bilgi ve belgelerden anlaşılamaması sebebiyle söz konusu veri işleme faaliyetinin Kanun'un 4'üncü maddesi gereğince hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak gerçekleşmediğinin ispat edilemediği dikkate alınarak bu hususta yapılacak bir işlem olmadığına,

İlgili kişilerce yapılan veri sorumlusu başvurusunda aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin iddialara yer verilmemiş olması sebebiyle veri sorumlusuna tanınan savunma hakkının kısıtlanmasının önüne geçilmesi amacıyla söz konusu hususun inceleme kapsamına dahil edilemeyeceğine karar verilmiştir.

Bir avukatlık ortaklığı tarafından borçlu ilgili kişiye kısa mesaj gönderilmesi suretiyle kişisel verilerinin işlenmesi" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 22/03/2023 Tarihli ve 2023/437 Sayılı Kararı Özeti

Karar Tarihi : 22/03/2023

Karar No : 2023/437

Konu Özeti : Bir avukatlık ortaklığı tarafından borçlu ilgili kişiye kısa mesaj gönderilmesi suretiyle kişisel verilerinin işlenmesi

Bir Avukatlık Ortaklığı tarafından vekili olduğu Şirket ve ilgili kişi arasındaki abonelik ilişkisi kapsamında, borcun takibi ve hatırlatılması amacıyla ilgili kişiye beş kez kısa mesaj gönderilmesi suretiyle gerçekleştirilen kişisel veri işleme faaliyeti ile ilgili olarak Kuruma intikal eden şikâyet dilekçesinde özetle;

- Veri sorumlusu olarak Avukatlık Ortaklığı tarafından Şirketten elde edilen kişisel veriler hakkında ilgili kişiyle iletişime geçildiği ilk anda aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ve ayrıca çağrı merkezi vasıtasıyla yapılan görüşme bağlamında ses kaydı hakkında ses kaydı gerçekleşmeden önce aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca veri sorumlusu hakkında yaptırım uygulanması,
- Toplamda beş kez aynı konu ve içerikle ilgili kişiye kısa mesaj gönderilmesi nedeniyle Kanunun 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca veri sorumlusu hakkında yaptırım uygulanması,
- Veri sorumlusunun "hukuka aykırı olarak elde edilen veriler üzerinden vatandaşların kimlik ve iletişim bilgileri gibi kişisel verilerin sorgulanmasına imkân tanıyan yazılım/program/uygulama" kullanıp kullanmadığı hususunda denetim yapılması talep edilmiştir.

Konuya ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde veri sorumlusundan savunması istenilmiş olup verilen cevapta özetle;

- Kurulun şikâyeti değerlendirmeye alarak taraflarından savunma, bilgi ve belge ibrazı talep etmesinin usul ve yasaya aykırı olduğu, ilgili kişi tarafından Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ'in 5'inci maddesinde öngörülen veri sorumlusuna başvuru usulüne uygun bir başvuru yapılmadığı ve Avukatlık Ortaklığının, veri işleyen olması nedeniyle ilgili kişinin Avukatlık Ortaklığına başvuru hakkı bulunmadığı,

- Şirket ile Avukatlık Ortaklığı arasındaki hukuki ilişkinin mahiyetine ilişkin olarak; Avukatlık Ortaklığının, Şirket ile arasında bulunan hizmet sözleşmesi ve vekalet ilişkisi kapsamında, alacakların tahsili için yasal takip hizmeti verdiği, Avukatlık Ortaklığının, Şirket tarafından abonelerin borçlarının tahsilat süreçlerinin yürütülmesi konusuyla sınırlı olarak yetkilendirildiği, Şirket tarafından yönetilmekte olan sisteme sınırlı erişim hakkına sahip olduğu, Avukatlık Ortaklığının söz konusu sistem üzerinden sınırlı şekilde görüntülenen/erişilen kişisel veriler ve bu veriler kullanılarak Şirket borçlularıyla gerçekleştirilen telefon ve kısa mesaj ile iletişim kurma faaliyetlerine ilişkin olarak Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca "veri işleyen" konumunda olduğu, Şirket ile Avukatlık Ortaklığı arasında münakid Sözleşmenin ilgili maddesi uyarınca Avukatlık Ortaklığının veri işleyen olduğu, hal böyleyken gerek taraflar arasında akdedilen Sözleşme hükümleri gerek vekalet ilişkisi gerek ise Kanun hükümleri uyarınca işlemekte oldukları kişisel verilere ilişkin olarak veri işleyen sıfatı ile sorumlu olduklarının son derece açık olduğu,

- Kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından işlenmesinin hukuki dayanağına ilişkin olarak; müvekkilleri Şirketin gecikmiş alacaklarının tahsili amacı ile icra işlemlerini yürütmek üzere Avukatlık Ortaklığı ile kurulan vekalet ilişkisi ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) tarafından yayımla-

nan Borç ve Alacak Bilgilerinin Sorgulanmasına İlişkin Usul ve Esasların yerine getirilmesi kapsamında icra takibi öncesi ve sonrasında borçlularla iletişim kurularak borç bilgisi, haciz bilgisi, faiz indirimi kampanyası ve ödeme kanalı gibi konularda bilgilendirme yapıldığı ve mümkün oldukça borçların uzlaşma ile tahsilatının sağlandığı,

- Diğer taraftan, borcun yasal yollara başvurulmadan ve borçlunun durumu ağırlaştırılmaksızın, mevzuata uygun ve Şirket ile Avukatlık Ortaklığı arasındaki vekalet ilişkisi ve sözleşmeler kapsamında tahsil edilebilmesi için 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'nun temel ilkelerinden birisi olan "Alacağın tahsili için yapılacak işlemlerde borçlunun, borcunu arttıracak giderlerden kaçınılması" prensibi doğrultusunda hareket edilmesi gerektiği,

- Alacağın kısa sürede tahsili ile abonelerin/borçluların takip hukukundan kaynaklanan vekalet ücreti, faiz, harç ve masraf gibi borcun ferilerine ve haciz işlemlerine maruz kalmadan indirimli şekilde ödeme yapabilmesine olanak sağlanması ile dosya borcunun artmasının önüne geçilmesi, borçluların lehine olarak taksitlendirme imkanı ve banka, kredi kartı gibi ödeme kanalları hakkında açıkça bilgi verilmesi, ödemenin yapılmaması halinde alacağın tahsili amacıyla hakkında icra takibi başlatılacağının ve/veya başlatıldığının abonelere/borçlulara bildirilmesi, diğer bir deyişle borcun ödenmemesi durumunda maruz kalınabilecek hukuki riskler hakkında açıkça bilgi verilmesi, Şirketin talebi ve onayı doğrultusunda sulh görüşmelerinin gerçekleştirilmesi, ileride doğabilecek uyuşmazlıklarda bu bilgilendirmelerin delil olarak kullanılması adına aramaların gerçekleştirilebildiği ve kısa mesaj gönderilebildiği,

- Hukuka aykırı olarak kişisel veri elde etmek amacıyla herhangi bir yazılım/program/uygulama kullanılıp kullanılmadığına ilişkin olarak; Avukatlık Ortaklığı tarafından kişisel veri elde edilmesi amacıyla yasa dışı herhangi bir yazılım/uygulama, program yahut başka şekilde elde edilmiş veri kullanılmadı-

ğı, ilgili kişinin, "internet sitelerinin borçların ödenmesine özgülendiği" bu amaçla hukuka aykırı olarak çeşitli yazılımlarla borçlu verisi topladıkları iddialarının tamamen kötü niyetli olarak öne sürüldüğü, ilgili kişinin bu asılsız ve dayanağı olmayan iddiaları ile Avukatlık Ortaklığını zan altında bırakma çabası içinde olduğu, Avukatlık Ortaklığının web sitesinde borçluların borcunu kolayca ödemesi için ödeme kanallarının ve yöntemlerinin bulunduğu bir sekmenin mevcut olduğu ve web sitesinden borçlulara Türkiye Barolar Birliği tarafından sunulan BaroKart sistemi üzerinden taksitli borç ödeme imkanı, banka hesapları ve Şirketin ödeme kanalları, talep, itiraz, şikâyet yolları hakkında bilgi verildiği, web sitesinde yapılan bilgilendirmelerin Kanun ve buna ilişkin mevzuat ile bir ilgisi bulunmadığı, web sitesi üzerinden bir veri toplanmasının da söz konusu olmadığı, Avukatlık Ortaklığının mevcut olayda kişisel verilerin korunması hukuku çerçevesinde yasal mevzuatı ihlal edici nitelikte hiçbir icrai yahut ihmali davranışta bulunmadığı,

- Bu kapsamda, Avukatlık Ortaklığı olarak vekili oldukları Şirket adına, Şirketin haklarını ve menfaatlerini korumak amacıyla hareket ettikleri ve bu anlamda Avukatlık Kanunu'ndan kaynaklanan yükümlülükleri ve yürütmekte oldukları icra işlemleri bakımından İcra ve İflas Kanunu ile diğer mevzuattan kaynaklanan hukuki yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla ilgili kişiye ait kişisel verileri, Kanunun 5'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması" ve "ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması" hukuki sebepleri çerçevesinde işledikleri,

- Avukatlık Ortaklığının kişinin borç bilgilerini müvekkilleri Şirketten temin ettiği; takip öncesi bilgilendirmeden maksadın yasal takip başlatmadan evvel makul bir süre bekleyerek karşı yanı borcuna eklenecek masraflardan korumayı amaçladığı, ilgili kişinin Avukatlık Ortaklığı tarafından kendisine beş kez kısa mesaj atıldığını ve Avukatlık Ortaklığının kendi-

sini taciz ettiğini beyan ettiği, ancak kendisine ayda yalnızca 1 kereye mahsus olmak üzere, hafta içi, mesai saatleri içerisinde bilgilendirme dışında hiçbir ibare olmayan kısa mesaj gönderildiği, Türk Borçlar Kanunu'na, BTK Usul ve Esaslarına ve Kanunun 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi kapsamında açık rıza aranmaksızın bilgilendirme haklarına dayalı olarak Avukatlık Ortaklığınca bilgilendirme saikiyle hareket edildiği

ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin yapılan inceleme neticesinde, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 22/03/2023 tarihli ve 2023/437 sayılı Kararı ile;

- Kanun'un 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi uyarınca veri sorumlusunun; "kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek ve tüzel kişi"yi ifade ettiği, bu çerçevede, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin kararları alma, işleme faaliyetinin amacı, bu faaliyetin ne zaman başlayacağı, kimler tarafından gerçekleştirileceği ve benzeri hususlarda karar verme yetkisinin veri sorumlusuna ait olduğu, kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen veri sorumlusunun, veri işleme faaliyetinin temel araçlarını ve amaçlarını, veri işlemenin "neden" ve "nasıl" olacağını belirlediği, diğer bir deyişle, teknik ve organizasyona ait araçların belirlenmesi, veriye kimin erişeceği, hangi verilerin işleneceği, bu verilerin ne kadar süre tutulacağı, ne şekilde saklanacağı gibi veri işlemeye ilişkin temel unsurların veri sorumlusu tarafından belirlendiği, her ne kadar Avukatlık Ortaklığı ile Şirket arasındaki Sözleşmede Avukatlık Ortaklığının "veri işleyen" statüsünü haiz olduğu öngörülmüş ve ilgili kişinin şikâyetine konu kişisel veriler Şirket tarafından Avukatlık Ortaklığına aktarılmış olsa da kişisel verilerin korunması mevzuatı ve uygulanması bağlamında Avukatlık Ortaklığının sahip olduğu sıfatın fiili durumun şartları gözetilerek belirlenmesi gerektiği,

- Avukatlık Ortaklığının yetkilerinin, Şirket ile arasındaki vekalet ilişkisi ve Sözleşme kapsamında Şirketin alacaklarının tahsil ve takip işlemlerinin yürütülmesi ile sınırlı olsa dahi Şirket tarafından kendisine aktarılan kişisel veriler üzerinde gerçekleştirilecek işleme faaliyetlerini yönettiğinin görüldüğü, bu itibarla, avukatlık faaliyetleri çerçevesinde Avukatlık Ortaklığının kişisel veri işleme faaliyetleri bakımından serbestçe karar verme yetkisine sahip olduğu, ilgili kişinin şikâyetine konu kişisel verilerinin işlenme amaç ve vasıtalarını belirlediği ve veri sorumlusu olarak kabul edilmesi gerektiği,

- Veri sorumlusu tarafından avukatlık faaliyetleri kapsamında Şirketin alacaklarının borçlu ilgili kişiden tahsil edilebilmesi ve ilgili kişiye sağlanacak kolaylıklar ile borcun ödenmemesi durumunda ilgili kişinin maruz kalabileceği hukuki risklerin bildirilmesi amacıyla Kanunun 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde öngörülen "bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması" işleme şartına dayanılarak kısa mesaj göndermek suretiyle ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesinin mümkün olduğu;

- Bununla birlikte, şikâyete konu somut olayda veri sorumlusu tarafından benzer içerikli 5 kısa mesajın, yaklaşık 1 aylık periyotlarla ilgili kişiye gönderildiği, veri sorumlusunun Kurumu muhatap cevabi yazısında da belirtildiği üzere söz konusu mesajların, ayda yalnızca 1 kereye mahsus olmak üzere, hafta içi, mesai saatleri içerisinde ilgili kişiye gönderildiği, bu kapsamda, söz konusu işleme faaliyetinin Kanunun 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma" ve (ç) bendinde yer alan "işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma" ilkelerine de aykırılık teşkil etmediği

değerlendirmelerinden hareketle,

- Veri sorumlusu tarafından ilgili kişinin telefon numarasının işlenmesi suretiyle gerçekleşen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun'un 5'inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendinde yer alan bir hakkın tesisi, korunması veya kullanılması için veri

işlemenin zorunlu olması hükmü kapsamında hukuka uygun olduğu değerlendirildiğinden söz konusu şikâyet kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına,

- İlgili kişinin, veri sorumlusunun Şirketten elde ettiği kişisel veriler hakkında ilgili kişiyle iletişime geçildiği ilk anda aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ve ilgili kişinin kendisine gönderilen kısa mesajlar hakkında bilgi almak üzere veri sorumlusunun çağrı merkezini araması sırasında alınan ses kaydı hakkında ses kaydı gerçekleşmeden önce aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca cezalandırılması talebine ilişkin olarak ilgili kişinin veri sorumlusuna başvurusunda söz konusu iddialara ilişkin bir açıklama veya talebin bulunmadığı anlaşıldığından Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına,

- İlgili kişinin, veri sorumlusu nezdinde hukuka aykırı olarak elde edilen veriler üzerinden vatandaşların kimlik ve iletişim bilgileri gibi kişisel verilerin sorgulanmasına imkân tanıyan yazılım/program/uygulama kullanıp kullanmadığı hususunda denetim yapılması talebine ilişkin olarak veri sorumlusunun cevabi yazısında ilgili kişinin bu iddiasının reddedilmiş olduğu ve ilgili kişi tarafından da iddiasını tevsik edici nitelikte herhangi bir bilgi, belge veya kaydın Kuruma iletilmemiş olduğu dikkate alındığında bahse konu talep hakkında Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına

karar verilmiştir.

"İcra takibi dolayısıyla veri sorumlusu avukat tarafından borçlunun borç bilgisinin oğlu ile paylaşılması ve kendisi ile borç bilgisi paylaşılan borçlunun oğlunun telefon numarasının bu suretle hukuka aykırı olarak işlenmesi" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 01/12/2022 tarihli ve 2022/1281 sayılı Karar Özeti

Karar Tarihi : 01/12/2022

Karar No : 2022/1281

Konu Özeti : İcra takibi dolayısıyla veri sorumlusu avukat tarafından borçlunun borç bilgisinin oğlu ile paylaşılması ve kendisi ile borç bilgisi paylaşılan borçlunun oğlunun telefon numarasının bu suretle hukuka aykırı olarak işlenmesi

İlgili kişilerin (borçlu ve oğlu) aynı konuya ilişkin Kuruma intikal eden şikayetlerinde özetle; borçlu hakkında başlatılan icra takibi ile ilgili olarak oğluna ait telefon numarasının veri sorumlusu avukat tarafından defalarca aranarak borca ilişkin bilgi verildiği, borçlunun hukuki işlem ve finansal bilgilerinin açık rızası olmaksızın üçüncü kişi konumundaki oğlu paylaşıldığı, öte yandan kendisi ile borç bilgisi paylaşılan borçlunun oğlunun ise telefon numarasının hukuka aykırı olarak elde edildiği ve kullanıldığı, konu ile ilgili olarak ilgili kişilerin veri sorumlusu avukata yaptıkları başvurunun veri sorumlusunca tebellüğ edilmesine rağmen cevaplandırılmadığı ifade edilerek, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmiştir.

Konuya ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde veri sorumlusu avukattan savunması istenilmiş olup alınan cevabi yazıda özetle;

Keşidecisinin borçlu baba olduğu bono sebebiyle hakkında başlatılan ve kesinleşen icra takibi neticesinde borçlunun adreslerindeki menkul ve gayrimenkulleri ile üçüncü şahıslardaki hak ve alacaklarının haczi ve haczedilecek taşınır malların muhafaza altına alınması talebiyle icra müdürlüğüne başvurulduğu ve bu talebin kabul edildiği,

Hukuk bürosunda çalışan bir avukat tarafından belirlenen tarihte haciz ve muhafaza işlemlerinin gerçekleştirilmesi adına haciz mahalli olan adrese gidilerek burada hazır bulunan borçlu ile oğluna haciz memuru tarafından geliş sebebinin mahalde anlatıldığı, bu hususun haciz tutanakları ile de sabit olduğu,

Söz konusu işlemler sürerken borçlunun haciz mahallini terk ettiği, sonrasında haciz mahallinde bulunan borçlunun oğlu tarafından "Ben borçlu şirketin yetkilisiyim, borçlu benim misafirim olarak geldi, borçlunun şirketle alâkası yoktur, haczedilen mallar şirkete aittir." demek suretiyle istihkak iddiasında bulunduğu, haczedilen malların yediemin sıfatıyla kendisine bırakıldığı ve haciz tutanağının imzalandığı,

Bu suretle borçlunun oğlunun kişisel verilerinin haciz işleminin gerçekleştirildiği tarihte icra memuru tarafından işlendiği, iddia edilenin aksine borçlunun borcu hakkında oğluna bilgi verilmediği, iki tarafın da hâlihazırda konudan haberdar oldukları,

İlgili kişilerin veri sorumlusuna usulüne uygun başvuruda bulunmadıkları, borçlunun başvurusunda yer alan vekaletnamede kişisel verilerin korunması çerçevesinde veri sorumlusuna başvurulabilmesi için gerekli açık rızayı içeren özel bir hükmün bulunmadığı, borçlunun oğlunun başvurusunun ise başvuruda bulunan vekil ile vekaletnamede yer alan vekilin farklı olması nedeniyle usulsüz olduğu ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin yapılan değerlendirme neticesinde, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun (Kurul) 01/12/2022 tarih ve 2022/1281 sayılı Kararı ile;

Kanun'un "Kişisel verilerin işlenme şartları" başlıklı 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği, (2) numaralı fıkrasında ise kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması, bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getire-

bilmesi için zorunlu olması, ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması, bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması ve ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması şartlarından birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu hükümlerinin yer aldığı,

Kanun'un "Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler"i düzenleyen 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca veri sorumlularının; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik her türlü teknik ve idarî tedbiri almakla mesul tutulduğu,

Kanun'un "Veri sorumlusuna başvuru" başlığını hâiz 13'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının, "İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir" hükmünü hâvî olmakla birlikte, anılan maddeye dayanılarak hazırlanan Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ'in (Tebliğ) 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ilgili kişinin Kanun'un 11'inci maddesinde belirtilen hakları kapsamında taleplerini, yazılı olarak veya kayıtlı elektronik posta (KEP) adresi, güvenli elektronik imza, mobil imza ya da ilgili kişi tarafından veri sorumlusuna daha önce bildirilen ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan elektronik posta adresini kullanmak suretiyle veya başvuru amacına yönelik geliştirilmiş bir yazılım ya da uygulama vasıtasıyla veri sorumlusuna ileteceği, (2) numaralı fıkrasında, başvurularda; ad, soyad ve başvuru yazılı ise imza, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarası, yabancılar için uyruğu, pasaport numarası veya varsa kimlik numarası, tebligata esas yerleşim yeri veya iş yeri adresi, varsa bildirime esas elektronik posta adresi, telefon ve faks numarası ile talep konusunun bulunmasının zorunlu olduğu, (3) numaralı fıkrasında ise konuya ilişkin bilgi ve belgelerin başvuruya ekleneceği hususlarının belirtildiği,

Bahse konu Tebliğ'in "Başvuruya cevap" başlıklı 6'ncı maddesinde veri sorumlusunun, Tebliğ kapsamında ilgili kişi tarafından yapılacak başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlü olduğunun hükme bağlandığı,

Somut olayda veri sorumlusunun Kuruma ulaştırdığı belgeler arasında yer alan "Haciz Tutanağı"nda; borçlu ve oğlunun haciz mahallinde olduğu ve konuya ilişkin olarak haciz memuru tarafından kendisine bilgilendirmelerde bulunulduğu hususlarının kayıt altına alındığı, ayrıca söz konusu tutanakta "Yediemin" sıfatıyla oğlunun da imzasının yer aldığı, ilgili kişilerin Kuruma intikal ettirdiği şikâyet dilekçelerinin eklerinde yer alan arama kayıtlarının tarihlerinin ise haciz işleminin gerçekleştirildiği tarihten sonraki günlere ait olduğunun görüldüğü,

Şu hâlde, veri sorumlusunun yaptığı aramalar sonrasında ilgili kişiler konumundaki oğlunun, babasına ait borç bilgisini ilk defa bu aramalar ile öğrenmesinin mümkün olmadığı, zira bu aramalardan önce tanzim edilmiş olan haciz tutanağında kendisinin imzası bulunduğundan, borçlunun oğlunun konuya hâlihazırda vakıf olup şikâyet konusu olan kişisel verinin, alenileştiği, aleni verinin ise alenileştirildiği kişiler bakımından gizliliğinin düşünülemeyeceği,

Borçlunun oğlunun da haciz tutanağına imza atmakla haciz işleminin bir tarafı hâline geldiği, birtakım hacizli mallar üzerine yediemin olarak tayin edildiği ve yetkilisi olduğunu iddia ettiği şirket adına söz konusu mallar üzerinde istihkak iddiasında bulunduğunun anlaşıldığı, bu çerçevede Kanun'un 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca "Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması" şartına dayanılarak, örneğin üzerine yediemin olarak tayin edildiği hacizli malların durumu vb. hakkında bilgi almak ve yürütülen hukuki işlemler hakkında kendisine bilgi vermek amacıyla kişisel verisi hüviyetinde olan şahsî cep telefonu numarasının, veri sorumlusu avukat tarafından, borçlunun oğlunun açık rızası olmaksızın, söz konusu amaçla sınırlı ve kısıtlı olmak üzere işlenebileceği, zira somut olayda alacaklı tarafın hak ve menfaatlerinin korunmasının, oğlunun üzerine yediemin bırakıldığı hacizli malların durumu ve

bu konu hakkında kendisi ile irtibat kurulabilmesi ile yakından irtibatlı olduğu,

Öte yandan borçlunun oğlunun cep telefonu numarasının veri sorumlusu tarafından hukuka aykırı bir şekilde elde edildiğine ilişkin Kuruma herhangi bir belge iletilmediği, yapılan inceleme sürecinde de böyle bir tespitte bulunulamadığı, veri sorumlusu tarafından borçlunun oğlunun kişisel verisi olan cep telefonu numarasının, aradaki hukuki ihtilafa ilişkin hususlarla sınırlı olmak üzere işlenmesinin hukuka aykırı olmadığı,

Borçlunun oğlunun başvurusunda başvuruda bulunan vekil ile vekaletnamede yer alan vekilin farklı olması ve taraflar arasında düzenlenen bir yetki belgesi de veri sorumlusuna ya da Kuruma iletilmemiş olduğundan, söz konusu başvurunun yanıtlanmamasının hukuka aykırılık teşkil etmediği, bununla birlikte, ilgili kişinin başvurusunda yer alan vekaletnamede kişisel verilere ilişkin özel yetki yer almamasının, söz konusu taleplerin yanıtlanmaması noktasında bir engel teşkil etmediği değerlendirmelerinden hareketle;

Borçlunun oğlunun haciz esnasında haciz mahallinde olduğu ve haczedilen malların yediemin sıfatıyla kendisine bırakılmış olduğu da dikkate alındığında, eldeki mevcut bilgi ve belgelerden veri sorumlusunun borçlunun oğlunun telefon numarasını hukuka aykırı işlediğinin tevsik edilemediği anlaşıldığından söz konusu iddia hakkında Kanun kapsamında yapılacak bir işlem olmadığına,

Veri sorumlusunun Kuruma ilettiği belgelerden, borçlunun oğlunun da söz konusu borcun hacizle tahsili sırasında haciz mahallinde bulunduğu ve Haciz Tutanağını imzaladığı, dolayısıyla babasının borcu hakkında hâlihazırda bilgi sahibi olduğu, şikâyet konusu aramalara dair kayıtların ise anılan Haciz Tutanağının tanzim edildiği tarihin ertesi gününe ait olduğu, bu nedenlerle borçlunun "aynı zamanda da kişisel verisi olan, kendisinin borçlu olduğuna dair bilginin veri sorumlusu tarafından oğluna iletilmesi" şeklindeki şikâyetine ilişkin olarak Kanun kapsamında tesis edilebilecek bir işlem olmadığına,

Veri sorumlusunun kendisine Kanun ve Tebliğ kapsamında, vekilleri aracılığıyla başvuruda bulunan ilgili kişilerden yasal bir mecburiyet bulunmamasına karşın "kişisel verilere ilişkin özel yet-

ki" talep ettiği, bu durumun ilgili kişilerin veri sorumlusuna başvuru yapmasını Tebliğ'in 5 ve 6'ncı maddeleri hükümlerine aykırı olarak zorlaştırdığı dikkate alındığında kendisine yapılacak başvuruları sonuçlandırma noktasında azami dikkat ve özeni göstererek ilgili kişilerin bizzat kendileri veya vekilleri aracılığı ile yaptıkları başvuruları Kanun ya da Tebliğ'de bulunmayan, ayrıca herhangi bir yasal mesnede de dayanmayan ek külfetler getirmek suretiyle zorlaştırmamasına yönelik gerekli tedbirlerin alınması konusunda veri sorumlusunun uyarılmasına karar verilmiştir.

"İlgili kişinin borç bilgisinin ortağı olduğu şirketin kurumsal numaralarına kısa mesaj olarak gönderilmesi" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 19/01/2023 tarihli ve 2023/78 sayılı Karar Özeti

Karar Tarihi : 19/01/2023

Karar No : 2023/78

Konu Özeti : İlgili kişinin borç bilgisinin ortağı olduğu şirketin kurumsal numaralarına kısa mesaj olarak gönderilmesi

İlgili kişinin Kuruma intikal eden dilekçesinde özetle;

İlgili kişi ile GSM operatörü veri sorumlusu arasında mobil internet hattına ilişkin yapılan sözleşmenin ilgili kişi tarafından iptal edilmesi sonucu tarafına borç çıkarıldığı,

İlgili kişi adına çıkarılan borcun tahsili için GSM operatörünün bir avukatlık ortaklığına yetki verdiği, avukatlık ortaklığı tarafından borcun tahsilini sağlamak amacıyla ilgili kişinin ortağı olduğu şirkete ait 4 farklı cep telefonu numarasına ilgili kişinin soyadını maskeleyerek fakat adının açıkça görüneceği şekilde borçlu olduğu miktar hakkında icra takibi başlatılacağı bilgilerini içeren bir kısa mesaj gönderildiği,

Bahsi geçen mesajlar nedeniyle, ilgili kişinin ortağı olduğu şirket hatlarını kullanan çalışanların konu ile ilgileri bulunmamasına karşın ilgili kişinin borç bilgilerinden haberdar olduğu, ayrıca şirkette ilgili kişiyle aynı ada sahip başkaca kimse bulunmadığından soyadı maskelenmiş olsa dahi bahsi geçen kısa mesajda kimliğinin bilinir kılındığı,

Konuya ilişkin olarak avukatlık ortaklığına ve GSM operatörüne başvurduğu, verilen cevaplarda bilgi amaçlı gönderilen kısa mesajın maskelenerek paylaşıldığı belirtilmiş ise de ilgili kişiye ait kişisel verilerin, ilgili kişinin ortağı olduğu şirket hatlarına hangi amaçla iletildiğinin açıklanamadığı

ifade edilerek 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmiştir.

Söz konusu iddialara ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde öncelikle ilgili avukatlık ortaklığından savunması istenilmiş olup alınan cevabi yazıda özetle;

GSM operatörü tarafından kendilerinin abonelerin borçlarının tahsilat süreçlerinin yürütülmesi konusuyla sınırlı olarak hizmet sözleşmesi ve vekâlet ilişkisi kapsamında yetkilendirildiği, GSM operatörü tarafından yönetilmekte olan sisteme sınırlı erişim hakkına sahip oldukları, bu doğrultuda taraflarının söz konusu sistem üzerinden sınırlı şekilde görüntülenen/erişilen kişisel veriler ve bu veriler kullanılarak gerçekleştirilen kısa mesaj gönderme faaliyetlerine ilişkin olarak Kanun'un 3'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ğ) bendi uyarınca veri işleyen konumunda olduğu, ilgili kişinin avukatlık ortaklığına başvuru hakkı bulunmadığı ve şikâyetinin usulden reddinin gerektiği,

Nitekim söz konusu şirket ile aralarında imzalanan sözleşmede de avukatlık ortaklığının veri işleyen sıfatı ile sorumlu olacağına ilişkin hükme yer verildiği,

Avukatlık ortaklığı olarak vekili oldukları şirket adına, müvekkillerinin haklarını ve menfaatlerini korumak amacıyla ve bu anlamda Avukatlık Kanunu'ndan doğan yükümlülüklerini ve yürütmekte olduğu icra işlemleri bakımından 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile diğer mevzuattan kaynaklanan hukuki yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla borçluya ait kişisel verileri 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan "Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması" ve "İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması" hukuki sebepleri çerçevesinde işledikleri,

Belirtilen 4 farklı telefon numarasının ilgili kişinin iletişim numarası olarak avukatlık ortaklığına veri sorumlusu GSM operatörü tarafından iletildiği ve avukatlık ortaklığının da "veri işleyen" sıfatıyla bu numaralara bilgilendirme kısa mesajı gönderdiği, bu bağlamda avukatlık ortaklığının söz konusu şirket tarafından erişim imkânı sağlanan borçlulara ait iletişim numaralarının kaynağını sorgulama yetkisinin bulunmadığı,

İlgili kişinin iletişim numarası olarak bildirilen numaralara yalnızca bir kez kısa mesaj gönderimi yapıldığı, bu kısa mesajın içeriğinde ise ilgili kişiye ilişkin kişisel verilerin paylaşılmadığı ve ilgili kişinin isminin maskelenerek paylaşıldığı ifade edilmiştir.

Söz konusu iddialara ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde veri sorumlusu GSM operatöründen de savunması istenilmiş olup alınan cevabi yazıda özetle;

Veri sorumlusu olarak avukatlık ortaklığı ile hukuki ilişkileri kapsamında ve borcun tahsili amacıyla yalnızca ilgili kişi borçluya ilişkin kimlik, iletişim ve borç bilgilerini içeren verilerin paylaşıldığı,

Şikâyete konu telefon numaralarının ilgili kişinin ortağı olduğu şirket adına kayıtlı kurumsal numaralar olduğu ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin yapılan incelemede, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 19/01/2023 tarih ve 2023/78 sayılı kararı ile;

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde açık rızanın, "belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza", (ç) bendinde ilgili kişinin, "kişisel verisi işlenen gerçek kişi", (d) bendinde kişisel verinin, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi", (e) bendinde kişisel verilerin işlenmesinin, "kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem", (ı) bendinde veri sorumlusunun, "kişisel verilerin işleme amacını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek ve tüzel kişi", (ğ) bendinde veri işleyenin "veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlandığı,

Kanun'un "Genel İlkeler" başlıklı 4'üncü maddesinde, kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işleneceği hükme bağlandıktan sonra, kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkelere yer verildiği, buna göre, kişisel verilerin ancak; a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma, c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ile d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkelerine uygun işlenebileceği,

Kanun'un "Kişisel Verilerin İşlenme Şartları" başlıklı 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği, (2) numaralı fıkrasında ise kanunlarda açıkça öngörülmesi; fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması; bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması; veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması; ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması; bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması ve ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması şartlarından birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesinin mümkün olduğu hükmünün yer aldığı,

Şikâyete konu olayda avukatlık ortaklığı tarafından sunulan savunmada veri sorumlusu müvekkilleri ile aralarındaki sözleşme gereği veri sorumlusu sıfatını haiz olmadıkları belirtilmişse de veri sorumlusu sıfatını tayin etmede Kanun çerçevesinde yapılacak değerlendirme için bu sözleşmede yer alan nitelendirmenin esas alınamayacağı; bununla birlikte ilgili kişiye ilişkin kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan, ilgili kişinin ortağı olduğu şirkete ait iletişim numaralarını borcun tahsili amacı ile avukatlık ortaklığı ile paylaşan GSM operatörü şirketin, "veri

sorumlusu"; veri sorumlusunun verdiği talimat çerçevesinde ilgili kişiye ait olduğu belirtilen iletişim numaralarına borcun tahsili amacıyla kısa mesaj gönderen avukatlık ortaklığının ise veri işleyen olarak tanımlanabileceği,

Her ne kadar avukatlık ortaklığı tarafından ilgili kişi borçlunun soyadının yıldızlı bir şekilde yazıldığı ifade edilse de adının tamamı ve soyadının baş harfinin yer alması ile mesajın ilgili kişinin ortağı olduğu şirkete ait telefon numaralarına gönderilmesinin ilgili kişiyi belirlenebilir kıldığı,

Kanun'da, kişisel verilerin sınırlı sayma yöntemi ile belirlenmediği, bir verinin kişisel veri olması için belirli ya da belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin olma kriteri getirildiği; bu kapsamda, ilgili kişinin şirket hattı olan cep telefonu numaralarına gönderilen adı, soyadı, borçlu olduğu firma ve hakkında icra takip işlemlerinin başlatılacağı bilgilerini ihtiva eden kısa mesajın ilgili kişiye ait kişisel verileri içerdiğinin anlaşıldığı,

Avukatlık ortaklığının savunmasında, veri sorumlusu ile arasındaki vekâlet ilişkisine binaen müvekkilinin alacaklarının takibini gerçekleştirdiği, ilgili kişiye ilişkin tüm iletişim numaralarının veri sorumlusu tarafından irtibat bilgisi olarak paylaşıldığının belirtildiği; veri sorumlusunun savunmasında ise alacağın tahsili için zorunlu olan veriler dışında avukatlık ortaklığına başkaca kişisel veri aktarılmadığının, şikâyete konu GSM numaralarının ilgili kişinin ortağı olduğu şirket adına kayıtlı kurumsal numaralar olduğunun ifade edildiği,

İlgili kişinin ortağı olduğu şirkete ait kurumsal iletişim numaralarının Kanun'un 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında veri sorumlusu ile arasındaki bireysel sözleşmelere ilişkin iletişim numarası olarak da kullanılabileceğine dair ilgili kişinin açık rızasının alındığını tevsik eden bilgi ve belgeye savunma ekinde rastlanmadığı,

Her ne kadar Kanun kapsamında tüzel kişiye ait telefon numaraları kişisel veri olmasa da veri sorumlusu tarafından ilgili kişinin ortağı olduğu şirkete ait kurumsal telefon numaralarının ilgili kişinin iletişim numarası olarak avukatlık ortaklığı ile paylaşılmasının, Kanun'un 4'üncü maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendine

aykırı olarak ilgili kişiye ilişkin kişisel verilerin doğru bir şekilde işlenmediği şeklinde değerlendirileceği, bu nedenle avukatlık ortaklığı tarafından ilgili kişiye ilişkin kişisel verileri içeren kısa mesajların şirkete ait iletişim numaralarına gönderilmesi neticesinde borca konu işlemle ilgisi olmayan üçüncü kişi şirket çalışanları ile ilgili kişiye ilişkin kişisel veri olan borç bilgisinin Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan herhangi bir işleme şartı bulunmaksızın paylaşıldığı değerlendirmelerinden hareketle;

İlgili kişinin ortağı olduğu Şirkete ait kurumsal iletişim numaralarının, veri sorumlusu ile arasındaki bireysel sözleşmelerde de iletişim numarası olarak kullanılmasının veri sorumlusu tarafından Kanun'un 4'üncü maddesinde yer alan Genel İlkelerden "doğru ve gerektiğinde güncel" olma ilkesine aykırılık teşkil ettiği anlaşılmış olup, bu hukuka aykırı veri işleme faaliyeti nedeniyle avukatlık ortaklığı tarafından ilgili kişiye ilişkin kişisel verileri içeren kısa mesajların şirkete ait iletişim numaralarına gönderilmesi neticesinde, borca konu işlemle ilgisi olmayan üçüncü kişi şirket çalışanları ile ilgili kişiye ilişkin kişisel veri olan borç bilgisinin Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan herhangi bir işleme şartı bulunmaksızın paylaşıldığı gözetildiğinde; Kanun'un 12'nci maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmediği kanaatine varılan veri sorumlusu hakkında Kanun'un 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 85.000 TL idari para cezası uygulanmasına,

Veri sorumlusu tarafından verilen talimat çerçevesinde borcun tahsili amacıyla ilgili kişiye ilişkin olduğu belirtilen telefon numaralarına bir adet kısa mesaj gönderen ve sınırlı yetkisi çerçevesinde söz konusu numaralara ilişkin doğrulama imkânı olmayan veri işleyen avukatlık ortaklığı hakkında Kanun kapsamında yapılacak bir işlem bulunmadığına karar verilmiştir.

"İlgili kişinin kişisel verilerinin yer aldığı ihtarnamenin, bordrolama hizmeti sunan veri sorumlusu tarafından başka çalışanlara da gönderilmesi" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/04/2022 tarih ve 2022/328 sayılı Karar Özeti

Karar Tarihi : 07/04/2022

Karar No : 2022/328

Konu Özeti : İlgili kişinin kişisel verilerinin yer aldığı ihtarnamenin, bordrolama hizmeti sunan veri sorumlusu tarafından başka çalışanlara da gönderilmesi

Kuruma intikal eden şikâyette özetle; ilgili kişinin ücretsiz izne gönderildiğine dair veri sorumlusu tarafından kendisine bir ihtarname iletildiği, söz konusu ihtarnamenin yedi kişiye daha gönderildiği, ihtarnamede T.C. kimlik numarası ve adresinin bulunması nedeniyle ilgili kişinin kişisel verilerinin alenen ifşa edildiği belirtilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

Konuya ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde veri sorumlusundan savunması istenilmiş olup alınan cevabi yazıda özetle;

İlgili kişinin esasen aynı grup şirketine ait başka bir şirketin çalışanı olduğu ve aynı grup şirketi çatısı altında yer almaları nedeniyle taraflarınca, söz konusu şirket çalışanlarının ücretleri ve çalışma süreleri kapsamında bordrolama hizmeti temin edildiği ve çalışanlara yönelik bordro oluşturma ve izin kullanım süreçlerinin denetlenerek bunların kontrol ve takip edilmesi hizmeti sunulduğu,

COVID-19 pandemisinden dolayı alınan tedbirler kapsamında ücretsiz izin kullanımının iş yerinde zorunlu hale gelmesi nedeniyle istihdamın sonlanmaması ve iş yeri ile personel sağlığının tehlikeye düşmemesi adına, ilgili kişinin, asıl işvereni olan şirket tarafından ücretsiz izne çıkarıldığı ve bu kapsamda ilgili kişinin ad ve soyadı, T.C. kimlik numarası, adres bilgisi ve pandemi nedeniyle ücretsiz izin uygulanmasına dair bilgilerinin ilgili kişinin işvereni olan şirket tarafından kendilerine aktarıldığı,

İlgili kişi ücretsiz izindeyken, izin süresinin uzatılması kararının kendisine ve onun gibi izinde olan diğer işçilere bildirilmesi için kendilerine telefonla ulaşılmaya çalışıldığı, ancak bu yolla ulaşılamayan işçilerin hem iş yerine gelmelerinde sağlık açısından sakınca bulunması hem de taraflarınca grup şirketlerine sunulan personel izin takip hizmetleri dolayısıyla çalışana noter vasıtasıyla bildirim yapılmasının uygun olacağı düşüncesi ile taraflarının avukatına çalışanın ad ve soyadı, T.C. kimlik numarası, adres ve ücretsiz izin durumuna ilişkin bilgiler gönderilerek ücretsiz izin süresinin uzatıldığının ihtar edilmesinin istendiği,

Bildirim yapılacak personel sayısının fazla olması sebebiyle, usul ekonomisi ve noterlikteki işlemlerin en uygun şekilde gerçekleştirilmesi adına avukatları tarafından vekâleten ihtarname düzenlenerek gönderildiği, noterlik nezdinde yapılan işlemlerde, sair bilgilerin ilgili noterliğe sağlanmasının Noterlik Kanunu ve ikincil mevzuattan kaynaklandığı, ihtarname keşide edilebilmesi için keşidecinin ve muhatabın/muhatapların ad ve soyadı ile T.C. kimlik numaralarının noterliğe sunulmasının, tebligatın sağlıklı yapılabilmesi için yine mevzuat gereğince zorunlu olduğu, bu nedenle birden çok muhatabın yer aldığı ihtarname içerisinde muhatapların bilgilerine yer verildiği ve ilgili kişisel verilerin noterlik ile paylaşıldığı,

Yapılan bu işlemin meşru ve açık bir amaca dayalı olduğu, işleme amacı olan ücretsiz izin süresinin takibi ve çalışana bildirim yapılabilmesi amacı ile sınırlı olarak bahse konu verilerin işlendiği, aktarıldığı ve işlendikleri amaçla bağlantılı olmayan bir şekilde kullanılmadığı, veri işleme faaliyetinin ölçülü olduğu ve kişisel verilerin ihtarname keşide edilmesi için noterlik ile paylaşılmasının ilgili kişinin lehine ve izin durumunun bildirilmesine yönelik olduğu,

İlgili kişiye ait kişisel verilerin, bordrolama destek hizmetleri çerçevesinde ilgili kişinin işvereni olan şirket tarafından kendilerine aktarıldığı ve bu aktarımın hukuki dayanağının 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanun'unun (Kanun) 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendi olduğu ifade edilmiştir.

Konuya ilişkin yapılan değerlendirme neticesinde, Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 07/04/2022 tarih ve 2022/328 sayılı Kararı ile;

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) "Genel İlkeler" başlıklı 4'üncü maddesinde, kişisel verilerin ancak bu Kanun'da ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işleneceği hükme bağlandıktan sonra, kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkelere yer verildiği, buna göre, kişisel verilerin ancak; "a) Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma, b) Doğru ve gerektiğinde güncel olma, c) Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme, ç) İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ile d) İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme" ilkelerine uygun olarak işlenebileceği,

Kanun'un "Kişisel Verilerin İşlenme Şartları" başlıklı 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği, (2) numaralı fıkrasında ise kanunlarda açıkça öngörülmesi; fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması; bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması; veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması; ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması; bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması ve ilgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması şartlarından birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesinin mümkün olduğu hükmünün yer aldığı,

Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince veri sorumlusunun; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek ve kişisel verilerin muhafazasını sağlamak amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorunda olduğunun hükme bağlandığı,

Diğer yandan 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun "Düzenleme Şeklinde Yapılması Zorunlu İşlemler" başlıklı 89'uncu maddesinde;

"Niteliği bakımından tapuda işlem yapılmasını gerektiren sözleşme ve vekaletnamelerle, vasiyetname, mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış, gayrimenkul satış va'di, vakıf senedi, evlenme mukavelesi, evlat edinme ve tanıma, mirasın taksimi sözleşmesi ve diğer kanunlarda öngörülen sair işlemler bu fasıl hükümlerine göre düzenlenir." hükmünün yer aldığı ve yine anılan Kanun'un "Onaylama" başlıklı üçüncü bölümünün "Şekil" başlığını taşıyan 90'ıncı maddesinin; "Hukuki işlemlerin altındaki imzanın onaylanması imzayı atan şahsa ait olduğunun bir şerhle belgelendirilmesi şeklinde yapılır. İmzası onaylanan iş kağıdının aslı ilgilisine verilir ve imzalı bir örneği dairede saklanır. Bu örnek harca tabi değildir." hükmünü haiz olduğu,

Somut olayda, veri sorumlusu tarafından ilgili kişinin ve diğer yedi çalışanın bilgilerine aynı ihtarnamede yer verildiğinin görüldüğü ve veri sorumlusu tarafından da bu durumun ikrar edildiği,

Senetler düzenleme ve onaylama şeklinde hazırlanabilmekle birlikte söz konusu belgenin noterlik tarafından "onaylama" şeklinde gerçekleştirildiğinin görüldüğü ve ilgili kişinin kişisel verilerine ek olarak yedi çalışanın da kişisel verilerinin toplu bir şekilde aynı ihtarnamede yer almasından dolayı her birinin kişisel verilerinin birbirleriyle paylaşıldığının anlaşıldığı,

İlgili kişinin ve diğer yedi çalışanın kimlik ve iletişim verisinin ihtarnamede yer alması suretiyle ilgili noterlikle paylaşılması Kanun'un 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde yer alan "bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması" işleme şartı kapsamında yer almakla birlikte söz konusu çalışanların kimlik ve iletişim verisinin aynı ihtarnamede yer alması ve söz konusu ihtarname keşide edilirken herhangi bir şekilde karartma, muhataplara ayrı ayrı keşide etme vb. gibi bir işlem yapılmaması sebebiyle ilgili kişinin kişisel verilerinin diğer çalışanlarla paylaşıldığı ve bu suretle gerçekleşen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan kişisel veri işleme şartlarından herhangi birine dayanmadığı değerlendirmelerinden hareketle;

İlgili kişinin kişisel verilerinin yer aldığı ihtarnamenin veri sorumlusu tarafından yedi kişiye daha gönderildiği iddiasına ilişkin

olarak; diğer yedi çalışanla birlikte ilgili kişinin kimlik ve iletişim verisinin aynı ihtarnamede yer alması ve söz konusu ihtarname keşide edilirken de herhangi bir şekilde karartma, muhataplara ayrı ayrı keşide etme vb. işlemin yapılmaması nedeniyle ilgili kişinin kişisel verilerinin diğer çalışanlarla paylaşıldığı, bu çerçevede Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan herhangi bir işleme şartına dayanmaksızın gerçekleşen kişisel veri işleme faaliyetinin Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrası hükmüne aykırı olduğu değerlendirildiğinden veri sorumlusu hakkında Kanun'un 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 100.000 TL idari para cezası uygulanmasına,

Diğer taraftan Karar hakkında Türkiye Noterler Birliğine bilgi verilmesine karar verilmiştir.

Veri sorumlusu eski işveren tarafından ilgili kişinin kişisel verilerinin yer aldığı adli yazışma bilgilerinin kardeşi ile paylaşılması" hakkında Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/09/2022 tarihli ve 2022/896 sayılı Karar Özeti

Karar Tarihi : 02/09/2022

Karar No : 2022/896

Konu Özeti : Veri sorumlusu eski işveren tarafından ilgili kişinin kişisel verilerinin yer aldığı adli yazışma bilgilerinin kardeşi ile paylaşılması

Kuruma intikal eden şikâyette özetle; ilgili kişi ile veri sorumlusu arasındaki iş akdinin haklı nedenle feshedildiği tarihe kadar geçen sürede bir iş ilişkisinin mevcut olduğu, bu doğrultuda veri sorumlusu tarafından ilgili kişiye ait kimlik, iletişim, özlük, mesleki deneyim, sağlık verileri gibi birtakım kişisel verilerin işlendiği, ancak bu kişisel veri işleme faaliyetlerine ilişkin ilgili kişiye herhangi bir aydınlatma yapılmadığı, ayrıca birtakım kişisel veriler işlenirken ilgili kişinin açık rızasının alınmadığı, bunların yanı sıra veri sorumlusu işveren tarafından ilgili kişinin adının geçtiği ceza soruşturma dosyasında yer alan adli yazışma bilgilerinin dosya ile herhangi bir bağlantısı olmadığı halde ilgili kişinin kardeşinin e-posta adresine iletildiği, ilgili hususta veri sorumlusuna başvuru yapılmışsa da cevap alınamadığı belirtilerek veri sorumlusu hakkında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Kanun) kapsamında gereğinin yapılması talep edilmiştir.

Konuya ilişkin başlatılan inceleme çerçevesinde veri sorumlusundan savunması istenilmiş olup alınan cevabî yazıda özetle;

Veri sorumlusunun işçi-işveren ilişkisi kapsamında tutmuş olduğu özlük dosyasında ilgili kişiye ait kimlik, iletişim, özlük, mesleki deneyim, sağlık verileri gibi kişisel verileri Kanun'un kişisel verilerin işlenme şartlarını düzenleyen 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a), (c), (ç), (e) ve (f) bentlerine ve İş Kanunu'na dayanarak işlediği,

Yasal yükümlülükler gereği oluşturulan işçi özlük dosyası haricinde ilgili kişinin açık rızasına bağlı olarak herhangi bir verisinin işlenmediği, ilgili kişiye ait özel nitelikli hiçbir kişisel verinin işlenmediği, ilgili kişiye ait kişisel verilerin yurt dışına aktarılmadığı,

İş Kanunu kapsamındaki yasal yükümlülük gereği kendilerinden hangi gerekçeyle evrak talep edildiğinin işçilere bildirilmesiyle sözlü olarak aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiği, bununla birlikte yazılı bir aydınlatma metninin bulunmadığı,

İlgili kişinin başvurusuna iş yoğunluğu sebebiyle yasal süresi içinde cevap verilemediği,

İlgili kişinin diğer birkaç eski çalışan ile birlikte veri sorumlusunun markasına ait yazılım programlarını başka şirketlere sattığı, sahte imzalar atarak şirketin müşterileriyle akdettiği sözleşmeleri şirket yönetiminin bilgisi, onayı ve vekaleti olmaksızın başka bir paravan şirkete devrettiği, markanın çevrimiçi eğitim portallarını izinsiz olarak aktardığı ve bu yolla haksız kazanç elde ettiği, bu kapsamda ilgili kişinin iş sözleşmesindeki ticari sır saklama, şirket yazılımlarını üçüncü kişilerle paylaşmama, gizlilik anlaşmalarına aykırı davranmama vb. yükümlülüklere aykırı davrandığı,

Veri sorumlusunun bu durumu öğrenir öğrenmez ilgili kişinin iş sözleşmesini haklı sebeple feshettiği, ilgili kişinin ofisten ayrılırken şirketin kendisine tahsis ettiği iş bilgisayarında hem şahsi hem de şirketin sağladığı e-posta hesabının oturumunu açık unuttuğu, bahse konu hesaplardaki yazışmalar incelendiğinde ilgili kişinin şirketin yazılım ve ticari sırlarını çalarken şirket uzantılı e-posta adresinden kendi şahsi e-posta hesaplarına yönlendirmeler yaptığının anlaşıldığı ve akabinde ilgili kişi hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulduğu ifade edilmiştir.

Veri sorumlusu tarafından, ilgili kişi hakkında Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmasının nedenleri açıklanmış olmakla beraber bu suç duyurusuna ilişkin bilgilerin ilgili kişinin kardeşine iletilip iletilmediği, iletildiyse bunun hukuki gerekçesinin ne olduğu sorusuna herhangi bir yanıt verilmediğinden veri sorumlusunu muhatap ikinci bir yazı ile söz konusu hususlarda bilgi talep edilmiş ancak veri sorumlusu tarafından bu yazıya cevap niteliğinde herhangi bir bilgi ya da belge Kuruma iletilmemiştir.

Konuya ilişkin yürütülen inceleme neticesinde Kişisel Verileri Koruma Kurulunun 02/09/2022 tarih ve 2022/896 sayılı sayılı Kararı ile;

6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde açık rızanın, "belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza", (ç) bendinde ilgili kişinin, "kişisel verisi işlenen gerçek kişi", (d) bendinde kişisel verinin, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi", (e) bendinde kişisel verilerin işlenmesinin, "kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem", (ı) bendinde veri sorumlusunun, "kişisel verilerin işleme amacını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek ve tüzel kişi" olarak tanımlandığı,

Kanun'un "Kişisel Verilerin İşlenme Şartları" başlıklı 5'inci maddesinin "(1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez. (2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür: a) Kanunlarda açıkça öngörülmesi. b) Fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisinin ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için zorunlu olması. c) Bir sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, sözleşmenin taraflarına ait kişisel verilerin işlenmesinin gerekli olması. ç) Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması. d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması. e) Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması. f) İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması" hükmünü haiz olduğu,

Kanun'un "Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükler" başlıklı 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Veri sorumlusu; a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek, b) Kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişilmesini önlemek, c) Kişisel verilerin muhafazasını sağlamak, amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri almak zorundadır." düzenlemesinin, (5) numaralı fıkrasında ise "İşlenen kişisel verilerin kanuni olmayan yollarla başkaları tarafından elde edilmesi hâlinde, veri sorumlusu bu durumu en kısa sürede ilgilisine ve Kurula bildirir. Kurul, gerekmesi hâlinde bu durumu, kendi internet sitesinde ya da uygun göreceği başka bir yöntemle ilan edebilir." düzenlemesinin yer aldığı,

Bu çerçevede;

Veri sorumlusu firma tarafından ilgili kişiye ait kimlik, iletişim, özlük, mesleki deneyim, sağlık verileri gibi birtakım kişisel verilerin işlendiği ancak ilgili kişinin açık rızasının alınmadığı iddiasına ilişkin olarak;

Veri sorumlusu ile ilgili kişi arasında iş sözleşmesinin kurulmuş olduğu, veri sorumlusunun ilgili kişiye ait kimlik bilgilerini 4857 sayılı İş Kanunu'nun "İşçi Özlük Dosyası" başlıklı 75'inci maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan "İşveren çalıştırdığı her işçi için bir özlük dosyası düzenler. İşveren bu dosyada, işçinin kimlik bilgilerinin yanında, bu Kanun ve diğer kanunlar uyarınca düzenlemek zorunda olduğu her türlü belge ve kayıtları saklamak ve bunları istendiği zaman yetkili memur ve mercilere göstermek zorundadır. İşveren, işçi hakkında edindiği bilgileri dürüstlük kuralları ve hukuka uygun olarak kullanmak ve gizli kalmasında işçinin haklı çıkarı bulunan bilgileri açıklamamakla yükümlüdür" düzenlemesi uyarınca 6698 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenmiş bulunan "kanunlarda açıkça öngörülme" şartına dayalı olarak; özlük dosyasında bulundurulması gereken şikâyete konu diğer kişisel verileri ise anılan maddenin (ç) bendinde yer alan "veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması" şartına dayalı olarak işlediği,

Kişisel veri işleme faaliyeti çerçevesinde veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmediği iddiasına ilişkin olarak;

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'in 5'inci maddesi uyarınca aydınlatma yükümlülüğünün, veri sorumlusu ya da yetkilendirdiği kişi tarafından ilgili kişinin açık rızasına veya Kanun'daki diğer işleme şartlarına bağlı olarak kişisel veri işlenen her durumda sözlü, yazılı, ses kaydı, çağrı merkezi gibi fiziksel veya elektronik ortam kullanılmak suretiyle yerine getirilmesi gerektiği ve ispatının veri sorumlusuna ait bir yükümlülük olduğu, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirildiğine ilişkin Kuruma tevsik edici herhangi bir belge göndermediği, arama motorları üzerinden yapılan araştırmada veri sorumlusuna ait internet sitesi incelendiğinde aydınlatma metnine yer verildiğinin görüntülendiği,

Veri sorumlusunun, ilgili kişinin kardeşinin e-posta adresine, ilgili kişinin adının geçtiği Savcılık şikâyet dilekçesini ilettiği iddiasına ilişkin olarak;

İlgili kişinin adının geçtiği ceza soruşturma dosyasında yer alan adli yazışma bilgilerinin ilgili kişinin kardeşinin e-posta adresine hiçbir bağlantısı bulunmadığı halde iletildiği iddiası incelendiğinde; veri sorumlusundan ilgili kişinin kardeşine iletildiği belirtilen e-postaların içeriğinde "Bu doküman ekindeki yazışma ve kanıtlarla 500 sayfalık bir dosya ve kitapçık haline de getirildi, dava süreçleri yavaş işleyebilir, ama bu belgeler sizin eve, ana baba evlerinize, çalıştığın şirkete özel olarak teslim ediliyor, adresleri ancak bulabildik." ifadesine yer verildiği, aynı e-postanın ekinde bir hukuk bürosu tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına iletilen şikayet dilekçesine yer verildiği, bahse konu şikayet dilekçesinin şüpheliler kısmında sadece ilgili kişiye değil, diğer pek çok gerçek ve tüzel kişiye ilişkin bilgilere de yer verildiğinin anlaşıldığı,

Bununla birlikte veri sorumlusunun ilgili kişiye ait Savcılık şikâyet dilekçesini hangi hukuki gerekçe ile ilgili kişinin kardeşi ile paylaştığı iddiasına cevap vermediği,

İlgili kişinin kardeşinin e-posta adresine veri sorumlusu tarafından iletilen dosyalar incelendiğinde iletilerde dört farklı gerçek

kişinin kişisel verilerinin de hukuka aykırı şekilde paylaşıldığının görüldüğü, paylaşma işleminin Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan kişisel verilerin işlenmesi şartlarından herhangi birine dayanmadığı, bu kapsamda, veri sorumlusunun Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğüne aykırı hareket ettiği,

İlgili kişi tarafından yapılan başvurunun, veri sorumlusu tarafından cevapsız bırakıldığı iddiasına ilişkin olarak;

Kanun'un "Veri sorumlusuna başvuru" başlıklı 13'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında "İlgili kişi, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili taleplerini yazılı olarak veya Kurulun belirleyeceği diğer yöntemlerle veri sorumlusuna iletir." düzenlemesi, (2) numaralı fıkrasında "Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır." ve (3) numaralı fıkrasında "Veri sorumlusu talebi kabul eder veya gerekçesini açıklayarak reddeder ve cevabını ilgili kişiye yazılı olarak veya elektronik ortamda bildirir." düzenlemesi ile Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ'in (Tebliğ), "Başvuruya cevap" başlıklı 6'ncı maddesinin (1) numaralı fıkrasında "Veri sorumlusu bu Tebliğ kapsamında ilgili kişi tarafından yapılacak başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak sonuçlandırmak üzere gerekli her türlü idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür." düzenlemesi, 5'inci fıkrasında ise "Veri sorumlusu başvuruda yer alan talepleri, talebin niteliğine göre en kısa sürede ve en geç otuz gün içinde ücretsiz olarak sonuçlandırır." düzenlemesine karşılık veri sorumlusunun Kanun'a ve Tebliğ'e aykırı davranarak ilgili kişinin başvurusuna yasal süreler içerisinde cevap vermediği değerlendirmelerinden hareketle;

Veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki iş sözleşmesi kapsamında ilgili kişiye ilişkin kimlik bilgilerinin 6698 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenmiş bulunan "kanunlarda açıkça öngörülme" şartına dayalı olarak; özlük dosyasında bulundurulması gereken şikayete konu diğer kişisel veri içeren belgelerin ise anılan maddenin (ç) bendinde yer alan

"veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için zorunlu olması" şartına dayalı olarak işlendiği değerlendirildiğinden kişisel veri işleme faaliyeti açısından veri sorumlusu hakkında Kanun kapsamında herhangi bir işlem tesis edilmesine yer olmadığına,

Veri sorumlusu tarafından ilgili kişiye ve başka gerçek kişilere ait kişisel verileri barındıran Savcılık şikayet dilekçesinin olayla herhangi bir ilgisi olmadığı anlaşılan ve ilgili kişinin kardeşi olduğu belirtilen üçüncü bir kişiye e-posta yoluyla iletilmesi işleminin, Kanun'un 5'inci maddesinde yer alan kişisel verilerin işlenmesi şartlarından herhangi birine dayanmadığı ve bu kapsamda veri sorumlusunun Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemeye yönelik gerekli her türlü teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğüne aykırı hareket ettiği değerlendirildiğinden veri sorumlusu hakkında Kanun'un 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 150.000 TL idari para cezası uygulanmasına,

İlgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin aydınlatılmadığını iddia ettiği, veri sorumlusunun kişisel veri işlenmesine ilişkin sözlü olarak aydınlatma yapıldığını beyan ettiği ancak bu konuda tevsik edici bir belgenin Kuruma iletilmemiş olduğu, bununla birlikte Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğin 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediğinin ispatının veri sorumlusuna ait bulunduğu hususları dikkate alındığında, veri sorumlusunun çalışanlara ilişkin kişisel veri içeren bilgi ve belgeleri özlük dosyasında muhafaza etmek suretiyle işlemesi hakkında ilgili kişileri aydınlatması gerektiği ve bu doğrultuda aydınlatma yükümlülüğünün Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yerine getirilmesinde gerekli dikkat ve özeni göstermesi hususunun veri sorumlusuna hatırlatılmasına,

Veri sorumlusunun Kanun ve Tebliğ'den doğan "ilgili kişinin başvurusunun cevaplandırılması" yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşıldığından, veri sorumlusunun ilgili kişilerin yaptığı başvuruları etkin, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak ve Kanun ile Tebliğ'de öngörülen süreler içerisinde cevaplandırması

gerektiği konusunda uyarılmasına; ayrıca ilgili kişinin taleplerinin yanıtsız bırakıldığı dikkate alındığında veri sorumlusunun, ilgili kişiye başvurusunda talep ettiği hususlara ilişkin açıklayıcı ve detaylı bir şekilde cevap vermesi ve ilgili kişiye verilen cevaba ve cevabın ilgili kişi tarafından tebellüğ edilip edilmediğine ilişkin tevsik edici belgeyle birlikte Kurula bilgi vermesi gerektiği yönünde talimatlandırılmasına,

Öte yandan veri sorumlusunun Kurumun ikinci yazısına da cevap vermediği dikkate alındığında bundan sonraki süreçte Kurumca istenilen bilgi ve belge taleplerine zamanında cevap verilmesi hususunda uyarılmasına,

Şikâyet konusunun veri ihlali niteliği arz ettiği, bu çerçevede bundan sonraki süreçlerde meydana gelebilecek veri ihlallerinde Kanun'un 12'nci maddesinin (5) numaralı fıkrası kapsamında ilgili kişilere ve Kurula bilgi verilmesi gerektiği hususunun veri sorumlusuna hatırlatılmasına karar verilmiştir.

UYGULAMADA AVUKAT

AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN SONLANDIRILMASI HALİNDE ÜCRETTE HARÇLANDIRILMIŞ DAVA DEĞERİNİ ESAS ALAN YARGITAY GÖRÜŞÜ VE MÜVEKKİLİN KÖTÜNİYETİ

Prof.Dr. Faruk EREM *"Sosyal ve Ekonomi Açısından Avukatlık Ücreti"* başlıklı makalesinde *"Avukatlık ücreti herhangi bir malın değeri gibi ölçülemez. Ücreti, avukatlık mesleğine ilişkin vakardan ve avukatın kişiliğinden ayırmak mümkün değildir. Maddi anlamda bir şeyin karşılığı sayılamaz. Usul kanunları uyarınca yargılama kolektif yargılama olup, avukatlarla beraber adalet mensuplarının ortak emeği ile sonuç elde edilir. Bu sonuç müvekkil için fayda olup, asıl sonuç adalette toplanır."* demiştir.[1]

Anayasa Mahkemesi'nin 03.03.2004 gün ve 2004/8 E. 2004/28 K. no'lu kararında *"Vekâlet ücreti, savunma hakkının en önemli parçası olan hukuki danışmanlık görevinin, konunun uzmanı hukukçular tarafından yapılmasının doğal sonucudur. Avukatların mesleklerini serbestçe ve herhangi bir kaygı olmadan yapabilmeleri için yaptıkları hizmetin karşılığı olan makul bir ücret almaları gerekir."* denilmiştir.

Avrupa'da Avukatlık Mesleğine İlişkin Temel İlkeler Tüzüğü ve Avrupa'da Avukatların Tabi Olduğu Meslek Kuralları uyarınca avukatlık ücreti adil ve makul olmalıdır.

Bu kapsamda günümüzdeki Avukatlık Kanunu'nun (Av.K.) avukatlık ücretini düzenleyen 164. maddesinde, dava veya hükmolunacak şeyin değerinin yahut paranın %25'ine kadar avukatlık ücreti kararlaştırılabileceği, ücret kararlaştırmasının yapılmadığı durumlarda da değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifesinin altında olmamak koşuluyla yüzde on ile yüzde yirmi

1 *"Sosyal Ekonomi Açısından Avukatlık Ücreti"* İstanbul Barosu Dergisi, 19725. c.XLVI s.11-12

arasındaki bir miktarın avukatlık ücreti olarak belirlenmesi, adil ve makul ücret olarak kabul edilmiştir.

Bu düzenlemeden önce 19.03.1969 yılında kabul edilen Av.K. 163 ve 164. maddelerinde avukatlık sözleşmesinin yazılı yapılmak zorunda olduğu, davada gösterilen başarıya göre değişmek ve yüzde yirmi beşi aşmamak üzere dava olunan veya hükmolunacak şeyin değerinin belli bir yüzdesinin avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabileceği, yazılı sözleşme olmaması halinde asgari ücret tarifesinin uygulanacağı düzenlenmekteydi.

Avukatlık sözleşmesi ve ücretin belirlenmesinin yeni esaslara bağlanması genel gerekçesiyle hazırlanan 02.05.2001 yılında kabul edilen 4667 sayılı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 164. maddede yapılan değişiklikler ile yüzde yirmi beşi aşmamak üzere dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesinin avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabileceği, avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu hallerde değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgarî ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın sonucuna ve avukatın emeğine göre değişmek üzere ücret anlaşmazlığı tarihindeki dava değerinin yüzde beşi ile yüzde on beşi arasındaki bir miktarın avukatlık ücreti olarak belirleneceği düzenlenmiştir.

Toplumumuzun sosyal ve kültürel yapısı gereği müvekkil ile avukat arasında yazılı ücret sözleşmesi yapılamadığı, büyük emekler ve uğraşılar sonunda davayı kazanan avukata vekalet ücreti ödenmediği belirtilerek kamu hizmeti gören avukatların huzurunu sağlamak genel gerekçesiyle 13.01.2004 tarihinde 5043 sayılı sayılı Avukatlık Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kabul edilmiştir.

Bu değişiklikler ile 164. maddede yüzde yirmi beşi aşmamak üzere dava veya hükmolunacak şeyin değeri yahut paranın belli bir yüzdesinin avukatlık ücreti olarak kararlaştırılabileceği hükmü muhafaza edilerek; avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldı-

ğı hallerde değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktarın avukatlık ücreti olarak belirleneceği düzenlenmiştir.

Bu düzenleme uyarınca gerek yazılı avukatlık sözleşmesi yapılarak dava yahut hükmolunana bağlı olarak ücret kararlaştırmalarında, gerekse yazılı avukatlık sözleşmenin olmadığı hallerde kısmi yahut belirsiz alacak davası olarak açılan ve henüz hüküm verilmemiş olan davalarda müvekkilin haksız olarak avukatı azli halinde iş sahibinden istenilecek akdi ve karşı yan aleyhine hükmedilecek yasal vekâlet ücretine esas teşkil edecek meblağın ne olacağıyla ilgili Yargıtay kararlarında, harcı yatırılan müddeabihin değerinin vekâlet ücretinin belirlenmesinde esas alınacağını içtihat edilmiştir. (Atilla Özen, Avukatlık Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 5. Baskı, 2022, s.552 vd; Atilla Özen, Avukatlık Sözleşmesi, Seçkin Yayıncılık, 2021, s.81 vd)

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıklara bakan Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin kararları uyarınca taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesi yoksa dava ve takip dosyasında harcı yatırılan değerin %10-20'si oranında akdi vekâlet ücreti istenebilir.[2] Aynı şekilde harcı yatırılan değer üzerinden karşı yan vekâlet ücreti istenebilir.[3] Yargıtay'a göre tapu iptali ve tescil davasında vekâlet sözleşmesinin sona erdiği tarihte harçlandırılmış dava değeri, vekâlet ücretinin hesaplanmasında dikkate alınır.[4]

08.07.2020 gün ve 31179 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu'nun 07.07.2020 gün ve 173 sayılı kararı ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 02.09.2020 tarihinden geçerli olmak üzere kapatılmasına ve arşivinde bulunan işlerin Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'ne devrine karar verilmiştir.

2 Yargıtay 13. HD 23.02.2015 gün ve 2014/17437 E. 2015/5496 K.

3 Yargıtay 13. HD 10.11.2013 gün ve 2013/15619 E. 2013/25008 K.

4 Yargıtay 13. HD 01.03.2016 gün ve 2014/4800 E. 2016/6256 K.

Bu tarihten sonra avukatlık sözleşmesi uyuşmazlıklarına bakan Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 28.06.2022 gün ve 2022/2237 E. 2022/6254 K. no'lu kararıyla aynı içtihatlar sürdürülüp, tapu iptali ve tescil davasında yargılama sırasında yapılan keşif sonucu belirlenen taşınmaz değeri üzerinden harç tamamlanmamışsa bu değer üzerinden değil, davada harçlandırılmış değer üzerinden vekalet *ücreti talep edilebilir denilmiştir*.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 25.03.2021 gün ve 2018/940 E. 2021/350 K. no.lu kararı ile aksi sözleşme ile kararlaştırılmayan durumlarda akdi vekâlet ücretinin dava değeri olarak harçlandırılan değer üzerinden mi yoksa mahkeme kararının kesinleştiği tarih itibariyle dava konusu taşınmazın rayiç bedeli üzerinden mi hesaplanacağı noktasında toplanan uyuşmazlıkta; Kanunun 164/4. maddesindeki yüzde on ile yüzde yirmi oranlarının belirleneceği, müddeabihin davada harcı yatırılan değer, başka bir ifade ile harçlandırılmış olan dava değeri olarak kabulü gerektiği, her ne kadar maddede *"ilamın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değeri"*nden bahsedilmekte ise de bu ifadenin *"müddeabihin değeri"* olarak yorumlanması ve kabul edilmesi gerektiği, Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarının bu yönde olduğu, nasıl ki yargılama giderlerinden olan ve davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilen karşı taraf vekâlet ücreti AAÜT'ye göre harcın yatırıldığı değer üzerinden belirlenmekte ise Kanunun 164/4. maddesinde düzenlenen yüzde on ile yüzde yirmi arasında takdir edilecek akdi vekâlet ücretinin de davanın müddeabihi, başka bir anlatımla davada harcın yatırıldığı değer üzerinden saptanması gerektiği içtihat edilmiştir.

Bu kapsamda Yargıtay, azilden sonra yapılan ıslahın vekâlet ücreti hesaplanmasında davanın değeri olarak dikkate alınmayacağına karar vermiştir.[5]

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesi gereğince davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeye-

5 Yargıtay 13. HD 08.03.2007 gün ve 2017/1307 E. 2017/2930 K. Yargıtay 13. HD 18.12.2013 gün ve 2013/13593 E. 2013/31927 K. Yargıtay 13. HD 30.05.2016 gün ve 2015/8266 E. 2016/13765 K.

ceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde alacaklının, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle açabildiği belirsiz alacak davası ve 109. maddesi gereğince talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda açılabilen kısmi davada; 28.12.2013 gün ve 28865 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan AAÜT'nin 5/2. maddesi uyarınca mahkemece dava değerinin belirlenmesinden sonra davacı davasını belirlenmiş değere göre takip etmese dahi yasal avukatlık ücretinin belirlenmiş dava değerine göre hesaplanacağı hükmünün, akdi vekalet ücreti hesabında da dikkate alınması gerekir.

Kısmi de olsa belirsiz alacak davası şeklinde de açılsa davada taraf olanın amacı, yargılama sürecinde bilirkişi raporu ile ortaya konulacak alacağını ıslah yoluyla arttırarak karşı taraf yararına kendi aleyhine yargılama gideri ve vekalet ücretine mahkum edilmeden davasında tam yarar sağlamaktır.

Yargıtay kararları uyarınca taleple bağlılık kuralıyla da bağlantılı olarak dava, harçlandırılmış değerdir. Harçlandırılmış dava değeri üzerinden hüküm verilecektir. Ancak müvekkilinin talimatıyla bağlı olan avukatın ıslah yoluyla dava değerini arttırması sağlanmadan ve haksız olarak azledilmesi sonucu akdi vekalet ücreti istemiyle açtığı davada, avukatlık hizmeti verdiği davadaki harçlandırılmış dava değeri esas alınmaması gerekir.

Yargıtay HGK'nın 25.03.2021 gün ve 2018/940 E. 2021/350 K. no'lu kararında yer alan karşı oyda da bu sonuca yönelmiş görüş olarak: *"Müvekkilinin istek, irade ve talimatları yönünde hareket etmek zorunda olan avukatın takip ettiği davada dava değerini artırmadığı bu nedenle davada bildirilen dava değeri üzerinden avukatlık ücreti talep edebilir demek yasanın açık hükmüne (davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilamın kesinleştiği tarihteki değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktara) ve hakkaniyete uygun değildir.*

Belirtilen yasal düzenlemeler, somut olgular ve deliller birlikte değerlendirildiğinde, mahkemece hükmün kesinleştiği tarihteki müddeabihin değeri üzerinden AV.K 164/ maddesinde belirtilen orandan daha aza hükmedilmiş ve davacının direnmeye onama talebi bulunması karşısında yerel mahkeme kararının onanması

gerektiği görüşünde olduğumuzdan, davacının avukat olarak takip ettiği davada haçlandırılan dava değeri üzerinden avukatlık ücreti tayini gerektiği yönündeki sayın çoğunluğun kararın bozulması görüşüne katılamıyoruz." denilmiştir.

Hukuki hizmetin sunulduğu davada ulaşılmaya çalışılan menfaat, avukatın ücretinin hesabında esas alınması gereken değer olmalıdır. Aksi düşünce, Av.K.'nın 174/2. maddesi ile düzenlenen avukatın haklı olmayan nedenlerle azli halinde ücretinin tamamının ödenmesi gereken hükmünün avukatın ücretinin teminat altına alınmasını sağlayan yasal cezai koşul olduğu içtihatlarıyla örtüşmez.[6]

Diğer yandan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca herkes hukuki ilişkilerde dürüst davranmakla yükümlüdür. Bu kapsamda *"Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz."* Nasıl ki avukatlık sözleşmesinin bir tarafı olan avukat görevini yerine getirirken kendisinden yapması beklenen davranışı yapacak, yapmaması gereken davranıştan kaçınmak suretiyle 1136 sayılı Kanunun 34. maddesi uyarınca görevi özen, doğruluk, onur, saygı ve güven ilkelerine göre yürütecekse; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 18.09.2013 gün ve 2013/13-74 E. 2013/1367 K. no'lu kararında da belirtildiği üzere iş sahibi de karşılıklı olarak avukatlık sözleşmesinde bu ilkelere uymakla yükümlüdür.

Bu kapsamda bilirkişi raporu ile belirlenen dava değeri üzerinden haklı bir gerekçe olmaksızın talebini arttırmayan, dava değerini arttırmayarak avukatı azledip ücretini almasını engelleyen müvekkilin bu davranışının hukuken koruma altına alınmaması gerekir.

Doktrin ve Yargıtay kararları uyarınca dürüstlük kuralı gereği hakların kullanılması; ahlâka, örf ve adet kurallarına uygun olmalıdır. Hak ve yetkiler; toplumda geçerli olan doğruluk, dürüstlük ve iş ilişkilerinin gerektirdiği karşılıklı güven anlayışına uygun olarak kullanması gerekir. Bir hakkın dürüstlük kuralına

6 Yargıtay 3. HD 27.05.2008 gün ve 2008/6473 E. 2008/9508 K.

aykırı olarak kullanılması suretiyle başkasına zarar verilmesi, hakkın kötüye kullanımını oluşturur. Üstelik dürüstlük kuralına aykırılıkta başkasını zarara uğratma kastıyla hareket edilmiş olması da gerekmez.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 13.07.2011 gün ve 2011/4-410 E. 2011/511 K. no'lu kararında; *"Hakkın kötüye kullanımı kurumu hukukun şekilciliğinden doğan sertliği gidermek maksadıyla ortaya çıkmıştır. Zira teknik gerçekler dolayısıyla belli kalıplara sokulmuş olan hukuk kuralları tarafından kişilere tanınan yetkilerin olduğu gibi kullanılması, diğer kişiler ve toplumlar için çoğu kez katlanılması güç olan sonuçlar doğurabilecektir. İşte bu noktada TMK'nun 2/II. maddesi önem taşımakta olup, bu hüküm hukukta ortaya çıkabilecek bu gibi gerçek olmayan kanun boşluklarının giderilmesi amacını gütmektedir. Bir hakkın dürüstlük kuralına aykırı olarak kullanılması suretiyle başkasına bir zarar verilmesi hakkın kötüye kullanımını oluşturur. TMK'nun 2/I hükmü herkesin haklarını, toplumda geçerli doğruluk dürüstlük ve iş ilişkilerinin gerektirdiği karşılıklı güven anlayışına uygun olarak kullanmasını emreder. Hakkın kullanımı ölçütünü Medeni Kanununa göre dürüstlük kuralları verir. Bunun yanında ayrıca hak sahibinin başkasını ızrar kastıyla hareket etmiş olup olmadığını araştırmaya gerek yoktur. Önemli olan başkasına zarar vermek kastı değil; hakkın dürüstlük kurallarına aykırı olarak kullanılması sonucunda başkasının zarar görmüş olmasıdır... Kanunun 2. maddesinde yer alan dürüst davranma "hakların kullanılması" ve "borçların yerine getirilmesinde" söz konusu olur. Dürüst davranma "bir hak sahibinin hakkını kullanırken veya bir borçlunun borcunu yerine getirirken iyi ve doğru hareket etmesi yani dürüst, namuslu, makul, ilinin neticesini bilen, orta zekalı her insanın benzer hadiselerde takip edecek olduğu yolda hareket etmesi" anlamındadır. O halde bir hak sahibi hakkını kullanırken veya bir borçlu borcunu yerine getirirken yukarıda belirtilen ilkelere uygun hareket etmek durumundadır; aksi halde, haklarını kötüye kullandıkları sonucuna varılabilecektir."* denilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 21.10.2021 gün ve 2017/2140 E. 2021/1288 K. no'lu kararı uyarınca her hakkın kullanılmasında olduğu gibi, avukatlık sözleşmesinde de tanınan fesih ve azil

hakkının iyi niyet kurallarına uygun olarak kullanılması, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesi hükmü gereğidir. Bu husus Yargıtay'ın yerleşik kararları arasındadır. (Yargıtay 13. HD 24.01.2012 gün ve 2011/5103 E. 2012/880 K.)

Türk Medeni Kanunu'nun 2. maddesi ile düzenlenen dürüstlük kuralı emredici kural olup hâkim tarafından kendiliğinden (resen) göz önünde tutulması zorunludur. Aksine düşünce kötü niyeti teşvik etmek, en azından ona göz yummak olur. Oysa bütün çağdaş hukuk sistemlerinde kötü niyet korunmamış, daima mahkûm edilmiştir. Nitekim uygulama ve bilimsel görüşler bu yönde gelişmiş ve kararlılık kazanmıştır. (Yargıtay 3. HD 08.03.2022 gün ve 2021/4929 E. 2022/1974 K.)

Hazırlayan

Av. Atilla Özen

İstanbul Barosu Avukatı

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ AVUKATLIK STAJ YÖNETMELİĞİ'NDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Avukatlık mesleğine girişte avukatlık stajı, avukat adaylarının mesleği öğrenmeleri ve anlamaları için önemli bir aşama olup, bu dönemin daha verimli geçmesi mesleki açıdan önem arz etmektedir. 32185 sayılı Resmî Gazete'de 09.05.2023 tarihinde yayınlanan ve Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliği'nde değişiklikler öngören yönetmelik maddelerinin karşılaştırmalı izahını yapmayı avukat adayı meslektaşlar için anlamlı bulduğumuzdan, bu yazıyı kaleme almış bulunmaktayız.

Değişikliklerin amacının; mevzuatta daha önceden yapılmış değişikliklerle uyum sağlanmasının yanı sıra avukat stajı uygulamalarına bazı yenilikler getirmek olduğu anlaşılmaktadır. Getirilen yeni düzenlemelerden göze ilk çarpan önemli husus; stajın "Baro nezdinde" yapılması ilkesinin değiştirilmiş olduğudur. Her ne kadar yönetmeliğin 13. maddesinde stajın Baroların, Cumhuriyet Savcısının ve Hâkimin denetiminde yapılacağı hükmü varlığını korumakta ise de, stajyer avukatların meslek örgütü olan Barolar ile bağını zayıflatıcı etkiye sahip bir düzenleme yapmaya neden gerek duyulduğuna anlam verilememiştir. Öte yandan stajyer avukatların yapabilecekleri işlerin kapsamı ve staj döneminde duruşmalara girebilecekleri mahkemeler genişletilmiş ve stajyer avukatların staj yaptıkları mahkemelerin ihtisas (uzmanlık) mahkemelerinde (çocuk, aile, tüketici, fikri ve sınai haklar v.b.) staj yapma imkanı getirilmiştir. İzah edilen değişiklikler ve genişletilen yetkilerin (değişiklik yapılan maddelerin gri renkle yazıldığı) tablo halini ekte, yönetmelikte yer alan maddelerin karşılaştırmalı bir yorumunu aşağıda maddeler halinde sunmaktayız.

1.) Stajyer avukatın, ikinci altı ayında meslekte en az beş yıl kıdemli ve bağımsız bürosu olan bir avukatın yanında staj yapmasını öngören yönetmelik hükmü; **"bağımsız bürosu bulunan veya bünyesinde hukuk müşavirliği mevcut kamu ve özel kurum ve**

kuruluşlarda görevli bir avukat yanında yapılır." şeklinde değiştirilerek, bağımsız ve kendine ait bürosu olan avukatın yanında staj yapılabilmesi şartı yumuşatılarak stajyer avukatın hukuk müşavirlerinin (özel ve kamu kurum kuruluşlarında çalışan avukatların) yanında çalışmalarına imkan tanıyarak stajyerin staj yapılabileceği alan genişletilmiştir. İstanbul Barosu'nda yıllık stajyer sayısının 6.000'i aştığı ve yanında staj yapılacak avukat bulmanın giderek zorlaştığı düşünüldüğünde, bu düzenlemenin yerinde olduğu savunulabilir. Diğer yandan önceki mevzuat hükmüyle karşılaştırıldığında stajyer avukatların bağımsız çalışan avukatlar veya avukatlık bürolarında alacakları staj eğitiminde avukatlık mesleğinin pratik kısımlarını kavrayabilmeleri bakımından anlamlı iken, bahse konu değişiklik neticesinde avukatlık mesleğinin pratik kısmını anlamada yetersiz kalabilecektir. Zira bu değişiklikle bünyesinde hukuk müşavirliği barındıran kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda görevli bir avukat yanında yapılması mümkün kılınan staj sırasında stajyerlerin, aynı kamu ve özel kurumlar bünyesinde hukuk ile ilgili olmayan başka birimlerde görevlendirilmeleri fakat kâğıt üzerinde hukuk müşavirliği biriminde çalışmaları gibi de facto uygulamalara yol açabilecektir.

2.) Stajyerin yapabileceği işlerin kapsamı da bir ölçüde genişletilmiş olup; önceki yönetmeliğin 19. Maddesi uyarınca yanında çalıştığı avukatın yazılı oluru ile onun gözetim ve sorumluluğu altında, sulh hukuk, sulh ceza mahkemeleri ile icra tetkik mercilerinde avukatın takip ettiği dava ve işlerle ilgili duruşmalara girebiliyor iken; yapılan bu değişiklik ile stajyer avukat sulh hukuk mahkemeleri ile icra mahkemelerinde duruşmalara girmeye devam edip (seri muhakeme hariç) üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dâhil) hapis cezasını gerektiren suçlara ilişkin yapılan yargılamalarla sınırlı olmak üzere asliye ceza mahkemelerinde duruşmalara girebilecek yetkiye kavuşmuştur. Önceki düzenlemede sulh hukuk mahkemeleri yer alsa da bir süredir sulh ceza mahkemelerinin yerini tutukluluğa ilişkin duruşmaların yapıldığı sulh ceza hakimliklerine bırakması sonucunda, stajyer avukatlar sulh ceza hakimliklerinde duruşmalara girememektedir. Asliye ceza mahkemelerindeki duruşmalara katılım konusunda ise, herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nce stajyer avukatların, eski-

den sulh ceza mahkemelerinin baktığı işlere artık asliye ceza mahkemelerinin bakması nedeniyle asliye ceza mahkemelerindeki duruşmalara katılabileceği yönündeki tavsiye kararı almış olsa da, bu tavsiye kararı mahkemeler açısından bağlayıcı olmadığından uygulamada belirsizlikler doğurmakta; kimi asliye ceza mahkemeleri stajyer avukatları duruşmalara kabul ederken kimi mahkemeler kabul etmemekteydi. Düzenlemeyle asliye ceza mahkemelerinde, iki yıla kadar hapis cezasını gerektiren suçlara ilişkin (seri muhakeme hariç) yargılamalara stajyer avukatların katılabilmesi hususu açıklığa kavuşturmuştur.

Uygulamada bu durum stajyer avukatın iş yükünü arttırsa da stajyer avukatların mesleğin içine girme ve avukatlığa dahil olma durumlarını destekler niteliktedir. Bu manada mezkûr değişiklik, stajyer avukatların staj eğitimlerine olumlu bir katkı sağlayacaktır.

3.) Yönetmelikte dikkat çeken bir diğer değişiklik stajyer avukatın ilk altı ayında staj yapacağı mahkemelerin çeşitlendirilmesidir. Yönetmeliğe yeni eklenen hüküm ile stajyer avukata, Ağır Ceza Mahkemelerinde yapacağı 1 aylık stajında Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde de staj yapabilme seçeceği sunmaktadır. Asliye Ceza Mahkemelerinde yapılacak staja Çocuk Mahkemesi ile Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesinin dahil edilmesi olumlu bir değişiklik olarak göze çarpmaktadır.

Aynı şekilde stajın Asliye Hukuk Mahkemelerindeki kısmında ticaret ve iş mahkemelerine ek olarak aile, tüketici, kadastro mahkemeleri ile fikri ve sınai haklar hukuk mahkemelerinde staj yapabilme imkânı stajyerlere tanınarak stajyerin ilgi duyduğu alanda çalışabilmesinin önü açılmıştır. Stajyer avukata, stajının ilk 6 ayını kapsayan mahkemeler kısmında mesleği anlama ve stajı tamamlandığında çalışmak istediği alanı tespit etmesinde yardımcı olacak çeşitli seçeneklerin sunulmasını, stajdan beklenen yararı güçlendirmesi sebebiyle anlamlı bulduğumuzu da belirtmek isteriz.

4.) Stajı biten her avukatın bir baroya kaydolması zorunluluğu ve stajın baroların gözetiminde yapıldığı nazara alındığında Yönetmelikten "barolar nezdinde" ifadesinin kaldırılarak, avukatlık stajının yöntemlerinin belirlenmesinin muğlak bir biçimde geniş-

letilmesi, avukatlık stajının barolar dışında da yapılabileceği gibi olumsuz bir düşünceyi akıllara getirebilecektir. Bu eleştirimizin ne derece anlamlı olduğu konusu söz konusu değişikliğin uygulamada karşımıza nasıl çıkacağı ya da ileride hangi ilave değişiklikleri getirebileceği ile belirlenebilecektir.

5.) Yapılan yeni düzenleme ile avukat yanı stajının ilk üç ayında ve staj süresinin bitiminde verdiği raporun içeriğinin yönetim kurulu tarafından denetlenmesini de içermektedir. Raporun içeriğinin denetlenmesi formaliteden öteye geçemeyen raporların önüne geçilmesi için anlamlı bir değişiklik olabilir.

6.) Değişen yönetmelik hükümleri ile bağlantılı olduğunu düşündüğümüz ve dikkat çekmek istediğimiz bir diğer konu ise 24 Ekim 2019 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanan düzenlemede ***"İlgili kanunlarda belirtilen şartlara ilave olarak, hâkim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavında veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olmak şarttır."*** denilerek avukatlık stajına başlamadan evvel bir sınav şartının getirildiği belirtilmesidir. Bu düzenlemeye ek olarak "***Ancak başarılı olma şartı, 24/10/2019 tarihinden sonra ilgili yükseköğretim kurumlarına kayıt yaptıranlardan 31/3/2024 tarihinden önce mezun olanlar bakımından uygulanmaz."*** cümlesi ilave edilmiş olup bu yolla 2020-2021 eğitim öğretim yılından itibaren hukuk fakültelerine kayıt yaptıran kişiler için hukuk mesleklerine girebilmek için sınava tabi tutulma kuralının sınırları çizilmiştir. 24.10.2019 tarihli Resmî Gazete'de yayınlanan 7188 sayılı kanun ile 2547 sayılı Yükseköğrenim Kanunu'na eklenen Ek 41. madde ile getirilen Hukuk Mesleğine Giriş Sınavı hakimlik ve savcılık yanında avukatlık ve noterlik için de geçerli olacaktır. Ayrıca sınavın en az yüz soruluk test şeklinde çoktan seçmeli olarak yapılacağı ve yüz üzerinden yetmiş puan alanların başarılı olacağı düzenlenmiştir. Anayasa Hukuku, Anayasa Yargısı, İdare Hukuku, İdari Yargılama Usulü, Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku, Ticaret Hukuku, Hukuk Yargılama Usulü, İcra ve İflas Hukuku, Ceza Hukuku, Ceza Yargılama Usulü, İş Hukuku, Vergi Hukuku, Vergi Usul Hukuku, Avukatlık Hukuku, Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi ve Türk Hukuk Tarihi olmak üzere

toplam 16 ayrı hukuk dalından sorulara yer verilmesi öngörülen Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'nın uygulamasının nasıl olacağı (stajyer avukatların gireceği ilk sınavın yapılmasına 1 yıl kadar kaldığı) cevap beklemekte ve gizemini korumaktadır.

Türkiye Barolar Birliği Stajyer Avukat Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikleri kaleme alan bu kısa yazı ile önemli gördüğümüz birkaç hususa dikkat çekmek istemekle beraber yapılan değişikliklerin uygulamada karşımıza nasıl çıkacağını, nasıl etkileri olacağını zaman içerisinde hep beraber göreceğiz. Şimdilik bu kısa yazıyı ve eski yönetmelik hükümleri ile yeni düzenlemenin tablo şeklinde karşılaştırılmasını sevgili okuyucularımıza sunar, faydalı olmasını dileriz.

Hazırlayanlar

Av. Sinan Naipoğlu
İstanbul Barosu
Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Pınar Şişman
İstanbul Barosu
Yayın Kurulu Üyesi

Ek- Karşılaştırmalı Tablo

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ AVUKATLIK STAJ YÖNETMELİĞİ'NİN RESMİ GAZETE (9.05.2023 / 32185) DEĞİŞİKLİKLERİ KARŞILAŞTIRMA TABLOSU

Önceki Düzenleme[1]	Yeni Düzenleme[2]
BİRİNCİ BÖLÜM **Genel Hükümler** **Amaç** **Madde 1** — Bu Yönetmeliğin amacı Avukatlık stajının hukuk bilgilerini bilimsel verilerden ayrılmaksızın ve bilimin yöntemlerini kullanarak somut olaylara uygulayabilen, yargılama süresince yargılama faaliyetinin yönetimine ve kararın oluşumuna etkin biçimde katılabilen, meslek ilke ve kurallarına bağlı, hak arama özgürlüğünün yaşama geçmesi için uğraş veren, insan haklarına saygılı, demokrasi ve hukukun üstünlüğünden ayrılmayan, bağımsız ve özgür avukatların yetişmesi için hukuksal, sanatsal, eğitsel olanakların sağlanmasıdır.	**BİRİNCİ BÖLÜM** **Genel Hükümler** **Amaç** **Madde 1 —** Bu Yönetmeliğin amacı Avukatlık stajının hukuk bilgilerini bilimsel verilerden ayrılmaksızın ve bilimin yöntemlerini kullanarak somut olaylara uygulayabilen, yargılama süresince yargılama faaliyetinin yönetimine ve kararın oluşumuna etkin biçimde katılabilen, meslek ilke ve kurallarına bağlı, hak arama özgürlüğünün yaşama geçmesi için uğraş veren, insan haklarına saygılı, demokrasi ve hukukun üstünlüğünden ayrılmayan, bağımsız ve özgür avukatların yetişmesi için hukuksal, sanatsal, eğitsel olanakların sağlanmasıdır.
Kapsam **Madde 2** — Bu Yönetmelik, ~~Barolar nezdinde~~ yapılacak avukatlık stajının yapılış amacı ile biçim ve yöntemlerinin belirlenmesini kapsamaktadır.	**Kapsam** **Madde 2 —** Bu Yönetmelik, **(Mülga ibare: RG-9/5/2023-32185)** avukatlık stajının yapılış amacı ile biçim ve yöntemlerinin belirlenmesini kapsamaktadır.
Hukuki Dayanak **Madde 3** — (Değişik: RG-17/6/2014-29033) Bu Yönetmelik, 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1 inci, 110 uncu ve 182'nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.	**Hukuki Dayanak** **Madde 3 — (Değişik: RG-17/6/2014-29033) (Danıştay Sekizinci Dairesinin 10/4/2019 tarihli ve Esas No.:2014/6544; Karar No.:2019/2883 sayılı kararı ile iptal madde; Danıştay İDDK'nın 24/2/2021 tarihli E.:2019/3442, K.:2021/350 sayılı Onama kararı ile mezkûr karar kesinleşmiştir.)**
İKİNCİ BÖLÜM **Staja Başvurma ve Staj Listesine Yazılma** **Başvurma** **Madde 4** — Avukatlık stajını yapmak isteyen aday, Baroya dilekçe ile başvurur. Dilekçeye aşağıdaki belgelerin asılları ~~ile onanmış ikişer~~ örneğinin eklenmesi zorunludur. a) Nüfus Cüzdanı, b) Türk veya yabancı hukuk fakültelerinden birisinin bitirildiğini gösteren belge veya lisans	**İKİNCİ BÖLÜM** **Staja Başvurma ve Staj Listesine Yazılma** **Başvurma** **Madde 4 —** Avukatlık stajını yapmak isteyen aday, Baroya dilekçe ile başvurur. Dilekçeye aşağıdaki belgelerin asılları **(Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** veya e-Devlet kapısına ait barkodlu belge doğrulama uygulaması vasıtası ile kontrolü mümkün örneğinin eklenmesi zorunludur.

[1] https://www.istanbulbarosu.org.tr/FooterContent.aspx?ID=48&Desc=Avukatl, (10.5.2023).
[2] https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/yonetmelik/7.5.5777.doc, (13.5.2023) ve Resmî Gazete: https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/05/20230509-6.htm, (9.5.2023).

diploması (yabancı bir memleket hukuk fakültesini bitirmiş olanlar ayrıca, Türkiye hukuk fakülteleri programına göre eksik kalan derslerden başarılı sınav vermiş olduklarını belgelemek zorundadırlar.) c) Stajyer listesine yazılmak için başvurulan Baronun bölgesinde ikamet ettiğini gösterir ikametgâh belgesi, d) Stajyer adayının Avukatlık Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (f) bendi ve 5 inci maddesinde yazılı avukatlığa kabule engel hallerinin bulunmadığına dair imzalı bildiri kâğıdı, e) Avukatlık Kanunu'nun 5 inci maddesinin (a) bendinde yazılı ~~hükümlülüklerinin~~ bulunmadığına dair arşivli adli sicil belgesi, f) Başvurduğu Baro levhasına kayıtlı iki avukat tarafından ayrı ayrı düzenlenmiş, stajyer adayının durumu hakkında avukatlık meslek ilke ve kurallarına uyacağı düşüncesini içeren bildiri kağıtları, g) Avukatlığı sürekli olarak gereği gibi yapmaya engel vücut veya akılca malul olmadığına dair resmi bir hastanenin uzman hekimliğince düzenlenmiş sağlık raporu. ~~ğ) (Ek: RG-17/6/2014-29033) Türkiye Barolar Birliğince yaptırılan staja kabul değerlendirmesi başarı belgesi.~~ Belgelerde eksikliği bulunan adayın başvurusu eksik belgeler tamamlanıncaya kadar işleme konulmaz.	a) Nüfus Cüzdanı **(Ek ibare: RG-9/5/2023-32185)** örneği, b) Türk veya yabancı hukuk fakültelerinden birisinin bitirildiğini gösteren belge veya lisans diploması (yabancı bir memleket hukuk fakültesini bitirmiş olanlar ayrıca, Türkiye hukuk fakülteleri programına göre eksik kalan derslerden başarılı sınav vermiş olduklarını belgelemek zorundadırlar.) c) Stajyer listesine yazılmak için başvurulan Baronun bölgesinde ikamet ettiğini gösterir ikametgâh belgesi, d) Stajyer adayının Avukatlık Kanunu'nun 3'üncü maddesinin (f) bendi ve 5 inci maddesinde yazılı avukatlığa kabule engel hallerinin bulunmadığına dair imzalı bildiri kâğıdı, e) Avukatlık Kanunu'nun 5 inci maddesinin (a) bendinde yazılı **(Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** mahkumiyetlerinin bulunmadığına dair arşivli adli sicil belgesi, f) Başvurduğu Baro levhasına kayıtlı iki avukat tarafından ayrı ayrı düzenlenmiş, stajyer adayının durumu hakkında avukatlık meslek ilke ve kurallarına uyacağı düşüncesini içeren bildiri kağıtları, g) Avukatlığı sürekli olarak gereği gibi yapmaya engel vücut veya akılca malul olmadığına dair resmi **(Değişik ibare: RG-14/12/2018-30625)** tabipliklerin birinden alınacak sağlık raporu. ğ) **(Yeniden düzenleme: RG-9/5/2023-32185)** 24/10/2019 tarihinden sonra hukuk fakültesine kayıt yaptıranlardan 31/3/2024 tarihinden önce mezun olanlar saklı kalmak kaydıyla Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı başarı belgesi, Belgelerde eksikliği bulunan adayın başvurusu eksik belgeler tamamlanıncaya kadar işleme konulmaz.
~~Staja Kabul Değerlendirmesi~~ **~~MADDE 4/A–~~** ~~(Ek: RG-17/6/2014-29033) Avukatlık stajına başlamak için yazılı olarak yapılan staja kabul değerlendirmesinde başarılı olmak gerekir.~~ ~~Staja kabul değerlendirmesi, Türkiye Barolar Birliği ile imzalanacak protokole göre Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığına veya yükseköğretim kurumları arasından belirlenecek bir kuruluşa yaptırılır.~~	**Staja Kabul Değerlendirmesi** **MADDE 4/A– (Ek: RG-17/6/2014-29033) (Danıştay Sekizinci Dairesinin 10/4/2019 tarihli ve Esas No.: 2014/6544; Karar No.:2019/2883 sayılı kararı ile iptal madde; Danıştay İDDK'nın 24/2/2021 tarihli E.:2019/3442, K.:2021/350 sayılı Onama kararı ile mezkûr karar kesinleşmiştir.)**

~~Staja kabul değerlendirmesi; Türkçe, mantıksal akıl yürütme ve genel kültür konuları ile anayasa hukuku, medenî hukuk, borçlar hukuku, hukuk yargılaması usulü, ticaret hukuku, icra ve iflâs hukuku, ceza hukuku, ceza yargılaması usulü, idare hukuku ve idari yargılama usulü, hukuk felsefesi, hukuk sosyolojisi ve vergi hukuku konularını kapsayan alan bilgisi sorularından yapılır.~~ ~~Staja kabul değerlendirmesinde Türkçe, mantıksal akıl yürütme ve genel kültür soruları otuz, alan bilgisi soruları yetmiş puan ağırlığında olacak şekilde düzenlenir.~~ ~~Staja kabul değerlendirmesinde yüz üzerinden en az yetmiş puan alanlar başarılı sayılır. Staja kabul değerlendirmesinde başarılı olanlara "başarı belgesi" verilir. Bu belgenin geçerlilik süresi iki yıldır.~~ ~~Staja kabul değerlendirmeleri, yılda en az üç kez yapılır.~~ ~~Değerlendirmelerin yeri, tarihi ve saati ile başvuruların nasıl yapılacağına ilişkin duyuru, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından karara bağlanarak internet sayfasında yayımlanır.~~	
İnceleme **Madde 5** — Başvurma dilekçesinin kabulüyle birlikte Baro başkanı levhada yazılı avukatlardan birini, stajyer adayının avukatlık mesleğine kabul için gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadığı ve avukatlıkla birleşmeyen bir işle uğraşıp uğraşmadığını araştırmak ve sonucu hakkında rapor düzenlemek üzere görevlendirir. Görevlendirilen avukat, geçerli ~~özürü~~ dışında bu görevi kabul etmek ve en geç onbeş gün içinde rapor vermek zorundadır. Baro, adayın başvurusunun incelenebilmesi için gerek duyduğunda, avukatlıkla birleşmeyen bir işle uğraşıp uğraşmadığını araştırma amacıyla, sosyal güvenlik kuruluşlarından ve adayın özelliğine göre ilgili kişi veya kuruluşlardan bilgi isteyebilir.	**İnceleme** **Madde 5 —** Başvurma dilekçesinin kabulüyle birlikte Baro başkanı levhada yazılı avukatlardan birini, stajyer adayının avukatlık mesleğine kabul için gerekli nitelikleri taşıyıp taşımadığı ve avukatlıkla birleşmeyen bir işle uğraşıp uğraşmadığını araştırmak ve sonucu hakkında rapor düzenlemek üzere görevlendirir. Görevlendirilen avukat, geçerli **(Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** <u>mazereti</u> dışında bu görevi kabul etmek ve en geç onbeş gün içinde rapor vermek zorundadır. Baro, adayın başvurusunun incelenebilmesi için gerek duyduğunda, avukatlıkla birleşmeyen bir işle uğraşıp uğraşmadığını araştırma amacıyla, sosyal güvenlik kuruluşlarından ve adayın özelliğine göre ilgili kişi veya kuruluşlardan bilgi isteyebilir.
Sağlık İncelemesi **Madde 6 —** Bu Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin (g) bendinde belirtilen rapora rağmen, Baro, stajyer adayının görevini sürekli olarak gereği gibi yapmaya engel, vücutça ve akılca malullüğü bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla sağlık incelemesine başvurabilir. Sağlık incelemesi	**Sağlık İncelemesi** **Madde 6 —** Bu Yönetmeliğin 4'üncü maddesinin (g) bendinde belirtilen rapora rağmen, Baro, stajyer adayının görevini sürekli olarak gereği gibi yapmaya engel, vücutça ve akılca malullüğü bulunup bulunmadığının tespiti

resmi bir hastanenin sağlık kurulu tarafından yapılır.	amacıyla sağlık incelemesine başvurabilir. Sağlık incelemesi resmi bir hastanenin sağlık kurulu tarafından yapılır.
İlan **Madde 7** — Başvurma dilekçesinin kabulü ve işlemlerin tamamlanmasından sonra stajyer adayının isteği ilan edilir. İlanın, işlemlerin tamamlanmasından itibaren en geç on gün içinde yapılması gerekir. İlan süresi onbeş gündür. İlan, fotoğraflı bir yazının Baronun ve Adalet Komisyonunun bulunduğu adliye binasının uygun bir yerine asılmak suretiyle yapılır. İlanın asıldığı ve indirildiği günler Baro tarafından bir tutanakla tespit edilir	**İlan** **Madde 7 —** Başvurma dilekçesinin kabulü ve işlemlerin tamamlanmasından sonra stajyer adayının isteği ilan edilir. İlanın, işlemlerin tamamlanmasından itibaren en geç on gün içinde yapılması gerekir. İlan süresi onbeş gündür. İlan, fotoğraflı bir yazının Baronun ve Adalet Komisyonunun bulunduğu adliye binasının uygun bir yerine asılmak suretiyle yapılır. İlanın asıldığı ve indirildiği günler Baro tarafından bir tutanakla tespit edilir.
İtiraz **Madde 8** — Adayın stajyer listesine yazılma istemine karşı, her avukat veya stajyer yahut diğer ilgili kişiler itiraz edebilirler. İtiraz dilekçe ile yapılır. İtiraz eden dilekçesine kimliğini ve açık adresini yazmak zorundadır. Dilekçeye itiraz nedenleri yazılıp, varsa kanıtları da ekler.	**İtiraz** **Madde 8 —** Adayın stajyer listesine yazılma istemine karşı, her avukat veya stajyer yahut diğer ilgili kişiler itiraz edebilirler. İtiraz dilekçe ile yapılır. İtiraz eden dilekçesine kimliğini ve açık adresini yazmak zorundadır. Dilekçeye itiraz nedenleri yazılıp, varsa kanıtları da ekler.
Karar **Madde 9** — Yönetim Kurulu, itiraz süresinin bitmesinden itibaren bir ay içinde, Avukatlık Kanunu'nun 19 uncu maddesinde belirtilen rapor ile dosya içinde bulunan belgeleri göz önünde bulundurarak adayın stajyer listesine yazılıp yazılmaması hakkında gerekçeli bir karar verir. Karar ilgiliye tebliğ edilmekle beraber, bir örneği de incelenmek üzere dosyası ile o yer Cumhuriyet Savcılığına verilir. Bu karar aleyhine, Baro Yönetim Kurulu üyeleri kararın verildiği toplantıya katılıp katılmadıklarına bakılmaksızın, karar tarihinden itibaren, o yer Cumhuriyet Savcısı kararın kendisine verildiği, ilgilisi ise kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilirler. Birinci fıkrada yazılı süre içinde bir karar verilmemiş olması halinde talep reddedilmiş sayılır. Bu takdirde bir aylık sürenin bitiminden itibaren onbeş gün içinde aday Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilir. Türkiye Barolar Birliğinin itiraz üzerine verdiği kararlar, Adalet Bakanlığına ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde Bakanlıkça karar verilmediği	**Karar** **Madde 9 —** Yönetim Kurulu, itiraz süresinin bitmesinden itibaren bir ay içinde, Avukatlık Kanunu'nun 19 uncu maddesinde belirtilen rapor ile dosya içinde bulunan belgeleri göz önünde bulundurarak adayın stajyer listesine yazılıp yazılmaması hakkında gerekçeli bir karar verir. Karar ilgiliye tebliğ edilmekle beraber, bir örneği de incelenmek üzere dosyası ile o yer Cumhuriyet Savcılığına verilir. Bu karar aleyhine, Baro Yönetim Kurulu üyeleri kararın verildiği toplantıya katılıp katılmadıklarına bakılmaksızın, karar tarihinden itibaren, o yer Cumhuriyet Savcısı kararın kendisine verildiği, ilgilisi ise kararın kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilirler. Birinci fıkrada yazılı süre içinde bir karar verilmemiş olması halinde talep reddedilmiş sayılır. Bu takdirde bir aylık sürenin bitiminden itibaren onbeş gün içinde aday Türkiye Barolar Birliğine itiraz edebilir. Türkiye Barolar Birliğinin itiraz üzerine verdiği kararlar, Adalet Bakanlığına ulaştığı tarihten itibaren iki ay içinde Bakanlıkça karar

veya karar onaylandığı takdirde kesinleşir. Ancak, Adalet Bakanlığı uygun bulmadığı kararları bir daha görüşülmek üzere, gösterdiği gerekçesi ile birlikte, Türkiye Barolar Birliğine geri gönderir. Geri gönderilen bu kararlar, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca üçte iki çoğunlukla aynen kabul edildiği takdirde onaylanmış, aksi, halde onaylanmamış sayılır; sonuç Türkiye Barolar Birliği tarafından Adalet Bakanlığına bildirilir. Adalet Bakanlığının yukarıdaki fıkra uyarınca verdiği kararlara karşı Türkiye Barolar Birliği, aday ve ilgili Baro; Adalet Bakanlığının onaylamayıp geri göndermesi üzerine Türkiye Barolar Birliği tarafından verilen kararlara karşı ise, Adalet Bakanlığı, aday ve ilgili Baro, idari yargı merciine başvurabilir.	verilmediği veya karar onaylandığı takdirde kesinleşir. Ancak, Adalet Bakanlığı uygun bulmadığı kararları bir daha görüşülmek üzere, gösterdiği gerekçesi ile birlikte, Türkiye Barolar Birliğine geri gönderir. Geri gönderilen bu kararlar, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulunca üçte iki çoğunlukla aynen kabul edildiği takdirde onaylanmış, aksi, halde onaylanmamış sayılır; sonuç Türkiye Barolar Birliği tarafından Adalet Bakanlığına bildirilir. Adalet Bakanlığının yukarıdaki fıkra uyarınca verdiği kararlara karşı Türkiye Barolar Birliği, aday ve ilgili Baro; Adalet Bakanlığının onaylamayıp geri göndermesi üzerine Türkiye Barolar Birliği tarafından verilen kararlara karşı ise, Adalet Bakanlığı, aday ve ilgili Baro, idari yargı merciine başvurabilir.
Türkiye Barolar Birliğine Gönderme **Madde 10** — Adayın başvurusu ve başvurusuna eklediği belgelerin birer örneği, Baro başkanı tarafından ~~onaylanarak Türkiye Barolar Birliğine gönderilir.~~ Avukatlık Kanunu'nun 22'nci maddesinin iki ve üçüncü fıkralarında yazılı hallerde, adayın yanında staj yapacağı avukatın yazılı oluruna ait belge aranmaz.	**Türkiye Barolar Birliğine Elektronik Ortamda Gönderme** **Madde 10- (Başlığı ile Birlikte Değişik: RG-9/5/2023-32185)** Adayın başvurusu ve başvurusuna eklediği belgelerin birer örneği, Baro başkanı tarafından Türkiye Barolar Birliğine gönderilmek üzere elektronik sisteme yüklenir. Avukatlık Kanunu'nun 22'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı hallerde, adayın yanında staj yapacağı avukatın yazılı oluruna ait belge aranmaz.
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Mahkemelerde Staj Mahkemelerde ve Adalet Dairelerinde Staj** **Madde 11** — Stajyer listesine kaydı kesinleşen aday, Baro bölgesindeki ağır ceza mahkemelerinden hangisinde staj yapmak istiyorsa, Barodan alacağı belge ile o yer Adalet Komisyonu Başkanlığına başvurur.	**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM** **Mahkemelerde Staj** **Mahkemelerde ve Adalet Dairelerinde Staj** **Madde 11 —** Stajyer listesine kaydı kesinleşen aday, Baro bölgesindeki ağır ceza mahkemelerinden hangisinde staj yapmak istiyorsa, Barodan alacağı belge ile o yer Adalet Komisyonu Başkanlığına başvurur.
Staj Sıra ve Süreleri **Madde 12** — Mahkeme ve adalet dairelerinde staj, aşağıdaki sıra ve sürelerde yapılır; a) Cumhuriyet Savcılıklarında bir ay, b) Ağır Ceza Mahkemesinde bir ay, c) Asliye Ceza Mahkemesinde onbeş gün, d) Sulh Ceza ~~Mahkemesinde~~ onbeş gün, e) Sulh Hukuk Mahkemesinde onbeş gün, f) Asliye Hukuk Mahkemesinde (Ticaret, İş, ~~Tapulama~~ dahil) bir buçuk ay,	**Staj Sıra ve Süreleri** **Madde 12 —** Mahkeme ve adalet dairelerinde staj, aşağıdaki sıra ve sürelerde yapılır; a) Cumhuriyet Savcılıklarında bir ay, b) Ağır Ceza Mahkemesinde **(Ek ibare: RG-9/5/2023-32185)** <u>(Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi dahil)</u> bir ay, c) Asliye Ceza Mahkemesinde **(Ek ibare: RG-9/5/2023-32185)** <u>(Çocuk Mahkemesi, Fikri</u>

g) İcra ~~Tetkik~~ ve İcra Dairesinde bir ay. Adalet Komisyonu gerekli gördüğü takdirde bu sırayı değiştirebilir ve stajyerin isteği üzerine Ticaret, İş ~~veya Tapulama~~ Mahkemesinde staj yapılmasını sağlar. Staj yapılan Baro bölgesinde idari yargı mahkemeleri varsa; staj, Cumhuriyet Savcılıkları ile idari yargı merciinde onbeşer gün olarak yapılır.	ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi dahil) onbeş gün, d) Sulh Ceza **(Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** Hakimliğinde onbeş gün, e) Sulh Hukuk Mahkemesinde onbeş gün, f) Asliye Hukuk Mahkemesinde ((**Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** Ticaret, İş, Aile, Tüketici, Kadastro Mahkemeleri ile Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesi dahil) bir buçuk ay, g) İcra **(Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** Mahkemeleri ve İcra Dairesinde bir ay. **(Değişik fıkra: RG-9/5/2023-32185)** Adalet Komisyonu gerekli gördüğü takdirde bu sırayı değiştirebilir ve stajyerin isteği üzerine Çocuk Ağır Ceza Mahkemesi, Çocuk Mahkemesi, Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemesi, Ticaret Mahkemesi, İş Mahkemesi, Aile Mahkemesi, Tüketici Mahkemesi veya Kadastro Mahkemesi ile Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde staj yapılmasını sağlar. Staj yapılan Baro bölgesinde idari yargı mahkemeleri varsa; staj, Cumhuriyet Savcılıkları ile idari yargı merciinde onbeşer gün olarak yapılır.
Stajın Yapılışı **Madde 13** — Staj; Baronun, Cumhuriyet Savcısının ve Hâkimin denetiminde yapılır. Stajyer, staj eğitim programını aksatmadan; duruşmalarda, keşiflerde, soruşturmalarda, kararın görüşülmesinde ve yazılmasında hazır bulunur. Kendisine verilen dosya ve kararları inceler ve rapor hazırlar. Stajyerler kendilerine verilen işlerden sorumludur. Ancak stajda, kalem görevlileri, stajyerler ve iş sahipleri arasındaki ilişkilerde karşılıklı saygı esastır. Stajyer meslek onurunu zedeleyecek davranışlardan kaçınmak zorundadır. Adliyede yapılan staj dönemi için, mahkeme ve adalet dairelerinde stajyerlere ayrılmış bir staj defteri ile devam çizelgesi bulunur. Staj devam çizelgesi stajyer tarafından her gün imzalanır. Staj eğitim çalışmaları veya Baroca düzenlenen konferans, panel, sempozyum gibi etkinlikler nedeniyle staj devam çizelgesine imza atamayan stajyer, özrünü belgelemek koşuluyla imza yükümlülüğünden kurtulur. Staj sonunda devam çizelgesi Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından devam yönünden onaylanır. Staj kesintisiz olarak yapılır. Stajyerin haklı nedenlerle devam edemediği günler Avukatlık	**Stajın Yapılışı** **Madde 13 —** Staj; Baronun, Cumhuriyet Savcısının ve Hâkimin denetiminde yapılır. Stajyer, staj eğitim programını aksatmadan; duruşmalarda, keşiflerde, soruşturmalarda, kararın görüşülmesinde ve yazılmasında hazır bulunur. Kendisine verilen dosya ve kararları inceler ve rapor hazırlar. Stajyerler kendilerine verilen işlerden sorumludur. Ancak stajda, kalem görevlileri, stajyerler ve iş sahipleri arasındaki ilişkilerde karşılıklı saygı esastır. Stajyer meslek onurunu zedeleyecek davranışlardan kaçınmak zorundadır. Adliyede yapılan staj dönemi için, mahkeme ve adalet dairelerinde stajyerlere ayrılmış bir staj defteri ile devam çizelgesi bulunur. Staj devam çizelgesi stajyer tarafından her gün imzalanır. Staj eğitim çalışmaları veya Baroca düzenlenen konferans, panel, sempozyum gibi etkinlikler nedeniyle staj devam çizelgesine imza atamayan stajyer, özrünü belgelemek koşuluyla imza yükümlülüğünden kurtulur. Staj sonunda devam çizelgesi Cumhuriyet savcısı veya hâkim tarafından devam yönünden onaylanır.

Kanunu'nun 23'üncü maddesinde belirtildiği şekilde tamamlattırılır. Haklı nedenlerin kanıtlanması stajyerin yükümlülüğündedir. Stajın yapıldığı yere göre Adalet Komisyonu Başkanı ve Baro başkanı haklı bir engelin bulunması halinde, yanında staj yaptığı avukatın da görüşünü alarak stajyere otuz günü geçmemek üzere izin verebilir. Adliyede yapılan staj dönemi için, bu Yönetmeliğin 12'nci maddesinde belirtilen sürelerin her birinin bitiminde; stajyerin varsa devam etmediği günleri, stajyere verilen görevleri ve stajyerin genel olarak ilgi ve başarı derecesi ile meslek ilke ve kurallarına yatkınlığını belirten iki nüsha rapor düzenlenerek, biri Adalet Komisyonuna diğeri Barosuna gönderilir. Mahkemelerde yapılan staj sırasında staj kurulu, yoksa yönetim kurulu stajı denetler ve gözetir.	Staj kesintisiz olarak yapılır. Stajyerin haklı nedenlerle devam edemediği günler Avukatlık Kanunu'nun 23'üncü maddesinde belirtildiği şekilde tamamlattırılır. Haklı nedenlerin kanıtlanması stajyerin yükümlülüğündedir. Stajın yapıldığı yere göre Adalet Komisyonu Başkanı ve Baro başkanı haklı bir engelin bulunması halinde, yanında staj yaptığı avukatın da görüşünü alarak stajyere otuz günü geçmemek üzere izin verebilir. Adliyede yapılan staj dönemi için, bu Yönetmeliğin 12'nci maddesinde belirtilen sürelerin her birinin bitiminde; stajyerin varsa devam etmediği günleri, stajyere verilen görevleri ve stajyerin genel olarak ilgi ve başarı derecesi ile meslek ilke ve kurallarına yatkınlığını belirten iki nüsha rapor düzenlenerek, biri Adalet Komisyonuna diğeri Barosuna gönderilir. Mahkemelerde yapılan staj sırasında staj kurulu, yoksa yönetim kurulu stajı denetler ve gözetir.
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Avukat Yanında Staj** **Avukat Yanında Staj** **Madde 14** — Avukatlık stajının kalan altı ayı, staj yapılan Baro levhasına kayıtlı, meslekte en az beş yıl kıdemli (bu beş yıllık kıdem hesabına Avukatlık Kanunu'nun 4'üncü maddesinde yazılı hizmette geçen süreler dahildir) ve bağımsız bürosu ~~olan~~ bir avukat yanında yapılır. Avukatlık ortaklıklarında, bu Yönetmelikteki koşulları taşıyan ortak avukat bulunması halinde staj yapılabilir.	**DÖRDÜNCÜ BÖLÜM** **Avukat Yanında Staj** **Avukat Yanında Staj** **Madde 14 —** Avukatlık stajının kalan altı ayı, staj yapılan Baro levhasına kayıtlı, meslekte en az beş yıl kıdemli (bu beş yıllık kıdem hesabına Avukatlık Kanunu'nun 4'üncü maddesinde yazılı hizmette geçen süreler dahildir) ve **(Değişik ibare: RG-9/5/2023-32185)** bağımsız bürosu bulunan veya bünyesinde hukuk müşavirliği mevcut kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda görevli bir avukat yanında yapılır. Avukatlık ortaklıklarında, bu Yönetmelikteki koşulları taşıyan ortak avukat bulunması halinde staj yapılabilir.
Engel Durumlar **Madde 15 —** Yanında staj yapılacak avukat hakkında avukatlığa engel bir suçtan dolayı son soruşturma açılmasına karar verilmemiş olması veya avukatın geçmiş beş yıl içinde Disiplin Kurulunca verilmiş kesinleşmiş bir kararla para veya işten çıkarma cezalarından biri ile cezalandırılmamış olması gerekir. Yanında staj yapılmakta olan avukatın, Avukatlık Kanunu'nun 153'üncü maddesi gereği Disiplin Kurulu kararı ile tedbir mahiyetinde işten yasaklanması halinde, Baro Başkanı stajyerin hangi avukatın yanında staja devam edeceğine karar verir.	**Engel Durumlar** **Madde 15 —** Yanında staj yapılacak avukat hakkında avukatlığa engel bir suçtan dolayı son soruşturma açılmasına karar verilmemiş olması veya avukatın geçmiş beş yıl içinde Disiplin Kurulunca verilmiş kesinleşmiş bir kararla para veya işten çıkarma cezalarından biri ile cezalandırılmamış olması gerekir. Yanında staj yapılmakta olan avukatın, Avukatlık Kanunu'nun 153'üncü maddesi gereği Disiplin Kurulu kararı ile tedbir mahiyetinde işten yasaklanması halinde, Baro Başkanı stajyerin hangi avukatın yanında staja devam edeceğine karar verir.

Avukat Yanında Staja Başlama **Madde 16** — Avukat yanında staja başlayabilecekleri Adalet Komisyonunca bildirilenler, evvelce dilekçelerinde gösterdikleri ve olurlarını aldıkları avukat yanında staja başlarlar. Baro Yönetim Kurulu, avukat yanında stajın başlamasına ilişkin yazısında, staj eğitim programı hakkında bilgi vererek, stajyerin eğitim programına katılmasının sağlanmasını ister ve stajın Yönetmelik ilkelerine uygun yapılması için alınması gereken önlemleri, uygulanması gereken staj eğitim ve değerlendirme kurallarını bildirir.	**Avukat Yanında Staja Başlama** **Madde 16 —** Avukat yanında staja başlayabilecekleri Adalet Komisyonunca bildirilenler, evvelce dilekçelerinde gösterdikleri ve olurlarını aldıkları avukat yanında staja başlarlar. Baro Yönetim Kurulu, avukat yanında stajın başlamasına ilişkin yazısında, staj eğitim programı hakkında bilgi vererek, stajyerin eğitim programına **(Ek ibare: RG-9/5/2023-32185)** kesintisiz katılmasının sağlanmasını ister ve stajın Yönetmelik ilkelerine uygun yapılması için alınması gereken önlemleri, uygulanması gereken staj eğitim ve değerlendirme kurallarını bildirir.
Avukatın Yükümlülüğü **Madde 17** — Avukat, stajyerini hukukun üstünlüğü ilkesine, meslek ilke ve kurallarına bağlı, hukuk bilgilerini somut olaylara uygulayabilecek nitelikte, bağımsız ve özgür bir avukat olarak yetiştirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük kapsamında avukat, stajyeri Avukatlık Kanunu'nun 23'üncü maddesinde belirtilen duruşmalara ~~ve~~ cezaevi görüşmelerine birlikte gitmek, mahkemeler ve idari makamlardaki işleri takip etmek, dava dosyalarını ve yazışmaları düzenlemek imkanını sağlayarak eğitir. Stajyere bu işler dışında bir iş yüklenemez. Avukat, stajyerin Baro eğitim çalışmalarına katılmasını, devamını ve başarısını denetlemekle yükümlüdür.	**Avukatın Yükümlülüğü** **Madde 17 —** Avukat, stajyerini hukukun üstünlüğü ilkesine, meslek ilke ve kurallarına bağlı, hukuk bilgilerini somut olaylara uygulayabilecek nitelikte, bağımsız ve özgür bir avukat olarak yetiştirmekle yükümlüdür. **(Değişik cümle: RG-9/5/2023-32185)** Bu yükümlülük kapsamında avukat, stajyeri Avukatlık Kanunu'nun 23'üncü maddesinde belirtilen duruşmalar ile cezaevi görüşmeleri ve ifade ve sorgu işlemlerine birlikte gitmek, mahkemeler ve idari makamlardaki işleri takip etmek, dava dosyalarını ve yazışmaları düzenlemek imkanını sağlayarak eğitir. Stajyere bu işler dışında bir iş yüklenemez. Avukat, stajyerin Baro eğitim çalışmalarına katılmasını, devamını ve başarısını denetlemekle yükümlüdür. **(Ek fıkra: RG-9/5/2023-32185)** Avukatlık Kanunu'nun 22'nci maddesi uyarınca baro başkanı tarafından tayin edilen avukat, stajyeri kabul etmek zorundadır.
Stajın Yapılışı **Madde 18** — Stajyer, staj eğitim çalışmalarını aksatmamak koşuluyla, avukatla birlikte duruşmaları izler. Avukatın yazılı olur vermesi halinde bizzat Avukatlık Kanunu'nda belirtilen mahkemelerdeki duruşmalara girer. Mahkemeler ve idari makamlardaki işleri takip eder. Dava dosyalarını hazırlar, gerekli araştırmaları yapar, yazışmaları düzenler, icra takipleri yapar, takip	**Stajın Yapılışı** **Madde 18 —** Stajyer, staj eğitim çalışmalarını aksatmamak koşuluyla, avukatla birlikte duruşmaları izler. Avukatın yazılı olur vermesi halinde bizzat Avukatlık Kanunu'nda belirtilen mahkemelerdeki duruşmalara girer. Mahkemeler ve idari makamlardaki işleri takip eder. Dava dosyalarını hazırlar, gerekli araştırmaları yapar, yazışmaları düzenler, icra

hukukunun aşamalarına eylemli biçimde katılır. Stajyer stajını yaparken meslek ilke ve kurallarına ve Yönetmelikte yer alan kurallara uygun davranmakla yükümlüdür. Staj kesintisiz yapılır. Stajyerin stajı sırasında haklı nedenlere dayanarak devam edemediği günler, engelin kalkmasından sonraki bir ay içinde başvurması halinde; Mahkemelerde staj sırasında Adalet Komisyonu Başkanının ve avukat yanında staj sırasında ise Baro Yönetim Kurulunun kararı ile tamamlattırılır. Ayrıca Baro Başkanı, haklı nedenlerin bulunması halinde, yanında staj yaptığı avukatın ve staj kurulunun da görüşünü alarak stajyere otuz günü aşmamak üzere izin verebilir. ~~Stajyer askerlik görevini yaptığı sırada, izinli olarak kıtasından ayrılması halinde sivil kıyafetle stajına kaldığı yerden devam edebilir.~~	takipleri yapar, takip hukukunun aşamalarına eylemli biçimde katılır. Stajyer stajını yaparken meslek ilke ve kurallarına ve Yönetmelikte yer alan kurallara uygun davranmakla yükümlüdür. Staj kesintisiz yapılır. Stajyerin stajı sırasında haklı nedenlere dayanarak devam edemediği günler, engelin kalkmasından sonraki bir ay içinde başvurması halinde; Mahkemelerde staj sırasında Adalet Komisyonu Başkanının ve avukat yanında staj sırasında ise Baro Yönetim Kurulunun kararı ile tamamlattırılır. Ayrıca Baro Başkanı, haklı nedenlerin bulunması halinde, yanında staj yaptığı avukatın ve staj kurulunun da görüşünü alarak stajyere otuz günü aşmamak üzere izin verebilir. **(Mülga fıkra: RG-9/5/2023-32185)**
Stajyerin Yapabileceği İşler **Madde 19** — Stajyer, avukat yanında staja başladıktan sonra, avukatın yazılı oluru ile onun gözetim ve sorumluluğu altında, sulh hukuk, ~~sulh ceza mahkemeleri~~ ~~ile icra tetkik mercilerinde~~ avukatın takip ettiği dava ve işlerle ilgili duruşmalara girebilir ve icra müdürlüklerindeki işleri yürütebilir. Bu yetki, staj bitim belgesinin verilmesi veya staj listesinden adının silinmesi ile sona erer. Stajyer, yanında staj yaptığı avukatın yazılı oluru ile dava dosyalarından fotokopi ve benzeri yollarla örnek alabilir. Stajyer ayrıca vekaletname veya yazılı olur olmaksızın, dava ve takip dosyalarını inceleyebilir.	**Stajyerin Yapabileceği İşler** **Madde 19 — (Değişik fıkra: RG-9/5/2023-32185)** Stajyer, avukat yanında staja başladıktan sonra, avukatın yazılı oluru ile onun gözetim ve sorumluluğu altında, sulh hukuk mahkemeleri ile seri muhakeme hariç, üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dâhil) hapis cezasını gerektiren suçlara ilişkin yapılan yargılamalarla sınırlı olmak üzere asliye ceza mahkemeleri ve icra mahkemelerinde avukatın takip ettiği dava ve işlerle ilgili duruşmalara girebilir ve icra müdürlüklerindeki işleri yürütebilir. Bu yetki, staj bitim belgesinin verilmesi veya staj listesinden adının silinmesi ile sona erer. Stajyer, yanında staj yaptığı avukatın yazılı oluru ile dava dosyalarından fotokopi ve benzeri yollarla örnek alabilir. Stajyer ayrıca vekaletname veya yazılı olur olmaksızın, dava ve takip dosyalarını inceleyebilir.
Raporlar **Madde 20** — Yanında staj yapılan avukat, ilk üç ayın bitiminde ve staj süresinin sonunda birer rapor verir. Son rapor kesin rapor olup, raporlarda stajyerin staja devamı, mesleki ilgisi, meslek ilke ve kurallarına yatkınlığı, katıldığı duruşmalar, yetki belgesi ile yürüttüğü işler, yaptığı araştırmalar ile uygulamalar ve benzeri çalışmalar değerlendirilir.	**Raporlar** **Madde 20 —** Yanında staj yapılan avukat, ilk üç ayın bitiminde ve staj süresinin sonunda birer rapor verir. Son rapor kesin rapor olup, raporlarda stajyerin staja devamı, mesleki ilgisi, meslek ilke ve kurallarına yatkınlığı, katıldığı duruşmalar, yetki belgesi ile yürüttüğü işler, yaptığı araştırmalar ile uygulamalar ve benzeri çalışmalar değerlendirilir.

	(Ek fıkra: RG-9/5/2023-32185) Raporların içeriği yönetim kurulu tarafından denetlenir.
Denetim **Madde 21** — Baro yönetimi, staja başlama veya staja başlanılan avukatın değiştirilmesi konusunda; yanında staj yapılacak avukatın bu Yönetmelikte belirlenen nitelikleri taşıyıp taşımadığı, büro olanaklarının stajyerin eğitimine elverişli olup olmadığı hakkında karar vermeye yetkilidir. Ayrıca, Baro Yönetim Kurulu veya yetki verilmesi halinde staj kurulu, stajın devamı süresince stajyerin, bu Yönetmeliğin amaç maddesinde belirlenen eğitim programına, meslek kurallarına uygun staj yapıp yapmadığını denetler.	**Denetim** **Madde 21 —** Baro yönetimi, staja başlama veya staja başlanılan avukatın değiştirilmesi konusunda; yanında staj yapılacak avukatın bu Yönetmelikte belirlenen nitelikleri taşıyıp taşımadığı, büro olanaklarının stajyerin eğitimine elverişli olup olmadığı hakkında karar vermeye yetkilidir. Ayrıca, Baro Yönetim Kurulu veya yetki verilmesi halinde staj kurulu, stajın devamı süresince stajyerin, bu Yönetmeliğin amaç maddesinde belirlenen eğitim programına, meslek kurallarına uygun staj yapıp yapmadığını **(Ek ibare: RG-9/5/2023-32185)** staj süresince düzenlenen raporları da dikkate alarak denetler.
BEŞİNCİ BÖLÜM **Staj Eğitimi Baronun Staj Eğitim Görevi** **Madde 22** — Her Baro, kendi örgütsel oluşumu içinde, stajyerin, özgür, bağımsız, meslek ilkelerine bağlı, uygulamada karşılaştığı sorunları hukuk devleti ilkelerine ve hukukun üstünlüğü kurallarına uygun olarak çözümleyebilecek, adil ve etkin bir yargılamaya ulaşmak amacıyla yargının kurucu bir öğesi olarak görev yapan avukatlar yetiştirmek için staj eğitimi çalışmaları yapar. Barolar, Avukatlık Kanunu ve Yönetmelik hükümleri ile kendilerine verilen staj eğitim görevinin; bilimsel ilkelere uygun ve sürekli olarak yerine getirilmesi amacıyla Staj Eğitim birimleri oluşturabilirler. Bu birimlerin kuruluşu, işleyişi, yetki ve sorumlulukları ile benzeri konular her Baronun kendi genel kurulunca bu Yönetmelikteki ilkelere göre kabul edeceği iç Yönetmeliklerle belirlenir. (Mülga üçüncü fıkra: RG-01/30/2006-26095) Staj eğitim birimlerinde stajyerlere verilecek eğitim, avukat yanında yapılan staj süresinden sayılır ve stajın kesintisiz yapılacağı kuralına aykırı olarak nitelendirilemez.	**BEŞİNCİ BÖLÜM** **Staj Eğitimi** **Baronun Staj Eğitim Görevi** **Madde 22 —** Her Baro, kendi örgütsel oluşumu içinde, stajyerin, özgür, bağımsız, meslek ilkelerine bağlı, uygulamada karşılaştığı sorunları hukuk devleti ilkelerine ve hukukun üstünlüğü kurallarına uygun olarak çözümleyebilecek, adil ve etkin bir yargılamaya ulaşmak amacıyla yargının kurucu bir öğesi olarak görev yapan avukatlar yetiştirmek için staj eğitimi çalışmaları yapar. Barolar, Avukatlık Kanunu ve Yönetmelik hükümleri ile kendilerine verilen staj eğitim görevinin; bilimsel ilkelere uygun ve sürekli olarak yerine getirilmesi amacıyla Staj Eğitim birimleri oluşturabilirler. Bu birimlerin kuruluşu, işleyişi, yetki ve sorumlulukları ile benzeri konular her Baronun kendi genel kurulunca bu Yönetmelikteki ilkelere göre kabul edeceği iç Yönetmeliklerle belirlenir. **(Mülga üçüncü fıkra: RG-01/30/2006-26095)** Staj eğitim birimlerinde stajyerlere verilecek eğitim, avukat yanında yapılan staj süresinden sayılır ve stajın kesintisiz yapılacağı kuralına aykırı olarak nitelendirilemez.
Staj Eğitiminin Temel İlke ve Yöntemleri **Madde 23** — Avukatlık stajının bu Yönetmeliğin amaç maddesine uygun bir şekilde yapılabilmesi, stajyerin avukatlık hukuku ve meslek kuralları	**Staj Eğitiminin Temel İlke ve Yöntemleri** **Madde 23 —** Avukatlık stajının bu Yönetmeliğin amaç maddesine uygun bir şekilde yapılabilmesi, stajyerin avukatlık hukuku ve

bilgilerini edinebilmesi, hukuk kurallarını somut olaylara uygulayabilme yeterliliklerini arttırma avukatlık staj eğitiminin temel ilkesidir. Bu ilke doğrultusunda staj eğitim birimlerinde bir yıllık avukatlık stajı süresi içinde önceden hazırlanan ve duyurulan yıllık eğitim programı dahilinde en az (120) saatlik bir staj eğitimi verilir. Bu eğitim süresinin en az (60) saati düzenli olarak meslek ilke ve kuralları ile uygulamada avukat konularına ayrılır. Bunların dışında Barolar, staj eğitiminin nasıl yapılacağını, hangi konulardan oluşacağını yörelerinin de özelliklerini göz önüne alarak, çıkaracakları iç Yönetmelikte gösterirler. Ayrıca seminer çalışmaları yapılır. Panel, sempozyum gibi kültürel etkinlikler düzenlenir.	meslek kuralları bilgilerini edinebilmesi, hukuk kurallarını somut olaylara uygulayabilme yeterliliklerini arttırma avukatlık staj eğitiminin temel ilkesidir. Bu ilke doğrultusunda staj eğitim birimlerinde bir yıllık avukatlık stajı süresi içinde önceden hazırlanan ve duyurulan yıllık eğitim programı dahilinde en az (120) saatlik bir staj eğitimi verilir. Bu eğitim süresinin en az (60) saati düzenli olarak meslek ilke ve kuralları ile uygulamada avukat konularına ayrılır. Bunların dışında Barolar, staj eğitiminin nasıl yapılacağını, hangi konulardan oluşacağını yörelerinin de özelliklerini göz önüne alarak, çıkaracakları iç Yönetmelikte gösterirler. Ayrıca seminer çalışmaları yapılır. Panel, sempozyum gibi kültürel etkinlikler düzenlenir.
Staj Kurulları **Madde 24** — Baro Yönetim Kurulu Kanun ve Yönetmelik gereği vermekle yükümlü olduğu staj eğitimini daha kapsamlı ve verimli kılabilmek, uygulamada birliği ve kurumlaşmayı sağlamak için staj kurulu kurmaya yetkilidir. Staj kurulunun oluşumu, görevlendirme yöntemi ve Baro Yönetim Kurulu tarafından bu kurula devredilecek yetkilerin kapsamı, kullanılış biçimi, kurulun çalışma şekli ve benzeri konular iç Yönetmelikte belirlenir. ~~Staj kurulu üyesi avukatların görev süresi üç yıldır. Görev süresi biten avukat yeniden görev alabilir.~~	**Staj Kurulları** **Madde 24 —** Baro Yönetim Kurulu Kanun ve Yönetmelik gereği vermekle yükümlü olduğu staj eğitimini daha kapsamlı ve verimli kılabilmek, uygulamada birliği ve kurumlaşmayı sağlamak için staj kurulu kurmaya yetkilidir. Staj kurulunun oluşumu, görevlendirme yöntemi ve Baro Yönetim Kurulu tarafından bu kurula devredilecek yetkilerin kapsamı, kullanılış biçimi, kurulun çalışma şekli ve benzeri konular iç Yönetmelikte belirlenir. **(Mülga ikinci ve üçüncü cümle: RG-9/5/2023-32185)**
ALTINCI BÖLÜM **Çeşitli Hükümler** **Meslek Kurallarına Uyma Yükümlülüğü** **Madde 25** — Stajyerler meslek kurallarına, bu Yönetmelik ve Barolar tarafından çıkarılacak iç Yönetmeliklere ve Türkiye Barolar Birliği ilke kararlarına uymakla yükümlüdürler.	**ALTINCI BÖLÜM** **Çeşitli Hükümler** **Meslek Kurallarına Uyma Yükümlülüğü** **Madde 25 —** Stajyerler meslek kurallarına, bu Yönetmelik ve Barolar tarafından çıkarılacak iç Yönetmeliklere ve Türkiye Barolar Birliği ilke kararlarına uymakla yükümlüdürler.
Kimlik Belgesi **Madde 26 —** Staj listesine yazılan stajyere Barosunca, Türkiye Barolar Birliği tarafından tek tip olarak bastırılan seri numaralı resimli Stajyer Avukat Kimlik Belgesi verilir. Staj bitim belgesinin verilmesi ya da staj listesinden silinme hallerinde verilen kimlik geri alınır.	**Kimlik Belgesi** **Madde 26 —** Staj listesine yazılan stajyere Barosunca, Türkiye Barolar Birliği tarafından tek tip olarak bastırılan seri numaralı resimli Stajyer Avukat Kimlik Belgesi verilir. Staj bitim belgesinin verilmesi ya da staj listesinden silinme hallerinde verilen kimlik geri alınır.
Dosya Tutma Yükümlülüğü **Madde 27** — Staj eğitim birimlerinde her stajyer için bir dosya açılır. Staj listesine yazılma	**Dosya Tutma Yükümlülüğü** **Madde 27 —** Staj eğitim birimlerinde her stajyer için bir dosya açılır. Staj listesine yazılma

aşamasına kadar sunulan ve oluşturulan belgeler ile staj eğitimi aşamasında stajyerin devam ve eğitimine yönelik her türlü bilgi ve belge bu dosyada saklanır. Staj eğitiminin tamamlanması ile bu dosya Baro Yönetim Kuruluna sunulur.	aşamasına kadar sunulan ve oluşturulan belgeler ile staj eğitimi aşamasında stajyerin devam ve eğitimine yönelik her türlü bilgi ve belge bu dosyada saklanır. Staj eğitiminin tamamlanması ile bu dosya Baro Yönetim Kuruluna sunulur.
Stajın Uzaması **Madde 28** — Mahkeme ve savcılık raporları ile yanında staj yapılan avukatın raporlarında veya Baroların staj eğitiminde yetersizliği belirlenen stajyerin stajı, staj kurulunun önerisi ile Baro Yönetim kurulu kararıyla altı aya kadar uzatılabilir.	**Stajın Uzaması** **Madde 28 —** Mahkeme ve savcılık raporları ile yanında staj yapılan avukatın raporlarında veya Baroların staj eğitiminde yetersizliği belirlenen stajyerin stajı, staj kurulunun önerisi ile Baro Yönetim kurulu kararıyla altı aya kadar uzatılabilir.
Staj Eğitiminin Tamamlanması **Madde 29** — Staj eğitiminin tamamlanmasından sonra stajyere staj eğitimi bitirme belgesi verilir. Bu belgenin verilmesi için; stajyerin eğitim programına katılmış olması gerekir. Ayrıca katıldığı zorunlu ve seçimlik eğitim çalışmalarından yazılı sözlü anlatım, hukuksal niteleme, meslek ilke ve kurallarına uygunluk yönünden başarılı bulunmuş, bireysel çalışma raporunun kabul edilmiş olması, avukatlığı mesleğin saygınlığına ve bu Yönetmeliğin amaç maddesinde yer alan ilkelere uygun olarak yapacağına yönelik kanaat uyandırmış ~~(Ek ibare: RG-17/6/2014-29033) ve Türkiye Barolar Birliği tarafından yazılı olarak yaptırılan staj yeterlilik değerlendirmesinde başarılı~~ olması gerekir. ~~(Ek fıkra: RG-17/6/2014-29033) Staj yeterlilik değerlendirmesi, Türkiye Barolar Birliği ile imzalanacak protokole göre Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığına veya yükseköğretim kurumları arasından belirlenecek bir kuruluşa yaptırılır.~~ ~~(Ek fıkra: RG-17/6/2014-29033) Staj yeterlilik değerlendirmesi; otuz puanı mantıksal akıl yürütme, yetmiş puanı avukatlık hukuku ve meslek kurallarına ilişkin sorulardan oluşmak üzere toplam yüz puan üzerinden yapılır. Stajyer, stajının dokuzuncu ayından itibaren yeterlilik değerlendirmesine girebilir. Barolar, avukatlık hukuku ve meslek kurallarına ilişkin eğitimlerini stajın dokuzuncu ayına kadar tamamlanacak şekilde planlar.~~ ~~(Ek fıkra: RG-17/6/2014-29033) Staj yeterlilik değerlendirmesinden yüz üzerinden en az yetmiş puan alanlar başarılı sayılır.~~ ~~(Ek fıkra: RG-17/6/2014-29033) Staj yeterlilik değerlendirmeleri, yılda üç kez yapılır.~~	**Staj Eğitiminin Tamamlanması** **Madde 29 — (Değişik: RG-9/5/2023-32185)** Staj eğitiminin tamamlanmasından sonra stajyere staj eğitimi bitirme belgesi verilir. Bu belgenin verilmesi için; stajyerin eğitim programına katılmış olması gerekir. Ayrıca stajyerin, katıldığı zorunlu ve seçimlik eğitim çalışmalarından yazılı sözlü anlatım, hukuksal niteleme, meslek ilke ve kurallarına uygunluk yönünden başarılı bulunmuş, bireysel çalışma raporunun kabul edilmiş, avukatlığı mesleğin saygınlığına ve bu Yönetmeliğin amaç maddesinde yer alan ilkelere uygun olarak yapacağına yönelik kanaat uyandırmış olması gerekir.

~~(Ek fıkra: RG-17/6/2014-29033) Değerlendirmelerin yeri, tarihi ve saati ile başvuruların nasıl yapılacağına ilişkin duyuru, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından karara bağlanarak internet sayfasında yayımlanır.~~	
Staj Bitim Belgesinin Alınması **Madde 30** — Baro Yönetim Kurulu ~~(Ek ibare: RG-17/6/2014-29033) Türkiye Barolar Birliği'nce yaptırılan staj yeterlilik değerlendirmesinde başarılı olan ve~~ staj süresini tamamlayarak staj eğitimini bitirme belgesini alan stajyere, staj dosyasındaki belge ve raporları inceleyerek yeterli bulduğu takdirde, yapacağı ilk toplantıda staj bitim belgesi verilmesi konusunda karar verir.	**Staj Bitim Belgesinin Alınması** **Madde 30 — (Değişik: RG-9/5/2023-32185)** Baro Yönetim Kurulu staj süresini tamamlayarak staj eğitimini bitirme belgesini alan stajyere, staj dosyasındaki belge ve raporları inceleyerek yeterli bulduğu takdirde, yapacağı ilk toplantıda staj bitim belgesi verilmesi konusunda karar verir.
Stajın Nakli **Madde 31** — Stajın nakli mümkündür. Bu konuda Avukatlık Kanunu'nun 68, 69 ve 70 inci maddelerinin, staja aykırı düşmeyen kuralları uygulanır. Nakil ile gelinen Baroda staj eğitimini kısmen veya tamamen aldığı anlaşılan stajyerin staj eğitiminden kısmen veya tamamen muaf tutulması mümkündür.	**Stajın Nakli** **Madde 31 —** Stajın nakli mümkündür. Bu konuda Avukatlık Kanunu'nun 68, 69 ve 70 inci maddelerinin, staja aykırı düşmeyen kuralları uygulanır. Nakil ile gelinen Baroda staj eğitimini kısmen veya tamamen aldığı anlaşılan stajyerin staj eğitiminden kısmen veya tamamen muaf tutulması mümkündür. **(Ek cümle: RG-9/5/2023-32185)** Stajyer nakil geldiği baroda tamamlamamış ise 23'üncü maddede öngörülen zorunlu ders saatini tamamlamakla yükümlüdür.
Staj Listesinden Silinme **Madde 32** — Avukatlık stajı için Avukatlık Kanunu'nun ve Yönetmeliğin öngördüğü şart ve nitelikleri yitirenler, esasen bu şart ve niteliklere sahip olmadıkları staja başladıktan sonra anlaşılanlar, staj listesinden silinme isteminde bulunanlar, stajın kesintisiz yapılacağı kuralına uymayanlar, meslek kurallarına ve Yönetmelik ile belirlenen esaslara yazılı uyarıya rağmen uymamakta ısrar gösterenlerin adı, Baro Yönetim Kurulu kararı ile staj listesinden silinir. Baro Yönetim Kurulunun listeden silmeye dair kararı ile stajyerin itirazı konusunda Avukatlık Kanunu'nun 71 inci maddesindeki usul uygulanır.	**Staj Listesinden Silinme** **Madde 32 —** Avukatlık stajı için Avukatlık Kanunu'nun ve Yönetmeliğin öngördüğü şart ve nitelikleri yitirenler, esasen bu şart ve niteliklere sahip olmadıkları staja başladıktan sonra anlaşılanlar, staj listesinden silinme isteminde bulunanlar, stajın kesintisiz yapılacağı kuralına uymayanlar, meslek kurallarına ve Yönetmelik ile belirlenen esaslara yazılı uyarıya rağmen uymamakta ısrar gösterenlerin adı, Baro Yönetim Kurulu kararı ile staj listesinden silinir. Baro Yönetim Kurulunun listeden silmeye dair kararı ile stajyerin itirazı konusunda Avukatlık Kanunu'nun 71 inci maddesindeki usul uygulanır.
Geçici Madde 1 — Baroların 1/1/2002 tarihine kadar bu Yönetmeliğe uygun staj eğitim programlarını yapmaları zorunludur.	**Geçici Madde 1 —** Baroların 1/1/2002 tarihine kadar bu Yönetmeliğe uygun staj eğitim programlarını yapmaları zorunludur.
Yürürlük **Madde 33** — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**Yürürlük** **Madde 33 —** Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
Yürütme	**Yürütme**

Madde 34 — Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yürütür.	**Madde 34 —** Bu Yönetmelik hükümlerini Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu yürütür.
İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER 17/6/2014 tarihli ve 29033 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin geçici birinci maddesi aşağıdaki gibidir: **Geçiş hükmü** **GEÇİCİ MADDE 1** – Bu Yönetmelik hükümleri, yürürlük tarihinden itibaren altı ay içinde (altıncı ayın son günü dahil) staja başvuranlar ile staj yapmakta olanlar hakkında uygulanmaz[1]. **(1** 8.DD 26.09.2014 T.2014/6021 E. sayılı kararı ile bu maddede yer alan "... yürürlük tarihinden itibaren 6 ay içinde (altıncı ayın son günü dahil) staja başvuranlar ile staj yapmakta olanlar hakkında uygulanmaz." ibaresinin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.**)**	**İŞLENEMEYEN HÜKÜMLER** *17/6/2014 tarihli ve 29033 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Avukatlık Staj Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin geçici birinci maddesi aşağıdaki gibidir:* **Geçiş hükmü** **GEÇİCİ MADDE 1 – (Danıştay Sekizinci Dairesinin 10/4/2019 tarihli ve Esas No.: 2014/6544; Karar No.:2019/2883 sayılı kararı ile iptal madde; Danıştay İDDK'nın 24/2/2021 tarihli E.:2019/3442, K.:2021/350 sayılı Onama kararı ile mezkûr karar kesinleşmiştir.)**

STAJYER AVUKATLARIN UYGUN KREDİ OLANAKLARI

A. Giriş

Türkiye Barolar Birliği ("**TBB**") kapsamında staj süresince stajyer avukatlara ("**Stajyer Avukat**") TTBB tarafından avantajlı şartlarla (2 yıl geri ödemesiz ve 3. yılda yüzde 10 faizle 12 eşit taksitle ödenebilir) kredi verilebilmektedir. Bu kredi imkânı pek çok Stajyer Avukat tarafından bilinmemektedir.

Bu yazımız kapsamında Stajyer Avukat'lara sunulan kredi imkânı 4515 Sayılı Avukatlık Kanunu ("**Kanun**") ve Türkiye Barolar Birliği Staj Kredi Yönetmeliği ("**Yönetmelik**") çerçevesinde genel hatları ile incelenecektir.

B. Kredi Ödenmesine İlişkin Dayanak ve Kredinin Miktarı

Avukatlık Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca ödenecek kredinin kaynağını, avukatların ("**Avukat**") yetkili mercilere sunduğu vekaletnamelere Avukat'ların yapıştıracağı pul bedelleri ile geri ödemeden gelen paralar ve bunların gelirleri oluşturmaktadır. Kredinin ilke ve koşulları, kimlere verileceği, miktarı, geri ödeme şekli gibi hususlar Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

Kredi kapsamında stajyer avukata verilecek ödeneğin miktarı, her yılın aralık ayında bir sonraki yıl için TBB Yönetim Kurulunca belirlenmektedir. 2023 yılı için aylık kredi miktarı 2.000 Türk Lirası olarak belirlenmiştir.

C. Krediden Yararlanacak Kişiler ve Başvuru

Krediden yararlanabilmek için herhangi bir baronun staj listesine yazılmış olmak gerekmektedir. Stajyer Avukat'ın kredi alabilmesi için ailesinin mal varlığı ve aylık gelir durumuna göre, ailesinin katkısıyla stajını yapamayacak mali durumda olması gerekir. Ayrıca başvuru sırasında kredi borcuna müteselsilen kefil olacak bir kefilin (evli ise eşi ile birlikte) de gösterilmesi zorunludur.

Kredi almak isteyen Stajyer Avukat, kredi başvuru formunu doldurarak diğer belgelerle birlikte kayıtlı olduğu baroya başvurur. Kredi başvurusu TBB Yönetim Kurulunun yetkilendirdiği üyeleri tarafından incelenerek kabul veya ret edilir. Kredi başvurusu ile ilgili karar 30 gün içinde stajyere bildirilir. Ret kararları aleyhine, Stajyer Avukat tarafından, kendisine yapılan tebliğ tarihinden itibaren 10 gün içinde TBB'ye itiraz edilebilir. İtirazlar, TBB Yönetim Kurulu tarafından incelenir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Kredi başvurusuna eklenecek belgeler aşağıdaki gibidir:

- Türkiye Barolar Birliği tarafından belirlenen başvuru formu
- Staj kredi talebi tanıtım ve mali durum bildirimi formu,
- Stajyerin staj listesinde kayıtlı olduğunu gösteren baro yazısı,
- Stajyerin üstleneceği yükümlülükler, geri ödemenin biçimi ve tebligat adresi ile kefille ilgili belgelerin yer aldığı kredi sözleşmesi,
- Kredinin ödenmesi için gereken diğer bilgi ve belgeler.

D. Kredi Süresi

Stajyer Avukat'a kredi, başvurunun kabul edilmesi koşuluyla başvuru tarihinden itibaren başlayarak staj bitimi süresince ödenmektedir. Uygulamada başvuru sonrasında bir ay içerisinde kredi bağlandığı düşünülür ise, staj süresince **11 ayda toplam 22.000 TL** kredi kullanılabilmektedir.

Kredi talep eden Stajyer Avukat, staj bitim tarihine kadar olan süreden daha az süreli kredi talep ediyorsa, bu istemini başvuru formunda belirtebilir. Ancak talep edilen süre daha sonrasında uzatılamayacaktır. Başka bir ifade ile başvuru esnasında belirlenen kredi süresi kredi verilme süresince değiştirilemeyecektir.

Stajyerin, stajını bir başka Baroya nakletmesi kredi ödemelerini kesintiye uğratmaz.

E. Kredi Borcunun Ödenmesi ve Kredi Borcunun Silinmesi

Geri ödeme miktarı, muacceliyet tarihindeki borç miktarına basit faiz ilave edilerek tespit edilecek ve stajyerin kredi borcu, staj bitim tarihinden itibaren yirmi dört ay sonra muaccel hale gelecektir.

2023 yılı için alınan staj kredilerinin 2 yıl (yirmi dört ay) sonra ödenmesi gerekli olup, 2 yılın sonunda kredinin tamamını geri ödenmesi durumunda herhangi bir faiz talep edilmeyecektir. Diğer yandan, staj kredi borcu muacceliyet tarihinden itibaren on iki aylık taksitle de geri ödenebilir, bu durumda yıllık faiz %10'dur. Örneğin, 22.000 TL kredi kullanıldıysa, **3. yılda aylık 2.017 TL'lik taksitlerle 12 ayda toplam 24.200 TL** geri ödeme yapılacaktır.

Kredi borçlusunun, arka arkaya üç ay borç taksitlerini belirlenen sürelerinde ödememesi halinde borcun tamamı muaccel hale gelir.

Kredi borcundan, kefiller de müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaktır.

Stajyer Avukat'ın, staj sonrası avukatlık dışında başka bir mesleğe girmesi halinde, kredi borcunun tamamı avukatlık dışındaki mesleğe giriş tarihinde muaccel hale gelecektir.

Stajı sırasında veya geri ödeme süresi içinde vefat eden ya da çalışamayacak derecede sakat kalmış olduğu, tam teşekküllü bir hastanenin sağlık kurulu tarafından belgelenen borçluların ödenmeyen kredi borçları TBB Yönetim Kurulu tarafından silinecektir. Stajyer Avukat'ın borcunun silinmesi durumundan, borç kefiller için de ortadan kalkacaktır.

Hazırlayanlar

Av. Sinan Naipoğlu
İstanbul Barosu
Yönetim Kurulu Üyesi

Av. Kardelen Kılıç
İstanbul Barosu
Yayın Kurulu Üyesi

YENİ KURULAN
İDARE MAHKEMELERİ

27 Mayıs 2023 CUMARTESİ **Resmî Gazete** Sayı : 32203

Adalet Bakanlığından:

İDARE MAHKEMELERİNİN KURULMASINA İLİŞKİN KARAR

2576 Sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca;

Adana 4 ve 5. İdare Mahkemeleri,
Adıyaman 2, 3 ve 4. İdare Mahkemeleri,
Diyarbakır 5. İdare Mahkemesi,
Gaziantep 4 ve 5. İdare Mahkemeleri,
Hatay 4, 5 ve 6. İdare Mahkemeleri,
İstanbul 17 ve 18. İdare Mahkemeleri,
İzmir 8. İdare Mahkemesi,
Kahramanmaraş 2, 3 ve 4. İdare Mahkemeleri,
Malatya 3 ve 4. İdare Mahkemeleri,
Muğla 4. İdare Mahkemesi,
Osmaniye 2 ve 3. İdare Mahkemeleri,
Şanlıurfa 4 ve 5. İdare Mahkemelerinin kurulmasına karar verilmiştir.

YİTİRDİKLERİMİZ
NAKİLLER / AYRILMALAR

Baromuzun 6161 sicil sayısında kayıtlı

AV. AHMET HAYATİ ALPER

18.03.2022 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1933 yılında İstanbul'da doğmuş, 1967 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1968 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9866 sicil sayısında kayıtlı

AV. ALİ SAİM YAPICI

02.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1949 yılında Tekirdağ Malkara Çavuşköy'de doğmuş, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1975 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 5121 sicil sayısında kayıtlı

AV. AYSEL OKAN

05.06.2021 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1937 yılında Adana Ceyhan'da doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1963 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 3948 sicil sayısında kayıtlı

AV. AZMİ SOYDAN

28.02.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1930 yılında Van'da doğmuş, 1952 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1957 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8189 sicil sayısında kayıtlı

AV. BEYLAN ERAS

22.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1947 yılında Konya doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Konya Barosu'nda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 4976 sicil sayısında kayıtlı

AV. BİLGE BİLBAY

25.02.2022 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1933 yılında Bursa'da doğmuş, 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Bursa Barosu'nda yaparak, 1961 yılında Bursa Barosu'na kaydolmuştur. 1962 yılında Baromuz levhasına nakil olarak kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 31379 sicil sayısında kayıtlı

AV. CÜNEYT BODUR

05.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1978 yılında İstanbul'da doğmuş, 2002 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2005 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7961 sicil sayısında kayıtlı

AV. EMEL ÜNER

02.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1950 yılında İstanbul'da doğmuş, 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 67982 sicil sayısında kayıtlı

AV. EMRE ÖZMEN

08.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1995 yılında Gaziantep Şahinbey'de doğmuş, 2018 yılında Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2019 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 20402 sicil sayısında kayıtlı

AV. GÜLAY KARAKAYA SÖNMEZ

28.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1971 yılında Sivas Divriği'de doğmuş, 1994 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1996 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7404 sicil sayısında kayıtlı

AV. GÜLAY TUNCER

25.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1945 yılında İstanbul'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 22494 sicil sayısında kayıtlı

AV. GÜLHAN YILMAZ

07.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1974 yılında Erzincan'da doğmuş, 1997 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1998 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 12123 sicil sayısında kayıtlı

AV. GÜLTEKİN TURANALP

04.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1931 yılında Giresun'da doğmuş, 1954 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, 1981 yılında hakimlikten emekli olup, 1981 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 22168 sicil sayısında kayıtlı

AV. HAKAN BAKIRCIOĞLU

02.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1973 yılında Adıyaman Kahta'da doğmuş, 1996 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1998 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9074 sicil sayısında kayıtlı

AV. HASAN YAZICI

06.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1945 yılında Yunanistan İskeçe'de doğmuş, 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1974 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

2004-2006-2008 ve 2018 yıllarında Türkiye Barolar Birliği Delegeliği görevlerinde bulunan aziz meslektaşımıza Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9925 sicil sayısında kayıtlı

AV. HÜSEYİN HÜSNÜ FERDA KAZANCIBAŞI

11.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1932 yılında İstanbul'da doğmuş, 1974 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1975 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 5656 sicil sayısında kayıtlı

AV. HÜSREV BİLGEN

28.10.2022 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1936 yılında Kars Sarıkamış'ta doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1966 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 4330 sicil sayısında kayıtlı

AV. İSMAİL YÜKSEL SUNALP

18.02.2022 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1932 yılında İstanbul'da doğmuş, 1957 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1959 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 26990 sicil sayısında kayıtlı

AV. MEHMET NURİ AYTEKİN

13.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1962 yılında Adana'da doğmuş, 1993 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Ankara Barosu'nda yaparak, 1994 yılında Ankara Barosu'na kaydolmuştur. İstifasının ardından 2002 yılında Baromuz levhasına yeniden kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8490 sicil sayısında kayıtlı

AV. MUHAMMET EROĞLU

07.01.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1940 yılında Osmaniye Bahçe'de doğmuş, 1968 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9287 sicil sayısında kayıtlı

AV. NARİNÇ ALTUNDAŞ

27.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1950 yılında Iğdır'da doğmuş, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1974 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 4457 sicil sayısında kayıtlı

AV. NECDET ÜNVER

27.05.2022 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1929 yılında Adana'da doğmuş, 1957 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1959 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9947 sicil sayısında kayıtlı

AV. NECMETTİN SAĞIN

10.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1948 yılında Kocaeli Karamürsel'de doğmuş, 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1975 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8191 sicil sayısında kayıtlı

AV. NURİ SADIK

18.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1944 yılında İstanbul'da doğmuş, 1970 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 4995 sicil sayısında kayıtlı

AV. OKTAY AKHUN

07.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1934 yılında Trabzon'da doğmuş, 1961yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1963 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 38892 sicil sayısında kayıtlı

AV. OSMAN ERSİN KOZANHAN

23.02.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1986 yılında Kırşehir Mucur'da doğmuş, 2008 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2010 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 8896 sicil sayısında kayıtlı

AV. OZAN BENGİSU

26.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1940 yılında Uşak'da doğmuş, 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1973 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

2002 – 2004 ve 2006 – 2008 tarihleri arasında Türkiye Barolar Birliği Delegeliği,

1981 – 1983 yılları arasında İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Üyeliği ve Genel Sekreterliği,

2003 – 2010 yılları arasında da Baromuz Hukuk Müşavirliği görevlerinde bulunmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

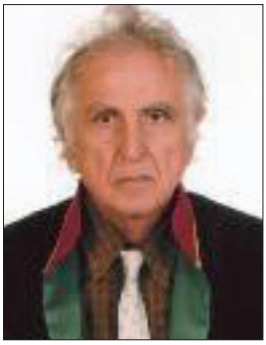

Baromuzun 6396 sicil sayısında kayıtlı

AV. RIZA DÜNYA CEMİL DOĞUERİ

04.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1944 yılında İstanbul'da doğmuş, 1968 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1969 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6552 sicil sayısında kayıtlı

AV. SERPİL EGE

15.02.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhume 1940 yılında Çorum'da doğmuş, 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1970 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhumeye Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 6669 sicil sayısında kayıtlı

AV. TURGAY SANCAKOĞLU

18.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1936 yılında Samsun'da doğmuş, 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1970 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 36430 sicil sayısında kayıtlı

AV. VOLKAN UYSAL

15.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1986 yılında Adana'da doğmuş, 2007 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2008 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz

Baromuzun 10041 sicil sayısında kayıtlı

AV. YALÇIN HİDAYETOĞLU

23.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1937 yılında Zonguldak'ta doğmuş, 1963 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Ankara Barosu'nda yaparak, 1965 yılında Ankara Barosu'na kaydolmuştur. Zonguldak Barosu'na nakil olmuş, ardından 1975 yılında Baromuz levhasına naklen kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 7630 sicil sayısında kayıtlı

AV. YAVUZ ZAFER KAKŞİ

24.02.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1944 yılında Rize Çayeli'nde doğmuş, 1969 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1972 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 34715 sicil sayısında kayıtlı

AV. YILMAZ YALÇIN

23.03.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1975 yılında Samsun Alaçam'da doğmuş, 2004 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 2008 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 5359 sicil sayısında kayıtlı

AV. YÜCEL ÜNAL

24.02.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1936 yılında Kayseri'de doğmuş, 1961 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaparak, 1965 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

Baromuzun 9753 sicil sayısında kayıtlı

AV. ZAFER KUYUCU

04.04.2023 tarihinde vefat etmiştir.

Merhum 1943 yılında Uşak'ta doğmuş, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olmuş, stajını Baromuzda yaptıktan sonra 1975 yılında Baromuz levhasına kaydolmuştur.

Merhuma Tanrıdan rahmet, kederli ailesine ve meslektaşlarımıza başsağlığı dileriz.

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
1	61052	MURAT	ÇIRAKOĞLU	RİZE BAROSU	23.02.2023
2	61965	MUHAMMED R.	HAYTA	KONYA BAROSU	23.02.2023
3	68657	HAZAL	ARICI	BURSA BAROSU	23.02.2023
4	74435	HAZAL	KAMIŞOĞLU	SAKARYA BAROSU	23.02.2023
5	84619	SELCEN ASLIHAN	AKPINAR	TRABZON BAROSU	23.02.2023
6	85033	HALİT FURKAN	SAKAR	BURSA BAROSU	23.02.2023
7	32177	VOLKAN	SERİNTÜRK	MUĞLA BAROSU	02.03.2023
8	37751	BURÇAK	ATASOY YAZITAŞ	MUĞLA BAROSU	02.03.2023
9	56358	NUMAN	BAŞKURT	YALOVA BAROSU	02.03.2023
10	68121	GİZEM	ONAR	İZMİR BAROSU	02.03.2023
11	69241	CEREN CANSU	SAYIN	MUĞLA BAROSU	02.03.2023
12	73661	MERT	CANBAZ	BURSA BAROSU	02.03.2023
13	75973	FATİH	DOĞAN	KOCAELİ BAROSU	02.03.2023
14	81426	KÜBRA	ÇINAR	EDİRNE BAROSU	02.03.2023
15	82263	İREM HAVVA	DÖNGEL	SAMSUN BAROSU	02.03.2023
16	83399	ŞİMAL MELİKE	TOL	KOCAELİ BAROSU	02.03.2023
17	83781	BERK	BAYRAKTAR	EDİRNE BAROSU	02.03.2023
18	87097	İBRAHİM	CIBILI	ADANA BAROSU	02.03.2023
19	28718	GÖKSUN IŞIL	BATMAZ	ANKARA 2 NOLU BAROSU	09.03.2023
20	38677	İBRAHİM	BAŞARIR	BALIKESİR BAROSU	09.03.2023
21	47841	SELDA	CAKLI TURĞAY	İZMİR BAROSU	09.03.2023
22	52212	YUSUF	SAYKIN	ANTALYA BAROSU	09.03.2023
23	59868	MURAT	BOSTAN	ANTALYA BAROSU	09.03.2023
24	60761	DİLAN	KARATAŞ	AMASYA BAROSU	09.03.2023
25	63328	MELİSA	ALTUN	ANTALYA BAROSU	09.03.2023
26	65201	ONUR	ÖNCEL	KONYA BAROSU	09.03.2023
27	74387	BUĞRAHAN	KOSKA	ANTALYA BAROSU	09.03.2023
28	74648	ŞÜKRİYE	KÜÇÜK	KONYA BAROSU	09.03.2023
29	78641	SEFA	ALTUN	KARABÜK BAROSU	09.03.2023
30	78668	FEYZA NUR	ERDAL	ERZURUM BAROSU	09.03.2023
31	79305	GENCER	ALP	İZMİR BAROSU	09.03.2023
32	79688	SEDA	ÇALIŞKAN	KAYSERİ BAROSU	09.03.2023
33	81363	EDA HİLAL	BAŞARAN	ANKARA BAROSU	09.03.2023
34	83104	AHMET R.	ALTINOK	ANKARA BAROSU	09.03.2023
35	84328	OZAN	AKBULUT	KOCAELİ BAROSU	09.03.2023

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
36	84956	HERDEMCAN	KOÇ	ANTALYA BAROSU	09.03.2023
37	45595	HÜSEYİN FAYSAL	GENÇTÜRK	MANİSA BAROSU	16.03.2023
38	69414	GİZEM	DEMİR	ANKARA BAROSU	16.03.2023
39	82958	RIDVAN	YİĞİT	MARDİN BAROSU	16.03.2023
40	83529	CİHAN	TATLI	MARDİN BAROSU	16.03.2023
41	84274	HİLAL	ALTINSUYU	ŞANLIURFA BAROSU	16.03.2023
42	84310	MEHMET ALİ	ÇELİK	İZMİR BAROSU	16.03.2023
43	84773	FAZIL	SAYIN	TRABZON BAROSU	16.03.2023
44	35220	HATİCE SELİN	PERİNÇEK	İZMİR BAROSU	23.03.2023
45	53239	EMİNE	BAŞ KÖSEOĞLU	MUĞLA BAROSU	23.03.2023
46	64731	ONUR	ÖĞÜT	BURSA BAROSU	23.03.2023
47	65268	ŞEYMA NUR	ÇAKIROĞLU	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	23.03.2023
48	71333	BESTE	ÖZKAN DEDEKÖY	MUĞLA BAROSU	23.03.2023
49	72635	ELVİN	ALIYEV	DÜZCE BAROSU	23.03.2023
50	72667	AHSEN	YENİCE	BURSA BAROSU	23.03.2023
51	72767	BATUHAN GÖKSU	SAK	ÇORUM BAROSU	23.03.2023
52	74130	HASAN TAHSİN	CECELOĞLU	ORDU BAROSU	23.03.2023
53	74799	MURAT	ŞAHİN	MUĞLA BAROSU	23.03.2023
54	75321	MUSTAFA BURAK	BAŞAK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	23.03.2023
55	76996	BATUHAN	DURDUBAŞ	ZONGULDAK BAROSU	23.03.2023
56	78368	BUKET	ÖZTÜRK	MANİSA BAROSU	23.03.2023
57	79050	KAZIM	UYANIK	NİĞDE BAROSU	23.03.2023
58	80083	İREM	NAMLI	ANKARA BAROSU	23.03.2023
59	81228	AHMET SEZER	ÖZEV	ŞANLIURFA BAROSU	23.03.2023
60	82129	EGECAN	ORMANCI	DENİZLİ BAROSU	23.03.2023
61	84426	CUMA ANIL	GÖKDUMAN	İZMİR BAROSU	23.03.2023
62	84848	ELİF NİSA	CEYHAN	OSMANİYE BAROSU	23.03.2023
63	85969	İLAYDA	GÜNAYDIN	MUĞLA BAROSU	23.03.2023
64	86159	ASLIHAN	EFE	İZMİR BAROSU	23.03.2023
65	86421	BATUHAN	ORAL	ESKİŞEHİR BAROSU	23.03.2023
66	86456	EZGİ	SELEK	DENİZLİ BAROSU	23.03.2023
67	52292	NEBİ MÜRSEL	İNCE	BURSA BAROSU	30.03.2023
68	56091	ÖZERK	İLBAN	BALIKESİR BAROSU	30.03.2023
69	62019	ZEHRA	GÜNAY	KONYA BAROSU	30.03.2023
70	72244	ENSAR	DEMİR	OSMANİYE BAROSU	30.03.2023

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
71	72803	AYDA GİZEM	DİLEKÇİ	AYDIN BAROSU	30.03.2023
72	73654	KAAN	ÇAM	ANKARA BAROSU	30.03.2023
73	74934	GÖRKEM	KIYICI	EDİRNE BAROSU	30.03.2023
74	76971	İREM	ÇİFTÇİ	BATMAN BAROSU	30.03.2023
75	78042	NAZ	SORUT	EDİRNE BAROSU	30.03.2023
76	82201	ŞEHRİBAN	BEYAZSU	DENİZLİ BAROSU	30.03.2023
77	82306	GÖZE	BAKAR	DENİZLİ BAROSU	30.03.2023
78	84292	UMUT	ALPGÜL	SAKARYA BAROSU	30.03.2023
79	84772	AHMET	ŞENTÜRK	TRABZON BAROSU	30.03.2023
80	85074	EMRAH	KALÇIK	BATMAN BAROSU	30.03.2023
81	85315	AYŞE GÖKÇE	ÇELİK	ANKARA BAROSU	30.03.2023
82	86441	BAHAR	ACAR	SAKARYA BAROSU	30.03.2023
83	28755	NİLÜFER	BALTA	KOCAELİ BAROSU	06.04.2023
84	36341	BURAK	YILDIZ	İZMİR BAROSU	06.04.2023
85	39156	AYKUT	PÜRÇEK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	06.04.2023
86	42907	BEGÜM	ERGÜNEY	İZMİR BAROSU	06.04.2023
87	46750	ASLI	YATKIN	MUĞLA BAROSU	06.04.2023
88	46982	SERKAN	YATKIN	MUĞLA BAROSU	06.04.2023
89	47942	GONCA	GÖKÇE MUTLU	BURSA BAROSU	06.04.2023
90	54157	ESRA	CİMİÇ	ORDU BAROSU	06.04.2023
91	57548	İBRAHİM	EĞE	EDİRNE BAROSU	06.04.2023
92	62782	MUSTAFA TUĞRUL	OKTAY	ANKARA BAROSU	06.04.2023
93	63322	DOĞUKAN	ÖZER	TEKİRDAĞ BAROSU	06.04.2023
94	64277	MUHAMMET	KAYA	MUĞLA BAROSU	06.04.2023
95	67103	MUSTAFA	ADIGÜZEL	ANTALYA BAROSU	06.04.2023
96	68617	ESRA	ALEMDAR	KOCAELİ BAROSU	06.04.2023
97	69966	DİLARA	ÖZBEK	ANKARA BAROSU	06.04.2023
98	73481	EMİNE	KADIOĞLU	ANTALYA BAROSU	06.04.2023
99	74274	İLHAN	KORLU	MANİSA BAROSU	06.04.2023
100	74680	FATİH SELİM	GÜNDÜZ	ESKİŞEHİR BAROSU	06.04.2023
101	76100	KARDELEN	PEÇENEK	KOCAELİ BAROSU	06.04.2023
102	76233	MERİÇ	URASLI	BURSA BAROSU	06.04.2023
103	79370	GÜLBEN	BALCI	MANİSA BAROSU	06.04.2023
104	80334	MEHMET	ŞAHİN	KARAMAN BAROSU	06.04.2023
105	81715	REHA	UÇMAZ	İZMİR BAROSU	06.04.2023

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
106	81733	GİZEM	TURHAN	GİRESUN BAROSU	06.04.2023
107	83363	HÜSEYİN DUHAN	YILDIZ	ZONGULDAK BAROSU	06.04.2023
108	83931	İCLAL	EVİRGEN	EDİRNE BAROSU	06.04.2023
109	84977	İLAYDA	ŞEN	İZMİR BAROSU	06.04.2023
110	86068	ALPEREN	İPEK	ZONGULDAK BAROSU	06.04.2023
111	86273	TUTKU	AKIN	ANTALYA BAROSU	06.04.2023
112	86830	ATACAN	ÇELİK	EDİRNE BAROSU	06.04.2023
113	87033	GÜLTEN	SAĞLAM	ANKARA BAROSU	06.04.2023
114	4086	İRFAN	DOLKAY	ANTALYA BAROSU	13.04.2023
115	21588	AYSU	GÜNDÜZ	MUĞLA BAROSU	13.04.2023
116	31165	EROL	ATEŞ	YALOVA BAROSU	13.04.2023
117	34945	DENİZ	AKTAŞ	TEKİRDAĞ BAROSU	13.04.2023
118	35964	NESLİHAN	PARMAKSIZ GÜNER	ANTALYA BAROSU	13.04.2023
119	38167	İDİL ZEYNEP	ÖZTÜRK AKTAŞ	TEKİRDAĞ BAROSU	13.04.2023
120	40165	BERTE	ÇAKMAKCI	ZONGULDAK BAROSU	13.04.2023
121	48294	İLYAS	GEZER	ÇANAKKALE BAROSU	13.04.2023
122	50548	ONUR	GÖKSU	KASTAMONU BAROSU	13.04.2023
123	59800	ERKUT	BOZKURT	ANTALYA BAROSU	13.04.2023
124	60310	UĞUR	CİN	ŞIRNAK BAROSU	13.04.2023
125	73937	LİVA	BÜLBÜL	DÜZCE BAROSU	13.04.2023
126	76869	İBRAHİM	BOZKOYUN	ŞANLIURFA BAROSU	13.04.2023
127	77551	İSMET FURKAN	ATAR	GAZİANTEP BAROSU	13.04.2023
128	78726	İREM	ATEŞ	BURSA BAROSU	13.04.2023
129	79201	DERYA	UZUN	KAYSERİ BAROSU	13.04.2023
130	85604	FATİH EFECAN	SEVİNDİK	AMASYA BAROSU	13.04.2023
131	86781	ŞERİF	KARAKAŞ	ANTALYA BAROSU	13.04.2023
132	19604	GÜLCAN	ODAMAN	ÇANAKKALE BAROSU	20.04.2023
133	28698	SERDAR	ARİK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	20.04.2023
134	46297	HASAN	YARIMDUNYA	ESKİŞEHİR BAROSU	20.04.2023
135	51179	ELİF PETEK	ÖZLÜ	ANKARA BAROSU	20.04.2023
136	52198	MUSTAFA	YALAZ	ANTALYA BAROSU	20.04.2023
137	57972	EZGİ	GÜL	SAMSUN BAROSU	20.04.2023
138	62550	İLKE IŞIN	SÜER	MUĞLA BAROSU	20.04.2023
139	63034	BETÜL BÜŞRA	KILIÇ	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	20.04.2023

NAKİLLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Nakil Baro	Hareket Tarihi
140	74771	BENGİSU	SALMANER	İZMİR BAROSU	20.04.2023
141	80592	TUTKU BAŞAR	ŞENSOY	ORDU BAROSU	20.04.2023
142	85374	YUNUS EMRE	İKİKAT	SAMSUN BAROSU	20.04.2023
143	86891	MUSTAFA	KORKMAZ	HAKKARİ BAROSU	20.04.2023
144	25845	ULAŞ	ÇAM	EDİRNE BAROSU	27.04.2023
145	32485	ÖZNUR	ORHAN	KIRKLARELİ BAROSU	27.04.2023
146	58959	ASLIHAN	İLKHAN DEMİRKIRAN	DENİZLİ BAROSU	27.04.2023
147	68249	DAMLA	TOMRUK	YALOVA BAROSU	27.04.2023
148	70232	ERKAN	EREN	MERSİN BAROSU	27.04.2023
149	74110	SÜMEYYE	CEYLAN	ANKARA BAROSU	27.04.2023
150	75603	EZGİ ECEM	ALNIAK	BOLU BAROSU	27.04.2023
151	76372	HATİCE BİRGÜL	VURAL	ANTALYA BAROSU	27.04.2023
152	82692	HANDENUR	AYYILDIZ	DENİZLİ BAROSU	27.04.2023
153	84961	KÜBRA	HARTAVİ	GAZİANTEP BAROSU	27.04.2023
154	85351	GİZEM	TOPLAR	SAKARYA BAROSU	27.04.2023
155	86329	ZEYNEP SALİHA	KOCA	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	27.04.2023
156	87449	SÜMEYYE	SOYSAL	MANİSA BAROSU	27.04.2023
157	66157	KUTAY	YİĞİT	ŞANLIURFA BAROSU	04.05.2023
158	66522	MUHAMMED FURKAN	ÖTER	SAKARYA BAROSU	04.05.2023
159	67023	ŞEYDA	SAY	MERSİN BAROSU	04.05.2023
160	68006	ZEYNEP	PARLAK	İSTANBUL 2 NOLU BAROSU	04.05.2023
161	68310	TUĞBA	SİNER	MANİSA BAROSU	04.05.2023
162	82439	ÖMER BAKİ	KARABULUT	KAYSERİ BAROSU	04.05.2023
163	82829	HALİL CAN	CİHANGİR	BURSA BAROSU	04.05.2023
164	84239	ECEM	GÖRGÜN	İZMİR BAROSU	04.05.2023
165	87546	GÖKALP	EHLİL	KOCAELİ BAROSU	04.05.2023

TERKLER

Sıra	Sicil No	Adı	Soyadı	Hareket Tarihi
1	69695	DERYA	DEMİR	23.02.2023
2	70719	OĞUZHAN	ÖZTÜRK	23.02.2023
3	85480	MUHAMMED FATİH	KUL	23.02.2023
4	73105	BETÜL	ORTAÇ	02.03.2023
5	73632	KARSU	ARSLAN	02.03.2023
6	86242	SENEM	ARSLAN	02.03.2023
7	59279	YUNUS EMRE	ŞEN	09.03.2023
8	70840	YUSUF EMRE	ŞENOL	09.03.2023
9	76016	GAMZE	KASIRGA	09.03.2023
10	7964	CEMAL	IŞIK	16.03.2023
11	81477	EMRE	SİVRİ	16.03.2023
12	13014	MUHAMMET	AKPINAR	23.03.2023
13	22301	NESRİN	KELEŞ	23.03.2023
14	49081	OZAN	ÇİLİNGİR	23.03.2023
15	55916	İLKER	ÖZER	23.03.2023
16	82105	GÜRKAN	KESER	23.03.2023
17	45041	GAMZE GÜL	ÜNLÜ	30.03.2023
18	69734	BETÜL	SEZGİN	30.03.2023
19	79046	ZAFER	ÖZER	30.03.2023
20	86552	OZAN	UYAR	30.03.2023
21	17798	FATMA	KİRAZ	06.04.2023
22	19514	SELÇUK	HORAL	06.04.2023
23	27728	ÖZLEM	ÖZMEK	06.04.2023
24	74878	MEHMET	TEMEL	06.04.2023
25	19803	YÜKSEL	YILDIRIM	13.04.2023
26	13252	VACİT ERGUN	NECİOĞLU	20.04.2023
27	26615	VAHİT İHSAN	KARACA	20.04.2023
28	65521	NURSELİ	BAŞKAN	20.04.2023
29	65959	ONUR	EYYÜPOĞLU	20.04.2023
30	67073	İMGE EYLÜL	IŞIK	20.04.2023
31	20887	ÖZGEN	OKUR	27.04.2023
32	41742	FATOŞ	SERİN	27.04.2023
33	67562	RABİA	ALIŞKAN	27.04.2023
34	74163	CAN DENİZ	OĞUZ	27.04.2023
35	77006	MEHMET YUSUF	EMRE	27.04.2023
36	80324	MUHAMMED CANKAT	KAPLAN	27.04.2023
37	87589	SERHAT UMUT	AYDIN	27.04.2023
38	31166	ALİ GALİP	BARCIN	04.05.2023
39	68712	KÜBRA	GÖK	04.05.2023

KAVRAM DİZİNİ

Kavram Dizini

A

ADİL YARGILANMA HAKKI 221
ADLİ ARAMA KARARI 322
AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ 294
AİLE KONUTU 210
ARTIRIMI, YETKİSİZ KİŞİNİN YAPMASI 363
AVUKATIN ÖZEN BORCU 274
AVUKATIN TEMYİZ SÜRESİNDE KARARI
TEMYİZ ETMEMESİ 277
AVUKAT İLE MÜVEKKİLİ ARASINDA YAZILI
VEKÂLET SÖZLEŞMESİ BULUNMADIĞINDA
VEKÂLET ÜCRETİ 258
AVUKATLIK MESLEĞİ İLE BAĞDAŞMAYAN İŞLER 314
AVUKATLIK SÖZLEŞMESİ 265
AVUKATLIK VEKÂLET ÜCRETİ BAKIMINDAN ZAMANAŞIMI 253
AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN SONLANDIRILMASI HALİNDE
ÜCRETTE HARÇLANDIRILMIŞ DAVA DEĞERİNİ ESAS ALAN
YARGITAY GÖRÜŞÜ VE MÜVEKKİLİN KÖTÜNİYETİ 417

B

BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ 368
BAŞVURU YOLU VE SÜRESİ GÖSTERİLMEYEN
İŞLEMLERİN İPTALİ 341
BEDELSİZ KALMIŞ SENEDİ KULLANMA SUÇU 323
BİRDEN ÇOK İŞLEME KARŞI TEK DAVA DİLEKÇESİYLE
İPTAL DAVASI AÇILMASI 221

C

ÇELİŞKİLİ HÜKÜM KURULMASI 272
ÇOCUĞUN YETİŞTİRME GİDERLERİ 288

D

DAMAR KESİLMESİNDEN KAYNAKLANAN DIŞ KANAMA 316
DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATI 288
DOLANDIRICILIĞA TEŞEBBÜS 323

E

EŞİTLİK İLKESİ 224
ETKİN PİŞMANLIK 322

F

FAİLİN HEDEF ALDIĞI VÜCUT BÖLGESİ 316
FİİLİ AYRILIK NEDENİYLE BOŞANMA 272

G

GARANTİ ÜCRET 299
GEÇİCİ İŞ GÖREMEZLİK VE BAKICI MASRAFLARI 291
GEMİADAMININ SÜREKLİ OLARAK GEMİDE ÇALIŞMASINA ENGEL BİR HASTALIĞA YAKALANMASI 305
GEMİ MALİ MESULİYET SİGORTACISININ (P&I KULÜP) PASİF HUSUMET YOKLUĞU 309
GENEL HÜKÜMLERE TABİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE VE KONUT VE ÇATILI İŞYERİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE SONA ERME 284

H

HAKLI AZİL 274
HAYATİ TEHLİKEYE SEBEBİYET VERME 318
HEDEF ALINAN VÜCUT BÖLGESİ 318
HIRSIZLIK 320
HUKUKİ YARAR YOKLUĞU 241

I

İDARÎ İŞLEMLERDE YETKİ UNSURU 365
İDARÎ YARGIDA FUZULİ İŞGAL VE ECRİMİSİL 357
İFA ZAMANI GELMEMİŞ ALACAK 241
İHTİYATİ HACİZ İŞLEMİNİN İPTALİ 349
İLLİYET BAĞI 277
İŞVERENCE YILLIK İZİN KULLANILDIĞINA DAİR BELGE SUNULMAMASI 305

K

KADININ EVLENDİKTEN SONRA TEK KENDİ SOYADI KULLANABİLMESİ 224
KARAR VE İLAM HARÇLARINDA MÜTESELSİL SORUMLULUK 370
KASTEN ÖLDÜRME 316

KASTEN ÖLDÜRMEYE TEŞEBBÜS 318
KASTEN YARALAMA 318
KASTEN YARALAMA SONUCU ÖLÜM MEYDANA GELMESİ 316
KİRAYA VERENİN İHTİYACININ GERÇEK VE
SAMİMİ OLDUĞUNU KANITLAMASI 281
KİRAYA VERENİN KİRALANANI KULLANIMA ELVERİŞLİ
HALDE BULUNDURMAK YÜKÜMLÜLÜĞÜ 278

M

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT 277
MAHKEMEYE ERİŞİM HAKKI 341
MATRAH ARTIRIMI 363
MUACCEL OLMAYAN BİR ALACAK İÇİN AÇILAN DAVA 241
MUDİLERİN OFF SHORE ALACAKLARI 248
MÜLKİYET HAKKININ İHLALİ 215
MÜLKİYET VE ADİL YARGILANMA HAKKININ İHLALİ 210
MÜVEKKİL YARARINA HAREKET ETMESİ 274

N

NET GELİR ESAS ALINARAK DEĞER BİÇİLMESİ 294
NİSBİ VE MUTLAK ZAMANAŞIMI SÜRELERİ 248

O

ÖNCEKİ TAPU MALİKİ YÖNÜNDEN USULÜNE UYGUN BİR
KAMULAŞTIRMA YAPILMAMIŞ OLMASI 294
ÖZEL VE GENEL DAVA AÇMA SÜRESİ 341

P

PRİM ESASINA GÖRE ÇALIŞANLARIN
FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ 299

R

REKLAM YASAĞI YÖNETMELİĞİ 312

S

SADECE GÖRGÜYE DAYALI TANIKLAR İLE İSPAT 299
SGK SORUMLULUK KAPSAMI 291
SINAİ HAK DOĞURAN KULLANIM 312
SİMSARLIK SÖZLEŞMESİ 314

SOYADININ AVUKATLIK MESLEĞİ İLE BİRLİKTE
UZUN SÜRELİ KULLANILMIŞ OLMASI 312
SÖZLEŞMELİ AVUKATIN VEKÂLET ÜCRETİ 368
SÜRASTARYA FATURASINA SÜRESİNDE İTİRAZ 307
SÜRELİ KİRA SÖZLEŞMELERİNDE TAHLİYE 281

T

TAPU TAHSİS BELGESİNİN NİTELİĞİ MÜLKİYET 203
TEHDİT UNSURU SİLAH 320
TEMEL CEZANIN FAZLA TAYİNİ 320
TEZYİDİ BEDEL DAVASI 294
TÜKETİCİ MAHKEMESİ 265

U

UYUŞTURUCU MADDE TİCARETİ 322
UZUN YOL ŞOFÖRLERİNİN ÇALIŞMA SÜRELERİ 299

V

VERGİ İNCELEMESİ SONUÇLANIP TARHİYATLAR YAPILDIKTAN
SONRA BORÇLU HAKKINDA İHTİYATİ HACİZ İŞLEMİ TESİSİ 349

Y

YAĞMA 320
YARGILAMADA MAKUL SÜRE 203
YARGILAMADA USUL EKONOMİSİ 221
YENİDEN YARGILAMA YAPILMASI 215
YETERSİZ GEREKÇE İLE HÜKÜM KURULMASI 272

Z

ZAMANAŞIMININ BAŞLANGICI 248
ZIMNİ RED İŞLEMİ 341